Vilniaus Gedimino technikos universitetas

Studijų ir polėkių metai

Vytauto Didžiojo universiteto
Statybos fakulteto
1950 metų inžinierių laida

Sudarytojas doc. dr. Linas Vidugiris

Vilnius „Technika“ 2000

UDK 378.4(474.5)(091)
St 386

Leidinį rėmė:

Lietuvos statybininkų asociacija
Asociacija „Lietuvos keliai"
Panevėžio Statybos trestas
Leidykla „Atkula"

Dailininkas Aloyzas Janulis

Nuotraukos iš kolegų asmeninių albumų
VGTU leidyklos „Technika" 569 mokslo literatūros knyga

ISBN 9986-05-414-1

Pratarmė

Pažvelgęs
Į neaprėpiamą plotą,
Į dangų ir žemę,
Į tolyje jūrą miglotą,
Nustebęs sakau:
O koks gi tu menkas
Ir koks tu didingas,
Žmogau!

V. Mykolaitis-Putinas

„Likimo keliai nuostabiai susipynė..." dainuodavome jaunystės metais, nenujausdami, kokiais dramatiškais ir tragiškais keliais teks eiti. Gimėme iš nebūties per stebuklą atgimusioje Lietuvoje, augome tautine dvasia alsavusioje aplinkoje. Mūsų pasaulėžiūrą kūrė ir ugdė to meto pedagogai – idealistai, įskiepiję mums pagarbą tėvų ir protėvių dvasinėms vertybėms, pareigai, darbui ir dorai, meilę bei ištikimybę Tėvynei ir artimui. „Atiduok Tėvynei, ką privalai!" – buvo Lietuvos tautinės mokyklos šūkis, visam gyvenimui įstrigęs į širdis ir lemiamomis gyvenimo akimirkomis buvęs kelrode žvaigžde.

Brandos atestatus gavome tada, kai iš Rytų į Vakarus nesulaikomai artėjo siaubinga teroro banga, nušluodama pakeliui daugelio Europos valstybių kultūros ir civilizacijos laimėjimus. Nebuvo laiko svarstyti, ką daryti. Ryžtingesni pasirinko laisvanorišką tremtį ir su ryšulėliais rankose pasitraukė į Vakarus – į nežinią, palaidoję viltį kada nors grįžti į gimtinę. Iš ten jie netrukus pasklido po visą civilizuotą pasaulį.

Didžioji dauguma mūsų, kurie glaudžiai buvome susiję su gimtine, likome čia laukti savosios lemties. Netrukus paaiškėjo, kad mes buvome tie, kuriuos okupantai gyvus degino, guldė ant turgaviečių grindinio, badu marino Kolymos aukso kasyklose, Vorkutos šachtose ir Sibiro platybių

gulaguose. Nežinia kam – Dievo apvaizdai, laimei ar atsitiktinumui – turime būti dėkingi, kad pavyko išlikti siaubingame Valpurgijos nakties šėlsme...

Ir vis dėlto likimas mums buvo palankus – gyvenome nepaprastai įdomiu istoriniu laikotarpiu. Iškentėjome tris Tėvynės okupacijas, dviejų didžiausių žmonijos nusikaltėlių - Hitlerio ir Stalino – laikus, sulaukėme stebuklingo tautinio atgimimo, apvainikuoto, rodos, amžiams prarastos Laisvės atgimimu, džiaugėmės blogio imperijos pelnyta griūtimi. Mes buvome nepakartojamo istorinio įvykio liudininkai, kai Lietuva pirmoji įkalė vinį į sovietinės imperijos karstą! Šitaip buvo atlyginta didžiarusiškajam imperializmui už pastangas sunaikinti mūsų tautą, atimti gimtąjį žodį ir raštą, už Muravjovo kartuves, už didžiojo mūsų tautos kapinyno Sibiro amžinajame įšale amžiams likusius brolius ir seseris.

Gyvenimo saulėlydyje vis dažniau mintimis nuklystame į tolimąją praeitį. Pirmą kartą pravertos mokyklos durys, pirmasis Mokytojas, pirmasis savarankiškai parašytas žodis, pirmieji žingsniai į Pažinimą ir Svajonę! Nežinia, kaip būtų susiklostęs mūsų gyvenimas, jeigu ne siaubingi kataklizmai, sudarkę tautos, valstybės ir mūsų pačių gyvenimą?

Siekdami savosios Svajonės, savo gyvenimo kelyje susidūrėme su okupacijų, sąlygojusių mūsų gyvenimo filosofiją, kliūtimis. Per pirmąją sovietinę okupaciją mes savo vaikiškais proteliais dar negalėjome suvokti, kas per monstras buvo SSSR. Antroji – nacių – okupacija įtikino, kad kryžiuočių ainių politikoje mūsų tauta tebuvo tik „lašas vandens ant įkaitusio akmens". Per trečiąją – bolševikinę – okupaciją buvo planingai naikinama tauta. Deja, čia talkino ir mūsų tautos atplaišos. Šiomis sąlygomis teko rinktis savąjį gyvenimo kelią, siekti savosios Svajonės.

Su skirtingu gyvenimo patirties bagažu įvairiais keliais 1945 metų rudenį susirinkome į Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakultetą, pasiryžę siekti vienintelės tikrosios vertybės – mokslo. Buvo sunku, bet to meto taurūs pedagogai mus suprato. Sovietinė „mėsmalė" gerokai praretino mūsų gretas, grėsmingas Damoklo kardas kabojo virš daugelio mūsiškių galvų iki pat Atgimimo. Tik paskutiniajame šio amžiaus dešimtmetyje pasijutome esą laisvi žmonės, bet, deja, tai jau mūsų gyvenimo saulėlydis.

Šiandien, žvelgiant iš tolimos perspektyvos į anuos metus, kai nė vienas nebuvome tikri dėl savo rytdienos, sunku suprasti, iš kur sėmėmės jėgų mokytis, linksmintis, sportuoti ir net dirbti. O gyvenimas pirmaisiais pokario metais buvo sunkus. Auditorijos ir bendrabučiai buvo nešildomi, mes patys pusalkaniai, apsirengę vieninteliais drabužėliais, be cento kišenėje, bet optimistiškai nusiteikę siekti užsibrėžtojo tikslo ir darbuotis pavergtos Tėvynės labui. Studijų metais mus vargino slogus įtarumas ir nežinia, nerimą keldavo žinios, kad pradingo vienas arba kitas kurso draugas. Laimei, jėgų ir pasitikėjimo savimi suteikdavo geranoriškos profe-

sorių ir dėstytojų akys, jų laiku ištartas paguodos ir padrąsinimo žodis, taip pat studentų galimybių suvokimas ir jų įvertinimas. Tai mums ir padėjo sėkmingai plaukti ano meto audringame gyvenimo vandenyne.

Mūsų kursas, pradėjęs studijas sunkiais pokario metais, įrodė, kad ne šiltnamio sąlygos reikalingos veržliajai jaunystei. Šiandien galime didžiuotis, kad iš mūsų tarpo išaugo mokslo korifėjai – akademikai Aleksandras Čyras ir Antanas Kudzys, profesoriai Bronius Sidauga, Zigmantas Tamutis, Vincas Vainauskas, garsūs statybų organizatoriai – buvęs statybos ministras Romualdas Sakalauskas, jo pavaduotojai Stasys Bartušis, Algirdas Mikulėnas, kitų žinybų ministrų pavaduotojai Jonas Babravičius, Vaclovas Pranaitis ir daug žinomų pedagogų, gamybininkų. Visi jie – dori žmonės, tikri Lietuvos patriotai.

Nenumaldomai bėga laikas! Mūsų galvas jau puošia sidabrinė šarma, retėja mūsų gretos... Tokia neišvengiama gamtos logika. Mes džiaugiamės, kad mus pakeičia gerai parengti specialistai, gerai susipažinę su naujausiais mokslo ir technikos laimėjimais, pajėgūs padaryti tai, ko Tėvynės labui mes nespėjome.

Aukštosios mokyklos istoriją, kaip ir aplamai istoriją, kuria žmonės. Nuo jų vienokių ar kitokių sprendimų, nuomonių, poelgių, veiksmų priklauso studijų kryptys ir pobūdis, specialybių deriniai, mokslo tyrimų aspektai ir kt. Taigi per Statybos fakulteto profesorių, dėstytojų, studijų bičiulių biografijas ir stengėmės apibūdinti Lietuvos universiteto, vėliau Vytauto Didžiojo universiteto statybos mokslo laikmetį, studijų bei mokslo tyrimų plėtrą Nepriklausomoje Lietuvoje, siaubingas studijų dienas okupacijų metais.

Knygos pratarmę parašė doc. dr. Kazys Blaževičius. Skyrių „Statybos mokslai" parengė doc. dr. Algimantas Nakas, „Kelininkų studijos Lietuvoje" - doc. dr. Evaldas Palšaitis, „Hidrotechnikos specialybė VDU" – prof. hab. dr. Juozas Macevičius, „Geodezijos specialybė" – prof. dr. Mykolas Koščiauskas. Skyrių „Mūsų profesūra" ir „Kurso bičiuliai" rengėjas – doc. dr. Linas Vidugiris. Šių skyrių įžangos autorius – doc. dr. Kazys Blaževičius. Skyrių „Visada kartu" parengė doc. Vaclovas Pranaitis. Nuotraukų skyrių tvarkė doc. dr. Evaldas Palšaitis.

Dėkojame Vilniaus Gedimino technikos universiteto rektoriui profesoriui Edmundui Zavadskui, Asociacijos „Lietuvos keliai" prezidentui daktarui Jonui Biržiškiui, Statybininkų asociacijos prezidentui Adakrui Šeštakauskui ir generaliniam direktoriui Jonui Jakimavičiui, taip pat Panevėžio statybos tresto generaliniam direktoriui Eugenijui Rečiūnui už finansinę paramą, be kurios šis leidinys nebūtų išvydęs dienos šviesos. Dėkojame Kauno Technologijos universiteto, Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Lietuvos valstybinio archyvo direkcijoms, leidusioms susipažinti su VDU

Statybos fakulteto ir kitais archyviniais dokumentais, profesorių, dėstytojų ir studentų asmens bylomis. Esame dėkingi VGTU Kelių katedros kolektyvui, maloniai talkinusiam rengiant šį leidinį. Nuoširdžiai dėkojame Reginai Pranaitienei, padėjusiai suredaguoti jo tekstą. Dėkojame visiems mūsų profesoriams, dėstytojams, kurso bičiuliams, jų vaikams, giminaičiams, pažįstamiems ir artimiesiems, kurių moralinė parama suteikė drąsos ir ryžto rengiant šį leidinį, o pateikta medžiaga ir prisiminimai ženkliai praturtino jo turinį. Ačiū visiems, padėjusiems pakeliauti nepaprastai greitai prabėgančio gyvenimo keliais.

Galbūt neišvengėme klaidų ir netikslumų. Už juos atsiprašome. Malonu būtų gauti Jūsų atsiliepimus apie šį leidinį.

2000 m. rugsėjis *Leidinio rengėjai*

Statybos mokslai

Doc. dr. Algimantas Nakas

Lietuvoje archeologai randa įvairių dirbinių, kurie buvo padaryti dar akmens amžiuje. Vėliau dar ilgai tuos dirbinius, daugiausia įvairius žemdirbystės, žūklės ar medžioklės įrankius, kiekvienas sau darydavosi pats. Pirmieji amatai, istorikų teigimu, atsirado tik vėlyvajame geležies amžiuje (daugiau kaip 500 metų prieš Kristaus gimimą). Amatininkai jau gamino daiktus kitiems, t. y. vartotojo užsakymu, ir už tai jiems buvo atsilyginama. Taigi iš to atlyginimo amatininkai ir gyveno. Ilgainiui atsirado įvairių amatininkų. Vieni gamino dirbinius, kiti statė namus. Vieni amatininkai ėjo dirbti pas užsakovus, kiti dirbo pagal užsakymus savo namuose.

1323 m. Lietuvos Didysis kunigaikštis Gediminas, norėdamas pakelti Lietuvos kultūrą, ją sueuropinti, parašė laiškus į Hanzos miestus. Šiuose laiškuose jis kvietė amatininkus, pirklius, žemdirbius ir riterius atvykti į Lietuvą. Gediminas rašė, kad geros valios žmonėms atidaro savo krašto valdas ir visą karalystę. Jis pažadėjo riteriams, ginklanešiams, malūnininkams, krautuvininkams ir kitiems amatininkams įvairių privilegijų. Tuo norėta "... sutvirtinti amžina sąjunga taiką, brolystę ir tikrąją meilę su visais Kristaus tikinčiaisiais". LDK Gediminas yra pirmasis miestų statytojas ir amatų įkūrėjas Lietuvoje. Jis perkėlė Lietuvos sostinę iš Kernavės į Vilnių. Tačiau praėjo beveik 200 metų iki to laiko, kai amatininkai ėmė vienytis į cechus ir parduoti savo gaminius. Cechų kūrimasis rodė, kad prasideda technikos ir ūkio pažanga mūsų krašte. Ėmė intensyvėti prekybos ryšiai su kitomis šalimis, darėsi įvairesnė gamyba, ėmė augti miestai.

1495 m. Lietuvos Didysis kunigaikštis Aleksandras, paskutinis Lietuvos valdovas, ilgą laiką ją valdęs atskirai nuo Lenkijos, patvirtino Vilniaus auksakalių cecho statutą. Šis cechas ir laikomas pirmuoju cechu Vilniuje ir visoje Lietuvoje, o ši data laikytina pramonės pradžia Lietuvoje. Iki tol buvo tik amatai. 1547 m. Didžiojo kunigaikščio dvarų nuostatuose jau buvo planuojamos pajamos ne tik iš žemės ūkio, bet ir iš pramonės. Veikė metalo liejyklos, plėtėsi statybinių medžiagų gamyba. 1540 m. Vilniuje jau veikė patrankų liejykla, popieriaus dirbtuvė, o šiek tiek vėliau pradėjo veikti stiklo dirbtuvė ir kt.

Lietuvos ir Lenkijos valstybė dažnai kariavo, daugiausią su Maskva, todėl krašte XVI a. buvo plėtojama fortifikacija ir balistika, geodezija ir kartografija. Gal todėl dar Vilniaus kolegijoje, o vėliau akademijoje (taip tuomet vadinosi dabartinis universitetas) vis daugiau dėmesio buvo skiriama matematikai ir gamtos mokslams, technikai. Vilniaus akademijos rektorius Povilas Bokša (1552 ... 1627) ne tik dėstė teologiją, bet išmanė ir architektūrą, projektavo pastatus, konsultavo statybų klausimais. Manoma, kad jis pirmasis ir pradėjo dėstyti architektūrą. Vėliau prūsas Osvaldas Krygeris (1598 ... 1665) dėstė ne tik matematiką, bet ir statybos pagrindus, dirbo įvairius technikos darbus. Jis vadovavo Dancigo (dabar Gdansko) tvirtovės stiprinimo darbams, mokėjo gaminti naujoviškus prietaisus, išrūpino teleskopą, parašė balistikos traktatą. Kad Lietuvoje plėtojosi technikos mokslai, galima spręsti ir iš to, jog Vilniaus universitete mokėsi Kazimieras Semenavičius (1600 ... 1651). Amsterdame jis išleido knygą "Didysis artilerijos menas", kurioje yra skyrius apie daugiapakopes raketas, primenančias dabartines kosmines raketas.

Valdant Lietuvos ir Lenkijos valstybę Vazų dinastijai (1588 ... 1668), kai vyko daug ją nualinusių karų, Vilniuje kilo maras ir badas, cechų organizacija pakriko, neaugo gamyba, mažai buvo skiriama dėmesio ir mokslams. Tik XVIII a. pabaigoje, prasidėjus sparčiai kapitalizmo raidai, mokslo pažanga buvo ryški ir Europoje, ir Lietuvoje. Vilniaus universitete, vykdant 1773 ... 1782 metų reformas, jų antrajame projekte buvo teigiama, kad reikia "...gilintis į gamtos mokslus ne tik protui apšviesti, bet ir praktinei veiklai". 1783 m. Fizikos kolegijoje matematiką dėstęs Pranciškus Norvaiša (1742 ... 1819) citavo Niutono, Eilerio, Bernulio ir kitų darbus, tada jau gerai žinomus medžiagų atsparumo mokslo istorijoje. P. Norvaišos mokinys Tadas Kundzičius (1747 ... 1829) nuo 1780 m. dėstė taikomąją matematiką, o šio kurso dalį sudarė mechanika, kur jau minima statika ir dinamika. T. Kundzičius dėstė ir hidrostatiką, civilinę architektūrą, fortifikaciją ir kt. Pirmojoje civilinės architektūros disciplinos dalyje buvo studijuojamos statybinės medžiagos, antrojoje – statybinės konstrukcijos.

1793 m. Vilniaus universitete buvo įkurta Architektūros katedra, kurios profesoriumi paskirtas Laurynas Stuoka-Gucevičius, ir pradėta dėstyti taikomoji mechanika. Taigi dar iki Architektūros katedros įsteigimo būsimiesiems statybų specialistams buvo dėstomas medžiagų atsparumas ir statika, kas ir sudarė statybinių konstrukcijų skaičiavimo pagrindą. Šių disciplinų svarba ryški L. Stuokos-Gucevičiaus sudarytoje dėstymo programoje. Joje pabrėžiama būtinybė mokėti suprojektuoti ne tik patogų ir gražų pastatą, bet stiprų ir pigų. L. Stuoka mokslus buvo išėjęs Paryžiuje ir Romoje, todėl, be abejo, jam buvo gerai žinomi Vakarų Europos mokslo darbai, ten taikomi konstrukcijoms skaičiuoti metodai. Dėstymo progra-

moje nurodyta, kad reikia išmokti projektuoti pastatų pamatus atsižvelgiant į pastato masę ir vietą, t. y. reikia įvertinti apkrovas ir gruntus, išmokti nustatyti masių svorio centrą, o atsižvelgiant į apkrovas, išmokti panaudoti reikalingas medžiagas, nustatyti jų savybes. L. Stuokos-Gucevičiaus naujojoje dėstymo programoje matyti, kad jis buvo gerai susipažinęs su tuometiniais medžiagų atsparumo ir statikos pasiekimais, stengėsi pažangias mokslo idėjas perteikti studentams. Kaip žinia, jis užsiėmė ir platesne inžinerine veikla: panaudodamas skrysčius, sukonstravo keltuvą medžiagoms kelti ir poliakalę pamatų poliams kalti. Todėl L. Stuoka-Gucevičius pagrįstai laikomas statybos darbų mechanizavimo pradininku Lietuvoje.

Po Lauryno Stuokos-Gucevičiaus mirties jo vietą užėmęs Mykolas Šulcas (1769 ... 1812) konstrukcijų darbą greičiausiai suvokė prastai. Jo projektuose būdavo randama skaičiavimo klaidų. 1812 m. jo suprojektuotas statinys, kuriame caro Aleksandro I garbei turėjo vykti puota, išvakarėse sugriuvo, dėl to M. Šulcas nusiskandino Neryje.

XIX a. pradžioje mokslas sparčiai žengė į priekį. Geležis lydoma, šiek tiek vėliau jau valcuojama. 1816 m. pirmą kartą pasaulyje studentams pradėtas skaityti jau specialus konstrukcijų skaičiavimo kursas. Kaip mokslo šaka išryškėja statybinė mechanika.

Vilniaus universitete atidžiai buvo stebima mokslo ir technikos pažanga, todėl neatsitiktinai jau 1817 m. šio universiteto auklėtinis, filosofijos mokslų daktaras Valerijonas Gurskis (1790 ... 1874) stažavosi Vakarų Europoje. Paryžiaus karališkoje politechnikos mokykloje jis klausėsi racionaliosios mechanikos paskaitų, kurias skaitė ir garsusis S. D. Puasonas. Ten P. Gurskis tobulinosi ir hidrotechnikos srityje, kuri tuomet buvo vadinama hidrauline architektūra. Nuo 1821 m. būsimiesiems architektams ir statybininkams Vilniaus universitete V. Gurskis skaitė praktinę mechaniką, o M. Polinskis-Pelka – analizinę mechaniką. Nuo 1826 m. V.Gurskis dėstė dar ir inžineriją, t.y. mokslą apie kelių, tiltų, kanalų ir šliuzų įrengimą. Kaip ir L. Stuoka-Gucevičius, V. Gurskis daug projektavo, vadovavo įvairių objektų statybai. Jis sutvarkė Vilnelės krantus ties Bekešo kalnu, Botanikos sode prie Pilies kalno pagal jo projektą buvo pastatytas kabamasis grandininis tiltas pėstiesiems per Vilnelę. Atrodo, šio tilto fragmentas pavaizduotas K. Račinsko 1831 m. litografijoje.

Gerai inžineriniu požiūriu buvo pasiruošęs K. Podčašinskio adjunktas F. Rimgaila (1805 ... 1870), gilinęs žinias Berlyne. Inžinerinių disciplinų svarba didėjo kartu su mokslo ir technikos pažanga. Todėl kai kurie klausytojai, baigę universitetą, tapdavo architektais, o kiti – vykdytojais. Ir vieni, ir kiti jau turėjo pažinti naujausias statybines medžiagas ir statybines konstrukcijas, išmokti panaudoti jų teikiamas naujas galimybes. Architektus

ir statybų inžinierius jau derėjo rengti atskirai. Tačiau 1832 m. Rusijos caras uždarė Vilniaus universitetą. Beveik 90 metų specialistai Lietuvai buvo rengiami tik svetur.

XIX a. pradžioje buvo sulenkintos visos Lietuvos mokyklos. Tačiau dar iki uždarant universitetą daugėjo lietuvių, kurie labai domėjosi Lietuvos istorija, lietuvių tautosaka, ragino gelbėti lietuvybę. Tada kunigas Ks.Bauža išleido knygą „Apie lietuvių tautos ir kalbos kilmę", lietuvybės dvasią stiprino D. Poškos, T. Narbuto, A. Mickevičiaus ir kt. darbai ir kūryba. Po 1863 m. sukilimo prasidėjo labai intensyvi krašto rusifikacija. Tai sukėlė didelį lietuvių pasipriešinimą, o kartu labai stiprėjo lietuvių tautiškasis judėjimas. Uždraudus lietuviškąją spaudą, lietuviškos knygos buvo spausdinamos svetur ir slapta gabenamos į Lietuvą. Lietuviškėti ėmė dar galutinai nesulenkėjusi inteligentija. Buvo stengiamasi atkurti Vilniaus universitetą. Tačiau caro valdžia buvo kurčia šiam Lietuvos gyventojų troškimui. 1874 ... 1880 m. Lietuvos dvarininkija ir visuomenė buvo surinkusi nemažai lėšų, kad Vilniuje būtų įsteigtas Technikos institutas, bet rusų vyriausybė ir šiam pasiūlymui nepritarė. Buvo rašoma, kad Vilniui aukštoji mokykla yra nereikalinga.

1883 m. Jono Basanavičiaus iniciatyva buvo įsteigtas lietuviškas laikraštis „Aušra", kuris skatino meilę savajai kalbai, smerkė lenkinimą ir rusinimą, siekė lietuviškos spaudos laisvės. 1889 m. Vincas Kudirka ėmė leisti „Varpą", suvaidinusį svarbų vaidmenį tautiškajame sąjūdyje. „Aušra" rašė kultūros klausimais, o „Varpas" skyrė daug dėmesio ir ekonomikai. Jame buvo rašoma, kad „tauta galės greičiau išsivaduoti iš svetimųjų globos tik ekonomiškai ir kultūriškai sustiprėjusi". Nors lietuviškos knygos ir buvo spausdinamos užsienyje, bet Lietuvoje jų labai gausėjo. 1904 m. gegužės 7 d., daugiausia P. Vileišio dėka, caras paskelbė lietuviškos spaudos laisvę. Lietuvoje suaktyvėjo ir kultūros draugijų veikla.

XX amžiaus pradžioje vėl buvo keliamas universiteto atkūrimo klausimas, buvo rašomi atsišaukimai, svarstoma spaudoje. Tačiau Rusijos valdžia teigė, kad „...provincija nėra dar pribrendusi universitetams".

Labai svarbus lietuviškajam atgimimui buvo Lietuvių mokslo draugijos įkūrimas. Jos tikslas buvo tirti lietuvių tautą, jos kilmę, kultūrą, tautos susidarymo problemas, jos įsikūrimą šioje teritorijoje. Draugija analizavo technikos, ūkio atkūrimo ir ugdymo klausimus. 1907 metų balandžio 7 dieną Vilniuje įvyko LMD Steigiamasis susirinkimas. Valdybos pirmininku buvo išrinktas Jonas Basanavičius, nariais – A. Smetona, P.Matulionis, P. ir J. Vileišiai ir kt. Nors draugijos veikloje vyravo humanitarai, bet į ją stojo ir techniškosios inteligentijos atstovai. 1911 m. LMD susirinkime dalyvavo inžinieriai S. Kairys, P. Vileišis, J. Mašiotas, P. Jodelė, J.Skripkus.

Vėlesniuose draugijos susirinkimuose buvo skaitomi pranešimai, kuriuose buvo nagrinėjamos ir Lietuvos ūkio problemos.

1918 m. Lietuvių mokslo draugijoje buvo 846 nariai. Glaudūs ryšiai buvo palaikomi su užsienio mokslininkais ir mokslo draugijomis. LMD turėjo savo biblioteką, rankraštyną. Sustiprėjusi Lietuvių mokslo draugija buvo svarbi atgimstančiai tautos kultūrai. 1918 m. vasario 16 d. paskelbus Lietuvos Nepriklausomybę, reikėjo sparčiai plėtoti šalies ūkį. Lietuvos pramonė buvo beveik sunaikinta karo ir okupacijų. Jai atstatyti, transportui atkurti buvo reikalingi savi specialistai. Daug lietuvių inžinierių, architektų, technikų buvo išsiblaškę po Rusijos platybes. Reikėjo juos kviesti į Tėvynę, rūpintis specialistų rengimu Lietuvoje, suburti juos bendrai veiklai. Šį uždavinį ėmė spręsti inžinieriai, susirinkę Vilniuje 1918 metų rudenį.

1918 m. rugsėjo 4 d. buvo įkurta Lietuvos technikų draugija. Steigiamajame susirinkime, kuriame dalyvavo 15 inžinierių, buvo išrinkta šitokia valdyba: Jonas Mašiotas (pirmininkas), Jonas Šimoliūnas (vicepirmininkas), Kazys Vasiliauskas (sekretorius), Tadas Šulcas (iždininkas), Steponas Kairys ir Jurgis Čiurlys (valdybos nariai). Svarbiausias Lietuvos technikos draugijos tikslas buvo „...padėti plėtotis įvairioms technikos ir pramonės šakoms, atsistatyti Lietuvai po karo, dėtis prie krašto natūralinių turtų tyrinėjimo". Į Lietuvos technikų draugiją susibūrę inžinieriai kūrė „...planus ateičiai, svarstė, kokia būtų geresnė mokykla inžinieriams: Inžinierių institutas, Politechnika ar Technikos fakultetas Vilniaus universitete?" Taigi steigti aukštąją techniškąją mokyklą Vilniuje buvo sena visos Lietuvos inteligentijos svajonė. Ji buvo įgyvendinta tik 1956 metais, kai Lietuvos sostinėje buvo atidarytas Kauno Politechnikos instituto Vakarinis skyrius, iš kurio išaugo Vilniaus Gedimino technikos universitetas.

Lietuvos valstybės Taryba 1918 m. lapkričio 11 dieną sudarė pirmąją Lietuvos vyriausybę, kurios ministru pirmininku buvo paskirtas Augustinas Voldemaras. Ši vyriausybė „...vienu svarbiausių darbų laikė Vilniaus universiteto atkūrimą. Tam reikalui buvo sudaryta atitinkama komisija atlikti paruošiamuosius darbus. Buvo nutarta 1919 m. sausio 1 d. Vilniaus universitetą atidaryti". Tačiau lapkričio pabaigoje vokiečiai ėmė trauktis iš Rusijos ir gruodžio pabaigoje rusai jau buvo prie Vilniaus, todėl susidarė grėsminga padėtis. Universiteto reikalai nebebuvo svarbiausi. Reikėjo ginti Lietuvą, organizuoti kariuomenę. Tada paaiškėjo ir pirmojo ministro pirmininko (A. Voldemaro) iliuzijos, kad Lietuvai tereikią tik milicijos, nes taikingos demokratiškos šalies niekas neužsimanysią pulti. 1919 m. sausio 5 ... 6 d. rusų bolševikų pajėgos užėmė Vilnių. Šiek tiek vėliau Vilniuje okupantus rusus pakeitė lenkai.

Bolševikams dar esant Vilniuje, Lietuvių mokslo draugija Vilniuje įsteigė Aukštuosius mokslo kursus, o 1920 m. tokius pat kursus Kaune organi-

zavo 1919 m. įsteigtoji Aukštųjų mokslų draugija. Aukštieji kursai Kaune buvo atidaryti 1920 m. sausio 27 d. Jie suvaidino svarbų vaidmenį kuriant Lietuvos universitetą. Aukštuosiuose kursuose buvo šeši skyriai, tarp jų ir Technikos. Šio skyriaus vadovu buvo paskirtas Jonas Šimoliūnas, o dėstytojais dirbo vėliau gerai žinomi mūsų inžinieriai J. Čiurlys, P. Jodelė, V.Verbickis, K. Vasiliauskas ir kt. Įkūrus kursus, Technikos skyriuje mokėsi 78 klausytojai. Šio skyriaus mokymo planus parengė J. Šimoliūnas ir K.Vasiliauskas pagal Rygos Politechnikos instituto tokius pat planus. Tada daug rūpesčių kėlė lietuviškų terminų stoka, trūko patalpų, lėšų.

J. Šimoliūno teigimu „dėstytojai ne tik negaudavo atlyginimo, bet ir patys dėjosi prie šalpos, stodami į specialiai organizuotą Aukštųjų mokslų draugiją kursams globoti ir remti, nemažais nario mokesčiais...". Tuo tarpu, Z. Žemaičio nuomone, lektoriams buvo mokomas tik elgetiškas valandinis atlyginimas – 75 auksinai už valandą. Beveik visi lektoriai turėjo nuolatinį darbą kitose įstaigose, o kursuose dėstė laisvalaikiu, po darbo valandų, nes paskaitos vykdavo nuo 17 iki 22 valandos. Lektorius vidutiniškai per mėnesį uždirbdavo apie 1000 auksinų. Keletas lektorių dirbo vien tik Aukštuosiuose kursuose ir uždirbdavo apie 2500 auksinų. Kokias galimybes teikė tokie atlyginimai, galima spręsti iš to, kad 1922 m. vidutinis Kauno darbininkų darbo užmokestis buvo apie 1300 ... 1400 auksinų per mėnesį, o išlaidos maistui ir butui sudarė 1220 auksinų. Be to, buvo ir labai didelė infliacija, buvo neįmanoma nei taupyti, nei kredituoti. Labai mažą atlyginimą gaudavo ir Aukštųjų kursų pagalbinis personalas - per mėnesį tik 500 auksinų.

Aukštųjų kursų klausytojai buvo skirstomi į tikruosius ir laisvuosius. Tikraisiais buvo laikomi tie, kurie turėjo brandos atestatą. Technikos skyriuje 1920 metų sausį tokių klausytojų buvo 40 iš 78. Įdomu tai, kad tarp visų klausytojų buvo 44 lietuviai ir net 33 žydai. Mokėsi 75 vyrai ir tik 37 moterys.

Technikos skyriuje buvo trys poskyriai: statybos, mechanikos ir technologijos. Jonas Šimoliūnas savo užrašuose nurodo, kad „...pirmieji dėstytojai buvo J. Šimoliūnas (žemės darbai, statyba, keliai, uostai, masyvieji tiltai; jis taip pat buvo AK ūkvedys), K. Vasiliauskas (mechanika, medžiagų atsparumas, statybinė statika), V. Verbickis (piešimas, architektūros formos, ventiliacija, šildymas), T. Šulcas (techninė braižyba, garo katilai, laivų statyba), Z. Žemaitis (aukštoji matematika; jis buvo Aukštųjų kursų vadovas pirmaisiais metais), V. Čepinskis (fizika ir chemija), J. Vabalas-Gudaitis (psichotechnika, laboratoriniai tyrimai; jis buvo Aukštųjų kursų vadovas antraisiais metais), J. Čiurlys (braižyba, mašinų detalės), J.Mašiotas (techninė atsakomybė ir sąmatos). Antraisiais Aukštųjų kursų darbo metais lektorių būrys gerokai pagausėjo: J. Gravrogkas dėstė braižo-

mosios ir analizinės geometrijų disciplinas, P. Jankauskas – mechaniką, S.Dirmantas – geodeziją, P. Jodelė – statybinių medžiagų technologiją ir mineralogiją, M. Songaila nagrinėjo architektūros formas.

Per ketverius metus buvo numatyta paruošti plataus profilio inžinierius. Kaip matyti J. Šimoliūno pateiktame sąraše, visi technikos skyriaus klausytojai, be bendrųjų disciplinų (aukštosios matematikos, fizikos, chemijos, braižybos ir kt.), turėjo išklausyti ir tik statybos specialybėms būdingas disciplinas. Tai ir suprantama. Po Pirmojo pasaulinio karo statybos arba atstatymo darbai buvo prioritetiniai, todėl ir buvo stengiamasi, kad bet kurios specialybės inžinieriai išmanytų ir statybų reikalus.

Pirmajame ir antrajame kurse visi Technikos skyriaus klausytojai mokėsi pagal tą patį mokymo planą. Disciplinos ir jų apimtys buvo skirtingos tik nuo trečiųjų metų. Užbaigus ketverių metų studijas, buvo numatyta, kad klausytojai ne mažiau kaip metus dirbs pagal įgytą specialybę.

Statybos disciplinos dėstytos daugiausia trečiajame semestre. Jų apimtis – aštuonios valandos per savaitę, t. y. apie 120 valandų per semestrą. Vadinasi, iš tikrųjų čia buvo perteikiamos klausytojams tik enciklopedinės žinios.

Statybos discipliną mokymo plane sudarė dvi disciplinos: statyba ir trobesių detalių projektavimas. Taigi J. Šimoliūnui teko penkios savaitinės valandos arba iš viso 70 valandų per trečiąjį semestrą. Žinoma, per tokį trumpą laiką įmanoma išdėstyti šias disciplinas tik paviršutiniškai. Vargu ar čia buvo užsiminta apie statybinių konstrukcijų skaičiavimo metodus. Tai turbūt dėstė K. Vasiliauskas medžiagų atsparumo ir statybinės statikos disciplinose.

Vyresniuose kursuose buvo numatyta dėstyti dar hidromechaniką, aeromechaniką, mechaninę šilumos teoriją, magnetizmą ir elektrą, geologiją, mašinžinystę, inžineriją, praktinę ekonomiją, profesinę higieną, pramonės įstaigų organizavimą ir tvarkymą, buhalteriją. Šiame sąraše nenumatytos kai kurios statybos disciplinos. Taigi tvirtinimas, kad „...Technikos skyriuje buvo numatyta rengti plataus profilio inžinierius, ypač gerai išmanančius statybos reikalus" yra nepakankamai argumentuotas. Teisingiau teigti, kad Aukštųjų kursų parengti specialistai turėjo šiek tiek nusimanyti ir statyboje.

Aukštųjų kursų klausytojai daugiausia buvo valstybinių įstaigų tarnautojai, mokytojai, karininkai. Studentų, kurie niekur nedirbo, o tik studijavo Aukštuosiuose kursuose, buvo labai nedaug.

Kursus aukomis parėmė Amerikos lietuviai, Švedų draugija paaukojo kursams 10 000 auksinų, Kooperatyvų sąjunga – 20 000 auksinų. Antraisiais metais subsidijas mokymo priemonėms įsigyti skyrė ir Lietuvos vyriausybė.

Didžiausi nuopelnai organizuojant Lietuvos aukštųjų kursų Technikos skyrių neabejotinai tenka Jonui Šimoliūnui ir Kazimierui Vasiliauskui. Aukštųjų kursų Technikos skyriaus vedėjas Jonas Šimoliūnas, anot J.Gimbuto, „...pasižymėjo nuostabiu darbštumu ir ištverme užsibrėžtam tikslui pasiekti... Jo gyvenimas ir darbai, pasiryžimai, pasiaukojimo dvasia ir patriotizmas buvo artimi ir būdingi jo kartos lietuvių veikėjams". Pats Jonas Šimoliūnas savo atsiminimuose rašė, kad Aukštųjų kursų Technikos skyriaus „lektoriai ir studentai dirbo rimtai, darė gerą pažangą ir spėjo taip užsirekomenduoti, kad jau 1921 metų gale visuomenėje ir valdžioje buvo plačiai kalbama, kad Aukštieji kursai jau esą pribrendę virsti valdišku Lietuvos universitetu. Kursų vadovybei valdžios buvo patarta susirasti Kaune tinkamiausius rūmus universitetui..."

Rūmų remonto rūpesčiai, gavus būsimam universitetui dviejų aukštų pastatą K. Donelaičio ir A. Mickevičiaus gatvių kampe, teko daugiausia statybininkams J. Šimoliūnui ir V. Verbickiui. Darbai buvo atlikti gerai ir laiku.

1921 m. gruodžio 7 d. Steigiamasis Seimas priėmė universiteto statutą po pirmojo, o 1921 m. gruodžio 14 d. – po antrojo skaitymo. Pastarajame Seimo posėdyje prof. V. Čepinskis protestavo prieš ketinimą universitetą „...padaryti išimtinai katalikišką...". O 1922 m. sausio 15 d. Lietuvos mokytojų profsąjungos Centro valdyba sušaukė politinių partijų, profsąjungų, draugijų ir organizacijų susirinkimą, kuris kvietė „visus, kam brangi mokslo laisvė, budėti ir kelti savo griežtą protesto balsą, kad apgintų nuo klerikalizmo pasikėsinimo Lietuvos aukštąją mokyklą, jos laisvę ir autonomiją".

1922 m. vasario 13 d. Ernesto Galvanausko pirmininkaujamas Ministrų Kabinetas priėmė šitokį nutarimą: „Ministerių Kabinetas, vadovaudamasis Vilniaus universiteto įsteigimo įstatymu ir turėdamas omenyje Steigiamajame Seime svarstomąjį universiteto statuto projektą ir universiteto atidengimo klausimo pribrendimą ir reikalingumą, nutarė 1922 m. vasario 16 d. atidengti universitetą Kaune. Universiteto atidengimą įvykdyti pavesta švietimo ministeriui". Tuo metu Lietuvos švietimo ministru buvo nepartinis profesorius Petras Juodakis. Jis 1922 m. vasario 16 d. iškilmingai paskelbė apie Lietuvos universiteto atidarymą.

Tarp Baltijos valstybių Lietuva vėliausiai įsteigė savo valstybinį universitetą. Pasak Č. Mančinsko, Krikščionių demokratų partijos pastangos įsteigti katalikiškąjį universitetą daugiau kaip trejus metus trukdė įsteigti nacionalinę aukštąją mokyklą Lietuvoje. V. Čepinskis jau toleravo katalikiško universiteto idėją, bet pabrėžė, kad toks universitetas „...gali būti, bet vis dėlto turėtų būti katalikiškomis lėšomis ir išlaikomas, o ne viso krašto lėšomis".

Lietuvos Prezidentas Aleksandras Stulginskis, remdamasis Vilniaus universiteto statutu, patvirtino švietimo ministro pasiūlytus kandidatus rektoriaus ir dekanų vietoms užimti. Rektoriumi buvo paskirtas chemijos prof. Jonas Šimkus, Teologijos fakulteto dekanu – dr. Jonas Mačiulis (Maironis), Socialinių mokslų fakulteto dekanu – prof. Augustinas Voldemaras, Medicinos fakulteto dekanu – dr. Petras Avižonis, Gamtos-matematikos fakulteto dekanu - matematikas Zigmas Žemaitis, Technikos fakulteto dekanu – prof. Pranas Jodelė. Dauguma dėstytojų buvo baigę aukštuosius mokslus Rusijos arba Vakarų Europos universitetuose.

Lietuvos universitetas pradėjo darbą 1922 m. kovo 15 d., o balandžio 12 d. Steigiamasis Seimas priėmė Lietuvos universiteto statutą, kuriuo buvo pakeista universiteto sandara. Nuo šiol veikė šeši fakultetai: Teologijos-filosofijos, Humanitarinių mokslų, Teisių, Matematikos-gamtos, Medicinos ir Technikos. Universiteto Taryba gegužės pradžioje rektoriumi perrinko prof. Joną Šimkų, prorektoriumi tapo prof. Vincas Čepinskis, Senato sekretoriumi – prof. Blažiejus Česnys.

Pagal universiteto statutą Technikos fakultetą sudarė keturi skyriai: Statybos, Mechanikos, Chemijos ir Elektrotechnikos. Fakultete veikė 17 katedrų: Mechanikos, Elektrotechnikos, Statybos ir statybinių medžiagų technologijos, Architektūros, Geodezijos, Statybos mechanikos, Hidrotechnikos, Kelių, Tiltų, Variklių, Mechanizmų ir dirbamųjų mašinų, Mechaninės technologijos, Elektromechanikos, Telefonijos, telegrafijos ir radiotelegrafijos, Organinės chemijos technologijos, Neorganinės chemijos technologijos ir Pritaikomosios fizinės chemijos. Fakultetų dekanais buvo išrinkti: Teisių – prof. Petras Leonas, Teologijos-filosofijos – prof. Pranciškus Bučys, Technikos – prof. Pranas Jodelė, Humanitarinių mokslų – prof. Mykolas Biržiška, Matematikos-gamtos – prof. Zigmas Žemaitis, Medicinos – prof. Petras Avižonis. Iš Aukštųjų kursų į universitetą buvo perkelti 481 studentas bei laisvasis klausytojas.

Technikos fakulteto taryba 1922 m. gegužės 6 d. priėmė „mokslams eiti taisykles", kuriose buvo nurodytos fakultete studijuojamos disciplinos. Per abu pirmojo kurso semestrus buvo skaitoma 10 disciplinų visų skyrių studentams: braižomoji geometrija, analizinė geometrija, diferencialinė skaičiuotė, fizika, mechanika (statika ir kinematika), neorganinė chemija, geologija ir mineralogija, geodezija, techninė braižyba ir piešimas.

Statybos skyriaus studentams trečiajame ... šeštajame semestruose buvo dėstomos šios disciplinos: integralinė skaičiuotė, mechanika (dinamika ir hidraulika), statybinė mechanika (medžiagų atsparumas ir statybinė statika), mechanizmai ir dirbamosios mašinos, statybos medžiagų technologija, statyba (statybos darbai ir trobesių detalės), architektūra, kuro ir vandens technologija, varikliai, elektrotechnika, geodezija, lietuvių ir vie-

na Vakarų Europos kalba, politinė ekonomija, keliai, gatvės ir geležinkeliai, hidrotechnika, hidrologija ir vandens keliai, vandentiekiai ir kanalizacija, tiltai, specialinė architektūra.

Statybos skyriaus studentai turėjo atlikti tris praktikas: geodezijos, statybos darbų prie geležinkelio ir pagrindinę su apyskaita. Diplominis projektas galėjo būti vienos iš tiltų, kelių, hidrotechnikos arba architektūros srities. Diplominių projektų temas paruošdavo profesoriai iš savo specialybių. Šias temas prižiūrėdavo ir tvirtindavo fakulteto taryba. Diplominį projektą diplomantas turėjo ginti fakulteto tarybos posėdyje.

Kas tuomet Technikos fakultete dėstė ir kokias disciplinas, randame 1924 m. universiteto gyvenimo kronikoje. Statybinių medžiagų technologiją dėstė prof. P. Jodelė, vandens ir kuro technologiją bei organinės technologijos enciklopediją – prof. J. Šimkus, vandens kelius, vandentiekius ir kanalizaciją – prof. P. Čechavičius, medžiagų atsparumą – e. prof. p. K.Vasiliauskas, mechaniką – prof. P. Jankauskas, geodeziją – doc. S. Dirmantas, hidrologiją ir hidrometriją – doc. S. Kolupaila, architektūrą – e. prof. p. M.Songaila, statybą – e. prof. p. J. Šimoliūnas, elektrotechniką – doc. J.Šliogeris, piešimą – inž. V. Verbickis, gelžbetonį – privatdocentas P, Markūnas, piešimą – inž. V. Verbickis, geležinkelius – privatdocentas J. Jankevičius, geležinius tiltus ir fermas – doc. S. Grinkevičius, techninę braižybą – e. doc. p. J. Čiurlys.

Platonas JANKAUSKAS *gimė 1860 m. spalio 31 d. Minske. Jis buvo kilęs iš gudų. 1883 m. baigė Petrogrado universiteto astronomijos studijas ir įstojo į Petrogrado kelių inžinierių institutą, kurį baigė 1886 m. Gavo kelių inžinieriaus diplomą. Iki 1889 m. jis dirbo kelių ir uostų statybvietėse, o po to buvo pakviestas dėstyti į tą patį Kelių inžinierių institutą. 1891 m. P. Jankauskas apgynė disertaciją apie garo mašinas su dviem skysčiais ir gavo adjunkto titulą. Nuo 1897 m. jis ėjo profesoriaus pareigas, o 1902 m. tapo Mechanikos katedros profesoriumi. Toje katedroje dirbo iki 1920 m. Po to bolševikai jį pasodino į kalėjimą, ten jis pavojingai susirgo, todėl buvo paleistas ir duotas leidimas išvykti į Lietuvą. Atvykęs į Lietuvą, 1921 m. jis buvo pakviestas skaityti mechanikos discipliną Aukštuosiuose kursuose, buvo Teorinės mechanikos katedros vedėjas. 1934 metais jis išėjo į pensiją ir apsigyveno Daniliškyje, netoli Surviliškio (Kėdainių apskritis). P. Jankauskas parengė veikalą „Turbinų istorijos klausimu" (1904), keletą dėstomos disciplinos mokymo knygelių. Mirė 1941 metų lapkričio 27 d. Daniliškyje.*

Silvestras GRINKEVIČIUS *gimė 1871 m. sausio 27 d. Panevėžio apskrities Piniavos valsčiaus Vaivadų kaime. 1898 m. jis baigė Peterburgo technologijos institutą, 1899 ... 1906 m. tarnavo Geležinkelių valdyboje, Saratove, nuo 1907 metais buvo Kazlovo miesto Tiltų ir geležinkelių dirbtuvių viršininkas. 1908 ...*

1917 m. S. Grinkevičius vėl dirbo Saratove, Lietuvos centriniame komitete nukentėjusiems nuo karo šelpti, 1918 m. dėstė Astrachanės politechnikos institute. 1918 m. jis grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas Lietuvos geležinkelių direktoriumi. Lietuvos universiteto vadovybė 1923 m. S. Grinkevičių pakvietė dirbti universitete. Jis buvo Technikos fakulteto Tiltų ir geležinių konstrukcijų katedros docentas. 1927 m. buvo išrinktas Lietuvos inžinierių ir architektų sąjungos valdybos pirmininku. 1928 m. jam suteiktas ekstraordinarinio mokslo profesoriaus vardas, o 1934 m. – ordinarinio mokslo profesoriaus vardas. Jis dirbo Technikos fakulteto dekanu (1933 ... 1937), Tiltų katedros vedėju, dėstė medinius ir geležinius tiltus bei gelžbetonines konstrukcijas, vadovavo studentų diplominiam projektavimui. S. Grinkevičius yra knygų „Mediniai tiltai" (1929), „Pastatams skaičiuoti daviniai" (1932), „Geležinės konstrukcijos" (1933) autorius. Profesorius Silvestras Grinkevičius mirė 1942 m. spalio 31 d. Romainiuose prie Kauno.

***Pranas MARKŪNAS** gimė 1873 m. sausio 13 d. Butkiškyje, prie Andrioniškio (Anykščių valsčius). 1898 m. jis baigė Peterburgo technologijos institutą ir gavo inžinieriaus technologo diplomą. Dešimt metų dirbo Rusijoje Jenakijevo mieste, kur buvo Metalo gaminių fabriko Valcavimo skyriaus viršininkas. Po to jis persikėlė į Saratovą ir tapo statybininku, pastatė daug plieninių ir gelžbetoninių tiltų. 1919 m. grįžo į Lietuvą. Vilniuje dirbo P. Vileišio metalo konstrukcijų gamykloje. Kai Vilnių okupavo lenkai, P. Markūnas persikėlė į Kauną. Jis suprojektavo kelias dešimtis Lietuvos kelių gelžbetoninių tiltų. 1923 ... 1940 metais Lietuvos universiteto, vėliau – VDU privatdocentas. Jis dėstė gelžbetonio ir gelžbetoninių tiltų disciplinas. Su V. Landsbergiu-Žemkalniu ir kitais lietuvių architektais projektavo daugelį svarbių civilinių ir pramonės pastatų Kaune, Klaipėdoje, Vilniuje ir kt. 1923 ... 1940 m. P. Markūnas dirbo privatdocentu Lietuvos universitete, vėliau VDU. Jis laikomas gelžbetoninių konstrukcijų patriarchu Lietuvoje. Pastatams P. Markūnas naudojo gelžbetoninius karkasus, pirmasis Lietuvoje panaudojo gelžbetonines kevalines konstrukcijas. VDU jis ypač daug dirbo su diplomantais, oponavo mokslo darbus. Po Antrojo pasaulinio karo dirbo „Pramprojekte". Pranas Markūnas mirė 1964 m. kovo 17 d. Kaune.*

***Mykolas SONGAILA** gimė 1874 m. rugsėjo 5 d. Kuzmino dvare, Pskovo gubernijoje. Jo tėvai buvo kilę iš Lietuvos bajorų. 1903 m. jis baigė Peterburgo dailės akademiją ir įgijo architekto specialybę. Po to jis tobulinosi Italijoje. 1906 ... 1919 metais dėstė Peterburgo politechnikos institute, o 1911 ... 1919 metais buvo šio instituto fakulteto dekanas. Tuo pat metu (nuo 1908 m.) dirbo ir Žemės ūkio institute. Nežinoma, kokiomis aplinkybėmis M. Songaila grįžo į Lietuvą. Nuo 1922 metų vasario 16 d. jis pradėjo dirbti Lietuvos universiteto Architektūros katedros profesoriumi ir vedėju. Mykolo Songailos mokiniai yra šie: Feliksas Bielinskis, Arno Fukas, Kazys Krikščiukaitis, Adolfas Lukošaitis, Jonas Mulokas, Kazys Bučas, Jurgis Okunis.*

Profesorius Mykolas Songaila ne tik dėstė, bet ir projektavo. Paminėtini jo suprojektuoti VDU Fizikos-chemijos institutas, Lietuvos bankas Kaune, LB skyrių rūmai Panevėžyje, Raseiniuose, Biržuose, Mažeikiuose, Kretingoje. 1923 ... 1925 m. jis rengė Kauno teatro rekonstrukcijos projektą, vėliau – gyvenamųjų namų projektus ir kt. Iš pradžių M. Songailai dėstyti buvo sunku, nes silpnai mokėjo lietuvių kalbą. Jis dėstė architektūrinių detalių konstravimą, pastatų tipus ir normas, architektūros stilius, braižybą, net šildymo ir vėdinimo discipliną, vadovavo kursiniams projektams, reikalavo, kad pastatai būtų funkcionalūs, patogūs, darnių proporcijų ir kt.

M. Songaila buvo aktyvus Lietuvos inžinierių ir architektų draugijos narys. Jis daug dirbo rengiant VDU numatomo įsteigti Architektūros skyriaus mokymo planus. Profesorius Mykolas Songaila mirė 1941 m. rugsėjo 12 d. Kaune.

***Jonas ŠIMKUS** gimė 1873 balandžio 25 d. Kauno apskrities Raudondvario valsčiaus Maironiškių kaime. 1900 m. jis baigė chemijos specialybę Maskvos universitete, o 1903 m. įgijo chemijos magistro laipsnį. Dar po trejų metų jam buvo suteiktas farmacijos magistro laipsnis. 1906 ... 1916 metais iš pradžių jis buvo Maskvos universiteto docentas, vėliau – ekstraordinarinis profesorius.*

1918 m. J. Šimkus grįžo į Lietuvą. 1918 ... 1919 m. jis buvo Lietuvos prekybos ir pramonės, 1921 ... 1922 m. – krašto apsaugos ministras. 1922 m. jis buvo paskirtas Lietuvos universiteto rektoriumi. Jonas Šimkus buvo ilgametis Chemijos technologijos katedros vedėjas. Jis daug rašė cheminės technologijos ir verslų klausimais Lietuvos spaudoje, dėstė organinės chemijos technologiją Matematikos-gamtos fakulteto studentams, kai kurias disciplinas būsimiesiems farmacininkams. Prof. Jonas Šimkus mirė 1944 m. birželio 4 d. Maironiškiuose prie Kauno.

***Jurgis ČIURLYS** gimė 1881 m. vasario 23 d. Panevėžio apskrities Kupiškio valsčiaus Jutkonių kaime. 1901 ... 1904 m. jis studijavo Petrogrado universitete, o nuo 1904 iki 1913 metų su pertraukomis, – Petrogrado technologijos institute. 1913 ... 1914 m. Vilniuje jis dirbo kanalizacijos tinklų įrengimo darbus. Karo metu J. Čiurlys dirbo Tulos ginklų dirbtuvėse. 1918 metais jis grįžo į Vilnių ir Susisiekimo ministerijoje įvairias pareigas ėjo iki 1941 m. Nuo 1922 m. dėstė Lietuvos universitete. 1925 m. J. Čiurliui suteiktas mokslo docento vardas. 1942 ... 1944 m. J. Čiurlys – VDU ekstraordinarinis profesorius. 1944 m. jis su šeima pasitraukė į Vokietiją. 1945 ... 1946 m. buvo UNRRA universiteto Mechanikos fakulteto dekanas. 1947 m. gruodžio 22 d. jis atvyko į JAV, 1948 ... 1950 m. dėstė Fort Wayne technikos mokykloje. Lietuvoje yra parengęs vadovėlius „Mašinų detalės" (1931), „Keliamosios mašinos" (1932), „Mašinų teorija" (1940). Profesorius Jurgis Čiurlys mirė 1959 m. rugsėjo 14 d. ir buvo palaidotas Čikagos lietuvių kapinėse, bet 1996 m. jo palaikai pervežti į Lietuvą ir amžinam poilsiui atgulė Vilniaus Rasų kapinėse.*

1930 metai buvo paskelbti Vytauto Didžiojo metais ir birželio 7 d. Lietuvos universitetas buvo pavadintas Vytauto Didžiojo universitetu. Jį sudarė septyni fakultetai: Teologijos-filosofijos, Technikos, Evangelikų teologijos, Humanitarinių mokslų, Teisių, Matematikos-gamtos ir Medicinos.

Technikos fakultete veikė du skyriai: Statybos ir Technologijos. Buvo sumažintas katedrų skaičius. Jų liko tik vienuolika: Statybos, Architektūros, Statybinės statikos, Mechanikos, Elektrotechnikos, Geodezijos ir kelių, Tiltų, Hidrotechnikos, Pritaikomosios mechanikos, Mechaninės technologijos ir Cheminės technologijos. Tą pačią dieną, kai universitetui buvo suteiktas Vytauto Didžiojo vardas, buvo paskelbtas ir universiteto naujas statutas. Tačiau visuomenė jo nelaikė tobulu. Blogiausia, kad jis labai suvaržė universiteto autonomiją. Statuto projektą neigiamai vertino universiteto Taryba, ji protestavo ir įteikė vyriausybei memorandumą tuo klausimu. Savo ruožtu valdžia oficiozinėje spaudoje reiškė nepasitenkinimą neklusniu universitetu. Ginčai tarp valdžios ir universiteto net įgaudavo politinį atspalvį. Deja, istorija kartojasi, jei prisiminsime 2000 metų aukštojo mokslo įstatymą. Tai liūdna Lietuvos tradicija.

Tada Technikos fakulteto dėstytojai J. Šimoliūnas, S. Dirmantas ir V.Mošinskis buvo pripažinti ekstraordinariniais profesoriais, privatdocentas T. Šulcas pakeltas docentu, ekstraordinariniu profesoriumi, o asistentai J. Gabrys ir L. Kaulakis – vyresniaisiais asistentais. Technikos fakultete 1930 m. rudens semestre buvo apie 450 studentų. Plėtojant šalies pramonę ir augant statybų apimtims, techniškųjų mokslų studentų kasmet gausėjo.

Technikos fakultetas buvo įsikūręs buvusiuose valstybinės spaustuvės rūmuose S. Daukanto ir K. Donelaičio gatvių kampe. Juos universitete vadino Didžiaisiais rūmais. Rūmai nebuvo pritaikyti mokyklai, bet jau buvo statomi Fizikos ir chemijos instituto rūmai Linksmadvaryje, į kuriuos buvo numatyta perkelti ir Technikos fakultetą.

Pagal tuometinius mokymo planus studijų trukmė Technikos fakultete – penkeri metai. Abiejų fakulteto skyrių studentai daugelio disciplinų paskaitas klausė ir pratybas atlikdavo kartu. Buvo nurodytos rekomenduojamosios ir privalomosios disciplinos. Studentus perkeldavo į aukštesnį semestrą tuomet, kai jie buvo išklausę privalomąsias disciplinas, atlikę numatytas pratybas, kursinius ir laboratorinius darbus, išlaikę paskirtus egzaminus.

Būsimojo specialisto profesinio pasirengimo lygmeniui didelės įtakos turėjo dėstytojo profesinis ir pedagoginis meistriškumas. VDU Technikos fakultete daugelį disciplinų dėstė labai geri specialistai, pagarsėję savo praktikos arba mokslo darbais. Tačiau fakulteto tikslas buvo rengti kraš-

tui inžinierius praktikus. Tai rodė 1932 m. gegužės 4 d. Technikos fakulteto naujieji mokslo planai. Anot S. Dirmanto, „...iš naujų disciplinų pavadinimų susidaro įspūdis, kad buvo sustiprintos grynai inžinerinės praktikos disciplinos, kad paruoštų mokančius dirbti specialistus".

Daugelis profesorių buvo baigę garsias aukštąsias mokyklas, todėl studentams dėstė labai profesionaliai. Paminėsime bene žymiausius.

Petras KATILIUS *gimė 1903 m. balandžio 7 d. Marijampolės apskrities Katiliškių kaime. Gimnaziją jis lankė Marijampolėje ir Voroneže, o 1926 m. matematikos studijas baigė Lietuvos universitete. 1927 ... 1929 m. tobulinosi Heidelbergo (Vokietija) universitete. Ten jam buvo pripažintas matematikos daktaro laipsnis. Grįžęs į Lietuvą, dėstytoju dirbo VDU ir Technikos fakulteto pirmojo kurso studentams skaitė analizinės geometrijos disciplinos paskaitas.1930 m. jis tapo docentu. 1940 m. persikėlė į Vilniaus universitetą. 1946 m. apgynė disertaciją ir įgijo fizikos-matematikos kandidato (daktaro) laipsnį. P. Katilius vadovavo Geometrijos ir Aukštosios matematikos (1963 ... 1980), Geometrijos ir topologijos (1980 ... 1983) katedroms. 1966 m. jam suteiktas profesoriaus vardas. Parengė vadovėlius „Analizinė geometrija" (1940, 1973),„Diferencialinė geometrija" (1961), „Geometrijos pagrindai" (1966). Profesorius Petras Katilius mirė 1995 metais Vilniuje.*

Zigmas ŽEMAITIS *gimė 1884 m. lapkričio 8 d. Dektoriuose netoli Ignalinos. Savarankiškai pasirengęs, išlaikė egzaminus ir gavo brandos atestatą. 1903 m. įstojo į Odesos universiteto Fizikos-matematikos fakultetą ir 1909 m. gavo matematiko diplomą. Po to mokytojavo Vilniaus gimnazijose, 1915 m. – Voroneže, o 1918 m. – Švenčionių vidurinėje mokykloje, 1920 m. – Aukštųjų kursų kūrėjas ir vadovas. Jiems vadovavo vienerius metus. 1922 ... 1940 m. – Lietuvos universiteto, vėliau VDU profesorius, 1930 ... 1940 m. – Geometrijos katedros vedėjas. 1940 m. jis persikėlė į Vilniaus universitetą: 1940 metais - prorektorius, o 1946 ... 1948 m. – rektorius. 1944 ... 1964 m. jis vadovavo Matematinės analizės katedrai. 1959 m. jam suteikti Lietuvos nusipelniusio mokslo veikėjo, o 1964 m. – kultūros veikėjo garbės vardai. VDU dėstė analizinę ir diferencialinę geometriją, diferencialinį ir integralinį skaičiavimą, matematikos istoriją ir metodiką, o Vilniaus universitete – matematikos istoriją ir variacinį skaičiavimą. Parengė leidinius „I. Newtonas" (1927), „Matematikos istoriografija ir Moritz Contor" (1930) ir kt. Profesorius Zigmas Žemaitis mirė 1969 metų birželio 24 dieną Vilniuje.*

Otonas STANAITIS *gimė 1905 m. gegužės 28 d. Marijampolės apskrities Sasnavos valsčiaus Gaisrių kaime. Mokėsi Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje ir, 1925 m. gavęs brandos atestatą, studijavo VDU. 1925 m. baigė Gamtos-matematikos fakultetą ir tobulinosi Wiurcburgo (Vokietija) universitete. Čia įgijo*

filosofijos daktaro laipsnį. Grįžęs į Lietuvą, VDU Gamtos-matematikos fakultete dirbo vyresniuoju asistentu, 1935 ... 1940 m. – privatdocentu.1940 ... 1944 m. jis Vilniaus universiteto docentas. 1944 m. vasarą pasitraukė į Vakarus. 1949 m. O. Stanaitis atvyko į JAV ir dirbo Nordfieldo kolegijoje. 1954 m. jam suteiktas profesoriaus vardas. O. Stanaitis yra parengęs nemažai mokslo darbų, nuo 1951 metais aktyviai bendradarbiavo JAV matematikų žurnale. 1938 m. „Židinio" žurnale yra paskelbęs straipsnį apie A. Jakšto matematinius pasiekimus, 1939 m.

Šie visi trys matematikai buvo įžymūs savo srities specialistai, o svarbiausia – puikūs pedagogai. Neatsitiktinai VDU absolventai pasižymėjo geromis matematikos žiniomis.

Fizikos paskaitas skaitė prof. Ignas Končius (1886 ... 1975), o laboratorinius darbus vedė Povilas Brazdžiūnas (1897 ... 1986), ilgainiui tapęs Lietuvos Mokslų Akademijos tikruoju nariu.

Antrajame kurse statybos discipliną dėstė vienas Aukštųjų kursų kūrėjų – J. Šimoliūnas, medžiagų atsparumą – K. Vasiliauskas. Mašinžinystės paskaitas skaityti buvo pavesta V. Mošinskiui (1876 ... 1955), elektrotechnikos pagrindus – J. Šliogeriui (1871 ... 1932).

Trečiojo kurso disciplinos jau buvo susijusios tik su statyba. Jas dėstė gerai žinomi mūsų krašte, patyrę praktikai. Inžinierius P. Markūnas dėstė gelžbetonio teoriją ir gelžbetoninių konstrukcijų projektavimą, o geležinių konstrukcijų discipliną – S. Grinkevičius.

Ketvirtajame kurse P. Markūnas ir S. Grinkevičius dėstė tiltų discipliną, V. Verbickis – šildymą ir vėdinimą, S. Kolupaila – melioraciją, J. Šimoliūnas – vandens kelius, S. Kairys – kanalizaciją, M. Songaila – miestų planavimą, J. Mašiotas – buhalteriją.

VDU studentas būdavo perkeliamas į aukštesnį kursą pagal išlaikytų egzaminų minimumo sistemą. Nors studentas ir neatsiskaitė už praeitą kursą, bet jam buvo leidžiama studijuoti aukštesniųjų kursų disciplinas. Todėl tie, kurie pradėdavo dirbti, diplomą gaudavo negreitai. Technikos fakultete iš 1932 m. rudens semestro pirmajame kurse registruotų 419 klausytojų, po penkerių metų 1937 m. diplomuotais inžinieriais tapo tik 32 klausytojai... Atsilikimo priežastis buvo ta, kad tik du ... trys procentai studentų gaudavo valstybės stipendijas, todėl daugelis turėdavo patys užsidirbti lėšas studijoms ir pragyvenimui.

Pagal 1932 m. mokymo planus VDU dirbo iki 1940 metų. Per 1925 ... 1940 metus Statybos skyrių baigė ir gavo inžinieriaus diplomą 192 absolventai: 1925 metais – 3, 1927 m. – 6, 1928 m. – 1, 1929 m. – 7, 1930 m. – 7, 1931 m. – 21, 1932 m. – 5, 1933 m. – 13, 1934 m. – 12, 1935 m. – 30, 1936 m. – 17, 1937 m. – 21, 1938 m. – 17, 1939 m. – 24 ir 1940 m. – 25. Vienas absolventas gavo hidrotechnikos inžinieriaus, du – architekto diplomą.

Technikos fakulteto dekanu dirbo: 1922 ... 1927 m. – Pranas Jodelė (1922 ... 1927), Kazimieras Vasiliauskas (1927 ... 1934 ir 1937 ... 1940), Silvestras Grinkevičius (1934 ... 1936).

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, jau liepos 11 ... 12 dienomis NKVD įvykdė pirmuosius masinius lietuvių areštus. Liepos 14 ... 15 d. vyko „visaliaudiniai rinkimai", ir netrukus Lietuva buvo paskelbta Sovietų socialistine respublika. Kartu prasidėjo pasipriešinimas okupantui, stiprėjo ir represijos. Vis daugiau žmonių patekdavo į NKVD rankas.

Permainos brutaliai veikė ir Vytauto Didžiojo universitetą. LSSR švietimo ministro A. Venclovos įsakymu iš pareigų buvo atleistas rektorius prof. Stasys Šalkauskis (1886 ... 1941) ir į jo vietą paskirtas prof. Antanas Purėnas (1881 ... 1962), buvo panaikintas Vytauto Didžiojo vardas, o universitetas pavadintas Kauno universitetu. Vietoj Technikos fakulteto buvo įsteigti Statybos ir Technologijos fakultetai. Statybos fakulteto dekanu buvo paskirtas profesorius Steponas Kolupaila (1892 ... 1964), o Technologijos – docentas Vladas Jakovickas (1898 ... 1949). Statybos fakultetas buvo perkeltas į Didžiuosius universiteto rūmus. Paskaitos pradėtos pavėluotai – tik spalio 2 dieną.

Tuo metu fakulteto vadovybėje buvo tikra sumaištis. Tai akivaizdu skaitant Statybos fakulteto tarybos posėdžio, įvykusio 1940 m. rugpjūčio 21 d., protokolą. Posėdžiui pirmininkavo dekanas S. Kairys. Dalyvavo K. Vasiliauskas, J. Šimoliūnas, J. Jankevičius, S. Grinkevičius, J. Gabrys, S.Dirmantas, M. Songaila, sekretorius S. Kolupaila. Be to, buvo pakviestas Technologijos fakulteto dekanas V. Mošinskis. Dėl ligos nedalyvavo J.Kuodis, nepavyko įteikti pranešimo P. Markūnui. Jų nedalyvavimą fakultetas pripažino pateisintu. Patariamuoju balsu dalyvavo jaunesnieji personalo nariai K. Kriščiukaitis, V. Verbickis ir J. Deksnys. Buvo svarstytas naujos fakulteto vadovybės legalizavimo klausimas. Nutarta pavesti ligi formalaus legalizavimo fakultetą tvarkyti naujajai vadovybei, o einamuosius reikalus – buvusiajai fakulteto vadovybei.

Statybos fakulteto tarybos posėdžio, įvykusio 1940 m. rugsėjo 9 d., protokole dekanu įvardintas jau prof. S. Kolupaila, kuris pranešė apie vyriausybės naujai paskirtą Statybos fakulteto mokslo personalo narių branduolį. Fakulteto tarybą sudarė šie žmonės: J. Kuodis, S. Kairys, M. Songaila, J. Gabrys, V. Klimavičius, S. Kolupaila, J. Šimoliūnas, K. Vasiliauskas.

1940 m. rudenį buvo labai intensyviai svarstomas autonomiškos techniškos aukštosios mokyklos steigimo klausimas. Dar 1937 m. profesorius V. Mošinskis rašė, kad „... iškyla mintis, kad Technikos fakultetą reikėtų atskirti nuo universiteto ir paversti jį savarankiška aukštąja mokykla...". Tą idėją ypač rėmė Lietuvos inžinierių draugija, siūliusi kurti savarankiš-

ką Politechnikos institutą, „... suteikiant jam pirmojo Lietuvos miestų statytojo ir amatų įkūrėjo – Gedimino vardą".

1939 m. Vilnius buvo grąžintas Lietuvai. Į jį buvo keliami iš Kauno humanitariniai fakultetai. 1940 m. rudenį universiteto vadovybė komandiravo profesorius V. Mošinskį ir J. Šimoliūną, o šiek tiek vėliau ir prof. K.Vasiliauską, apžiūrėti Vilniaus technikos mokyklos patalpų ir išsiaiškinti, ar jos tiktų Technikos fakultetui.

Jeigu Sovietų Sąjunga nebūtų okupavusi Lietuvos, tai mūsų inžinierių rengimo kalvė būtų įsikūrusi Vilniuje. Ji neabejotinai būtų tapusi savarankiška aukštąja technikos mokykla ir būtų įvardinta Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino vardu. Šie visi prieškario inžinierių sumanymai buvo įgyvendinti praėjus daugiau kaip pusei amžiaus – 1996 metų rugsėjo 17 dieną Lietuvos Respublikos Seimas patvirtino šitokį Vilniaus aukštosios techniškosios mokyklos pavadinimą: Vilniaus Gedimino technikos universitetas.

1940 m. spalio 2 d. pradėjus mokslo metus, Kauno universiteto Statybos fakultete buvo 15 katedrų (skliausteliuose nurodyti katedrų vedėjai): Topometrijos (S. Dirmantas), Tiltų ir geležinių konstrukcijų (J. Kuodis), Statybos statikos (K. Vasiliauskas), Statybos (J. Šimoliūnas), Kelių (J. Gabrys), Metrologijos ir hidraulikos (S. Kolupaila), Hidrotechnikos (J. Daniliauskas), Geodezijos ir astronomijos (M. Ratautas), Architektūros ir meno istorijos (J. Kovalskis), Architektūros ir piešimo (M. Songaila), Miestų sanitarijos (S. Kairys), Melioracijos (J. Čeičys), Žemėtvarkos (J. Krikščiūnas), Inžinerinės geologijos (J. Dalinkevičius), Architektūros enciklopedijos (K. Kriščiukaitis).

Jonas KUODIS gimė 1903 m. spalio 15 d. Panevėžio apskrities Krekenavos valsčiaus Naujarodžių kaime. 1932 m. jis baigė VDU Statybos skyrių ir vienerius metus dirbo Lietuvos plentų ir vandens kelių valdyboje. Nuo 1933 metų J.Kuodis pradėjo dirbti VDU Tiltų ir geležinių konstrukcijų katedroje. 1934 ... 1936 m. Vienos aukštojoje technikos mokykloje jis parengė daktaro disertaciją iš gelžbetonio srities ir jam buvo suteiktas inžinieriaus daktaro laipsnis. J. Kuodis - pirmasis VDU Technikos fakulteto narys, apgynęs daktaro disertaciją. 1938 m. Jonas Kuodis įteikė habilitacinį darbą apie gelžbetonio darbų kontrolę ir buvo pakeltas į docentus. Technikos fakultete jis dėstė gelžbetonio bei masyviųjų tiltų disciplinas ir dirbo Kauno miesto savivaldybės Statybos skyriuje. Kartu su P.Markūnu jis parengė sugriuvusio Kauno garažo atstatymo projektą ir prižiūrėjo statybą. 1940 ...1944 m. Jonas Kuodis buvo Tiltų ir geležinių konstrukcijų katedros vedėjas. Jam buvo suteiktas ekstraordinarinio profesoriaus vardas.

1944 m. vasarą, artėjant frontui iš Rytų, J. Kuodis pasitraukė į Vokietiją. 1946 m. vasario 16 d., atidarius užgrobtųjų valstybių emigrantams universitetą

UNRRA Miunchene, prof. J. Kuodis jame dėstė statybos statiką ir gelžbetonines konstrukcijas. 1947 m. J. Kuodis persikėlė į JAV. Čia jis dirbo inžinieriaus projektuotojo darbą. Ypač pažymėtinas jo darbas projektuojant 12-os agregatų hidroelektrinę Rocky & Ridge prie Kolumbijos upės Amerikos vakaruose. Be to, jis aktyviai bendradarbiavo leidžiant Lietuvių Enciklopediją. Profesorius Jonas Kuodis mirė 1983 m. kovo 17 d.

*Jonas **KOVALSKIS** gimė 1906 m. birželio 27 d. Utenos apskrities Daugailių valsčiaus Garnių kaime. Jis studijavo architektūrą Grenoblyje, o vėliau Paryžiuje. 1935 m. gavo architekto diplomą. 1935 ... 1940 m. dirbo Kauno miesto savivaldybės įstaigose, o 1937 ... 1941 m. dėstė Aukštesniojoje technikos mokykloje. 1940 ... 1944 m. J. Kovalskis dirbo adjunktu VDU ir vadovavo Meno istorijos katedrai. VDU jis dėstė architektūros istoriją, architektūrinę kompoziciją bei akvarelę. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, dėstė UNRRA universitete. 1949 m. atvyko į JAV ir dirbo architekto projektuotojo darbą. J. Kovalskis yra daugelio architektūrinių projektų Lietuvoje ir JAV autorius, konkursų laimėtojas. Jonas Kovalskis mirė 1977 m.*

*Kazys **KRIŠČIUKAITIS** gimė 1901 m. Rusijoje, Tichvino mieste. 1918 m. su tėvais grįžo į Lietuvą ir studijavo Lietuvos universitete. 1927 m. baigęs studijas, gavo inžinieriaus diplomą. Jo architektūrinės krypties diplominis darbas – „Centriniai universiteto rūmai su biblioteka". Po to jis dirbo geležinkelių valdyboje ir metus tobulinosi Paryžiuje.*

Nuo 1931 m. K. Kriščiukaitis buvo Technikos fakulteto Architektūros katedros jaunesnysis asistentas, o nuo 1934 m. – vyresnysis asistentas. Nuo 1936 m. jis dėstė trobesių tipologiją ir urbanizmo pagrindus. Kartu dirbo mokslo darbą, projektavo įvairius pastatus, prižiūrėjo jų statybos darbus. 1940 m. K. Kriščiukaičiui suteiktas mokslo docento vardas. 1944 m. jis tapo Tipologijos katedros vedėju, bet vasarą pasitraukė į Vokietiją. 1949 metais jis išvyko į JAV. Ir Lietuvoje, ir JAV yra sukūręs puikių architektūrinių projektų. 1930 m. jis buvo premijuotas Vytauto Didžiojo muziejaus projekto konkurse. Docentas Kazys Kriščiukaitis mirė 1965 m. rugpjūčio 8 d. Bostone.

1941 m. rudenį VDU Statybos fakultete veikė Žemėtvarkos katedra (vėliau ji buvo sujungta su Melioracijos katedra). Žemėtvarkos katedrai vadovavo profesorius J. Krikščiūnas. Katedroje dirbo dėstytojai Z. Bačelis, V. Balčiūnas.

*Jurgis **KRIKŠČIŪNAS** gimė 1894 m. balandžio 22 d. Prienų valsčiaus Ašmintos kaime. 1914 m. jis įstojo į Petrogrado universiteto Gamtos skyrių, bet, kilus Pirmajam pasauliniam karui, studijas teko nutraukti. Vėliau mokėsi Halės*

(Vokietija) universitete, kurį baigė 1923 metais. 1924 m. ten pat apgynė gamtos mokslų daktaro disertaciją. Grįžęs į Lietuvą, iki 1939 m. dirbo įvairiose žemės ūkio įstaigose Šiauliuose, Kaune. 1926 m. ir 1939 m. buvo Lietuvos žemės ūkio ministras. 1940 ... 1944 m. vadovavo kooperatinei bendrovei „Linas". Nuo 1926 metais dėstė Lietuvos ŽŪA. 1938 m. jam suteiktas profesoriaus vardas. 1927 ... 1929 m. J. Krikščiūnas buvo „Lietuvos ūkio" žurnalo redaktorius, „Lietūkio", „Pienocentro" bendrovių tarybų narys, dalyvavo tarptautiniuose kooperatininkų kongresuose. 1944 m. prof. J. Krikščiūnas pasitraukė į Vakarus. Jis mirė 1947 m. vasario 24 d. Hamburge.

Pirmosios sovietinės okupacijos laikotarpiu universiteto mokymo planus buvo reikalaujama suderinti su Sovietų Sąjungoje veikiančiais planais. Tačiau tai nebuvo padaryta, nes, anot J. Danio, mokslo programos buvo racionalizuotos: sumažinti pasikartojantys grafikos darbai, kai kurioms disciplinoms sumažinta savaitinių valandų. Šiek tiek vėliau pakoreguoti šie mokslo planai veikė iki 1943 metų, kai vokiečiai uždarė universitetą.

1941 m. prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, Lietuvos aktyvistų frontas (LAF) organizavo sukilimą prieš sovietinius okupantus. Jame dalyvavo ir VDU techniškųjų fakultetų personalo nariai, studentai. Kauno sukilėlių štabo narys buvo Statybos fakulteto Statybos katedros adjunktas Juozas Milvydas. Jo vadovaujamas sukilėlių būrys užėmė Vytauto kalne buvusią radijo stotį. Kovose su besitraukiančia Raudonąja armija žuvo arba buvo nužudyta apie 4000 sukilėlių.

***Juozas MILVYDAS** gimė 1914 m. gegužės 11 d. Telšiuose. Gimnaziją lankė gimtinėje, o po to studijavo VDU Technikos fakultete. 1937 metais jis apgynė diplominį projektą „Vandens sporto ir maudymosi rūmai Šiauliuose" ir gavo statybos inžinieriaus diplomą. 1938 m. pradėjo dirbti VDU Technikos fakulteto Statybos katedroje jaunesniuoju asistentu. 1940 m. tapo adjunktu. J. Milvydas būsimiesiems statybininkams vedė pratybas, būsimiesiems hidrotechnikams – sąmatas ir atskaitomybę, o kitų specialybių studentams skaitė statybos enciklopedijos discipliną. Jis bendradarbiavo mokslo spaudoje, reiškėsi visuomeninėje veikloje. Sovietmečiu dėstė ir Aukštesniojoje technikos mokykloje. Kai birželio 25 d. į Kauną įžengė pirmieji vokiečių daliniai, sukilėliai dar valė Kaune ir jo apylinkėse sovietinės armijos likučius. Gavęs žinią, kad prie Noreikiškių dvaro yra sovietų karių, kurie terorizuoja gyventojus ir degina sodybas, J. Milvydas ten nuvyko su trisdešimtimi sukilėlių. Trumpo susišaudymo metu Juozas Milvydas buvo sužeistas į krūtinę ir Universiteto klinikose tą pačią dieną mirė.*

Sukilėliai buvo paskelbę Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimą, buvo sudarę Laikinąją Lietuvos vyriausybę. Tačiau 1941 m. rugpjūčio 5 d.

vokiečiai šią vyriausybę gana greitai nušalino ir Lietuva tapo Reicho Rytų komisariato „Ostland" dalimi.

Laikinoji Lietuvos vyriausybė, kurios premjeru buvo paskelbtas J.Ambrazevičius, vienu pirmųjų dekretų atkūrė Vytauto Didžiojo universitetą. Rektoriumi buvo paskirtas profesorius Julijonas Gravrogkas, Statybos fakulteto dekanu – profesorius Steponas Kairys ir kt. Nors lietuviškoji vyriausybė buvo išvaikyta, uždraustas Lietuvių aktyvistų frontas, vokiečiai toleravo universiteto veiklą, bet draudė priimti studentus į pirmąjį kursą. Juridinės ekvilibristikos dėka, tą draudimą vėliau pavyko apeiti. Tačiau tai kėlė okupantų nepasitenkinimą.

Statybos fakulteto tarybos pirmasis posėdis, Kaune jau šeimininkaujant vokiečiams, įvyko 1941 m. liepos 5 d. Jam pirmininkavo jau ne sovietmečiu buvęs fakulteto dekanas prof. S. Kolupaila, bet prodekanas prof. J.Gabrys. Šiame istoriniu požiūriu įdomiame posėdyje dalyvavo fakulteto profesoriai, dėstytojai, taip pat svečias – buvęs VDU rektorius profesorius A.Purėnas.

Fakulteto taryba neabejotinai aptarė pasikeitusią krašto padėtį, prognozavo artimiausius įvykius. Tačiau Tarybos posėdžio protokole užfiksuotas tik vienas svarstytas klausimas, susijęs su diplominių darbų gynimu. Buvo patvirtinti gynimo komisijų aktai, priimti nutarimai dėl diplomuoto statybos inžinieriaus vardo suteikimo šiems devyniems diplomantams: S. Laurinskui, D. Pekarskiui, A. Petrelevičiui, K. Bučui, A. Bulotai, J.Gimbutui, V. Dargiui, J. Okuniui ir J. Dabrilai.

Kaip prisimena dr. Jurgis Gimbutas, viešai diplominiai projektai buvo ginami VDU Pirmųjų rūmų didžiojoje salėje, nors rūmuose jau šeimininkavo vokiečių kariuomenė. Šiek tiek vėliau ir Pirmuosius rūmus užėmė okupantas. Čia įsitaisė vokiečių karo policija. Okupacinė kariuomenė ilgainiui užvaldė ir Didžiųjų rūmų didesnę dalį.

Pradedant naujuosius mokslo metus, vokiečiams reikalaujant, buvo pašalinti iš universiteto žydų tautybės studentai ir dėstytojai, atleisti kairiųjų radikalių pažiūrų pedagogai ir darbuotojai. Pašalinti buvo ir lenkų studentai. Vokiečiai dėjo pastangas likviduoti humanitarinės srities studijas. Visa tai kėlė ženklų VDU studentų ir profesūros nepasitenkinimą bei priešpriešą.

Besikeičianti krašto padėtis atsiliepė universiteto darbui. Atsižvelgiant į patalpas ir personalo pasikeitimus, teko tikslinti mokymo planus

Švietimo ministerijos raštu iš Statybos fakulteto buvo atleisti: Dovydas Mickelis, Anatolijus Rozenbliumas, Bernardas Šulgaseris, Rostislavas Baublys, Antanas Daniūnas, Adolfas Guogis, Vytautas Klimavičius, Jurgis Kochas, Stasys Lukošiūnas, Ričardas Pesys.

1941 m. liepos 30 d. Statybos fakulteto taryba išrinko katedrų vedėjus. Jais tapo: Topometrijos – prof. S. Dirmantas, Trobesių konstrukcijų –

prof. J. Šimoliūnas, Žemėtvarkos – doc. M. Ratautas (laikinai), Tiltų ir geležinių konstrukcijų – doc. J. Kuodis, Hidrologijos ir hidraulikos – prof. S.Kolupaila, Kelių – prof. J. Gabrys, Statybinės statikos – prof. K. Vasiliauskas, Hidrotechnikos – adj. J. Daniliauskas, Melioracijos – adj. J. Čeičys, Architektūros kompozicijos ir piešimo – prof. M. Songaila, Achitektūros ir meno istorijos – adj. J. Kovalskis, Geodezijos ir astronomijos – doc. M. Ratautas, Inžinerinės geologijos - prof. J. Dalinkevičius, Architektūros tipologijos – doc. K. Kriščiukaitis, Miestų sanitarijos – prof. S. Kairys.

Karo metais kasmet šiek tiek keitėsi dėstytojų sudėtis, skaitomos disciplinos. Statybų organizavimo disciplinai dėstyti vietoj žuvusio J.Milvydo buvo išrinktas E. Manomaitis. Medinių ir plieninių konstrukcijų disciplina pavesta doc. A. Bistrickui, o architektūros enciklopedijos – adj. K.Kaušiniui. Į doc. J. Kuodžio vadovaujamą katedrą jaunesniuoju asistentu buvo priimtas Povilas Konkulevičius.

Povilas KONKULEVIČIUS *gimė 1912 m. sausio 10 d. Rusijoje, Vologdos mieste. Ten jo tėvas tarnavo miškų žinyboje. 1919 m. Konkulevičių šeima grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Panevėžyje. Ten mažasis Povilas lankė pradinę mokyklą, o 1930 m. baigė Panevėžio gimnaziją. Tais pat metais jis įstojo į VDU Technikos fakulteto Statybos skyrių. 1934 ...1935 metais studijas buvo nutraukęs kario tarnybai atlikti. Po to P. Konkulevičius vėl grįžo tęsti studijų, bet kelis mėnesius per metus dirbdavo: 1936 m. Žemaičių plento ruožuose, 1938 m. Kauno veterinarijos klinikų statybvietėje, 1940 m. darbų vykdytoju statant Šiaulių pedagoginį institutą. 1940 m. gruodį jis pradėjo dirbti VDU Statybos fakultete laborantu. 1941 m. jis baigė studijas ir, įgijęs statybos inžinieriaus diplomą, buvo paskirtas jaunesniuoju asistentu. Vokiečių okupacijos metais darbo universitete nenutraukė. Atkūrus VDU, 1944 metais rugsėjo pradžioje P. Konkulevičius buvo paskirtas Statybos fakulteto Gelžbetoninių konstrukcijų katedros vyresniuoju dėstytoju.*

VDU P. Konkulevičius aktyviai dalyvavo studentų organizacijų veikloje, buvo Šaulių sąjungos narys. Netikėta mirtis nutraukė šio gabaus inžinieriaus gyvenimo giją 1945 m. rugpjūčio 29 d. Vyresnysis dėstytojas P. Konkulevičius palaidotas Pasvalyje.

Eugenijus MANOMAITIS *gimė 1909 m. birželio 10 d. Šiaulėnuose, netoli Šiaulių. Mokėsi Kauno Aušros berniukų gimnazjoje ir, 1929 m. gavęs brandos atestatą, studijavo VDU Technikos fakultete. 1937 m. baigė studijas ir jam buvo suteikta statybos inžinieriaus kvalifikacija. Po to moderniųjų statybų klausimais tris mėnesius stažavosi Švedijoje. Parengė daug įvairių pastatų projektų, dalyvavo konkursuose, yra laimėjęs premijų. Paminėtini jo projektuoti Šiaulių prekybos instituto rūmai, trijų komplektų pradinių mokyklų projektas, pagal kurį pastaty-*

ta mokyklų kaimo vietovėse. 1941 ... 1944 m. E. Manomaitis dirbo lektoriumi VDU Statybos fakulteto Trobesių konstrukcijų katedroje. Yra paskelbęs straipsnių „Technikos" žurnale. 1944 metų vasarą pasitraukė į Vakarus.

1942 ... 1943 mokslo metai prasidėjo palyginti įprastai. Rugsėjo 16 d. Statybos fakulteto tarybos posėdyje buvo aptartas naujųjų studentų imatrikuliacijos aktas, mokymo planų koregavimas, kiti studijų organizaciniai klausimai. O jau po mėnesio - spalio 14 d. tarybos posėdis buvo radikalesnis. Dekanas profesorius Steponas Kairys atsisakė savo pareigų. Buvo kalbama, kad jis nesutarė su Švietimo Generaliniu tarėju. Bet slaptu balsavimu Statybos fakulteto taryba palaikė S. Kairį. Už jį balsavo 19 tarybos narių, o už kitą kandidatą – prof. S. Dirmantą – balsavo tik vienas narys. Tačiau tuomet S. Kairys pareiškė atsisakąs dekano vietos dėl pablogėjusios sveikatos. Tarybai teko atsisakymą priimti.

Antrajam turui buvo iškelti trys kandidatai. Prof. S. Dirmantas gavo 14 balsų, prof. S. Kolupaila – 8 balsus ir prof. J. Šimoliūnas – du balsus. Laimėtojas turėjo surinkti absoliučią daugumą – 17 balsų. Teko surengti dar vieną balsavimo turą daugiausia balsų surinkusiems kandidatams. Po trečiojo balsavimo turo laimėjo prof. S. Dirmantas, gavęs 19 balsų. Už profesorių S. Kolupailą balsavo šeši tarybos nariai. Tad profesorius, geodezininkas, atsargos generolas Stasys Dirmantas 1942 m. spalio 14 d. tapo VDU Statybos fakulteto dekanu.

1943 m. kovo 17 d. vokiečių okupacinė valdžia uždarė Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetus, leido dirbti tik su diplomantais. Tačiau studijos vyko slapta privačiuose butuose, kitose patalpose. Paskutinis Statybos fakulteto diplominių darbų gynimo posėdis įvyko 1944 metų liepos 7 d., o liepos 15 d. fakulteto veikla nutrūko.

Per vokiečių okupacijos laikotarpį VDU Statybos fakulteto Statybos skyriaus inžinierių diplomus gavo 84 diplomantai, architektūros skyriaus – 17, geodezijos skyriaus – 9, hidrotechnikos-melioracijos skyriaus – 19 diplomantų.

Lietuvos universitetui ir VDU vadovavo šie rektoriai: Jonas Šimkus (1922 ... 1923), Vincas Čepinskis (1923 ... 1924), Petras Blažys (1924 ... 1925), Petras Avižonis (1925 ... 1926), Mykolas Biržiška (1926 ...1927), Mykolas Römeris (1927 ...1928 ir 1933 ... 1939), Pranas Jodelė (1928 ... 1929), Vincas Čepinskis (1929 ... 1933), Stasys Šalkauskis (1939 ... 1940), Antanas Purėnas (1940 ...1941 ir 1944 ... 1946) ir Julijonas Gravrogkas (1941 ... 1944).

1944 m. rugpjūčio 1 d. Kauną užėmė sovietinės armijos daliniai. LSSR vadovai nutarė atkurti Kauno valstybinį universitetą su keturiais fakulte-

tais: Statybos, Technologijos, Medicinos ir Istorijos-filosofijos. Rektoriumi vėl buvo paskirtas prof. Antanas Purėnas.

*Antanas **PURĖNAS** gimė 1883 m. vasario 28 d. Rokiškio apskrities Skapiškio valsčiaus Tatkonių kaime. Liepojos gimnazijoje jis gavo brandos atestatą, o po to mokėsi Tartu universitete. Vėliau įstojo į Peterburgo universiteto Chemijos skyrių ir 1912 m. gavo chemiko diplomą. Studijuodamas A. Purėnas solidarizavosi su 1905 m. revoliucijos dalyviais. 1910 ... 1918 m. mokytojavo Peterburgo komercinėje mokykloje. Grįžęs į Lietuvą, 1919 m. buvo Rokiškio gimnazijos direktorius, 1921 ... 1922 m. – Aukštųjų kursų lektorius. Įkūrus Lietuvos universitetą, A. Purėnas ėjo Organinės chemijos katedros profesoriaus pareigas. 1939 m. jis buvo paskirtas VDU prorektoriumi. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, prof. A.Purėnas tapo VDU rektoriumi. 1941 m. buvo išrinktas Lietuvos MA tikruoju nariu. 1944 m. atkūrus VDU, prof. A. Purėnas vėl stojo prie VDU vairo. Rektoriumi jis dirbo iki 1946 m. Po to profesoriavo universitete ir KPI. Prof. A. Purėną su meile prisimena daugelis jo mokinių ir universiteto studentų. Nors sovietų okupacijos metais prof. A. Purėnui ir teko atsisakyti visą gyvenimą puoselėtų demokratijos, asmenybės laisvės idealų, bet pasitenkinimą kėlė darbas Lietuvos jaunimo, tautos ateities labui, kuriam jis paskyrė apie keturias dešimtis metų. Profesorius Antanas Purėnas mirė 1962 m. lapkričio 5 d. Kaune.*

Atkūrus VDU, Statybos fakultete buvo keturi skyriai: Architektūros, Statybos, Geodezijos ir Hidrotechnikos-melioracijos. Fakultete veikė 14 katedrų: Architektūros, Piešimo, Statybinės statikos, Architektūrinių konstrukcijų, Gelžbetoninių konstrukcijų ir tiltų, Kelių, Inžinerinės geologijos, Hidrologijos ir hidraulikos, Hidrotechnikos, Miestų santechnikos, Melioracijos ir žemėtvarkos, Topometrijos, Geodezijos ir Atstronomijos. Statybos fakulteto dekanu tapo Jonas Kiškinas, bet fakultetui jis vadovavo tik mėnesį. Po to jį pakeitė docentas Antanas Bistrickas. Statybos fakulteto dekanu doc. A. Bistrickas dirbo 1944 ... 1945 m. Vėliau Statybos fakulteto dekanais buvo: Stasys Vabalevičius (1945 ... 1946 ir 1947 ... 1949), Steponas Stulginskis (1946), Mikalojus Stonis (1946 ... 1947) ir Bronius Petrulis (1949 ... 1950). 1945 m. Statybos fakulteto prodekanu buvo paskirtas Stasys Sčesnulevičius.

*Stasys **SČESNULEVIČIUS** gimė 1905 m. kovo 24 d. Voroneže. 1924 metais baigė gimnaziją Vilniuje ir įstojo į VDU Technikos fakulteto Statybos skyrių. Studijuodamas dirbo, nes nebuvo kas materiališkai paremtų. Studijas baigė 1939 metais ir gavo statybos inžinieriaus diplomą. Po to pradėjo dirbti asistentu VDU ir 1939 ... 1941 m. dar mokėsi Dailės mokykloje. Nuo 1940 m. S. Sčesnulevičius dirbo vyresniuoju asistentu Architektūros kompozicijos katedroje ir dėstė pieši-*

mą. 1944 m. rudenį pradėjo eiti docento pareigas ir buvo paskirtas Kompozicijos katedros vedėju, o nuo 1945 m. – Statybos fakulteto prodekanu. 1949 m. jam patvirtintas mokslo docento vardas, ir tada jis išrinktas Architektūros įvado katedros vedėju. 1948 ... 1949 m. doc. S. Sčesnulevičius antraeilininku ėjo Dailės instituto Dekoratyviosios architektūros fakulteto dekano pareigas.

1950 m. įkūrus KPI, doc. S. Sčesnulevičius buvo paskirtas Statybos fakulteto dekanu. Šias pareigas jis ėjo iki 1962 m. 1956 ... 1969 m. jis buvo Statybinių medžiagų katedros vedėjas. 1966 m. išleido vadovėlį „Statybinės medžiagos". Docentas Stasys Sčesnulevičius mirė 1979 m. liepos 7 d. Kaune.

1945 m. rugpjūčio pabaigoje stojamuosius egzaminus į Statybos fakulteto Statybos skyrių laikė apie 100 jaunuolių. Beveik visi jie buvo priimti studentais (kai kurie matematikos pataisas turėjo išlaikyti rudens semestro metu).

Statybos skyriaus studentų studijos vyko pagal mokymo planą, pateiktą 1 lentelėje. Sudarant šį planą, vadovautasi ankstesniais mokymo planais, bet jis buvo papildytas naujomis sovietmečio disciplinomis (marksizmas-leninizmas, karinis rengimas, rusų kalba ir kt.), dėl to kai kuriuose semestruose akademinių valandų labai padaugėjo. Pavyzdžiui, trečiajame semestre buvo net 48 studijų valandos per savaitę. Karinio rengimo "muštras" vyko net septynis semestrus. Kiekviename semestre praktiškai tam buvo skiriama viena diena per savaitę. Marksizmo-leninizmo ir politinės ekonomijos disciplinų „mokslas" atkakliai buvo brukamas taip pat beveik visą studijų metą,- nuo pirmojo iki aštuntojo semestro. Norint geriau „įkalti" į galvą būsimąjį Sovietų Sąjungos „rojų", antrajame kurse buvo net penkmečio plano studijos, po kurių reikėjo gauti įskaitą. Kadangi tada šių politinių disciplinų jokių vadovėlių nebuvo, tai jų dėstytojai pateikdavo mašinėle spausdintus paskaitų konspektus. Viename jų buvo ypač liaupsinami kolūkiai ir rašoma "...ačiū kolūkiams, kurie Didžiojo Tėvynės karo metais padėjo pasiekti pergalę prieš fašizmą". Kažkas iš studentų žodį „kolūkiams" užbraukė ir virš jo parašė „amerikiečiams"... Iš visų naujųjų disciplinų didžiausią naudą davė rusų kalbos studijos, nes su šia kalba studentams ir vėliau inžinieriams jau buvo lemta tampriai bendrauti gyvenime.

Labai svarbios buvo statybinių medžiagų, inžinerinės geologijos, medžiagų atsparumo disciplinos, kurias dėstė dar universiteto ištakų profesoriai P. Jodelė, J. Dalinkevičius ir K. Vasiliauskas. Šių disciplinų studijos raiškiai praplėtė studentų statybos mokslų akiratį, o sukauptas žinias ateityje dažnai tekdavo taikyti praktiniame darbe. 1948 m. Inžinerinės geologijos katedrai vadovauti pradėjo prof. M. Kaveckis. Inžinerinės geologijos ir gruntų mechanikos pratimus tada vedė du asistentai – J. Šimkus ir

1 lentelė. **1945 ... 1950 m. Statybos skyriaus mokymo planas**

Studijų disciplina	Studijų semestrai								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	Paskaitų + pratybų, laboratorinių darbų valandos								
Aukštoji matematika	5+3	5+3	2+2						
Fizika	3+2	3+2							
Teorinė mechanika	2+2	2+2	2+1	2+1					
Braižomoji geometrija	2+2	2+2							
Piešimas	0+2	0+2							
Braižyba	0+2	0+2							
Rusų kalba	0+2	0+2	0+2	0+2				0+2	
Užsienio kalba	0+2	0+2	0+2	0+2					
Marksizmas, leninizmas	2+2	2+2	2+2	2+2					
Karinis rengimas		0+4	0+5	0+6	0+3	0+4	0+3	0+3	
Bendroji chemija	2+1	2+1							
Skaičiavimo technika	0+2								
Topometrija		2+2	2+1	2+1					
Statybinės medžiagos			2+1	2+1					
Medžiagų atsparumas			3+3	3+3					
Hidraulika			2+2						
Inžinerinė geologija			4+2						
Miestų planavimas						4+0			
Elektrotechnika				3+0					
Geležinkeliai					3+2	3+2	2+1	2+1	
Gelžbetonis					3+2	2+2	2+0	2+1	4+6
Trobesių konstrukcijos			3+3	3+1					
Saugumo technika					2+0				
Architektūra					2+2	2+2	2+2	2+4	0+4
Hidrologija, hidrometrija					2+2				
Saugumo technika					2+0				
Sauskeliai					2+1	2+1			

Statybinė statika					3+3	3+3	3+3		3+0
Architektūrinės konstrukcijos					2+1	2+2	2+2		
Politinė ekonomija						2+2	2+2	2+2	
Gaisrosauga						1+0			
Techninis pastatų eksploatavimas									2+0
Mediniai tiltai							3+0		
Pamatai ir pagrindai							2+1	2+1	
Plieninės konstrukcijos						4+0		0+4	
Statybinių konstrukcijų montavimas									2+0
Medinės konstrukcijos							3+2	2+2	
Šiluminė technika									2+0
Vandentiekis					3+3			0+3	
Kanalizacija						3+0	0+3		
Pastatų bandymai								2+0	
Statybos mašinos								2+2	
Šildymas, vėdinimas							2+1	2+1	
Statybos darbų organizavimas, planavimas ir ekonomika							2+0	2+0	2+0

A. Bialopetravičius. Į Trobesių konstrukcijų katedrą buvo priimtas docentas V.A. Graičiūnas.

† *Mykolas KAVECKIS gimė 1989 m. birželio 2 d. Orenburge (Rusija). 1912 metais jis baigė Charkovo universiteto Fizikos-chemijos skyrių. 1914 m. pradėjo mokytis Kijevo politechnikos institute, bet, kilus Pirmajam pasauliniam karui, studijų nebaigė. Po to jis įsidarbino Charkovo akmens anglių ir mineralinių medžiagų laboratorijoje skyriaus vedėju. 1921 m. grįžo į Lietuvą ir buvo priimtas Aukštųjų kursų Gamtos-matematikos fakulteto lektoriumi, sukūrė Mineralogijos-petrografijos katedrą. 1923 m. jam suteiktas docento, o 1929 m. - profesoriaus vardas. M. Kaveckis organizavo kelias geologines ekspedicijas ir joms vadovavo.*

1927 ... 1932 metais prof. M. Kaveckis stažavosi Karlo universitete Prahoje (Čekoslovakija) ir 1931 m. apgynė daktaro disertaciją ir jam suteiktas geologijos-minerologijos mokslų habilituoto daktaro laipsnis. 1940 ... 1960 metais jis buvo Vilniaus universiteto Minerologijos ir petrografijos katedros vedėjas. Nuo 1948 metais rugsėjo 1 d. prof. M. Kaveckis vadovavo VDU (vėliau KPI) Inžinerinės geologijos katedrai (iki 1956 metų ėjo antraeilininko pareigas). Jis tyrinėjo Lietuvos mineralines medžiagas, hidrogeologinius reiškinius, surinko turtingą mineralų ir uolienų kolekciją. 1959 m. prof. M. Kaveckiui suteiktas Lietuvos nusipelniusio mokslo veikėjo vardas. Profesorius Mykolas Kaveckis mirė 1968 m. vasario 28 d. Kaune.

Jonas ŠIMKUS gimė 1921 m. rugpjūčio 22 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1930 m. pradėjo mokytis Jėzuitų gimnazijoje Kaune ir, baigęs šeštąją klasę, 1936 metais rudenį įstojo į Kauno aukštesniąją technikos mokyklą. 1941 m. jis įgijo kelių techniko diplomą su pagyrimu. Iš pradžių pagal specialybę dirbo projektavimo ir statybos organizacijose, o nuo 1942 m. rudens kartu dar ir studijavo VDU Statybos fakultete. 1946 m. spalio 25 d. studijas baigė su pagyrimu ir įgijo statybos inžinieriaus kvalifikaciją.

1945 m. spalio 12 d. J. Šimkus pradėjo dirbti laborantu VDU Plieninių, medinių konstrukcijų ir tiltų katedroje, o gavęs inžinieriaus diplomą, 1946 m. gruodžio 23 d. paskirtas tos pačios katedros asistentu. Norėdamas tęsti dar 1938 ... 1940 m. gamybinių praktikų metu pradėtus darbus geotechnikos srityje, 1948 m. rugsėjo 1 d. J. Šimkus perėjo dirbti asistentu į Inžinerinės geologijos katedrą. Tam skirta ir visa jo penkiasdešimties metų inžinieriaus mokslininko veikla. 1950 m. rugsėjo 1 d. J. Šimkus paskirtas vyresniuoju dėstytoju. 1955 metų birželio 7 dieną jis apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją, o 1958 m. gegužės 4 d. jam suteiktas docento vardas. 1968 m. kovo 1 d. docentas J. Šimkus išrinktas Inžinerinės geologijos katedros vedėju. Jo rūpesčiu 1968 m. prie katedros įsteigta šakinė mokslo Pagrindų ir pamatų laboratorija.

1970 m. rugsėjo 1 d. Inžinerinės geologijos katedra perkelta į VISI ir pavadinta Pagrindų ir pamatų katedra, o doc. J. Šimkus paskirtas jos vedėju. 1979 m. rugsėjo 7 d. jis išrinktas eiti profesoriaus pareigas. 1981 m. rugpjūčio 7 d. prof. J.Šimkui suteiktas Lietuvos nusipelniusio inžinieriaus garbės vardas. 1985 m. gruodžio 27 d. VAK jam patvirtino profesoriaus vardą. J. Šimkus parengė „Gruntų mechanikos, pagrindų ir pamatų" vadovėlį aukštųjų mokyklų studentams (1984) ir „Pamatų ir pagrindų" vadovėlį specialiųjų vidurinių mokyklų moksleiviams (1985). Su bendraautoriais taip pat parengė monografijas apie Lietuvos gruntų savybes (1973 ir 1979) ir naujų originalių pamatų konstrukcijas bei jų pagrindo projektavimą (1985 ir 1989).

Prof. J. Šimkaus iniciatyva 1968 m. Kaune buvo surengta pirmoji Baltijos geotechnikos konferencija. Ji tapo tradicine ir kas 2 ... 4 metai vyko vis kitoje Bal-

tijos šalyje. Prof. Jonas Šimkus aktyviai dalyvavo konferencijose ir seminaruose Lietuvoje ir buvusios SSSR mokslo centruose, bendradarbiavo su daugeliu žinomų geotechnikos srities specialistų, mokymo, mokslo ir projektavimo organizacijų.

*— Adomas **BIALOPETRAVIČIUS** gimė 1922 m. gruodžio 23 d. Kaune. 1932 metais pradėjo mokytis Kauno IV gimnazijoje, o 1940 m. gavęs brandos atestatą, įstojo į Vilniaus universiteto Teisių fakultetą. Tuo metu dar ir dirbo Vilniaus apskrities valdyboje. 1941 m. grįžo į Kauną ir spalį įstojo į VDU sociologijos ir žurnalistikos studijuoti. 1942 m. jis perėjo į Statybos fakultetą. 1943 m. uždarius universitetą, A. Bialopetravičius dirbo techniku Trakų apskrities valdyboje ir neoficialiai tęsė studijas VDU. 1946 m. jis buvo priimtas laborantu į VDU Plieninių, medinių konstrukcijų ir tiltų katedrą. 1947 m. su pagyrimu baigė studijas ir buvo paliktas asistentu Inžinerinės geologijos katedroje. Tačiau dėl sveikatos 1948 metais iš universiteto pasitraukė, bet po poros mėnesių vėl buvo priimtas į VDU Statybinių konstrukcijų katedrą asistentu. 1949 m. jis tapo vyresniuoju dėstytoju. Pertvarkant universitetą, A. Bialopetravičius buvo atleistas. Po to dirbo Kauno srities Žemė ūkio valdyboje, Žemprojekte, o 1956 m. Statybos ir architektūros reikalų komiteto pirmininko pavaduotoju. 1958 m. rugsėjo 13 dieną buvo paskirtas Lietuvos statybos ministru. 1962 m. dirbo Valstybinio plano komiteto pirmininko pavaduotoju, o 1965 m. paskirtas naujai įsteigtos Kaimo statybos ministerijos vadovu. Po to dirbo MSPI vyriausiuoju inžinieriumi ir iki pensijos – Orgtechstatybos tresto ekspertizės skyriaus inžinieriumi.*

A. Bialopetravičiaus charakteristikoje, kurią yra pasirašęs universiteto rektorius prof. J. Kupčinskas, pabrėžiama, kad jis „dirbo apolitiškai, nuo visuomeninio darbo šalinosi, nevykdė rektorato parėdymų". Gruntų mechanikos laboratorinių darbų metu jis nevengdavo kritikos netobulos aparatūros adresu, kartais suregzdavo net politinį anekdotą... Gerai tvarkydamas statybos reikalus, jis įrodė, kad gali vadovauti ministerijoms. Įdomu tai, kad jis pats Ministrų Tarybos pirmininkui pareiškė atsistatydinąs iš kaimo statybos ministro pareigų, kas Sovietų Sąjungoje buvo neprecedentinis atvejis... Adomas Bialopetravičius mirė 1997 m. gegužės 27 d. Vilniuje.

***Vytautas Andrius GRAIČIŪNAS** gimė 1898 m. rugpjūčio 17 d. Čikagoje 1889-jų metų emigranto iš Lietuvos gydytojo Andriaus Liucijono Graičiūno šeimoje. 1914 ... 1917 m. V. Graičiūnas studijavo Čikagos universiteto Administracijos ir komercijos fakultete ir kartu dirbo įvairiose pramonės įmonėse, gamyklose tekintoju, šaltkalviu, sandėlininku, normuotoju ir kt. 1917 m. savanoriu stojo į JAV kariuomenę ir lakūnu tarnavo Prancūzijoje. 1919 m. V. Graičiūnas Grenoblio universitete vienerius metus studijavo geografiją. 1920 ... 1923 m. jis tęsė studijas Armoro technologijos institute Čikagoje ir 1923 m. įgijo inžinieriaus mechaniko bakalauro laipsnį. Jau 1916 ... 1926 m. V. Graičiūnas domėjosi darbų organizavimo klausimais, dirbo vadybos patarėju įvairiose JAV firmose.*

1926 m. V. Graičiūnas atvyko į tėvų žemę Lietuvą ir dirbo „Metalo" gamykloje, tekstilės, trikotažo fabrikuose. Jis ypač populiarino mokslinį darbo organizavimą. Daug kartų jis važinėjo po Europos valstybes, padėjo spręsti vadybos problemas, konsultavo įvairias firmas, įmones darbo organizavimo klausimais. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, V. Graičiūnas 1940 m. dirbo Vietinės pramonės liaudies komisariato Techninio skyriaus viršininku. Vokiečių okupacijos metais jis buvo Verslų ūkio generalinės direkcijos vadybos patarėjas. Karo frontui nuslinkus į Vakarus, 1944 m. rugpjūtį V. Graičiūnas vėl grįžo į tas pačias pareigas, kurias ėjo 1941 m.. Vėliau jis aktyviai dalyvavo projektuojant įmones „Lietstatprojekte".

1945 mokslo metų pradžioje V. Graičiūnas buvo priimtas į VDU Trobesių konstrukcijų katedrą docentu. Tačiau prasidėjus „kadrų valymui", 1948 m. jis buvo atleistas „...kaip netinkantis pedagoginiam darbui". Be to, jis buvo JAV pilietis ir jam buvo siūloma išvykti į JAV arba priimti SSSR pilietybę. Kadangi jo žmona, žinoma visuomenės veikėja Unė Babickaitė-Graičiūnienė nebuvo JAV pilietė, tai NKVD jai neleido išvykti, todėl ir V. Graičiūnas 1948 m. lapkričio 7 d. priėmė SSSR pilietybę. Po to jis dirbo „Kotono" ir "Silvos" fabrikuose, o 1950 m. sausį vėl buvo priimtas į Kauno universitetą dėstyti pramonės ekonomiką. Tačiau 1951 m. balandį sovietinių saugumo organų buvo suimtas, apkaltintas ryšiais su JAV žvalgyba ir nuteistas dešimčiai metų lagerio. Neištvėręs katorgiško darbo, V. Graičiūnas pasitraukė iš gyvenimo Kemerovo srities Olžeraso lageryje. Po N. Chruščiovo politinio "atodrėkio" prašymas V. Graičiūną reabilituoti dar buvo atmestas, o jis buvo reabilituotas tik 1988 m. rugpjūčio 15 d.

Doc. V. Graičiūnas buvo emocingas žmogus. Jo dėstymo metodika buvo labai originali. Per paskaitas dėstomąją medžiagą, statybos procesus jis iliustruodavo gestais, judesiais, intonacijų kaita, kartais, demonstruodamas kokį nors avarinį atvejį, net pargriūdavo. Šitaip jis sudomindavo studentus, aktyviai įtraukdavo į mokymo procesą. Jau tada doc. V. Graičiūnas rengdavo vadinamuosius dalykinius žaidimus, kurie Sovietų Sąjungos aukštųjų mokyklų mokymo programose pasirodė tik po kelerių metų. Docentas V. Graičiūnas buvo vienas vadybos mokslo pradininkų ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje. Jo idėjos rado platų atgarsį. Šiandien vadyba yra jau plačiai žinoma mokslo sritis.

Per trobesių konstrukcijų, architektūrinių konstrukcijų ir plieninių konstrukcijų disciplinų paskaitas išsamiai buvo aiškinama, kaip, racionaliai naudojant įvairias medžiagas, užtikrinti pastatų stiprį, standumą, tvarumą, ekonomiškumą. Įvairūs skaičiuotės metodai padėjo suvokti šių konstrukcijų patikimumą. Nors ilgainiui konstrukcijų projektavimo metodai tobulėjo, keitėsi, bet studijų metais įgytos žinios labai pravertė gyvenime.

Ypač svarbi buvo gelžbetonio, jo konstrukcijų disciplina, kurią dėstė doc. A. Rozenbliumas, o pratimus vedė asistentai J. Kivilša, D. Tovstenka ir P. Girgždys. Išsami gelžbetonio teorijos analizė padėjo suprasti šios medžiagos svarbą, jos plėtros plotmę. Gelžbetonio konstrukcijų įvairovė, prak-

tinis šių konstrukcijų taikymo diapazonas patraukė daugelio diplomantų dėmesį. Vėliau gelžbetonio konstrukcijų tyrimus, jų taikymo Lietuvos statybų praktikoje galimybes plėtojo Statybos fakulteto 1950 m. laidos absolventas Antanas Kudzys.

Per statybos darbų organizavimo, planavimo ir ekonomikos disciplinų paskaitas buvo pateikiamos pagrindinės žinios apie statybų industrializavimą, darbų metodus ir būdus, jų dėsningumus ir efektyvumą. Ir pradiniais savarankiško darbo metais, ir vėliau, jau vadovaujant statybos organizacijoms, dažnai tekdavo prisiminti šių paskaitų teiginius, o kartais net pavartyti studijų užrašus...

***Dimitrijus TOVSTENKA** gimė 1922 m. sausio 27 d. Vilniuje, ukrainiečių šeimoje. Pradinę mokyklą lankė gimtajame mieste, o tėvams apsigyvenus Panevėžyje, 1932 m.įstojo į Panevėžio berniukų gimnaziją. 1940 m. gegužės 7 d. Dimitrijui buvo įteiktas brandos atestatas. Vokietijos-Sovietų Sąjungos karo frontui nuslinkus į Rytus, 1941 m. rudenį jis pradėjo studijas VDU Statybos fakultete. Mokėsi rūpestingai, bet, vokiečių okupacinei valdžiai uždarius universitetą, teko ieškotis darbo. Iš pradžių jis dirbo kareivinių remonto darbus Šančiuose, vėliau - ugniagesių komandoje. Sovietinei kariuomenei vėl užėmus Kauną, D. Tovstenka pora mėnesių darbavosi Kauno miesto architekto įstaigoje techniku ir tęsė studijas VDU. Vyresniajam dėstytojui A. Rozenbliumui rekomendavus, Dimitrijus buvo priimtas į Gelžbetonio konstrukcijų ir tiltų katedrą laborantu. 1946 m. balandžio 3 d. jis apgynė diplominį projektą „Gelžbetoninis tiltas per Nerį ties Eiguliais" ir tapo asistentu. 1949 m. rugsėjo 1 d. buvo perkeltas į Statybinių konstrukcijų katedrą vyresniuoju dėstytoju. D. Tovstenko rengė daktaro disertaciją pagal Fresine tiltų konstrukcijų darbą, bet susirgo ir 1954 m. mirė.*

*| **Jokūbas KIVILŠA** gimė 1920 m. liepos 13 d. Molėtų valsčiaus Vižinių kaime, ūkininko šeimoje. Baigęs Inturkės pradinę mokyklą ir Molėtų progimnaziją, 1937 m. įstojo į Ukmergės gimnazijos penktąją klasę. Gavęs brandos atestatą, 1942 m. pradėjo studijas VDU Statybos fakultete. 1948 m. apgynė diplominį projektą, ir jam buvo įteiktas statybos inžinieriaus diplomas su pagyrimu. Dar studijuodamas, 1946 m. pradėjo dirbti gelžbetoninių konstrukcijų katedros vyresniuoju laborantu, o 1946 m. gruodžio 10 d. paskirtas tos pat katedros asistentu. 1950 m. lapkričio 16 d. tapo vyresniuoju dėstytoju. 1959 m. gruodžio 25 d. J. Kivilša apgynė „Vietinio cemento iš kreidos mergelio panaudojimo klausimu" disertaciją ir jam buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. Docento vardas patvirtintas 1963 m. gruodžio 11 d. 1970 metų rugsėjo 1 dieną J.Kivilša buvo perkeltas į VISI Statybos fakulteto Statybinių konstrukcijų katedrą. 1987 metų sausio 28 d. jis išrinktas Gelžbetoninių konstrukcijų katedros profesoriumi, o 1990 m. vasario 1 d. VAK patvirtino profesoriaus vardą.*

1958 ... 1962 m. J. Kivilša buvo Statybos fakulteto prodekanas, 1964 ... 1970 m. – KPI Statybinių medžiagų ir konstrukcijų probleminės laboratorijos neetatinis vadovas. KPI ir VISI skaitė gelžbetoninių konstrukcijų, gelžbetoninių tiltų ir kitų disciplinų paskaitas. Pokario metais pirmą kartą Lietuvoje (kartu su bendradarbiu D. Tovstenka) pagamino ir išbandė keramines pastatų perdangų plokštes-sijas, o statant Vilniaus grąžtų gamyklą pirmą kartą išbandė gelžbetoninę santvarą. Nuo 1962 m. mokslo tyrimo darbą plėtojo gelžbetoninių tiltų patikimumo srityje. Profesorius J. Kivilša – vadovėlių „Gelžbetoninės konstrukcijos" (1978), „Miesto transporto statiniai" (1981), „Gelžbetoninės ir mūrinės konstrukcijos" (1992) bendraautoris. Vadovėlio „Gelžbetoninės konstrukcijos" autoriai A. Kudzys, J. Kivilša, V. Jokūbaitis ir R. Vadlūga buvo apdovanoti Lietuvos valstybine premija.

***Petras GIRGŽDYS** gimė 1919 m. balandžio 3 d. Rokiškio apskrities Mickūnų kaime, ūkininkų šeimoje. 1930 m. baigė Kamajų pradinę mokyklą, bet tik po metų, namuose pasirengęs, įstojo į Rokiškio gimnazijos trečiąją klasę. 1938 m. gavo brandos atestatą ir rudenį įstojo į VDU Technikos fakulteto Statybos skyrių. Studijas baigė 1946 m. ir įgijo diplomuoto statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Savo inžinerinę veiklą P. Girgždys pradėjo Projektavimo bei planavimo tresto vyresniuoju inžinieriumi. 1947 m. rugsėjo 1 d. jis buvo priimtas asistentu į VDU Gelžbetoninių konstrukcijų ir tiltų katedrą, bet 1950 m. rugsėjo 16 d. P. Girgždys vėl tęsė projektuotojo darbą Respublikinių architektūros dirbtuvių valdybos projektų vyriausiuoju inžinieriumi. 1951 m. birželio 1 d. jis buvo pašauktas į sovietinę armiją. Demobilizavęsis 1953 m. rugsėjo 7 d. ... 1959 m. vasario 16 d. P. Girgždys – Valstybinio projektavimo instituto projektų vyriausiasis inžinierius, o nuo 1959 m. vasario 16 d. iki 1960 m. rugsėjo 15 d. – Miestų ir kaimų statybos projektavimo instituto Kauno filialo vyriausiasis inžinierius. 1960 m. rugsėjo 1 d. P. Girgždys buvo priimtas į KPI docentu, bet VAK šio vardo nepatvirtino. Nuo 1963 m. gruodžio 23 d. iki 1966 m. gegužės 12 d. P. Girgždys - Pramonės statybos projektavimo instituto projektų vyriausiasis inžinierius, o po to, iki pensijos, t. y. 1979 m. balandžio 3 d., – Miestų statybos projektavimo instituto Kauno filialo vyriausiasis inžinierius.*

Petras Girgždys mirė 1986 m. spalio 28 d., palikęs naudotis daugelį statybos objektų, pastatytų pagal jo parengtus projektus, o buvusiems savo bendradarbiams ir studentams – aukštos erudicijos specialisto, puikaus žmogaus atminimą.

Nuo 1947 iki 1950 metų universiteto rektoriumi buvo medicinos profesorius Juozas Kupčinskas. Statybos fakultete nuo 1940 iki 1950 metų kasmet studijavo apie 500 studentų. 1950 m. diplominius projektus apgynė 46 diplomantai ir jiems buvo suteikta statybos inžinieriaus kvalifikacija (2 lentelė). Iki 1950 metų Statybos fakultetą baigė 155 absolventai.

1950 m. spalio 31 d. SSSR aukštojo mokslo ministerija nutarė Kauno universitetą pertvarkyti į dvi aukštąsias mokyklas: Kauno Politechnikos ir Kauno Medicinos institutus. Ir taip Kaune universiteto neliko...

2 lentelė. **1950 m. Statybos skyriaus diplomantų diplominiai projektai ir vadovai**

Vardas, pavardė	Diplominis projektas	
	pavadinimas	vadovas
Jonas BABRAVIČIUS	150 automobilių garažas Panevėžyje	Vyr. dėst. Jonas Paulauskas
Stasys BARTUŠIS	Klaipėdos „Sirijaus" gamyklos pagrindinis korpusas	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Leonas BARZDŽIUKAS	Turgaus halė Kauno Šančiuose	Asist. Adomas Bialopetravičius
Kazys BLAŽEVIČIUS	Žemės ūkio mašinų fabriko „Arklo" kalvės cechas	Vyr. dėst. Jonas Paulauskas
Julijonas BUNDZA	Klaipėdos medvilninių Audinių fabriko „Gulbės" pirmasis audimo cechas	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Julius BUROKAS	Kauno žemės ūkio mašinų fabriko „Arklo"sandėlių ūkis	Vyr. dėst.Dimitrijus Tovstenka
Liudmila ČESNOKOVAITĖ	Aeroportas Vilniuje	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Mečislovas ČIAPAS	Šimto sunkvežimių garažas Vilniuje	Doc. Antanas Bistrickas
Aleksandras ČYRAS	Biržų linų apdorojimo fabriko „Siūlo" cheminių tirpalų stotis ir vandens bokštas	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Vincas DAPKŪNAS	Vyriausiosios autotransporto valdybos šimto automobilių garažas Marijampolėje	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Janina DEGUTIENĖ	Biržų linų apdorojimo fabriko „Siūlo" pagrindinis korpusas	Doc. Antanas Bistrickas
Česlovas GERLIAKAS	Vyriausiosios autotransporto valdybos šimto automobilių garažas Vilniuje	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Mykolas GOMOLICKAS	Biržų ... Pasvalio rajonų karsto procesų reikšmė statybai	Prof. Mykolas Kaveckis
Petras JANULEVIČIUS	Centrinis betono mazgas Kaune	Asist. Gustas Venckevičius
Algimantas JUŠKA	Vilniaus aeroporto keleivių stotis	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Alfonsas KANAPECKAS	150 automobilių garažas Panevėžyje	Doc. Anatolijus Rozenbliumas

Bronius KAVOLIŪNAS	Turgaus halė Kaune, Jonavos gatvėje	Doc. Antanas Bistrickas
Alfonsas KELERAS	Medžio apdorojimo kombinatas Vilniuje	Doc. Antanas Bistrickas
Antanas KUDZYS	Biržų linų apdorojimo kombinatas "Siūlas"	Doc. Viktoras Ražaitis
Leontijus KUZNECOVAS	Automobilių remonto dirbtuvės Kaune	Doc. Antanas Bistrickas
Stasys LAPELIS	Biržų linų apdorojimo kombinato "Siūlo" administracinis korpusas ir FGA mokykla	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Albertas LOPAITIS	Panevėžio melioracijos mašinų stoties statybos darbų organizavimas	Vyr. dėst.Edvardas Borkauskas
Zenonas MACKEVIČIUS	"Drobės" fabriko šildymas ir vėdinimas	Vyr. dėst.Mykolas Zališauskas
Vladas MARCINKEVIČIUS	Žemės ūkio mašinų fabriko "Arklo" statybos mechaninis cechas	Vyr. dėst.Edvardas Borkauskas
Algirdas MIKULĖNAS	Žemės ūkio mašinų fabriko "Arklo" surenkamasis cechas	Doc. Antanas Bistrickas
Kazys MILVIDAS	Rajoninė biblioteka Kauno Žaliakalnyje	Vyr. dėst. Klemensas Kaušinis
Kazys MISELIS	Kauno "Arklo" fabriko kalvės ir presavimo cechas	Vyr.dėst.Dimitrijus Tovstenka
Antanas MOTIEJŪNAS	Panevėžio tarprajoninių kapitalinio remonto dirbtuvių statybos darbų organizavimas	Vyr.dėst.Edvardas Borkauskas
Vytautas NIUNEVA	Petrašiūnų popieriaus fabriko darbininkų gyvenvietės statybos darbų organizavimas	Asist. Gustas Venckevičius
Povilas NORKUS	Kauno žemės ūkio mašinų fabriko "Arklo" mechaninio ir pagalbinio cechų korpusas	Vyr.dėst.Dimitrijus Tovstenka
Nijolė PILKAUSKAITĖ	Kauno "Arklo" fabriko šildymas ir vėdinimas	Vyr.dėst.Mykolas Zališauskas
Leonas PUODŽIUKYNAS	Kino teatras Šančiuose	Vyr. dėst. Klemensas Kaušinis
Romualdas SAKALAUSKAS	Šiaulių dviračių fabriko pagrindinis korpusas	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Bronius SIDAUGA	Klaipėdos tekstilės fabriko "Gulbės" šildymas ir vėdinimas	Vyr.dėst. Mykolas Zališauskas

2 lentelės tęsinys

Antanas SIRUSAS	Veterinarijos ir bakteriologijos laboratorijos Kaune statybos darbų organizavimas	Vyr. dėst.Edvardas Borkauskas
Antanas STANKUS	Kauno žemės ūkio mašinų fabriko "Arklo" liejimo cechas	Vyr.dėst.Dimitrijus Tovstenka
Vytautas SŪDŽIUS	Kauno "Inkaro" stadionas	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Bronius ŠEDYS	Kino teatras Vilijampolėje	Vyr. dėst. Klemensas Kaušinis
Jonas ŠIDIŠKIS	Kauno turbinų fabriko dirbančiųjų gyvenamasis namas	Vyr. dėst. Klemensas Kaušinis
Mykolas ŠVABAUSKAS	Šimto automobilių garažas Marijampolėje	Vyr. dėst. Klemensas Kaušinis
Pranas ŠVEDAS	Kauno turbinų fabriko gyvenvietės statybos darbų organizavimas	Vyr. dėst.Edvardas Borkauskas
Julius TAMAŠAUSKAS	Gelžbetoninės paviljono arkos	Doc. Anatolijus Rozenbliumas
Jonas VELANIŠKIS	Statybos ministerijos gyvenvietės Antakalnyje statybos darbų organizavimas	Vyr. dėst.Edvardas Borkauskas
Vincas VILČINSKAS	Kretingos rajono ligoninės statybos darbų organizavimas	Vyr. dėst. Edvardas Borkauskas
Vytautas VITKAUSKAS	Marijampolės linų apdorojimo fabriko statybos darbų organizavimas	Vyr. dėst. Edvardas Borkauskas
Juozas ŽIOGAS	150 sunkvežimių garažas Kaune	Vyr. dėst. Klemensas Kaušinis

Kelininkų studijos Lietuvoje

Doc. dr. Evaldas Palšaitis

Dabar Lietuvą dengia tankus kelių tinklas, tačiau keliai atsirado ne iš karto. Pirmosios žinios apie Lietuvos sauskelius pasiekia mus iš XIV a. kryžiuočių ordino žvalgų pranešimų, kuriuose minimi keliai per Žemaitiją, Sūduvą, Aukštaitiją ir kitas kryžiuočių ordiną dominusias žemes. Pranešimuose nurodyta galimybė važiuoti ir joti, brastos bei kelių dangos. XV ir XVI a. buvo labai svarbūs keliai, jungiantys Vilnių ir Kauną su Vakarais ir Rytais. Jiems susidaryti labai daug įtakos turėjo pašto siuntų ir keleivių gabenimas. Plečiantis pašto ryšiams, plėtėsi ir pašto siuntų maršrutai, t. y. keliai sujungė miestus ir miestelius. Taip pamažu buvo plėtojamas vieškelių tinklas.

Po 1795 m. Lietuvos ir Lenkijos padalijimo carinė Rusija ėmė intensyviai tiesti strateginius ir pašto kelius bei plentus. XX a. pradžioje Kauno, Vilniaus ir Seinų gubernijose skaldos plentų jau buvo daugiau kaip 1100 km. Smarkiai išaugus krovinių srautui, reikėjo vis naujų tobulesnių kelių. 1858 m. per Lietuvą pradėti tiesti geležinkeliai, kurie padėjo plėtoti ekonominius ryšius ir įtraukti Lietuvos ūkį į Rusijos ūkio sistemą. Nuo jų priklausė Lietuvos pramonės struktūra, gamybos centrų išdėstymas ir jų kūrimas. Ypač daug įtakos ekonomikai turėjo Peterburgo ... Vilniaus ... Varšuvos geležinkelis su keliomis atšakomis.

Per Pirmąjį pasaulinį karą daug dėmesio geležinkeliams tiesti skyrė ir okupacinė Vokietijos valdžia. Tai daryti ją vertė būtinybė aprūpinti frontus ir išvežti iš Lietuvos rekvizuotus produktus bei medieną. Tada ir buvo nutiesta keletas plačiųjų ir siaurųjų geležinkelių.

Paskelbus Nepriklausomybę, Lietuvoje liko labai skurdūs karo nuniokoti keliai. Tik didelėmis valstybės ir dažniausiai savamokslių kelininkų pastangomis keliai buvo nuolat tobulinami. Darbams vadovavo užsieniečiai ir keli lietuviai specialistai, techninį išsilavinimą įgiję užsienio aukštosiose mokyklose. Tarp jų paminėtini inžinieriai Stasys Kerbedis, Petras Vileišis, Pranas Markūnas ir kt.

Specialistų trūko visoms technikos sritims. Tą gerai suprato karo audrų ir revoliucijos išblaškyti Rusijos aukštosiose mokyklose dirbę ir kiti aukštos kvalifikacijos specialistai, kurie, paskelbus Nepriklausomybę, grįžo į

Lietuvą. Jų iniciatyva šiai svarbiai problemai spręsti Lietuvos vyriausybė 1920 m. Kaune atidarė Aukštuosius kursus, kuriuose buvo ir Technikos skyrius. 1922 m. buvo įsteigtas Lietuvos universitetas, kuriame kartu su kitomis Technikos fakulteto katedromis 1922 m. kovo 22 d. buvo įkurta ir Kelių katedra. Kai kurios katedros egzistavo tik įsakyme, o Kelių katedra nuo pat pirmųjų darbo dienų pradėjo aktyvią studijų ir mokslo veiklą. Pirmuoju Kelių katedros vedėju buvo paskirtas docentas Jonas Šimoliūnas.

Jonas ŠIMOLIŪNAS gimė 1878 m. gegužės 21 d. Panevėžio apskrities Pušaloto valsčiaus Jusėnų kaime, ūkininko šeimoje. Pasimokęs namuose, 1894 m. Jonas baigė Joniškio dviklasę mokyklą. Po to mokėsi Rygos Petro Pirmojo realinėje gimnazijoje ir 1900 m. gavo brandos atestatą. Tais pat metais J. Šimoliūnas įstojo į Rygos politechnikos institutą. Studijuodamas aktyviai reiškėsi lietuvių visuomeninėje veikloje: 1902 m. jis įsteigė „Vilties" studentų draugiją ir ilgus metus buvo jos pirmininkas. 1905 m. Didžiajame Vilniaus Seime atstovavo Rygos lietuvius.

1902 ... 1903 m. J. Šimoliūnas dalyvavo Nemuno ... Dubysos ... Ventos vandens kelio tyrinėjimuose, o 1904 ... 1905 m. dirbo Ventspilio uosto statybvietėje. Prieš baigdamas studijas, specialybės žinioms pagilinti ir išsamiau susipažinti su užsienio statybomis, keliais bei uostais jis lankėsi Vokietijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Olandijoje, Italijoje, Austro-Vengrijoje. 1909 m. jis baigė studijas ir gavo pirmojo laipsnio statybos inžinieriaus diplomą.

1909 ... 1911 m. J. Šimoliūnas statė gelžbetoninius statinius Sankt Peterburge, o po to dirbo Suomijos Rikimaki mieste. 1914 m. buvo išsiųstas į Karo statybos valdybą Omske, bet 1916 m. vėl grįžo į Suomiją. Tada Helsinkyje buvo apie 2000 karo pabėgėlių lietuvių. Čia J. Šimoliūnas įkūrė lietuvių vaikų mokyklą ir jai vadovavo, taip pat įsteigė Lietuvių draugiją. 1917 m. jis buvo Suomijos lietuvių atstovas Petrogrado seime, kurio posėdžiuose aktyviai propagavo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo idėją. 1918 m. Helsinkyje buvo įkurtas Lietuviams grįžti į tėvynę komitetas, kuriam vadovavo J. Šimoliūnas. 1918 m. liepos 12 d. jis grįžo į tėviškę ir rugpjūtį jau įsijungė į Lietuvos atstatymo darbą Vilniuje. Įkūrus Lietuvos technikų draugiją, J. Šimoliūnas išrenkamas jos pirmininku. A. Voldemaro vadovaujamame pirmajame Lietuvos ministrų kabinete J. Šimoliūnas buvo pakviestas dirbti į Susisiekimo ministeriją ir jam pavesta organizuoti geležinkelių, plentų, vandens kelių bei uostų, taip pat pašto, telefono bei telegrafo valdybas. 1918 ... 1924 m. jis buvo Plentų ir vandens kelių valdybos direktorius. Jo iniciatyva Lietuvoje pradėti statyti gelžbetoniniai tiltai (1922 m. pastatytas pirmas gelžbetoninis tiltas per Šventąją).

1920 m. J. Šimoliūnas buvo vienas pirmųjų Lietuvos aukštųjų kursų steigėjų. 1920 ... 1922 m. jis vadovavo šių kursų Technikos skyriui ir dėstė statybos bei kelių disciplinas. Kai 1922 m. vasario 16 d. buvo įsteigtas Lietuvos universitetas,

Aukštųjų kursų Technikos skyriaus klausytojai tapo universiteto šio skyriaus studentais, o J. Šimoliūnui pavesta organizuoti Statybos katedrą, ir jis paskirtas jos vedėju. Mažinant universiteto katedrų, Statybinių medžiagų technologijos katedra buvo sujungta su Statybos katedra, o 1923 m. gruodžio 5 d. nutarimu doc. J. Šimoliūnas perkeltas į Kelių katedrą, nors iš tikrųjų jau buvo šios katedros vedėjas. Doc. J. Šimoliūnas dėstė sauskelių ir gatvių disciplina.

1924 m. J. Šimoliūnas buvo komandiruotas į Vokietiją ir Daniją susipažinti su kelių tiesimo sąlygomis, uostais, naujausiomis pokario statybomis. 1931 m. jis su specialiais eksponatais dalyvavo Kylio (Vokietija) pasaulinėje susisiekimo ir uostų parodoje, kurioje atstovavo Klaipėdos uostą ir Lietuvą, kaip pajūrio valstybę, taip pat Berlyno pasaulinėje statybos parodoje. 1934 metais Lietuvos inžinierių sąjunga J. Šimoliūną delegavo į konferenciją Romoje. Italijoje jis susipažino su grandioziniais hidrotechniniais darbais, senovės Ostijos uosto atstatymo, Genujos pasaulinio masto uosto plėtros darbais, taip pat naujais civilinės statybos pastatais.

1930 m. rugsėjo 26 d. Lietuvos prezidento Antano Smetonos aktu Jonui Šimoliūnui patvirtintas docento vardas. Tuomet Technikos fakulteto tarybos nutarimu jam suteiktas ekstraordinarinio profesoriaus vardas. Tačiau šis vardas doc. J. Šimoliūnui buvo patvirtintas tik 1939 m. rugsėjo 1 d., t.y. tada, kai jis dirbo tik universitete (nuo 1936 m. pradžios). 1933 m. prof. P. Čechavičiui išėjus į pensiją, J. Šimoliūnas dėstė vandens kelių ir hidrotechninių įrenginių disciplinas, o 1934 m. lapkričio 1 d. jis perkeltas į Hidrotechnikos katedrą. 1940 m. rugsėjo 1 d. J. Šimoliūnas paskirtas Trobesių konstrukcijų (statybos) katedros vedėju. Be to, jis buvo ir Vandens kelių kabineto vedėjas. 1944 m. sausio 1 d. Lietuvos generalinio tarėjo aktu J. Šimoliūnas patvirtintas ordinariniu profesoriumi.

1925 ... 1930 m. J. Šimoliūnas vadovavo Šventosios uosto statybos darbams, o 1928 ... 1932 m. ir 1934 ... 1935 m. – Klaipėdos uosto statybos darbams. Šiam uostui praplėsti ir modernizuoti parengė gelžbetoninio baseino projektą. Uostų statybos idėją jis grindė istoriniais ir ekonominiais motyvais, parengė veikalus „Šventosios uostas" ir „Klaipėdos uostas". Be to, jis išleido dar ir „Danijos sauskeliai ir jų palyginimas su mūsų keliais" (1929), „Statyba", 1 ... 4 tomai (1937 ... 1941).

Prof. J. Šimoliūnas 1919 m. įsteigė pirmąjį Lietuvos jachtklubą ir buvo pirmasis jo komodoras, taip pat vienas pirmųjų Lietuvos-Suomijos draugijos steigėjų (1927), Lietuvai pagražinzti draugijos narys, jūros dienų organizatorius ir kt. 1928 m. jis apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino trečiojo laipsnio ordinu ir Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio medaliu, 1936 metais – Vytauto Didžiojo trečio laipsnio ordinu.

1944 m. prof. J. Šimoliūnas pasitraukė į Vakarus. 1946 ... 1949 m. jis profesoriavo Miuncheno UNRRA universitete (vadovavo Statybos katedrai, vokiečių kalba skaitė įvairias statybos disciplinas) ir Pabaltijo universitete Hamburge, dirbo dėstytoju Kempteno aukštuosiuose kursuose. 1947 m.

Vokietijoje išleido „Baukonstruktionslehre". 1950 m. J. Šimoliūnas išvyko į JAV ir apsigyveno Viskonsino valstijos Racine mieste.

Tremtyje prof. J. Šimoliūnas vadovavo Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungai ir yra jos garbės narys, taip pat jis yra Lietuvių profesorių draugijos garbės narys, Šaulių sąjungos garbės narys, Tėvynės mylėtojų draugijos narys. Profesorius Jonas Šimoliūnas mirė 1965 m. vasario 11 d. Racine.

Kelių katedroje dar dirbo šie docentai: Juozas Jankevičius, Feliksas Dobkevičius, Jonas Matyckas.

***Juozas JANKEVIČIUS** gimė 1890 m. lapkričio 2 d. Rokiškio apskrities Panemunėlio valsčiaus Vėbrių kaime. Pradinę mokyklą Juozas lankė Rokiškyje, o 1910 m. baigė Panevėžio realinę gimnaziją. Studijavo Kijevo politechnikos institute ir 1915 m. gavo statybos inžinieriaus diplomą. Kijeve jis buvo Lietuvių studentų būrelio vadovas, teikė pagalbą nuo karo nukentėjusiems lietuviams, dirbo Lietuvių tautos taryboje Ukrainoje, statė tiltus Kijevo kelių apygardoje, mokytojavo Kijevo aukštesniojoje hidrotechnikos mokykloje, dirbo tiltų projektavimo grupėje. 1919 m. J. Jankevičius grįžo į Lietuvą ir įsidarbino Geležinkelių valdyboje: iš pradžių Kaune, vėliau – Šiaulių kelio distancijos viršininku. 1920 m. eiti tas pačias pareigas perkeltas į Kauną. Nuo 1922 m. dirbo Susisiekimo ministerijoje: 1925 ... 1926 m. jis buvo Plentų ir vandens kelių valdybos direktorius, po 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo iki 1927 m. pavasario – susisiekimo ministras. 1927 m. buvo paskirtas Susisiekimo direkcijos direktoriumi, o nuo 1929 m. iki 1940 m. buvo Susisiekimo ministerijos generalinis direktorius (1933 ... 1935 m. taip pat Geležinkelių direkcijos vyriausiasis direktorius).*

1924 ... 1930 m. dirbo Lietuvos universitete, vėliau – VDU: nuo 1924 metų sausio – privatdocentas, nuo 1925 m. lapkričio – docentas, skaitė geležinkelių disciplinas. 1940 m. lapkritį NKVD buvo suimtas, kalintas Lukiškėse, 1941 m. nuteistas aštuonerius metus lagerio ir balandį išvežtas į Vorkutą. Ten žuvo 1945 m. balandžio 22 d.

Doc. J. Jankevičius dalyvavo geležinkelininkų konferencijose Ženevoje (1931), Milane (1932), Dubrovnike (1934), Helsinkyje (1935), 1934 m. mokslo reikalais lankėsi Romoje, Londone, buvo Lietuvos tautinio olimpinio komiteto narys, Rotary klubo aktyvistas. Jis paskelbė daugiausia darbų iš geležinkelių srities: „Lietuvos platieji geležinkeliai 1917 ... 1927 m." (1928), „Lietuvos geležinkelių savikaina" (1932), „Telšių ... Kretingos geležinkelis" (1933), „Žemės darbų skaičiavimas grafišku būdu" (1933) ir kt.

***Feliksas DOBKEVIČIUS** gimė 1872 m. spalio 30 d. Rokiškio apskrities Kamajų valsčiaus Viktoriškio viensėdyje. Pradinę mokyklą lankė tėviškėje, o gimnaziją baigė Panevėžyje. Po to išvyko į Sankt Peterburgą, kur jau studijavo jo brolis Jonas, ir įstojo į Technologijos institutą. 1898 m. sėkmingai baigė studijas*

ir gavo inžinieriaus technologo diplomą. Iš pradžių dirbo Baltijos karinio laivyno mechaniku, po to inžinieriumi Putilovo įmonių Artilerijos techniniame skyriuje, Sibiro statybos darbų vedėju Irkutske ir Čitoje, Užbaikalės geležinkelių traukos tarnybos Garvežių cecho viršininku. Vidurinėje Azijoje F. Dobkevičius buvo centrinių geležinkelio dirbtuvių Kizil-Arvate ir Taškente naujų darbų vedėjas, Semirečensko geležinkelio Mechaninio skyriaus vedėjas ir Traukos tarnybos viršininkas.

Grįžęs į Lietuvą, 1921 m. liepos 11 d. F. Dobkevičius pradėjo tarnauti Susisiekimo ministerijos ypatingų reikalų inspekcijos inžinieriumi, o netrukus – Geležinkelių valdybos traukos tarnybos viršininku. 1926 m. pradžioje Lietuvos ministrų kabineto nutarimu inž. F. Dobkevičiui skirta 10000 litų premija už parengtus naujus garvežių ratenius. 1927 m. kovo 1 d. susisiekimo ministro įsakymu jam pavesta eiti Geležinkelio techninių tarnybų direktoriaus pavaduotojo pareigas, o 1928 m. balandžio 10 d. – eiti Geležinkelių direktoriaus ir tarifų komiteto pirmininko pareigas. Pertvarkius Susisiekimo ministeriją F. Dobkevičius 1930 m. sausio 1 d. tapo vyriausiuoju Geležinkelių direktoriumi. 1934 metų sausio 1 dienos Respublikos prezidento aktu F. Dobkevičius paskirtas Susisiekimo ministerijos vyriausiuoju inspektoriumi, tačiau po aštuonerių mėnesių dėl etatų mažinimo iš tarnybos atleistas.

Į Lietuvos universitetą F. Dobkevičius iš pradžių buvo priimtas į Pritaikomosios mechanikos katedrą (antraeilėse pareigose). 1924 m. sausio 20 d. Technikos fakulteto dekanas prof. S. Grinkevičius rektoriui pranešė, kad doc. J. Jankevičius prašo jam nebeskirti geležinkelių disciplinos. Fakulteto taryba nutarė šią discipliną dėstyti pavesti F. Dobkevičiui. Kviečiamas užimti privatdocento etatą 1925 m. spalio 21 d. jis skaitė viešą įžanginę paskaitą „Traukos tarnybos charakteristika ir reikšmė", o 1934 m. lapkričio 1 d. buvo išrinktas eiti docento pareigas Geodezijos ir kelių katedroje. 1938 m. rugsėjo 1 d. docentas F. Dobkevičius, jau pradėjęs 66-sius gyvenimo metus, buvo išleistas į pensiją.

Inž. F. Dobkevičius 1928 m. gegužės 15 d. buvo apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio medaliu ir D. L. K. Gedimino trečiojo laipsnio ordinu. Lietuvos Prezidento 1931 m. vasario 21 d. aktu F. Dobkevičiui leista priimti ir viešai nešioti Latvijos „Trijų žvaigždžių" antrojo laipsnio ordiną.

Docentas Feliksas Dobkevičius parengė spaudai mokslo darbus „Lygčių $v = (2\,g\,h)^{1/2}$ *mechaninė interpretacija", „Vakumo motoras aviacijos reikalams" ir kt. Jis taip pat buvo sukonstravęs „automatinį radiatorių" (mechaninį kulkosvaidį), kurį teigiamai apibūdino dar Rusijos karo pramonės komitetas. Docentas Feliksas Dobkevičius mirė 1940 m. rugpjūčio 19 d. Kaune.*

Jonas MATYCKAS *gimė 1889 m. rugsėjo 30 d. Biržų apskrities Pasvalio valsčiaus Papyvesių kaime. Rašto mokėsi tėviškėje, o trijų klasių mokyklą baigė Zlatouske. Brandos atestatą gavo Smolensko gimnazijoje. Po to jis studijavo Maskvos aukštojoje technikos mokyklos Mechanikos fakultete. Jo mokytojai buvo iškilūs to meto rusų mokslininkai profesoriai N. Žukovskis (teorinė mechanika ir*

aerodinamika), A. Sidorovas (mašinų detalės ir garo mašinos), A. Gavrilenka (garo katilai ir medžio technologija). Studijuoti karo metu buvo labai sunku, ir J. Matyckas dirbdavo šaltkalviu, garvežio mašinistu, sunkvežimio vairuotoju. 1919 m., vadovaujant prof. E. Kastneriui, J. Matyckas apgynė garvežio diplominį projektą ir gavo inžinieriaus mechaniko aukštojo mokslo diplomą. 1918 ... 1920 m. jis tarnavo Rusijos Susisiekimo ministerijos Technikos komitete ir dalyvavo garvežių mokslo tyrimuose.

1920 m. pabaigoje J. Matyckas grįžo į Lietuvą ir nuo 1921 m. Geležinkelių traukos valdyboje dirbo techninių darbų inžinieriumi, Garvežių skyriaus revizoriumi, Technikos skyriaus viršininku. 1921 ...1922 m. buvo komandiruotas į Rusiją kaip komisijos narys ir komisijos pirmininko pavaduotojas geležinkelių turtui pagal taikos sutartį atgauti. 1924 m. jis paskirtas Centrinių geležinkelio dirbtuvių viršininko padėjėju, o nuo 1927 m. iki 1938 m. dirbo Kauno ruožo mašinų direkcijos viršininku. 1925 m. Jonas Matyckas buvo priimtas į Aukštesniąją technikos mokyklą ir dėstė garvežių, vagonų, geležinkelių, mašinų detalių disciplinas. 1938 m. jis čia organizavo vairuotojų mechanikų kursus ir jiems vadovavo iki 1941 metų.

Specialiajai komisijai rekomendavus, J. Matyckas 1938 m. liepos 26 d. buvo priimtas lektoriumi į VDU Geodezijos ir kelių katedrą dėstyti garvežių ir vagonų bei geležinkelių disciplinas. 1938 m. gruodžio 14 d. Technikos fakulteto dekanas prof. K. Vasiliauskas raštu rektoriui pranešė, kad J. Matycko pagrindinė tarnyba yra Geodezijos ir kelių katedroje. 1939 m. sausio 18 d. jis skaitė įžanginę paskaitą „Garvežio konstrukcijos išsivystymo istorija".

1940 m. birželio 15 d. Technikos fakulteto dekanas prašė rektorių perkelti J. Matycką į Taikomosios mechanikos katedrą (į mirusiojo profesoriaus T. Šulco etatą), o Kelių katedroje į jo vietą priimti J. Gabrį. Lietuvos švietimo ministras A. Venclova patvirtino šį teikimą. Pagal SSSR aukštųjų mokyklų personalo narių kvalifikacijas J. Matyckas buvo prilygintas docentui, turinčiam mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, ir 1940 m. gruodžio 31 d. paskirtas Transporto mašinų katedros vedėju. Vokiečių okupacijos metais J. Matyckas pripažintas adjunktu ir paliktas katedros vedėju.

1944 m. J. Matyckas pasitraukė į Vokietiją. Ten 1946 ... 1949 m. Pabaltijo universitete dėstė geležinkelių eksploatavimo discipliną ir vedė medžiagų atsparumo pratybas. 1949 m. jis išvyko į JAV ir dirbo Technikos biure, kuriame projektavo šilumos apskaitos įrenginius.

J. Matyckas buvo nuoširdus Lietuvos patriotas. Dar jaunas būdamas, 1903... 1904 m. slapta mokė gimtojo kaimo vaikus lietuviškai skaityti ir rašyti. 1923... 1925 m. organizavo lietuvių kalbos kursus geležinkelių tarnautojams. Stengėsi, kad Lietuvos geležinkeliečiai, ypač kurie nekalbėjo lietuviškai, išmoktų lietuvių kalbą ir vartotų lietuvišką terminiją. Bendradarbiavo Lietuviškojoje ir Lietuvių enciklopedijose. Už nuopelnus Lietuvai Respublikos Prezidentas 1928 m. gegu-

žės 15 d. J. Matycką apdovanojo Nepriklausomybės dešimtmečio medaliu, o 1929 m. rugpjūčio 14 d. – D. L. K. Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu. Docentas Jonas Matyckas mirė 1971 m. sausio 17 d. Niu Džersio valstijos Warren mieste.

Nepriklausomoje Lietuvoje nebuvo rengiami kelių specialybės inžinieriai. Katedros dėstytojai sauskelių disciplinas dėstė plataus profilio inžinieriams statybininkams. Daugelis diplomantų statybininkų diplominio projekto temą tada pasirinkdavo iš tiltų, geležinkelių arba aerodromų srities. Sauskelių ir gatvių disciplina buvo dėstoma penktame ir šeštame semestruose, geležinkelių – septintame ir aštuntame semestruose. Šios disciplinos buvo privalomos visiems statybos specialybės studentams. Geležinkelių eksploatacijos disciplina, dėstyta septintame ir aštuntame semestruose, buvo fakultatyvinė, t. y. neprivaloma, bet katedra pageidavo, kad studentai ją išklausytų. Studijuodami šias disciplinas, studentai turėjo parengti du projektus. Tiltų discipliną septintajame ir aštuntajame semestruose dėstė Tiltų katedros dėstytojai. Tuo metu buvo sukaupta daugiausia metodikos medžiagos tiltams projektuoti, todėl diplomantai dažniausiai ir pasirinkdavo tilto diplominį projektą (tiltą arba viaduką projektavo net 94 diplomantai, kai kelius – tik du).

1927 m. Lietuvos universiteto senatas, taupydamas lėšas, pasiūlė Technikos fakultetui sustambinti katedras. Tada fakultete katedrų buvo sumažinta iki dvylikos. 1930 m. VDU Technikos fakultetas buvo priverstas dar labiau stambinti katedras, todėl šiek tiek nukentėjo ir Kelių katedra. Ji buvo sujungta su Geodezijos katedra, o jungtinė katedra pavadinta Geodezijos ir kelių katedra. Jai vadovauti buvo paskirtas ekstraordinarinis profesorius, vėliau brigados generolas Stasys Dirmantas.

Didžiausią mokomąjį krūvį naujojoje katedroje sudarė sauskelių disciplinos, o geodeziją reprezentavo tik viena disciplina – geodezija. Todėl 1936 balandžio 22 d. Technikos fakulteto tarybos posėdyje buvo nutarta prašyti universiteto senatą Geodezijos ir kelių katedrą pavadinti tik Kelių katedra. Nors senatas šio pageidavimo nepatenkino, bet, rengiant perspektyvinius Technikos fakulteto plėtros planus, Kelių katedra ir Geodezijos katedra jau visur žymimos kaip atskiri vienetai.

1931 m. prie Geodezijos ir kelių katedros buvo įsteigtas Kelių kabinetas. Jo vedėju paskirtas doc. J. Jankevičius, kuris visada pavaduodavo katedros vedėją prof. S. Dirmantą, jam išvykus arba atostogaujant.

1933 m. Technikos fakulteto studentams sauskelių discipliną pradeda dėstyti vyresnysis asistentas Juozas Gabrys, 1933 m. sausio 18 d. persikėlęs iš Tiltų katedros, kurioje dirbo nuo 1929 m. birželio 2 d., ir pakeitęs prof. J. Šimoliūną.

Juozas G A B R Y S gimė 1897 m. gegužės 24 d. Šiaulių apskrities Gasčiūnų valsčiaus Mikšiūnų kaime. Jo tėvas buvo baigęs septynias gimnazijos klases, bet, kaip lietuvis inteligentas, caro laikais negalėjo gauti darbo tėviškėje ir, persikėlęs su šeima į Rusiją, tarnavo įvairiuose miestuose buhalteriu. 1914 m. jis gavo Bieliovo realinės mokyklos atestatą ir, išlaikęs konkurso egzaminus, įstojo į Maskvos kelių inžinierių institutą. 1916 m. rudenį buvo pašauktas į Rusijos kariuomenę, o 1917 m. rugsėjį praporščiku baigė Kijevo karo inžinerijos mokyklą. Po to buvo paskirtas į Maskvos pirmąjį atsargos telegrafistų pulką, kuriame tarnavo apie du mėnesius jaunesniuoju kuopos karininku. 1917 m. gruodį J. Gabrys iš kariuomenės buvo demobilizuotas ir grįžo tęsti studijų į Maskvos kelių inžinierių institutą. 1918 m. jis baigė ketvirtojo kurso studijas, ir rudenį kartu su tėvais grįžo į Lietuvą.

Iš pradžių Vilniuje J. Gabrys pradėjo dirbti Geležinkelių valdyboje braižytoju, eidamas kartu ir braižyklos vedėjo pareigas. Užėmus Vilnių lenkams, J. Gabrys ir jo tėvas tapo bedarbiais. Jie nuolat buvo persekiojami lenkų, jų namuose buvo daromos kratos, todėl 1919 m. rugsėjo 8 d. Gabrių šeima išvyko į Kauną. Po dviejų mėnesių, 1919 m. lapkričio 19 d., J. Gabrys buvo pašauktas į Lietuvos kariuomenę ir tarnavo Elektrotechnikos bataliono Technikos valdyboje. 1922 m. jis įstojo į Lietuvos universitetą, o 1925 m. birželį buvo demobilizuotas tęsti studijų. 1927 m. birželio 6 d. J. Gabrys apgynė diplominį projektą „Tiltas per Nerį Kaune ties Slabada", ir jam buvo suteikta statybos inžinieriaus kvalifikacija.

Baigęs studijas, J. Gabrys pradėjo tarnybą Lietuvos susisiekimo ministerijos Kelių valdyboje. 1927 ... 1930 m. jis buvo Plentų ir tiltų skyriaus viršininkas, 1930 ... 1934 m. – Vyriausiosios kelių valdybos direktorius. Juozas Gabrys dar dirbo vyresniuoju asistentu Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Tiltų katedroje ir vyresniuoju mokytoju Aukštesniojoje technikos mokykloje.

Susisiekimo ministerijoje J. Gabrys rengė Lietuvos plentų ir kelių plėtros programas, pradėjo kelių mokslo tyrimus: kartu su inžinieriumi L. Tuskeniu 1930 ... 1931 m. organizavo tyrimus Kauno ... Garliavos plento ruože ir vadovavo įrengiant plentų bandomųjų ruožų dangas. Nors šių ruožų stebėjimai ir nebuvo apibendrinti, bet jie buvo svarbūs techninės pažinties atžvilgiu.

1934 m. lapkričio 1 d. J. Gabrys nutraukė darbą Susisiekimo ministerijoje ir atsidėjo tik mokymo ir mokslo darbui VDU. Jis buvo pirmasis Kelių katedros darbuotojas, 1938 m. balandžio 8 d. Rygos universitete apgynęs daktaro disertaciją „Betoninės ir gelžbetoninės trijų šarnyrų arkos". Tais pat metais Technikos fakulteto taryba, atsižvelgdama į specialios komisijos (profesorius K. Vasiliauskas, docentas J. Jankevičius ir privatdocentas P. Markūnas) teikimą, J.Gabriui pripažino inžinieriaus daktaro mokslo laipsnį. Be to, 1939 m. birželio 15 d. J. Gabrys apgynė habilitacinį darbą „Deformacijų įtaka masyvių tiltų arkų įtempimams". Taigi jis buvo pirmasis Lietuvos kelių inžinierius, parengęs habilitacinį darbą.

Juozo Gabrio iniciatyva tuomet užsimezgė tamprūs bendradarbiavimo ryšiai tarp Lietuvos ir Latvijos kelių specialybės mokslininkų. Kaune lankėsi Latvijos universiteto prof. dr. M. Bimanis ir skaitė paskaitą apie moderniąsias kelių dangų konstrukcijas.

1939 m. rugpjūtį J. Gabrys paskiriamas privatdocentu, o 1940 m. liepos pradžioje – docentu. Netrukus jam buvo suteiktas profesoriaus vardas. 1940 m. rudenį J. Gabrys buvo paskirtas VDU Statybos fakulteto prodekanu, o 1942 m. birželio 20 d. Statybos fakulteto taryba jam suteikė ekstraordinarinio profesoriaus vardą.

Prof. J. Gabrys parašė kelias knygas apie Lietuvos kelius ir tiltus: „Užtaisų sprogdinimas elektra" (1921), „Medinių sijinių tiltų tipai" (1923), „Plentai ir grįsti keliai" (1930), „Sauskeliai", I ir II d. (1930), „Gelžbetoniniai ir betoniniai tiltai" (1931), „Žemės darbų skaičiavimas" (1933), „Betoninės ir gelžbetoninės trijų šarnyrų arkos" (1937), „Modernios kelių konstrukcijos" (1938). Jis nuolat skelbė straipsnius „Savivaldybėje", „Mūsų žinyne", „Sąsiekoje" ir kituose žurnaluose, aktyviai dalyvavo Pabaltijo sauskelių darbuotojų konferencijose. Juozas Gabrys buvo apdovanotas D. L. K. Gedimino ketvirtojo laipsnio (1928), Vytauto Didžiojo trečiojo laipsnio (1929), Latvijos „Trijų žvaigždžių" (1931) ordinais.

1944 m. vasarą prof. J. Gabrys pasitraukė į Vakarus. 1946 m. jis pradėjo dirbti UNRRA universiteto Statybos fakulteto Statybos katedroje ir vokiečių kalba skaitė kelių, taip pat medžio konstrukcijų disciplinų paskaitas. 1949 m. šis universitetas buvo uždarytas, ir profesorius J.Gabrys išvyko į JAV. Iki 1953 m. jis profesoriavo Masačuzeto valstijos universitete, o iki 1953 m. rudens – Ohajo valstijos Deltono universitete. Prof. J. Gabrys mirė 1963 m. liepos 7 d. ir palaidotas Ypsilanti miesto (Mičigano valstija) kapinėse.

Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai Kelių katedra pradėjo darbą kaip savarankiškas VDU vienetas. Tada LSSR liaudies komisarų taryba patvirtino Technikos fakulteto reformą. Naujajame Statybos fakultete buvo ir Kelių katedra, kurios vedėju 1940 m. spalio 9 d. įsakymu paskirtas docentas J. Gabrys.

1940 m. spalio 15 d. katedros vedėjui J. Gabriui rekomendavus, į Kelių katedrą etatiniu dėstytoju priimamas Aukštesniosios technikos mokyklos mokytojas inžinierius Jonas Kiškinas. Šiek tiek vėliau jis buvo patvirtintas Kelių katedros adjunktu. 1941 m. gegužės 15 d. Kelių katedroje laborantu pradėjo dirbti inžinierius Stasys Lukošiūnas, o birželio 1 d. vyresniuoju dėstytoju – inžinierius Vytautas Likevičius. 1941 m. birželio 10 d. Statybos fakulteto dekanas prašė rektoriaus leidimo priimti į Kelių katedrą asistentu inžinierių Viačeslavą Grincevičių, bet jis katedroje dirbti nepradėjo, nes užgriuvo karas. Prasidėjus vokiečių okupacijai, Kelių katedros veikla nenutrūko, bet šiek tiek buvo pertvarkytos mokomojo personalo pareigos. 1941 m. liepą katedros vedėjas profesorius dr. J. Gabrys paže

minamas į docentus ir atleidžiamas iš Statybos fakulteto prodekano pareigų, o doc. J. Kiškinas pažeminamas į adjunktus.

Antrojo pasaulinio karo metais per Lietuvą du kartus praūžė frontas, keliai labai nukentėjo, buvo sudaužytos ir sulaužytos jų dangos susprogdinti tiltai. Pokario metais reikėjo nemažai specialistų jiems atstatyti, kelių tinklui plėtoti ir naujiems keliams tiesti. Lietuvą vėl okupavus sovietams, dar tebegriaudžiant patrankoms, pradėjo veikti VDU. 1944 m. rugpjūtį buvo atkurta ir Kelių katedra, įsteigtas Kelių skyrius. Kelių katedroje dirbo šie darbuotojai: katedros vedėjas docentas Jonas Kiškinas, vyresnieji dėstytojai Stasys Lukošiūnas ir Vytautas Likevičius. Nuo 1944 m. gruodžio 15 d. čia vyresniuoju dėstytoju pradėjo dirbti Lietuvos statybos projektavimo instituto vyriausiasis konstruktorius Vytautas Kriščiūnas. 1948 m. spalio 1 d. į Kauno valstybinį universitetą iš Azerbaidžano atvyko vyresnysis dėstytojas Aleksandras Gudanecas (Gudonis). Kelių katedroje jis dirbo iki 1952 m. rudenio. Baigę studijas Statybos fakultete, į Kelių katedrą asistentais buvo pakviesti statybininkai Albinas Tamaševičius ir Šimonas Sideras.

***Albinas TAMAŠEVIČIUS** gimė 1918 m. rugpjūčio 21 d. Seinų apskrities Punsko valsčiaus Užukalnių kaimo ūkininko šeimoje. 1935 ir 1936 metais jis lankė A. Kirsnos žemės ūkio mokyklą, o po to, pasirengęs savarankiškai namuose, 1937 m. Kaune „Aušros" gimnazijoje išlaikė keturių klasių egzaminus. 1937 ... 1942 m. jis mokėsi Aukštesniojoje technikos mokykloje ir gavo statybos techniko diplomą. 1942 m. rudenį Albinas Tamaševičius pradėjo studijuoti VDU Statybos fakultete, bet, vokiečiams uždarius universitetą, dirbo techniku Statybos valdyboje. Lietuvą antrą kartą okupavus sovietinei armijai, A. Tamaševičius dirbo „Demontažo" treste ir tęsė studijas VDU. 1946 m. pabaigoje jis pradėjo dirbti laborantu Kelių katedroje, o 1948 m., baigęs studijas, priimtas asistentu. 1950 ... 1956 m. Albinas Tamaševičius buvo paskirtas Kelių katedros vyresniuoju dėstytoju. 1955 m. jis apgynė geologijos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją ir 1957 m. jam buvo suteiktas mokslo docento vardas. Kelių katedrą perkėlus į VISI, doc. A. Tamaševičius liko dirbti KPI Statybos katedroje. Jis yra knygų „Žemės darbai statyboje" (1961), „Kelių tiesimas", I d. (1967) ir II d. (1972), bendraautoris. Paskelbė nemažai mokslo straipsnių automobilių kelių žemės sankasos projektavimo klausimais. Docentas Albinas Tamaševičius mirė 1981 m. balandžio 25 d. Kaune ir palaidotas Eigulių kapinėse.*

***Šimonas SIDERAS** gimė 1922 m. balandžio 4 d. Lazdijuose, žydų tautybės mūrininko šeimoje. 1940 m. pavasarį gavo Lazdijų gimnazijos brandos atestatą ir rudenį pradėjo studijuoti VDU Statybos fakulteto Statybos skyriuje. Prasidėjus Vokietijos–Sovietų Sąjungos karui, jis evakuavosi į Gorkio sri-*

ties Kulebakio miestelį. 1942 m. sausio 1 d. buvo pašauktas į sovietinės armijos 16-tąją diviziją. 1943 m. vasario 27 d. Š. Sideras buvo sunkiai sužeistas, ilgai gydėsi ligoninėje.

1944 m. Š. Sideras įstojo į Taškento geležinkelių transporto inžinierių instituto antrąjį kursą. 1945 m. jis grįžo Į Vilnių. Iki 1946 m. rugpjūčio dirbo LSSR MT Reikalų valdyboje, o rugsėjo pradžioje buvo priimtas į VDU Statybos fakulteto trečiąjį kursą. 1949 m. apgynė diplominį projektą ir gavo inžinieriaus statybininko diplomą cum laude. 1947 m. Š. Sideras dirbo Kelių katedroje laborantu, o baigęs studijas, buvo paliktas asistentu. 1949 m. kelių specialybės penktojo kurso studentams jis skaitė transporto ekonomikos disciplinos paskaitas. 1951 m. rudenį Š. Sideras įstojo į Leningrado politechnikos instituto aspirantūrą ir 1955 metais apgynė technikos kandidato (daktaro) disertaciją. 1955 m. rudenį jis buvo priimtas vyresniuoju dėstytoju į KPI Gelžbetoninių konstrukcijų katedrą. 1960 metais VAK jam patvirtino docento vardą. 1973 m. rugsėjo 1 d. dėl etatų mažinimo jis buvo atleistas iš KPI. Pergalės prieš Vokietiją dvidešimtmečio proga Šimonas Sideras buvo apdovanotas „Raudonosios žvaigždės" ordinu.

1975 m. doc. Š. Sideras emigravo į Izraelį ir apsigyveno Tel Avive. Iš pradžių dirbo Statybos technikume. Po dvejų metų Izraelio Švietimo ministerija jam patvirtino profesoriaus vardą ir tada jis buvo priimtas į Rupino institutą (netoli Tel Avivo). Prof. Š. Sideras skaitė statybinių konstrukcijų disciplinos paskaitas, vadovavo studentų projektams. Jis parengė ir išleido dvi specialybės knygas. Šimonas Sideras mirė 1988 m. sausio 8 d. Palaidotas Chulono kapinėse Tel Avive.

Atkūrus Vytauto Didžiojo universitetą, 1944 m. rudenį buvo jau priimami į VDU studentai. Tačiau tada daugeliui jaunuolių labiau rūpėjo, kaip išvengti tarnybos sovietinėje armijoje, ir jie mažai galvojo apie studijas. Tik 1945 m. rugsėjį Kelių skyriuje buvo sudaryta pirmoji grupė, į kurią priimta apie 30 jaunuolių. Studijos vyko pagal mokymo planą (3 lentelė), parengtą Kelių katedros dėstytojų. Šio plano pirmųjų kursų disciplinos ir jų apimtis buvo bendri visoms fakulteto specialybėms, bet aukštesniuose kursuose buvo skaitoma jau daug specialių disciplinų tik kelininkams – žemės darbai, kelių tyrinėjimai ir projektavimas, kelių tiesimas, kelių eksploatavimas, kelių tiesimo mašinos, geležinkeliai, geležinkelių tiesimo organizavimas, mediniai, plieniniai ir gelžbetoniniai tiltai, automobilių transportas, transporto ekonomika ir kt. Šių disciplinų programos buvo sudarytos naudojantis Maskvos automobilių ir kelių instituto pateiktomis programomis. Studijų metu reikėjo atlikti nemažai kursinių projektų: gruntkelių konstrukcijos, automobilių kelias, geležinkelis ir konstrukcijos, medinis, plieninis ir gelžbetoninis tiltai ir kt. Taip pat žemės darbų, geležinkelio kursiniai darbai ir kt. Šios disciplinos buvo naujos ne tik studentams, bet ir dėstytojams, kurie jas skaitė pirmą kartą. Dėstytojams ruo-

šiantis paskaitoms, tai kėlė nemažai rūpesčių, nes trūko ne tik patirties, bet ir specialiosios literatūros. Dėstytojai šias spragas stengėsi ištaisyti per pratybas kelių projektavimo organizacijose, tiesiamų kelių ruožuose, kur supažindindavo su naujomis technologijomis, kelių tiesimo mašinomis ir kt.

Nors studijas pradėjo nemažas būrys kelininkų, bet jau antrajame kurse dėl įvairių priežasčių liko 10 ... 12 studentų grupelė, kurie reguliariai lankė paskaitas, pratybas, rengė projektus. Studijuoti buvo sunku ir dėl to, kad nebuvo specialybės literatūros. Vienas kitas naudojosi profesoriaus J. Gabrio knygomis, bet jos neatitiko studijų programų. Tik apie 1948 m. pasirodė profesorių A. Birulio ir N. Ivanovo rusų kalba parašyti kelių projektavimo ir tiesimo disciplinų vadovėliai. Nors ir sunkiai, bet jie jau buvo „įkandami", nes per pora metų šiek tiek jau buvome pramokę rusiškai. Daug naudos davė topometrijos mokomosios praktikos, per kurias išsamiai susipažinome su geodeziniais instrumentais ir įgijome geodezinių matavimų praktinių įgūdžių. Specialybės gamybinių praktikų po trečiojo ir ketvirtojo kurso metu ne tik susipažinome su kelių organizacijų veiklos specifika, bet iš tikrųjų atlikome daugelį kelių tiesimo darbų. Ypač įsiminė sudėtingas ir įdomus objektas įrengiant ir tvarkant Lokės upelio (netoli už Jonavos) daudą ir aplinką. Tada dar rankomis stumiamais vagonėliais buvo vežamas gruntas aukštam pylimui supilti. O antrosios gamybinės praktikos metu su kolega J. Puzinu teko statyti tiltus netoli Kuršių marių per Karaliaus Vilhelmo kanalo šaką Drėvernoje ir per Minijos upę Doviluose. Per šias praktikas jau įgijome gamybinio darbo įgūdžių.

Taigi buvo rengiamas plataus profilio kelių inžinierius, galintis dirbti automobilių kelių arba geležinkelių organizacijose. Studijuodami statybinio profilio disciplinas (pagrindai ir pamatai, architektūrinės konstrukcijos, gelžbetonis ir kt.), būsimieji kelių inžinieriai įgijo ir statybos specialybės žinių, o vėliau kai kurie net dirbo statybos organizacijose.

1950 m. birželį diplominius projektus apgynė devyni kelių specialybės pirmosios laidos absolventai ir jiems buvo įteikti kelių inžinieriaus diplomai (4 lentelė).

1950 m. rugpjūtį Kelių katedroje asistentais pradėjo dirbti mūsų laidos jaunieji inžinieriai Evaldas Palšaitis ir Vaclovas Pranaitis.

3 lentelė. **1945 ... 1950 m. Kelių skyriaus mokymo planas**

Studijų disciplina	Studijų semestrai								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	Paskaitų + pratybų, laboratorinių darbų valandos								
Aukštoji matematika	5+3	5+3	2+2						
Fizika	3+2	3+2							
Teorinė mechanika	2+2	2+2	2+1	2+1					
Braižomoji geometrija	2+2	2+2							
Piešyba	0+2	0+2							
Braižyba	0+2	0+2							
Rusų kalba	0+2	0+2	0+2	0+2				0+2	
Užsienio kalba	0+2	0+2	0+2	0+2					
Marksizmas, leninizmas	2+2	2+2	2+2	2+2					
Karinis rengimas		0+4	0+5	0+6	0+3	0+4	0+3	0+3	
Bendroji chemija	2+1	2+1							
Skaičiavimo technika	0+2								
Topometrija		2+2	2+1	2+1					
Statybinės medžiagos			2+1	2+1					
Medžiagų atsparumas			3+3	3+3					
Hidraulika			2+2						

3 lentelės tęsinys

Inžinerinė geologija			4+2						
Žemės darbai			2+1	2+1					
Elektrotechnika				3+0					
Geležinkeliai					3+2	3+2	2+1	2+1	
Gelžbetonis					3+2	2+2			
Kelių tyrinėjimai ir projektavimas					2+2	2+2			
Saugumo technika					2+0				
Gruntų mechanika					2+2				
Hidrologija, hidrometrija					2+2				
Sauskeliai					2+2	2+2	2+1		
Statybinė statika					3+3	3+3	3+3		1+1
Architektūrinės konstrukcijos					2+1	2+1	2+2		
Politinė ekonomija						2+1	2+1	2+2	
Gaisrosauga						1+0			
Masyvieji tiltai							2+1	2+1	2+1
Mediniai tiltai							2+2	2+1	
Pamatai ir pagrindai							2+1	2+1	
Plieniniai tiltai							2+1	2+1	2+1

3 lentelės tęsinys

SCB							2+1	2+0	
Vandens keliai							2+1		
Geležinkelių tiesimas								2+1	
Geležinkelių eksploatavimas								2+0	
Mašinų detalės								1+1	
Šiluminė technika								2+0	
Autokeliai								2+0	1+1
Tuneliai								2+0	
Autotransportas									2+2
Automobiliai ir traktoriai									2+4
Kelių tiesimo mašinos									3+3
Kelių eksploata-vimas									2+1
Kelių tiesimo organizavimas									2+1
Statybos darbų organizavimas									1+1
Vandentiekis ir kanalizacija									2+1
Gelžbetonio tiltai									2+1
Transporto ekonomika									2+1

4 lentelė. **Kelių skyriaus diplomantų diplominiai projektai ir vadovai**

Vardas, pavardė	Diplominis projektas	
	pavadinimas	vadovas
Bronius DILYS	Panevėžio ... Vilniaus automagistralė per Ukmergę	Vyr. dėst. Stasys Lukošiūnas
Jonas GRAŽYS	Kauno Požėlos gatvės ... Vilijampolės magistralės rekonstrukcijos projektinė užduotis	Vyr. dėst. Stasys Lukošiūnas
Justas MORKŪNAS	Trečiosios kategorijos kelio projektinė užduotis	Vyr. dėst. Aleksandras Gudanecas
Evaldas PALšAITIS	Kauno Tunelio gatvės rekonstrukcija	Vyr. dėst. Stasys Lukošiūnas
Vaclovas PRANAITIS	Šeštokų ... Alytus geležinkelio ruožo ir Šeštokų stoties atstatymo projektinė užduotis	Doc. Jonas Kiškinas
Juozas PUZINAS	Alytaus ... Šeštokų geležinkelio ruožo ir Alytaus stoties atstatymo projektinė užduotis	Vyr. dėst. Vytautas Likevičius
Aleksandras SASNAUSKAS	Kauno miesto asfaltbetonio gamyklos atstatymo ir rekonstrukcijos projektas	Vyr. dėst. Aleksandras Gudanecas
Algirdas ŠATAS	Plieninis tiltas per Nerį Vilniuje	Doc. Antanas Bistrickas
Linas VIDUGIRIS	Kauno miesto aplinkinė automagistralė	Vyr. dėst. Stasys Lukošiūnas

Hidrotechnikos specialybė VDU

Prof. habil. dr. Juozas Macevičius

Pirmosios specialios hidrotechninės įstaigos, kurios rūpinosi žemės sausinimu, Lietuvoje buvo įsteigtos 1910 metais. 1910 ... 1915 m. Lietuvoje buvo nusausinta 18 tūkst. ha. Pirmojo pasaulinio karo metais sausinimo darbai nutrūko ir buvo atnaujinti tik po 4 ... 5 metų. Po Antrojo pasaulinio karo plėtojant žemės ūkio gamybą Lietuvoje dar reikėjo nusausinti 47 % jos teritorijos.

Sausinimo darbams vykdyti kultūrtechnikai buvo rengiami Dotnuvos žemės ūkio technikumo Kultūrtechnikų skyriuje 1922 ... 1927 metais. Buvo išleistos keturios laidos, t. y. 43 kultūrtechnikai. 1927 m. kultūrtechnikams rengti Kėdainiuose buvo įsteigta Aukštesnioji kultūrtechnikų mokykla. 1930 ... 1940 metais šią mokyklą baigė 219 kultūrtechnikų ir geodezininkų.

Nuo 1929 m. Lietuvoje kasmet buvo nusausinama daugiau kaip po 30 000 ha, todėl trūko kvalifikuotų specialistų. 1936 m. buvo įkurtas Lietuvos energijos ūkiui ir žemės turtams tirti komitetas, trumpai vadinamas Energijos komitetu. Šio komiteto Vandens jėgos komisija vykdė ir numatė nuveikti didžiulius hidroelektrinių tyrinėjimų, projektavimo ir statybos darbus. Taigi reikėjo kvalifikuotų inžinierių hidrotechnikų.

Lietuvos universitete buvo rengiami plataus profilio statybos specialistai, studijų trukmė – keturi su puse metų. Hidrotechnikos specialybės tada, aišku, nebuvo, bet Hidrotechnikos katedra buvo numatyta jau pirmajame universiteto statute.

Pirmasis Hidrotechnikos katedros vedėjas buvo profesorius Povilas Čechavičius. Vėliau katedrai vadovavo profesorius Jonas Šimoliūnas, o nuo 1937 m. – profesorius Steponas Kolupaila. Katedroje taip pat dirbo asistentai Eugenijus Kurganavičius ir Vladas Merkys.

***Povilas ČECHAVIČIUS**, buvusios Kauno gubernijos bajorų šeimos atžala, gimė 1858 m. spalio 27 d. Vilniuje. Jo tėvas buvo įgijęs aukštąjį mokslą, bet jis, kaip katalikas, nebuvo patvirtintas Kazanės universiteto profesoriumi, todėl mokytojavo Vilniuje, vėliau Balstogėje.*

Pradinį mokslą Povilas įgijo gimtajame mieste, o gimnaziją lankė Balstogėje.

Studijavo Petrogrado kelių inžinierių institute ir 1881 m. gavo statybos (hidrotechnikos) inžinieriaus diplomą. Baigęs studijas, 1882 m. jis pradėjo dirbti Susisiekimo ministerijos Plentų ir vandens kelių departamente, Dniestro inventorizacinėje grupėje, o 1883 m. buvo pasiųstas į Dunojaus upės Kilijos atšakos tyrinėtojų grupę. 1884 m. pabaigoje P. Čechavičius pradėjo dirbti Odesos uosto darbų vykdytoju, vėliau – vyresniuoju darbų vykdytoju. Po to jis perėjo į Prekybos ir pramonės ministeriją ir buvo paskirtas Ventspilio uosto darbų viršininku. Kartu jis dirbo ir ministerijoje.

1902 m. birželio 1 d. P. Čechavičius buvo priimtas į Kijevo politechnikos instituto Pajūrio įrenginių ir melioracijos katedrą eiti ekstraordinarinio profesoriaus pareigas. 1907 m. jis apgynė disertaciją „Molų iš didžiulių masyvų klausimu" ir jam buvo pripažintas adjunkto laipsnis. 1909 m. balandžio 30 d. jis buvo paskirtas šio instituto Statybos meno katedros ekstraordinariniu profesoriumi, o 1911 m. kovo 12 d. jam suteiktas ordinarinio profesoriaus vardas. Profesoriui P. Čechavičiui per metus buvo mokamas 2400 aukso rublių atlyginimas: 300 rb – meistui, 300 rb – butpinigiai, 500 rb už vadovavimą kabinetams ir 400 rb už paskaitų valandas. 1914 m. rugsėjo 15 d., pačiam prašant, prof. P. Čechavičius iš tarnybos atleistas ir jam paskirta 1400 rublių metinė pensija.

1915 ... 1917 m. P. Čechavičius buvo pakviestas dirbti į olandų firmą ir vadovavo Petrogrado, Helsinkio, Turku, Talino uostų plėtros bei tvarkymo darbams. P. Čechavičius buvo apdovanotas Šv. Stanislovo antrojo laipsnio ir trečiojo laipsnio, Rumunijos Karūnos ketvirtojo laipsnio ordinais, Aleksandro III valdymo atminties sidabro medaliu. Po to jis gyveno ir dirbo Belgijoje.

1920 m. pavasarį P. Čechavičius atvyko į Lietuvą ir įsidarbino Susisiekimo ministerijoje. Jam buvo pavesta rūpintis vandens kelių hidrotechniniais įrenginiais. 1923 m. P. Čechavičius pakviestas į Lietuvos universitetą ekstraordinariniu profesoriumi ir Hidrotechnikos katedros vedėju. 1930 m. jam buvo suteiktas ordinarinio profesoriaus vardas. Universitete jis dėstė hidrotechnikos įrenginių ir vandens kelių disciplinas. 1933 m. išėjo į pensiją.

Profesorius P. Čechavičius parengė šiuos mokslo veikalus: „Odesos uostas" (1895), „Dunojaus deltos Kilijos šaka" (1904; abu rusų kalba), „Gamtos ratas" (1924), žurnaluose paskelbė nemažai mokslo straipsnių.

Prof. P. Čechavičiaus paskaitos buvusios aukšto techninio lygio ir įdomios. Jis buvęs linksmas, nevengiantis šmaikštauti, labai patiklus, dėl to dažnai nukentėdavęs. Po gerklės ilgos ligos profesorius Povilas Čechavičius mirė 1935 m. sausio 10 d. Kaune.

***Eugenijus KURGANAVIČIUS** gimė 1883 m. liepos 5 d. rusų dvariškio šeimoje Varšuvoje. Gimnaziją lankė Gardine ir 1902 m. gavo brandos atestatą, atžymėtą aukso medaliu. Po to įstojo į Petrapilio kelių inžinierių institutą. Per vasaros praktikas tyrinėjo Vyslos ir Bugo vandens režimą, dirbo Varšuvos uosto*

ir Pulavos krantinių statybvietėse. 1907 m. vasarą jis dalyvavo Volgos tyrinėjimuose Kazanės vandens kelių apygardoje ir Samaros uosto teritorijoje, o 1908 m. ir 1909 m. Kijevo vandens kelių apygardoje vykdė Dniestro bei Dniepro gilinimo darbus. Iš penkių diplominio projekto konstrukcinių elementų E. Kurganavičius du projektavo iš hidrotechnikos srities. 1910 m. sausį jam buvo įteiktas susisiekimo kelių inžinieriaus pirmojo laipsnio diplomas.

Baigęs studijas, inžinierius E. Kurganavičius tyrinėjo Nemuno kilpą ties Birštonu ir dalyvavo rengiant pirmąjį vandens jėgos panaudos projekto variantą. Po to jis parengė Jurbarko krovinių uosto projektą, vadovavo Kauno ... Smalininkų Nemuno ruožo gilinimo darbams. 1914 m. balandį jis buvo paskirtas Vilniaus vandens kelių rajono viršininku. Pirmojo pasaulinio karo metais buvo Pripetės Vandens kelių skyriaus vedėjas, vėliau – Karo darbų valdybos viršininko padėjėjas.

1918 m. E. Kurganavičius grįžo į Gardiną ir trumpai mokytojavo, o 1919 m. pradžioje buvo pakviestas į Lietuvos susisiekimo ministeriją organizuoti vandens kelių plėtros darbus ir paskirtas Plentų ir vandens kelių ypatingųjų reikalų valdybos inžinieriumi, vėliau – Vandens kelių tarnybos viršininku. 1924 m. balandį jam buvo pavestos Klaipėdos uosto plėtros darbų viršininko pareigos. Prastas pajūrio klimatas pakirto jo sveikatą, ir 1927 m. E. Kurganavičius buvo priverstas grįžti į Kauną. Čia jis įsidarbino Vandens kelių valdyboje ir dar dėstė hidrotechnikos discipliną Aukštesniojoje technikos mokykloje.

1927 m. gruodžio 1 d. E. Kurganavičius buvo priimtas į Lietuvos universiteto Hidrotechnikos katedrą jaunesniuoju asistentu. Jis talkindavo profesoriui P. Čechavičiui, rengdavo užduotis studentų uosto projektams. Tačiau liga (džiova) progresavo labai greit. 1928 m. pavasarį jis išvyko gydytis į Šveicariją ir į Lietuvą jau nebesugrįžo, – 1928 m. rugsėjo 4 d. mirė Leysine, palaidotas Gardine.

Už aktyvią inžinerinę veiklą E. Kurganavičius Rusijoje buvo apdovanotas Šv. Onos trečiojo laipsnio, Šv. Stepono antrojo ir trečiojo laipsnio ordinais, carų Romanovų trijų šimtų metų dinastijos medaliu.

***Vladas MERKYS** gimė 1899 m. kovo 17 d. Rygoje, kur tada gyveno jo tėvas, kupiškėnas. Mokytis Vladas pradėjo Rygos Aleksandro gimnazijoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, Merkių šeima pasitraukė į Rusiją, dėl to gimnaziją Vladas baigė Petrograde. Išlaikęs konkurso egzaminus, jis įstojo į Petrogrado kalnų inžinierių institutą. 1918 m., pasitaikius progai, jis grįžo į Tėvynę ir stojo į Lietuvos kariuomenę.*

Mirus jaunesniajam broliui, kad padėtų senyvam tėvui, 1919 m. spalio 11 d. Vladas buvo demobilizuotas. Netrukus jam buvo suteikta valstybės stipendija (po penkis dolerius per mėnesį), ir jis išvyko į Vokietiją tęsti studijų Kotleno aukštojoje pramonės mokykloje. Studijuodamas stažavosi Dessau miesto „Junkers" firmoje ir „Delafaga" firmoje Paryžiuje. 1923 m. baigė studijas ir, grįžęs į Lietuvą, 1924 m. pradėjo dirbti Vandens kelių dirbtuvių viršininku. 1925 m. V. Merkys

buvo paskirtas Klaipėdos uosto viršininku. 1926 m. Susisiekimo ministerija išsiuntė jį tobulintis kelių srityje į Paryžiaus kelių ir tiltų aukštąją mokyklą (Ecole Natonale des Points et Chaussees Paris). 1927 m. jam buvo suteikta galimybė dalyvauti dideliuose hidrotechniniuose darbuose Luaros baseine, o 1928 ir 1929 metais – Senos baseine. 1928 m. rugpjūčio 18 d. V. Merkiui buvo įteiktas viešųjų darbų inžinieriaus diplomas.

Grįžęs iš Prancūzijos, V. Merkys 1929 m. gegužės pradžioje pradėjo dirbti Susisiekimo ministerijos Plentų ir vandens kelių valdyboje inžinieriumi. Tų pat metų liepos pradžioje jis buvo pakviestas į Lietuvos universiteto Hidrotechnikos katedrą ir priimtas jaunesniuoju asistentu. Tačiau rugpjūtį jam buvo pavestos Klaipėdos uosto vyriausiojo inžinieriaus pareigos, ir jis išsiųstas į Klaipėdą. Norėdamas dirbti universitete, V. Merkys prašė perkelti jį į Kauną ir gruodžio pabaigoje buvo paskirtas Panemunės kelių rajono viršininku. 1931 m. lapkričio 25 d. V. Merkys susisiekimo ministro įsakymu paskiriamas Vandens kelių tarnybos viršininku. Tačiau 1934 m. spalio 1 d. jis atsisakė tarnybos Susisiekimo ministerijoje ir liko dirbti tik universitete. 1937 m. sausio 1 d. jis paskiriamas Hidrotechnikos katedros vyresniuoju asistentu. 1940 m. Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai, 1940 m. rugsėjo 1 d. V. Merkys buvo atleistas „dėl etatų pertvarkymo". 1944 metų vasarą jis pasitraukė į Vakarus. Vėliau emigravo į JAV. Buvęs Hidrotechnikos katedros darbuotojas J.Daniliauskas knygoje apie profesorių J. Kolupailą rašo, kad V. Merkys dalyvavo hidrotechnikų veikloje JAV.

1931 m. vasario 16 d. V. Merkys buvo apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu. 1931 m. jis dalyvavo 15-ame tarptautiniame navigacijos kongrese Venecijoje, o 1934 m. vasarį kelių tiesimo reikalais lankėsi Šiaurės Amerikoje.

Statybos skyriaus mokymo planuose buvo šios hidrotechninio profilio disciplinos: hidrologija ir hidrometrija, hidrotechnikos įrenginiai, vandens keliai, melioracija. Hidrotechninio profilio disciplinomis reikėtų laikyti ir hidrauliką, vandentiekį, miestų kanalizaciją. Lietuvoje trūko diplomuotų inžinierių hidrotechnikų, todėl kai kurių statybos specialybės diplomantų projektuose buvo nagrinėjami hidrotechninės statybos klausimai (K. Rimkus „Nemuno kilpos vandens energijos naudojimas", 1929; S. Junevičius „Žuvų ūkio Kėdainiuose hidrotechniniai įrenginiai", 1934 m. ir kt.). Šie inžinieriai vėliau dirbo hidrotechninės statybos, melioracijos, vandentiekio arba kanalizacijos srityse. Buvo ir statybos skyriaus diplomantų, kurie gynė statybinio profilio projektus, o vėliau dirbo hidrotechnikos arba miestų sanitarinės technikos srityse. Statybininkus perkvalifikuoti į hidrotechnikus buvo nesunku, nes šios specialybės pagrindinės inžinerinės disciplinos yra tos pačios.

Kvalifikuotiems inžinieriams hidrotechnikams rengti Lietuvos vyriausybė gabius jaunuolius su valstybės stipendija siųsdavo studijuoti į užsie-

nio aukštąsias mokyklas. Keli jaunuoliai inžinieriaus hidrotechniko diplomus gavo studijuodami užsienio aukštosiose mokyklose savo lėšomis. Aukštojo mokslo inžinierių diplomus užsienyje gavo 14 jaunuolių (P. Sklėrius, 1933; V. Daugėla, 1935; J. Kanišauskas, 1936 ir kt.). Nors keli diplomuoti inžinieriai statybininkai dirbo hidrotechnikais (V. Snarskis, M. Stonis, K. Rimkus ir kt.), ir beveik visi inžinieriai hidrotechnikai, baigę mokslus užsienyje, taip pat įsitraukė į šį darbą, vis dėlto inžinierių hidrotechnikų Lietuvoje dar labai stokojo.

1936 m. kai kurie Technikos fakulteto profesoriai kėlė mintį, kad reikia pertvarkyti VDU Technikos fakultetą, nes jo mokymo planai yra per platūs. Reikėjo rengti siauresnių specialybių inžinierius, kurie būtų išsamiau supažindinami su pasirinktosios specialybės specifika. Technikos fakulteto taryba naujiems mokymo planams parengti 1936 m. spalio 21 d. sudarė komisiją, į kurią įėjo doc. J. Jankevičius, prof. M. Mošinskis, privatdocentas A. Putrimas, prof. S. Kolupaila, privatdocentas J. Gravrogkas ir prof. S. Dirmantas.

Komisija išanalizavo daugelio Europos aukštųjų technikos mokyklų mokymo planus ir programas. Nemažai Lietuvos įstaigų pareiškė savo nuomonę, kiek ir kokių inžinierių reikia jų veiklai plėtoti. Komisija pasiūlė vietoj iki šiol rengtų keturių specialybių inžinierių rengti aštuonių specialybių inžinierius: architektus, statybininkus, hidrotechnikus ir melioratorius, geodezininkus, mechanikus, chemikus, elektrikus energetikus ir elektrikus telesusisiekimo specialistus. Mokymo trukmė – penkeri metai įskaitant ir diplominio projekto rengimą. Šiam VDU profesorių pasiūlymui pritarė ir Lietuvos inžinierių draugija. Technikos fakulteto taryba, aprobavusi šiuos komisijos pasiūlymus, mokymo planus multiplikavo ir išdalino universiteto profesoriams bei suinteresuotoms organizacijoms.

Švietimo ministerija sudarė tarpžinybinę komisiją, į kurią buvo pakviesti VDU Technikos fakulteto, Švietimo, Žemės ūkio, Vidaus reikalų, Finansų, Susisiekimo, Krašto apsaugos ministerijų, Lietuvos inžinierių ir architektų draugijos atstovai. Tarpžinybinė komisija pritarė Technikos fakulteto komisijos projektui, bet pasiūlė studijų trukmę sutrumpinti iki puspenktų metų, o kai kurias disciplinas dar smulkiau diferencijuoti. Nors buvo dedama daug pastangų, bet Technikos fakultetas nebuvo pertvarkytas.

Svarstant Technikos fakulteto pertvarkos klausimą, Švietimo ministerija pasiūlė aptarti, ar ne geriau būtų atskirti Technikos fakultetą nuo universiteto ir įsteigti savarankišką aukštąją mokyklą – Politechniką. 1938 m. birželio 30 d. Technikos fakulteto posėdyje buvo svarstomas būsimosios aukštosios mokyklos – Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino politechnikos – statuto projektas. Nors ir pritarė Politechnikos steigimo minčiai, bet fakulteto profesoriai vis dėlto bijojo, kad šios minties nuolatinis sieji-

mas su kur kas aktualesne mokymo reforma tik sutrukdys pastarąją įgyvendinti. Technikos fakultetui nepavyko gauti Švietimo ministerijos leidimo pradėti vykdyti parengtus naujuosius mokymo planus ir 1939 ... 1940 mokslo metais.

Pirmuosius diplomuotus inžinierius hidrotechnikus ir melioratorius buvo galima parengti tik po puspenktų metų, todėl Žemės ūkio ir Krašto apsaugos ministerijos Topografijos skyrius pasiūlė į hidrotechnikos bei melioracijos ir geodezijos specialybes priimti specialistus, baigusius Kėdainių aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą ir šių specialybių inžinierius parengti per trumpesnį laiką. Šis klausimas buvo svarstomas Statybos fakulteto 1940 metų rugpjūčio 21 d. ir 1940 m. rugsėjo 15 d. posėdžiuose, kuriems pirmininkavo prof. S. Kairys. Pirmajame posėdyje siūlymui buvo pritarta, o mokymo planams ir programoms parengti sudaryta komisija, į kurią įėjo profesoriai S. Kolupaila, J. Šimoliūnas, S. Dirmantas ir vyr. asistentas J. Deksnys. Antrajame posėdyje komisija pasiūlė fakulteto tarybai organizuoti specialistų, baigusių Kėdainių kultūrtechnikų mokyklą, pagreitinto mokymo grupę. Inžinierius geodezininkus parengti buvo numatyta per pustrečių metų, o inžinierius hidrotechnikus – per trejus metus. Fakulteto taryba vieningai pritarė komisijos pasiūlymui ir nutarė į naujai organizuojamą hidrotechnikų bei melioratorių pagreitinto mokymo grupę priimti 25 studentus. Kartu buvo patvirtintas šios grupės mokymo planas. Be to, buvo nutarta nuo 1940 ... 1941 mokslo metų pradžios organizuoti normalios mokymo trukmės Hidrotechnikos bei melioracijos poskyrio pirmąjį ir antrąjį kursus. Pagreitinto mokymo grupėje mokslo metus pradėjo 21 studentas, o studijas baigė 17 absolventų. Šioje grupėje specialiąsias disciplinas studijavo ir trys normalios mokymo trukmės statybos skyriaus studentai (J. Bulota, V. Izbickas ir J. Antanaitis), o diplominius projektus rengė ir gynė visi kartu.

Hidrotechnikos specialybės inžinieriams rengti buvo pertvarkyta anksčiau įkurtoji Hidrotechnikos katedra. Statybos fakulteto tarybos 1941 m. spalio 9 d. posėdyje hidrotechnikos disciplinoms dėstyti buvo organizuotos Hidrologijos ir hidraulikos, Hidrotechnikos, Melioracijos ir Miestų sanitarijos katedros.

Hidrologijos ir hidraulikos katedrai vadovavo prof. S. Kolupaila. Šiai katedrai priklausė disciplinos: hidraulika, hidrologija ir hidrometrija, hidraulika (specialus kursas mechanikams), specialioji hidraulika (hidrotechnikos bei melioracijos specialybės studentams). Katedra turėjo hidrometrijos kabinetą (vadovas prof. S. Kolupaila); hidraulikos laboratorija nebuvo įkurta. 1944 m. atkūrus VDU, katedros reikalais rūpinosi vyresnysis dėstytojas R. Dačinskas, o 1944 m. rugsėjo 19 d. katedros vedėjo pareigos laikinai buvo pavestos asistentui K. Pilkauskui. 1945 m. sausio 20 d. ... 1950 m. rugsėjo 1 d. katedros vedėjas buvo vyresnysis dėstytojas J. Macevičius.

Steponas KOLUPAILA gimė 1892 m. rugsėjo 14 d. Latvijoje, Daugpilio apskrities Tuminiškių kaime. Gimnaziją lankė Mintaujoje ir 1911 m. gavo brandos atestatą. Po to mokėsi Maskvos matavimų institute, kuriame gana išsamiai buvo dėstomos ir žemės ūkio, kultūrtechnikos disciplinos. Aukštojo mokslo diplomą jis gavo 1915 m. Nuo 1917 m. šiame institute S. Kolupaila dirbo dėstytoju. Iki 1918 metų jis dar studijavo Maskvos žemės ūkio akademijos Inžinerijos skyriuje.

1921 m. oficialiu Lietuvos žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo ir matavimo departamento raštu S. Kolupaila buvo pakviestas į Dotnuvos žemės ir miškų ūkio mokyklą organizuoti Kultūrtechnikos skyrių, o 1922 metais – į Lietuvos universiteto Hidrotechnikos katedrą privatdocentu. 1923 metais jam suteiktas docento vardas. 1926 m. jis išrinktas ekstraordinariniu profesoriumi, o 1940 m. – ordinariniu profesoriumi. Universitete jis skaitė hidraulikos ir specialiosios hidraulikos, hidrologijos ir hidrometrijos, melioracijos (žemių drėkinimo), skaičiavimo technikos disciplinų paskaitas. 1935 ... 1940 m. profesorius S. Kolupaila buvo Lietuvos energijos komiteto Vandens jėgos skyriaus vedėjas. 1936 m. jis lankėsi didžiųjų užtvankų statybose JAV ir Kanadoje.

Prof. S. Kolupaila – vienas hidrotechnikų bei melioratorių specialybės organizatorių Vytauto Didžiojo universitete. 1937 m. balandžio 21 d. profesorius S. Kolupaila paskiriamas Hidrotechnikos katedros vedėju. 1940 m. gruodžio 21 d. Statybos fakulteto taryba prof. S. Kolupailai suteikė daktaro laipsnį, o 1941 m. balandžio 9 d. jis buvo patvirtintas Lietuvos MA Gamtos mokslų skyriaus tikruoju nariu. 1941 m. spalio 9 d., pertvarkius Hidrotechnikos katedrą į keturias katedras, jis buvo paskirtas Hidrologijos ir hidraulikos katedros vedėju ir juo dirbo iki 1944 m. vasaros.

1923 m. prof. S. Kolupaila Plentų ir vandens kelių valdyboje organizavo Hidrometrinį biurą ir jam vadovavo iki 1930 m. Čia jis pradėjo Lietuvos upių tyrimus. 1918 m. S. Kolupaila išleido pirmąjį vadovėlį „Hidrometrija" (rusų kalba), 1940 m. dviejų tomų vadovėlį monografiją „Hidrometrija", o 1947 m. Kemptene (Vokietija) – pirmąjį vadovėlį „Hidraulika" lietuvių kalba.

1944 m. prof. S. Kolupaila su šeima pasitraukė į Vakarus. 1944 m. rudenį jis jau dėstė lietuvių gimnazijoje Kemptene, o vėliau ir UNRRA universitete. 1948 metais emigravo į JAV ir iki 1963 m. profesoriavo Indianos valstijos Sout Bendo miesto Notre Dame universitete. Profesorius Steponas Kolupaila mirė 1964 m. balandžio 14 d.

Prof. S.Kolupaila paskelbė daug mokslo darbų apie Lietuvos upių hidrologiją ir hidrometriją, sudarė formulę maksimaliems upių debitams apskaičiuoti, pasiūlė naują metodą upių žiemos debitui nustatyti.

Didžiausią savo 1000 puslapių mokslo veikalą „Hidrometrijos bibliografija" S. Kolupaila pradėjo rengti 1915 m., o baigė po 45 metų profesoriaudamas Notre Dame universitete JAV. Šis mokslo veikalas apima visą hidrometrijos rai-

dą nuo senovės egiptiečių Nilo vandenų naudojimo iki srovių naujausių matavimo radioaktyviomis medžiagomis metodų. Supažindindamas skaitytojus su „Hidrometrijos bibliografija", Notre Dame universiteto prezidentas T. Nesburgas nurodo, kad tai pirmoji ir vienintelė pasaulyje šios srities tokio didelio masto knyga.

Nuo 1941 m. birželio 14 d. Hidrotechnikos katedrai vadovavo adjunktas J. Daniliauskas (Danys). Katedrai priklausė šios disciplinos: hidrotechninės konstrukcijos, vandens jėgos naudojimas, vandens keliai, uostai. Katedra turėjo Hidrotechnikos kabinetą (vadovas adjunktas Juozas Daniliauskas) ir Vandens kelių kabinetą (vadovas prof. Jonas Šimoliūnas). Vokiečių okupacijos metais asistentais buvo priimti Vytautas Izbickas ir Petras Karbauskas. Nuo 1944 m. rugpjūčio iki 1947 metų sausio 16 d. katedros vedėju dirbo vyresnysis dėstytojas Ričardas Dačinskas, o vėliau – docentas Mykolas Stonis. 1948 m. Hidrotechnikos katedros asistentu buvo priimtas Mykolas Lasinskas. 1950 m. rugsėjo 1 d. prie Hidrotechnikos katedros vėl buvo prijungtos Hidrologijos bei hidraulikos ir Melioracijos katedros, o jos vedėju paskirtas vyresnysis dėstytojas Juozas Macevičius.

*Juozas **DANILIAUSKAS** gimė 1914 m. lapkričio 22 d. Marijampolės apskrities Padovinio valsčiaus Padovinio kaime, kurio pradinėje mokykloje mokytojavo jo tėvas. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, tėvai iš fronto zonos buvo evakuoti į Rusiją ir grįžo tik jam pasibaigus. Pradinę mokyklą mažasis Juozukas pradėjo lankyti Alytuje, vėliau mokėsi Kudirkos Naumiestyje, o trečią skyrių baigė Vilkaviškyje 1924 m. Tais pat metais, išlaikęs egzaminus, buvo priimtas į Vilkaviškio gimnaziją. 1932 m. pavasarį jam buvo įteiktas brandos atestatas, o rudenį jis įstojo į VDU Technikos fakulteto Statybos skyrių. 1937 metų pradžioje J. Daniliauskas pradėjo rengti diplominį projektą, ir Susisiekimo ministerija bei Energijos komitetas pasiūlė jam 16 mėnesių praktikuotis Kėgumo (Latvija) hidroelektrinės statybvietėje, kurioje dirbo švedų firmos. Ten jam buvo prieinami visi konstrukcijų skaičiavimai, brėžiniai, paaiškinimai. Praktikantas visą šią medžiagą atvežė į VDU Hidrotechnikos katedrą, ir studentai galėjo susipažinti su realiais skaičiavimo bei projektavimo šaltiniais. 1939 m. birželio 14 d. J. Daniliauskas apgynė diplominį projektą ir netrukus pradėjo dirbti inžinieriumi Vandens kelių direkcijoje. 1939 m. rugpjūčio 14 d. susisiekimo ministro įsakymu jis buvo paskirtas Energijos komiteto nariu.*

1939 m. lapkritį J. Daniliauskas buvo išrinktas VDU Hidrotechnikos katedros neetatiniu jaunesniuoju asistentu. Tada jis taip pat buvo paskirtas Turniškių hidroelektrinės statybos inspektoriumi, o 1940 m. vasario 5 d. – šios hidroelektrinės statybos viršininku. Statybos fakulteto tarybos 1940 m. rugsėjo 5 d. posėdyje jis paskiriamas Hidrotechnikos katedros vyresniuoju asistentu, o 1941 m. birželio 14 d. taryba jį įpareigojo rūpintis Hidrotechnikos katedros reikalais. 1941 m. liepos 26 d. jis paskiriamas adjunktu ir išrenkamas Hidrotechnikos katedros vedėju.

J. Daniliauskas dėstė hidrotechninių konstrukcijų, vandens jėgos naudojimo ir hidraulikos (Technologijos fakulteto studentams) disciplinas. Paskelbė straipsnių „Technikoje ir ūkyje".

1944 m. adjunktas J. Daniliauskas pasitraukė į Vakarus. Vokietijoje jis mokytojavo perkeltųjų asmenų stovyklos gimnazijoje, skaitė paskaitas Kempteno aukštojoje technikos mokykloje. 1946 ... 1948 m. buvo Lietuvos inžinierių užsienio draugijos centro valdybos narys. 1949 m. J. Daniliauskas išvyko į Kanadą ir iš karto gavo projektuotojo darbą. 1959 ... 1979 m. dirbo Kanados susisiekimo ministerijos Laivininkystės įrenginių organizacijos Statybos skyriaus viršininku.

Inžinierius Juozas Daniliauskas – iškilus lietuvių išeivijos veikėjas. Jis dalyvavo Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos darbe, uoliai plėtojo kultūrinę veiklą. J. Daniliauskas labai domisi Lietuvos gyvenimu, ypač aukštojo mokslo problemomis, dalyvauja mokslo konferencijose ir Lietuvoje.

***Vytautas IZBICKAS** gimė 1920 m. gegužės 20 d. Latvijoje, Čirkūnų vienkiemyje, ūkininko šeimoje. Sulaukęs ketverių metukų, Vytautas neteko tėvo, o kai 1933 m. baigė latvių Ritės mokyklą, mirė ir motina. Tačiau gyvenimo smūgiai nesugniuždė jaunojo Vytauto: 1934 m. jis išlaikė egzaminus į Tauragės komercinės mokyklos penktąją klasę, o 1935 m. persikėlė į Rokiškio J. Tūbelio gimnaziją ir 1938 m. gavo brandos atestatą. Rudenį V. Izbickas įstojo į VDU Technikos fakultetą. Nors karo metais studijuoti ir buvo labai sunku, bet 1944 metų sausio 7 dieną V. Izbickas apgynė diplominį projektą ir įgijo hidrotechnikos inžinieriaus kvalifikaciją.*

Studijų metais Vytautas dirbo Šventosios uosto statybvietėje, specialybės klausimais lankėsi Klaipėdos, Liepojos, Rygos uostuose, Kėgumo hidroelektrinėje. Nuo 1941 m. rudens jis aktyviai reiškėsi VDU studentų atstovybėje (ėjo įvairias pareigas). Buvo Šaulių sąjungos narys, Neo Lithuania korporacijos aktyvistas.

1944 m. V. Izbickas buvo priimtas į VDU Hidrotechnikos katedrą jaunesniuoju asistentu, bet universitete dirbo neilgai: 1944 m. vasarą pasitraukė į Vakarus. Vokietijoje jis talkino atstatant Hamburgo uostą, o 1947 ... 1950 m. pagal specialybę dirbo Anglijoje. 1951 m. jis išvyko į JAV ir nuo 1953 m. net 30 metų dirbo stambioje statybos firmoje Bostone ir tapo vadovaujančiu statybos inžinieriumi. Vytautas Izbickas mirė 1988 m. sausio 28 d Bostone.

***Petras KARBAUSKAS** gimė 1919 m. sausio 8 d. Tauragės apskrities Skaudvilės valsčiaus Pužų kaime. 1930 m. baigęs Skaudvilės pradinę mokyklą, mokėsi Tauragės komercinėje mokykloje, o po to Kėdainių aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje, kurioje 1939 m. įgijo kultūrtechniko kvalifikaciją. Jis dirbo Žemės ūkio ministerijos Melioracijos departamente. 1940 metų rudenį jis pradėjo studijas VDU Hidrotechnikų pagreitinto mokymo grupėje. 1943 m. lapkričio 19 d. apgynė diplominį projektą ir gavo aukštojo mokslo diplomą. 1943 m. gruodžio 1 d. jis*

buvo paskirtas VDU Melioracijos katedros jaunesniuoju asistentu, o karo frontui nuslinkus į Vakarus,– Šilutės apskrities Melioracijos valdybos inžinieriumi. 1946 m. jis grįžo į Kauną ir dirbo Žemės ūkio technikume dėstytoju. 1947 ... 1950 m. P. Karbauskas – Vyriausiosios kuro pramonės valdybos Tyrinėjimo ir projektavimo kontoros inžinierius. 1951 m. jis pradėjo dirbti „Žemprojekto" melioracijos skyriuje, kuris 1956 m. buvo pertvarkytas į Vandens ūkio projektavimo institutą. Šiame institute P. Karbauskas iš pradžių dirbo Tyrinėjimo skyriaus viršininku, o vėliau – Melioracijos skyriaus vyriausiuoju specialistu. 1986 m. Petras Karbauskas išėjo pensiją.

***Mykolas* LASINSKAS** *gimė 1918 m. gruodžio 1 d. Maskvoje. Tais pat metais Lasinskų šešių asmenų šeima grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Rokiškio apskrityje. Tėvai dirbo žemės ūkyje, o jaunasis Mykolas, sulaukęs aštuonerių metų, pradėjo lankyti Lukštų pradinę mokyklą. Nuo 1929 m. rudens jis mokėsi Rokiškio gimnazijoje. Čia 1934 m. baigęs šeštąją klasę, įstojo į Kėdainių aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą ir 1937 m. tapo diplomuotu kultūrtechniku.*

1937 ... 1940 m. M. Lasinskas dirbo melioracijos techniku Žemės ūkio ministerijos Melioracijos departamente, o 1940 ... 1945 m. – techniku Lietuvos energetikos komiteto Vyriausiojoje vandens energijos bei energetikos valdyboje. Jis vadovavo žemių melioravimo darbams, tyrinėjo upių hidrologiją, projektavo ir statė hidroelektrines bei kitus hidrotechninius statinius. Įsiminė jaunojo kultūrtechniko tyrinėjimų darbai Minijos, Lėvens, Šventosios, Neries ir Nemuno ruožuose, kuriuose buvo numatoma statyti vandens jėgaines.

1944 m. M. Lasinskas įstojo į Kauno VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Studijų metais dirbo Hidrotechnikos katedroje laborantu. 1948 m. apgynė diplominį projektą „Dubysos vandens energijos panaudojimas" ir gavo statybos inžinieriaus diplomą. Po to buvo paskirtas Hidrotechnikos katedros asistentu, vėliau – vyresniuoju dėstytoju.

Svarbus praktinis M. Lasinsko, kaip inžinieriaus, išbandymas buvo vadovavimas 1951 m. KPI dėstytojų rengiamam „Šešupės" hidroelektrinės projektui, o po to jos statybos, vykdomos studentų, techninei priežiūrai. Ši hidroelektrinė Marijampolės apylinkėms šviesą skleidžia ir dabar!

1953 m. M. Lasinskas buvo priimtas į vienmetę neakivaizdinę aspirantūrą Minsko politechnikos institute. Disertacijoje „Lietuvos mažųjų upių hidroenergetinių išteklių rodikliai", kurią apgynė 1953 m. gruodžio 25 d., nagrinėjo mūsų respublikos ūkio plėtrai svarbias Lietuvos mažųjų upių hidrologines charakteristikas, hidroenergijos išteklius. 1954 m. kovo 31 d. VAK jam patvirtino mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, o 1958 m. ir docento vardą.

1957 m. doc. M. Lasinskas pagal konkursą buvo priimtas Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos instituto Hidroenergetikos sektoriaus vadovu, o nuo 1961 m. vadovavo šio instituto Hidrologijos laboratorijai. Ypač svarbus labora-

torijos tyrinėtojų mokslo darbas – tai trijų dalių „Lietuvos upių kadastras", už kurį M. Lasinskui 1965 metais kartu su bendradarbiais J. Macevičiumi, J. Jablonskiu ir J. Burneikiu buvo paskirta respublikos premija. 1962 ... 1965 metais M. Lasinskas dirbo šio instituto mokslo darbų direktoriaus pavaduotoju. 1972 m. Vilniaus valstybiniame universitete jis apgynė geografijos mokslų daktaro disertaciją „Nemuno nuotakio režimo dėsningumų tyrimas" ir 1973 m. liepos 27 d. VAK M. Lasinskui pripažino habilituoto daktaro laipsnį. 1974 m. už nuopelnus plėtojant mokslą ir techniką jam buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio mokslo ir technikos veikėjo garbės vardas. 1976 m. rugpjūčio 13 d. jam buvo patvirtintas profesoriaus vardas, o 1980 m. profesorius M. Lasinskas buvo išrinktas Lietuvos MA nariu korespondentu. 1994 m. prof. M. Lasinskas pasirinko pensininko dalią.

1941 m. liepos 30 d. Statybos fakulteto tarybos nutarimu Melioracijos katedros vedėju buvo paskirtas adjunktas Jonas Čeičys. 1944 metais atkūrus VDU, katedros vedėju tapo vyresnysis dėstytojas Romualdas Dačinskas, bet šias pareigas jis ėjo labai trumpai. Nuo 1944 m. rugsėjo iki 1945 m. spalio katedrai vadovavo vyresnysis dėstytojas Bronius Petrulis, o po to tol, kol buvo pertvarkytas universitetas į KPI ir KMI,– docentas Jonas Čeičys. Katedrai priklausė šios disciplinos: melioracijos pagrindai, melioracija, pievų ir pelkių kultūra, vandens ūkio įstatymai. Katedra turėjo Melioracijos kabinetą.

Miestų sanitarijos katedros vedėju buvo patvirtintas profesorius Steponas Kairys. Katedros dėstytojai skaitė vandentiekio, miestų kanalizacijos disciplinas. Veikė katedros vandentiekio ir kanalizacijos kabinetas. Nuo 1944 metų rugpjūčio iki 1950 metų rugsėjo katedrai vadovavo docentas Stasys Vabalevičius, o vyresniuoju dėstytoju dirbo Bronius Petrulis. Vėliau dar buvo priimti vyresnieji dėstytojai Vytautas Burbulis, Mykolas Zališauskas.

*✝ **Steponas K A I R Y S (Tumasonis)** gimė 1879 m. sausio 3 d. Ukmergės apskrities Kurklių valsčiaus Užunvėžių kaime. 1898 m. baigė Šiaulių gimnaziją ir įstojo į Peterburgo technologijos institutą, kurį baigęs 1908 m. įgijo inžinieriaus technologo diplomą. Tų pat metų rudenį kartu su inž. P. Vileišiu išvyko į Samaros guberniją ir statė geležinkelio tiltus. 1911 metais grįžo į Lietuvą. 1912 ... 1916 m. dirbo Vilniaus savivaldybės Kanalizacijos skyriuje. Po to nutraukė inžinieriaus darbą ir atsidėjo tik politinei veiklai. S. Kairys – vienas pagrindinių socialdemokratų partijos vadų. 1918 metų vasario 16 dieną Steponas Kairys pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės aktą, buvo visų trijų tarpukario Lietuvos Seimų narys, Socialdemokratų frakcijos pirmininkas. 1919 m. jis buvo Lietuvos vyriausybės tiekimo ir maitinimo ministras.*

1923 m. jis dirbo Kauno miesto vandentiekio ir kanalizacijos skyriaus vedėju. S. Kairys parengė Kauno vandentiekio ir kanalizacijos projektus ir vadovavo jų tiesimo darbams. Be to, jis parengė Šiaulių miesto vandentiekio projektą, konsultavo rengiant ir kitų Lietuvos miestų vandentiekio bei kanalizacijos projektus.

1923 m. S. Kairys Lietuvos universiteto Technikos fakultete pradėjo dirbti Hidrotechnikos katedros privatdocentu ir dėstė vandentiekio bei miestų kanalizacijos disciplinas. 1939 m. gegužės 24 d. VDU Technikos fakulteto taryba jam suteikė ekstraordinarinio profesoriaus vardą. 1940 m. spalio 9 d. Statybos fakulteto tarybai sukūrus naują Miestų sanitarijos katedrą, prof. S. Kairys paskiriamas jos vedėju. 1941 ... 1943 m. jis buvo Statybos fakulteto dekanas, o 1939 m. išleido monografiją vadovėlį „Miestų kanalizacija".

1943 m. lapkričio 25 d. įvairios politinės lietuvių pogrindžio organizacijos ir grupės susijungė į vyriausiąjį Lietuvos išlaisvinimo komitetą (VLIK) Kaune. VLIK'o pirmininku buvo išrinktas prof. S. Kairys. Vokiečių specialiosios tarnybos susekė slaptą VLIK'o veiklą ir suėmė kelis jo narius. Prof. S. Kairys mėgino per Liepoją pasitraukti į Švediją, bet netoli Gotlando salos buvo suimtas ir įkalintas Liepojoje. Prof. S. Kairys vyko su mirusio vienmečio ūkininko Juozo Kaminsko pasu, ir vokiečiai jo nepažino. Šia pavarde jis ir vėliau naudojosi. Vokietiją kartu su kitais pabėgėliais laivu pasiekė tik 1945 metais.

1951 m. spalio 17 d. prof. S. Kairys atvyko į JAV. Dėl pablogėjusios sveikatos jis pasitraukė iš aktyvios politinės veiklos ir atsidėjo literatūrai. 1960 metais profesorius Steponas Kairys apsigyveno Niujorko valstijoje Smittaune ir ten mirė 1964 m. gruodžio 16 d.

Pagrindinės inžinerinės disciplinos Statybos fakultete ir Statybos, bei Hidrotechnikos-melioracijos skyriaus normalios mokymo trukmės ir pagreitinto mokymo grupėse buvo dėstomos vienodos apimties. Pagreitinto mokymo grupės studentams buvo nebedėstomos tos disciplinos, kurios ganėtinai išsamiai buvo išnagrinėtos Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje (topometrija, braižyba, geologija, vandens ūkio įstatymai, pievų ir pelkių kultūra, dirvožemio mokslas ir žemdirbystė, sauskeliai, vandens ūkio įstatymai, žemėtvarkos pagrindai ir kt.).

Pagrindinės hidrotechninės disciplinos – hidraulika, hidrologija ir hidrometrija, melioracija, hidrotechninės konstrukcijos, – kurios jau buvo dėstytos Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje, pagreitinto mokymo grupės studentams buvo pakartotos ir išplėstos. Nors šios grupės studentų studijos vyko labai sunkiais karo metais, bet pagrindines inžinerines disciplinas dėstė labai patyrę universiteto profesoriai ir dėstytojai.

Pagreitinto mokymo hidrotechnikų ir melioratorių grupė buvo sudaryta iš labai skirtingo amžiaus Aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos absolventų. Vyriausias studentas buvo Stasys Buožis (1903), Dotnuvos že-

mės ūkio technikumą baigęs 1926 m., o jauniausias – Antanas Čepukas, Aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos diplomą gavęs tik 1940 m. Vyresnieji kolegos buvo sukūrę šeimas, todėl jiems studijuoti, ypač dar karo metu, buvo sunkiau, bet jie turėjo didelę gamybinio darbo patirtį ir specialybės disciplinas studijuodavo sėkmingiau. Pagreitinto mokymo grupės studentams, palyginus su gimnazijas baigusiais studentais, studijuoti galbūt buvo lengviau dėl to, kad Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje jie buvo išmokę daug ir intensyviai dirbti. Šioje mokykloje kasdien buvo privalomos 7 ... 8 auditorinių studijų valandos (šeštadieniais – 4 ... 5 valandos). Aišku, dar reikia pridėti 3 ... 4 savarankiško darbo namie valandas.

Ir pagreitinto mokymo grupės, ir normalios mokymo trukmės pirmo kurso studentai 1940 m. mokėsi Aleksote esančiuose universiteto rūmuose. 1941 m. šiuos rūmus užėmė vokiečių kariuomenė, ir Statybos fakulteto katedros persikėlė į Pirmuosius rūmus (A. Mickevičiaus 37) ir Antruosius rūmus (K. Donelaičio 20). Šiuose rūmuose mokymo procesas vyko beveik normaliai.

1943 m. kovo 17 d. okupacinė vokiečių valdžia VDU uždarė, bet studentams leido baigti diplominius projektus, o mokslo personalui – rengti patvirtintus mokslo tyrimo darbus. Universitetui oficialiai buvo palikti ir Medicinos fakulteto rūmai (A. Mickevičiaus 9). Čia buvo rektoratas, vykdavo fakultetų tarybų posėdžiai.

Uždarius universitetą, paskaitos ir pratybos aukštesniųjų kursų studentams vyko neoficialiai įvairiose patalpose. Hidrologijos ir hidraulikos katedra persikėlė į profesoriaus J. Šimoliūno namus (Liūdesio 3). Profesorius S. Kolupaila čia skaitydavo hidrologijos ir hidrometrijos disciplinų paskaitas Statybos fakulteto studentams. Studijos tada jau nebevykdavo pagal tvarkaraštį: susirinkdavo grupė studentų, jiems kelias savaites būdavo skaitomos paskaitos, ir jie atlikdavo praktikos darbus. Po to dauguma šios grupės studentų laikydavo egzaminus.

Rengti diplominius projektus buvo nelengva, nes trūko medžiagos konstrukcijoms ir jų elementams projektuoti, įvairių brėžinių. Diplomantai projektus ruošdavo daugiausia namuose, tik retkarčiais konsultuodavosi su savo projektų vadovais.

1947 m. Lietuvoje intensyviai pradėtos statyti hidroelektrinės, todėl prireikė daug inžinierių hidrotechnikų. Hidrotechnikos specialybė Kauno universitete buvo laikoma „deficitine", nes visuose kursuose studijavo tik po kelis studentus. 1947 ... 1948 mokslo metais Statybos fakulteto dekano doc. S. Vabalevičiaus iniciatyva buvo sudarytos visų penkių kursų grupės. Inžinieriai hidrotechnikai buvo rengiami pagal mokymo planą, pateiktą 5 lentelėje. 1950 m. hidrotechnikos specialybę baigė devyni inžinieriai. 6 lentelėje pateikti jų diplominių projektų pavadinimai ir vadovai.

5 lentelė. **1945 ... 1950 m. Hidrotechnikos skyriaus mokymo planas**

Studijų disciplina	Studijų semestrai								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	Paskaitų + pratybų, laboratorinių darbų valandos								
Aukštoji matematika	5+3	5+3	2+2						
Fizika	3+2	3+2							
Teorinė mechanika	2+2	2+2	2+1	2+1					
Braižomoji geometrija	2+2	2+2							
Piešyba	0+2	0+2							
Braižyba	0+2	0+2							
Rusų kalba	0+2	0+2	0+2	0+2	0+2			0+2	
Užsienio kalba	0+2	0+2	0+2	0+2					
Marksizmas, leninizmas	2+2	2+2	2+2	2+2					
Karinis rengimas		0+4	0+5	0+6	0+3	0+4	0+3	0+3	
Bendroji chemija	2+1	2+1							
Skaičiavimo technika	0+2								
Topometrija		2+2	2+1	2+1					
Statybinės medžiagos			2+1	2+1					
Medžiagų atsparumas			3+3	3+3					
Hidraulika			2+2	2+2					
Inžinerinė geologija			4+2						
Meteorologija, klimatologija				2+2					
Elektrotechnika				2+1	2+1				
Geležinkeliai					3+2	2+1			
Gelžbetonis					3+1	2+2			
Trobesių konstrukcijos				2+1					
Saugumo technika					2+0				
Žemės darbai			2+1	2+1					
Dirvožemis				2+2	2+1				
Hidrologija, hidrometrija					2+2	2+2			

Sauskeliai					3+0	2+1			
Statybinė statika					3+3	3+3	3+3		3+0
Pievų ir pelkių kultūros					4+0				
Politinė ekonomija						2+2	2+2	2+2	
Gaisrosauga						1+0			
Tiltai ir konstrukcijos						3+2	3+3	2+0	
Žemdirbystė					1+0				
Pamatai ir pagrindai							2+1	2+1	
Hidrotechniniai įtvarai									2+2
Vandens jėgos naudojimas							3+0	2+3	
Šiluminė technika									2+0
Vandentiekis							3+0		
Kanalizacija								3+0	0+4
Hidrotechninės konstrukcijos							2+1	4+0	
Mašinžinystė, statybos mašinos									2+0
Vandens keliai, uostai							3+0	2+1	2+2
Statybos darbų organizavimas							3+3	2+0	2+1
Architektūra									2+1
Melioracija							3+0	2+1	2+2

6 lentelė. **1950 m. Hidrotechnikos skyriaus diplomantų diplominiai projektai ir vadovai**

Vardas, pavardė	Diplominis projektas	
	pavadinimas	vadovas
Linas APUOKAS	Šilutės rajono Smalkų pievų sausinimas	Doc. Jonas Čeičys
Juozas BAJORAS	Nemuno ir Neries reguliavimas ties Kaunu	Doc. Mykolas Stonis
Kostas BERŽANSKIS	Vandens jėgainė prie Ventos ties Mažeikiais	Vyr. dėst. Mykolas Lasinskas
Kazys DABUŽINSKAS	Rajoninė vandens jėgainė prie Virvytės	Vyr.dėst. Mykolas Lasinskas
Povilas GARBAUSKAS	Grigiškių fabriko darbininkų miestelio vandentiekis ir kanalizacija	Doc. Stasys Vabalevičius
Povilas GRIGALIŪNAS	N miesto vandentiekis	Vyr. dėst. Bronius Petrulis
Zigmas TALETAVIČIUS	N miesto kanalizacija	Doc. Stasys Vabalevičius
Antanas ŽALA	Petrašiūnų vandens jėgainė	Prof. Petras Šipenka
Jonas ŽILEVIČIUS	Derivacinė vandens jėgainė ties Lentvariu	Vyr. dėst. Mykolas Lasinskas

Geodezijos specialybė

Prof. dr. Mykolas Koščiauskas

Geodeziniai darbai buvo atliekami jau labai seniai. Dar 4000 metų prieš Kristų Egipte, atlikus geodezinius matavimus, būdavo atnaujinamos Nilo potvynių sunaikintos sklypų ribos. Europoje apie 300 metus prieš Kristų graikų mokslininkas atliko laipsninius Žemės matavimus ir apskaičiavo mūsų planetos rutulio skersmenį.

Lietuvoje geodeziniai darbai pradėti XVI a., t. y. buvo matuojamos dvarų žemės, 1512 ir 1526 metais sudaromi Lietuvos ir Lenkijos žemėlapiai. XVII a., remiantis geodezinių matavimų duomenimis, buvo parengti Vilniaus ir kai kurių kitų miestų apylinkių planai. Ypač suaktyvėjo geodeziniai darbai XVIII a. pabaigoje: buvo sudaryti Kauno, Vilniaus, Gardino planai, parengtas Suvalkijos žemėlapis. Vykdant daugelį šių darbų, dalyvavo L. Stuoka-Gucevičius, tada dėstęs geodeziją Vilniaus universitete. 1816 ... 1820 m. pirmosios eilės trianguliacijos darbai buvo atlikti visoje Baltijos šalių teritorijoje. Susidomėjus intelektualams mūsų planeta ir norintiems geriau ją pažinti, susidarė palankios sąlygos 1826 m. Vilniaus universitete įkurti pirmąją Geodezijos katedrą Lietuvoje. Nemažai įtakos geodezijos mokslo plėtrai Lietuvoje turėjo ir XIX a. pradžioje Rusijoje, netoli Lietuvos sienos, atlikti tikslūs meridiano matavimo darbai, kuriuose dalyvavo ir Lietuvos mokslininkai.

*Pirmasis Vilniaus universiteto Geodezijos katedros vedėjas buvo magistras **Antanas ŠAKINIS**. Jis gimė 1790 m. Lietuvoje. Vilniaus universitete studijavo matematiką ir astronomiją. 1816 m. jis įgijo filosofijos magistro laipsnį ir liko dirbti universitete. Čia jis dėstė teorinę astronomiją. Tapęs katedros vedėju, A. Šakinis paskelbė savo darbus „Trumpas svarbiausių geodezinių matavimų, atliekamų Žemėje, atkreipiant dėmesį į jos formą, aprašymas" ir „Apie geografinio ilgio nustatymą panaudojant ugnies blyksnius taškuose". 1829 m. A. Šakinis išleido du didelius veikalus „Aukštoji geodezija" ir „Matavimai ir niveliavimas". Po 1831 m. sukilimo Vilniaus universitetas (aišku, ir geodezijos katedra) buvo uždarytas. A. Šakinis buvo perkeltas į Vitebską, kurio gimnazijoje dėstė matematiką. 1834 m. A. Šakinis atvyko į Charkovo universitetą. Iš pradžių čia jis dirbo*

adjunktu, o vėliau – astronomijos profesoriumi. 1834 ... 1842 m. A. Šakinis paskelbė keletą straipsnių Rusijos žurnale, rusų kalba parengė ir išleido astronomijos vadovėlį. Antanas Šakinis mirė 1842 m. Charkove.

Nepriklausomoje Lietuvoje 1921 m. Aukštuosiuose kursuose Kaune buvo vėl atgaivinta geodezijos disciplina, o 1922 m. vasario 16 d. įsteigus Lietuvos universitetą, Technikos fakultete atkurta ir Geodezijos katedra. Pirmuoju jos vedėju buvo paskirtas prof. Stasys Dirmantas.

† ***Stasys DIRMANTAS** gimė 1887 m. lapkričio 14 d. Raseiniuose. Rašto išmoko tėvų namuose, o pradinę mokyklą jis lankė Skaudvilėje ir Šilalėje. Po to dar mokėsi Varšuvos realinėje gimnazijoje. Prasidėjus 1905 metų revoliucijai, S. Dirmantas dalyvavo mokinių streike, platino nelegalią literatūrą. Už tai jis buvo pašalintas iš mokyklos. Šeštąją klasę jis baigė privačioje mokykloje, o brandos atestatą gavo 1908 m., išlaikęs abitūros egzaminus Vilniaus realinėje gimnazijoje. Matydamas, kad neišvengs karinės tarnybos, S. Dirmantas savanoriu stojo į Rusijos kariuomenę ir tarnavo Aukštojoje Panemunėje dislokuotoje 5-joje generolo Nikitino baterijoje. 1909 metais. S. Dirmantas išlaikė egzaminus ir įgijo raitosios artilerijos praporščiko laipsnį. 1909 ... 1914 m. jis studijavo Maskvos matavimų institute, ir jam buvo suteikta geodezijos inžinieriaus kvalifikacija. Baigęs studijas, S. Dirmantas įsidarbino asistentu Tomsko technologijos institute, bet prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas nutraukė jo pedagoginę veiklą.*

Visą karą S. Dirmantas praleido veikiančioje armijoje. 1914 m. rugpjūčio 13 dieną S. Dirmanto dalinys peržengė Rytų Prūsijos sieną ties Virbaliu ir dalyvavo atkakliose kautynėse su vokiečiais ties Dvarkiemiu, Nordenburgu ir kitose vietovėse. 1917 m. jis buvo paskirtas į Ketvirtosios armijos inžinerijos viršininko valdybą ir baigė tarnybą rusų armijoje poručiku, įgijęs visus karinius apdovanojimus iki Šv. Onos antrojo laipsnio ordino su kardais.

1918 m. vasaros pabaigoje S. Dirmantas grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas Lietuvos žemės ūkio ministerijos įgaliotiniu bei miškų urėdu. Kartu su broliu Boleslovu, Ukmergės apskrities viršininku, iki vokiečiams išsikraustant jie buvo vieninteliai Lietuvos valdžios atstovai šiame mieste.

1919 m. vasario 7 d. S. Dirmantas Kaune įstojo į Lietuvos kariuomenę ir buvo paskirtas į Karo mokyklą, kurioje dėstė artileriją ir topografiją. 1919 m. spalio 18 d. jam buvo suteiktas kapitono, o 1922 m. sausio 20 d. – majoro laipsnis. Jis dėstė Aukštuosiuose karininkų kursuose, o 1924 m. vasario 15 d. buvo paskirtas Aukštųjų karo technikos kursų viršininku. 1925 m. gegužės 15 d. S. Dirmantas buvo pakeltas pulkininku leitenantu, o 1927 m. rugpjūčio 27 d. – pulkininku. Kurį laiką jis buvo Vyriausiojo štabo Karo mokslo valdybos viršininkas ir Karo technikos viršininkas, o po to iki 1933 m. rugsėjo 15 d (tada jis išėjo iš kariuomenės),– Karininkų aukštųjų kursų viršininkas.

1921 m. S. Dirmantas pradėjo pedagoginę veiklą Aukštuosiuose kursuose Kaune, o 1922 m., įkūrus Lietuvos universitetą, jam buvo suteiktas docento vardas ir jis paskirtas Geodezijos katedros vedėju. 1924 m. birželio 20 ... liepos 20 d. Pabaltijo geodezinės konferencijos steigiamajame suvažiavime doc. S. Dirmantas atstovavo Lietuvos universitetą. 1930 m. birželio 1 d. S. Dirmantui buvo suteiktas ekstraordinarinio profesoriaus vardas. 1935 m. lapkričio 1 d. jis paskirtas Krašto apsaugos ministru ir šias pareigas ėjo iki 1938 m. kovo 24 d. 1937 m. vasario 16 d. S. Dirmantui buvo suteiktas brigados generolo laipsnis. Prisimindamas Krašto apsaugos ministrą S. Dirmantą, Kariuomenės vadas generolas S.Raštikis rašė: „Generolas S. Dirmantas buvo griežtas, kietas, net šiurkštokas, bet protingas žmogus, mokėjęs vadovauti ir bendrauti".

Išėjęs į atsargą, S. Dirmantas grįžo į VDU Topometrijos katedrą. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, prof. S. Dirmantas iš tarnybos buvo atleistas, bet, užtarus prof. S. Kolupailai, jam netrukus vėl buvo leista vadovauti katedrai. 1942 m. rugsėjo 1 d. prof. S. Dirmantas buvo paskirtas VDU Statybos fakulteto dekanu. Topometrijos katedros vedėju ir dekanu jis dirbo iki 1944 m. vasaros, o po to pasitraukė į Vakarus.

Per paskaitas VDU prof. S. Dirmantui talkindavo laborantas ir asistentas, kurie lentoje braižydavo brėžinius ir rašydavo formules. Profesorius, aiškindamas dėstomąją discipliną, programos beveik nesilaikė. Savarankiškoms studijoms rekomenduodavo literatūros šaltinius vokiečių, rusų, prancūzų kalbomis, nes vadovėlio lietuvių kalba dar nebuvo. Lietuvoje prof. S. Dirmantas yra parengęs karo mokslo ir geodezijos leidinių: „Patrankos ir baterijos nutaikymas" (1919), „Patrankos sviedinys" (1920), „Topografija" (1923), „Nivelyrų konstrukcijos" (1932), „Tacheometrijos principai ir instrumentai" (1932), „Topometrijos kursas" (1940 ... 1943).

Nuo studijų laikų S. Dirmantas buvo veiklus visuomenininkas. Maskvoje jis dalyvavo Lietuvių studentų draugijos veikloje. 1918 m. Lietuvoje įkūrė Matininkų ir kultūrtechnikų sąjungą, buvo pirmasis jos pirmininkas, vėliau – garbės narys. VDU jis buvo išrinktas universiteto teismo nariu, kurį laiką ir pirmininku. Lietuvos kariuomenėje S. Dirmantas buvo Sporto draugijos pirmininkas, Karininkų ramovės tarybos narys. Nuo 1944 m. profesorius S. Dirmantas gyveno Vokietijoje, Reutlingene, ir dirbo VLIK'o tarybos Finansų tarnyboje bei Planavimo komisijoje, dėstė lietuvių technikos mokykloje Niurtingene. 1947 m. gegužės 3 d. Niurtingene buvo įsteigta Lietuvių profesorių užsienyje sąjunga, o jos pirmininku išrinktas prof. S. Dirmantas. 1950 m. balandžio 4 d. jis atvyko į JAV ir apsigyveno Čikagoje. Visą laiką dirbo Optikos mechaninėje dirbtuvėje, iš kurios 1957 m. išėjo į pensiją. S. Dirmantas buvo vienas Lietuvių bendruomenės Ilinojaus valstijoje kūrėjų, dalyvavo Inžinierių ir architektų sąjungos, Lietuvos istorikų draugijos veikloje. 1964 ... 1974 m. buvo Lietuvių profesorių draugijos narys, o Amerikoje – pirmininkas, 1959 ... 1974 metais jis vadovavo lietuvių karių veteranų „Ramovės" sąjungai, buvo jos garbės narys.

Išeivijoje profesorius S. Dirmantas ypač daug dėmesio skyrė Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės kariuomenės istorijai. Paminėtini jo istoriniai veikalai apie 1714 m. Oršos kautynes (1948), raketų konstruktorių Kazimierą Semenavičių (1964), Lietuvos kariuomenę po 1569 m. (1967), 1506 m. Klecko kautynes (1968). Prof. S. Dirmantas rašė žurnaluose „Mūsų žinynas", „Komsos", „Karys", „Technikos žodis". Profesorius Stasys Dirmantas mirė 1975 m. sausio 26 d. Čikagoje.

Geodeziniai darbai labai suaktyvėjo 1924 m., kai buvo įsteigta Pabaltijo geodezinė komisija, kurios veikloje dalyvavo Karo topografijos skyriaus darbuotojai ir universiteto dėstytojai docentas M. Ratautas (pirmosios eilės trianguliacija), docentas P. Butrimas (precizinis niveliavimas), profesorius K. Sleževičius (geofizikos matavimai), profesorius B. Kodatis (astronominiai stebėjimai).

— ***Bernardas KODATIS** gimė 1879 m. liepos 18 d. Berlyne, lietuvio emigranto šeimoje. 1899 m. gavęs brandos atestatą, jis mokėsi Oranienburgo (netoli Berlyno) mokytojų seminarijoje. 1904 m. išlaikė valstybinius egzaminus ir iki 1907 m. mokytojavo įvairiose Berlyno mokyklose. Susitaupęs lėšų studijoms, Berlyno universitete jis studijavo astronomiją ir matematiką. 1910 m. baigęs studijas, B. Kodatis parengė daktaro disertaciją apie Kauno ir Potsdamo geografinių ilgių skirtumo nustatymą. 1910 m. Bernardas vedė lietuvaitę ir iki 1916 m. mokytojavo Rytų Prūsijos ir Klaipėdos krašto mokyklose, bendradarbiavo lietuvių spaudoje, dalyvavo Lietuvių draugijos veikloje. 1916 m. mobilizuotas į Vokietijos kariuomenę dirbo vokiečių laikraštyje „Dabartis", karinėje įstaigoje Vilniuje. 1919 metais jis atsisakė Vokietijos pilietybės ir apsigyveno Kaune. Iki 1922 m. dirbo Lietuvos švietimo ministerijos mokyklų generaliniu inspektoriumi, ypač didelį dėmesį skirdamas pradinėms mokykloms, nes jos, B. Kodačio nuomone, yra švietimo pagrindas. 1920 ... 1922 m. B. Kodatis buvo Aukštųjų kursų Kaune dėstytojas, po to iki 1940 m. – Lietuvos universiteto, vėliau VDU, docentas, profesorius. Universitete jis organizavo Astronomijos katedrą, dėstė astronomiją, sferinę trigonometriją. 1929 m. jis įkūrė Kauno astronomijos observatoriją ir jai vadovavo. B. Kodatis aktyviai dalyvavo Pabaltijo geodezinės komisijos veikloje, buvo jos pirmininkas. Komisijos reikalais jis lankėsi Kopenhagoje, Taline, Helsinkyje, Leningrade, Maskvoje, Rygoje, Berlyne. B. Kodatis buvo Šaulių sąjungos narys, apdovanotas Lietuvos laisvės medaliu, D. L. K. Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu. Nuo 1941 metų B. Kodatis – Vilniaus universiteto profesorius, Vilniaus astronomijos observatorijos vadovas. 1944 m. B. Kodatis pasitraukė į Vakarus. Iš pradžių jis gyveno Vokietijoje, o 1951 m. išvyko į JAV. Žurnaluose „Kosmos", „Kultūra" ir kituose paskelbė straipsnių astronomijos ir geodezijos klausimais. Profesorius Bernardas Kodatis mirė 1957 m. liepos 5 d. Čikagoje.*

Petras BUTRIMAS gimė 1898 m. kovo 7 d. Panevėžyje. 1908 ... 1915 metais jis mokėsi Panevėžio realinėje gimnazijoje. Po to įstojo į Maskvos matavimų institutą ir 1921 m. gavo inžinieriaus geodezininko diplomą. Grįžęs į Lietuvą, iki 1922 m. P. Butrimas dirbo Žemės tvarkymo departamente. 1922 ... 1925 m. jis buvo Rokiškio apskrities matininkas revizorius. 1925 ... 1926 m. dėstė geodeziją ŽŪA Dotnuvoje. 1929 m. kovo 1 d. P. Butrimas buvo priimtas į Lietuvos kariuomenės štabo Karo topografijos skyrių ir dirbo precizinės niveliacijos ir trianguliacijos darbus. 1939 m. vasario 15 d. P. Butrimas buvo apdovanotas D. L. K. Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu.

1940 m. Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai ir panaikinus Karo topografijos skyrių, P. Butrimas buvo priimtas į VDU asistentu ir taip pat dėstė Aukštesniojoje technikos mokykloje. Kartu su katedros bendradarbiais į lietuvių kalbą išvertė P. Orlovo vadovėlį „Geodezija". Nuo 1945 m. jis dirbo ŽŪA Kaune. 1948 metais P. Butrimui suteiktas docento vardas, jis išrinktas Žemėtvarkos ir geodezijos katedros vedėju. P. Butrimas bendradarbiavo „Mūsų žinyno", „Žemėtvarkos ir melioracijos" žurnaluose, paskelbė straipsnių apie precizinį niveliavimą. Docentas Petras Butrimas mirė 1973 m. vasario 1 d. Kaune.

1931 m. kovo pradžioje į Kelių ir geodezijos katedrą vyresniuoju asistentu buvo priimtas Leonidas Gimbutas.

Leonidas GIMBUTAS gimė 1892 m. rugpjūčio 8 d. Tauragės apskrities Vainuto valsčiaus Peslių kaime. Pirmąsias raides jis pažino tėviškėje, o 1901 ... 1909 m. mokėsi Palangos progimnazijoje ir Mintaujos gimnazijoje. 1911 ... 1918 metais L. Gimbutas studijavo Maskvos matavimų institute ir vienas pirmųjų lietuvių Rusijoje gavo geodezijos inžinieriaus diplomą. 1917 m. jis mokėsi karo mokykloje ir Rusijos armijoje karininku tarnavo iki bolševikų revoliucijos. 1918 ... 1919 metais mokytojavo Maskvos geležinkelių mokykloje. 1919 metų liepos 1 d. L. Gimbutas grįžo į Lietuvą ir iki 1922 m. dirbo Susisiekimo ministerijos Siaurųjų geležinkelių viršininko padėjėju. 1921 ... 1932 m. jis buvo Aukštesniosios technikos mokyklos mokytojas ir inspektorius. Be to, 1922 ... 1927 m. jis mokytojavo Dotnuvos žemės ūkio technikume, o 1927 ... 1929 m. Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje Kėdainiuose. Po to L. Gimbutas dar dėstė Vytauto Didžiojo aukštuosiuose karininkų kursuose ir Žemės ūkio ministerijos Matininkų kursuose Kaune.

L. Gimbutas yra išleidęs knygą „Žemės ūkio statyba" (1929), paskelbęs straipsnius „Aktingo žemės slėgimo hipotezė" (1927), „Žemės masės pusiausvyra matematinės tamprumo teorijos šviesoje" (1933). Leonidas Gimbutas mirė 1932 metų spalio 17 dieną.

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, VDU buvo įkurti nauji skyriai (specialybės), tarp jų ir Geodezijos, nes diplomuotų

geodezijos inžinierių Lietuvoje buvo tik 16. 1940 m. rugsėjo 15 d. VDU Statybos fakulteto komisija, kurios pirmininkas buvo prof. S. Kairys, o narys – prof. S. Dirmantas, rekomendavo įsteigti Geodezijos inžinierių pagreitinto mokymo grupę iš 20-ties specialistų, baigusių Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą Kėdainiuose. Universiteto senatas šią pagreitinto mokymo grupę leido organizuoti tik vieną kartą. Į šią grupę įstojo ir keli likviduojamo Karo topografijos skyriaus darbuotojai, kurie dar nebuvo įgiję aukštojo išsilavinimo. Šios grupės studentų studijos truko pustrečių metų. Jas tada baigė vėliau VDU dėstytojais tapę J. Ašmonas, M. Koščiauskas ir I. Liesis.

Įsteigus Geodezijos skyrių, Geodezijos katedra buvo padalinta į Geodezijos ir astronomijos katedrą (jos vedėju tapo buvęs Lietuvos kariuomenės generalinio štabo Karo topografijos skyriaus Trianguliacijos dalies viršininkas M. Ratautas) ir Topometrijos katedrą (jos vedėju paskirtas prof. S. Dirmantas). Geodezijos ir astronomijos katedrai buvo priskirtos aukštosios geodezijos, kartografijos, geofizikos, astronomijos disciplinos, o Topometrijos katedrai – topometrijos ir kitos geodezijos specialybės disciplinos. Skubiai reikėjo naujų kvalifikuotų dėstytojų. Tada buvo pakviesti inžinieriai iš likviduotojo Lietuvos kariuomenės generalinio štabo Kartografijos skyriaus: A. Kriščiūnas – docentu, o T. Šiurna ir P. Butrimas – asistentais.

Antanas KRIŠČIŪNAS gimė 1891 m. birželio 6 d. Marijampolės apskrities Prienų valsčiaus Ašmintos kaime. Pradinę mokyklą Antanas lankė tėviškėje, o 1902 ... 1910 m. mokėsi Marijampolės gimnazijoje. Po to jis įstojo į Maskvos matavimų institutą ir 1915 m. gavo geodezijos inžinieriaus diplomą. Per Pirmąjį pasaulinį karą inž. A. Kriščiūnas buvo pašauktas atlikti karinę tarnybą. Iš pradžių buvo pasiųstas į Karo topografijos mokyklą ir, tapęs topografu, jis dirbo įvairiose Rusijos vietovėse. 1921 m. buvo demobilizuotas ir grįžo į Lietuvą. Būdamas kariškis, tada A. Kriščiūnas taip pat pateko į Lietuvos kariuomenę ir buvo paskirtas į Užsienio reikalų ministerijos komisiją sienai su Latvija demarkuoti. Baigus šį darbą, nuo 1922 metų jis vadovavo Vyriausiojo kariuomenės štabo Topografijos skyriui iki sovietų okupacijos. 1940 m. rudenį A. Kriščiūnas buvo atleistas iš pareigų. Netrukus jis buvo paskirtas Aukštesniosios technikos mokyklos direktoriumi, o 1940 m. spalio 11 d. antraeilėms pareigoms eiti priimtas į VDU Statybos fakultetą vyresniuoju asistentu. 1940 m. gruodžio 1 d. Statybos fakulteto taryba A. Kriščiūnui suteikė mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, o 1941 m. kovo 14 d. – ir docento vardą.

1925 m. A. Kriščiūnas Berlyne dalyvavo Lietuvos derybose su Vokietija Klaipėdos krašto sienos nustatymo reikalais ir šią sieną demarkavo. 1939 ... 1940 metais jis demarkavo ir atgauto Vilniaus krašto sieną su Rusija. Kartu su Baltijos valstybėmis jis atliko trianguliacijos darbus, buvo šių valstybių geodezijos komi-

sijos narys. Jo rūpesčiu Krašto apsaugos ministerijos lėšomis netoli Kauno, Linksmadvaryje, įsteigta astronomijos observatorija. Doc. A. Kriščiūnas dalyvavo geodezijos konferencijose Berlyne, Stokholme, Rygoje, Helsinkyje, Kaune. Be to, jis bendradarbiavo „Mūsų žinyne", „Žemėtvarkoje ir melioracijoje", kurį laiką redagavo Kariuomenės štabo Karo topografijos skyriaus metraštį, Lietuvos niveliacijos katalogą, buvo Tarptautinės geodezijos sąjungos narys, parengė leidinius „Kartografija" (1931), „Topografijos vadovėlis" (1934) ir kt. Docentas Antanas Kriščiūnas mirė 1942 m. birželio 16 d. Kaune.

***Tomas ŠIURNA** gimė 1901 m. kovo 7 d. Panevėžio apskrities Smilgių valsčiaus Rimiškių kaime. Pradinį mokslą įgijo tėviškėje. 1920 m. lapkričio 15 d. T. Šiurna pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje ir buvo priimtas į Lietuvos karo mokyklą. Studijas baigė 1921 m. Tų pat metų gruodžio 18 d. jam buvo suteiktas pirmasis karininko laipsnis, o 1934 m. – kapitono laipsnis.*

1929 m. T. Šiurna baigė Aukštesniąją technikos mokyklą, o 1931 metais – Vytauto Didžiojo karininkų kursų Topografijos skyrių. Po to jis išvyko gilinti specialybės žinių į Berlyno aukštąją technikos mokyklą. 1936 metais T. Šiurna apgynė diplominį projektą „Aerokartografija" ir gavo aukštojo mokslo diplomą.1940 m. rudenį Karo topografijos skyrių T. Šiurna paliko jau būdamas majoru. 1940 m. spalio 4 d. jis buvo priimtas į VDU jaunesniuoju asistentu, o 1942 m. vasario 1 d. speciali komisija pasiūlė skirti jį vyresniuoju asistentu. T. Šiurna skaitė fotogrametrijos ir specialiosios statybos disciplinų paskaitas pagreitinto mokymo grupės studentams.

Lietuvos kariuomenės štabo Karo topografijos skyriuje T. Šiurna buvo drausmingas, iniciatyvus, savarankiškas darbuotojas, savo darbą atlikdavo rūpestingai, dėl to skyriaus viršininkas inž. M. Ratautas jį apibūdindavo teigiamai. 1944 metų vasarą T. Šiurna pasitraukė į Vakarus, o vėliau gyveno Kanadoje.

1941 m. į Geodezijos ir astronomijos katedrą docentu buvo priimtas Antanas Juška.

***Antanas JUŠKA** gimė 1902 metų sausio 27 dieną Panevėžio apskrities Ramygalos valsčiaus Geležių kaime. Pradinę mokyklą lankė Ramygaloje, o po to mokėsi Panevėžio gimnazijoje. 1918 m. persikėlė į Vilnių ir, 1919 m. Vilniaus I gimnazijoje išlaikęs egzaminus, gavo brandos atestatą. 1920 m. gruodžio 9 d. A. Juška įstojo į Berlyno universitetą, o studijas baigė Giotingeno universiteto Fizikos ir matematikos fakultete 1925 m. 1929 m. liepos 31 d. šiame universitete jis apgynė disertaciją „Šviesumo pasiskirstymas Saulės paviršiuje", ir jam buvo suteiktas daktaro laipsnis.*

1925 ... 1934 m. A. Juška buvo Pasvalio, Vilkaviškio, Biržų gimnazijų direktorius, o po to – Švietimo ministerijos Kultūros departamento direktorius.

Kadangi atsisakė stoti į Tautininkų partiją ir seimo pirmininko posto; tai iš Kultūros departamento jis buvo atleistas. 1937 ... 1939 m. A. Juška vadovavo Kauno V gimnazijai, o 1939 ... 1940 m. – Kauno valstybės teatrui. 1940 m. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, A. Juška net devynis mėnesius buvo įkalintas NKVD požemiuose Vilniuje, bet, nesant įkalčių, buvo paleistas.

VDU docentas A. Juška skaitė astronomijos disciplinos paskaitas. 1945 ... 1963 m. A. Juška buvo Vilniaus miškų technikumo, o nuo 1958 m. – dar ir Vilniaus pedagoginio instituto dėstytojas.

1918 m. A. Juška įstojo į Ateitininkų sąjungą ir Vilniaus gimnazijoje, o studijų metais – Berlyne buvo jos pirmininkas. 1935 m. jis buvo išrinktas Vilniui vaduoti sąjungos, o 1940 m. – Tėvynės sąjungos pirmininku. A. Juška buvo „Mūsų Vilnius" žurnalo vyriausiasis redaktorius, bendradarbiavo įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose, parašė daugiau kaip 300 straipsnių. Jis yra knygų „Astronomijos vadovėlis" (1928), „Matematinės analizės pagrindai" (1934), „Vilniaus byla" (1940), „Kelionė po Saulės sistemą" (1958), „Mėnulis" (1960), „Nuo Žemės iki Plutono" (1964) ir kt. autorius.

A. Juška buvo apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio medaliu (1928) ir trimis Prancūzijos, Švedijos bei Belgijos ordinais. Docentas Antanas Juška mirė 1985 m. kovo 18 d. Vilniuje.

Vokiečių okupacinei valdžiai uždarius VDU, Statybos fakulteto dekanas ir dėstytojai dirbo pogrindyje (be atlyginimo). Kad aukštojo mokslo studijos Lietuvoje visiškai nenutrūktų, 1943 m. buvo organizuoti neoficialūs Aukštieji technikos kursai, į kuriuos buvo priimami gimnazijas baigę abiturientai. Jų buvo tik keletas. Šiuose kursuose topometriją tada dėstė asistentas M. Koščiauskas.

Nuslinkus frontui į Vakarus, 1944 m. vasarą vėl buvo atidarytas VDU. Kadangi prof. S. Dirmantas pasitraukė į Vakarus, Topometrijos katedros vedėju buvo paskirtas doc. J. Deksnys. 1945 m. rudenį į Geodezijos skyrių (specialybę) buvo priimta grupė jaunuolių, kurie mokėsi pagal 7 lentelėje pateiktą mokymo planą. 1946 m. vietoj Topometrijos bei Geodezijos ir astronomijos katedrų įsteigta viena Geodezijos katedra. Jos vedėju buvo paskirtas doc. M. Ratautas. Katedroje tada dirbo doc. J. Deksnys, vyresnieji dėstytojai P. Butrimas, M. Koščiauskas, A. Guogis, I. Liesis, asistentai J. Ašmonas, B. Radvila, valandinis dėstytojas B. Baginskas.

Jonas AŠMONAS gimė 1912 m. gegužės 11 d. Marijampolės apskrities ūkininko šeimoje. Jis mokėsi Šunskų pradinėje mokykloje, po to – Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. 1930 m. Jonas įstojo į Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą Kėdainiuose ir 1934 m. jam buvo įteiktas šios mokyklos kultūrtechniko, taip pat dar ir geodezininko diplomas.

Studijų metais J. Ašmonas pradėjęs geodezinius matavimus Panevėžyje, 1934 metų rudenį dirbo Šiauliuose ir Telšiuose. 1935 m. jis buvo priimtas Kauno savivaldybės Matavimų padalinio vedėju. Čia teko išlyginti 1932 ... 1933 m. atliktą precizinę miesto niveliaciją, apskaičiuoti altitudes ir išmatavus jas papildyti. 1936 m. J. Ašmonas pradėjo Kauno trianguliacijos darbus (120 ha plote, 140 punktų): pastatė signalus bei centrus, matavo kampus, niveliavo, išlygino tinklą, apskaičiavo koordinates. 1939 m. jis du mėnesius buvo komandiruotas į Varšuvą susipažinti su šio miesto geodeziniais matavimais ir vėliau lenkų patirtį pritaikė savo praktiniame darbe.

7 lentelė. **1945 ... 1950 m. Geodezijos skyriaus mokymo planas**

Studijų disciplina	Studijų semestrai								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	Paskaitų + pratybų, laboratorinių darbų valandos								
Aukštoji matematika	5+3	5+3	2+2						
Fizika	3+2	3+2							
Teorinė mechanika	2+2	2+2	2+1	2+1					
Braižomoji geometrija	2+2	2+2							
Topometrija	4+3	4+3	3+2	3+2					
Topografinė braižyba	0+4	0+4	1+2						
Rusų kalba	0+2	0+2	0+2	0+2				0+2	
Užsienio kalba	0+2	0+2	0+2	0+2					
Marksizmas, leninizmas	2+2	2+2	2+2	2+2					
Karinis rengimas		0+4	0+5	0+6	0+3	0+4	0+3	0+3	
Sferinė trigonometrija		2+0							
Matavimų derinimas			1+1	1+1	1+1	1+1			
Instrumentų mokslas			2+1	2+1					
Geodezinė astronomija			1+1	2+0	3+0	3+0	2+1	2+1	
Chemija			2+1	2+1					
Fotogrametrija				2+2	2+0	2+1	2+1	2+1	
Skaičiavimo technika				0+4					

Kartografija					2+1	2+1			
Dirvožemis					2+1	2+1			
Inžinerinės geodezijos tyrinėjimai					2+1	1+1			
Saugumo technika						2+0			
Statybos enciklopedija					2+0	4+0			
Politinė ekonomija						2+1	2+1	2+2	
Miestų planavimas						4+0			
Gaisrosauga						1+0			
Topologija						3+2			
Aukštoji geodezija					3+2	3+2	3+2	3+2	
Žemėlapių gamyba							2+2	2+2	
Matavimų istorija							2+0		
Radiotechnikos pagrindai							2+2	2+2	
Geofizika							2+2	4+0	
Inžinerinė enciklopedija								2+0	
Žemėtvarka								2+0	

Kai 1940 m. VDU Statybos fakultete buvo įsteigtas Geodezijos skyrius, J. Ašmonas įstojo į pagreitinto mokymo grupę geodezinėms žinioms pagilinti, bet nenutraukė darbo miesto savivaldybėje. Išklausęs visas disciplinas ir išlaikęs egzaminus, savo diplominiam projektui panaudojo anksčiau savo paties atliktos Kauno trianguliacijos duomenis. Projektą papildė klaidų ir tikslumo skaičiavimais, kitais būdais tinklui išlyginti. 1944 m. lapkričio 25 d. VDU Statybos fakulteto komisija, vadovaujama doc. M. Ratauto, nutarė priimti J. Ašmoną į Geodezijos ir astronomijos katedrą asistentu. 1945 m. sausio 18 d. šį nutarimą patvirtino Lietuvos SSR švietimo komisaras. Vėliau jis buvo paskirtas vyresniuoju dėstytoju. 1957 m. vasarį J. Ašmonas paliko KPI ir įsidarbino Kauno statybos ir architektūros valdybos Geodezinės tarnybos viršininku. 1968 m. jis perkeliamas į Pramonės statybos projektavimo instituto Perspektyvinio projektavimo skyrių. 1971 metais už Kauno pramonės mazgo projekto įgyvendinimą J. Ašmonui buvo su-

teikta Lietuvos Ministrų Tarybos premija. Jonas Ašmonas tragiškai žuvo 1974 metų spalio 10 dieną Marijampolėje.

***Adolfas GUOGIS** gimė 1910 m. gruodžio 13 d. Ukmergės apskrities Pagirio valsčiaus Meškučių kaime. Pradinį išsilavinimą įgijo tėviškėje, o brandos atestatą gavo 1929 m. Ukmergės gimnazijoje. Tais pat metais įstojo į Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą Kėdainiuose. Mokėsi gerai ir 1930 m. rudenį buvo pasiųstas studijuoti geodezijos mokslus į Berlyno aukštąją technikos mokyklą. Dėl vokiečių studentų išpuolių prieš lietuvius A. Guogis studijas Vokietijoje nutraukė ir išvyko į Graco (Austrija) aukštąją technikos ir montanistikos mokyklą. 1935 m. liepos 9 d. jis gavo šios mokyklos geodezijos inžinieriaus diplomą, kurį 1936 m. rugsėjo 19 d. nostrifikavo Lietuvos švietimo ministras.*

1935 ... 1938 m. A. Guogis dirbo etatiniu geodezijos mokytoju Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje Kėdainiuose ir kartu vienerius metus dėstė Aukštesniojoje technikos mokykloje Kaune. 1938 ... 1940 m. jis dirbo Žemės tvarkymo departamento trianguliacijos darbų vedėju ir iš Kauno važinėdavo į Kėdainių kultūrtechnikų mokyklą. 1938 m. A. Guogis buvo komandiruotas į Latviją susipažinti su trianguliacijos darbais ir derinti juos su Lietuvos matavimais. 1940 ... 1941 m. jis buvo paskirtas Žemės tvarkymo valdybos viršininku.

1940 m. rugsėjo pradžioje A. Guogis buvo pakviestas vyresniuoju dėstytoju į VDU Topometrijos katedrą dėstyti matavimų derinimo ir instrumentų mokslo disciplinas. Antrojo pasaulinio karo frontui nuslinkus į Rytus, A. Guogis iš universiteto buvo atleistas. Vokiečių okupacijos metais jis vėl mokytojavo Kultūrtechnikų mokykloje Kėdainiuose ir vykdė geodezines nuotraukas Kauno statybos valdyboje.

A. Guogis aktyviai bendradarbiavo specialybės žurnale „Žemėtvarka ir melioracija", kuriame atspausdinti jo straipsniai „Moderniųjų konstrukcijų teodolitas", „Geodezijos mokslas ir valstybiniai matavimai", „Trečiosios ir ketvirtosios eilės trianguliacijos ir jų vykdymas" ir kt.

1944 m. sovietinei armijai vėl okupavus Kauną, A. Guogis buvo priimtas į VDU Topometrijos katedrą vyresniuoju dėstytoju. 1945 ... 1949 m. jis buvo Kauno žemės ūkio technikumo direktorius. Be to, vyresniuoju inžinieriumi dirbo Žemės tvarkymo valdyboje, vadovavo matininkų kursams. Likvidavus KPI Geodezijos skyrių, A. Guogis paprašė nuo 1954 m. rugsėjo 1 dieną jį atleisti iš darbo. Vėliau jis dirbo Kauno žemės ūkio technikume. Adolfas Guogis mirė 1976 m. balandžio 27 d. Kaune.

***Benediktas RADVILA** gimė 1897 m. birželio 2 d. Kaune, darbininkų šeimoje. Kai Benediktui buvo ketveri metukai, mirė tėvas, dėl to motina su trimis mažamečiais vaikais sunkiai vertėsi. Pradinę mokyklą Benediktas lankė Kaune. Čia baigė ir dvi vidurinės mokyklos klases. Kilus Pirmajam pasauliniam karui,*

Radvilų šeima pasitraukė į Rusiją. Čia Benediktas netrukus buvo pašauktas į armiją. Ten laisvalaikiu pasimokęs, išlaikė vidurinės mokyklos keturių klasių egzaminus. 1916 ... 1917 m. jis dalyvavo kautynėse, bet susirgo skorbutu ir iš armijos buvo demobilizuotas. Po to jis dirbo šaltkalvių Tulos ginklų gamykloje, o 1918 m. pirmuoju ešalonu grįžo į Lietuvą.

Kaune B. Radvila 1920 m. baigė matininkų kursus, o 1923 m. – Komercinę mokyklą ir gavo vidurinio mokslo atestatą. Tais pąt metais jis įstojo į Lietuvos universiteto Technikos fakultetą, bet dėl nuolatinių tarnybinių išvykų studijos sunkiai sekėsi. Šiek tiek susitaupęs lėšų, 1931 m. pasišventė tik studijoms. 1935 metų spalio 23 d. B. Radvila apgynė diplominį projektą „Valstybės teatro rūmai" ir įgijo statybos inžinieriaus (architekto) kvalifikaciją. Baigęs studijas, iš pradžių jis dirbo Žemės tvarkymo departamente, o 1936 m. buvo pakviestas į Susisiekimo ministeriją ir Žemių įsavinimo skyriuje bei Plentų valdyboje dirbo iki Vokietijos–Sovietų Sąjungos karo pradžios. Vokiečių okupacijos metais tarnavo Kelių valdyboje. Frontui nuslinkus į Vakarus, B. Radvila buvo priimtas į Projektavimo ir planavimo trestą vyresniuoju inžinieriumi. Netrukus buvo perkeltas į Architektūros reikalų valdybą viršininko pavaduotoju, o 1946 m. vėl grįžo į Projektavimo ir planavimo trestą valdytoju. Nuo 1947 m. antraeiles pareigas dar ėjo Kauno taikomosios ir dekoratyviosios dailės institute vyresniuoju dėstytoju, o 1948 metų liepos 1 d. buvo paskirtas etatiniu dėstytoju. Tačiau institutas netrukus buvo uždarytas, ir B. Radvila buvo priimtas asistentu į VDU Grafikos darbų katedrą. Universitete B. Radvila dėstė žemėtvarkos discipliną Geodezijos skyriaus ketvirtojo kurso studentams. Dėstytoju jis dirbo tik vienerius metus, o 1949 m. rudenį buvo priimtas į ŽŪA naujai įkurtą Žemėtvarkos katedrą vyresniuoju dėstytoju. Netrukus jis buvo išrinktas šios katedros vedėju. B. Radvila dėstė gyvenviečių planavimo, žemėtvarkos istorijos ir kitas disciplinas, rengė daugelio gyvenviečių detaliuosius planus.

Benediktas Radvila mirė 1957 metų rugpjūčio 16 dieną Kaune. Palaidotas Eigulių kapinėse.

***Bronius BAGINSKAS** gimė 1903 m. rugsėjo 1 d. Biržų apskrities Daujėnų valsčiaus Pulcikių kaime. Pradinį mokslą jis įgijo tėviškėje, o po to mokėsi Linkuvos gimnazijoje, kurią baigė 1925 m. Tais pat metais nutarė studijuoti Žemės ūkio akademijos Miškininkystės skyriuje Dotnuvoje. B. Baginskas mokėsi stropiai ir sėkmingai žengė iš kurso į kursą. 1929 metų sausio 15 dieną jis pradėjo dirbti ŽŪA Agrochemijos laboratorijoje jaunesniuoju laborantu, pavasarį apgynė diplominį darbą „Medžio prekyba Lietuvoje" ir įgijo miškininko kvalifikaciją. Rudenį B. Baginskas pradėjo studijas ŽŪA Agronomijos skyriuje ir 1933 m., apgynęs diplominį darbą „Šis tas apie drenų vandens sudėtį ir dirvų išplovimo klausimą", tapo diplomuotu agronomu fitotechniku.*

1933 m. balandį B. Baginskas buvo paskirtas vyresniuoju asistentu ir savarankiškai vadovavo dirvožemio, trąšų ir augalų analizės studentų pratyboms. LSSR

Žemės ūkio liaudies komisaro įsakymu 1941 m. balandžio 29 d. B. Baginskui suteiktas mokslų kandidato laipsnis. 1942 m. kovo 1 d. jis išrenkamas Agrochemijos katedros vedėju (vadovavo iki 1952 m.). 1944 m. sausį jis tapo ŽŪA adjunktu. 1944 m. birželio 7 d. B. Baginskas apgynė disertaciją „Lietuvos miškų dirvožemių charakteringesnieji bruožai ir jų pasiskirstymas pagal mechaninę sudėtį" ir įgijo daktaro laipsnį. VAK 1945 metų lapkričio 10 d. jam pripažino mokslo docento vardą, bet daktaro laipsnis nebuvo patvirtintas.

1946 m. kovo 30 d. doc. B. Baginskas buvo priimtas valandiniu dėstytoju į VDU Inžinerinės geologijos katedrą ir Geodezijos skyriaus 1950 metų laidos studentams skaitė dirvožemio ir žemdirbystės discipliną. Be to, jis aktyviai bendradarbiavo su Žemdirbystės mokslo tyrimo institutu ir kartu su bendradarbiais ištyrė mikroelementų svarbą Lietuvos dirvožemiams. Jis yra 1951 m. parengto Lietuvos dirvožemių žemėlapio bendraautoris. 1963 m. doc. B. Baginskas vėl buvo išrinktas Agrochemijos katedros vedėju. 1971 m. jis apgynė disertaciją „Mikroelementų pasiskirstymas Lietuvos dirvožemiuose ir jų įtaka augalams" habilituoto žemės ūkio mokslų daktaro laipsniui įgyti, o kitais metais jam buvo patvirtintas mokslo profesoriaus vardas.

Miškotyros klausimais B. Baginskas 1928 m. lankėsi Suomijoje, o dirvotyros – 1930 m. Švedijoje. Prof. B. Baginskas yra knygų „Agrotechnika" (1947), „Dirvožemių kalkinimas" (1950), „Žalioji trąša" (1951), „Trąšos ir tręšimas" (1952), „Lietuvos dirvožemiai" (1958), „Mikroelementai ir jų panaudojimas" (1964) autorius arba bendraautoris. Profesorius Bronius Baginskas mirė 1991 metų lapkričio 17 dieną Kaune.

1945 m. rudenį studijuoti buvo labai sunku: trūko popieriaus, mokymo priemonių, nebuvo vadovėlių lietuvių kalba. Dėstytojų paskaitos buvo pagrindinė informacija, kurią gaudavo studentai. Todėl visi, kurie ateidavo į paskaitas, pratybas, rūpestingai konspektuodavo dėstytojų mintis. Kai kurie pirmakursiai, verčiami sunkių sąlygų, pradėjo dirbti, ypač tie, kurie buvo ragavę geodezinių mokslų aukštesniosiose mokyklose. O tada reguliariai studijuoti jau nebegalėdavo, atsilikdavo ir po pirmosios egzaminų sesijos būsimųjų geodezijos inžinierių gerokai sumažėjo. Kai kurie studijas nutraukė dėl grėsusių represijų arba trėmimų.

Pirmajame kurse beveik visos disciplinos buvo skaitomos visų fakulteto specialybių studentams (aukštoji matematika, fizika ir kt.), bet antrajame kurse matavimų apdorojimo, geodezinės astronomijos, instrumentų mokslo, fotogrametrijos disciplinas studijavo jau tik geodezijos specialybės studentai. O trečiojo ir ketvirtojo kurso studijų plane – specialybės pagrindinės disciplinos: aukštoji geodezija, inžinerinės geodezijos tyrinėjimai, žemėlapių gamyba ir kt. Ketvirtajame kurse galutinai buvo sukuriamas jaunojo inžinieriaus geodezininko modelis. Po ketvirtojo kurso eg-

zaminų visi geodezijos specialybės studentai išvykdavo į ilgalaikę, beveik penkių mėnesių, praktiką. Šios praktikos metu jie jau savarankiškai vykdydavo ganėtinai didelės apimties matavimų darbus. Devintajame semestre geodezininkams paskaitos jau nebebuvo skaitomos, o studentai tada atlikdavo praktikos matavimų skaičiavimus, rezultatų derinimus, rengdavo ataskaitas. Diplominį projektą, kuriam dažnai būdavo naudojama per praktiką sukaupta medžiaga, rengė dešimtojo semestro metu.

Studijų metais kai kurie studentai (V. Vainauskas, Z. Tamutis) Geodezijos katedroje dirbo laborantais ir atlikdavo įvairius matavimų darbus, dėstytojams padėdavo mokymo procese.

Visi Statybos fakulteto diplomantai, tarp jų ir geodezininkai, savo diplominius projektus gynė tos pačios Valstybinės egzaminų komisijos, kuriai vadovavo doc. M. Ratautas, posėdžiuose.

1950 m. diplominius projektus apgynė ir geodezijos inžinieriaus kvalifikaciją įgijo aštuoni pirmosios laidos absolventai (8 lentelė).

8 lentelė. 1950 m. Geodezijos skyriaus diplomantų diplominiai projektai ir vadovai

Vardas, pavardė	Diplominis projektas	
	pavadinimas	vadovas
Antanas AMBRAZAITIS	Lietuvos geodezinių darbų planas miškotvarkoje	Doc. Mykolas Koščiauskas
Vaclovas BERANKIS	Kontūrinių stačiakampių koordinačių pervedimo į gretimas zonas metodai	Doc. Medardas Ratautas
Jonas BRAZAUSKAS	Nemuno topografiniai tyrinėjimai	Doc. Mykolas Koščiauskas
Bonifacas KASPARAITIS	Pirmosios eilės trianguliacijos Skapiškio ... Telšių grandinės išlyginimas	Doc. Medardas Ratautas
Vaclovas MELISIAKAS	Pirmosios eilės trianguliacijos Kauno ... Skapiškio grandinės išlyginimas	Doc. Medardas Ratautas
Vytautas SMAILYS	Chronometro pataisos suradimas pasažiniu instrumentu	Vyr. dėst. Izidorius Liesis
Zigmas TAMUTIS	Kauno miesto geodezinių darbų planas	Doc. Mykolas Koščiauskas
Vincas VAINAUSKAS	Lietuvos 1:10 000 mastelio žemėlapio sudarymas fotogrametriniu metodu	Doc. Jonas Deksnys

Mūsų profesūra

Doc. dr. Linas Vidugiris

Lietuvos universitetas, vėliau VDU, atliko tarpukario metais didžiulį švietimo, mokslo, kultūros ir tautos konsolidavimo darbą, po ilgų vergijos metų padėjo mūsų tautai įsijungti į Europos tautų bendriją.

Pirmosios bolševikinės okupacijos metais buvo mėginta pertvarkyti universitetą ir pagal sovietinį modelį vietoje jo įsteigti kelis institutus. Tačiau VDU vadovybei energingai pasipriešinus, to nespėta padaryti.

Antrosios bolševikinės okupacijos pradžioje VDU dirbo profesoriai ir dėstytojai, kurių nespėjo represuoti sovietinė valdžia pirmosios okupacijos metais ir kurie, nesijausdami prasikaltę Lietuvai bei sovietams, nepasitraukė į Vakarus. Tarp šių profesorių ir dėstytojų buvo daugelis tų, kurie 1922 m. aktyviai kūrė Lietuvos universitetą ir dirbo pedagoginį darbą jame: P. Jodelė, A. Janulaitis, A. Purėnas, V. Lašas, K. Vasiliauskas, inžinieriai A. Gravrogkas, V. Verbickis, P. Markūnas ir kiti.

Daugumai profesorių ir dėstytojų sovietinė ideologija buvo nepriimtina, savo požiūrį į ją vieni reiškė radikaliau, kiti – santūriau. Jiems buvo aišku, kad strateginis sovietų tikslas yra sunaikinti mūsų tautos pilietinę sąmonę ir istorinę atmintį, nes tik tuo atveju pavyktų mūsų tautą paversti „homo soveticus". Todėl nuo pat okupacijos pradžios visomis propagandos priemonėmis buvo niekinamas Lietuvos Nepriklausomybės laikotarpis, įžūliai klastojama istorija, represuojami šviesiausieji inteligentijos atstovai. Okupantai suprato, kad būtent inteligentija, ypač humanitarinė, yra tautos laisvės, kultūros, dvasinių ir dorovinių vertybių, papročių ir tradicijų, taip pat ir tautos gyvasties saugotoja. Kadangi nepavyko palaužti inteligentijos, tai ji buvo planingai naikinama. Tai prasidėjo 1940 m. liepos 12 d., truko iki 1941 m. birželio masinių tremčių ir vėliau – antrosios okupacijos metais. Universiteto personalas netrukus pajuto bolševikinį terorą.

1945 m. vasario 23 d. LKP (b) CK biuras priėmė nutarimą „Dėl priemonių stiprinant Vilniaus ir Kauno universitetus". Buvo numatyta universitetuose įsteigti LKP (b) CK partorgų pareigybes. 1945 metų gegužės 5 dieną į Kauno universitetą buvo komandiruotas Sveikatos komisariato Kadrų skyriaus viršininkas V. Kuzminskis, o TSRS aukštojo moks-

lo ministerija Marksizmo-leninizmo katedros vedėjo pareigoms užimti atsiuntė A. Nazarkiną. Universiteto partinės grupės steigiamasis susirinkimas įvyko 1945 metų rugsėjo 14 dieną. Grupę sudarė keturi partijos nariai (V. Kuzminskis, A. Nazarkinas, prieškario metų komunistas gydytojas J. Parnarauskas ir sovietinis karininkas Ž. Fedaras) ir du kandidatai į VKP (b) narius (specialiojo skyriaus viršininkas kapitonas P. Borisevičius ir studentas V. Reimeris). Nuo tos dienos komunizmo šmėkla pradėjo savo klaikų šėlsmą po VDU, palikusi nepaprastai skaudžius pėdsakus, kurių rezultatus ir šiandien jaučia mūsų tauta ir valstybė.

Partinės grupės steigiamajame susirinkime kalbėjo kadrinis bolševikas V. Kuzminskis: „... Kauno miesto partinis aktyvas teisingai įvertino padėtį universitete, pareikšdamas, kad universitetas yra antisovietinio veikimo citadelė ir buržuazinių nacionalistų organizavimo lizdas. Tą faktą patvirtina ir tai, kad valstybės saugumo organai daugiausia žmonių areštavo universitete. Dar ir dabar universitete dirba keturi buvę baltieji partizanai, buvę ministrai, generolai, įvairūs valdininkai. ... Universiteto taryboje sėdi priešiškai nusiteikę asmenys, kurie stengiasi nepraleisti į vadovaujančias vietas ir suteikti mokslo laipsnių pažangiems žmonėms".

Vienas iš svarbiausiųjų partinės grupės uždavinių buvo verbuoti profesorius ir dėstytojus į VKP (b). Tačiau nuo pat pradžios šis darbas labai sunkiai sekėsi. Pirmasis buvo palaužtas prof. J. Kupčinskas – 1946 m. sausio 15 d. jis priimtas kandidatu į VKP (b). 1948 m. spaudimui pasidavė farmacininkas profesorius K. Grybauskas, o 1949 m. – fizikas profesorius K. Baršauskas. Iki universiteto pertvarkymo 1950 m. šie trys profesoriai buvo vieninteliai partijos nariai. 1947 m. kandidatais į VKP (b) narius priimtas docentas S. Vabalevičius, vyresnysis dėstytojas H. Grincevičius ir docentas R. Mironas, 1948 m. – docentas N. Milenskis, vyresnysis dėstytojas M. Remišauskas, 1949 m. – docentas V. Novodvorskis ir generolas V. Vitkauskas ir t. t. 1950 m. universitete buvo 84 komunistai.

1946 m. kovo 21 d. partinio susirinkimo protokole užrašytas šitoks V. Kuzminskio pasisakymas: „... Partinė organizacija įsikūrė prieš pusę metų ir veikė vienoje iš pačių didžiausių respublikos reakcijos tvirtovių. ... Suprantama, kad per tokį trumpą laiką visiškai universitetą sutarybinti nepavyko. Tačiau padaryta nemažai – visose srityse partinė organizacija paėmė į savo rankas universiteto veiklą ... atliko nemažą buržuazinių nacionalistų demaskavimo darbą... „ Kremliaus samdiniai "demaskuoti buržuazinius nacionalistus" pradėjo nuo kadrų „valymo". 1945 m. iš ūkio reikalų prorektoriaus pareigų buvo atleistas profesorius V. Mošinskis, o iš Statybos fakulteto dekano pareigų – doc. A. Bistrickas. 1946 m. universiteto mokslo sekretoriaus pareigų neteko profesorius K. Sleževičius, o iš Medicinos fakulteto dekano pareigų atleistas profesorius V. Lašas. Tais

pat metais iš darbo Universitete buvo atleisti profesoriai A. Janulaitis, B. Sidaravičius, P. Šalčius, J. Jonynas, dėstytojai V. Soblys, V. Babilius ir kt. 1948 m. iš universiteto pašalinti profesorius J. Dalinkevičius, docentas V. Kairiūkštis, vadybininkas V. A. Graičiūnas (1952 m. žuvo koncentracijos stovykloje), doc. A. Gravrogkas ir kt; 1949 metais pašalintas iš universiteto ir suimtas doc. S. Stulginskis ir kt. Universitetas buvo „valomas" iš peties.

Partiniai ideologai ypač akylai sekė humanitarinius darbuotojus. Partinio biuro 1948 ... 1949 m. metinėje ataskaitoje rašoma: „... Nustatyti iškraipymai Architektūros fakultete. J. Baršausko ir V. Zubovo architektūros istorijos ir meno istorijos paskaitose buvo formalizmo, kosmopolitizmo, keliaklupščiavimo elementų. Jie dėstė apolitiškai, formaliai, atitrauktai nuo ekonominės ir politinės situacijos, vadovavosi objektyvistiniu metodu. J. Baršauskas, nagrinėdamas vokiečių renesansą, garbino vokiečių reakcionierių A. Diurerį, vadindamas jį genialiu, progresyviu filosofu. V. Zubovas visus rusų architektus apibūdino kaip aklus prancūzų, italų, vokiečių renesanso sekėjus ir Vakarų Europos dailininkų bei architektų mokinius. F. Bielinskis paskaitose apie lietuvių meno nacionalinius elementus prakišdavo buržuazines nacionalines pažiūras. Jis tvirtino, kad lietuviams būdingas užsispyrimas ir naujovių bei permainų nemėgimas". Taigi sekimo ir šnipinėjimo mašina veikė nesustodama, buvo cenzūruojama kiekviena dėstytojo mintis, buvo ieškoma preteksto prikibti, o toliau – kaip kam pavykdavo...

1947 m. birželio 12 d. universiteto partinio biuro posėdžio protokole rašoma: „Kadrų skyriui ėmus vadovauti A. Pagirėnui, ...atliktas dalinis studentijos, mokslo ir administracijos personalo valymas nuo antisovietinių elementų (pašalinta 120 studentų, 32 mokslo darbuotojai, 26 atsakingi administracijos ir ūkio darbuotojai)..." Ar dar reikalingi komentarai?

V. Kuzminskis tiksliai įvertino patriotinę, dvasinę, ideologinę padėtį VDU – „...vienoje iš pačių didžiausių respublikos reakcijos tvirtovių ..." – tuo metu, kai vyko aršus partizanų pasipriešinimas okupantams ir jų samdiniams, kaime liepsnojo sodybos su gyvais žmonėmis, ant turgaviečių grindinio gulėjo pamesti Tėvynės laisvės ir garbės gynėjai partizanai, o į Sibirą šimtai tūkstančių taikių Lietuvos žmonių buvo tremiami tik už tai, kad jie mylėjo Tėvynę ir gimtąją žemę, ir neapkentė okupantų. V. Kuzminskis ne tik teisingai įvertino padėtį universitete, bet ir ieškojo būdų, kaip ją „ištaisyti", sutarybinti universitetą, pagausinti komunistų ir komjaunuolių gretas. Laimei, „šuns balsas" nepasiekė dangaus: komunistų gretos augo labai vangiai, studentai nenorėjo būti pajuokos objektu ir į komjaunimą nestojo, dėl patriotinės profesūros Universitete išliko stipri tautinė dvasia. Nors komunistai stengėsi paskleisti baimės, įtarumo ir tarpusavio nepasitikėjimo dvasią, terorizavo studentus ir profesūrą, bet savitarpio supratimas

tarp patriotų – profesūros ir studentų – buvo stiprus ir patikimas. „Reakcijos tvirtovėje" patriotinė profesūra savo pavyzdžiu auklėjo jaunąją kartą ištikimybės tautai ir Tėvynei dvasia, ruošė jaunus specialistus, pasiryžusius dirbti pavergtos Tėvynės labui.

Šiandien mums belieka tik užjausti nevykėlį partorgą, kuris taip niekada ir nesuprato, kodėl universitetas išliko „reakcijos tvirtove". Viename iš partinių susirinkimų jis skundėsi: „...Universitete viešpatauja nacionalistinės nuotaikos. Mūsų aktyvas neturėjo drąsos atvirai pasisakyti, užpulti, užgniaužti tokias nuotaikas. Ir visi sovietiniai žmonės, net komunistai, čia prarasdavo drąsą, susigūždavo, nutildavo..." Universitetas išliko „reakcijos tvirtove" todėl, kad jame darbavosi ir mokėsi daugybė patriotų, ištikimų Tėvynės Motinos vaikų, savo gyvenimo šūkiu pasirinkusių „Atiduok Tėvynei, ką privalai!" Garbė Vytauto Didžiojo universitetui, kad jis ir juodžiausioje vergijos naktyje išliko „reakcijos tvirtove"!

Iš Nepriklausomos Lietuvos gimnazijos suolo atsineštą žinių, mokslo, asmenybės tobulėjimo ir noro dirbti Tėvynės labui troškulį labai sunkiomis pokario buities ir egzistencijos sąlygomis padėjo įgyvendinti VDU profesoriai, docentai, dėstytojai, kurie tada pedagoginį darbą dirbo daugiau iš idėjos, negu už atlyginimą. Varganas buvo jų atlyginimas, bet užtat buvo didelis pareigos jausmas! Visi vargome vienodai – pedagogai ir studentai, vienodai su baime laukdavome rytdienos, ypač prieš masinius Lietuvos žmonių trėmimus, vienodai susijaudinę stebėdavome, kas jau negrįžtamai dingo iš auditorijos... Laikas tada buvo toks, kad iš akių žvilgsnio, lakoniško, dažnai nebaigto sakinio suprasdavome vieni kitus. Su dėstytojais visuomet bendravome tarsi su vyresniaisiais šeimos nariais.

Mums, pirmiesiems pokario studentams, labai pasisekė, nes turėjome progos klausytis profesorių Antano Bistricko, Juozo Dalinkevičiaus, Prano Jodelės, Kazio Sleževičiaus, Kazimiero Vasiliausko ir kitų iškilių dėstytojų, kurių gilios profesinės žinios, erudicija, elegantiškas dėstymo bei bendravimo su studentais būdas įsiminė visam gyvenimui ir ne vieną paskatino sekti jų pėdomis.

Ano meto mokslininkai ir pedagogai išaugo laisvajame pasaulyje, jų dar nebuvo palietusios bolševizmo bacilos. Todėl nenuostabu, kad visi profesoriai ir dėstytojai buvo labai geranoriški, tolerantiški, visada pasirengę padėti auklėtiniams. Jie labai imponavo profesinėmis žiniomis, nes beveik visi buvo baigę mokslus arba stažavęsi garsiuose Vakarų Europos universitetuose, buvo bendravę su garsiais užsienio specialistais. Be to, jie buvo gerai žinomi ir sulaukę užsienio mokslininkų pripažinimo, dėl to jie buvo mums sektinas pavyzdys.

Prisimindami studijų dienas, su gilia pagarba minime ne tik iškiliuosius profesorius, bet ir tada dirbusius jaunesnius pedagogus – docentus, dėstytojus, asistentus. Visi jie geranoriškai stengėsi perteikti mums su-

kauptas profesines žinias, savo asmeniniu pavyzdžiu mokė mus tapti visuomenei naudingais piliečiais. Su gilia pagarba šiandien prisimename Balį Garmų, Klemensą Kaušinį, Vytautą Klimavičių, Mykolą Koščiauską, Vytautą Kriščiūną, Vytautą Likevičių, Stasį Lukošiūną, Juozą Macevičių, Justiną Mikucką, Joną Paulauską, Ričardą Pesį, Bronių Petrulį, Viktorą Ražaitį, Mikalojų Remišauską, Anatolijų Rozenbliumą, Stasį Vabalevičių, Stasį Vasauską ir kitus, kurių kiekvienas buvo puikus savo profesijos žinovas, šaunus pedagogas, įdomi asmenybė. Ačiū Jums! Jūs vedėte mus gyvenimo keliu, padėjote tapti gerais žmonėmis ir specialistais!

Per negailestingo laiko prizmę visuomet išryškėja „kas" yra „kas". Po daugelio metų ypač malonu prisiminti pirmąjį mūsų dekaną profesorių **Antaną B I S T R I C K Ą** – santūrų, geraširdišką, puikų specialistą, racionalų pedagogą. Antanas gimė 1900 m. sausio 24 d. Šiaulių apskrities Radviliškio valsčiaus Kaulinių kaime, ūkininkų šeimoje. Pradinę mokyklą jis lankė Radviliškyje, o 1910 m. įstojo į Šiaulių gimnaziją, kurioje mokėsi iki vokiečių okupacijos pradžios (per Pirmąjį pasaulinį karą). Karo metais gyveno tėviškėje. Baigiantis karui, Šiauliuose susikūrė lietuvių gimnazija, ir Antanas joje tęsė mokslą. 1919 metais jis įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę ir tarnavo Kaune, Panevėžyje, Šiauliuose. Jam buvo suteiktas vyresniojo puskarininkio laipsnis. Vėliau buvo aktyvus šaulys. Gimnaziją Antanas baigė 1922 m. birželio 13 d. ir rudenį įstojo į Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Statybos skyrių. Studijų metais jis techniku dirbo įvairius statybos darbus: 1924 m. vasarą Šiaulių miesto valdyboje, vadovaujamas inžinieriaus K. Reisono, 1925 m. vasarą statė Teisingumo ministerijos rūmus, 1926 m. dirbo Ukmergės kelių valdyboje. 1927 m. A. Bistrickas dirbo hidrometrinių tyrinėjimų, kuriems vadovavo profesorius S. Kolupaila, grupėje. 1928 m. pradžioje A. Bistrickas – darbų vykdytojas Ateitininkų rūmų statybvietėje (darbų vadovas inž. F. Vizbaras). 1931 m. jis buvo dviejų gyvenamųjų namų statybos Kaune darbų vykdytojas (vadovai architektas V. Lansbergis ir inžinierius A. Jokimas). 1932 m. vasario 13 d. A. Bistrickas apgynė diplominį projektą „Geležinis tiltas per Nemuną ties Jurbarku". Jam buvo įteiktas statybos inžinieriaus diplomas, kurį pasirašė VDU rektorius profesorius V. Čepinskis ir Technikos fakulteto dekanas profesorius K. Vasiliauskas.

Nuo 1932 m. birželio 15 d. iki 1933 m. kovo 1 d. jaunesniuoju inžinieriumi A. Bistrickas dirbo Geležinkelių valdybos Kelio ir statybos direkcijoje Kaune. Tuomet jis buvo pakviestas dirbti į VDU jaunesniuoju asistentu. 1935 m. rugsėjo pradžioje jis paskiriamas vyresniuoju asistentu ir šias pareigas ėjo iki 1941 m. kovo pradžios.

1936 m. rugsėjo 15 d. A. Bistrickas savo lėšomis išvyko į Vienos aukštąją technikos mokyklą ir vienerius metus stažavosi pas profesorių

Hertmaną (tiltų klausimais) bei docentą Girkmaną (plieno suvirinimo klausimais). Po to A. Bistrickas paprašė VDU rektorių pratęsti stažuotę dar vienerius metus (iki 1938 m. rugsėjo 1 d.). Vadovaujamas profesoriaus Melanio, Vienoje jis parengė daktaro disertaciją. 1940 m. gruodžio 21 d. VDU Statybos fakulteto taryba (pirmininkas profesorius S. Kolupaila) pripažino mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, o 1941 m. balandžio 18 d. Lietuvos SSR švietimo komisaras A. Venclova patvirtino A. Bistricką VDU docentu. 1941 ... 1944 m. jis buvo VDU Statybos fakulteto prodekanas, o 1944 m. rugsėjo 13 d. paskirtas Statybos fakulteto dekanu.

Docentas A. Bistrickas atliko karo metu susprogdintų Vilniaus Žaliojo, Raudondvario, Kauno Panemunės ir kitų Lietuvos tiltų statinius skaičiavimus, dalyvavo komisijose jiems atstatyti.

Nuslinkus frontui į Vakarus ir atidarius VDU, 1944 m. rugpjūčio 1 d. doc. A. Bistrickui buvo pasiūlyta eiti Medinių ir plieninių konstrukcijų bei tiltų katedros vedėjo pareigas. 1945 m. kovo 3 d. VAK A. Bistrickui patvirtino docento vardą. 1945 m. birželio 7 d. VDU Mokslo tarybos teikimu Lietuvos SSR švietimo komisaras J. Žiugžda A. Bistricką paskyrė profesoriumi.

1945 m. rudenį, kai buvome priimti į VDU Statybos fakultetą studentais, priėmimo dokumentą ir studijų knygeles savo parašu patvirtino dekanas A. Bistrickas. Jis su studentais visada maloniai kalbėdavosi, patardavo, niekuomet nematėme jo rūškano, nepatenkinto veido.

Įkūrus KPI, A. Bistrickas dirbo Inžinerinių konstrukcijų katedroje, o 1961 m. – Metalinių konstrukcijų katedroje. 1970 m. rugsėjo 1 d. Gelžbetoninių konstrukcijų ir Metalinių konstrukcijų katedros buvo sujungtos, o naujoji katedra pavadinta Statybinių konstrukcijų katedra. Į ją buvo perkeltas ir prof. A. Bistrickas.

Nuo 1938 m. prof. A. Bistrickas skaitė plieninių konstrukcijų, nuo 1941 metų – plieninių tiltų, medinių konstrukcijų disciplinų paskaitas. 1950 m. laidos kelių specialybės studentams jis septintame ... devintame semestruose skaitė plieninių tiltų, o statybininkams – medinių konstrukcijų disciplinų paskaitas. Jis kalbėdavo aiškiai, neskubėdamas, akcentuodavo ypač įsimintinus dalykus. Paskaitų skaitymo būdas rodė aukštą profesoriaus vidinę kultūrą, didelę pedagoginę patirtį, gilią erudiciją. Klausantis profesoriaus A. Bistricko paskaitų, neatrodė, kad šios disciplinos yra labai sunkios. Tik vėliau įžvelgėme jų plotmę ir svarbą. Per egzaminą jis dažnai pateikdavo netikėtą klausimą, paprašydavo paaiškinti konstrukcijų derinius, domėjosi, kokius skaitėme literatūros veikalus. Studentams, norintiems gauti didesnę stipendiją, kartais tekdavo perlaikyti egzaminą. Profesorius tada sakydavo: „Bus arba trejetas, arba penketas. Ketverto nebus!" Tačiau nepasitaikydavo, kad šis papildomas egzaminas būtų nesėkmingas. Profesorius A. Bistrickas buvo praktikuojantis katalikas ir to net nemėgino slėpti. Gal todėl ir jo profesoriaus vardo pripažinimo procesas – toks paslaptingas.

Prof. A. Bistricko straipsniai apie tiltus, geležies strypų suvirinimą yra paskelbti žurnale „Technika ir ūkis". 1954 m. prof. A. Bistrickas parengė leidinį „Medinių konstrukcijų elementai", o 1958 m. – vadovėlį „Medinės konstrukcijos". 1960 m. pasirodžiusios knygos „Pastatų konstrukcijos" jis yra bendraautoris. Prof. A. Bistrickas buvo aktyvus Lietuvos inžinierių ir architektų sąjungos narys, buvo renkamas jos valdybos, revizijos komisijos nariu. Profesorius Antanas Bistrickas mirė 1974 metų balandžio 4 dieną Kaune.

Nelabai linkęs bendrauti (daugiausia tik studijų, mokslo tyrimų reikalais) docentas **Edvardas B O R K A U S K A S** visiems skiepijo meilę darbui, pasirinktajai statybininko profesijai, mokė racionaliai organizuoti darbų procesus. E. Barkauskas gimė 1908 m. spalio 13 d. Rusijoje, Tulos gubernijos Jefremovo apskrities Podolhy kaime, kur motina dirbo valstybinėje parduotuvėje. Borkauskų šeima į Lietuvą sugrįžo prieš Pirmąjį pasaulinį karą, ir Edvardo tėvas gavo ūkvedžio tarnybą Biržų apskrities Zasinyčių dvare. Pradinį mokslą įgijęs sunkiais karo metais Edvardas 1921 metais įstojo į Panevėžio gimnaziją ir 1927 m. ją baigė. Po to jis trejus metus privačiai mokė gimnazijos mokinius ir, susitaupęs lėšų, 1930 metais išvyko studijuoti į Čekijos aukštąją technikos mokyklą (Česka Vysoka škola technicka) Brno mieste. Jis mokėsi uoliai ir 1936 m. gavo vandens statybos (hidrotechnikos) inžinieriaus diplomą.

Grįžęs į Lietuvą, 1937 ... 1940 m. E. Borkauskas dirbo inžinieriumi Kauno miesto savivaldybės Statybos skyriuje, o po to perėjo į statybos kooperatyvą „Talka", kuris tais pat metais buvo pertvarkytas į Komunalinės statybos trestą. Jame dirbo iki 1946 m. birželio 15 d.

1946 m. rudenį E. Borkauskas buvo priimtas dėstytoju į VDU. Iš pradžių jis buvo paskirtas Topometrijos katedros asistentu, 1947 m. – Hidrotechnikos katedros, o 1948 m. – Trobesių konstrukcijų katedros vyresniuoju dėstytoju, bet visą laiką dėstė statybos darbų organizavimo, ekonomikos ir darbo bei gaisrinės saugos disciplinas. Įkūrus KPI, jis dirbo vyresniuoju dėstytoju Statybos darbų organizavimo katedroje, 1954 m. apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Alfa pusvandenio gipso iš vietos žaliavos susidarymo sąlygų tyrimai", o 1957 m. jam suteiktas mokslo docento vardas. 1957 ... 1960 m. jis dirbo KPI Statybos fakulteto prodekanu, o 1961 m. buvo išrinktas Statybos darbų organizavimo katedros vedėju. 1970 m. doc. E. Borkauskas buvo perkeltas į VISI ir patvirtintas Statybos ekonomikos ir organizavimo katedros vedėju. Nuo 1976 m. dirbo tos pačios katedros docentu. 1968 m. docentui E. Borkauskui buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio statybininko garbės vardas.

Docentas E. Borkauskas – vadovėlio „Statybos darbų technologija" (1960) bendraautoris, jo mokslo straipsniai paskelbti „Mokslo ir techni-

kos", „Žemės ūkio", „Statybos ir architektūros" žurnaluose, aukštųjų mokyklų mokslo darbuose. Docentas Edvardas Borkauskas mirė 1994 metų kovo 2 dieną Vilniuje.

Labai santūrus, lėtoko būdo, bet geranoriškas **Jonas Č E I Č Y S** nuodugniai aiškindavo melioracijos mokslo vingrybes, pateikdavo daug naujovių, supažindindavo su ateities idėjomis ir perspektyvomis. Jonas Čeičys gimė 1901 m. gruodžio 17 d. Rokiškio valsčiaus Kalnelių kaime. Pradinį mokslą įgijo tėviškėje, o gimnaziją lankė Rokiškyje. Baigęs šeštąją klasę, jis įstojo į Dotnuvos žemės ūkio technikumą ir 1924 m. įgijo kultūrtechniko kvalifikaciją. Iki 1927 m. pabaigos J. Čeičys dirbo kultūrtechniku Žemės ūkio ministerijoje, o po to, gavęs Respublikos stipendiją, išvyko į Vienos aukštąją žemės ūkio mokyklą ir 1933 m. gavo melioracijos inžinieriaus diplomą. Grįžęs į Lietuvą, J. Čeičys dirbo Žemės ūkio ministerijoje. 1935 ... 1938 m. jis buvo Kėdainių aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos direktorius. Vykstant Žemės ūkio ministerijos pertvarkai, 1938 m. jis buvo paskirtas naujai sukurto Melioracijos departamento direktoriumi ir šias pareigas ėjo iki 1940 m. birželio. 1941 ... 1944 m. J. Čeičys dirbo Vandens ūkio direkcijos Technikos skyriaus vedėju, vadovavo VDU Melioracijos katedrai ir skaitė paskaitas Statybos fakulteto studentams. 1941 m. liepos 30 d. VDU Statybos fakulteto taryba J. Čeičiui suteikė adjunkto vardą.

Artėjant Antrojo pasaulinio karo frontui iš Rytų, J. Čeičys išvyko į Austriją, kur tada gyveno jo šeima. Tačiau 1945 m. pabaigoje grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas VDU Melioracijos katedros vedėju. 1948 m. J. Čeičys apgynė mokslų kandidato (daktaro) disertaciją, o netrukus jam buvo suteiktas mokslo docento vardas. 1948 ... 1950 m. J. Čeičys taip pat dirbo dėstytoju ir Lietuvos ŽŪA.

1950 m. lapkričio 10 d. buvo įkurtas Lietuvos MA Melioracijos institutas, ir doc. J. Čeičys paskirtas jo pirmuoju direktoriumi. Direktoriavo jis iki 1959 m. Vėliau šiame institute jis dirbo Agromelioracijos ir Kultūrtechnikos skyrių vedėju. Remdamasis paskelbtais savo mokslo darbais, J. Čeičys parengė daktaro disertaciją „Melioracijos klausimai Lietuvoje", ir 1968 m. jam buvo suteiktas habilituoto daktaro laipsnis.

Doc. J. Čeičys parengė šiuos mokslo darbus: „Dirvožemių melioracija" (1951), „Melioracijos terminų žodynas" (1960). „Melioracijos darbų septynmetis Lietuvos respublikoje" (1960), „Žemės ūkio melioracijos" (1965). Habilituoto daktaro Jono Čeičio gyvenimas baigėsi tragiškai – dėl ligos 1970 m. liepos 22 d. jis savo noru pasitraukė iš gyvenimo....

Vaikystėje pažinęs kelionių į tolimus kraštus "skonį", studijų laikais negailestingai raikęs marių bangas vyresnysis dėstytojas **Romualdas**

D A Č I N S K A S visą gyvenimą susiejo su ekskursijomis po hidrotechnikos platybes. Štai jo gyvenimo ekskursija: „Gimiau 1914 m. gegužės 26 d. Charbine, Mandžiūrijoje. Mano tėvas tada ten dirbo Kinų Rytų geležinkelio sąskaitininku. Jis labai mėgo keliauti ir per atostogas, naudodamasis teise nemokamai važiuoti geležinkeliu, su visa šeima ekskursuodavo po Mandžiūriją – nuo Altajaus kalnų iki Korėjos. Tos kelionės mano vaikiškoje vaizduotėje paliko neišdildomą įspūdį. Rusų pradinėje mokykloje Šuančenpu mokiausi 1921 ... 1925 metais. 1925 m. tėvai per Sibirą grįžo į Lietuvą, ir apsigyvenome Kaune. Gerai nemokėdamas lietuvių kalbos, 1925 ... 1927 m. lankiau Kauno rusų gimnaziją, o 1927 m. rugsėjį perėjau į „Aušros" berniukų gimnaziją, kurią baigiau 1933 metais. 1929 ... 1941 m. buvau jūrų skautas ir skautų draugovės vadovas, organizavau buriavimo kursus Šventojoje, vadovavau kelionei burlaiviu „Šaulys" į Švediją.

1933 m. rudenį įstojau į VDU Technikos fakulteto Statybos skyrių. 1935 m. rugsėjo 17 d. buvau pašauktas į Lietuvos kariuomenę. Vienerius metus tarnavau aspirantu Karo mokykloje ir man buvo suteiktas jaunesniojo leitenanto laipsnis. 1936 m. rudenį grįžau į universitetą tęsti studijų. Tada įstojau į atsargos karininkų korporaciją „Ramovė". 1941 m. vasario 1 d. buvau priimtas į VDU Statybos fakulteto Hidrotechnikos katedrą laborantu. 1943 m. vasario 16 d. apgyniau diplominį projektą ir įgijau diplomuoto statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Netrukus buvau paskirtas Hidrotechnikos katedros jaunesniuoju asistentu, o 1944 m. rugpjūčio 1 d. – vyresniuoju dėstytoju. Tada man taip pat buvo pavesta eiti Hidrotechnikos katedros vedėjo pareigas. Daug teko darbuotis kuriant Hidrotechnikos laboratoriją, kuriai vadovavau iki 1952 metų. Katedros vedėju dirbau iki 1947 m. vasario.

1947 m. kovo mėnesį Lietuvos MA Geologijos ir geografijos institute pradėjau dirbti jaunesniuoju mokslo bendradarbiu. 1951 m. pradžioje grįžau jau į KPI Hidrotechnikos katedrą vyresniuoju dėstytoju ir šias pareigas ėjau iki 1953 m. gruodžio pabaigos. 1954 m. sausio pradžioje įstojau į aspirantūrą LŽŪA Hidroįrenginių katedroje. Baigęs aspirantūrą 1957 m., vėl grįžau į KPI Hidrotechnikos katedrą. 1974 m. rugsėjo 23 d. išėjau į pensiją.

VDU 1950 m. laidos studentams pirmajame kurse dėsčiau braižybą, o ketvirtame semestre skaičiau hidraulikos disciplinos paskaitas. Vėliau jau KPI Mašinų gamybos fakulteto trečiojo kurso studentams skaičiau hidraulikos ir hidraulinių įrenginių, o Santechnikos fakulteto studentams – hidraulikos ir aerodinamikos disciplinų paskaitas.

Kartu su katedros bendradarbiais J. Macevičiumi, D. Palukaičiu, A. Vaidakavičiumi, J. Kunigėliu, V. Paliūnu ir J. Žilevičiumi 1966 m. išleidome „Hidraulikos" vadovėlį, „Mokslo ir gyvenimo" žurnale buvo paskelbtas mano straipsnis „Nuo vandens rato iki turbinos".

1948 m. „Komunisto" žurnale buvau kaltinamas, kad „buvęs vokiečių pataikautojas", „paskaitose nutyli tarybinius laimėjimus". Tačiau po patikrinimo universiteto vadovybė leido toliau dirbti dėstytoju. 1951 m. gegužės ... lapkričio mėnesiais buvau „Šešupės" kolūkio hidroelektrinės statybos vadovas. Šioje statybvietėje tada dirbo apie 700 studentų ir 50 universiteto personalo narių.

Universitete buvo atkakliai siūloma stoti į komunistų partiją, bet pavyko išsisukti. 1953 m. gegužės 10 d. buvau areštuotas, tardomas. Ragino bendradarbiauti su KGB, žadėjo pagalbą, grasino. Nesutikau, todėl galutinai sužlugo mano viltys apginti mokslų kandidato (daktaro) disertaciją".

Energingas, greitakalbis, geranoriškas, mandagus, visada su jam būdinga draugiška šypsenėle, dėstęs lege artis, non multa sed multum (meistriškai, trumpai, turiningai) – toks šiandien menasi profesorius **Juozas D A L I N K E V I Č I U S** . Tai buvo puikus specialistas, mokėjęs įžvelgti reiškinių esmę, palikęs ryškų pėdsaką Lietuvos moksle. Nors sovietmečiu buvo norima sumenkinti jo nuopelnus, jis buvo atkakliai puolamas, bet, būdamas teisus, atsilaikė, išliko tvirtas ir nepalaužiamas. Mums, studentams, ypač didelę pagarbą kėlė profesoriaus erudicija, mokslinė leksika. Supratome, kad profesorius – europinio masto mokslininkas. Į šį pasaulį Juozas atėjo 1893 m. birželio 13 d. Ukmergės apskrities Pamūšio kaime, ūkininko šeimoje. Pirmąjį elementorių pažino jau namuose. 1903 ... 1911 metais mokėsi Gardino gimnazijoje ir gavo jos atestatą su sidabro medaliu bei paskatinimo astronomijoje atžyma. 1911 m. jis įstojo į Petrapilio universiteto Fizikos ir matematikos fakultetą, bet po metų, išlaikęs konkurso egzaminus, geologijos ir kalnų pramonės mokslus pradėjo studijuoti Petrapilio kalnakasybos institute. Nuo pat pirmųjų studijų metų aktyviai dalyvavo geologinėse ekspedicijose, hidrotechninių tyrinėjimų darbuose. 1919 m. J. Dalinkevičius Kalnakasybos institute pradėjo dirbti asistentu, nors aukštojo mokslo diplomo dar neturėjo, nes buvo neišlaikęs visuomeninių mokslų disciplinų egzaminų ir neapgynęs diplominio projekto.

1924 m. J. Dalinkevičius atvyko į Kauną. Iš pradžių jis dirbo Lietuvos universiteto Gamtos muziejaus vyresniuoju laborantu, o 1926 m. sausio 11 d. buvo priimtas į Technikos fakulteto Cheminės technologijos skyrių šeštojo semestro studentu. 1930 m. vasario 17 d. apgynė diplominį projektą ir jam buvo suteikta inžinieriaus technologo kvalifikacija. 1932 ... 1933 metais VDU komandiravo jį į Graco (Austrija) universitetą, kur tobulinosi minerologijos ir geologijos srityje. Ten jis parengė ir 1933 m. apgynė daktaro disertaciją „Lietuvos terciarinės nuogulos ir Šventosios upės vidurinio devono oldredas, kaip jų substratas" ir tapo minerologijos bei geologijos mokslų daktaru. 1935 m. birželio 4 d. J. Dalinkevičius VDU apgynė daktaro habilitacinį darbą „Lietuvos kreida" ir jam buvo suteiktas venia legendi.

Petrapilio kalnakasybos instituto Markšeiderijos ir geodezijos katedroje J. Dalinkevičius iki 1924 m. dirbo asistentu, topografinės bei kalnakasybos geometrijos ir specialiosios geologinės disciplinos dėstytoju. Nuo 1925 m. birželio 2 d. Lietuvos universiteto Geologijos (vėliau Mineralogijos ir geologijos) katedroje dirbo vyresniuoju laborantu, 1930 m. balandžio 10 d. buvo paskirtas jaunesniuoju, o 1931 metų kovo 24 d. – vyresniuoju asistentu. Katedros docentu ir Geologijos kabineto vedėju patvirtintas 1936 m. kovo 16 d. Grąžinus Vilnių Lietuvai, 1940 m. vasarą kai kurios VDU specialybės ir katedros buvo perkeltos į Vilniaus universitetą, tarp jų ir Geologijos katedra. Vilniuje doc. J. Dalinkevičius iš pradžių vadovavo Geologijos kabinetui, o 1941 m. buvo išrinktas Geologijos katedros vedėju. 1941 m. spalio 11 d. doc. J. Dalinkevičius buvo pakviestas ir VDU jo įsteigtos Inžinerinės geologijos katedros vedėju (iš pradžių šias pareigas ėjo kaip antraeilininkas, o nuo 1942 m. pavasario – šios pareigos buvo pagrindinės). Katedrai jis vadovavo iki 1948 m., o po to dirbo tik Vilniuje. Profesoriaus vardas J. Dalinkevičiui buvo suteiktas 1940 m. lapkričio 10 d. Abiejuose universitetuose jis dėstė daugiau kaip 10 įvairių geologijos disciplinų.

1941 m. rugsėjo 22 d. J. Dalinkevičius buvo išrinktas Lietuvos MA nariu korespondentu. Nors šių pareigų sovietinė valdžia nepripažino, bet 1946 m. prof. J. Dalinkevičius vėl tapo Lietuvos MA akademiku. 1941 m. lapkritį ... 1944 m. liepą jis dirbo MA Geologijos instituto direktoriumi. 1963 m. prof. J. Dalinkevičius išėjo į pensiją, bet katedroje liko profesoriumi konsultantu, aktyviai dalyvavo ir Geologijos instituto mokslo veikloje.

Praktinį geologo stažą J. Dalinkevičius kaupė jau nuo 1913 m. Iš pradžių jis dirbo praktikantu, vėliau savarankiškai tyrinėjo geologinius procesus ties Petrapiliu, Estijoje (1913), Kryme (1916), Kazachstane (1917), Jamburge (1918 ... 1919), pagal Vymės upę Komijos šiaurėje (1919), Karelijoje (1920), Donbase (1922 ir 1923). Nuo 1925 m. geologinius tyrimus jis vykdė Lietuvoje ir paskelbė keletą mokslo darbų. Per keliones į Vakarų ir Rytų Europą aplankė ir geologiniu požiūriu gerai pažino Latviją, Estiją, Belgiją, Austriją, Rytų Alpes, kai kurias Jugoslavijos ir Italijos sritis, Centrinės Rusijos karbono baseiną. Be to, jis aplankė daugelį Rytų ir Vakarų Europos geologinių organizacijų ir muziejų, susipažino su jų veikla. 1921 m. antrajame markšeiderių suvažiavime Petrapilyje buvo organizacinio komiteto ir prezidiumo narys. 1937 m. Lietuvai atstovavo XVII tarptautiniame geologų kongrese Maskvoje, 1940 m. pavasarį Kaune organizavo lietuvių ir latvių geologų suvažiavimą. 1941 m. balandį J. Dalinkevičius dalyvavo internacionalinės asociacijos kvarterui tirti (INQUA) suvažiavime Voroneže.

Mokslo tyrimus J. Dalinkevičius pradėjo dar Petrapilyje, susidomėjęs grafinių metodų taikymu astronomijoje ir geologijoje. Grįžęs į Kauną, daugiausia dėmesio skyrė Lietuvos geologinėms, stratigrafinėms, hidroge-

ologinėms ir mineralinių žaliavų gavybos problemoms nagrinėti. Prof. J. Dalinkevičius tyrė Lietuvos gelmių geologinę sąrangą, parengė Lietuvos geologijos žemėlapį. Jis sukūrė Lietuvos geologų mokyklą, tyrinėjo beveik visas mūsų krašto geologijos sistemas. Tyrė jis ir mineralines medžiagas, jų naudojimo galimybes. Prof. J. Dalinkevičius buvo pirmasis Lietuvos geologas, 1947 m. mokslo tyrimais prognozavęs, kad Lietuvoje gali būti naftos. Tai pasitvirtino tuomet, kai 1968 m. ištryško pirmasis naftos fontanas.

Prof. J. Dalinkevičius parengė ir išleido šiuos mokslo veikalus: „Kalnų geometrija" (1923), „Lietuvos moliai" (1931), „Lietuvos devonas ir jo ryšiai su Latvijos devonu" (1932), „Lietuvos kreida" (1934). Profesorius Juozas Dalinkevičius mirė 1980 metų vasario 26 dieną Kaune. Palaidotas tėviškėje – Pamūšio kapinėse.

Šiek tiek užsidaręs, tarsi prislėgtas, ramaus būdo docentas **Jonas DEKSNYS** buvo „sausokas" dėstytojas, bet geranoriškas ir nuoširdus, dėl to visų labai mėgiamas. Jis sukaupė daug vertingos istorinės medžiagos, nemažai jos paskelbė spaudoje, bet politinėse kryžkelėse jam buvo nelemta tapti mokslininku. J. Deksnys gimė 1904 m. gruodžio 2 d. Rokiškio apskrities Juodupės valsčiaus Buteniškio vienkiemyje. Baigęs pradinę mokyklą, jis įstojo į Rokiškio gimnaziją ir 1925 m. gavo brandos atestatą. Būdamas gimnazistu J. Deksnys tėviškėje susipažino su ten dirbusiu matininku. Šie matavimo darbai taip sudomino jaunuolį, kad jis nutarė studijuoti geodeziją.

1928 m. J. Deksniui buvo skirta valstybės stipendija, ir jis išvyko studijuoti į Čekijos aukštosios technikos mokyklos (České Vysoké Učeni Technicke) Žemės matavimo inžinerijos skyrių Prahoje. 1930 m. gruodžio 31 d. jis gavo šios mokyklos diplomą, kurį 1932 m. birželio 6 d. nostrifikavo Lietuvos švietimo ministras. Lietuvoje J. Deksnys pora metų dirbo matininku. 1932 m. birželio 15 d. VDU Technikos fakulteto dekano profesoriaus K. Vasiliausko prašymu inž. J. Deksnys buvo priimtas jaunesniuoju asistentu į prof. S. Dirmanto vadovaujamą katedrą.

Įkūrus matavimo tarnybą Kaunui planuoti ir tvarkyti, jos vedėju buvo pakviestas J. Deksnys. Jis organizavo ir atliko pagrindinius Kauno matavimus: 1932 ... 1933 m. miesto precizinę niveliaciją, 1936 ... 1937 m. – miesto ir apylinkių trianguliaciją. Šie darbai buvo labai aukštos kokybės. Net po 60 metų jais dar tebesinaudojama.

1933 m. Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje Kėdainiuose buvo įkurta geodezijos specialybė. Jau tada buvo numatyta kurti Lietuvos žemės kadastrą, todėl visiškai naujai fotogrametrijos ir kadastro disciplinai dėstyti buvo pakviestas J. Deksnys. 1940 m. gruodžio 1 d. VDU Statybos fakulteto taryba suteikė J. Deksniui mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, o

1941 m. kovo 14 d. – docento vardą. Tačiau netrukus prasidėjo Vokietijos–Sovietų Sąjungos karas, ir dėl to nei mokslinis laipsnis, nei vardas jam nebebuvo patvirtinti.

VDU J. Deksnys dėstė topometriją, fotogrametriją, matavimų istoriją. 1943 m. uždarius universitetą, jis dirbo nelegaliai ir, negaudamas jokio atlyginimo, konsultavo diplomantus. 1944 m. rugsėjo 30 d. VDU rektorius prof. A. Purėnas docentą J. Deksnį paskiria Topometrijos katedros vedėju.

1929 ... 1941 m. J. Deksnys parašė keliolika mokslo straipsnių, kurie buvo atspausdinti Lietuvos žurnaluose „Matininkų ir kultūrtechnikų balsas", „Žemėtvarka ir melioracija", „Technika ir Ūkis", „Zememeričsky vestnik" (Čekija). Svarbiausieji jo mokslo straipsniai – „Miestų matavimo reikalai", „Geodezinė terminologija", „Gamta, urbanizmas, geodezija ir mes" ir kt. Sovietmečiu J. Deksnys buvo kritikuojamas, kad nuo 1941 m. nustojo bendradarbiavęs spaudoje ir tuo rodo pasyvią priešpriešą komunistinei santvarkai Lietuvoje. Universiteto komunistų nepasitenkinimą kėlė ir tai, kad J. Deksnys buvo religingas ir to neslėpė.

1946 m. Topometrijos ir Geodezijos bei astronomijos katedros buvo sujungtos į vieną Geodezijos katedrą, į kurią J. Deksnys perkeltas vyresniuoju dėstytoju. 1952 ... 1953 m. J. Deksnys antraeiles pareigas dar ėjo ir Lietuvos ŽŪA. Dirbdamas KPI, jis parengė mokslo darbą „Būdai Lietuvos teritorijos altitudėms perskaičiuoti į Baltijos sistemą", kurį taikant buvo racionaliai rengiami melioracijos projektai. Šį darbą 1953 m. teigiamai apibūdino Žemės ūkio projektavimo institutas. Geodezijos katedroje išdirbęs 24 metus, 1956 m. rugsėjo 7 d. KPI rektoriaus įsakymu vyresnysis dėstytojas J. Deksnys iš darbo buvo atleistas. Tais pat metais J. Deksnys buvo priimtas vyriausiuoju geodezininku į Vandens ūkio projektavimo institutą, kuriame dirbo iki 1974 metų. Institute J. Deksnys parengė šiuos didelės apimties mokslo darbus: „Lietuvos teritorijos reperių išdėstymo schemos ir altitudžių katalogas", „Lietuvos hidrografinis žemėlapis 200 000", „Lietuvos rajonų dvispalvės hidrografinės schemos M 1 : 10 000". Jis iš įvairių šaltinių surinko upių, ežerų vardus ir nužymėjo takoskyros linijas tarp upių baseinų. Vėliau šią medžiagą panaudojo Lietuvos MA Lietuvių kalbos institutas ir 1963 m. išleido „Lietuvos upių ir ežerų vardyną", kuris ir dabar naudojamas sudarant žemėlapius. Net ir būdamas pensininku, J. Deksnys labai domėjosi mokslo tyrimais, rinko medžiagą pagal temas „Lietuvos vietovardžių kaita XII ... XX amžiuose", „Suvalkijos žemių nuosavybės kaita nuo Vytauto Didžiojo laikų iki XX amžiaus", „Kauno miesto geodezinių darbų vykdymo studija". Docentas Jonas Deksnys mirė 1989 metų kovo 30 dieną Kaune. Palaidotas Karmėlavos kapinėse.

Jaunas ir talentingas pedagogas docentas **Balys G A R M U S** studentų buvo gerbiamas už principingumą, negatyvų požiūrį į okupantus.

Jeigu ne bolševikinė inteligentijos žlugdymo ir tautos naikinimo politika, tai B. Garmus, kaip ir daugelis perspektyvių specialistų laisvoje Lietuvoje, būtų išvykęs į Vakarus pasisemti mokslo žinių ir Lietuvoje būtų pasiekęs labai daug ne tik profesijoje, bet taip pat moksle, visuomenėje. Deja, okupantai atliko pragaištingą vaidmenį: virš B. Garmaus galvos visą laiką kabojo Damoklo kardas, kuris kiekvieną akimirką galėjo nukristi... Docentas B. Garmus prisimena: „Gimiau 1919 m. sausio 27 d. Kauno apskrities Pakuonio valsčiaus Būčkiemio kaime, ūkininko šeimoje. 1930 m. baigiau Pakuonio pradinę mokyklą ir, savarankiškai pasirengęs, 1931 m. išlaikiau egzaminus į Kauno „Aušros" berniukų gimnazijos antrąją klasę. 1938 m. gavau brandos atestatą ir rudenį įstojau į VDU Technikos fakulteto Statybos skyrių. Po penkerių metų jau Statybos fakultete apgyniau diplominį projektą „Gelžbetoninis viadukas pėstiesiems Aukštuosiuose Šančiuose" ir 1943 m. gruodžio 22 d. įgijau diplomuoto statybos inžinieriaus kvalifikaciją. 1944 m. vasario 15 d. pradėjau dirbti laborantu Kauno geležinkelių depe, bet po mėnesio buvau priimtas į VDU Statybinės statikos katedrą aspirantu. Nuslinkus frontui į Vakarus, 1944 m. rugpjūčio 1 d. pradėjau dirbti jaunesniuoju asistentu, o 1947 m. rugsėjo 1 d. buvau paskirtas vyresniuoju dėstytoju. 1944 ... 1953 metais mėgstamą pedagoginį darbą dirbau ir Kauno politechnikume: dėsčiau matematiką, medžiagų atsparumą, teorinę ir statybinę mechaniką. Be to, 1950 ... 1957 metais antraeilininko pareigas ėjau dar ir Lietuvos ŽŪA.

KPI Statybinės mechanikos katedroje parengiau ir apgyniau disertaciją „Apie aukštų statinių ant tampraus ir tampriai plastingo pagrindo stabilumą". Disertaciją teigiamai apibūdino oficialieji oponentai, ir 1958 m. rugsėjo 26 d. man buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. 1961 m. gegužės 31 d. VAK patvirtino mokslo docento vardą, kurį man buvo suteikusi KPI Mokslo taryba. 1959 m. Statybinės mechanikos katedros dėstytojai išleido „Medžiagų atsparumo" vadovėlį, kurio bendraautoris esu ir aš. 1979 m. rugsėjo 1 d. buvau perkeltas į Medžiagų atsparumo katedrą, o 1983 m. rugsėjo 1 d. išėjau į pensiją.

Studijų metais ir jau dirbdamas universitete aktyviai dalyvavau stalo teniso, šachmatų, sportinės žūklės varžybose.

1985 ... 1991 m. Statybinių konstrukcijų katedroje dirbau dėstytoju už valandinį atlyginimą. Vėliau dar buvau priimtas vyresniuoju mokslo bendradarbiu, bet 1994 m. kovo 22 d. išėjau į rentą".

Visada optimistiškas, kupinas naujų sumanymų, idėjų docentas **Leonas G A S T I L A** – aktyvus sporto renginių, automobilizmo, kelionių propaguotojas ir organizatorius, produktyvus mokslininkas, parengęs daug automobilių srities knygų, straipsnių. Štai docento gyvenimo pa-

sakojimas: „Gimiau 1918 m. spalio 12 d. Sankt Peterburge, kur mano tėvai buvo evakuoti per Pirmąjį pasaulinį karą. Į Kauną grįžome 1920 m. Mokiausi „Aušros" berniukų gimnazijoje. Mėgau techniką, sportą. Per dieną dviračiu nuvažiuodavau į Alytų ir grįždavau atgal, dalyvavau šuolių nuo tramplino varžybose, su jūrų skautais, vadovaujant profesoriui S. Kolupailai, organizuodavome keliones baidarėmis. Neišblėso iš atminties įspūdingi laužai Rambyno papėdėje pas Martyną Jankų, Anykščiuose pas rašytoją Antaną Vienuolį, Punios šile, Palangoje, Neringoje ir kitur. 1933 m. irkline valtimi nuplaukėme į Palangoje vykusį Pasaulinį skautų sąskrydį, kuriame dalyvavo skautų organizacijos įkūrėjas P. Baden-Povelas.

Gimnazijoje vadovavau fizikų būreliui. Gaminome raketas, aitvarus. 1936 m. gavau brandos atestatą, o rudenį įstojau į VDU Technologijos fakulteto Mechanikos skyrių. 1941 m. liepos 5 d. apgyniau diplominį projektą ir man buvo įteiktas technologijos inžinieriaus mechaniko diplomas. Po to pradėjau dirbti Kauno „Liviela" fabriko techniniu vedėju, o amatų mokykloje ir Aukštesniojoje technikos mokykloje dėsčiau technines disciplinas.

1944 m. frontui nuslinkus į Vakarus, pradėjau dirbti Metalo apdorojimo pramonės tresto Gamybos skyriaus viršininku, o rudenį – vyresniuoju dėstytoju VDU. 1940 ... 1947 m. Transporto mašinų katedros vedėju dirbo automobilizmo mokslus studijavęs Prancūzijoje ir įgijęs VDU Technikos fakulteto diplomą atsargos brigados generolas Juozas Barzda-Bradauskas. Kai NKVD jį suėmė, katedrai vadovavo inžinierius Titas Balčiūnas. Tačiau 1948 m. jis mirė, ir katedros vairą teko perimti man.

Keliai ir automobiliai – labai tampriai viena su kita susijusios sritys, todėl, bendradarbiaudamas su Kelių katedra, 1949 m. kelių specialybės penktojo kurso studentams skaičiau automobilių ir traktorių, taip pat autotransporto disciplinas. 1950 m. įsteigus KPI, Transporto mašinų katedra pavadinta Automobilių katedra. Jai vadovavau iki 1964 m.

1950 m. rugpjūčio 27 d. Kauno valstybiniame universitete apgyniau technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją, o 1952 m. vasario 23 d. man suteiktas mokslo docento vardas. 1950 ... 1955 m., eidamas antraeiles pareigas, vadovavau naujai įsteigto Lietuvos MA Melioracijos instituto Mechanizacijos sektoriui. Buvau išrinktas KPI Mokslo tarybos sekretoriumi, Lietuvos ŽŪA ir Teismo ekspertizės instituto mokslo tarybų nariu. 1966 m. Maskvos liaudies ūkio parodoje buvau apdovanotas sidabro medaliu ir pinigine premija už stendą „Reakcija-2" vairuotojų psichomotorinėms reakcijoms tirti.

Parengiau knygas: „Vairuotojo mėgėjo vadovas" (1960), „Motociklai" (1961), „Motociklai, motoroleriai, mopedai" (1976), „Energija, automobiliniai degalai ir jų tausojimas" (1981), „Automobilių ir traktorių varikliai" (1974) ir „Automobilių ir traktorių teorija ir konstravimo pagrindai" (1978).

Tai buvo pirmieji lietuviški vadovėliai aukštųjų mokyklų studentams. „Melioracijos darbų mechanizacija" (1953) – pirmoji šios srities lietuviška knyga. „Lietuviškojoje enciklopedijoje" atspausdinti 156 mano straipsniai transporto klausimais. 1981 ... 1985 m. redagavau periodinį leidinį „Keliai, mašinos, žmonės." 1960 m. pasiūliau Kačerginėje įrengti žiedinę automobilių lenktynių trasą, būdavau šio „Nemuno žiedo" varžybų organizacinio komiteto narys, techninės komisijos pirmininkas. Dirbdamas VISI, konsultavau seniai pradėtą ir tik 1996 m. išleistą „Vokiečių-lietuvių automobilių terminų žodyną". 1993 m. birželio 30 d. išėjau į rentą. Tačiau ir dabar talkininkauju įvairiuose leidiniuose, rengiu straipsnius naujai „Lietuviškajai enciklopedijai".

Kruopštus, pareigingas, mėgiamas už nuoširdumą, jautrumą, inžinerinę erudiciją, sunkiai mokęsis ir dirbęs sudėtingais revoliucijos, pilietinio karo bei Stalino represijų laikais vyresnysis dėstytojas **Aleksandras G U D A N E C A S (Gudonis)** visuomet atjausdavo ir studentą, ir dėstytoją, stengėsi kuo galėdamas padėti, patarti. Gimė jis 1900 m. spalio 6 d. Kaune. Jo tėvas, kilęs iš Raseinių valsčiaus, buvo baigęs Panevėžio mokytojų seminariją ir 1886 ... 1915 m. mokytojavo įvairiose to meto Kauno ir Vilniaus gubernijų vietovėse. Tolimi Gudanecų (Gudonių) giminaičiai ir dabar tebegyvena Raseinių ir Tauragės apskrityse. Per Pirmąjį pasaulinį karą Gudanecų šeima buvo evakuota į Mogiliovo srities Mstislavlio miestą, kurio apylinkių kaimo mokyklose mokytojavo Aleksandro tėvas.

Pradinį išsilavinimą jaunasis Aleksandras įgijo mokyklose, kuriose dirbo tėvas, o 1915 m. pradėjo mokytis Mstislavlio mokytojų seminarijoje, kuri taip pat buvo evakuota iš Panevėžio. 1919 m. A. Gudanecas įstojo į Maskvos kelių inžinierių institutą, bet dėl sunkių gyvenimo sąlygų studijas teko nutraukti. 1923 m. jis pradėjo dirbti inžinieriumi Oršos geležinkelio mazge, o po to perkeltas į Sočio ... Tuapsės ruožą. 1929 m. jis buvo komandiruotas į Baku ... Džulfos geležinkelio ruožą. 1930 m. sujungus visas statybos organizacijas į Užkaukazės geležinkelių valdybą, A. Gudanecas buvo perkeltas į Gruzijos sostinę Tbilisį ir čia darbavosi iki 1939 m. Tbilisyje jis vėl pradėjo neakivaizdines studijas Užkaukazės transporto inžinierių instituto Autokelių fakultete ir 1935 m. gavo autokelių inžinieriaus diplomą.

1939 m. pavasarį A.Gudanecas grįžo į Baku ir įsidarbino Azerbaidžano vyriausiojoje kelių valdyboje. 1942 m. rugpjūtį jis buvo pašauktas organizuoti gynybos darbus Baku zonoje. Tačiau netrukus susirgo Maltos drugiu, po to ilgai gydėsi, o 1943 m. buvo pripažintas antros grupės invalidu. 1945 m. liepos 25 d. A. Gudanecas buvo priimtas dėstytoju į Baku pramonės instituto Kelių katedrą ir dėstė kelių specialybės disciplinas.

1920 m. Gudanecų šeima ruošėsi grįžti į Lietuvą, bet susirgo tėvas, vaikai mokėsi įvairiose mokyklose, todėl pasiliko Rusijoje. Po daugelio metų Aleksandras Gudanecas ryžosi grįžti į gimtąjį kraštą, ir 1948 m. rugpjūčio 21 d. buvo priimtas vyresniuoju dėstytoju į Kauno VDU Mechanikos fakulteto Medžio technologijos katedrą. Tačiau pagrindinį akademinį krūvį jis turėjo Kelių katedroje ir 1949 m. balandžio 7 d., dekanui B. Petruliui prašant, rektoriaus įsakymu A. Gudanecas buvo perkeltas į Kelių katedrą. Čia jis dėstė kelių tiesimo mašinų, kelių tiesimo darbų organizavimo ir ekonomikos disciplinas, vadovavo kursiniams ir diplominiams projektams. Jis intensyviai rinko medžiagą apie Lietuvos žvyro telkinius savo daktaro disertacijai ir buvo sukaupęs labai daug vertingų duomenų, bet dėl ligos nespėjo jų apdoroti ir paskelbti. 1952 m. rugsėjo 1 d. jis buvo perkeltas į KPI Įmonių organizavimo ir ekonomikos katedrą, o 1961 m. gegužės 21 d. – į Statybos technologijos ir organizavimo katedrą. 1962 m. spalio 15 d. jis išėjo į pensiją. Mūsų turimomis žiniomis vyresnysis dėstytojas Aleksandras Gudanecas mirė 1969 m. Tuapsėje.

Nepalenkiama humanistė, kultūros ir meno puoselėtoja, tauri skriaudžiamųjų užtarėja, puiki pedagogė – tokia menasi dėstytoja **Elena HOLCMANIENĖ**. Gimė ji 1891 m. rugpjūčio 30 d. Jenoje (Vokietija) vokiečių fiziko profesoriaus Zigfrido Čapskio, „Carlo Zeisso" fabriko mokslo vadovo, šeimoje. Vidurinį išsilavinimą įgijo 1908 m. Jenos licėjuje ir įstojo į Breslavo karališkosios akademijos Meno ir pedagogikos skyrių. Po to ji dar studijavo Jenos universiteto Filosofijos bei Pedagogikos fakultetuose ir 1919 m. gavo aukštojo mokslo diplomą. Studijų metais kurį laiką ji tobulino prancūzų kalbos žinias Paryžiaus universitete. Jau 1914 m. ji pradėjo mokytojauti žinomo pedagogo Pauliaus Geheebo mokykloje Oberhambache. Per Pirmąjį Pasaulinį karą ji mokytojavo Jenos vidurinėse mokyklose.

1923 m. kartu su vyru Maksu E. Holcmanienė atvyko į Kauną, priėmė Lietuvos pilietybę. Iki 1935 m. ji mokytojavo vokiečių gimnazijoje Kaune, 1940 ... 1941 m. dirbo vokiečių kalbos dėstytoja Vilniaus pedagoginiame institute. Vokiečių okupacijos metais dirbo mokytoja ir vertėja Kaune.

Elena Holcmanienė kartu su savo vyru Kaune vadovavo Pribačio knygynui ir knygų užsienio kalbomis leidyklai, kuri išleido daug kultūros leidinių, vadovėlių. 1940 m. sovietinė valdžia leidyklą uždarė. Vokiečiams okupavus Lietuvą, Maksas Holcmanas viešai pareiškė pasipiktinimą nacių žiaurumais Lietuvoje, dėl to jis buvo suimtas su dukra Marija, ir abu sušaudyti.

Elena Holcmanienė su dukra Margarita ir Lietuvos šviesuoliais (Sofija Čiurlioniene, poetu Benediktu Rutkausku ir kt.) gelbėjo persekiojamus žy-

dus, organizavo jų slėpimą ir išlaikymą. Ji pati išaugino iš Kauno geto išgelbėtą žydaitę Frumą (dabar inžinierė Kučinskienė Kaune). E. Holcmanienė buvo profesionali dailininkė ir labai mėgo piešti, ypač vaikų portretus. Po mirties buvo surengtos jos paveikslų parodos Jenoje, Vilniuje, Kaune ir kitur. 1945 m. E. Holcmanienė NKVD buvo suimta ištremti į Kazachstaną, bet pažįstamų pastangomis išgelbėta.

1944 m. lapkritį E. Holcmanienė priimta vokiečių kalbos dėstytoja į VDU. 1946 ... 1947 m. mūsų laidos studentams ji dėstė vokiečių kalbą. Nors akademinių valandų buvo labai mažai, bet įsiminė jos mokymo maniera, pagrįsta individualiais pokalbiais, dvasiniu bendravimu, gėrio ir grožio idėjų propagavimu. E. Holcmanienė per vokiečių kalbos paskaitas drąsiai pabrėždavo Vakarų kultūros humanistines idėjas, todėl 1951 m. iš KPI buvo atleista. Po to iki 1957 m. ji dėstė vokiečių kalbą muzikos mokykloje, darbavosi kultūros ir meno baruose. 1963 m. ji su dukra grįžo į Vokietiją. Jos gyvenimas baigėsi tragiškai – 1968 m. rugpjūčio 25 d. Elena Holcmanienė žuvo autoavarijoje.

Vienas pirmųjų senosios kartos Lietuvos atstovų, sąžiningai ir rūpestingai kūręs Lietuvos universitetą ir ilgai jam vadovavęs profesorius **Pranas J O D E L Ė** ne tik plėtojo mokslo tyrimus, rūpinosi Lietuvos statybinių medžiagų problemomis, bet didelį dėmesį skyrė jaunajai kartai auklėti, inžinieriams rengti. P. Jodelė gimė 1871 m. vasario 13 d. Utenos apskrities Užpalių valsčiaus Kuprių kaime, ūkininko šeimoje. Brandos atestatą gavo Oriolo gubernijos Livne miesto gimnazijoje. Vėliau jis mokėsi Charkovo veterinarijos institute ir 1896 m. sėkmingai baigė studijas. 1898 m. jis gavo ir Maskvos universiteto Bakteriologinio instituto diplomą. Po to P. Jodelė susidomėjo statybinių medžiagų technologija ir 1900 metais įstojo į Kijevo politechnikos instituto Cheminės technologijos skyrių. 1906 m. spalio 23 d. jam buvo suteikta inžinieriaus technologo kvalifikacija. 1905 m. P. Jodelė pradėjo dirbti Briansko cemento fabriko direktoriaus pavaduotoju, bet 1906 m. buvo pakviestas į Kijevo politechnikos instituto Statybinių ir mineralinių medžiagų katedrą laborantu. Vėliau čia dirbo asistentu. Jis parašė keletą mokslo straipsnių, išlaikė adjunkto egzaminus ir 1909 m. jam buvo suteiktas docento vardas. Susipažinti su statybinių medžiagų bandymais P. Jodelė buvo komandiruotas į Berlyną, o susipažinti su cheminės technologijos laboratoriniais bandymais – 1910 m. į Ciurichą. Nuo 1912 m. jis ėjo ekstraordinarinio profesoriaus pareigas. Politechnikos institute P. Jodelė dėstė statybinių medžiagų technologijos discipliną.

Per vasaros atostogas P. Jodelė labai domėdavosi Lietuvos statybinėmis medžiagomis ir jau nuo 1908 m. vykdė geologinius tyrinėjimus. Tada

jis įkūrė „Cemento pasitikėjimo bendrovę" ir buvo svarbiausias jos akcininkas (investavo 20 000 rublių), suprojektavo pirmąjį Lietuvoje cemento fabriką su šachtine krosnimi ties Valkininkais ir vadovavo jo statybai. 1913 m. jame buvo pagaminta pirmoji produkcija.

P. Jodelė savo prašymu 1912 m. paliko Kijevo politechnikos institutą ir pradėjo dirbti Prekybos ir pramonės ministerijoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, buvo pašauktas į Rusijos armiją veterinaru, bet netrukus buvo perkeltas į Kaukazo inžinerinį dalinį. Rusijos armijoje jis gavo papulkininkio laipsnį.

1918 m. pavasarį P. Jodelė grįžo į Lietuvą ir įsidarbino Lietuvos žemės ūkio ir valstybės miškų departamente: iš pradžių pirmos eilės girininku Valkininkų girininkijoje, o vėliau – specialistu geologu Vandenų ir durpynų inspekcijoje.

1922 metų vasario 16 dienos Lietuvos Respublikos Prezidento įsakymu P. Jodelė paskirtas Lietuvos universiteto Technikos fakulteto dekanu ir patvirtintas Statybinių medžiagų technologijos katedros ordinariniu profesoriumi. 1927 ... 1928 m. jis buvo mokslo reikalų prorektorius. 1928 ... 1929 metais profesorius P. Jodelė paskirtas Lietuvos universiteto rektoriumi, o 1932 ... 1940 m. dirbo ūkio reikalų prorektoriumi. Jis buvo visų universiteto rūmų statybos komisijos pirmininkas. 1940 m. profesoriui P. Jodelei už nuopelnus statant VDU klinikas Medicinos fakultetas suteikė garbės daktaro laipsnį. 1936 m. įsteigus Lietuvos energijos komitetą, prof. P. Jodelė vadovavo žemės turtams tirti komisijai, kuri tyrinėjo klintis Mažeikių apskrities Menčių, Kirdonių, Vegerių apylinkėse, mergelį prie – Skirsnemunės, gipsą – Biržų ir Pasvalio valsčiuose.

Prof. P. Jodelė 1940 m. iš VDU pasitraukė, bet iki 1941 m. vasaros buvo Lietuvos geologinių tyrinėjimų ir statybinių medžiagų tresto konsultantas. Vokietijai okupavus Lietuvą, jis tęsė tarnybą Statybinių medžiagų treste, bet greit buvo atleistas, nes raštu pareiškė, kad vokiečiai naikina Lietuvos pramonę. Sovietų Sąjungai vėl okupavus Lietuvą, 1944 m. spalio 2 d. VDU Technologijos fakulteto dekanas prof. J. Indriūnas, remdamasis fakulteto tarybos posėdžio nutarimu, prašė rektorių skirti P. Jodelę Neorganinės technologijos katedros profesoriumi. Lietuvos švietimo komisaras J. Žiugžda patvirtino šį teikimą. 1945 m. prof. P. Jodelei buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio mokslo veikėjo garbės vardas.

Mums mokantis antrajame kurse, prof. P. Jodelė, jau gerokai senstelėjęs, bet žvalus, energingas, dėstė statybinių medžiagų discipliną. Neskubėdamas labai aiškiai jis supažindindavo su įvairiomis medžiagomis, ypač vietinėmis, pabrėždavo jų svarbą ir gyvenamiesiems, ir pramonės pastatams statyti, keliams tiesti. Įsiminė profesoriaus sukritikuota Sovietų Sąjungos penkmetiniame plane numatyta plytų gamybos politika. Atsi-

žvelgdamas į statybų mastą, profesorius lentoje pateikė plytų poreikio skaičiavimus. Paaiškėjo, kad numatytų pagaminti plytų toli gražu nepakaks. Mums tada pirmą kartą buvo proga suabejoti penkmečio planu.... Per egzaminą profesorius būdavo pakantus, „nekankindavo" mūsų statybinių medžiagų technologijos subtilybėmis, o mes gerbėme profesorių už tai, kad jis buvo Lietuvos aukštojo mokslo puoselėtojas, statybinių medžiagų pramonės pradininkas. 1949 m. prof. P. Jodelė išėjo į pensiją.

Prof. P. Jodelė yra knygų „Statybinių medžiagų bandymų vadovas" (1911, rusų kalba.), „Geologiniai tyrinėjimai su Lietuvos geologiniais daviniais" (1922), „Statybos medžiagų technologija" (1923), „Cemento kietėjimo teorija" (1927). „Statybinės medžiagos" (1948) autorius. 1924 ... 1928 metais jis redagavo Lietuvos universiteto Technikos fakulteto mokslo darbų leidinį „Technika" ir paskelbė jame nemažai savo straipsnių. 1936 ... 1940 metais prof. P. Jodelė kartu su bendradarbiais aprašė Lietuvos naudingųjų iškasenų tyrimo darbus. Be to, jis bendradarbiavo „Švietimo darbe", „Tautos ūkyje", „Technikoje ir ūkyje" ir kituose žurnaluose. Jis buvo 1918 metais įkurtos Lietuvos technikų draugijos pirmininkas, o 1924 m. pertvarkius šią draugiją į Lietuvos inžinierių ir architektų sąjungą, taip pat kurį laiką jai vadovavo. Prof. P. Jodelė buvo apdovanotas D. L. K. Gedimino trečiojo laipsnio (1928) ir antrojo laipsnio (1932) ordinais. Profesorius Pranas Jodelė mirė 1955 m. gruodžio 8 d. Kaune.

Tvirto stoto, ryžtingai nusiteikęs, tarpfakultetinėse virvės traukimo varžybose – galiūnų kapitonas docentas **Klemensas KAUŠINIS** buvo racionalus dėstytojas, produktyvus mokslininkas, puikus žmogus. Klemensas gimė 1906 m. sausio 14 d. Utenos apskrities Molėtų valsčiaus Juršiškės vienkiemyje, ūkininkų šeimoje.

Nors tėvai turėjo apie 27 ha, bet žemė buvo nederlinga (smiltynai), o šeima – devyni žmonės, todėl vos užtekdavo duonos prasimaitinti. Nuo pat mažų dienų Klemensas padėdavo dirbti kitus ūkio darbus. Pirmojo pasaulinio karo metais vokiečiams okupavus mūsų kraštą, mažojo Klemenso gyvenimo sąlygos pasikeitė, nes iš bandos liko tik viena karvutė ... Taigi buvo daugiau laisvo laiko ir 1918 m. rudenį tėvas jį nuvežė į Vilnių. Čia jis įstojo į Lietuvių gimnazijos pirmąją klasę. Gimnaziją baigė 1925 metais.

K. Kaušinį domino techniškieji mokslai, todėl 1925 m. rudenį jis įstojo į Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Statybos skyrių. Kaune gyvenimo sąlygos buvo nelengvos, nes pradėjo studijuoti, turėdamas tik 10 litų. Jei ne lietuviškas užsispyrimas, tai studijų turbūt nebūtų baigęs. Tačiau, atkakliai dirbdamas, jis atliko nustatytą minimumą, ir 1927 m. rudenį jam buvo paskirta stipendija (iš pradžių pusė, paskui – du trečdaliai ir

pagaliau – visa). Nuo to laiko viskas pasikeitė į gerąją pusę, nes, būdamas aukštesnio kurso studentu, turėjo daugiau progos per vasaros atostogas gauti apmokamą praktikos darbą statybvietėse. 1933 m. pradžioje K. Kaušinis baigė universitetą ir vasario 20 d. pradėjo dirbti Utenos apskrities savivaldybėje inžinieriaus pavaduotoju. Tačiau 1935 m. gegužės 15 d. jis buvo pašauktas atlikti karo tarnybą ir tarnavo karo mokykloje kariūnu aspirantu. 1934 m. lapkričio 15 d. jis dirbo sauskelių referentu Statybos inspekcijoje Kaune, o 1935 m. kovo 1 d. pradėjo dirbti inžinieriumi konstruktoriumi Karo butų valdyboje. Po metų K. Kaušinis buvo pakviestas į Vytauto Didžiojo universiteto Technikos fakultetą asistentu. 1940 m. rugsėjo 15 d. jis buvo paskirtas vyresniuoju asistentu, o 1941 m. sausio 1 d. – vyresniuoju dėstytoju.

Vokiečių okupacijos metais K. Kaušinis VDU dirbo adjunktu. 1944 m. Lietuvą vėl okupavus Sovietų Sąjungai, jis tęsė darbą VDU, o vėliau – KPI. 1956 m. K. Kaušinis iš Architektūrinių konstrukcijų katedros buvo perkeltas į Žemės ūkio statybos katedrą vyresniuoju dėstytoju. 1961 m. K. Kaušinis apgynė disertaciją, ir 1962 m. gegužės 26 d. VAK jam patvirtino technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. Netrukus jis buvo išrinktas Gyvenviečių planavimo ir tvarkymo katedros docentu. Nuo 1964 m. jis dvejus metus laikinai ėjo katedros vedėjo pareigas. 1967 m. gegužės 17 d. K. Kaušinis gavo docento diplomą. Vėliau jis dirbo Statybos katedroje, o 1976 m. liepos 1 d. išėjo į pensiją. Tačiau 1977 ... 1986 m. po porą mėnesių KPI jis dar dirbdavo dėstytoju. Doc. K. Kaušinis parengė nemažai mokslo darbų. Be to, jis yra vadovėlio „Pastatų konstrukcijos", II dalis, bendraautoris. Docentas Klemensas Kaušinis 1995 m. gegužės 20 d. išėjo į Anapilį.

Caro laikais įgijęs aukštąjį mokslą, labai patiklus, kartais gal šiek tiek net naivokas, puikus geležinkelių srities specialistas docentas **Jonas KIŠKINAS** – ilgametis Kelių katedros darbuotojas. Didžiulis jo nuopelnas yra tas, kad jo iniciatyva VDU buvo įsteigtas Kelių skyrius (specialybė), pradėta kurti kelių laboratorinė bazė, imta plėtoti mokslo tyrimo darbus, parengti pirmieji kelių inžinieriai. J. Kiškinas gimė 1884 m. rugsėjo 1 d. Kursko gubernijos Fatežo mieste. Pradinį mokslą jis įgijo gimtajame mieste, o gimnaziją baigė 1903 m. Kurske ir tų pat metų rudenį įstojo į Petrogrado kelių inžinierių institutą, kuriame 1910 m. birželio 8 d. jam buvo įteiktas inžinieriaus diplomas. Jau po mėnesio J. Kiškinas pradėjo dirbti Rusijos Šiaurės ... Vakarų geležinkelio valdyboje. Iš pradžių jis buvo paskirtas ruožo viršininko padėjėju Šeštokų geležinkelio stotyje, o po trijų mėnesių perkeltas į Rudiškių geležinkelio stotį. Nuo 1911 m. liepos 1 d. tas pačias pareigas ėjo Virbalio geležinkelio stotyje, o 1914 m. sausio 10 d. išvyko į Gatčinos stotį netoli Petrogrado. Energingas jaunas inžinierius

1914 m. balandžio pradžioje paskiriamas geležinkelio ruožo viršininku Rygos stotyje, o po metų perkeliamas į Volko stotį.

1918 m. vasarį vokiečiams okupavus Pabaltijį, J. Kiškinas neteko tarnybos, bet metų pabaigoje, pasitraukus vokiečiams, buvo paskirtas Latvijos geležinkelių valdybos Kelių tarnybos viršininku. 1919 m. pavasarį vokiečiams vėl staiga užėmus Rygą, J. Kiškinas buvo atleistas iš tarnybos ir atvažiavo į Lietuvą. Čia 1920 m. birželio 7 d. jis buvo pakviestas užimti Lietuvos geležinkelių valdybos Kelių tarnybos Centralizacijos skyriaus viršininko pareigas. 1924 m. rudenį jis pradėjo dirbti neetatiniu dėstytoju Aukštesniojoje technikos mokykloje. 1926 m. sausio 1 d. J. Kiškinas buvo paskirtas Kelių valdybos Sauskelių tarnybos inžinieriumi. Čia jis dirbo iki 1927 m. rugsėjo pradžios, o vėliau buvo priimtas į Aukštesniąją technikos mokyklą etatiniu mokytoju. 1939 m. rugsėjo 15 d. J. Kiškinas buvo paskirtas šios mokyklos inspektoriumi.

Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai, 1940 m. spalio 9 d. VDU Technologijos fakulteto dekanas doc. dr. V. Jakovickas pakvietė inžinierių J. Kiškiną Architektūros skyriuje dėstyti statikos ir dinamikos discipliną. Paskui jis buvo paskirtas Kelių katedros adjunktu, o 1941 m. balandžio 18 d. LSSR liaudies švietimo komisaras A. Venclova savo įsakymu pripažino J. Kiškinui docento vardą. Vokiečių okupacijos metais J. Kiškinas buvo atleistas iš universiteto, paskui vėl priimtas, bet tik adjunktu.

Aukštesniojoje technikos mokykloje J. Kiškinas aktyviai darbavosi mokslo baruose. 1930 m. jis išleido knygą „Gelžbetonis. Teorija ir skaičiavimai", o vėliau VDU studentams – „Skėlimo įtempimų reikšmė gelžbetonio pastatus projektuojant" (1933), „Gelžbetonio pabėgiai" (1936).

Frontui nuslinkus į Vakarus, 1944 m. rugpjūčio 1 d. J. Kiškinui buvo grąžintas docento vardas ir jis paskirtas VDU Kelių katedros vedėju. Tada laikinai jam buvo pavestos ir Statybos fakulteto dekano pareigos. 1945 m. kovo 3 d. Sovietų Sąjungos VAK J. Kiškinui patvirtino docento vardą. Statybos fakultete jis dėstė teorinės mechanikos discipliną, o vėliau – geležinkelių disciplinas. Per paskaitas lentoje jis labai kruopščiai braižydavo brėžinius ir schemas, o per egzaminą griežtai reikalaudavo užrašyti tik tas pačias raides, kurias jis buvo pažymėjęs lentoje. Buvo labai „kietas" egzaminuotojas. Teorinės mechanikos egzaminą tekdavo laikyti net kelis kartus (V. Sūdžius – 7, J. Puzinas – 5 kartus).

1947 m. doc. J. Kiškinas apgynė disertaciją ir 1949 m. sausio 4 d. VAK jam patvirtino mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. Kelių katedros vedėju doc. J. Kiškinas buvo renkamas ir Kauno politechnikos institute. Jis labai skaudžiai pergyveno tuomet, kai 1956 m. birželio 27 d. per konkursą buvo neišrinktas Kelių katedros vedėju. Nuo naujųjų mokslo metų, pačiam prašant, buvo perkeltas į KPI Statybos fakulteto Žemės ūkio statybos

katedrą. 1960 m. rugsėjo 1 d. KPI rektorius profesorius K. Baršauskas doc. J. Kiškiną, jam pačiam pageidaujant, atleido į pensiją ir pareiškė padėką už ilgametį nepriekaištingą darbą aukštojoje mokykloje. Tačiau doc. J. Kiškinas nusprendė dar kurį laiką likti pedagogu, ir rektorius atšaukė savo įsakymą. Dėl pablogėjusios sveikatos 1961 m. vasario 1 d. doc. J. Kiškinas visiškai atsisveikino su aukštąja mokykla ir pasirinko pensininko dalią. Docentas Jonas Kiškinas mirė 1975 m. rugsėjo 13 d. Kaune.

Nepriklausomos Lietuvos inteligentijos atstovas profesorius **Vytautas KLIMAVIČIUS** buvo savitos pasaulėžiūros, neabejotinai Lietuvos patriotas, taktiškas, niekada neatsisakantis padėti, patarti. Vytautas gimė 1910 m. spalio 24 d. Vilkaviškio apskrities Paežerių valsčiaus Obšrutų kaime, kurio mokykloje tada mokytojavo jo tėvas. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, tėvai su visa šeima pasitraukė į Rusiją ir apsigyveno Riazanėje. Į Lietuvą jie grįžo 1918 m., ir Alytaus apskrities Krokininkų kaime tėvas vėl ėmė mokytojauti.

Pradinį išsilavinimą Vytautas gavo namuose. 1919 m. tėvą paskyrus į Alytaus vidurinę mokyklą, Klimavičiai persikėlė gyventi į Alytų. Čia 1920 metais Vytautas įstojo į šios vidurinės mokyklos pirmąją klasę. 1923 ... 1924 m. jis sunkiai sirgo ir vienerius metus nelankė mokyklos. Vėliau Alytaus vidurinė mokykla buvo pertvarkyta į gimnaziją, ir Vytautas 1929 m. joje gavo brandos atestatą. Rudenį jis įstojo į Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Statybos skyrių Kaune. Mokėsi pavyzdingai ir nuo 1932 m. iki 1933 m. rugpjūčio 15 d. gavo stipendiją. Pasunkėjus materialinei būklei (ėmė studijuoti ir Vytauto brolis), jis atsisakė stipendijos ir nuo 1933 m. rugpjūčio 15 d. pradėjo bibliotekininko darbą Technikos fakulteto bibliotekoje. Tarnyba šiek tiek sutrukdė mokslą, dėl to tik 1935 m. spalio 23 d. jis apgynė diplominį projektą „Liaudies namai Alytuje". 1935 m. gruodžio 1 d. buvo išrinktas asistentu prof. K. Vasiliausko vadovaujamojoje Statikos katedroje. Laisvu nuo paskaitų ir pratybų metu jis gilino žinias, ir 1937 m. pavasarį Technikos fakulteto taryba jį komandiravo specializuotis ir ruošti daktaro disertaciją į Vienos aukštąją technikos mokyklą, bet dėl politinių motyvų Švietimo ministerija neleido važiuoti. Tad teko galvoti apie mokslo darbo rengimą Lietuvoje. Dėl literatūros ir aparatūros stokos Technikos fakultete šis darbas ėjosi sunkiai. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, tyrimus teko atidėti. Be mokymo darbo universitete, nuo 1936 metų V. Klimavičius rengė nemažai įvairių statybinių konstrukcijų projektų. 1940 m. spalio 1 d. jis buvo išrinktas Statybos fakulteto docentu ir dėstė rėminių konstrukcijų, statybos statikos, medžiagų atsparumo disciplinas. Be to, buvo Statybos fakulteto Medžiagų atsparumo laboratorijos vedėjas ir vedė studentų laboratorinius darbus.

Nuslinkus 1944 m. vasarą karo frontui link Žemaitijos ir atkūrus VDU, V. Klimavičius grįžo į Statybos fakultetą ir netrukus buvo paskirtas prodekanu. 1945 m. birželį ... 1946 m. rugpjūtį jis dirbo mokslo reikalų prorektoriaus padėjėju. Kadangi VAK docento vardo nepatvirtino, tai 1948 metų rugsėjo 16 d. V. Klimavičius iš docento pareigų buvo atleistas, ir rektorius jį paskyrė vyresniuoju dėstytoju. 1953 m. kovo 13 d. V. Klimavičius Lietuvos MA Chemijos ir cheminės technologijos institute apgynė disertaciją „Sijų ant tampraus pagrindo skaičiavimo be Vinklerio hipotezės klausimu" ir jam buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. 1954 m. gegužės 15 d. V. Klimavičius paskirtas Hidrotechnikos fakulteto dekanu, o 1956 m. birželio 4 d. išrinktas Statybinės mechanikos katedros vedėju. 1957 m. balandžio 24 d. VAK jam patvirtino docento vardą. 1960 m. gruodžio 1 d. docentas V. Klimavičius buvo atleistas iš dekano pareigų ir paskirtas prodekanu, o 1962 m. pradžioje atsisakė ir šių pareigų. 1974 m. lapkričio 23 d. Statybinės mechanikos katedra buvo likviduota, ir doc. V. Klimavičius perkeltas į Statybinių konstrukcijų katedrą. 1980 metų rugsėjo 1 dieną jis buvo išrinktas Statybinių konstrukcijų katedros profesoriumi.

Mokydamasis gimnazijoje, 1925 ... 1927 m. jis buvo moksleivių socialistų „Aušrininkų", o 1931 ... 1935 m. – tos pačios studentų draugijos narys. Baigęs studijas, jis iš tos draugijos išstojo, bet su ja palaikė draugiškus santykius. 1937 m. ji užsidarė dėl per mažo narių skaičiaus. 1933 m. V. Klimavičius buvo įtariamas priklausąs eserų organizacijai ir areštuotas, bet ištardžius po trijų dienų paleistas, nes įtarimas nepasitvirtino. V. Klimavičius niekada nepriklausė jokiai nelegaliai organizacijai, nors su kai kuriais tų organizacijų nariais buvo draugiški santykiai. Antrą kartą jis buvo suimtas 1936 metų vasarą, kai buvo kilę ūkininkų maištai. Kartu buvo suimta dar apie 15 žmonių, daugiausia inteligentų (studentų, agronomų, teisininkų ir kt.), tarp jų ir Vytauto brolis. Visi buvo kaltinami organizavę tą ūkininkų judėjimą. To iš tikrųjų nebuvo. Kaltinimas buvo provokacinis. Tik dėl iškilių visuomenės veikėjų energingų žygių ir ketinimų apie tai plačiai paskelbti spaudoje visi suimtieji buvo paleisti, o pats provokatorius, kuris taip pat buvo suimtas, nuteistas kalėti.

Iki 1940 m. birželio mėn. 15 d. V. Klimavičius buvo Inžinierių draugijos, Studentų kooperatyvo, Autoklubo ir SSSR tautų kultūrai pažinti draugijos narys. Prof. V. Klimavičius yra vadovėlio „Medžiagų atsparumas" (1959), „Statybinė mechanika" (1965) bendraautoris, parengė leidinius „Tamprumo teorijos pagrindai", „Aukštų pastatų dinaminė skaičiuotė vėjo apkrovai" (1968) ir kt.Profesorius Vytautas Klimavičius mirė 1982 metų spalio 16 dieną.

Darbštumas, atkaklumas, originali mokslo tyrimų mintis, naujų racionalių geodezijos matavimų metodų paieškos ir jų praktinis taikymas –

tai savybės, ypač būdingos profesoriui Mykolui K O S Č I A U S K U I. Štai profesoriaus gyvenimo kelias: „Gimiau 1913 m. vasario 8 d. Plungėje, amatininkų šeimoje (motina – siuvėja, tėvas – kalvis). Tėvas jaunas mirė, ir tik motinos dideliu rūpesčiu bei pastangomis 1932 m. baigiau Plungės gimnaziją. Dar mokydamasis gimnazijoje, padėdavau tėvui kalvėje, o po jo netekties, 1930 ... 1931 metais, parėjęs iš gimnazijos, jau pats vienas savarankiškai dirbdavau kalvėje.

Baigęs gimnaziją, troškau studijuoti mechaniką. Tačiau tam nebuvo lėšų. Atsitiktinai „Lietuvos Aide" užtikau skelbimą, kad į Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą Kėdainiuose priimami abiturientai, kurie prieš mokslo metų pradžią siunčiami į apmokamą gamybinę praktiką. Iš klasės auklėtojo pasiskolinau šimtą litų ir po abitūros egzaminų išvažiavau į Kėdainius, o iš ten – dirbti man tada nežinomų melioravimo darbų. Per praktiką susitaupiau šiek tiek lėšų studijų pradžiai, o mokykloje nuo pirmojo kurso gavau stipendiją. Baigęs šios mokyklos tris kursus, gavau kultūrtechniko atestatą, bet nutariau mokytis ketvirtajame kurse, kuriame buvo pradėti ruošti geodezininkai matininkai. Studijas šioje mokykloje baigiau 1936 m. ir man buvo suteikta geodezininko kvalifikacija. Tais pat metais buvau pašauktas atlikti karo prievolę ir buvau priimtas į Karo mokyklą. Ją baigiau 1937 m. ir įgijau jaunesniojo leitenanto laipsnį.

Tada ir prasidėjo mano – specialisto geodezininko – veikla. Per gamybines praktikas daugiausia teko dirbti upių geodezinių bei topografinių tyrinėjimų ir miestų matavimo darbus. Demobilizuotas iš kariuomenės, buvau paskirtas savarankiškai matuoti Gargždus žemės sklypų valdymui pagal činčo teisę likviduoti. Tačiau su matavimais susieti juridiniai klausimai ir problemos man mažai rūpėjo, todėl, pusmetį padirbėjęs Žemės tvarkymo departamente, pradėjau ieškoti techniškesnio darbo. Susisiekimo ministerijai tada vadovavo buvęs Aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos direktorius inžinierius geodezininkas Jokūbas Stanišauskis. Jis mane priėmė į ministerijos Žemių įsavinimo skyrių. Čia dirbau geodezinius darbus, kurie buvo reikalingi įsavinant žemes inžineriniams statiniams statyti. Teko rengti „Žemaičių plento" Laukuvos ... Rietavo ruožo ir Nidos gyvenvietės plėtros žemių įsavinimo planus.

Po metų buvau komandiruotas į Lietuvos energijos komitetą atlikti Neries ir Šventosios upių geodezinius ir topografinius tyrinėjimus. Darbų kompleksą sudarė šių upių trianguliacija, lauko poligonometrija, topografinė nuotrauka ir trečiosios klasės niveliacija. Iš pradžių dirbome trise: vienas inžinierius ir du technikai. Vėliau mums buvo paskirti trys internuoti lenkų kareiviai, kurių vienas buvo inžinierius magistras. Lauko poligonometriją jis siūlė vykdyti žurnale „Žemėtvarka ir melioracija" jo rekomenduojamu paralaktiniu metodu. Iš pradžių abejojau, ar matavimai

šiuo metodu bus tikslūs. Praktika parodė, kad tikslumas pakankamas. Tada ir susidomėjau paralaktiniu linijų matavimu.

Sovietams pertvarkant Lietuvos įstaigas, Lietuvos energijos komitetas buvo likviduotas, o aš buvau paskirtas į Nemuno laivininkystės valdybą. Vos tik pradėjęs čia dirbti (tyrinėjau Nemuno ruožą tarp Kauno ir Alytaus), gavau kvietimą studijuoti geodeziją VDU ir pažadą, kad bus skirta stipendija. Nutariau įstoti į universitetą, nors, okupavus Lietuvą sovietams, gyvenimas staiga labai pablogėjo. Visos santaupos labai nuvertėjo, nes vienas litas buvo prilygintas dešimčiai kapeikų.

Į VDU Geodezijos skyriaus pagreitinto mokymo grupę buvo priimta 20 studentų. Studijų sąlygos buvo labai sunkios. Į paskaitas ateidavo tik keli studentai. Tarp jų ir aš. Geodezijos ir astronomijos katedros vedėjas mane, stropų studentą, Topometrijos katedros vedėjui rekomendavo laborantu. Tada vedžiau B. Daugelytę, kuri buvo baigusi baleto studiją ir dirbo mašininke sekretore.

1943 m. vokiečių okupacinė valdžia uždarė universitetą. Aš tuomet jau buvau pradėjęs ruošti diplominį projektą. Įsidarbinau Lietuvos susisiekimo ministerijos Vandenų valdyboje. Vėl buvau pasiųstas tęsti Šventosios topografinius tyrinėjimus Kovarsko ... Anykščių ... Rubikių ruože. Dirbti buvo pavojinga, nes tose vietovėse buvo nemažai sovietinių partizanų.

1943 m. rudenį VDU studentams buvo organizuoti kursai. Juose buvau pakviestas dėstyti topometriją (geodeziją). Dauguma studentų į paskaitas ateidavo labai išvargę: ne vienas per paskaitas net užmigdavo. Po paskaitų (iš senamiesčio) grįžti naktį buvo net pavojinga, nes gatvės buvo neapšviestos, pasitaikydavo plėšikaujančių. Keletą kartų naktimis Kaunas buvo bombarduojamas. Vieną naktį bomba nukrito prie prof. S. Dirmanto buto (A. Mickevičiaus gatvėje). Duoną gaudavome pagal korteles, bet ji buvo labai prasta, per paskaitas kartais girdėdavosi net studentų pilvų gurgesiai ... 1944 m. pavasarį buvau komandiruotas į Žemaitiją tyrinėti Virvytės. Nuvažiavus į tyrinėjimų vietą, paaiškėjo, kad statiniams nėra cemento. Jį turėjo pristatyti iš Šventosios uosto. Cemento laukiau Plungėje. Belaukiant atėjo vasara. Prie Lietuvos priartėjo karo frontas. Netekau ryšio su vadovais. Vokiečiai pradėjo gaudyti jaunus vyrus apkasų kasti. Į jų rankas buvau pakliuvęs ir aš. Pabėgau ir su šeima pasislėpiau kaime.

1944 m. rudenį Sovietų Sąjungai užėmus Žemaitiją, grįžome į Kauną. Po didelių vargų vėl buvau priimtas į VDU. Baigėsi mano šešerius metus trukusi gamybinė inžinerinė veikla. Tai buvo sunki, bet įvairi ir turtinga patirties inžinerinė veikla. Ir dabar esu įsitikinęs, kad techniškosios mokyklos absolventas, nepadirbėjęs gamyboje,– ne inžinierius.

Universitete buvau priimtas asistentu į VDU Topometrijos katedrą, o

po kelių mėnesių paskirtas vyresniuoju dėstytoju. Man buvo pavesta dėstyti topometriją (geodeziją), topografinę braižybą ir skaičiavimo techniką. Įdomiausia buvo dėstyti topometriją statybinių specialybių studentams. Dauguma šių studentų gimnazijos atestatus buvo gavę prieš vienerius ... dvejus metus, dažnas pergyvenęs karo negandas. Kai kurie jų buvo neturtingi, menkai apsirengę ir nepavalgę. Tačiau visus juos jungė vienas noras – noras mokytis, noras tapti inžinieriumi. Tai buvo geriausi mano klausytojai per visą maždaug 60 metų pedagoginio darbo laikotarpį. Šių studentų nuo pasirinktojo tikslo neatbaidydavo nei skurdus maistas, nei šaltos auditorijos. Daugelis jų buvo priešiškai nusistatę okupacinei valdžiai. Vėliau padėtis po truputį keitėsi: atsirado komjaunuolių ir vienas kitas VKP (b) narys.

Statybinio profilio geodezijos vadovėlių lietuvių kalba tada nebuvo. Geodeziją dėsčiau pagal vokiškus vadovėlius. Keletą metų rusiškais vadovėliais negalėjau naudotis, nes nemokėjau rusų kalbos. Vėliau su bendraautoriais parengėme net keturis geodezijos vadovėlius. Paskaitoms ruošdavausi taip, kad galėčiau dėstyti nesinaudodamas užrašais. Laikiausi postulato: dėstau be užrašų, dėl to taip pat turiu teisę studentus egzaminuoti mintinai.

Tada VDU dar nebuvo reikalaujama dirbti mokslo darbą. Savo profesijos draugams nemažai pasakodavau apie savo vykdytą paralaktinę poligonometriją. Kai kurie kolegos paragino mane parašyti apie šį metodą išsamų straipsnį. Šia tema laisvalaikiu parašiau studiją. Ją parodžiau katedros vedėjui doc. M. Ratautui, ir jis pasiūlė šią studiją pateikti kaip mokslų kandidato disertaciją. Tada dar mažai kas žinojo, kaip ginamos mokslo kandidato disertacijos. Teko išlaikyti dviejų specialybių kandidatinio minimumo egzaminus ir rengti ne technikos, o geografijos mokslų disertaciją. Ją apgyniau 1948 m. – vienas pirmųjų VDU. 1950 m. man buvo suteiktas docento vardas. Netrukus buvo pasiūlyta dirbti Lietuvos MA Melioracijos institute mokslo reikalų direktoriaus pavaduotoju. Juo buvau penkerius metus. Esu parengęs apie 50 mokslo straipsnių inžinerinės geodezijos ir melioracijos klausimais. Juose daugiausia dėmesio skyriau statybų ir jų įvairių stadijų geodeziniams darbams.

1950 m. pertvarkius VDU, geodezijos specialybė buvo panaikinta. Geodezininkų Lietuvos ūkiui dar labai trūko, todėl kartu su baigusiais VDU inžinieriais teko padėti nemažai pastangų, kad po kelerių metu būtų galima ją atkurti. Visa tai buvo padaryta 1957 ... 1962 metais, kai dirbau Geodezijos katedros vedėju.

1968 m. mirė žmona Balbina. Su ja praleidome sunkius karo metus, įtemptą darbą komandiruotėse, užauginome sūnų, kuris pasirinko tėvo specialybę ir dabar vadovauja vienai geodezinei įmonei. 1969 m. Geodezijos katedra buvo perkelta į VISI. Persikėlimo rūpesčiais pasidalijau su žmo-

na Aldona. Ji, gydytoja terapeutė, jau daugiau kaip 30 metų rūpinasi mano sveikata, mielai bendrauja su mano kolegomis. Jai nuolat padedant, tapau vienu seniausių VGTU kolektyvo narių.

1981 m. man buvo suteiktas profesoriaus vardas. Už nuopelnus Lietuvai 1997 m. buvau apdovanotas D. L. K. Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu. Dabar esu rentininkas".

Gerokai prašokęs vidutinį ūgį, plačiapetis, stambokas, bet energingas, turėjęs subtilų humoro jausmą, kurį suprasti buvo galima tik gerokai įsiklausius, profesorius **Vytautas K R I Š Č I Ū N A S** imponavo puikiu sauskelių disciplinos dėstymu, racionalių konstrukcijų pavyzdžiais, modernių kelių perspektyvomis. V. Kriščiūnas gimė 1908 m. rugsėjo 21 d. Pasvalyje, pradinės mokyklos mokytojo šeimoje. Pirmojo pasaulinio karo metais šeima buvo pasitraukusi į Rusiją ir į Lietuvą grįžo tik 1921 m. Pradinį išsilavinimą jaunasis Vytautas įgijo Radviliškio mokykloje. Vėliau mokėsi Šiaulių realinėje gimnazijoje, ir ten jam buvo įteiktas brandos atestatas. 1930 m. jis įstojo į VDU Technikos fakultetą. Baigęs tris kursus, pradėjo dirbti Kauno miesto savivaldybės Statybos skyriuje, todėl studijos ilgiau užtruko. Diplominį projektą „Geležinis tiltas per Jūrą ties Kvėdarna" V. Kriščiūnas apgynė 1938 m. balandžio 6 d., ir jam buvo suteikta statybos inžinieriaus kvalifikacija.

Dirbdamas Kauno tvarkymo darbus, V. Kriščiūnas įgijo nemažą patirtį ir buvo paskirtas techniku, vėliau – inžinieriumi. Baigęs studijas, jis dirbo Kauno miesto savivaldybės Miesto tvarkymo skyriaus viršininku net iki 1944 m. rugpjūčio, kai Kauną užėmė sovietinė armija.

Jam vadovaujant, buvo tiesiamos naujos gatvės, vandentiekio ir kanalizacijos linijos, įrengiamos naujos aikštės ir skverai, asfaltuojamos Kauno gatvės. 1939 m. V. Kriščiūnas vasarą buvo nuvykęs į Berlyną ir Frankfurtą susipažinti su gatvių asfaltavimo darbais Vokietijoje, asfalto gamybos ir klojimo mašinomis, domėjosi asfalto gamybos technologija ir galimybėmis asfaltą gaminti Lietuvoje. Grįžęs į Kauną, pateikė savivaldybei pasiūlymus, kuriems buvo pritarta, nupirktos reikalingos mašinos bei įrenginiai, ir asfaltas pradėtas gaminti „Bituko" gamykloje. V. Kriščiūnui vadovaujant, 1939 metų rudenį centrinėse Kauno gatvėse buvo paklota bandomųjų ruožų asfalto danga, o per porą metų buvo asfaltuotos centrinės Kauno gatvės.

Nuo 1944 m. rudens inž. V. Kriščiūnas pradeda dirbti projektavimo institute „Lietstatprojekte" vyriausiuoju konstruktoriumi, o 1944 m. gruodžio 15 d. pakviečiamas dėstyti VDU Statybos fakultete. Šio fakulteto taryba jį išrinko Kelių katedros vyresniuoju dėstytoju. Kelių specialybės studentams sauskelių discipliną jis dėstė iki 1948 m. rudens.

1948 m. lapkritį V. Kriščiūnas buvo paskirtas Lietuvos statybos ministro pavaduotoju ir persikėlė gyventi į Vilnių. Jam vadovaujant, buvo pradėta statyti Vilniaus šiluminė elektros jėgainė, Akmenės cemento fabrikas, Klaipėdos tekstilės fabrikas. V. Kriščiūnas organizavo šias statybas, padėjo jas laiku užbaigti. Tačiau statybos ministro pavaduotoju jis dirbo neilgai. 1951 m. sausį iš ministro pavaduotojo pareigų jis buvo atleistas, nes nebuvo komunistų partijos narys ir, neva, blogai suprojektavo rekonstruojamo Lietuvos KP CK pastato posėdžių salės denginius. Jie esą per silpni ir gali užgriūti posėdžiaujančius CK narius. Tačiau V. Kriščiūnas įrodė, kad visos konstrukcijos yra pakankamai patikimos. Po to jis pradeda dirbti vyriausiuoju inžinieriumi „Litgiprogorstrojaus" projektavimo institute Vilniuje. Vėliau šis institutas buvo pavadintas „Miestų statybos projektavimo institutu" (MSPI). Čia jis dirbo iki 1960 m. Netrukus V. Kriščiūnas, kaip antraeilininkas, pradėjo dirbti vyresniuoju dėstytoju Vilniaus dailės institute. Čia jis skaitė teorinės mechanikos, medžiagų atsparumo, statybinės mechanikos, aukštosios matematikos disciplinas architektūros specialybės studentams, konsultavo diplomantus, padėjo jiems nagrinėti diplominių projektų konstrukcijų elementus. 1954 m. gegužę VDI V. Kriščiūnas buvo išrinktas eiti docento pareigas. Tuomet jis pradėjo šlaitinių stogų laikančiųjų konstrukcijų tyrimus ir 1957 m. gruodžio 13 d. KPI Mokslo taryboje sėkmingai apgynė disertaciją „Medienos panaudojimo stogų medinėse konstrukcijose ekonomiškumo klausimu" ir įgijo technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį.

1959 m. rudenį V. Kriščiūnas buvo išrinktas VDI Statybos ir inžinerinės matematikos katedros vedėju. Juo dirbo tik iki 1960 m. birželio, nes perėjo dirbti į KPI Vilniaus vakarinį skyrių. Čia jis jau nuo 1957 m. rugsėjo 1 d. dirbo Braižybos ir braižomosios geometrijos katedroje. Taigi, be pagrindinio darbo projektavimo institute, V. Kriščiūnas tada dėstė dviejose aukštosiose mokyklose.

1960 m. KPI Vilniaus vakarinis skyrius buvo pertvarkytas į fakultetą (KPI VF) ir jame pradėti rengti inžinieriai statybininkai. Organizuojama Statybos katedra, kurios žinioje buvo visos statybinio profilio disciplinos. 1960 m. rugpjūtį šios katedros vedėju išrinktas Vytautas Kriščiūnas. Ypatingą dėmesį jis skyrė dėstytojams parinkti: kvietė patyrusius specialistus iš projektavimo institutų, statybos organizacijų. 1961 metų vasario 15 d. V. Kriščiūnui suteikiamas mokslo docento vardas. 1962 metais KPI VF buvo įsteigta Mokslo taryba, ir doc. V. Kriščiūnas išrinktas jos nariu, vėliau – sekretoriumi.

V. Kriščiūnas buvo aktyvus visuomenininkas. Jis buvo KPI VF metodikos komisijos narys, Statybos ministerijos Technikos tarybos narys. Dar 1955 m. jis įstojo į Architektų sąjungą, o 1957 m. buvo išrinktas į jos valdy-

bą. Kiekvieną visuomeninį darbą jis atlikdavo labai kruopščiai ir nuoširdžiai. 1965 m. doc. V. Kriščiūnui suteiktas Lietuvos nusipelniusio statybininko garbės vardas.

1965 m., KPI VF pertvarkius į KPI Vilniaus filialą, buvo įkurtos dar dvi katedros – Statybinių konstrukcijų ir Miestų statybos. Pastarajai katedrai vadovauti paskirtas doc. V. Kriščiūnas. Kai 1971 m. VISI buvo įkurtas Architektūros fakultetas, jo Pastatų konstrukcijų katedros vedėju išrenkamas doc. V. Kriščiūnas. Katedrai jis vadovavo iki 1976 m. birželio, bet ir po to skaitė paskaitas, konsultuodavo diplomantus. VISI Mokslo tarybos teikimu 1976 m. birželio 11 d. jam buvo patvirtintas profesoriaus vardas.

Profesorius V. Kriščiūnas, baigęs inžinerinius mokslus ir visą gyvenimą dirbęs technikos srities gamybos ir mokslo tyrimo darbą, rasdavo laiko ir savo pomėgiams. Vienas iš jų – akvarelė. Labai maloniai jis sėsdavo prie molberto, dėl to bute ant sienų kabojo daug paties nutapytų paveikslų.

1979 m. pradžioje prof. V. Kriščiūnas išėjo į pensiją, bet katedroje toliau dirbo profesoriumi konsultantu. Jis pradėjo kaupti medžiagą apie Pastatų konstrukcijų katedrą, jos dėstytojus ir 1988 m. parengė katedros veiklos istoriją nuo 1971 iki 1988 m. Joje išsamiai aprašė katedros mokymo, metodikos ir mokslo tyrimo darbą, dėstytojus, kurie čia dirbo.

Profesorius V. Kriščiūnas su džiaugsmu sutiko pirmuosius Sąjūdžio žingsnius. Net jau sulaukęs aštuoniasdešimties, jis energingai dalyvavo svarbiausiuose Sąjūdžio renginiuose. Katedros dėstytojai jį išrinko Sąjūdžio organizatoriumi. 1990 m. vasario 16 d. VISI iškilmingame posėdyje, skirtame Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 72-tosioms metinėms paminėti, profesorius V. Kriščiūnas perskaitė turiningą pranešimą.

Profesorius Vytautas Kriščiūnas mirė 1991 m. vasario 12 d. Palaidotas Antakalnio kapinėse Vilniuje.

Nuoširdų, paprastą dėstytoją docentą **Izidorių L I E S Į** prisimename iš jo įdomių pasakojimų apie Prancūziją, apie jo atliktų darbų epizodus. I. Liesis gimė 1901 m. rugpjūčio 19 d. Rokiškio apskrities Obelių valsčiaus Kriugiškio kaime, ūkininko šeimoje, besigiminiuojančioje su poetu Antanu Strazdeliu. Jis mokėsi Kriaunose, vėliau – Kauno Simono Daukanto mokytojų seminarijoje.

1921 ... 1930 m. I. Liesis dirbo Lietuvos kariuomenės štabo raštinėje, o 1930 ... 1931 m. lankė topografijos kursus ir, juos baigęs, buvo perkeltas į Karo topografijos skyrių topografu. Čia jam buvo suteiktas kapitono laipsnis. 1934 m. rudenį I. Liesiui buvo skirta Lietuvos krašto apsaugos ministerijos stipendija, ir jis dvejus metus studijavo Paryžiaus aukštojoje geodezijos mokykloje prie Service geographique de l'Armie. Grįžęs į Lietuvą,

jis privalėjo penkerius metus ir šešis mėnesius tarnauti Lietuvos kariuomenėje. 1941 m. vasarą Lietuvos karo topografai, tarp jų ir I. Liesis, tada jau inkorporuoti į sovietų armiją, sudarinėjo Sovietų Sąjungai reikalingus planus. Prasidėjus Sovietų SąjungosVokietijos karui I. Liesis laikinai pasislėpė, o frontui nuslinkus į Rytus, kaip civilis grįžo į Kauną.

1941 m. rudenį I. Liesis pradėjo dirbti VDU Geodezijos ir astronomijos katedroje laborantu. Prancūzijoje įgytas I. Liesio diplomas Lietuvoje nebuvo nostrifikuotas, todėl jis pradėjo studijas pagreitinto mokymo geodezijos grupėje, 1943 m. apgynė diplominį projektą ir buvo paskirtas vyresniuoju asistentu. Be to, jis dar dirbo Susisiekimo ministerijos Vyriausiojoje vandens ir energijos valdyboje Upių tyrinėjimų tarnybos vedėju. 1944 m. rugpjūčio 1 d. sovietinė valdžia I. Liesį patvirtino VDU Statybos fakulteto Geodezijos ir astronomijos katedros vyresniuoju dėstytoju. Tada katedroje jis dirbo tik iki 1944 m gruodžio 31 d., nes buvo pašauktas į sovietinę armiją atlikti karo tarnybą. Pasibaigus karui, jis buvo paleistas į atsargą ir 1945 m. liepos 14 d. vėl priimtas į VDU.

1961 m. I. Liesis apgynė disertaciją „Žemės plutos vertikalieji judesiai Lietuvos teritorijoje" ir įgijo geografijos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. 1963 m. jam buvo suteiktas docento vardas. Tais pat metais jis buvo išrinktas Geodezijos katedros vedėju, paskutiniuoju Kaune, nes 1969 m. ši katedra buvo perkelta į VISI. Doc. I. Liesiui tada teko nemaloni misija padalinti inventorių ir paskirstyti darbuotojus KPI ir VISI. Šį darbą jis atliko sėkmingai. Po to doc. I. Liesis dirbo Šildymo ir vėdinimo katedroje, o nuo 1971 m. iki pensijos 1985 m. liepos 1 d. – Statybos katedroje.

Doc. I. Liesis dėstė topometrijos, geodezijos, astronomijos, aukštosios ir inžinerinės geodezijos disciplinas. Kartu su docentu J. Deksniu jis redagavo į lietuvių kalbą išverstą P. Orlovo „Geodezijos" vadovėlį. Paskaitas jis skaitydavo labai metodiškai, išraiškingai ir suprantamai. Docentas I. Liesis paskelbė apie 20 mokslo straipsnių, skaitė pranešimus konferencijose Lietuvoje ir užsienyje.

Docentas Izidorius Liesis mirė 1993 m. rugpjūčio 7 d. Palaidotas Romainių kapinėse netoli Kauno.

Labai energingas, viskuo besidomintis, nuoširdžiai bendraujantis su studentais ir dėstytojais docentas **Vytautas L I K E V I Č I U S** visuomet sugebėdavo patarti, pasiūlyti racionalius sprendimus ir dažnai buvo vadinamas „vaikščiojančia enciklopedija". Per paskaitas jis pateikdavo daugybę gamybos pavyzdžių, organizuodavo įdomias ekskursijas. Tačiau dėl įvairių reikalų jis negalėdavo susikaupti vienam darbui, dėl to dažnai nuo vienos temos „šokdavo" prie kitos. Vytautas gimė 1905 m. balandžio 23 d. Rostove prie Dono. Jo tėvai, anų laikų sąlygomis negalėdami gauti darbo

savo gimtinėje, buvo priversti duoną užsidirbti svetur: tėvas gavo tarnybą Rostovo geležinkelių valdyboje. Jaunasis Vytautas ten baigė pradinę mokyklą ir įstojo į gimnaziją, bet 1920 m. nutraukė mokslą, nes, pasibaigus pilietiniam karui ir pasikeitus politinei santvarkai, su tėvais ir sesute grįžo į Lietuvą. Čia tėvas pradėjo tarnauti Lietuvos geležinkelių valdyboje, o Vytautas įstojo į Kauno aukštesniąją komercijos mokyklą. Čia jis mokėsi vakarais, o dieną dirbo. Komercijos mokyklą jis baigė 1925 m. ir tais pat metais buvo priimtas studentu į Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Statybos skyrių. Studijuodamas keletą metų dirbo įvairiose statybvietėse, nes šeimos materialinė būklė buvo sunki, ypač po tėvo mirties 1929 m. ir sunkiai susirgus seseriai Birutei (ji mirė 1934 m.). Praktiniai darbai kartu buvo ir privaloma techninė praktika. Iš pradžių 1928 m. V. Likevičius dirbo Vilijampolės tilto statybvietėje, 1929 m. statė namą Aleksote, o 1930 metais – „Lietūkio" centro valdybos pastatą Kaune. Be to, dirbo tiesiant naują Telšių ... Kretingos geležinkelį, o 1931 m. Kauno savivaldybėje vadovavo miesto tvarkymo darbams.

1936 m. kovo 11 d. V. Likevičius apgynė diplominį projektą „Aerodromas su angarais" ir jam buvo įteiktas rektoriaus prof. Mykolo Riomerio ir Technikos fakulteto dekano prof. Silvestro Grinkevičiaus parašais patvirtintas diplomas. Baigęs studijas, V. Likevičius pradėjo dirbti inžinieriumi Lietuvos geležinkelių valdyboje. Netrukus jis buvo komandiruotas į Čekoslovakiją ir Prahoje 4,5 mėnesio stažavosi ir specializavosi. Grįžęs į Kauną, jis buvo paskirtas Lietuvos geležinkelių valdybos Eksploatacijos direkcijos Techninio skyriaus viršininku. Šias pareigas ėjo iki 1940 metų vidurio, kai sovietinė valdžia pradėjo pertvarkyti Lietuvos geležinkelius pagal sovietinius standartus. 1940 m. spalio 21 d. V. Likevičius buvo pakviestas į VDU Statybos fakulteto Kelių katedrą vyresniuoju asistentu ir pradėjo dėstyti geležinkelių disciplinas.

Vokiečių okupacijos metais V. Likevičius dar tarnavo ir Kauno verslų ūkio direkcijos Technikos skyriuje. 1944 m. vasarą iš Rytų grįžtantį karo frontą jis su šeima sutiko žmonos tėviškėje Pakruojo valsčiuje, o 1944 m. rugpjūčio 13 d. buvo priimtas į VDU Kelių katedrą vyresniuoju dėstytoju ir pradėjo tvarkyti atkurtą universitetą.

Pasibaigus karui, 1945 m. pavasarį vyr. dėstytojas V. Likevičius buvo komandiruotas į Karaliaučiaus universitetą ir ten surinko daug vertingų istorinių dokumentų, raštų, knygų Vytauto Didžiojo universitetui.

Vyr. dėstytojas V. Likevičius dėstė geležinkelių SCB ir ryšio, geležinkelių eksploatacijos, kelių tiesimo mašinų, kelių eksploatacijos, kelių tiesimo medžiagų disciplinų paskaitas, vadovavo laboratoriniams darbams, kursiniams ir diplominiams projektams. 1954 ... 1955 m. jis buvo Maskvos inžinerinio statybos instituto neakivaizdinis aspirantas. Tyrinėjo įvairias

Lietuvos kelių tiesimo medžiagas, daugiausia dolomitus. 1962 m. liepos 1 d. V. Likevičius KPI buvo išrinktas docentu. Jis yra vadovėlio „Kelių tiesimas" (1967) bendraautoris, parengė mokslo tyrimo straipsnių dolomitų naudojimo kelių dangoms klausimais.

1969 m. Kelių katedrą perkėlus į VISI, doc. V. Likevičius liko KPI Šildymo ir vėdinimo katedroje. Sunkios ligos pakirstas jis mirė 1970 m. sausio 5 d. ir palaidotas Kauno Eigulių kapinėse.

Sumanus, tvirtai einąs pasirinktu tiesos ir doros keliu pulkininkas **Juozas L I S T O P A D S K I S** prisimena, kad universitete karinių studijų metais jam dažnai kildavusi mintis, kokią Tėvynę gins jo mokomi jaunuoliai. Šis klausimas jam buvęs labai svarbus, nes toli gražu ne vis vien, už kokią Lietuvą jiems tektų paaukoti gyvybę... Juozas Listopadskis gimė 1899 m. kovo 27 d. Marijampolės apskrities Antanavo valsčiaus Griešių kaime, triklasę mokyklą lankė Čystoje Būdoje. Po to jis mokėsi Marijampolės realinėje gimnazijoje ir, baigęs penktąją klasę, 1920 m. įstojo į Lietuvos karo mokyklą. 1921 m. tapo karininku, buvo paskirtas į LDK Vytauto Didžiojo pulką ir dalyvavo neutralios zonos apsaugoje nuo lenkų puolimų. Po to jis tarnavo Kaune, lankė kariuomenės fizinio lavinimo kursus. 1925 m. jis žaidė garsioje Lietuvos futbolo komandoje LFLS.

Savarankiškai pasirengęs, 1928 m. J. Listopadskis Ukmergės gimnazijoje išlaikė egzaminus ir gavo brandos atestatą, o rudenį įstojo į Lietuvos universiteto Teisių fakultetą. Tačiau, tarnaujant kariuomenėje, studijuoti buvo sunku, ir J. Listopadskis, išlaikęs egzaminus, 1932 m. buvo priimtas į Aukštuosius karininkų kursus. Juos baigė 1934 m. ir įgijo Generalinio štabo karininko vardą bei majoro laipsnį. 1940 m. kovą buvo paskirtas Lietuvos karo mokyklos bataliono vadu.

Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai, J. Listopadskis buvo paliktas tarnauti sovietinėje kariuomenėje. Vietoj pulkininko leitenanto laipsnio jam buvo suteiktas papulkininkio laipsnis.

1941 m. birželio 18 d. J. Listopadskiui telegrama buvo įsakyta vykti į Maskvos Frunzės karo akademiją. Kilus Vokietijos–Sovietų Sąjungos karui, lapkritį akademija buvo evakuota į Taškentą. Šiame mieste J. Listopadskis praleido apie pusantrų metų. Akademijoje jis buvo laikomas pavyzdingu dėstytoju, jo kursantai gerai pasiruošdavo karinės taktikos pratyboms, gerai išlaikydavo egzaminus. Nors darbas akademijoje ir sekėsi, bet nuolatiniai areštai, darbuotojų „valymai" visą laiką keldavo nerimą, nervindavo. 1943 m. gegužės pirmosios paradui akademija grįžo į Maskvą.

1944 m. rugpjūtį J. Listopadskis buvo paskirtas vadinamosios Lietuviškosios pėstininkų atsargos divizijos štabo viršininku, bet netrukus buvo atšauktas ir 1945 m. vasarį išsiųstas į frontą Kurliandijoje (Latvija). Klai-

kias karo dienas J. Listopadskis aprašė savo atsiminimų knygoje „Laisvės ir vergijos metai" (1993). Pasibaigus karui, jis buvo paskirtas VDU Karinės katedros viršininku, bet šias pareigas ėjo labai trumpai. Po to dirbo vyresniuoju dėstytoju, o nuo 1951 m. – Lietuvos ŽŪA vyresniuoju dėstytoju. 1956 m. išėjo į pensiją. Pulkininkas Juozas Listopadskis mirė 1971 m. birželio 8 d. Kaune.

Per karinės taktikos pratybas J. Listopadskis labai išsamiai aiškindavo karinių mokslų „mandrybes", bet jos mus mažai domino. Mums labiau imponuodavo optimistiškas pulkininko požiūris į gyvenimą, darbą, mokslą, jo šilti ir širdingi pasakojimai apie karo baisybes. Prisimindamas jaunystės dienas, jis ypač globojo mūsų sportininkus, „sirgo" už ASK futbolo komandą. Jo nuoširdus domėjimasis, parama karinių studijų, egzaminų metu, visam gyvenimui paliko malonius įspūdžius apie pulkininką J. Listopadskį. Iš to meto Karinės katedros dėstytojų iki šiol maloniai prisimeneme tik vienintelį pulkininką Juozą Listopadskį.

Labai taktiškas, uždaro būdo, principingas, geranoriškas – tokį prisimename profesorių **Stasį L U K O Š I Ū N Ą**. Reiklus jis buvo ne tik studentams, bendradarbiams, bet ir sau. Nors ir nebuvo labai iškalbus, bet jo paskaitos buvo aukšto lygio, jis pateikdavo daug naujovių, idėjų, skatinančių ieškoti, dirbti, kurti. S. Lukošiūnas gimė 1913 m. lapkričio 15 d. Trakų apskrities Žąslių valsčiaus Bučionių kaime. Pradinę mokyklą lankė tėviškėje, o 1926 m. įstojo į Jonavos vidurinę mokyklą (progimnaziją). 1930 m. pradėjo mokytis Aukštesniojoje technikos mokykloje Kaune. 1935 m. gavo šios mokyklos statybos techniko diplomą ir rudenį pradėjo studijas VDU Statybos fakulteto Statybos skyriuje. Studijuodamas įsidarbino VDU Kelių katedroje laborantu. 1941 m. S. Lukošiūnas sėkmingai apgynė diplominį projektą „Plieno tiltas per Nerį ties Eiguliais" ir jam buvo suteikta statybos inžinieriaus kvalifikacija. 1942 m. pradžioje S. Lukošiūnas buvo paskirtas Kelių katedros jaunesniuoju, o 1943 m. lapkričio 1 d. – vyresniuoju asistentu. Be tiesioginio darbo universitete, S. Lukošiūnas nuo 1942 m. kovo pradžios mokytojavo ir Aukštesniojoje technikos mokykloje.

1944 m. Sovietų Sąjungai vėl okupavus Lietuvą ir atkūrus VDU, S. Lukošiūnas buvo paskirtas Kelių katedros vyresniuoju dėstytoju. Dirbdamas šioje katedroje, jis pradėjo Lietuvos vietinių medžiagų ir jų naudojimo kelių dangoms tyrimus. 1953 m. S. Lukošiūnas buvo Maskvos automobilių ir kelių instituto (MADI) neakivaizdinis aspirantas ir 1954 m. birželį apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Optimalūs žvyro mišiniai Lietuvos fizinėmis bei geografinėmis sąlygomis". Disertaciją teigiamai įvertino oficialieji oponentai prof. M. Volkovas ir doc. F. Pantelejevas (Maskva), ir 1955 m. kovo 1 d. VAK patvirtino mokslų

kandidato (daktaro) laipsnį. 1958 m. jam buvo suteiktas mokslo docento vardas. 1956 m. S. Lukošiūnas išrinktas KPI Kelių katedros vedėju. 1962 ... 1976 m. jis KPI dirbo docentu: iki 1969 m. Kelių katedroje, o perkėlus šią katedrą į Vilnių, – Šildymo ir vėdinimo katedroje, vėliau – Statybos katedroje. 1983 m. rugsėjo 23 d. S. Lukošiūnas buvo išrinktas eiti šios katedros profesoriaus pareigas.

Prof. S. Lukošiūnas yra leidinio „Autokeliai ir jų eksploatacija" (1955), vadovėlio „Kelių tiesimas", I ir II dalies (1967 ir 1972), leidinio „Žemės darbai statyboje" (1961) bendraautoris, parašė straipsnių kelių tiesimo medžiagų ir dangų projektavimo klausimais. 1968 metų pradžioje S. Lukošiūnas stažavosi Varšuvos, Krokuvos ir Gdansko politechnikos institutuose. Profesorius Stasys Lukošiūnas mirė 1987 m. kovo 17 d. Palaidotas Kauno Karmėlavos kapinėse.

Ramaus būdo, nesikarščiuojantis, puikaus intelekto, nuoseklus minčių reiškėjas profesorius **Juozas M A C E V I Č I U S** – pirmojo ryškio žvaigždė hidrotechnikos mokslo horizonte! Profesorius prisimena: „Gimiau 1919 m. gruodžio 1 d. Odesoje (tada Rusijos mieste). Sugrįžę į Lietuvą, tėvai apsigyveno Marijampolėje. Ten lankiau pradinę mokyklą ir baigiau keturias gimnazijos klases. Po to tėvai persikėlė į Kėdainius. Čia baigęs šeštąją gimnazijos klasę, įstojau į Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą ir 1939 m. pavasarį gavau kultūrtechniko diplomą. Po to atlikau privalomąją karo tarnybą ir 1940 m. spalio 1 d. įstojau į VDU Statybos fakulteto Hidrotechnikos ir melioracijos skyrių. Mokytis teko sunkiais karo metais, o baigiant studijas, vokiečių okupacinė valdžia uždarė universitetą. Diplominį projektą apgyniau 1943 m. lapkričio 19 d. ir įgijau diplomuoto inžinieriaus kvalifikaciją. Jau nuo 1942 m. gruodžio 1 d. VDU Hidrologijos ir hidraulikos katedroje dirbau laborantu, o nuo 1943 m. gruodžio 1 d. – asistentu. Universitete padėdavau prof. S. Kolupailai vesti hidraulikos ir hidrometrijos pratybas. Be to, vadovaujamas profesoriaus, dirbau mokslo tyrimo darbą, t. y. nagrinėjau Nemuno vandens debitų pokyčius, Dubysos nuotakį.

Nuslinkus karo audrai per Žemaitiją į Vakarus, 1944 m. rudenį grįžau į Kauną ir vėl pradėjau dirbti VDU asistentu. 1944 ... 1945 mokslo metais dėsčiau hidrometrijos discipliną statybos specialybės studentams. Tada pradėjau mokslo darbą „Šventosios nuotakis". 1945 m. sausio 20 d. VDU rektoriui prof. A. Purėnui prašant, LSSR liaudies švietimo komisaro J. Žiugždos įsakymu man buvo suteiktas vyresniojo dėstytojo vardas ir buvau paskirtas Hidrologijos ir hidraulikos katedros vedėju. 1947 ... 1948 mokslo metais hidrometrijos discipliną dėsčiau 1950 m. laidos studentams, kurių net du – docentai J. Žilevičius ir K. Dabužinskas – vėliau

dirbo Hidrotechnikos katedroje. 1948 ... 1960 m. antraeilininku dirbau Lietuvos MA Technikos, vėliau Melioracijos institute jaunesniuoju ir vyresniuoju mokslo bendradarbiu, Hidrologijos skyriaus vedėju. 1951 m. pradžioje apgyniau disertaciją "Šventoji ir jos nuotakis", ir 1951 m. gegužės 29 d. VAK patvirtino geografijos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. 1952 m. spalio 25 d. man buvo suteiktas mokslo docento vardas. Hidrotechnikos katedros vedėju buvau renkamas VDU ir vėliau KPI (iki 1990 m.). Statybos fakulteto studentams skaičiau hidraulikos pagrindų, skaičiavimo technikos, Mechanikos fakulteto studentams – hidraulikos, Lengvosios pramonės fakulteto studentams – hidraulikos ir hidraulinių mašinų disciplinų paskaitas.

Svarbiausi mokslo darbai: „Vidutinis metinis upių nuotakis ir LSSR vandens balansas" (1961), vadovėlis „Hidraulika" (1966) – kartu su bendradarbiais, daktaro disertacijos monografija „Lietuvos upių hidrologinių charakteristikų skaičiavimo metodai" (1969), „Hidraulika ir hidraulinės mašinos" (1984) – kartu su doc. A. Vaidakavičiumi. 1965 m. kartu su vyr. mokslo bendradarbiais J. Burneikiu, J. Jablonskiu ir M. Lasinsku už mokslo darbą „Lietuvos SSR upių kadastras" mums buvo paskirta Lietuvos respublikos premija.

1969 m. apgyniau geografijos mokslų daktaro disertaciją ir 1971 m. liepos 27 d. VAK patvirtino habilituoto daktaro laipsnį, o 1972 m. kovo 1 d. – mokslo profesoriaus vardą. 1979 m. man buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio mokslo veikėjo garbės vardas. Nuolat vadovavau aspirantų, kurių devyni apgynė kandidato (daktaro) disertacijas, mokslo darbams. 1993 m. liepos 1 d. išėjau į pensiją".

† Profesorius **Jonas MATULIONIS** buvo labai griežtas ir reiklus, turbūt didžiausias „kirvis", bet prielankus visiems, nuoširdžiai troškusiems įminti matematikos „mįsles". J. Matulionis gimė 1906 m. vasario 25 d. Maskvoje, darbininkų šeimoje. Būdamas trejų metukų, kartu su tėvais grįžo į Lietuvą. Tėvas, šiek tiek sutaupęs pinigų kelionei, išvažiavo laimės ieškoti į Ameriką. Motina liko su dviem mažamečiais vaikais. Šeima gyveno iš pripuolamų motinos uždarbių ir kartkartėmis tėvo atsiunčiamos piniginės paramos. Pirmas raides Jonas pažino Utenos pradinėje mokykloje. Jau tada jis turėjo didelį polinkį prie „rašto". Į tai atsižvelgdama, motina iš paskutiniųjų ryžosi leisti jį toliau mokytis. Pasunkėjus pragyvenimui, brolis išėjo į kaimą tarnauti, o Jonas įstojo į Utenos „Saulės" progimnaziją.

Mokslas sekėsi gerai, ir iš klasės į klasę Jonas kopė su pagyrimais. Didžiausi rūpesčiai užgriuvo tuomet, kai mirė motina, palikusi Joną vos 13 metų. Po motinos mirties jis pateko giminių „prieglobstin" piemenauti ir kitiems ūkio darbams dirbti, bet įsiprašė, kad žiemą leistų į mokyklą.

Gyvenimas buvo nepaprastai sunkus. Iš ryto nevalgęs Jonas eidavo iš kaimo į mokyklą, kuri buvo už penkių kilometrų, o grįžęs namo turėdavo dirbti įvairius ūkio darbus. Pamokas ruošdavo mokykloje per pertraukas, nes neturėjo vadovėlių. Baigęs penkias progimnazijos klases, jis turėjo pasirinkti: pildyti grįžusio tėvo valią ir eiti dirbti arba pats siekti mokslo. Pasirinko antrąjį kelią ir su 30 litų kišenėje iškeliavo į Panevėžį. Nusišypsojo laimė: iš 18 kandidatų, norinčių įstoti į šeštąją klasę, buvo priimti tik trys, tarp jų ir Jonas. Graudžiai sunki buvo pradžia. Badavo, bet mokslo nemetė. Kai kurie mokytojai, pastebėję vargingą Jono gyvenimą, iš pradžių jam padėjo, vėliau, sužinoję, kad yra slaptai veikusios gimnazijoje aušrininkų organizacijos narys, atsitraukė. Su tėviške santykiai buvo nutrūkę. Gyveno tik iš pamokų. Perėjus į aštuntąją klasę, sveikata visiškai sušlubavo. Gydytojai pripažino visišką nusilpimą ir patarė pailsėti. O kur rasti poilsį? Mokslo nenutraukė, bet pavasarį prieš pat abitūros egzaminus Jonas taip nusilpo, kad net apkurto. Susirūpino draugai ir mokiniai. Gimnazijos daktaro ir knygyno vedėjos rūpesčiu bei pastangomis Jonas buvo nusiųstas į Kauną operuotis. Pasveiko tik po intensyvaus aštuonių mėnesių gydymo.

1926 m. Jonas įstojo į Lietuvos universitetą Kaune studijuoti matematikos mokslų. Čia gyvenimas buvo taip pat sunkus. Pirmaisiais studijų metais tik sugrįžęs Kalėdų atostogų jis pirmą kartą papietavo... Tačiau atkakliai mokėsi, bet už tai užmokėjo brangiausia kaina – sveikata.

1930 m. baigęs studijas, J. Matulionis turėjo nemažai skolų, daugiausia ligoninėms. Tuometiniam Lietuvos banko Panevėžio skyriaus direktoriui A. Jurgučiui pasiūlius, jis sutiko tarnauti jo vadovaujamame skyriuje. Ten tarnavo dvejus metus ir atsilygino visas skolas. Ilgiau nebegalėjo tarnauti, nes sveikata vėl pašlijo, o ir Jono tikslas buvo pedagoginis darbas. 1932 m. jis paėmė vienerių metų nemokamas atostogas sveikatai pataisyti, bet visų neišnaudojo. Netrukus įteikė prašymą mokytojauti. 1933 m. lapkritį buvo paskirtas Raseinių gimnazijos matematikos mokytoju. Raseiniuose mokytojavo trejus metus. 1934 m. balandžio 24 d. J. Matulionis apgynė diplominį darbą „Höldero ir Cezario vidurkiai", o po to Lietuvos švietimo ministro įsakymu jam buvo pripažintas mokytojo vardas ir teisė mokyti matematikos, fizikos bei kosmografijos aukštesniosiose, vidurinėse bei kitose žemesniosiose mokyklose. 1936 m. rugsėjo 1 d. J. Matulionis, jam pačiam prašant, paskirtas mokytoju į Vilkaviškio dr. J. Basanavičiaus gimnaziją. 1938 m. rugpjūčio 23 d. tarnybos reikalais jis vėl grąžintas į Raseinių gimnaziją inspektoriumi. 1940 m. lapkritį J. Matulionis buvo laikinai paskirtas šios gimnazijos direktoriumi.

1941 m. J. Matulionis buvo priimtas į VDU asistentu. 1944 m. spalio 25 d. VDU Technologijos fakulteto taryba vienbalsiai nutarė pripažinti Ma-

tematikos katedros vyr. dėstytojui J. Matulioniui mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, o 1945 m. kovo 5 d. švietimo komisaras J. Žiugžda leido jam eiti Matematikos katedros vedėjo pareigas. 1945 m. liepos 27 d. VDU Mokslo taryba J. Matulioniui suteikė docento vardą, kurį tik 1948 m. gruodžio 18 d. VAK patvirtino.

Įkūrus KPI, docentas J. Matulionis 1951 ... 1962 m. buvo Elektrotechnikos fakulteto dekanas, o po to iki 1976 m. dirbo prodekanu. 1960 m. apgynė disertaciją, ir jam buvo suteiktas pedagogikos kandidato (daktaro) laipsnis. 1990 m. rugpjūčio 28 d. Inžinerinės ekonomikos fakulteto taryba doc. J. Matulionį išrinko eiti profesoriaus pareigas.

1950 m. doc. J. Matulionis parengė „Aukštosios matematikos" vadovėlį, kuris buvo labai papuliarus tarp studentų. Šio vadovėlio pasirodė net penkios laidos. 1973 m. doc. J. Matulioniui už šį vadovėlį ir matematikos paskaitas buvo suteikta Lietuvos mokslo premija. Pedagogikos klausimais jis rašė straipsnius „Lietuvos mokyklos", „Mokyklos ir gyvenimo", „Tautos mokyklos" žurnaluose. Norėdamas pažinti žmones ir nematytus kraštus, 1935 m. jis dalyvavo Turizmo draugijos organizuotoje ekskursijoje po Lenkiją, Austriją, Italiją ir Vokietiją. 1934 ... 1940 m. jis buvo Skautų draugijos narys, o 1938 m. tapo kandidatu į Lietuvos tautininkų sąjungą, bet, kaip pažymi pats profesorius J. Matulionis, buvo „savo tiesioginės vyriausybės verčiamas". Ilgai dirbęs Bendrosios matematikos katedros vedėju, profesorius J. Matulionis 1988 m. rudenį pasirinko pensininko dalią. Profesorius Jonas Matulionis mirė 1991 m. birželio 6 d. Kaune.

Vingiuotas ir sunkus buvo profesoriaus **Justino M I K U C K O** kelias į mokslą, į pažinimą. Jis atkakliai ir užsispyręs darbavosi laikmečio statybų baruose, vertė mokslo dirvonus, parengė specialybės disciplinų leidinius. J. Mikuckas gimė 1912 m. sausio 30 d. Šakių apskrities Lekėčių valsčiaus to paties pavadinimo kaime, ūkininko šeimoje. 1925 m. baigė Lekėčių keturmetę pradinę mokyklą ir, išlaikęs egzaminus, įstojo į Vilkijos vidurinės mokyklos antrąją klasę. Gavęs keturių klasių pažymėjimą, 1928 m. Justinas įstojo į Aukštesniosios technikos mokyklos Statybos skyrių Kaune ir 1933 m. jam buvo įteiktas techniko diplomas. Tais pat metais jaunasis technikas pradėjo studijuoti VDU Technikos fakulteto Statybos skyriuje. Mokydamasis Aukštesniojoje technikos mokykloje ir universitete, J. Mikuckas dirbo įvairiuose statybų objektuose, norėdamas užsidirbti lėšų pragyvenimui ir praktiškai pagilinti žinias: Telšių ... Kretingos geležinkelio ir Aukštaičių plento ruožuose, Kauno automatinio telefono stoties rūmų, Seredžiaus naujo kareivinių rajono pastatų statybvietėse ir kitur.

1941 m. rugpjūčio 15 d. J. Mikuckas buvo priimtas techniku į VDU Trobesių (statybos) katedrą. 1942 m. liepos 15 d. jis apgynė diplominį pro-

jektą "Geležinkelio stoties rūmai Šiauliuose" ir gavo VDU rektoriaus prof. J. Gravrogko bei Statybos fakulteto dekano prof. S. Kairio parašais patvirtintą statybos inžinieriaus diplomą. 1942 m. rugpjūčio 1 d. jaunasis inžinierius buvo priimtas į VDU Trobesių katedrą asistentu, o 1944 m. vasario 16 d. – pakeltas vyresniuoju asistentu. VDU J. Mikuckas vedė trobesių konstrukcijų disciplinos pratybas, skaitė statybos enciklopedijos paskaitas Technologijos fakulteto studentams. Nuo 1944 m. rudens tas pačias disciplinas dėstė ir Kauno politechnikume.

Nuslinkus karo frontui į Vakarus ir atkūrus VDU, J. Mikuckas 1944 m. rugpjūčio 1 d. buvo paskirtas vyresniuoju dėstytoju ir Trobesių katedros vedėju. 1945 m. lapkričio 9 d. VDU Statybos fakulteto taryba J. Mikucką išrinko docentu. Katedrai jis vadovavo iki 1965 m. 1946 ... 1949 metais J. Mikuckas dirbo Statybos fakulteto prodekanu. 1948 m. rugsėjo 15 d. doc J. Mikuckas apgynė disertaciją, ir jam buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis, o 1951 m. patvirtintas mokslo docento vardas. 1971 m. lapkričio 24 d. KPI Statybos ir santechnikos fakulteto Mokslo taryba doc. J. Mikucką išrinko profesoriumi.

1943 m. J. Mikuckas aktyviai talkino katedros vedėjui profesoriui J. Šimoliūnui rengiant mokslo straipsnių rinkinį „Statyba" (IV tomas), kartu su profesoriumi P. Jodele parengė leidinį „Statybinės medžiagos" (1948), parašė vadovėlį „Statybos pagrindai" (1957), bendradarbiavo sudarant „Rusų-lietuvių kalbų politechninį žodyną" (1959). Doc. J. Mikuckas yra knygelės „Molio trobesių statyba" autorius, vadovėlio „Pastatų konstrukcijos" (1962) bendraautoris. J. Mikuckas buvo Lietuvos technikų draugijos, VDU korporacijos „Sūduviai" ir Studentų šaulių kuopos narys. Profesorius Justinas Mikuckas mirė 1978 m. birželio 1 d. Kaune.

Pedagogo veiklą pradėjęs dar kaimo mokykloje docentas **Jonas P A U L A U S K A S** metalinių konstrukcijų discipliną dėstė labai nuosekliai, išsamiai aiškindamas visas konstrukcijų mandrybes. Visuomet jautėme, kad dėstytojas yra „seno sukirpimo". Jis dažnai per paskaitas pateikdavo Vakarų pavyzdžių, nuotraukų. Atmintyje liko, kaip dėstytojas, lygindamas sovietines GOST ir vokiškas DIN normas, neatsargiai išdrįso pakritikuoti GOST'ą. Žinoma, po to jam teko ilgai, sunkiai aiškintis ir „prisipažinti" suklydus...

Jonas Paulauskas gimė 1910 m. kovo 24 d. Raseinių apskrities Girkalnio valsčiaus Graužų kaime, gausioje (aštuoni vaikai) neturtingų ūkininkų šeimoje. Jonas lankė gimtojo kaimo pradinę mokyklą ir, per vasarą pasimokęs, 1924 m. rudenį išlaikė egzaminus į Raseinių gimnazijos antrąją klasę. 1925 m. mirė tėvas, todėl mokytis pasidarė labai sunku. Baigus trečiąją klasę, paramą jam suteikė šiaulietis dėdė, ir Jonas įstojo į Šiaulių berniukų

gimnaziją. 1927 m. jis gavo keturių klasių baigimo pažymėjimą ir nutarė mokytis Šiaulių mokytojų seminarijoje. 1931 m. jis baigė mokytojų seminariją ir buvo paskirtas Raseinių apskrities Lydavėnų pradinės mokyklos mokytoju. Nors darbas mokykloje ir sekėsi, bet jį labiau viliojo technikos sritis. Metus padirbėjęs mokytoju ir susitaupęs kelis šimtus litų, 1932 m. Jonas įstojo į Kauno VDU Technikos fakultetą. Tačiau negausios santaupos greit „ištirpo" ir po metų vėl teko grįžti į pradinę mokyklą.

Trejus metus Jonas mokytojavo Kauno apskrities pradinėje mokykloje, o 1936 m. gegužės 15 d. buvo priimtas techniku į Lietuvos susisiekimo ministerijos Kelių valdybą Kaune. Čia dirbdamas tvarkė ir studijų reikalus. 1939 m. Jonas atsisakė tarnybos ir atsidėjo vien tik studijoms universitete. 1942 m. birželio 12 d. J. Paulauskas apgynė diplominį projektą ir, tapęs statybos inžinieriumi, buvo paskirtas Geležinių konstrukcijų katedros asistentu. Karo frontui nuslinkus į Vakarus, jis dirbo Medinių ir plieninių konstrukcijų bei tiltų katedroje. Įsteigus KPI, jame dėstė. 1962 m. J. Paulauskas apgynė disertaciją, kurioje nagrinėjo medienos nuovargio ribas, veikiant ciklinei skėlimo apkrovai, ir jam buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. 1966 m. J. Paulauskui buvo patvirtintas mokslo docento vardas. 1969 ... 1970 m. jis vadovavo Metalinių konstrukcijų katedrai. 1970 m. J. Paulauskas buvo perkeltas į VISI ir docentu dirbo iki 1977 m. Jis parengė knygas „Plieninių konstrukcijų pagrindai" (1955), „Plieninės konstrukcijos" (1961), o vadovėlio „Metalinės konstrukcijos" (1977) jis bendraautoris. Docentas Jonas Paulauskas mirė 1990 m. liepos 7 d. Vilniuje.

Nuo pat pirmųjų paskaitų docentas **Ričardas P E S Y S** mūsų, pirmakursių, dėmesį patraukė energinga ir judria dėstymo maniera, impulsyvia dar nepažįstamos disciplinos – braižomosios geometrijos – postulatų interpretacija. Jis buvo labai galantiškas, „linksmų plaučių", nevengė sodresnio žodžio. Pats nuo jaunų dienų patyręs našlaičio dalią,– buvo atjautus, geranoriškas. R. Pesys gimė 1908 m. birželio 22 d. Vladimire (Rusija). Tada jo tėvas ten tarnavo vaistinėje. 1920 m. Pesių šeima sugrįžo į Lietuvą. Tėvas įsidarbino Vilkaviškio savivaldybės vaistinėje padėjėju, bet 1925 m. staiga mirė.

Pradinį mokslą Ričardas įgijo Rusijos mokykloje. Pramokęs lietuviškai, 1922 m. jis įstojo į Kupiškio vidurinės mokyklos antrąją klasę, bet netrukus grįžo į Suvalkiją ir mokėsi Marijampolės bei Vilkaviškio gimnazijose. 1928 m. jis gavo Vilkaviškio gimnazijos brandos atestatą. 1929 m. mirė ir motina, tad 21-erių metų Ričardui teko rūpintis ne tik savimi, bet ir dešimtmečiu broliuku. Neturėdami giminių, kurie paremtų, po motinos mirties jie abu persikėlė į Kauną. Čia Ričardas pradėjo dirbti Lietuvos

kariuomenės štabo Karo topografijos skyriuje topografu. Vis dėlto rudenį R. Pesys įstojo į Lietuvos universiteto Technikos fakultetą, kartu padėdamas gimnazijoje besimokančiam broliui.

Versti studijų dirvonus R. Pesiui sekėsi sunkiai, nes daugiausia teko rūpintis brolio ir savo paties pragyvenimo reikalais. 1938 m. R. Pesys sukūrė šeimą, o 1939 m. atsidėjo tik studijoms universitete. Sunkiais vokiečių okupacijos metais R. Pesys pradėjo dirbti VDU Statybos fakultete laborantu, netrukus – techniku. 1942 m. birželio 20 d. R. Pesys apgynė diplominį projektą „Plieninis viadukas Žaliakalnis ... Aukštieji Šančiai" ir gavo statybos inžinieriaus diplomą. Po to jis buvo paskirtas Tiltų katedros asistentu, o 1944 m. rudenį – vyresniuoju dėstytoju.

Nuo 1945 m. gegužės 15 d. R. Pesys ėjo VDU Grafikos darbų katedros vedėjo pareigas. 1950 m. laidos Statybos fakulteto studentams jis dėstė braižomosios geometrijos disciplįną ir labai vaizdžiai aiškindavo įvairių statybinių konstrukcijų sankirtos elementus, jų padėtį įvairiose projekcijose. Tai vėliau pravertė studijuojant kitas technines disciplinas.

1951 m. R. Pesys apgynė disertaciją „Sijyno skaičiavimo ir konstravimo klausimai", ir 1951 m. gegužės 4 d. VAK jam patvirtino mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. 1953 m. sausio 24 d. jam buvo patvirtintas mokslo docento vardas. 1961 m. doc. R. Pesiui buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio statybininko garbės vardas. 1962 m. jis buvo išrinktas KPI Statybos fakulteto dekanu, bet dėl pašlijusios sveikatos 1965 m. kovo 20 d. rektorių prašė atleisti iš šių pareigų. Nuo 1962 m. iki pat mirties docentas R. Pesys buvo KPI Metalinių konstrukcijų katedros vedėjas. 1969 m. liepos 12 d. docentas Ričardas Pesys staiga mirė Kaune.

Labai taktiškas, ramaus būdo, niekada nekeliantis balso profesorius **Bronius P E T R U L I S** – pavyzdingas dėstytojas, atjautus dekanas, kūrybingas mokslininkas. Profesorius prisimena: "Gimiau 1913 m. rugsėjo 15 d. Panevėžio apskrities Ramygalos valsčiaus Aukštadvario kaime, ūkininko šeimoje. Pradinėje mokykloje ir progimnazijoje mokiausi Ramygaloje, o 1929 m. įstojau į Panevėžio gimnaziją. Gavęs šeštosios klasės baigimo pažymėjimą, 1931 m. buvau priimtas į Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą Kėdainiuose. 1934 metais man buvo įteiktas šios mokyklos techniko diplomas.

1934 ... 1940 m. dirbau Lietuvos žemės ūkio ministerijos Melioracijos departamente. Savarankiškai rengiau labai didelį Rekyvos durpyno eksploatavimo projektą ir susijusį su juo Šiaušės upelio (Dubysos intako) sausinimo projektą (apie 60 km ilgio). Šie darbai truko apie šešerius metus. Be melioracijos darbų, 1939 ... 1940 m. dirbau rengiant ir įgyvendinant Šiaulių miesto vandentiekio projektą.

1940 m. rugsėjį buvau priimtas į VDU Statybos fakulteto Hidrotechnikos melioracijos pagreitinto mokymo grupę, sudarytą iš Kėdainių kultūrtechnikų mokyklą baigusių absolventų. 1942 m. lapkričio 1 d., dar studijuodamas, pradėjau dirbti VDU Statybos fakulteto Miestų sanitarijos kabineto laborantu. 1943 m. spalio 1 d. apgyniau diplominį projektą ir įgijau hidrotechnikos bei melioracijos inžinieriaus diplomą.

Nuslinkus karo frontui į Vakarus, 1944 m. rugpjūčio pradžioje buvau paskirtas VDU Melioracijos katedros asistentu. 1944 ... 1945 mokslo metais, be vandentiekio pratybų, hidrotechnikos specialybės pirmojo ir antrojo kursų studentams teko skaityti melioracijos disciplinos paskaitas. Be to, antraeilininku dirbau Vandentiekio bei kanalizacijos tresto vyriausiuoju inžinieriumi ir, atstatant Kauno vandentiekio įmonę, įgijau didelę patirtį miesto sanitarijos srityje.

1945 m. rugpjūčio 1 d. VDU rektoriui prof. A. Purėnui paprašius, LSSR švietimo komisaro įsakymu man buvo suteiktas vyresniojo dėstytojo vardas, ir buvau paskirtas Melioracijos katedros vedėju. Vokiečių okupacijos metais įgytieji diplomai sovietinės valdžios nebuvo pripažinti, todėl 1946 m. spalio 9 d. diplominį projektą teko ginti iš naujo.

1949 m. kovo mėnesį buvau paskirtas VDU Statybos fakulteto prodekanu, o spalio mėnesį – dekanu. Nuo 1950 m. pabaigos dirbau KPI Vandentiekio ir kanalizacijos katedros dėstytoju, o 1952 m. gruodžio pradžioje įstojau į vienmetę aspirantūrą. 1954 m. apgyniau disertaciją „Kauno rajono hidrogeologinės sąlygos ir jų racionalus panaudojimas vandentiekiui" ir 1954 m. gruodžio 12 d. VAK man patvirtino geologijos bei mineralogijos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. Netrukus buvo patvirtintas ir mokslo docento vardas. 1954 m. rugsėjo pradžioje buvau paskirtas KPI Hidrotechnikos fakulteto prodekanu, o 1956 m. išrinktas Vandentiekio ir kanalizacijos katedros vedėju. 1961 ... 1984 m. dirbau KPI Vandentiekio ir kanalizacijos katedros docentu, o 1984 m. rugpjūčio 31 d. VAK man patvirtino profesoriaus vardą. 1988 m. rugsėjo 1 d. buvau perkeltas į KPI Cheminės technologijos fakulteto Inžinerinės ekologijos katedrą profesoriumi, o 1992 m. liepos 1 d. išėjau į rentą.

Kartu su prof. S. Vabalevičiumi ir doc. V. Burbuliu 1965 m. išleidome vadovėlį „Santechniniai įrengimai pastatuose", o 1976 m. kartu su docentais A. Sakalausku ir V. Stankevičiumi – knygą „Vandens kokybės gerinimas miestų ir pramonės įmonių vandentiekiuose". 1982 m. su bendradarbiais išleidome „Vandentiekio" vadovėlį, kuriuo studentai naudojasi ir dabar. Esu parengęs apie 90 mokslo darbų, paskelbęs bemaž 100 straipsnių. Vadovavau penkiems aspirantams, kurie sėkmingai apgynė daktaro disertacijas. Lankiausi Suomijoje, Vengrijoje, Kanadoje, kur teko susipažinti su vandentiekio ir kanalizacijos įmonių darbu".

Puikus dėstytojas ir matematinių išvedžiojimų virtuozas docentas **Medardas R A T A U T A S** buvo nepaprastai subtilus ir santūrus. Per šventinius ir proginius minėjimus jis virkdydavo smuiką ir keldavo visiems pasigėrėjimą. Tai asmenybė, kuriai didžiausią pagarbą jaučiame iki šiol. M. Ratautas gimė 1887 m. birželio 7 d. Ukmergės apskrities Veprių valsčiaus Ratautų kaime, mažažemio valstiečio šeimoje. Nors tėvas turėjo tik 12 ha žemės ir vertėsi nelengvai, bet visuomet buvo kaimo gyvenimo sūkury, aktyviai dalyvavo 1863 m. sukilime.

Pradinį mokslą Medardas įgijo mokomas motinos. Jo teta gyveno Vilniuje, todėl jaunasis Medardas įstojo į Vilniaus I gimnaziją. Jis mokėsi labai gerai, dėl to nuo antrosios klasės gavo stipendiją, buvo atleidžiamas nuo mokesčio už mokslą ir priimtas į bendrabutį, kuriame buvo visiškai išlaikomas. 1905 m. keli klasės draugai už nelegalią politinę veiklą pašalinami iš gimnazijos. Su jais solidarizuojasi visi abitūros klasės mokiniai, tarp jų ir M. Ratautas. Vis dėlto 1906 m. jiems buvo leista laikyti baigiamuosius egzaminus, ir M. Ratautas gavo brandos atestatą, atžymėtą sidabro medaliu. Tais pat metais jis įstojo į Petrogrado universiteto Fizikos ir matematikos fakultetą, bet, neturėdamas lėšų pragyventi, po pirmojo kurso turėjo jį apleisti ir perėjo į Maskvos matavimų institutą, kuriame jam buvo išrūpinta stipendija. Vasarą Medardas lėšų užsidirbdavo, dalyvaudamas įvairiuose geodeziniuose tyrinėjimuose, o žiemą – grodamas smuiku Maskvos kavinėse.

Caro valdžia lietuviams draudė gauti tarnybą savame krašte ir net artimose vietovėse, todėl 1913 m. baigęs institutą M. Ratautas mokytojavo Ufos matininkų mokykloje, kur dėstė geodeziją ir fiziką. 1916 m. vasarį jis buvo pašauktas į kariuomenę, Petrograde baigė Karo topografijos mokyklą ir 1917 m. buvo komandiruotas į rumunų fronto štabą. 1918 m. pavasarį iš tarnybos kariuomenėje pasitraukė ir civiliu tarnautoju dirbo Ukrainos karo topografijos įstaigoje Odesoje. Gavęs artimesnę savo specialybei mokytojo vietą matininkų mokykloje, 1918 metų rudenį M. Ratautas persikėlė į Poltavą. Be to, Poltavos liaudies universitete dar dėstė matematiką.

1922 m. rudenį M. Ratautas grįžo į Lietuvą ir 1923 m. kovo 1 d. pradėjo dirbti Žemės tvarkymo departamento matininku revizoriumi Ukmergės apskrityje, o 1927 m. įsteigus Geodezijos skyrių – nuo balandžio 28 d. buvo skyriaus vedėjas. Netrukus buvo įsteigtas Karo topografijos skyrius, ir M. Ratautas 1929 m. kovo 1 d. bataliono vado teisėmis paskirtas šio skyriaus vedėju bei trianguliacijos darbų vykdytoju. Karo topografijos skyriuje M. Ratautas ne tik aktyviai dalyvavo sudarant Lietuvos teritorijos trianguliacijos tinklą, bet pagal tarptautinį dešimties Baltijos valstybių susitarimą taip pat vadovavo žemės formos Baltijos jūros baseine tyrinėjimų

darbams. Šių darbų klausimais M. Ratautas dalyvavo tarptautinėse konferencijose Berlyne, Kopenhagoje, Taline, Helsinkyje, Leningrade, Maskvoje. 1928 ... 1929 metais Potsdame jis nustatė Šterneko aparato konstantas, o 1936 m. Helsinkyje komparavo Jederino vielas. M. Ratauto atliktus Lietuvos trianguliacijos darbus Sarbonos universiteto prof. E. Martonas 1939 m. apibūdino šitaip: „Matyti, kad Lietuvos valstybinės trianguliacijos vykdymas yra gerame kelyje ... Buvo sukurtas veikalas, kurio rimtumas įkvepia simpatiją ir pagarbą". Šiuos darbus teigiamai įvertino ir JAV armijos žemėlapių tarnybos viršininkas F. Noughas bei kitas garbus amerikiečių geodezininkas V. Lambertas.

1929 ... 1941 m. M. Ratautas antraeilininku dirbo ir Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje Kėdainiuose. Čia jis dėstė pagrindines geodezijos disciplinas. 1940 m. spalio 1 d. M.Ratautas buvo pakviestas į VDU adjunktu ir paskirtas naujai organizuotos Geodezijos ir astronomijos katedros vedėju. Hitlerinės Vokietijos okupacijos metais uždarius universitetą, jis mokė studentus nelegaliai.

Nuslinkus į Vakarus karo frontui 1944 metais ir atkūrus VDU, M. Ratautas buvo patvirtintas Geodezijos ir astronomijos katedros vedėju, o 1945 m. jam buvo suteiktas docento vardas.

Ilgus metus dirbdamas pedagogu, doc. M. Ratautas sukaupė turtingą šio darbo patirtį ir įnešė didelį indėlį į VDU ir KPI pedagoginę praktiką. Jo mokiniai maloniai prisimena sistemingas, lengvai suprantamas aukštosios geodezijos, mažiausių kvadratų metodo, matematinės kartografijos arba instrumentų mokslo paskaitas, per kurias labai dažnai buvo nagrinėjami sudėtingi teoriniai klausimai.

Be pedagoginio ir metodikos darbo, doc. M. Ratautas rengė ir mokslo darbus, tarp kurių paminėtini šie: pirmos klasės trianguliacija Lietuvoje, miestų tvarkymo geodeziniai darbai, gravimetriniai darbai, Baltijos trianguliacijos kampų matavimai, karo topografijos skyriaus metraštis ir kt. Jis parengė didelį darbą apie pirmos klasės trianguliacijos tikslumą, taip pat „Sferinės trianguliacijos" vadovėlį studentams geodezininkams. Kartu su kitais katedros bendradarbiais docentas M. Ratautas 1957 m. išleido 32 spaudos lankų darbą „Geodezija", spaudai parengė vadovėlį „Bendrosios ir inžinerinės geodezijos pagrindai" ne geodezijos specialybės studentams. Šio vadovėlio didesnę pusę doc. M. Ratautas parašė jau būdamas pensininkas. Mokslininkas yra paskelbęs straipsnių „Matininko" (1926), „Mūsų žinyno" (1934, 1935), „Kosmoso" (1935, 1939), „Žemėtvarkos ir melioracijos" (1935) ir kituose žurnaluose.

Didelį indėlį doc. M. Ratautas įnešė ruošdamas kvalifikuotus pedagogus, teikdamas konsultacijas rengiantiems mokslo darbus instituto darbuotojams, taip pat ir organizacijoms, atliekančioms geodezinius matavi-

mus. Jo sprendiniai įvairiais geodeziniais klausimais buvo išsamūs, labai originalūs ir aiškūs. Doc. M.Ratautas kurį laiką buvo KPI Mokslo tarybos sekretorius, Statybos fakulteto VEK pirmininkas. 1957 m. dėl sveikatos išėjęs į pensiją doc. M. Ratautas nenutraukė ryšių su KPI: jis konsultuodavo disertantus, recenzuodavo diplominius projektus. Be to, doc. M. Ratautas buvo aistringas muzikos mėgėjas, ne kartą yra koncertavęs scenoje dėstytojams ir studentams su savo mėgiamu smuiku. Jis buvo labai kuklus, reiklus sau, katedros darbuotojams ir studentams, mokėjo su visais bendrauti. Docentas Medardas Ratautas mirė 1971 metų balandžio 4 dieną Kaune.

Talentingas sportininkas, Amsterdamo olimpinės ugnies blyksnių nušviestas docentas **Viktoras R A Ž A I T I S** vėliau tauriai nešė Lietuvos statybų, tiltų ir kitų statinių projektuotojo bei konstruktoriaus deglą. Viktoras gimė 1907 m. lapkričio 9 d. Marijampolės apskrities Sasnavos kaime, mokėsi Rygiškių Jono gimnazijoje, o 1926 m. pradėjo studijuoti Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Elektrotechnikos skyriuje. Po metų į šio fakulteto Architektūros katedrą atėjo architektas Vytautas Landsbergis-Žemkalnis. Jis tada buvo gavęs užsakymus suprojektuoti net keletą bažnyčių, Vilkaviškio kunigų seminariją, Karmelitų parapijos namus Kaune. Vilkaviškio vyskupijos Statybų komitetams, vykdžiusiems statybos priežiūrą, atstovavo kunigas Mykolas Ražaitis, Viktoro vyresnysis brolis. Tada V. Ražaitis ir susipažino su Romoje mokslus baigusiu architektu V. Landsbergiu, kuris paragino V. Ražaitį studijuoti statybos mokslus užsienyje, o brolis Mykolas pažadėjo remti.

1928 m. V. Ražaitis, jau žinomas Lietuvoje lengvaatletis, laimėjo ieties metimo kontrolines varžybas ir buvo įtrauktas į Lietuvos rinktinę dalyvauti Amsterdamo olimpinėse žaidynėse. Į finalą, deja, jis nepateko, bet tai buvo pirmasis Lietuvos lengvaatlečių startas. Netrukus jis įstojo į Liežo (Belgija) universiteto Statybos skyrių ir 1934 m. įgijo civilinės ir pramoninės statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Grįžęs į Lietuvą, nuo pat savo profesinės veiklos pradžios dirbo statybų konstruktoriumi. Pusmetį padirbėjęs Alytaus miesto ir apskrities inžinieriumi, nuo 1935 m. tarnavo kariuomenėje ir projektavo Lietuvos krašto apsaugos ministerijos objektus, daugiausia gamybos paskirties pastatus. Prie Radviliškio (Linkaičiuose) buvusioms ginklų dirbtuvėms kartu su architektu B. Elsbergu suprojektavo elektrinės, dujų generatoriaus ir liejyklos pastatus, taip pat parengė lėktuvų angaro Panevėžyje projektą, priešlėktuvinę slėptuvę Kaune. 1937 ... 1939 m. V. Ražaitis dirbo Klaipėdoje ir buvo Statybos akcinės bendrovės Projektavimo ir Statybos skyrių viršininkas. Dar 1934 m. V. Landsbergio suprojektuotam Smeltės mikrorajonui Klaipėdoje 1937 ... 1939 m.

V. Ražaitis sukonstravo ir pastatė gyvenamuosius namus, vaikų darželį ir lopšelį, Šventojoje – gyvenamuosius namus žvejams ir kt.
Vokietijai okupavus Klaipėdos kraštą, V. Ražaitis vėl pradėjo dirbti Kaune. Iki sovietinės okupacijos jis projektavo įvairius laikinosios sostinės, Šiaulių ir Telšių objektus, o nuo 1940 m. – daugiausia pramonės įmones. Įsteigus Pramonės projektavimo trestą, jis paskiriamas vyriausiuoju projektų inžinieriumi. V. Ražaičiui vadovaujant, tada buvo parengti kai kurių Panevėžio cukraus fabriko pastatų, Kauno „Drobės" ir kitų fabrikų rekonstrukcijos projektai. Vokiečių okupacijos metais V. Ražaitis buvo paskirtas Statybos akcinės bendrovės vyriausiuoju inžinieriumi. Jam vadovaujant, buvo suprojektuoti Biržų grūdų malūno technologiniai ir statybiniai įrenginiai, taip pat parengtas Radviliškio stiklo fabriko rekonstrukcijos projektas.

Po karo, iki 1950 m. dirbdamas „Lietstatprojekto" vyriausiuoju inžinieriumi, V. Ražaitis vadovavo Kauno „Drobės" per karą sugriautų korpusų, Kauno miesto vandentiekio stoties Eiguliuose atstatymo darbams. Tada taip pat buvo parengtas Biržų „Siūlo" projektas, kurį V. Ražaitis dažnai prisimindavo. Tais laikais stambesnius projektus tekdavo apginti atitinkamoje Maskvos žinyboje. Sovietų Sąjungos lengvosios pramonės ministru tuomet dirbo M. Kosyginas, vėliau tapęs valstybės premjeru. Posėdyje N. Kosyginas reikalavo sumažinti buitines patalpas: tualetus, dušus, prausyklas. Esą darbininkai vis tiek jomis nesinaudos. O V. Ražaitis įrodinėjo, kad „nesinaudos, jei bus per mažai. Kai bus pakankamai – tikrai naudosis. Tai rodo Europos patirtis". Tada N. Kosyginas nusileido ir projektą patvirtino.

1950 ... 1959 m. V. Ražaitis – „Lietprojekto" vyriausiasis konstruktorius. Tai bene atsakingiausios statybos inžinieriaus pareigos. V. Ražaitis, parinkdavo pastato arba statinio statybines medžiagas, konstrukcines sistemas, statybos technologiją, kontroliavo, kaip įgyvendinamas projektas, ir konsultavo. 1952 ... 1954 m. jam vadovaujant, buvo parengtas nuo gaisro per karą nukentėjusio plieninio viaduko virš geležinkelio atstatymo projektas, suprojektuoti du tiltai per Vilnelę šiluminėms magistralėms. Daug padaryta ir Kaunui. Tai „Limos" fabriko katilinės kaminas, silikatinių plytų fabrikas „Bitukas", Nemuno krantinių špuntinių sienų rekonstrukcija, kanalizacijos perpylimo stotis Šančiuose, „Metalo" fabriko rekonstrukcija ir kiti projektai. Nuo 1955 m. V. Ražaitis daugiausia vadovavo statybinių medžiagų gamybos bei statybos industrijos objektų konstrukcijų projektams. Jis yra tiltų Kėdainiuose bei Pasvalyje projektų vyriausiasis konstruktorius. Tačiau labiausiai jis didžiavosi 1956 m. suprojektuotu kabamuoju tiltu Vilniuje. Šis 192 m ilgio plieninis tiltas per Nerį, skirtas šiluminei magistralei ir pėstiesiems, yra greta Lazdynų tilto. Dabar jis labai apleistas.

1960 m. V. Ražaitis iš pramonės statybos projektavimo instituto buvo pakviestas į Kauno politechnikos institutą. 1962 m. jam buvo suteiktas mokslo docento vardas Gelžbetoninių konstrukcijų katedroje. KPI jis parengė metodikos ir mokslo darbų, oponavo disertacijas, dalyvavo mokslo konferencijose.

Doc. V. Ražaitis neabejotinai buvo vienas žymiausių ir statybinių konstrukcijų ekspertų. Jo ekspertizių aktai dažnai prilygsta rimtiems mokslo straipsniams, nes buvo atliekami nuodugnūs pastatų pagrindų ir statybinių konstrukcijų tyrimai, detalūs ir sudėtingi patikrinamieji skaičiavimai, kartais pateikiami ir toms konstrukcijoms stiprinti sprendiniai. Docentas V. Ražaitis mirė 1991 m. liepos 20 d. Palaidotas Kauno Romainių kapinėse

Enciklopedistas, ne tik statybinės mechanikos, bet taip pat ir kitų inžinerinių disciplinų subtilybių universalus žinovas docentas **Mikalojus REMIŠAUSKAS** buvo reiklus, bet geranoriškas, kolegiškas. Kai N. Chruščiovas paskelbė pagalbos žemės ūkiui vajų, KPI „paaukojo" M. Remišauską – išsiuntė jį į Merkinės MTS. Pasakojama, kad, pabuvojęs kurį laiką merdinčiame ūkyje, Mikalojus pasiūlė jį likviduoti, o visas žemes apsodinti mišku... Netrukus jis grįžo į KPI. M. Remišauskas gimė 1907 m. gruodžio 19 d. Baltstogėje (dabar Bialistokas, Lenkija). Čia tuo metu kariuomenėje tarnavo jo tėvas. Tarnybos reikalais tėvai gyveno Vilniuje, Gardine, Varšuvoje, Lietuvos Brastoje, todėl mažojo Mikalojaus pradinio mokslo mokytojai skiepijo jam žmogiškąsias dvasines vertybes, darbo pomėgį, meilę ir pagarbą artimui.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, Remišauskai buvo evakuoti į Charkovą. Čia Mikalojus pradėjo mokytis gimnazijoje ir gavo penkių klasių baigimo pažymėjimą. 1921 m. M. Remišauskas su tėvais grįžo į Kauną. 1922 ... 1923 m. jis dirbo šaltkalvio padėjėju „Amlito" autoremonto dirbtuvėse. 1923 m. mirus tėvui, tarnavusiam Karo butų skyriuje raštininku, Remišauskai persikėlė gyventi į Vilkaviškį. Čia Mikalojus dirbo papirosų fabrike. 1925 m. jis įstojo į Vilkaviškio gimnaziją ir 1929 m. gavo brandos atestatą. 1929 ... 1930 m. jis atliko privalomąją kario tarnybą aspirantų kursuose, ir jam buvo suteiktas jaunesniojo leitenanto laipsnis.

1930 m. M. Remišauskas pradėjo studijuoti Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Statybos skyriuje Kaune. Dėl varganų gyvenimo sąlygų jis negalėjo nuosekliai studijuoti, nes tekdavo užsidirbti duoną sau ir padėti šeimai (motina – muzikos mokytoja – ne visuomet turėdavo pamokų, sesuo buvo invalidė, brolis gyveno atskirai). 1936 ... 1937 m. Mikalojus dirbo pas rangovą A. Dėdelę Babtų gelžbetoninio tilto statybvietėje darbų vykdytoju, Kauno Šančių gimnazijos statybvietėje techniku, 1938 ... 1940 m. –

akcinėje „Elektros" bendrovėje, t. y. projektavo Rekyvos elektrinę, kaip technikas prižiūrėjo statybą, o vėliau dirbo darbų vykdytoju.

1940 metai – tai M. Remišausko, kaip pedagogo, mokslininko, visuomenininko, intensyvios veiklos pradžia: spalio 1 d. jis buvo priimtas techniku į VDU Statybinės statikos katedrą. Vokiečių okupacijos metais M. Remišauskas universitete dirbo laborantu. Nors nebuvo baigęs studijų, bet tada jau dėstė teorinę mechaniką, statybinę statiką. Uždarius universitetą, 1943 ... 1944 m. M. Remišauskas neoficialiai dėstė braižomąją geometriją.

1944 m. rugpjūčio 1 d. M. Remišauskas paskiriamas Statybinės mechanikos katedros asistentu, 1944 m. sausį – Medinių ir plieninių konstrukcijų bei tiltų katedros vyresniuoju dėstytoju, o vėliau – vėl Statybinės mechanikos katedros vyresniuoju dėstytoju. 1947 m. jam buvo suteikta statybos inžinieriaus kvalifikacija. 1950 m. laidos kelių specialybės studentams šeštajame ir septintajame studijų semestruose vyr. dėstytojas M. Remišauskas vedė statybinės statikos pratybas. Jis labai gyvai populiariais uždaviniais iliustruodavo statikos teoremas, pateikdavo daugybę savo darbo praktinės veiklos pavyzdžių.

Vyr. dėstytojas M. Remišauskas visuomet rūpestingai atlikdavo ir pedagogo, ir visuomenininko pareigas, paklusniai vykdydavo vyresnybės nurodymus. Jis, kaip demokratas, tiesiog negalėjo atsisakyti pasiūlymo stoti į komunistų partiją, o vėliau partijai pakvietus „kelti" žemės ūkį, jis pakluso ir šiam „kvietimui": 1954 m. M. Remišauskas, visą gyvenimą praleidęs mieste, siunčiamas direktoriauti į Merkinės mašinų ir traktorių stotį. Iš akademinės aplinkos atėjusiam žmogui darbo sąlygos buvo labai sunkios ir neįprastos. Čia nebuvo kur pritaikyti savo žinių, o pasisemti ką nors naujo nebuvo iš ko. Merkinėje M. Remišauskas dirbo apie trejus metus. Per šį laikotarpį jo intelektas pasipildė nebent naujais anekdotais!

1957 m. vasarį M.Remišauskas grįžta į KPI. 1961 m. jis išrenkamas eiti docento pareigas, o 1962 m. – katedros vedėju KPI Klaipėdos filiale. 1965 m. jam suteiktas nusipelniusio inžinieriaus vardas. 1968 m. docentas M. Remišauskas pakviečiamas į KPI Vilniaus filialą. Statybos specialybės studentams jis skaitė statybinės statikos, dinamikos, patvarumo disciplinų paskaitas, parengė metodikos leidinių. Jis yra „Statybinės statikos" vadovėlio bendraautoris. Disertacijos M. Remišauskas neparengė. Dėl daugybės reikalų, konsultacijų, pagalbos studentams, aspirantams, inžinieriams jis tiesiog negalėjo susitelkti mokslo tyrimams. 1974 m. doc. M. Remišauskas išėjo į pensiją, bet nenutraukė ryšių su institutu, katedra. Jis redaguodavo aspirantų disertacijas, kolegų knygas ir vadovėlius.Mėgo keliones. Jis vienas su kuprine ant nugaros keliavo Baikalo pakrantėmis, pabuvojo šio ežero saloje, o paskui vaizdingai pasakodavo kelionės

įspūdžius. Docentas Mikalojus Remišauskas mirė 1985 m. spalio 18 d. Jo palaikus priglaudė Vilniaus Rokantiškių kapinių smėlis.

Labai kuklus, santūrus, nepaprastai darbštus ir energingas – tai būdingiausi profesoriaus **Anatolijaus ROZENBLIUMO** bruožai. Gerbėme profesorių už jo erudiciją, paprastumą, geranoriškumą, turtingą praktikos patirtį. Pagarbą kėlė ir sunkus jo gyvenimas, ištvermė vokiečių okupacijos metais. A. Rozenbliumas gimė 1902 m. liepos 2 d. Baltstogėje (dabar Bialistokas, Lenkija). Tėvas buvo provizorius, aukštąjį mokslą įgijęs Jurjeve (dabar Tartu, Estija). Jis dirbo įvairiose vaistinėse iš pradžių vaistininko padėjėju, o vėliau – vaistinės vedėju. 1903 m. visa šeima persikėlė į Kauną. Čia jaunasis Anatolijus lankė pradinę mokyklą ir 1912 m., išlaikęs konkursinius egzaminus, įstojo į gimnaziją. Pirmojo pasaulinio karo metais jis mokėsi Vitebsko ir Petrogrado gimnazijose. Pasibaigus karui, Rozenbliumų šeima grįžo į Lietuvą, ir 1920 m. Anatolijus baigė rusų gimnaziją Kaune.

Baigęs gimnaziją, A. Rozenbliumas įstojo į Berlyno „Sternsches" konservatorijos rojalio klasę („Ausbildungsklasse"). Čia jis susidomėjo technikos mokslais. 1922 m. vasarį jis įstojo į Vienos aukštąją technikos mokyklą ir, nebaigęs konservatorijos, pradėjo studijuoti šios mokyklos Statybos fakultete. Vienoje studijavo vieną semestrą ir 1922 m. rugsėjo pradžioje perėjo į Koetheno (Vokietija) aukštosios pramonės mokyklos Statybos fakulteto Geležies ir gelžbetonio statybos skyrių. Labai pablogėjus tėvų gyvenimo sąlygoms, Anatolijus nuo 1925 metų pradžios iš jų nebegavo jokios paramos ir turėjo verstis pats. 1925 m. Berlyno firmoje „Traegelagergemeinschaft Dellschau und Co" jis dirbo apmokamu praktikantu. Be to, jis skambindavo rojaliu įvairiuose orkestruose.

1927 m. rugpjūtį A. Rozenbliumas parengė anais laikais labai sudėtingą diplominį projektą „Gelžbetoninė fabriko halė su šešis kartus statiškai neišsprendžiamais rėmais" (darbo vadovas prof. dr. M. Fischeris), labai gerai išlaikė „vyriausiuosius egzaminus" ir įgijo inžinieriaus kvalifikaciją.

1928 m. pradžioje jis buvo priimtas į „Ingenieurbiuro Kuhn und Schaim" firmą Berlyne inžinieriumi konstruktoriumi, o netrukus pradėjo dirbti savarankiškai. Be kita ko, ten atliko pastato „Warenhaus Michels-Berlin, Leipziger Str." visus statinius skaičiavimus.

1929 m. pradžioje A. Rozenbliumas grįžo į Lietuvą ir buvo pašauktas atlikti privalomąją kario tarnybą Karo butų valdyboje Kaune, Šančiuose. Atlikęs kario prievolę, buvo priimtas į tą pačią valdybą laisvai samdomu specialistu ir ten dirbo iki 1936 m. pabaigos. Karo butų valdyboje A. Rozenbliumas atlikdavo visų to meto konstrukciniu požiūriu sudėtingų pastatų statinius skaičiavimus ir nubraižydavo gelžbetonio, plieno bei

medžio konstrukcijų brėžinius. Jis parengė ir daugelio pastatų projektus. Pagal A. Rozenbliumo projektus buvo, be kita ko, pastatytas didžiausias Lietuvoje plieninis angaras lėktuvams Linksmadvaryje, du plieniniai angarai Zokniuose ir daug kitų pastatų. Pagal jo statinius skaičiavimus ir konstrukcinius brėžinius buvo pastatytos taip pat artilerijos dirbtuvės Šančiuose ir Linkaičiuose, daugelio kareivinių pastatai ir kt.

Ne tarnybos metu A. Rozenbliumas suprojektavo (atliko skaičiavimus, parengė brėžinius) VDU tyrimų laboratorijos korpusą Vydūno alėjoje, Karininkų ramovę, Centrinį paštą, VDU medicinos fakulteto rūmus Kaune. 1936 m. jis parengė Alytaus tilto per Nemuną projektą ir visus brėžinius. Šis tiltas, pastatytas 1936 ... 1937 m., buvo laikomas didžiausiu gelžbetonio tiltu ne tik Lietuvoje, bet ir didžiausiu tokios konstrukcijos tiltu Pabaltijyje.

1936 m. pabaigoje A. Rozenbliumas išėjo iš tarnybos Karo butų valdyboje ir, įvairių įstaigų, inžinierių, architektų ir rangovų samdomas arba kviečiamas, atlikdavo statinius skaičiavimus, rengdavo konstrukcinius brėžinius arba ištisus projektus. Jis yra parengęs Kauno sporto halės projektą ir visus brėžinius, taip pat atliko visus statinius skaičiavimus ir parengė visus konstrukcinius brėžinius Šiaulių Rekyvos elektrinės pastatams, radijo stočiai Babtuose, Kauno Šančių gimnazijai ir Kauno aukštesniajai technikos mokyklai. Be to, jis buvo teismo ekspertas Kauno autobusų garažo Šančiuose griuvimo byloje, atliko patikrinamuosius sugriuvusio garažo skaičiavimus, ir daugelį kitų darbų bei projektų.

Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai, buvo organizuotas Pramonės statybos trestas Kaune. Šiame treste A. Rozenbliumas dirbo nuo jo įkūrimo dienos, t.y. nuo 1940 m. rugpjūčio 1 d., Statybos skyriaus vyriausiuoju inžinieriumi. Iš šio tresto vėliau išaugo „Pramprojekto" projektavimo organizacija, kurioje 1940 m. spalio 1 d. A. Rozenbliumas buvo paskirtas Konstrukcijų skyriaus vyriausiuoju inžinieriumi. 1940 m. spalio 1 d. antraeilininku jis pradėjo dirbti tiltų dėstytoju VDU Statybos fakultete. Nuo 1941 m. sausio 16 d. A. Rozenbliumas dirbo tik universitete.

Prasidėjus karui ir Vokietijai okupavus Lietuvą, A.Rozenbliumas su šeima pateko į koncentracijos stovyklą, kurioje išbuvo iki 1944 m. kovo 29 d. Tada jis su žmona pabėgo iš stovyklos ir pasislėpė pas vieną kaimietį. Ten jie slapstėsi tol, kol atėjo sovietinė armija. 1944 m. rugpjūčio 1 d. inžinierius A. Rozenbliumas grįžo dirbti į VDU. Būdamas koncentracijos stovykloje, jis stengėsi gilinti savo specialybės žinias, ir kartkartėmis tai jam pavykdavo. VDU A. Rozenbliumui buvo pavesta dėstyti gelžbetonio konstrukcijų, masyviųjų tiltų disciplinas ir eiti Gelžbetonio konstrukcijų ir tiltų katedros vedėjo pareigas. Sovietinėje Lietuvoje A. Rozenbliumui nebuvo pripažintas Vokietijoje įgytas inžinieriaus diplomas, todėl jam teko parengti

diplominį projektą Kauno universiteto diplomui įgyti. Šį savo darbą „Gelžbetonio angaro projektas" jis apgynė 1945 m. birželio 30 d., o liepą išlaikė ir marksizmo-leninizmo disciplinos egzaminą!

Pokario metais A. Rozenbliumas parengė daug projektų sugriautam Lietuvos ūkiui atstatyti, konsultuodavo statybos konstrukcijų darbo ir stiprinimo klausimais.

1948 m. birželio 30 d. Kauno universiteto taryboje vyresnysis dėstytojas A. Rozenbliumas apgynė disertaciją "Betono ir skiedinių optimalių sudėčių nustatymo klausimu", ir jam buvo suteiktas mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. 1949 m. kovo 4 d. VAK patvirtino šią nutartį. 1949 m. rugsėjo 15 d. A. Rozenbliumui suteiktas ir docento vardas.

Įkūrus KPI, doc. A. Rozenbliumas 1951 m. buvo paskirtas Inžinerinių konstrukcijų katedros vedėju. 1958 m. už gelžbetoninių arkų trobesių denginiams sukūrimą jam paskirta Lietuvos valstybinė premija. 1961 m. KPI įkurta Gelžbetoninių konstrukcijų katedra ir jos vedėju pakviečiamas doc. A. Rozenbliumas.

Plėtodamas mokslo tyrimus, doc. A. Rozenbliumas 1967 m. Minsko politechnikos institute apgynė disertaciją „Apie plyšius, įtempimus ir deformacijas, susidarančius jėgų veikiamose gelžbetoninėse konstrukcijose", ir jam buvo suteiktas technikos mokslų habilituoto daktaro laipsnis, kurį tų pačių metų gruodžio 16 d. patvirtino VAK. Įdomu, kad docento A. Rozenbliumo disertacijos vienas oponentas buvo prof. A. Čyras, studijų metais klausęs A. Rozenbliumo gelžbetonio disciplinos paskaitų. 1968 m. A. Rozenbliumas tapo profesoriumi.

1969 m. įkūrus VISI, prof. A. Rozenbliumas pakviečiamas dirbti Specialiųjų konstrukcijų (vėliau – Metalinių konstrukcijų) katedros vedėju.

Prof. A. Rozenbliumas parengė leidinius „Hidrauliniai cementai ir betonai" (1947), „Mūrinės konstrukcijos" (1956; 1964 rusų kalba), „Gelžbetoninių ir mūrinių konstrukcijų pagrindai" (1969), daug metodikos knygelių. Po ilgos ir sunkios ligos profesorius Anatolijus Rozenbliumas mirė 1973 m. gegužės 27 d. Palaidotas Vilniaus Antakalnio kapinėse.

Pirmame kurse fizikos paskaitas mums skaitė profesorius **Kazys SLEŽEVIČIUS**. VDU pirmųjų rūmų salėje jis labai garsiai aiškindavo fizikos dėsnius, rūpestingai braižydavo schemas ir diagramas. Jis kalbėdavo labai sklandžiai ir logiškai, dėl to mes puikiai viską supratome. Visur jutome gilią profesoriaus erudiciją ir eleganciją. K. Sleževičius gimė 1890 metų kovo 18 d. Tauragės apskrities Eržvilko valsčiaus Daugėlių kaime. Kaziui gimus, po mėnesio mirė tėvas. Visa ūkininkavimo našta gulė ant motinos pečių. Kaziui jau vaikystėje teko ganyti bandą, dirbti įvairius kitus ūkio darbus. Namie pramokęs skaityti ir rašyti, jis kažkokiu būdu pasi-

rengė ir 1902 m. išlaikė egzaminus į pirmąją gimnazijos klasę Rygoje. Perėjus į penktąją klasę, teko pačiam rūpintis pragyvenimu, nes dėdė (tėvo brolis), kuris su Kazio motina valdė 40 ha ūkį, siūlė stoti į kunigų seminariją. Motina laikėsi nuošaliai. Kaziui atsisakius, iš pradžių dar šiek tiek šelpė, bet, baigęs šeštąją klasę, Kazys iš namų beveik nieko nebegaudavo. Be to, ir namiškiai nebuvo turtingi, nes mokėsi dar ir vyresnysis brolis Mykolas.

1910 m. Kazys įstojo į Odesos universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto Matematikos skyrių. Studijuodamas universitete, pradėjo domėtis meteorologija, iš šios srities parengė ir diplominį darbą, kurį apgynė 1916 m. lapkričio 16 d., ir gavo pirmojo laipsnio diplomą.

Tada dar vyko Pirmasis pasaulinis karas, todėl, baigus studijas, Kaziui teko stoti į karo mokyklą. Tapęs leitenantu, K. Sleževičius buvo paskirtas į Maskvą. Rusijoje jau buvo prasidėjusi revoliucija. 1917 m. lapkritį iš kariuomenės jis buvo demobilizuotas kaip mokytojas ir išvyko į Odesą. Čia baigė vienerių metų pedagogų kursus ir 1918 ... 1920 m. įvairiose Odesos mokyklose dėstė fiziką ir matematiką.

1921 m. gegužės 1 d. Kazys grįžo į Lietuvą ir kaip karininkas buvo pašauktas į Lietuvos kariuomenę. 1921 ... 1923 m. buvo Karo mokslo skyriaus reikalų vedėjas. Be to, jis dar mokytojavo Kauno mokytojų seminarijoje ir Suaugusiųjų gimnazijoje. 1922 m. buvo paskirtas šios gimnazijos direktoriumi. 1922 m. pabaigoje K. Sleževičius buvo pakviestas į Lietuvos universitetą fizikos asistentu ir metrologijos bei geofizikos lektoriumi, o 1923 m. spalio 1 d. išrinktas geofizikos docentu ir nuo tos dienos demobilizuotas iš kariuomenės. Pradėjęs skaityti paskaitas universitete, K. Sleževičius pats parengė Geofizikos katedrai mokslo priemones, organizavo fizikos laboratoriją ir biblioteką. Ištisas vasaras jis praleisdavo Lietuvos geofizinių tyrinėjimų ekspedicijose.

1930 m. K. Sleževičius buvo paskirtas eiti ordinarinio profesoriaus pareigas. Po to jis buvo išrinktas Geofizikos ir meteorologijos katedros vedėju. 1930 ... 1934 m. K. Sleževičius atliko Lietuvos gravimetrinius stebėjimus. 1935 m. jis pradėjo tyrinėti Lietuvos magnetinį lauką ir 1936 ... 1938 m. kartu su bendradarbiais parengė Lietuvos magnetinę nuotrauką, magnetizmo žemėlapį.

Atgavus Vilnių, prof. K. Sleževičius 1940 m. buvo perkeltas į Vilniaus universitetą ir paskirtas Meteorologijos ir klimatologijos katedros vedėju. 1945 m. kovo 3 d. Sovietų Sąjungos VAK patvirtino K. Sleževičiui profesoriaus vardą. 1945 ... 1946 m. prof. K. Sleževičius dėstė labai patraukliai dėstė fiziką, ir tai studentus skatino stropiai gilintis į fizikos mokslo slėpinius.

Prof. K. Sleževičius dalyvavo Pabaltijo geofizinės komisijos darbuose ir konferencijose, kurios vyko Vokietijoje, Suomijoje, Danijoje, Sovietų Sąjungoje. Jis parengė mokslo veikalus „Gravimetriniai darbai Lietuvoje

su Sternecko aparatu ties trianguliacijos signalais" (1934), „Gravimetriniai darbai 1934 m. ir svorio jėgos greitėjimas Lietuvoje (1936), „Lietuvos magnetinė nuotrauka, padaryta 1936 ... 1938 metais" (1941). Jo mokslo straipsniai geofizikos ir metrologijos klausimais paskelbti „Kosmoso", „Kultūros", „Mūsų žinyno", „Gamtos" žurnaluose.

Prof. K. Sleževičius politinių partijų veikloje nedalyvavo, visuomenines ir mokyklų organizacijas rėmė darbu. Jis buvo Mokytojų profesinės sąjungos, Gamtininkų draugijos, Varpininkų šelpimo fondo, Draugijos užsienio lietuviams remti ir kt. draugijų valdybų narys, aktyvus organizatorius. Prof. K. Sleževičius buvo taip pat uolus mokslo populiarintojas. Jo pranešimai susirinkimuose, konferencijose, per radiją turėjo bendravalstybinę svarbą. Jis visuomet stengėsi pateikti ką nors naujo, buvo geofizikos ir metrologijos taikomųjų žinių sklaidos iniciatorius. Profesorius Kazys Sleževičius mirė 1953 m. sausio 15 d. Vilniuje.

Per vieną savaitinę paskaitą mes nebegalėjome išmokti prancūziškai, bet visada domindavo dėstytojo **Vytauto S O B L I O** pasakojimai apie Prancūziją, Paryžių, maloniai nuteikdavo bendravimo maniera, geranoriška draugiška šypsena, imponuodavo jo diplomatiniai sugebėjimai. V. Soblys gimė 1903 m. vasario 27 d. Kelmėje. Pradinę mokyklą baigė Kuršėnuose, vidurinę (progimnaziją) – Šiauliuose. 1919 m. jis įstojo į Šiaulių dvimečius mokytojų kursus, o vėliau, jau dirbdamas pradinėje mokykloje, mokėsi Šiaulių mokytojų seminarijoje, kurią baigė 1925 m. Gerai mokėdamas prancūzų kalbą, V. Soblys ryžosi studijoms Prancūzijoje: iš pradžių tobulinosi Tulūzos universitete, vėliau Sorbonos universitete Paryžiuje ir 1931 m. liepos 2 d. baigė kalbotyros ir pedagogikos studijas. Grįžęs į Lietuvą, jis atliko kario tarnybą šarvuočių rinktinėje, o 1932 ... 1934 m. dėstė prancūzų kalbą suaugusiųjų gimnazijoje (J. Tumėno brandos kursuose). 1934 m. rudenį jis buvo pakviestas Aukštųjų kūno kultūros kursų pedagoginių disciplinų lektoriumi ir mokslo reikalų inspektoriumi. 1932 ... 1935 m. jis buvo Užsienio reikalų ministerijos Intelektualinio bendradarbiavimo komisijos generalinis sekretorius. 1935 ... 1937 m. V. Soblys dirbo Klaipėdos Pedagoginio instituto direktoriumi. 1937 m. jis buvo paskirtas Kultūros reikalų departamento direktoriumi ir kartu liko Pedagoginiame institute lektoriumi. Nuo 1940 m. rudens V. Soblys dirbo Utenos gimnazijos lietuvių ir prancūzų kalbų mokytoju, nuo 1941 m. rudens – Šiaulių II gimnazijos mokytoju. Nuslinkus karo frontui į Vakarus, 1944 m. rudenį V. Soblys pradėjo dirbti prancūzų kalbos dėstytoju Kauno taikomosios dailės institute, o 1945 m. lapkričio 1 d. buvo priimtas dėstytoju į VDU Istorijos ir filologijos fakulteto Svetimų kalbų katedrą (ėjo antraeiles pareigas). Prasidėjus „kadrų valymui" universitete, 1946 m. rug-

pjūčio 1 d. V. Soblys buvo atleistas. Po to jis dirbo „Kauno tiesos" korektoriumi, ekonomistu „Sanite". 1951 m. buvo priimtas į KPI Svetimų kalbų katedrą vyresniuoju dėstytoju (iš pradžių valandiniu dėstytoju, vėliau – pusę etato). Kurį laiką jis dirbo ir ŽŪA. Vytautas Soblys mirė 1968 metų lapkričio 9 dieną Kaune.

V. Soblys atstovavo Lietuvai viešojo švietimo konferencijose Ženevoje (1934, 1935, 1937), Tautų Sąjungos tarptautinėje intelektualinio bendradarbiavimo komisijos XVI sesijoje (1934), tautinio auklėjimo kongrese Paryžiuje (1937). Jis gerai mokėjo dar ir vokiečių, anglų, rusų kalbas. V. Soblys yra parengęs straipsnių apie prancūzų pedagogą I. Piaqet, rašytoją J. Rousseau.

Lėtoko būdo, bet labai malonų docentą **Mikalojų S T O N Į** sunkiais pokario metais mes – antrakursiai – įsiminėme kaip labai prielankų dekaną. Atrodė, kad tarsi vienintelis jo rūpestis buvome mes! Visur ir visuomet jis stengdavosi mums padėti, patarti, užjausti. Mikalojus Stonys gimė 1896 m. lapkričio 27 d. Liepojoje. Pradinę mokyklą ir gimnaziją lankė gimtajame mieste. Kilus Pirmajam pasauliniam karui, Stonių šeima pasitraukė į Rusiją, ir Mikalojus brandos atestatą gavo Maskvos gimnazijoje. Su tėvais grįžęs į Lietuvą, 1921 m. M. Stonis įstojo į Aukštųjų kursų technikos skyrių, o įkūrus Lietuvos universitetą, studijas tęsė Technikos fakulteto Statybos skyriuje. Studijuodamas iki 1923 m. dirbo braižytoju Lietuvos krašto apsaugos ministerijoje, vėliau Susisiekimo ministerijos Telšių ... Klaipėdos ir kitų geležinkelio ruožų tyrinėtojų grupėse piketažininku, o 1925 ...1927 m. – Lietuvos geležinkelių valdyboje Kaune techniku. Baigdamas studijas, M. Stonis jau inžinieriumi dirbo Aleksoto ir Vilijampolės tiltų statybvietėse. 1928 m. birželio 13 d. jis apgynė diplominį projektą "Gelžbetoninis tiltas per Mušą" ir gavo statybos inžinieriaus diplomą. Nuo 1929 m. Klaipėdos uosto direkcijoje jis dirbo vyresniuoju inžinieriumi ir vadovavo naujo baseino, uosto molų įrengimo darbams. Norėdamas geriau susipažinti su vandens keliais, uostais ir jų įrenginiais, 1930 m. M. Stonis lankėsi Kopenhagoje, Hamburge ir Amsterdame, o 1937 m. – Karaliaučiaus, Dancigo ir Štetino miestuose. 1939 m. jis buvo paskirtas Lietuvos susisiekimo ministerijos Vandens kelių valdybos inžinieriumi. Okupavus Lietuvą Sovietų Sąjungai, M. Stonis buvo pakviestas dirbti inžinieriumi į Kauno miesto vykdomojo komiteto Vandentiekio ir kanalizacijos skyrių. Vokiečių okupacijos metais jis visą laiką dirbo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus technikos skyriuje vyresniuoju inžinieriumi.

Nuslinkus karo frontui į Vakarus, 1944 m. M. Stonis buvo priimtas į VDU Hidrotechnikos katedrą asistentu, o 1945 m. kovo 14 d. paskirtas vyresniuoju dėstytoju. 1946 m. birželio 6 d. VDU taryba jį išrinko docentu,

bet vėliau VAK šio teikimo nepatvirtino. Tada M. Stonis statybos specialybės studentams skaitė vandens kelių ir uostų disciplina. 1946 m rugsėjį ... 1947 m. balandį M. Stonis buvo Statybos fakulteto dekanas, o nuo 1947 m. sausio iki 1949 m. spalio vadovavo Hidrotechnikos katedrai. 1953 ... 1954 m. jis dirbo Braižomosios geometrijos katedroje, po to Geodezijos katedroje, o 1956 m. lapkričio 1 d. išėjo į pensiją. Docentas Mikalojus Stonis mirė 1961 m. rugsėjo 26 d. Kaune.

Stepono S T U L G I N S K I O tėvas Vincentas Stulginskis, Šiaulių apskrities Šaukėnų valsčiaus bežemis valstietis, neturėdamas darbo Tėvynėje, išvyko jo ieškoti į Peterburgą. Čia 1908 m. balandžio 19 d. gimė Steponas. Neužilgo šeima persikėlė į Rževa. 1918 m. Stulginskiai grįžo į Lietuvą, į Šaukėnų valsčių. Čia 1919 m. tėvas buvo Šaukėnų valsčiaus vykdomojo komiteto narys, todėl, okupavus Šaukėnus vokiečiams, jis buvo suimtas ir išvežtas į Vokietiją. Iš tenai tėvui pavyko pabėgti, bet, grįžęs iš vokiečių nelaisvės, Nepriklausomoje Lietuvoje jis buvo areštuotas už tai, kad dirbo sovietiniame vykdomajame komitete. Tėvui būnant vokiečių nelaisvėje ir vėliau sėdint Kauno kalėjime, motina ir jaunasis Steponas labai vargo, nes motina buvo silpnos sveikatos ir beveik negalėjo uždirbti pragyvenimui. Tėvui grįžus iš kalėjimo, šeima persikėlė į Šiaulius, kur gyvenimo sąlygos buvo labai sunkios. Negaudamas tarnybos, tėvas pradėjo verstis smulkia prekyba.

Šiauliuose Steponas pradėjo lankyti gimnaziją, kurią baigė 1927 m. Mokydamasis gimnazijoje, jis vertėsi pamokomis ir dirbo kitus darbus. Šitaip jis užsidirbdavo knygoms ir kartu padėdavo šeimai. 1928 m. rudenį S. Stulginskis pradėjo architektūros studijas Prahos aukštojoje technikos mokykloje. Čia pragyvenimo sąlygos taip pat buvo sunkios. Teko ir badauti...1933 m. S. Stulginskis baigė studijas ir gavo inžinieriaus architekto diplomą. Grįžęs į Lietuvą, jis keletą mėnesių niekur negavo darbo. Pagaliau pavyko įsidarbinti techniku Telšių miesto savivaldybėje. 1934 m. jis buvo priimtas Telšių apskrities inžinieriumi. Būdamas Telšiuose, S. Stulginskis suprojektavo ir statė Telšių gimnazijos rūmus, ligoninę, kino teatrą, gyvenamuosius namus Plungėje ir kituose apskrities miesteliuose, parengė Luokės miestelio planavimo projektą. 1938 m. jis buvo perkeltas į Šiaulius miesto inžinieriumi. Čia pradėjo miesto planavimo darbus. Būdamas Telšiuose ir Šiauliuose, daug rašė specialybės leidiniuose ir dienraščiuose įvairiais statybos, miestų planavimo, žemėtvarkos, architektūros, pramonės, statybos įstatymų, pigių butų statybos, kovos su žemės spekuliavimu ir kitais klausimais. Dėl straipsnio, kuriame buvo pateikti spekuliavimo žeme faktai, spekuliantų jis buvo net patrauktas į teismą, bet, įrodžius teisme faktus, jis buvo išteisintas. 1937m. S. Stulginskis buvo komandi-

ruotas į Berlyną ir Drezdeną susipažinti su architektūros ir urbanistikos naujovėmis, o 1939 m. – į Karaliaučių ir Berlyną susipažinti su šių miestų visuomeninių pastatų statybomis.

1940 m. balandį S. Stulginskis persikėlė dirbti į Kauno statybos inspekciją. Čia jis parengė miestų planavimo ir miestų statybos įstatymų projektus. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, 1940 m. liepą jis buvo paskirtas Statybos departamento inspektoriumi. Be to, jis padėjo organizuoti Komunalinio ūkio komisariatą, kuriame buvo paskirtas Miestų planavimo valdybos viršininku. Tada S. Stulginskis buvo pakviestas į VDU skaityti statybos įstatymų ir architektūros istorijos disciplinų paskaitas, o į Lietuviškąją enciklopediją – redaguoti architektūros skyrių. 1941 m. pradžioje jis padėjo organizuoti projektavimo institutą „Komprojektą", į kurį perėjo dirbti iš Komunalinio ūkio komisariato, šiam išsikėlus į Vilnių. Vokietijai okupavus Lietuvą, „Komprojektas" buvo pertvarkytas į Statybos valdybą, kurioje S. Stulginskis buvo paliktas urbanistu – miestų planuotoju, o vėliau jam buvo pavesta laikinai eiti direktoriaus pareigas (iki 1942 m. vasario). Dirbdamas šioje įstaigoje, jis parengė Telšių ir apskrities sugriautų miestelių (Tverų, Žarėnų, Varnių ir Rietavo) planavimo projektus. Per visą vokiečių okupacijos metą S. Stulginskis dirbo VDU. Uždarius universitetą, paskaitas studentams jis skaitė slaptai. Sovietinei armijai vėl užėmus Kauną 1944 m. vasarą, S. Stulginskiui buvo pavesta organizuoti Kauno vyriausiojo architekto valdybą. Vyriausiuoju architektu jis dirbo nuo 1944 m. rugpjūčio iki gruodžio, o vėliau buvo paskirtas Architektūros reikalų valdybos Miestų planavimo skyriaus viršininku. Atkūrus VDU, jis buvo Miestų planavimo katedros steigėjas ir pirmasis jos vedėjas. 1944 m. spalio 12 d. Statybos fakulteto taryba S. Stulginskiui suteikė docento vardą. 1949 m. docentas S. Stuginskis buvo NKVD areštuotas ir uždarytas į Lukiškių kalėjimo rūsius. Netrukus jis buvo ištremtas į Jekibastūzo anglių kasyklų šachtas, vėliau – į Džeskazgano vario kasyklas. Iš tremties jis grįžo 1954 m. Docentas S. Stulginskis dirbo Statybos reikalų komiteto Miestų planavimo skyriuje vyriausiuoju specialistu.

1928 ... 1933 m. S. Stulginskis buvo Prahos lietuvių studentų draugijos narys, o paskutiniais metais – pirmininkas, 1934 ...1940 m. jis darbavosi Lietuvos inžinierių ir architektų draugijoje. Docentas Steponas Stulginskis mirė 1995 metų kovo 17 dieną Vilniuje.

† Santūrus, elegantiškas, nepamainomas chemijos mokslų žinovas profesorius **Balys S T U L P I N A S** gimė 1916 m. gegužės 1 d. Telšių apskrities Reškėtėnų kaime. Studijavo VDU ir 1942 m. spalio 15 d. apgynė teorinį diplominį projektą „Tirpstančio stiklo fabrikas Panevėžyje" bei laboratorinį diplominį projektą „Šarminio modulio įtaka tirpstančio stiklo tirpa-

lų PH" ir įgijo cheminės technologijos inžinieriaus kvalifikaciją. 1945 m. rugsėjo 1 d. jis buvo paskirtas VDU Fizinės chemijos katedros vyresniuoju dėstytoju. 1948 m. rugsėjo 29 d. VDU Technologijos fakulteto tarybos posėdyje apgynė disertaciją „Elektrolitinis mangano išskyrimas iš vandens tirpalų", kurią teigiamai apibūdino oficialieji oponentai profesoriai P. Jodelė ir K. Baršauskas bei docentas V. Kaikaris, ir B. Stulpinui buvo suteiktas mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. 1949 m. kovo 9 d. VAK šį nutarimą patvirtino.

1946 ... 1947 mokslo metais B. Stulpinas Geodezijos specialybės studentams dėstė chemiją. Ypač įsiminė dėstytojo dėmesys įvairiems cheminiams junginiams, chemijos „stebuklams" laboratorinių darbų metu.

1950 m. spalio 7 d. B. Stulpinui buvo patvirtintas mokslo docento vardas. 1949 ... 1964 m. jis buvo išrinktas Neorganinės chemijos katedros vedėju, o 1964 ... 1982 m. – Bendrosios chemijos katedros vedėju. 1968 m. kartu su kitais bendradarbiais B. Stulpinui buvo paskirta Lietuvos valstybinė premija. 1974 m. balandžio 19 d. jis apgynė daktaro disertaciją ir tų pat metų liepos 22 d. VAK B. Stulpinui patvirtino technikos habilituoto daktaro laipsnį, o 1975 m. kovo 31 d. ir mokslo profesoriaus vardą Bendrosios chemijos katedroje.

1976 m. prof. B. Stulpinui buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo veikėjo vardas. Kartu su kitais bendraautoriais jis yra parengęs vadovėlius „Bendroji chemija" (1974), „Bendrosios chemijos laboratoriniai darbai" (1969). 1984 m. liepos 1 d. prof. B. Stulpinas išėjo į pensiją ir buvo paliktas Bendrosios chemijos katedros konsultantu. 1992 m. birželio 30 d. jam buvo paskirta renta.

Visą studijų metą nenuilstantis mūsų vadovas buvo profesorius **Stasys V A B A L E V I Č I U S**. Jis buvo mūsų dėstytojas, dekanas ir prorektorius, patarėjas ir užtarėjas. S. Vabalevičius gimė 1901 m. liepos 21 d. Kauno apskrities Raudondvario valsčiaus Vaškainių kaime. Netrukus tėvai persikėlė į Kauną, ir pradinę mokyklą mažasis Stasys čia baigė dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą.1915 m. Vabalevičių šeima pasitraukė į Rusijos Roslavlio miestą. Ten Stasys mokėsi gimnazijoje ir baigė keturias klases. 1918 m. Vabalevičiai grįžo į Kauną. Iš pradžių Stasys dirbo darbininku, o 1921...1924 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Tada vakarais jis lankė Aukštesniąją technikos mokyklą ir 1926 m. tapo statybos techniku. Po to dirbo įvairiuose Kauno miesto savivaldybės objektuose. Susitaupęs lėšų, S. Vabalevičius 1930 m. išvyko studijuoti į Prahos aukštąją technikos mokyklą, ir 1936 m. gruodžio 17 d. jam buvo suteikta hidrotechnikos inžinieriaus kvalifikacija. Grįžęs į Lietuvą, vėl dirbo Kauno savivaldybėje: projektavo ir statė įvairius vandentiekio ir kanalizacijos įrenginius.

1937 m. S. Vabalevičius pradėjo dirbti neetatiniu asistentu profesoriaus S. Kairio vadovaujamoje VDU Sanitarijos katedroje (nuo 1940 m. – vyresniuoju dėstytoju). Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, 1940 m. birželio 25 d. jis buvo paskirtas Kauno viceburmistru, bet šias pareigas ėjo tik kelis mėnesius. Rudenį jis vėl grįžo į Kauno savivaldybę skyriaus vedėju, o 1941 m. balandį buvo pakviestas į „Komprojektą" direktoriaus pavaduotoju. Vokiečių okupacijos metais universitetas buvo jo pagrindinė darbavietė – Santechnikos katedroje jis dirbo vyresniuoju asistentu.

Sovietinei kariuomenei užėmus Kauną, S. Vabalevičius buvo paskirtas Kauno vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoju ir iki 1946 metų kovo vadovavo miesto komunalinio ūkio įrenginių atstatymo darbams. Be to, prof. S. Kairiui pasitraukus į Vakarus, S. Vabalevičius perėmė ir VDU Sanitarijos katedros vedėjo vairą. 1944 m. spalio 30 d. Statybos fakulteto taryba S. Vabalevičiui suteikė docento vardą, kurį Sovietų Sąjungos VAK patvirtino 1948 m. gruodžio 17 d. 1946...1947 m. docentas Stasys Vabalevičius buvo VDU ūkio ir administracijos reikalų prorektorius, o 1947 metų liepos 12 d. paskiriamas Statybos fakulteto dekanu. Šias pareigas jis ėjo iki 1949 m. rudens, kai vėl buvo paskirtas mokymo reikalų prorektoriumi.

Įkūrus KPI, doc. S. Vabalevičius 1950 ... 1954 m. buvo Vandentiekio ir kanalizacijos katedros vedėjas, taip pat Hidrotechnikos fakulteto dekanas, 1954 ... 1955 metais – mokslo reikalų prorektorius. 1955 m. docentas Stasys Vabalevičius Lietuvos ŽŪA apgynė disertaciją, ir 1955 m. gegužės 31 d. jam buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis.

1955 m. pabaigoje doc. S. Vabalevičius paskiriamas Valstybinio statybos ir architektūros reikalų komiteto pirmininku Vilniuje ir šias pareigas ėjo iki 1960 m. spalio. Po to vėl grįžo į KPI Vandentiekio ir kanalizacijos katedrą. 1961 m. rugsėjo 25 d. doc. S. Vabalevičius buvo išrinktas Vandentiekio ir kanalizacijos katedros vedėju, o 1961 ... 1965 m. dirbo Hidrotechnikos fakulteto, vėliau Santechnikos fakulteto dekanu. 1962 m. vasario pradžioje doc. S. Vabalevičius buvo išrinktas eiti profesoriaus pareigas Vandentiekio ir kanalizacijos katedroje, o 1965 m. balandžio 25 d. VAK šį vardą jam patvirtino.

Dėl pašlijusios sveikatos prof. S. Vabalevičius 1975 m. birželio 1 d. rektorių paprašė atleisti iš katedros vedėjo pareigų. 1976 m. rugsėjo 30 d. jis išėjo į pensiją ir buvo paskirtas profesoriumi konsultantu. Profesorius Stasys Vabalevičius mirė 1985 m. lapkričio 24 d.

Lietuvos pirmosios tautinės olimpiados nugalėtojas, originalus skulptūros meistras, neišsenkamos energijos mokslininkas, puikios erudicijos dėstytojas, savo kūrybos polėkiu užkrečiantis studentus ir bendradarbius docentas **Stasys V A S A U S K A S** gimė 1907 m. gegužės 4 d. Biržų

apskrities Joniškėlio valsčiaus Vildūnų kaime, mažažemio ūkininko šeimoje. Stasio Vasausko krikštatėvis buvo NKVD nužudytas Lietuvos ministras Kazys Bizauskas, kurio giminės šaknys taip pat Vildūnų kaime. Be Stasio, šeimoje dar augo penki broliai ir trys seserys. Viena jų – Nastazija,– rašto išmokusi pas kaimo daraktorių, vėliau skaityti ir rašyti išmokė ir Stasį. Pasirengęs pas privatų mokytoją ir išlaikęs egzaminus, 1920 m. jis įstojo į Joniškėlio vidurinę mokyklą (progimnaziją), kurią baigė 1923 m. Po to jis mokėsi Panevėžio gimnazijoje ir 1927 m. gavo brandos atestatą.

Gimnazijoje S. Vasauskui labai patiko dailėdara. Jam sekdavosi kurti skulptūrinius darbus. Panevėžio gimnazijos mokytojas, žinomas Lietuvos skulptorius J. Zikaras, S. Vasauską net kvietė mokytis Kauno meno mokykloje. Iš pradžių buvo labai nelengva apsispręsti, ką studijuoti, bet nugalėjo techniškieji mokslai.

1927 m. rudenį S. Vasauskas įstojo į Lietuvos universiteto Technikos fakultetą. Iš pradžių Stasiui padėdavo tėvai, dar ir pats užsidirbdavo, braižydamas brėžinius. Tačiau po 1928-jų nederliaus metų pagalba iš namų nutrūko. Stasys pradėjo gyventi savarankiškai, daugiausia užsidirbdamas braižyba. 1930 m. jis pradėjo tarnauti Hidrometrijos biure: iš pradžių darbininku, vėliau – techniku. Čia jis dalyvavo prof. S. Kolupailos vadovaujamuose upių tyrinėjimuose, taruodavo malūnėlius ir sudarinėdavo lygtis vandens greičiui matuoti. 1934 ... 1935 m. jis atliko kario prievolę aspirantu Karo mokykloje, o po to vėl grįžo į ankstesniąją tarnybą ir dirbo iki 1936 m. Gavęs Lietuvos krašto apsaugos ministerijos stipendiją, S. Vasauskas atsidėjo tik studijoms universitete. 1939 m. pradžioje jis atliko praktiką Kopenhagos (Danija) automobilių surinkimo dirbtuvėse ir susipažino su gamybos technologija, įrenginiais. Diplominiame projekte „Automobilių surinkimo dirbtuvės" S. Vasauskas siūlė tokias dirbtuves įsteigti ir Kaune. Šį projektą jis apgynė 1939 m. birželio 14 d. ir įgijo diplomuoto inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Po to jis tarnavo Lietuvos kariuomenės Karo technikos štabe. Čia jam buvo suteiktas leitenanto laipsnis.

Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai, VDU prašant S. Vasauskas 1940 m. gruodžio 28 d. buvo paleistas į atsargą ir pradėjo dirbti asistentu VDU Statybos fakultete. 1941 m. kovo 25 d. jis buvo paskirtas vyresniuoju dėstytoju. Vokiečių okupacijos metais jis dirbo VDU Statybinės mechanikos katedros dėstytoju ir Medžiagų atsparumo laboratorijos vedėju.

1944 m. vasarą S. Vasauskas su šeima mėgino pasitraukti į Vakarus, bet atsidūrė sovietinės armijos užnugaryje, dėl to teko grįžti į Kauną. S. Vasauskas vėl tęsė darbą VDU. Labai sunkus buvo 1945 ... 1952 metai, slėgė nuolatinė tremties baimė, nes du broliai ir sesuo buvo išvežti į Sibirą, vienas brolis – Lietuvos savanoris, kovojęs ties Giedraičiais, kitas – Nepriklausomos Lietuvos policininkas, NKVD sušaudytas Tuskulėnuose.

1944 m. gruodžio 4 d. VDU Statybos fakulteto taryba už mokslo tyrimus S. Vasauskui suteikė mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, bet nepatvirtino VAK. Plėtodamas mokslo tyrimus universitete ir vėliau KPI, dėstytojas S. Vasauskas 1952 m. apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Plieno kietumas, kietumo ir stiprumo ryšys", o 1957 metais jam buvo suteiktas mokslo docento vardas. Medžiagoms tirti docentas S. Vasauskas sukūrė dinaminio įspaudo prietaisą, o jo 1962 m. pasiūlytoji "kietumo diagramos" koncepcija taikoma ir dabar.

1962 ... 1968 m. doc. S. Vasauskas buvo pirmasis KPI Medžiagų atsparumo katedros vedėjas, o vėliau, iki pensijos 1991 m., katedroje dirbo docentu. 1967 m. doc. S. Vasauskui suteiktas nusipelniusio inžinieriaus vardas, o 1969 m. paskirta Lietuvos respublikos mokslo premija.

Doc. S. Vasauskas yra knygų ir vadovėlių „Medžiagų atsparumas" (1959 ir 1969), „Rusų-lietuvių kalbų politechninis žodynas" (1959), „Mechaniniai medžiagų bandymai" (1963), „Kontaktinis stiprumas ir kietumas" (1975) autorius arba bendraautoris. Be to, jis yra paskelbęs daug straipsnių žurnaluose, mokslo darbuose.

Studijų metais S. Vasauskas aktyviai reiškėsi sporte: jis buvo Akademinio sporto klubo ir Kauno jachtklubo narys, Akademinio jaunimo sporto sąjungos vadovas. 1938 m. pirmojoje Lietuvos tautinėje olimpiadoje per akademinio irklavimo varžybas jis iškovojo aukso medalį.

Išėjęs į pensiją, doc. S. Vasauskas prisiminė jaunystės dienų pomėgį – skulptūrą ir sukūrė profesorių K. Vasiliausko, S. Kolupailos ir kitus bareljefus. Ilgaamžiškumo receptą doc. S. Vasauskas apibūdina šitaip: „Meilė žmogui ir savo profesijai, kasdieninis darbas, sportas, pagarba kitam žmogui, be pykčio ir pavydo širdyje. Be to, reikia daug judėti, vaikščioti ir prėskai maitintis".

Vienas Lietuvos universiteto Technikos fakulteto kūrėjų, ilgus metus buvęs jo dekanas, medžiagų atsparumo ir statybinės mechanikos mokslo korifėjus profesorius **Kazimieras V A S I L I A U S K A S** mūsų atmintyje išliko kaip tobulas pedagogas. Visada labai korektiškai, geranoriškai šypsodamasis jis aiškindavo medžiagų atsparumo mokslo principus ir subtilybes, tiksliai braižydavo sudėtingus brėžinius lentoje. Niekas ir nepykdavo tuomet, kai, nepavykus egzaminui, profesorius šypsodamasis sakydavo: „Kolega, ateisite kitą kartą" K. Vasiliauskas gimė 1879 m. kovo 17 d. Šiaulių apskrities Baisogalos valsčiaus Paberžėlių kaime, kuriame jo tėvai – Teklė Joneliūnaitė ir Juozas Vasiliauskas, žemdirbiai nuomininkai,– buvo laikinai apsigyvenę. Tėvai netrukus persikėlė į Skėmių valsčiaus Skamaičių kaimą. „Ten kaip sapnas prabėgo mano kūdikystės vargingos dienos",– vėliau prisimindavo profesorius. Neturėdamas savo žemės, tė-

vas su visa šeima vėl nusigavo į kitą kaimą – į Girvabalius, netoli Baisogalos. Per vasaras mažasis Kaziukas padėdavo tėvams ūkio darbuose, ganydavo bandą, o žiemą lankė lietuviškos spaudos draudimo meto slaptąją lietuvišką mokyklą. 1890 m. jis pradėjo lankyti Vėprių valstybinę liaudies mokyklą, kurią baigė per dvejus metus.

Giminių remiamas, Kazys išvyko mokytis į Mintaują. Vienerius metus pasimokęs privačiai, jis įstojo į Mintaujos klasikinę gimnaziją, kurios atestatą gavo 1901 m. Gimnazijoje K. Vasiliauskas ypač domėjosi matematika ir gamtos mokslais. Tų pat metų rugsėjo pabaigoje jis įstojo į Rygos politechnikos instituto Mechanikos fakultetą. Paramos iš namų beveik negaudavo, todėl pragyvenimui užsidirbdavo pamokomis. Studijų metais jis atliko tris ilgalaikes praktikas geležies dirbtuvėse: 1903 m. Družkovkoje (Jakaterinoslavo gubernijoje), 1904 m. – mechaninėje dirbtuvėje ir liejykloje Šiauliuose, 1905 ... 1906 m. – Petro Vileišio geležies dirbinių gamykloje Vilniuje.

1907 m. birželio 7 d. K. Vasiliauskas įgijo inžinieriaus technologo kvalifikaciją ir pradėjo dirbti Briansko garvežių gamybos įmonėje. Netrukus jis grįžo į Lietuvą – į Šiaulių mechanines dirbtuves. Tačiau 1909 m. K. Vasiliauskas perėjo į nuolatinę tarnybą apskrities inžinieriumi ir architektu Suvalkų Kalvarijoje. Čia sukūrė šeimą, čia užklupo Pirmasis pasaulinis karas, ir K. Vasiliauskas su šeima buvo evakuotas į Rusijos gilumą. 1915 m. vasarą jis apsigyveno Riazanėje, o netrukus persikėlė į Kazanę ir buvo paskirtas į apygardos karo butų valdybą, iš kurios demobilizavosi 1918 m. birželį. Šiame mieste K. Vasiliauskas pirmąkart buvo įtrauktas į pedagoginę veiklą, kuri jį viliojo jau nuo gimnazijos laikų. Dar 1916 m. jis buvo priimtas į Kazanės politechnikos mokyklą mokytoju ir šias pareigas ėjo iki grįžimo į Lietuvą.

Vilniuje K. Vasiliauskas pateko į vokiečių okupuotą sritį, dėl to kurį laiką buvo net bedarbis. 1918 m. lapkričio 11 d. jis pradėjo dirbti Švietimo ministerijos ypatingųjų reikalų tarnautoju, o gruodžio mėnesį buvo pakviestas į Plentų, vandens kelių ir miestų valdybą, kuri netrukus su visa Lietuvos vyriausybe persikėlė į Kauną. Šioje valdyboje inžinierius K. Vasiliauskas dirbo iki 1922 m. Nuo 1920 m. jis dėstė Aukštuosiuose kursuose ir mokytojavo Aukštesniojoje technikos mokykloje.

1922 m. vasario 16 d. K. Vasiliauskas buvo pakviestas į Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Statybinės statikos katedrą vedėju (šiai katedrai jis vadovavo iki universiteto pertvarkymo 1950 m.). Tada jis dėstė medžiagų atsparumo, statybinės statikos disciplinas. Jau nuo studijų laikų jis buvo labai atsidėjęs mokslui ir visuomet šioje srityje ką nors kurdavo. 1918 m. „Inžinierių mechanikų žinyno" žurnale jis paskelbė pirmąjį straipsnį „Stūmoklio bicentrinio judėjimo diagrama". Universitete jis or-

ganizavo tuo metu bene turtingiausią Pabaltijyje Medžiagų atsparumo laboratoriją, kurioje, be mokomųjų darbų, buvo atlikta daug valstybinių ir privačių firmų bandymų.

1930 m. K. Vasiliauskui buvo suteiktas profesoriaus vardas. Jis yra parengęs vadovėlių, daug mokslo straipsnių. Svarbesni jų: „Apskritimo būdas statikoje" (1929), „Elementarinis medžiagų atsparumo kursas" (1935), „Influentės ir jų fiktyviniai krūviai" (1939), „Medžiagų atsparumas" (1941), „Medžiagų atsparumo pagrindai" (1949), „Statybinės statikos pagrindai" (1953) ir kt.

Atsižvelgdamas į prof. K. Vasiliausko parengtus mokslo darbus, VDU 1939 m. jam pripažino habilituoto daktaro laipsnį. 1927 ... 1933 m. ir 1936 ... 1940 m. profesorius K. Vasiliauskas buvo VDU Technikos fakulteto dekanas. 1951 ... 1956 m. jis vadovavo KPI Statybinės mechanikos katedrai. 1946 m. prof. K. Vasiliauskas buvo išrinktas Lietuvos MA nariu korespondentu, o 1957 metais – SSSR Statybos ir architektūros akademijos akademiku. 1947 metais jam buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio mokslo veikėjo garbės vardas.

Prof. K. Vasiliausko darbuose yra ryški originali mokslo mintis, apibendrinti ir moksliškai pagrįsti nagrinėjamieji reiškiniai bei metodai. Jo mokslo darbuose gausu originalių idėjų, kurios dalykiniu ir metodologiniu požiūriu praturtina statybinės mechanikos mokslą (Kleiperono lygčių konfigūracijos nariai, subfliuentės ir kt.). Išradingumo dvasia jam neduodavo ramybės jau nuo jaunų dienų. Jis parengė projektą mašinos kinematoriaus, kuris galėtų vykdyti žmogaus valią pagal jo raštišką nuorodą. Profesorius Kazimieras Vasiliauskas mirė 1957 m. lapkričio 24 d. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Dar caro laikais įgijęs aukštąjį mokslą, Aukštųjų kursų ir Lietuvos universiteto amžininkas docentas **Valerijonas V E R B I C K I S** mus „fuksus" mokė piešimo meno. Mums jis atrodė jau ganėtinai senyvo amžiaus, bet kiekvienam įdėmiai padėdavo tobulinti piešinį. Ketvirtajame kurse dėstė šildymo ir vėdinimo discipliną. Dėstė neįdomiai, bet šios labai reikalingos statybininkams disciplinos pagrindus sugebėjome įsigyti ir už tai docentui esame dėkingi. Docentas mėgo tvarką, dėl to kiekvieną paskaitą klausytojai turėdavo užsirašyti. Nebūdavome labai korektiški: tame sąraše atsirasdavo ir įvairių istorinių asmenybių...V. Verbickis gimė 1885 m. gruodžio 10 d. Panevėžyje. Pradinį mokslą įgijo namie, o vėliau vieną žiemą lankė liaudies mokyklą. Po to jis mokėsi Panevėžio realinėje gimnazijoje ir 1906 m. jam buvo įteiktas brandos atestatas. Tais pat metais jis įstojo į Petrapilio civilinių inžinierių institutą ir, 1915 m. apgynęs architektūros srities diplominį projektą, gavo pirmojo laipsnio diplomą. Nuo 1908 m.

V. Verbickis taip pat mokėsi ir Petrapilio archeologijos institute, kuriame studijavo archeologiją, paleografiją ir kitas mokslo disciplinas. 1913 m. V. Verbickis buvo sukaupęs daug medžiagos apie Rusijos trobesius planuojamajai 1915 m. žemės ūkio parodai, bet dėl karo paroda neįvyko. Per Pirmąjį pasaulinį karą V. Verbickis dirbo architektu Maskvoje, po to grįžo į Nepriklausomą Lietuvą ir trumpai mokytojavo Vilniuje. 1920 m. jis buvo pakviestas piešimo dėstytoju į Aukštųjų kursų Technikos fakultetą. Vėliau Lietuvos universitete jis dėstė ir šildymo bei vėdinimo discipliną. 1940 m. gruodžio 31 d. V. Verbickiui buvo suteiktas mokslų kandidato (daktaro) laipsnis Kompozicijos ir piešybos katedroje, bet iki karo pradžios 1941 m. nebuvo patvirtintas. Vokiečių okupacijos metais V. Verbickis buvo paskirtas adjunktu. Lietuvą vėl okupavus sovietinei armijai, 1944 m. rugpjūčio 24 d. V. Verbickis paskiriamas VDU Piešimo katedros vedėju, o gruodžio 23 d. buvo išrinktas docentu. 1948 m. lapkričio 27 d. VAK jam patvirtino šį vardą. 1960 m. gruodžio 16 d. V. Verbickis KPI apgynė disertaciją „Oro pralaidumo įtaka medinių sienų šilumos nuostoliams". Tai puiki dovana jo 75-erių metų jubiliejui! Netrukus V. Verbickiui buvo patvirtintas mokslų kandidato (daktaro) laipsnis.

Aukštojoje mokykloje dirbęs ilgiau kaip 50 metų, doc. V.Verbickis 1973 m. birželio 14 d. išėjo į pensiją. Tačiau 1975 ... 1978 m. jis po porą mėnesių (tiek buvo leidžiama pensininkui) dirbdavo dėstytoju KPI.

Doc. V. Verbickis parengė leidinius „Centrinio šildymo sistemos" (1931), „Vietinis šildymas" (1940) ir kt. Docentas Valerijonas Verbickis mirė 1979 m. vasario 15 d.

Santūraus, skvarbaus, analitinio žvilgsnio **Algirdas Ž U KA U S K A S** tolimais 1949 metais buvo mūsų kurso šiluminės technikos disciplinos dėstytojas. Jau tada jis labai vaizdžiai apibūdindavo energetinius šilumos pokyčius, nagrinėjo Lietuvos energetines problemas. Algirdas gimė 1923 m. vasario 2 d. Biržuose, agronomo Alfonso Žukausko šeimoje. Vidurinį išsilavinimą įgijęs Kaune, po to studijavo VDU Mechanikos fakultete. Studijų metais ne tik uoliai mokėsi, bet ir žaidė šachmatais. Jis buvo Lietuvos čempionas, dalyvavo daugelyje turnyrų.

1947 m. A.Žukauskas apgynė diplominį projektą ir jam buvo suteikta inžinieriaus mechaniko šilumininko kvalifikacija. Baigęs studijas, 1947 ... 1950 m. jis dirbo asistentu ir vyresniuoju dėstytoju savo Alma Mater, o pertvarkius universiteto struktūrą, – 1951 ... 1953 m. – KPI. 1952 m. A.Žukauskas tobulinosi Maskvos energetikos instituto Teorinių šilumos technikos pagrindų katedroje. 1953 m. jis apgynė disertaciją ir įgijo technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. Tais pat metais jis buvo pakviestas į Lietuvos MA ir išrinktas Fizikos bei technikos instituto direktoriumi.

1956 m. A. Žukausko pastangomis buvo įkurtas Lietuvos MA Energetikos bei elektrotechnikos institutas (dabar – Lietuvos energetikos institutas) energetikos ir šilumos fizikos mokslo problemoms nagrinėti. Šiam institutui jis vadovavo iki 1966 metų. 1963 m. A.Žukauskas kitame Maskvos energetikos institute (ENIN) apgynė hbilituoto daktaro disertaciją, kurioje buvo nagrinėjami konvekciniai šilumos mainai klampių skysčių srautuose.

1957 ... 1965 m. A.Žukauskas vadovavo Lietuvos mokslo ir technikos komitetui. 1966 m. jis tapo Lietuvos MA viceprezidentu ir šias pareigas ėjo iki 1992 m. 1967 m. jam buvo suteiktas profesoriaus vardas. 1975 m. prof. A.Žukauskui suteikta Lietuvos Respublikos mokslo premija. 1990 m. A.Žukauskas pradėjo vadovauti Lietuvos MA Technikos mokslų skyriui.

Prof. A. Žukauskas yra šilumos mainų ir šilumos fizikos mokyklos Lietuvoje pradininkas, daugelį metų tyrinėjęs šilumokaitos procesus įvairaus pobūdžio kanaluose ir vamzdžiuose, dujų srautuose. Akademiko A. Žukausko pasiūlyti šilumos technikos metodai taikomi sprendžiant šilumos mainų skysčiuose klausimus.

Prof. A. Žukauskas yra šių mokslo veikalų autorius arba bendraautoris: "Vamzdžių pluoštų šilumos atidavimas skersiniame skysčio sraute" (1968), "Šilumos atidavimas turbulentiniame skysčio sraute" (1973), "Konvekciniai mainai šilumokaičiuose" (1982) ir kt.

Prof. A. Žukauskas skaitė paskaitas Anglijos, Japonijos, JAV, Jugoslavijos, Turkijos, Vokietijos universitetuose ir mokslo centruose. Jis yra apie 600 mokslo straipsnių autorius arba bendroautoris, parengė 15 plačiai žinomų monografijų.

1986 m. prof. A.Žukauskui suteiktas Tarptautinio šilumos ir masės mainų centro apdovanojimas. 1992 m. jis tapo Didžiosios Britanijos inžinierių mechanikų draugijo garbės nariu, 1995 m. Rusijos gamtos mokslų akademija jį išrinko užsienio nariu. Prof. A. Žukauskui suteiktas ir VGTU garbės daktaro vardas. Už nuopelnus Lietuvos mokslui prof. A.Žukauskas apdovanotas D.L.K. Gedimino ketvirto laipsnio ordinu.

Akademikas Algirdas Žukauskas tragiškai žuvo 1997 m. rugpiūčio 2 d. Palaidotas Vilniaus Antakalnio kapinėse.

Kurso bičiuliai

Doc. dr. Linas Vidugiris

1945 m. pavasarį kažkur toli Vakaruose nugriaudėjo paskutinė Antrojo pasaulinio karo kanonada. Visur dar buvo griuvėsiai, seniai netaisomi keliai, išmalti karo mašinų ratų ir vikšrų... Sugriautam ūkiui atstatyti reikėjo daug specialistų, ypač statybininkų.

Jau pirmąją taikią vasarą nedrąsiai pravėrėme Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto duris ir įteikėme prašymus priimti į pirmąjį kursą studentais. Vieni buvome septyniolikmečiai, tiesiog iš vidurinės mokyklos suolo, kiti brandos atestatą gavę karo metais ir jau spėję daug ką primiršti. Daugelis jau buvo padirbėję mokytojais, raštininkais, darbininkais, kalbėjo įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, bet visi labai norėjo mokytis, tapti statybos inžinieriais.

Stojamieji egzaminai, žinoma, gąsdino, bet reikalavimai tada neatrodė itin griežti: išsprendei kad ir su klaidomis matematikos uždavinius, sugebėjai šiaip taip nupiešti išrikiuotus ąsotėlį, piramidę ir knygą, ir jau esi kandidatas į studentus. Tačiau daugelis buvome priimti sąlyginai, ir tas stojamųjų egzaminų skolas reikėjo likviduoti iki pirmosios egzaminų sesijos. Idėjinių darbuotojų mandatų komisija – socialistinio teisingumo ir moralės saugotoja – tada nebuvo sudaryta, todėl būsimųjų studentų atsijojimo mašina dar neveikė. Taigi nė vienas nebuvo „nupurtytas". Ir štai apie 200 jaunuolių tapo Statybos, Geodezijos, Kelių, Hidrotechnikos ir Architektūros skyrių studentais. Po poros metų buvo įkurtas Architektūros fakultetas, ir studentai architektai nuo mūsų atsiskyrė.

Universiteto ūkis po karo buvo apverktinos būklės. Antruosiuose rūmuose, kuriuose dažniausiai rinkdavomės į paskaitas, kai kurie langai buvo išdužę, nes nebuvo stiklo. Auditorijos inventorius – tai mokyklinė lenta, dėstytojo stalas ir keletas kaimiškų suolų. Norintieji atsisėsti į paskaitas ateidavo gerokai anksčiau, kiti mokslo žinių semdavosi stovėdami arba susirangę ant grindų. Niekas universitetui neparūpindavo kuro, todėl auditorijose buvo šalta. Ir dėstytojai, ir studentai vilkėjome paltus, o doc. J.Kiškinas ateidavo net su karakulio kepure. 1946 m. rudenį buvo organizuota studentų išvyka į Zapyškio miškų ūkį pasigaminti malkų. Tada dau-

gelis pirmą kartą iš Kauno laivu plaukėme Nemunu. Pora savaičių pjovėme medžius, pjaustėme malkas, krovėme jas į rietuves... Žinoma, ilgainiui sąlygos gerėjo.

Materialinius trūkumus atsvėrė profesorių, docentų, dėstytojų erudicija ir pasišventimas, mūsų jaunystės veržlumas. Lietuviškų vadovėlių nebuvo, o rusų kalbos dar menkai temokėjome, todėl žinių teko semtis iš dėstytojų lūpų, paskubomis jas fiksuojant užrašuose. Ypač įspūdingos būdavo aukštosios matematikos paskaitos. Docentas J. Matulionis viena ranka mažoje lentoje kreida rašydavo ilgiausias integralų ir diferencialų formules, kita čia pat jas nutrindamas, vis ragindavo: „Vyrai, nesėdėkit kaip „čemodanai", „užsirašykit formules!" Kas nespėdavo jų „nufotografuoti", ieškojo pagalbos mitresnių kolegų užrašuose. Docentas J. Matulionis turbūt ir buvo didžiausias „kirvis", nes dėl jo ypatingo reiklumo antrajame kurse mokslo draugų gerokai sumažėjo. O tie „čemodanai", kuriems pavyko įveikti matematikos barjerą, po to sėkmingai baigė studijas. Aplamai akademinė savaitė buvo labai įtempta. Auditorijose ir laboratorijose praleisdavome apie 40 ... 48 valandas. Universitete viešpatavo akademinė dvasia. Dėstytojai buvo griežti per paskaitas ir egzaminus, bet geranoriški bičiuliai ir nuoširdūs vyresnieji draugai kitu metu. Ypač jausdavome malonią dekanų profesorių Antano Bistricko, Broniaus Petrulio, Stasio Vabalevičiaus paramą. Nepaprastai šviesius prisiminimus paliko profesorių Juozo Dalinkevičiaus, Prano Jodelės, Anatolijaus Rozenbliumo, Kazimiero Vasiliausko paskaitos, žinių perteikimo metodika ir jų gilumas. Net jau įgijus darbo patirtį, ne kartą mieliau atsiversdavome studentiškus užrašus, negu vis gausėjančios techninės literatūros žinynus.

Įtemptai klausydamiesi paskaitų šaltose auditorijose, mėgdavome ir papokštauti. Docentas J. Kiškinas per geležinkelių disciplinos paskaitą aiškino, kad pro nuleistą semaforą traukiniui jokiu būdu negalima važiuoti, o kolega Kazys su rimčiausia veido išraiška pareiškia: „Mano dėdė – mašinistas, jis sugebėtų pravažiuoti!" Susijaudinęs docentas jau pakeltu balsu vėl porina, kad važiuoti draudžiama, nes gali įvykti avarija. Kolega tvirtina savo nuomonę, o auditorija leipsta juokais... Tačiau ginčas greitai baigiasi, ir vėl sparčiai krebžda plunksnos.

Nelengvos buvo ir studentų buities sąlygos. Maisto korteles (išskyrus duonos talonus) tekdavo atiduoti studentų valgyklai, kurioje valgydavome pietus. Nors studentai juokdavosi, kad šioje valgykloje pirmasis patiekalas – kopūstų sriuba, antrasis – kopūstų apkepas, o trečiasis – pasaldintas kopūstų antpilas, bet kito pasirinkimo nebuvo. Duonos (drėgnos forminės) dienos norma – tik 600 gramų, ir ji bematant pradingdavo sveikų studentų skrandžiuose. Laimingi buvo tie, kuriuos produktais paremdavo tėvai arba giminės, bet dažnokai tekdavo lankytis pas juos į sve-

čius. Žinoma, nemažai buvo ir tokių kurso bičiulių, kurie seilę varvindavo, stebėdami, kaip kolega kremta kaimišką dešrą. Beveik visi studentai gaudavo 13 červoncų per mėnesį stipendiją, nors paprasta bandelė kainuodavo apie červoncą. Daugeliui studentų tokia stipendija buvo svarbiausias pragyvenimo šaltinis. Studentų profsąjungos komitetas retkarčiais parūpindavo vieną kitą taloną drabužiui nusipirkti, bet dažniausiai tekdavo keliauti į Kauno „talkučkę".

Kurso studentai buvome draugiški, stengdavomės vieni kitiems padėti. Nors laikai buvo sunkūs, vyko „klasių kova", tarp kurso draugų vyravo tautinės nuotaikos, girdėdavosi net antitarybinių diskusijų, bet saugumo informatorių neatsirado. Tada mūsų kurse komjaunuoliams suskaičiuoti nereikėjo ir vienos rankos pirštų, bet ir jie buvo draugiški. Vienas jų buvo giliai įsitikinęs gražiais komunizmo idealais ir karštai ginčydavosi su kolegomis, tvirtai gindavo savo pažiūras. Kartą net teko stebėti, kaip kirpykloje prie jo iki ausų išmuilinto veido įraudęs kirpėjas mosuoja skustuvu ir aukštais tonais diskutuoja komunizmo teorijos klausimais. Taigi mūsų kolega nebijodavo rizikuoti net savo gerkle!

Dauguma kurso bičiulių aktyviai dalyvavo meno saviveikloje, sporte. Aleksandras Čyras įkūrė universiteto vyrų kvartetą. Jis buvo ir muzikantas, ir dirigentas, ir puikus šokėjas, medikių ir filologių numylėtinis! Aleksandras vadovavo dar ir Statybos fakulteto akordeonistų ansambliui, kuris per šventines eisenas visuomet žygiuodavo mūsų fakulteto kolonos priešakyje. Kvartete ypač išsiskirdavo mūsų Antano Kudzio balsas. Jis ne tik visų mokslų žinovas, bet ir puikus krepšininkas, vėliau gynęs net Respublikos rinktinės garbę. Linas Apuokas – Lietuvos bokso čempionas, ASK krepšinio rinktinės narys. Justas Morkūnas buvo ASK futbolo komandos kapitonas, o lengvosios atletikos trumpųjų nuotolių bėgimo varžybose universitete jo niekas nepralenkdavo. Kazys Blaževičius – šachmatų meistras, dažnai partiją žaidęs net nežiūrėdamas į lentą. Vytautas Vitkauskas – nepamainomas dainų vedantysis, visada pirmas užplėšdavęs „Ąžuolėlio šakos linko..."

Statybos fakultetas dažnai tapdavo universiteto meno ir sporto varžybų nugalėtoju. Nemažai prie to prisidėdavo ir veiklūs kurso bičiuliai. Prisimename, kai per vieną universiteto studentų olimpiadą Statybos fakultetas iškovojo pirmąją vietą. Dekanas S. Vabalevičius pakvietė mus į alinę putojančio alučio bokalu atžymėti pergalę. Greitai prasidėjo dainos, kurios buvo nutrauktos pasirodžiusių saugumo darbuotojų (pretekstas – nedainavome tarybinių dainų apie Staliną), mes iškrapštyti iš alinės, o dekanas nuvestas į saugumą pasiaiškinti. Gerai, kad jį po kelių valandų „aiškinimosi" paleido. Tradiciškai fakultete būdavo atžymimos imatrikuliacijos ir mediumo šventės. Tada jaunystės entuziazmas, taip pat alutis lieda-

vosi per kraštus. Po mūsų kurso mediumo universitete buvo uždrausta organizuoti šias šventes.

Įdomiai ir naudingai būdavo organizuojamos studentų gamybinės praktikos. Kurso bičiuliai ne tik atstatinėjo Lietuvos pramonės įmones ir gyvenamuosius namus, tiltus ir viadukus, tiesė ir rekonstravo kelius, bet dirbo jie ir kitų respublikų statybvietėse. Keli mūsiškiai, vadovaujami A.Sabonio stoto dėstytojo K. Kaušinio, ištisus du mėnesius atstatinėjo sugriautąjį Stalingradą. Įsitikinome, kad šimtą kartų lengviau ardyti tarybinius rūmus, negu caro palikimo pastatus. Tad keiksnodavome carą, o tai labai patikdavo tenykščiams vadovams. Neblogai sutardavome su studentais praktikantais iš kitų Sovietų Sąjungos aukštųjų mokyklų, bet įpročių ir charakterių skirtumai buvo ryškūs. Kai atveždavo stipendijas, jie kelias dienas nepasirodydavo darbe, o kai baigdavosi pinigai, vėl jų nebūdavo... „Negi dirbsi alkanas!" – sakydavo. Jie vis klausdavo, kada mums atveš stipendiją. Kai pasakėme, kad stipendiją už praktiką mums sumokėjo dar prieš išvažiuojant iš Kauno, jie labai stebėjosi: „Ir Jūs dar turit?" Atsakydavome, kad mokame planuoti!

Diplominius projektus rengėme universiteto antrųjų rūmų palėpės auditorijoje. Nors skaičiavome sijų ir plokščių įrąžas ir infliuentes, upių debitus, kelių bei automagistralių parametrus ir dar daug ką, bet galinėjomės ir prie teniso stalų, šachmatų ir šaškių lentų. Baigiant rengti diplominius projektus, pasklido žinia, kad jaunieji inžinieriai bus išsiųsti į didžiąsias Sovietų Sąjungos statybas, nes ten labai trūksta specialistų. Nesusigundę tokia perspektyva, kurso bičiuliai vieningai auditorijoje paliko diplominio projekto brėžinius ir būriu patraukė protestuoti į Laisvės alėją (tada vadintą Stalino prospektu). Tokios protesto demonstracijos sovietinėje santvarkoje buvo ne tik nepageidaujamos, bet tiesiog nusikalstamos. Tad garsas apie nepatenkintus studentus greit pasiekė Vilnių. Po kelių dienų buvo gauta žinia, kad jaunųjų specialistų skirstymo į darbavietes klausimai peržiūrėti, ir daugumas jaunųjų inžinierių paliekami Lietuvoje. Patenkinti pirmąja mažyte pergale kolegos vėl kibo į darbą.

Ir štai diplominiai projektai apginti. Net 72 diplomai įteikti mūsiškiams – statybos, kelių, hidrotechnikos ir geodezijos absolventams. Visi buvome kupini ryžto puošti mūsų kraštą naujais gyvenamaisiais namais, pramonės įmonių korpusais, hidrojėgainėmis, naujais tiltais, keliais ir automagistralėmis, labai reikalingais geodezinių matavimų tinklais.

Gausus mūsiškių ir svečių būrys susirinko į atsisveikinimo vakarą „Metropolio" restorane. Šventiška pakili nuotaika, draugiški linkėjimai ir šampano purslai liejosi iki vėlumos... Paskutiniai atsisveikinimo tostai, paskutiniai rankų paspaudimai, ir visi išsiskirstėme savosios Lemties pasitikti. Kokia ji bus, kaip susiklostys kurso bičiulių gyvenimas?

Pasklaidykime šios knygos puslapius ir pakeliaukime kurso bičiulių gyvenimų vingiais...

Tylus, ramus, neaukšto ūgio, neišsiskiriantis iš kitų studentų, drąsiai su draugais diskutuodavęs įvairiais studijų ir politiniais klausimais buvo **Antanas A M B R A Z A I T I S**. Antanas gimė 1925 metų sausio 16 d. Šiaulių apskrities Šiaulėnų valsčiaus Jasaičių kaime, Viktorijos ir Stasio Ambrazaičių šeimoje. Antanas buvo vyriausias vaikas šeimoje (sesuo Teresė gimė 1929 metais, o brolis Alfonsas – 1931 metais). Nepriklausomoje Lietuvoje tėvas buvo Šaulių sąjungos narys. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, pasak Šiaulėnų valsčiaus vykdomojo komiteto ir LKP sekretoriaus universitetui atsiųsto rašto, jis (tėvas) buvo „baltasis partizanas, įsijungė į visas akcijas prieš tarybinę santvarką". 1944 m. rudenį jis buvo represuotas ir 1945 m. spalio pradžioje mirė Kemerovo srities lageryje.

1932 m. Antanas pradėjo mokytis Jokūbiškių pradinėje mokykloje ir 1936 m. ten baigė ketvirtąjį skyrių. Penktąjį ir šeštąjį skyrius jis lankė Šiaulėnuose, bet 1938 m., išgąsdintas šunų, susirgo ir pradinę mokyklą baigė tik 1939 m. Tų pačių metų rugsėjo 1 d. Antanas įstojo į Radviliškio progimnaziją. Vėliau ji buvo išplėsta į gimnaziją. 1945 m. Antanas joje gavo brandos atestatą, atžymėtą aukso medaliu. Gimnazijoje jis buvo aktyvus literatų būrelio narys, redagavo gimnazijos laikraštėlį „Mokslo dienos".

1945 m. liepos 13 d. Antanas įteikė prašymą VDU rektoriui priimti jį į Technologijos fakultetą, bet mokslo metų pradžioje nutarė pereiti į Geodezijos skyrių. Universitete mokėsi uoliai ir 1950 m. birželį sėkmingai apgynė diplominį projektą.

1950 m. vasarą tėviškėje Antanas buvo suimtas. Iš pradžių buvo kalinamas Šiaulėnuose, o po to – Kaune. Per tardymus buvo žiauriai mušamas (dėl to jis vėliau ir mirė). Buvo nuteistas penkerius metus lagerio ir kalėjo Archangelsko srityje. Lageryje Antanas kartu kalėjo su Kauno universitete marksizmą mums dėsčiusiu A. Airapetianu. Šis armėnas per paskaitas, aišku, liaupsindavo „sovietinį rojų", bet už kažkokias nuokrypas nuo marksizmo „šventojo rašto" pateko į lagerį. Grįžęs į Lietuvą, Antanas pasakojo, kad A. Airapetianas lageryje nesivaržydamas keikdavo marksizmą. 1953 m. Antanas buvo amnestuotas ir grįžo į Lietuvą. Visą laiką dirbo Radviliškio rajono savivaldybės architekto grupėje geodezininku.

Nepagydomai sutrikus inkstų funkcijoms, Antanas mirė 1960 m. rugpjūčio 10 d. Palaidotas Radviliškio senosiose kapinėse.

Antano – didžio patrioto, gabaus, darbštaus ir pareigingo inžinieriaus, Lietuvos tautinės mokyklos auklėtinio, kuriam taip ir neteko pasidarbuoti savo mylimos ir laisvos Tėvynės labui, mirtis – skaudi netektis.

Kresnas, boksininko augumo, visuomet judrus, su çypsena pasitinkantis draugus menasi **Linas A P U O K A S**. Savo gyvenimo kelią prisimena pats Linas: „Gimiau 1928 m. lapkričio 23 d. Zarasų apskrities Dusetų valsčiaus Pakniškių kaime. Tėvai turėjo 5 ha žemės. Iki šešerių metų gyvenome kaime, o vėliau, pablogėjus gyvenimo sąlygoms, tėvai turėjo apleisti ūkį. Išvažiavome duonos pelnytis pas kitus. Po kelių mėnesių mirė tėvas, ir keturi vaikai likome su motina. Nuo tada ir prasidėjo bastymasis po Lietuvą. Keliavome nuo vieno ūkininko pas kitą, iš vieno dvaro į kitą, kol pagaliau atsidūrėme Noreikiškių dvare prie Kauno. Nors mokytis pradėjau šešerių metų, bet, šeimai taip bevažinėjant, keitėsi mokyklos ir mokytojai. Sunku būdavo prisitaikyti prie kiekvienos mokyklos reikalavimų. Vasarą dirbdavau įvairius žemės ūkio darbus, o mokiausi žiemą. Tik jau Kaune motina galutinai apsistojo, čia pagaliau baigiau pradinę mokyklą ir kažkaip netyčia patekau į gimnaziją. Visą laiką mokiausi IX gimnazijoje, ir tik tuomet, kai sovietinė armija 1944 m. vasarą įžengė į Lietuvą, naujųjų mokslo metų pradžioje mokytis perėjau į IV gimnaziją ir, pasibaigus karui, ten gavau brandos atestatą.

1945 m. rudenį įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių, bet po vienerių metų rektorių prašiau perkelti į Hidrotechnikos skyrių. Aktyviai dalyvavau universiteto sportiniame gyvenime. Dar gimnazijoje buvau pradėjęs boksuotis, o jau studijų metais tapau net Lietuvos lengvo svorio bokso čempionu. 1947 metais Lietuvos rinktinėje kartu su Algirdu Šociku Maskvoje kovojome Sovietų Sąjungos komandinėse pirmenybėse. Atkakliai rungtyniaudavome ir lengvosios atletikos takeliuose. Iki pat studijų pabaigos žaidžiau pagrindinėje ASK krepšinio komandoje, ir dažnai su KKI varžydavomės net dėl Lietuvos čempiono vardo.

Baigiant universitetą, „šaukštą deguto" įpylė Dusetų valsčiaus LKP sekretorius, kuris universitetui raštu pranešė, kad tėvo brolis su šeima 1948 m., kaip buožė, deportuotas į Sovietų Sąjungos gilumą, o pusbrolis Antanas buvo partizanas ir sėdi kalėjime. Tačiau mes jau seniai nebegyvenome Dusetų rajone, ir universitete jokių sankcijų nepatyriau.

1950 m. birželį apgyniau diplominį projektą ir įgijau diplomuoto hidrotechnikos inžinieriaus kvalifikaciją. Buvau paskirtas į SSSR Mašinų gamybos ministeriją ir turėjau važiuoti į Klaipėdą, bet atsirado galimybė tobulintis Kaune: buvau pakviestas į naujai įsteigtą Lietuvos MA Melioracijos institutą jaunesniuoju mokslo bendradarbiu. 1951 m. rudenį pradėjau dirbti Žemės ūkio projektavimo institute vyresniuoju inžinieriumi, vėliau – grupės vadovu, projektų vyriausiuoju inžinieriumi. 1959 metais perėjau į Pramonės statybos projektavimo institutą. Čia vadovavau Antanavo (Marijampolės rajonas), Aukštadvario (Trakų rajonas), Kruostos (Kėdainių rajonas) hidroelektrinių, Panevėžio, Marijampolės ir kitų užtvankų projek-

tams. Šiame institute dirbau Hidrotechnikos skyriaus vyriausiuoju specialistu, viršininku. Teko darbuotis Genplanų bei Perspektyvinio projektavimo ir Pramonės mazgų skyriuose. Į pensiją išėjau 1990 metais.

Užauginome dukrą Birutę ir sūnų Liną. Dabar, gyvenimo saulėlydyje, krapštausi sode ir dažnai prisimenu ringą, krepšinio aikštelę, studijų bičiulius. O ką man daugiau veikti?"

Šią savo autobiografiją parašė pats Linas, bet staigi mirtis 1999 m. gruodžio 18 d. netikėtai nutraukė jo gyvenimo giją...

—Žymiausias statybininkas tarp „daktarų" ir žymus „daktaras" tarp statybininkų **Jonas B A B R A V I Č I U S** rašo: „Nepajutau, kaip prabėgo Atgimimo dienos. Didžiausią darbą jos padarė: išvedė Lietuvą į Nepriklausomybės kelią. Tačiau pasirodė, kad mūsų dvasinis gyvenimas ne toks visuotinis, ne toks patvarus. Kai kurie Lietuvos piliečiai pavargo, nusiminė ir mano, kad dabartinė tikrovė yra labai nutolusi nuo siektosios svajonės. Aišku, turime neužmiršti, kad daugelio nūdienės Lietuvos bėdų priežastis yra sunkus praeities paveldas. Į laisvą Lietuvą vieni atėjo tiesiai, kiti – iš savo sovietinių klystkelių. Šiai lietuvių kategorijai priklausau ir aš. Perkainoti savo klaidingą gyvenimą turbūt niekam yra nelengva – kausto moralinės atsakomybės baimė, baimė prarasti buvusį prestižą. Norėčiau, kad čia dėstomos mintys būtų suprastos kaip mano gyvenimo bent dalinė išpažintis.

Lengviausia praeities blogį pateisinti to meto sąlygomis ir aplinkybėmis. Tačiau taip samprotauti negalima: susipainioja sąvokos, ir tikras kolaboravimas virsta tylia rezistencijos forma.

Sovietinė tikrovė juk buvo labai sudėtinga. Manau, kad daugelį, taip pat ir mane, tarnauti okupantams pastūmėjo baimė – baimė dėl savęs, dėl tėvų, dėl šeimos, dėl ateities. Ne visi taip elgėsi. Lietuva niekuomet neužmirš tų, kurie su ginklu rankose kovojo ir žuvo už jos laisvę. Tačiau ir tokiems veikėjams kaip aš nedera gyviems lįsti į žemę – ko gero ji taip lengvai mūsų nepriims. Esu įsitikinęs, kad reikia rasti sau vietą naujojoje Lietuvoje. Visi turime siekti, kad partija, kuri save laikė istorine politine jėga ir kurios nariu teko nelaimė ir man būti, kiek galima greičiau rastų sau vietą istorijos sąvartyne. Juk neįmanoma ilgiau toleruoti, kad ši „grupė draugų", 1992 metais dėl nesusipratusių mūsų piliečių atėjusi į valdžią, toliau griautų jaunos valstybės pamatus. Ne paslaptis, kad sovietinio gyvenimo nuostatų tęstinumas ir atsakomybės už praeitį neigimas kai kuriems visuomenės nariams yra priimtinas. Tačiau tai pažeidžia daugumos teisingumo poreikio jausmą, trukdo piliečiams telktis siekiant bendrų Lietuvos ateities tikslų ir yra viena iš didesnių kliūčių kelyje į atvirą pilietinę visuomenę. Reikia grįžti prie krikščioniškųjų gyvenimo normų.

Daugelis iškilių Lietuvos kūrėjų garsiai prabilo apie tikėjimo svarbą tautos dvasiai, jos moralei. Viešai pripažinta, kad sovietmetis beatodairišku ateizmu labai sužalojo mūsų tautos sielą.

Visiems pesimistams ir niurzgliams noriu pasakyti, kad tautai reikėjo tos didingos Atgimimo šventės, reikėjo eisenų su žvakėmis, reikėjo ir Baltijos kelio, laužų prie parlamento rūmų. Reikėjo, kad mūsų vaikai ir vaikaičiai išgirstų „Lietuva, tėvyne mūsų", išmoktų „Tėve mūsų". Metas mums visiems pabusti, kad pečiais pakeltume Atkūrimo naštą. Nepriklausomybė – didelis darbas, ir savaime niekas neateis. Turime dirbti atsiraitoję rankoves, blaiviomis galvomis ir pagal protėvių papročius. Šis vargas – mielas, šviesus, nes prasmingas ir skirtas gimtajai šalelei bei josios žmonėms.

Po šios įžangos grįžtu į tolimą praeitį. Dievo apvaizda lėmė, kad gimiau religingoje ūkininko šeimoje ir nuo mažens gavau tvirtus auklėjimo pagrindus. Turbūt tai ir padėjo galutinai nesuklupti po sunkia sovietmečio našta. Tėvas – Nepriklausomos Lietuvos savanoris – gavo Vištyčio valsčiuje 12 ha žemės. Tame gražiame pasienio miestelyje ir išvydau šį pasaulį. Čia vėliau gimė brolis Vytautas ir sesuo Danutė. Vištyčio bažnyčios klebonas įrašė metrikuose mano gimimo dieną - 1928 m. sausio 18-oji. Tėvas dar turėjo tarnybą ir miestelyje – buvo Vištyčio valstybinio degtinės monopolio parduotuvės vedėjas. Pagal tą laikmetį jis buvo ganėtinai apsišvietęs, galvojo apie savo vaikų ateitį ir nutarė, kad mums bus geriau įsikūrus netoli apskrities centro. 1935 m. Babravičių šeima persikėlė gyventi į Marijampolę. Kartu buvo įsigytas ir naujas ūkis prie miesto. Tad 1935 m. pradėjau lankyti pradinę mokyklą Marijampolėje ir 1939 m. baigiau šeštąjį skyrių. O kokie laimingi vaikystės metai! Gyvenome pasiturinčiai, tėvas buvo aktyvus Šaulių sąjungos narys, „Lietuvos aido", „Trimito" puoselėtojas. Gilūs tėvų religiniai įsitikinimai turėjo įtakos, kad 1939 m. rudenį pirmosios reformuotos klasės slenkstį peržengiau Marijonų gimnazijoje. 1940 m. vasarą mūsų šalį užgriuvo nepataisoma nelaimė – ją okupavo Sovietų Sąjunga. Marijonų gimnazija buvo uždaryta, ir likimas lėmė mokytis Rygiškių Jono berniukų gimnazijoje. Šios gimnazijos suolas ištikimai man tarnavo iki brandos atestato egzaminų – iki 1945 m. birželio. Sunkūs tai buvo laikai: sovietų, po to – nacių, vėl sovietų nelaisvė... Tačiau buvome jauni, kupini energijos ir gerų norų. Visi mokytojai buvo dideli Tėvynės patriotai ir, nepaisydami okupacinio režimo, darė viską, kad išsaugotų mūsų jaunas jėgas Lietuvos ateičiai. Mes jiems už tai esame nepaprastai dėkingi ir su didele meile juos visuomet prisimename. Aukštesnėse klasėse gaudavome nelegalios, pogrindinės patriotinės spaudos. Ją godžiai skaitydavome, ir aš nežinau nei vienos išdavystės. Toks mūsų gyvenimas neliko okupantų nepastebėtas. Mergaičių ir berniukų gimnazijų direktoriai

Z. Masaitis ir A. Januševičius 1943 metais buvo suimti ir po keleto mėnesių mirė Štuthofo koncentracijos stovykloje. Okupacijų metai praretino ir gimnazistų būrį: 1939 metų rudenį mokslą pradėjo net penkių pirmųjų klasių moksleiviai, o finišą 1945 metų pavasarį pasiekė tik vienos klasės abiturientai.

Baigęs gimnaziją, be didelių abejonių pasirinkau inžinerines studijas ir įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Šis mano pasirinkimas bent iš dalies padėjo išvengti sovietinės okupacijos kataklizmų. Tačiau kaip besistengiau, bet, tapęs inžinieriumi, vis tiek prieš savo valią pakliuvau į sovietinę „mėsmalę", sunaikinusią daugelį mūsiškių. Vienintelė praeities laikų paguoda tai, kad likimo valia nuėjau dirbti į sveikatos apsaugos sistemą. Čia triūsiau 18 metų. Teko vadovauti daugiau kaip 350 medicinos įstaigų statybų Lietuvoje. Keletas tokių įstaigų iškilo ir Sūduvos krašte – Marijampolėje, Kazlų Rūdoje, Vilkaviškyje, Šakiuose. Nors jau esu pensininkas, bet su šia sveikatos sistemos šaka ryšių nenutraukiau. Mano įkurta nuosava projektavimo firma tęsia medicinos objektų projektavimo darbus, tad įgyta inžinieriaus statybininko patirtis dar tebeduoda neblogus vaisius.

Šeimyninis gyvenimas taip pat susiklostė neblogai. Vyriausieji du sūnūs Gintautas ir Saulius, gimę iš pirmosios santuokos, – inžinieriai, sukūrę savo šeimas ir padovanoję man tris vaikaičius. Naują kvėpavimą suteikė antrosios vedybos. Gimė sūnus Jonas, kuris šiemet verčia jau dešimtąją gyvenimo vagą. Tikiuosi, kad esu jauniausias tėvas tarp kurso bičiulių ir manau, jog niekam nepavyks pagerinti šio rekordo! Esu laimingas ir labai patenkintas naująja šeima. Be jokios abejonės, tai naujosios mano gyvenimo draugės nuopelnas.

Savo kuklius prisiminimus noriu baigti kunigo Vaclovo Aliulio žodžiais:

„Išmintimi, dora ir triūsu
Prikelsime Tėvynę mūsų!"

Nors dabar daugelis ieško savo kilmingos praeities šaknų, bet **Juozas BAJORAS** tuo nesigiria: „1928 m. vasario 3 d. gimiau Bajorų šeimoje, bet didikų titulo neturiu! Tėvai buvo Vilkaviškio apskrities Bartninkų valsčiaus Skerpėjų kaimo tik vidutiniokai ūkininkai.

Pradinę mokyklą lankiau Laukeliškiuose, vėliau – Bartninkuose, o 1938 m. įstojau į Vilkaviškio gimnazijos pirmąją klasę. Tėvas buvo silpnos sveikatos ir galynėtis su ūkio darbais jam buvo sunku. Daugelį darbų tekdavo dirbti man, todėl mokslui likdavo mažai laiko. 1943 m. mirė tėvas, ir visi ūkio darbai užgulė mano pečius... Nors ir sunkiai, bet 1944 m. pavasarį gavau Vilkaviškio gimnazijos brandos atestatą.

Frontui grįžtant iš Rytų, Vilkaviškio rajonas pateko į baisų karo sūkurį. Buvome evakuoti į Marijampolės apskritį. Karo viesulas nušlavė visus mūsų pastatus, sunaikino gyvulius, pasėlius. Laukai buvo užminuoti, ir grįžti į tėviškę buvo nebeįmanoma. Duoną teko užsidirbti kitur. Apsigyvenome pas dėdę Vilkaviškio apskrities Žaliosios valsčiuje ir jiems padėdavome ūkio darbuose. Čia gyvendamas, kurį laiką darbavausi agronomo padėjėju Šapalų tarybiniame ūkyje. Ūkio komjaunimo sekretorius atkakliai vertė stoti į komjaunimą, bet atsisakiau. Jo iniciatyva nemalonių reikalų turėjau su vietiniais stribais ir Vilkaviškio saugumiečiais, bet viskas baigėsi laimingai. Padedant dėdei Alytaus klebonui, gavau metrikus su pakoreguotais gimimo metais (1928) ir, trejais metais pajaunėjęs, išvengiau tarnybos sovietinėje kariuomenėje.

1945 m. vasarą įteikiau prašymą VDU rektoriui priimti mane studentu į Statybos fakulteto Statybos skyrių. Baigęs pirmąjį kursą, studijas nutariau tęsti šio fakulteto Hidrotechnikos skyriuje.

Studijų metais žaidžiau šachmatais, stalo tenisą ir, gyvendamas bendrabutyje, dainavau bendrabučio chore. Mus profesinių gudrybių rengę dėstytojai paliko geriausius prisiminimus.

Mokydamasis penktajame kurse, valgykloje sutikau buvusį Šapalų tarybinio ūkio komjaunimo sekretorių, kuris taip pat studijavo universitete. Trumpai pasikalbėję, išsiskyrėme. Vėliau iš kitų studentų sužinojau, kad jis žadėjęs mane „sutvarkyti". Turbūt jo pastangomis Bartninkų rajono vykdomojo komiteto pirmininkas ir LKP sekretorius universitetui raštu pranešė, kad „studento J. Bajoro tėvai smetoniniais ir vokiečių okupacijos metais valdė 21 ha ūkį ir laikė vieną tarną. Užėjus tarybų valdžiai, jo tėvai negrįžo gyventi į Skerpėjų kaimą." Nors pagal šį raštą ir bandyta sudaryti „buožės" įvaizdį, bet universitete man jokios sankcijos nebuvo taikomos.

1950 m. spalio 7 d. sėkmingai apgyniau diplominį projektą ir po poros savaičių Kauno vandens kelių techniniame ruože pradėjau dirbti inžinieriumi. Čia vykdėme Nemuno, Kuršių marių, Minijos, Klaipėdos kanalo vandens kelių techninę priežiūrą. Teko dirbti plaukiojančios kaušinės žemkasės vadu, darbų vykdytoju, tyrinėtojų grupės viršininku. Dabar rengiu techninę informaciją. Taigi visas mano gyvenimas prabėgo bendraujant su Nemunu!

Šeimą sukūriau 1958 metais. Žmona – medicinos sesuo. Užauginome dvi dukras. Vyresnioji, baigusi Vilniaus universiteto anglų kalbos studijas, dirba mokytoja ir gyvena kartu su mumis. Jaunylė baigė Kauno medicinos institutą, ištekėjo ir augina tris mūsų vaikaičius. Visa mūsų šeima Atgimimą sutiko su didžiuliu džiaugsmu. Esame laimingi, kad Lietuva tapo laisva".

Šį pasaulį išvydęs gausioje šeimoje, kaip sakoma, matęs ir šilto, ir šalto, **Stanislovas B A R T U Š I S** prisimena: "1924 m. lapkričio 21 d. gimiau Tauragės apskrities Žygaičių valsčiaus Prišmantų kaime. Buvau pagrandukas – tryliktasis vaikas šeimoje. Man buvo tik septyneri, kai mirė tėvas, eidamas dar tik 55-sius metus: po gripo persišaldė ir susirgo plaučių uždegimu, o medicina padėti buvo bejėgė.

Liko 29 ha ūkis. Jį valdė vyriausias brolis. Tarp mūsų buvo beveik 20-ties metų skirtumas. Namiškiai pasakojo, kad, grįžus broliui iš kariuomenės, jį pradėjau vadinti „dėde"! Iš trylikos vaikų užaugome tik septyni. Visiems teko daug ir sunkiai dirbti, kad galėtumėme išsimaitinti. Gal todėl tėvai nelabai galėjo leisti vaikų mokytis. Nors aš ir labai gerai baigiau pradinę mokyklą, bet vienerius metus dar ganiau bandą. Žinoma, svajojau mokytis gimnazijoje. Brangiai tada kainavo mokslas. Atidarius Žygaičiuose pradinės mokyklos penktąjį ir šeštąjį skyrius, vėl išsiveržiau į mokslus.

Labai patikdavo aritmetika. Prisimenu, visų mokslo metų uždavinius išspręsdavau per 2 ... 3 mėnesius. Sąsiuvinius pasidarydavome patys, išardę popierinius cemento maišus. Kai baigiau šeštąjį skyrių, mokytojas net atėjo į namus raginti brolį ir mamą, kad leistų mane toliau mokytis. Deja, jie nepritarė. Tačiau aš jau buvau gudresnis. Pasiskolinau dviratį ir slapčia nuvežiau į Tauragę (18 km) pareiškimą, kad priimtų į gimnaziją. Kai atėjo 1939 m. rugsėjo 1 d., brolis vis dėlto nuvežė mane, visą mantą ir šiek tiek maisto į Tauragę.

Jau anksčiau buvau susitaręs, kad prisiglausiu pas tėvo pusseserę, gyvenančią prie Tauragės. Nors žiemą tekdavo miegoti nešildomame, lentomis apkaltame kambarėlyje, bet tenai gyvenau visą laiką ir kasdien nukulniuodavau iki gimnazijos apie tris kilometrus. Netrukus kartu apsigyveno ir mano bendraklasis, su kuriuo baigėme šeštąjį skyrių Žygaičiuose. Jis turėjo smuiką, o aš – vokišką armoniką. Mes neblogai pagrodavome, todėl kaimo jaunimas mėgdavo organizuoti šokius. Mokantis gimnazijoje, vienas politinis įvykis keitė kitą: prasidėjo karas, sekė rusų, vokiečių ir vėl rusų okupacija. Vokiečiai atėmė gimnazijos rūmus, todėl teko mokytis nepritaikytose patalpose ir jausti baimę, kad mūsų nepaimtų darbams į Vokietiją. Du kartus buvau pakliuvęs į vokiečių rankas: vieną kartą pasisekė pabėgti jau iš paskirstymo punkto, kitą kartą varomą išgelbėjo gimnazijos direktorius.

1945 m. rudenį tapau studentu. Studijuoti buvo sunku, nes visko trūko. Dažnai iš Tauragės į Kauną važiuodavau dviračiu arba pakeleivinėmis mašinomis, o traukiniu į Kauną tekdavo bildėti net pusantros paros. Kartais negaudavome bilietų ir važiuodavome net ant vagono stogo. Man taip keliauti teko net du kartus!

Nebuvau itin stropus studentas. Slėgė nuolatinė įtampa: bijojau, kad neišbuožintų tėvų, neišaiškintų jų ryšių su miškiniais. Vis dėlto po truputį stūmiausi į priekį. Pirmaisiais metais turėjau akademinį įsiskolinimą iš matematikos, vėliau jau sekėsi gerai. Didžiausią įspūdį paliko profesorių K. Vasiliausko ir J. Dalinkevičiaus paskaitos, o rengiant diplominį projektą, ypač daug padėjo vadovas docentas A. Rozenbliumas.

Kambaryje gyvenau su bendraklasiu, vėliau bendrakursiu A. Randomanskiu, po to su kitu gimnazijos klasės draugu – J. Merkeliu. Veterinarijos akademijoje jį per paskaitą suėmė enkavedistai. Apkaltino bendradarbiavimu su miškiniais. Mirė jis kalėjime, berods, 1948 metais.

Studijuodamas penktajame kurse, vedžiau Vilniuje mediciną studijuojančią klasės draugę. Pagal paskyrimą išvykome į Klaipėdą, bet uostamiestyje teko dirbti tik nepilnus metus: buvau mobilizuotas į sovietinę armiją. Ir kaip tik tada, kai buvo ką tik gimusi duktė. Nepadėjo jokie prašymai atidėti išvyką į armiją arba atleisti nuo tarnybos. Taigi palikau žmoną ligoninėje, o pats išvykau į Černiachovską (Įsrutį). Buvau paskirtas į statybos pulką. Statėme karinį aerodromą. Teko vadovauti betono mazgo, gelžbetonio gamyklos statybai, aerodromo lėktuvų pakilimo ir nusileidimo takų įrengimo darbams. Po to dirbau vyresniuoju inžinieriumi gamybos ir techniniame skyriuje.

1953 m. rugpjūtį buvau demobilizuotas ir, atvykęs į Vilnių, įsidarbinau Statybos ministerijoje. Čia dirbome, berods, tik keturi ar penki lietuviai. Pradėjęs dirbti Gamybos skyriaus viršininko pavaduotoju, kilau karjeros laiptais: tapau Statybos organizacijų skyriaus viršininku, Gamybos valdybos viršininku, o 1963 m. – statybos ministro pavaduotoju. 1980 ... 1989 m., dirbdamas „Orgtechstatybos" tresto valdytoju, buvau patekęs ir į „bėdą", nes 1981 m. leidau organizuoti tresto patalpose Lietuvos blaivininkų organizacijos steigiamąjį susirinkimą. Į šį susirinkimą suvažiavę žmonės be pagrindinės veiklos – blaivybės – propagavo, skleidė ir Lietuvos nepriklausomybės idėją. Už tai buvau respublikos vadovybės, partinių organizacijų smarkiai kritikuojamas, net gavau papeikimą ir jaučiau vis didėjančią nemalonę.

Mėgau keliones, medžioklę, sportą. Daug kartų tarnybiniais reikalais teko buvoti visose Sovietų Sąjungos respublikose, taip pat Sočio, Adlerio, Krymo kurortuose. Užsienyje lankiausi Belgijoje, Vengrijoje, Čekoslovakijoje, Bulgarijoje, Vokietijoje, Olandijoje, Liuksemburge.

Džiaugiausi Atgimimu, Sąjūdžiu, Baltijos keliu. Neužmirštamos dienos ir naktys, praleistos prie Parlamento, televizijos bokšto. Esu laimingas, kad sulaukiau Tėvynės laisvės".

Šitaip savo gyvenimo kelią Stasys aprašė 1999 m. pavasarį, o 2000 m. kovo 12 d. jis išėjo į Anapilį.

Gimnazijoje puoselėjęs literatūros studijų viltis, pasikeitus politinei padėčiai, **Leonas B A R Z D Ž I U K A S** pasirinko humanišką ir taikią specialybę, kurios postulatus įgyvendino vėliau ilgus metus. Leonas gimė 1929 m. sausio 12 d. Panevėžio apskrities Kupiškio valsčiaus Virbališkių kaime. Pradinė mokykla buvo jo tėviškės kaimynystėje, todėl Leonas kartais ir per pertrauką nuskuosdavo į namus.

Baigęs keturis skyrius, Leonas ruošėsi namuose ir 1940 m. išlaikė egzaminus į Kupiškio gimnazijos trečiąją klasę. Tačiau rudenį vidurinė mokykla buvo atidaryta Skapiškyje, todėl ten mokėsi vienerius metus. Vokiečių okupacijos metais vėl grįžo į Kupiškio gimnaziją. 1944 m. pradžioje Leonas buvo įstojęs į generolo P. Plechavičiaus vadovaujamą Vietinę rinktinę. Tada gimnazijoje jam buvo išduotas brandos atestatas.

Vengdamas tarnybos sovietinėje armijoje, rudenį Leonas keleriais metais „pajaunėjo" ir mokytojavo Linkuvos gimnazijoje. 1945 m. rudenį jis tapo VDU Statybos fakulteto Statybos skyriaus studentu, o 1950 m., apgynęs diplominį projektą, įgijo statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Baigęs studijas, Leonas buvo paskirtas į „Glavgidroenergostroi" valdybos darbavietę Narvoje. 1950 m. rugsėjo 16 d. universiteto rektorius prof. J. Kupčinskas į valdybos užklausimą raštu pranešė, kad jauni inžinieriai L. Barzdžiukas ir P. Janulevičius sutiko važiuoti Į Narvą. Tačiau Leonas stengėsi pasilikti Lietuvoje ir įsidarbino Kaimo ir kolūkių statybos valdyboje Vilniuje. 1951 metų vasario 3 dieną šios valdybos viršininkas prašė jau KPI rektorių prof. K. Baršauską išduoti L. Barzdžiukui diplomą, nes valdybai labai reikalingi specialistai.

Tarnybos sovietinėje armijoje Leonui nepavyko išvengti – vestuvių dieną, 1951 m. gruodžio 8 d., jis buvo pašauktas į statybos dalinį ir dirbo įvairiose Sovietų Sąjungos vietovėse. Nors ne kartą prašėsi demobilizuojamas, bet tik pablogėjus sveikatai 1977 m. kovo 22 d. buvo atleistas iš karinės tarnybos. Karinis laipsnis – papulkininkis.

Demobilizavęsis Leonas dar vienerius metus dirbo Vilniaus vykdomojo komiteto Kapitalinės statybos skyriuje, po to Valstybinėje statybos inspekcijoje ir kelerius metus (iki mirties 1987 m. birželio 29 d.) Statybos treste inžinieriumi.

Leono žmona Domininka – Kauno technologijos universiteto Lietuvių kalbos katedros docentė, dukra Violeta (1953) – socialinių mokslų daktarė, KTU docentė, sūnus Evaldas (1955) – architektas, „Kauno plano" direktorius.

Leonas labai mėgo muziką, gerai grojo akordeonu, turėjo literato gyslelę: rašė eilėraščius vaikams, proginius eilėraščius, net buvo pradėjęs rašyti romaną...

Solidus, kresnas, pypkę traukiantis vyriškis, pirmaisiais studijų metais mums atrodęs greičiau inžinierius, o ne pirmojo kurso studentas, buvo **Vaclovas B E R A N K I S**. Vėliau jis draugiškai bendravo ir su jaunaisiais, ir su vyresniaisiais kolegomis. Vaclovas gimė 1919 m. spalio 29 d. Kėdainių apskrities Dotnuvos valsčiaus Vaidatonių kaime. Teodoros ir Juozo Berankių šeimoje Vaclovas buvo vienturtis sūnus.

Pradinę mokyklą Vaclovas lankė gimtajame kaime ir 1931 m. gavo keturių skyrių baigimo pažymėjimą. Po to jis ketverius metus dirbo 10 hektarų tėvų ūkyje, o 1935 m. įstojo į Dotnuvos amatų mokyklą ir joje dvejus metus mokėsi šaltkalvio amato. 1937 ... 1939 m. vėl darbavosi gimtinės sodyboje ir privačiai ruošėsi laikyti egzaminus į gimnaziją. 1939 m. vasarą jis sėkmingai išlaikė penktosios klasės egzaminus Kauno „Pavasario" suaugusiųjų gimnazijoje ir buvo priimtas į šeštąją klasę. Gimnazijoje mokėsi tik vienerius metus ir, gavęs šešių klasių pažymėjimą, 1940 m. rudenį įstojo į Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą Kėdainiuose. 1943 metų gegužės 11 dieną Vaclovui buvo įteiktas šios mokyklos diplomas. Po to jis keturis mėnesius dirbo trianguliacijos matavimo darbus Žemės tvarkymo departamente, o rudenį vėl grįžo į tėvų ūkį. Karo frontui nuslinkus į Vakarus, V. Berankis 1944 m. rugpjūtį ... spalį dirbo kelio meistru Kėdainių plentų valdyboje, o po to pradėjo studijuoti Lietuvos ŽŪA ir dirbo Dotnuvos žemės tvarkymo valdyboje matininku.

Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, Vaclovas nutarė tobulintis geodezijos srityje ir 1945 m. rudenį pradėjo studijas VDU Statybos fakulteto Geodezijos skyriuje. Turėdamas šiek tiek patirties ir teorinių žinių, jis sėkmingai mokėsi ir 1950 m. apgynė diplominį projektą.

Baigęs studijas, V. Berankis buvo paskirtas į Kauno srities Architektūros reikalų valdybą ir 1950 m. rugpjūčio 1 d. tapo skyriaus geodezininku. 1959 m. jis dirbo Techninėje projektavimo kontoroje, o 1961 m. buvo perkeltas į Pramonės statybos projektavimo institutą. Vėliau Vaclovas buvo paskirtas Kauno rajono architekto gamybinio personalo vadovu, o 1967 metais pradėjo dirbti inžinieriumi Komunalinio ūkio projektavimo institute. 1968 m. jis vėl pakeitė darbavietę, t.y. perėjo į Kolūkių projektavimo institutą. 1970 metais pradėjęs darbuotis Techninės inventorizacijos biure, Vaclovas čia dirbo septynerius metus. Po to porą metų geodezininku dirbo „Granito" susivienijime, bet geresnes sąlygas susirado Inžinerinių tyrinėjimų institute. Tačiau, atšventęs savo 60-ties metų jubiliejų, 1979 m. lapkričio 1 d. išėjo į pensiją.

Vaclovas Berankis mirė 1988 m. gegužės 22 d. Palaidotas Karmėlavos kapinėse netoli Kauno.

Visada turėjęs savitą požiūrį į gyvenimą, į meilę, į tautą, net į Europą, **Kostas B E R Ž A N S K I S** rašo: „Gimiau 1926 m. kovo 10 d. Telšiuose. Būdamas pusmetinukas, jau pats mokėjau suptis prie sijos pakabintame lopšyje. Sykį atėjęs kaimynas paklausė „Koks čia automatas sūpuoja? „Išgirdęs mamos atsakymą, tik tiek tepasakė „Musėt tas tava vaks su vėlniu". Kai buvau penkiametis, čigonė, pažiūrėjusi į mano delną, tiek pripasakojo, kad mama ją taip gausiai apdovanojo, taip gausiai apdovanojo...

1932 m. pradėjau mokytis Telšių seserų vienuolių pradinėje mokykloje. Jau tada buvau puikus pieno išnešiotojas! O mokydamasis Telšių Simono Daukanto pradinės mokyklos penktajame ir šeštajame skyriuose, visą miestą žinojau kaip savo penkis pirštus! 1939 m. pradėjau lankyti Telšių Motiejaus Valančiaus gimnazijos mišriąją klasę. Jeigu kuris iš klasės draugų burbtelėdavo, tai per pertrauką duodavau „pauostyti" kumštį. Tačiau niekas taip ir nesužinojo, kas buvo tas slaptasis „agentas", kuris mūsų klasę padarė ramiausią ir... šiandien tiek daug mokslo daktarų turinčią... O kai tapau Telšių šachmatų čempionu, tėvukas tik tiek tepasakė: „Atsimink, nuo karalių laikų yra sakoma: „Dikeije – kapūs, mondreije – tiurmūs".

1945 m. mokiausi Telšių mokytojų seminarijoje, bet pedagogu neteko dirbti, nes rudenį įstojau į VDU Statybos fakultetą. Kai sykį matematikos dėstytojas J. Matulionis per algebros kartojimo pratybas vienam kurso „išminčiui", stovinčiam prie lentos, ganėtinai griežtai pareiškė: „Sėsk, čemodane!", o po to kreipėsi į visus, klausdamas, kas išspręs,– išėjau kurso draugų reabilituoti. Tik kažkas švelniai padrąsino: „Neskubėk ir neperšokinėk veiksmų!" Kai baigiau, dėstytojas klausia: „Tai kokią gimnaziją baigei, koks mokytojas tave mokino? ". „Bronius Valiušaitis",– atsakiau. „Gerai jis mokino! O į kokį skyrių įstojai?" Kai išporinau, kad hidrotechniku noriu būti, pridūrė: „Galėsi po balas braidyti!"

1950 m. pavasarį apgyniau diplominį projektą ir pakėliau sparnus į tolimąjį Altajų – Ust-Kamenogorską, kur į vandenyną savo vandenis plukdo pusantro kilometro pločio Irtyšius. Ten tarp uolų statėme milžinišką hidroelektrinę. Darbo ir gyvenimo sąlygos buvo nelengvos, bet kartais žiemą, spiginant Altajaus kalnuose net 40 laipsnių šaltukui, kai keliai ir geležinkeliai užpustyti, į šachmatų turnyrą pėsčias ilgoką kelią nukulniuodavau... Vėliau patraukiau gilyn į Sibirą ir atsidūriau netoli Kinijos sienos – Buchtarmos HES statybvietėje. Ši užtvanka aukštesnė net už Niagaros krioklį, ir jos statybos darbai labai sudėtingi. Dešimt metų teko gyventi toli nuo Tėvynės. 1960 metais grįžau į Lietuvą ir pradėjau dirbti Lietuvos MA Statybos ir architektūros institute Kaune. Čia susidomėjau plonasienio gelžbetonio, t.y. armocemento tyrimais. Buvo pagamintos didžiulės (net 13 metrų ilgio) armocemento plokštės – gamybinių pastatų

denginiai, o aš buvau pripažintas išradėju ir racionalizatoriumi. Dabar jau nebevergauju nei ministrams, nei direktoriams – dirbu, ką noriu!

Sūnus „apsiplunksnavo" prieš dešimtmetį, ir jo nebematau. Juk ir žvirbliai savo vaikų nebeatpažįsta po poros mėnesių. Gyvenimas turi būti skiriamas ne vaikams, ne tautai, ne Europai, o civilizacijos pažangai spartinti!"

Dar vaikystėje klausydamasis nuostabių mamos pasakų, **Kazys BLAŽEVIČIUS** išsiugdė pagarbą darbui ir žinių troškulį. Jis tapo darboholiku ir nejaukiai jaučiasi, jeigu tenka veltui leisti laiką net per atostogas. O knygos Kazį vilioja visą gyvenimą, ir jam sunku praeiti pro knygyną, nepažvelgus į naujų knygų lentyną. Kazys rašo: „Gimiau 1926 metų kovo 4 dieną Kėdainių valsčiaus Babėnų kaime. Lankiau Dotnuvos pradinę mokyklą, o 1938 metais įstojau į Kėdainių gimnaziją. Jos rūmai buvo tik ką pastatyti, moderniški, pedagogų kolektyvas – rinktinis, dvasia – patriotinė.

Kai patrankų dundesys jau girdėjosi Rytuose, ir raudonasis maras nesulaikomai slinko į Vakarus, nemažas mūsų klasės berniukų būrys tapome plechavičiukais. Marijampolėje valgėme kareivišką košę, marširavome, ruošėmės ginti Tėvynę. Buvome jauni, patiklūs, tikėjome istoriniu teisingumu. Vieną gegužės vakarą gavome komandą skubiai dingti, ką tuoj pat ir padarėme.

Grįžęs į namus, nepasinaudojau lengvata gauti atestatą be egzaminų ir 1944 m. birželį išlaikiau brandos egzaminus. Pasirodė, kad pasielgiau apdairiai. Netrukus užplūdo „išvaduotojai". Vengdamas tarnybos sovietinėje kariuomenėje, mėnesį pabuvojau „kaimo liktarna" Bubių mokyklėlėje, o išgirdęs, kad Dotnuvos žemės ūkio akademijoje studentai atleidžiami nuo tarnybos kariuomenėje, tapau kandidatu į agronomus.

ŽŪA rektoriumi tada dirbo labai doras žmogus, garsus bitininkas profesorius J. Kriščiūnas, kuris net ir pavėluotai rinko pirmakursius, gelbėdamas juos nuo kariuomenės. Akademija dar alsavo prieškario tautine dvasia, klausėmės garsių ano meto profesorių paskaitų. Kartą iš bendrabučio kambario, kuriame gyvenome keli gimnazijos klasės draugai, aplankyti namiškių išvyko Jeronimas Gaižauskas ... ir nebegrįžo. Netrukus jis gulėjo pamestas ant grindinio netoli gimtinės. Pavasarį Kėdainiuose ant grindinio mačiau penkis ar šešis girių ąžuolus su karių uniformomis, šalmais. Gimnazijos ir akademijos dvasia, apylinkėse aidėję okupantų ir jų talkininkų šūviai bei ant grindinio suguldyti partizanų lavonai visam gyvenimui nulėmė mano pilietinę poziciją.

Agronomija manęs neviliojo, todėl, pasibaigus karui, patraukiau į Kauną laimės ieškoti. Eidamas iš geležinkelio stoties, su lagaminėliu rankoje,

atsitiktinai patekau į VDU antruosius rūmus, Statybos fakulteto raštinę. Dokumentus priėmęs orus geraširdis darbuotojas (vėliau paaiškėjo, kad tai buvo profesorius A. Bistrickas) čia pat pradžiugino, kad esu priimtas be stojamųjų egzaminų. Taip ir tapau statybininku. Būčiau paėjėjęs dar vieną kvartalą, gal mechaniku būčiau ...

Kaip ir daugelis kurso draugų, buvau plikas kaip tilvikas, neturėjau net „smulkių". Kol buvo šilta, trainiojausi po įvairius bendrabučius, žiemai pavyko įsikurti apleistame ir nekūrenamame universiteto bendrabutyje priešais saugumo rūmus.Viename kambaryje gyvenau su pokštininku A. Keleru ir vyresniu bei rimtesniu A. Alyta.

Kad galėčiau pragyventi, uždarbiavau laikydamas egzaminus už pažįstamus politechnikume, ruošdavau braižomosios geometrijos darbus kurso draugams, žaidžiau iš pinigų šachmatais. Buvau „nuodėmingas": plechavičiukas, gimimo metai netikri, suklastoti, ne komjaunuolis. Po poros metų buvau išmestas iš bendrabučio. 1947 m. rudenį pradėjau dirbti „Ąžuolo" artelėje darbų vykdytoju, vėliau – vyresniuoju inžinieriumi. Taip ir prasistumdžiau iki diplominio projektavimo pradžios. Žinoma, buvo ir neramių dienų, bet lydėjo laimė.

Malonų, labai pagarbų atsiminimą apie save paliko studijų draugas Vytautas Smailys, buvęs jau komjaunuolis, pirmas pradėjęs ryžtingai ginti prof. J. Dalinkevičių, kai kompartija buvo nutarusi pašalinti jį iš universiteto. Universitete kartą gavau žinią, kad ant kadrų skyriaus viršininko stalo guli mano studento kortelė. Laukė dideli nemalonumai. Tą ar kitą dieną vyko šachmatų varžybos berods su Vilniaus universitetu. Pirmoje lentoje žaidė A. Žukauskas (vėliau akademikas), antroje - aš. Nors lentoje mano pozicija buvo gera, bet nuotaika – net labai slogi. Tai pastebėjo A.Žukauskas ir paklausė, kas man kelia nerimą. Papasakojau jam. Po to pas viršininką manęs niekad nepakvietė... Malonius prisiminimus paliko pulk. J. Listopadskio paskaitos ir ypač išvykos į Ąžuolyną. Jo paraginti, traukdavome patriotines dainas. Be žodžių buvo aišku, kad pulkininkas J. Listopadskis – balta varna Karinėje katedroje, ir priverstinis karo mokslų dėstymas rusų kalba jam buvo šlykštus. Tačiau netgi jaunųjų komunistų dėstytojų ir partijos veikėjų smerkti perdaug negalima. Architektūros fakulteto studentas komunistas Jonas Sabaliauskas žinojo, kad buvau Vietinės rinktinės karys, bet studijas baigti netrukdė. Tik kada panorau stoti į aspirantūrą, gavau jo parengtą ir prorektoriaus prof. B. Abraičio pasirašytą charakteristiką, kurioje nurodyta, kad stodamas į universitetą nuslėpiau tarnybą generolo P. Plechavičiaus armijoje. Neseniai toji charakteristika man labai pravertė apiforminant mano kario - savanorio statusą. Džiugu ir tai, kad buvę kolegos, dėl susiklosčiusių aplinkybių tapę komunistų partijos nariais, nenuėjo „šuns keliais", o liko ištikimi tautai ir

Tėvynei. Ypač pagarbius žodžius teko išgirsti iš LLKS prezidiumo nario, jau a. a. Vinco Bazilevičiaus, apie studijų draugą Joną Babravičių. Anot gerb. Vinco, Lietuvai būtų buvę labai gera, jeigu tokių komunistų, kaip Jonas, būtų kuo daugiau. Manau, kad panašiai galima apibūdinti ir kitus kolegas – partiečius. Siaubinga buvo tai, ką, užlipus ant bendrabučio (Laisvės al. 3) stogo, naktį tekdavo matyti Saugumo rūmuose... Tol, kai susiprato didelius langus uždengti užuolaidomis.

Dirbdamas artelėje, neturėjau laiko rengti diplominį projektą, todėl samdžiau „negrus". Baigęs studijas, į paskyrimo vietą Klaipėdoje nenuvykau. Diplomą „išsipirkau" vėliau. Po to dirbau „Starto" kombinato vyresniuoju inžinieriumi, „Žemprojekto" konstruktoriumi. Mėginau stoti į aspirantūrą, bet atsirūgo tarnyba Vietinėje rinktinėje. 1953 m. pradžioje pradėjau dirbti MA Fizikos-technikos instituto Statybos sektoriuje jaunesniuoju mokslo bendradarbiu. Kandidatinę disertaciją (daktaro) apgyniau 1957 m. Iki 1977 m. dirbau MA Statybos ir architektūros institute. Mano vadovautajam kolektyvui 1977 m. buvo paskirta respublikos premija. Vėliau, iki pensijos, dirbau KPI Klaipėdos fakulteto Statybinių disciplinų katedros vedėju, katedros docentu.

Vedžiau 1948 m. Užauginome du sūnus, dabar džiaugiuosi anūke ir anūku. Žmoną palaidojau 1988 m.

Prasidėjus Atgimimui, įsitraukiau į atgimstančios Tėvynės visuomeninę veiklą, jaučiu pareigą pagal savo išgales prisidėti prie sunkaus tautos vadavimosi iš bolševizmo. Visuomeninę veiklą pradėjau Sąjūdyje ir Knygnešio draugijoje. Teko prisidėti prie „Lietuvos mokyklos", Knygnešių sienelės, paminklų knygnešiams statybos, organizavau jų atidengimo iškilmes, publikavau straipsnius knygnešystės tematika, aplankiau daug mokyklų su pranešimais apie knygnešystės gadynę, pirmąjį tautinį atgimimą, 1918 ... 1922 metų laisvės kovas, partizanų kovas pokario metais. Dabar esu Knygnešio draugijos Kauno skyriaus pirmininkas, Politinių kalinių ir Tremtinių organizacijų Kaune koordinacinės tarybos narys, Lietuvos Sąjūdžio Kauno tarybos pirmininkas, Lietuvos Vietinės rinktinės karių, Lietuvos kariuomenės kūrėjų – Savanorių sąjungos (1918 m. tėvas buvo savanoris) narys, man pripažintas kario savanorio statutas. 2000 metų balandžio 3 dienos Respublikos Prezidento dekretu esu apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, o Mindaugo karūnavimo - Valstybės dienos proga - Nepriklausomybės medaliu.

Jaunystėje mėgau šachmatus, dabar – publicistiką. Pirmą rimtesnį publicistinį straipsnį parašiau 1992 m. spalio 25 d. naktį, kai sužinojau siaubingus Seimo rinkimų rezultatus. Po to ir prasidėjo popieriaus „gadinimas". Turiu slaptą svajonę – išleisti straipsnių rinkinį".

Gyvenimo kelrode žvaigžde pasirinkęs tiksliuosius mokslus **Jonas BRAZAUSKAS** buvo aistringas gamtos mylėtojas, grožio ir meno puoselėtojas. Į šį pasaulį Jonas atėjo 1922 m. gruodžio 16 d. Raseinių apskrities Šiluvos valsčiaus Valaktiškių kaimo ūkininko šeimoje. Be Jono, dar augo jaunesnis brolis Povilas, tragiškai žuvęs 23 metų. Tėvai buvo labai darbštūs, dori ir tvarkingi, gražiai tvarkėsi savo sodyboje. Dėl melioracijos jie turėjo apleisti namus ir likusį gyvenimą praleido Jono namuose. Tėvas sulaukė 97 metų, motina – viso šimto!

Jonas 1934 m. baigė Šaukoto pradinę mokyklą ir kurį laiką dirbo tėvų ūkyje. Dvejus metus pasimokęs privačiai, 1939 metais išlaikė egzaminus į Kelmės gimnazijos trečiąją klasę. Baigęs penktąją klasę, jis persikėlė į Raseinių gimnaziją. Čia gavo šeštos klasės baigimo pažymėjimą ir, vengdamas priverstinės prievolės vykti į Reicho darbo tarnybą, 1942 m. įstojo į Aukštesniąją kultūrtechnikų mokyklą Kėdainiuose. Ten mokėsi iki 1945 metų pavasario ir baigė tris kursus, bet, pertvarkius mokyklą ir perkėlus ją į Kauną, Jonas studijas nutraukė. Tada jis pradėjo tarnauti Kėdainių plentų valdyboje, vėliau dirbo techniku Žemėtvarkos valdyboje.

1945 m. rudenį Jonas prašė VDU rektorių priimti jį hospitantu į Statybos fakulteto Geodezijos skyrių, nes baigiamuosius egzaminus Aukštesniojoje kultūrtechnikų mokykloje galėjo laikyti tik 1946 m. Gavęs šios mokyklos diplomą, rekomendavus VDU Statybos fakulteto dekanui docentui J. Mikuckui, Jonas buvo priimtas studentu į Geodezijos skyrių. 1950 m. pavasarį jis sėkmingai apgynė diplominį projektą.

Baigęs studijas, Jonas buvo paskirtas į Žemės ūkio ministerijos "Glavselelektro" valdybą, bet ministerija jam leido dirbti kitame jos padalinyje – Šiaulių srities Žemės tvarkymo ir sėjomainų valdyboje vyresniuoju inžinieriumi. Po metų Jonas grįžo į Kauną, bet 1952 m. buvo pašauktas į sovietinę armiją. Statant aerodromą prie Krustpilio Latvijoje, jis dirbo geodezininku, o vėliau Kaliningrado srities miškuose raketinių aikštelių statybvietėje. Tada labai pablogėjo Jono sveikata, todėl netrukus buvo operuotas ir gyveno tik su vienu inkstu. Be abejonės, dėl to sutrumpėjo jo gyvenimas. 1954 m. Jonui pavyko demobilizuotis. Jis dirbo projektavimo institutuose, o 1971 m. buvo perkeltas į Inžinerinių tyrinėjimų institutą. 1979 m. Jonas įsidarbino „Energosetprojekto" tyrinėjimų grupės inžinieriumi. Vėliau buvo paskirtas viršininku. Čia dirbdamas, išėjo į pensiją.

Jonas niekad nebuvo nei komjaunuolis, nei komunistų partijos narys. Visą gyvenimą jis tvirtai laikėsi tėvų ir mokytojų įskiepytų principų, buvo labai rūpestingas sūnus savo tėvams ir geras tėvas savo vaikams. Jono žmona Konstancija – pedagogė, dukra Marija – farmacininkė, sūnus Kęstutis – KPI Statybos ir santechnikos fakulteto absolventas.

Jonas labai mėgo gėles ir jų daug augindavo prie savo namo. Daug keliaudavo po gimtąjį kraštą, žavėjosi Vakarų Ukrainos gamta, Sankt Peterburgo istoriniais paminklais. Jis buvo aistringas kolekcionierius: surinko vertingą monetų kolekciją, kuri po jo mirties dingo. Liko tik "Ex libris" kolekcija, kuri keletą kartų eksponuota parodose. Jonas surinko ir gausią grožinės literatūros (ypač lituanistinės) biblioteką.

Mirė Jonas Brazauskas 1995 metais kovo 14 dieną. Palaidotas Prienų kapinėse.

Nuo pat pirmųjų studijų metų prisimename energingą, visuomet žvalų, maloniai besišypsantį **Julijoną B U N D Z Ą**. Gimė Julius 1925 m. rugsėjo 1 d. Vilkijos valsčiaus Jautakių kaime, gausioje darbininko šeimoje (tėvas dirbo Kauno vandens kelių valdyboje): išaugo keturi broliai ir keturios seserys. Julius – pats jauniausias. Dabar jau visi mirę.

Juliaus vaikystė buvo skurdi. Nuo pat mažens teko daug dirbti: mezgėjoms seserims padėdavo vynioti siūlus, vasarą, dar mokydamasis Vilkijos pradinėje mokykloje (ją baigė labai gerais pažymiais), padėdavo žvejams. Žvejodavo naktimis. Už sugautą lašišą papildomai gaudavo litą. Lankyti gimnaziją Julius galėjo tik Kaune, bet dėl lėšų stygiaus teko pasilikti namuose. Tik tuomet, kai 1939 m. rudenį Vilkijoje buvo atidaryta progimnazija (vėliau gimnazija), jis pradėjo lankyti pirmąją klasę. Vokiečių okupacijos metais tėvas buvo atleistas iš darbo, dėl to Juliui pasidarė kur kas sunkiau mokytis. Tada vasaromis jis pats uždarbiaudavo.

1945 m. pavasarį Julius gavo brandos atestatą, o rugsėjo 18 d. buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Mokėsi jis uoliai ir sėkmingai susidorodavo su visomis akademinėmis užduotimis. Rengiant kursinius projektus, dažnai konsultuodavo kurso draugus. 1950 metais Julius apgynė diplominį projektą ir įgijo statybos inžinieriaus kvalifikaciją.

Skirstymo į darbą komisija Julių paskyrė į Statybos ministerijos Vilniaus statybos trestą. Pirmasis įsimintinas Juliaus statomas objektas – mokykla Konarskio gatvėje. Darbininkai buvo kaliniai, su kuriais dirbti buvo labai sunku. Po darbo Julius grįždavo labai pavargęs ir fiziškai, ir morališkai. 1952 m. vasario 23 d. jis buvo pašauktas į sovietinę armiją, bet, pablogėjus sveikatai, lapkričio mėnesį buvo demobilizuotas. Vilniuje Julius įsidarbino Pramonės statybos projektavimo institute. Nuo 1954 metų jis visą laiką dirbo vyriausiuoju projektų inžinieriumi. Stambesni jo projektuoti statiniai: „Spartos" kojinių fabrikas, Vilniaus spaudos rūmai, Vilniaus troleibusų parkai, dujų pilstymo stotys ir kiti. Institute buvo pareigingas, kruopštus. Dažnai buvo apdovanojamas piniginėmis premijomis, pagyrimo raštais.

1950 m. Julius sukūrė šeimą. Kartu su žmona Ele (gydytoja) jie išaugino dvi dukras: Jūratę (baigė Vilniaus konservatorijos fortepijono ir vargonų klasę) ir Eloną (baigė Petrogrado teatro, muzikos ir kinematografijos institutą).

1992 m. sausio 2 d. Julius pasirinko pensininko dalią. Mirė jis 1996 metais spalio 29 d. Palaidotas Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Asmens dokumentuose parašyta, kad **Julius B U R O K A S** gimė 1929 m. rugsėjo 14 d. Panevėžio apskrities Kupiškio valsčiaus Gyvakarų kaime, ūkininkų šeimoje. Tačiau, prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, jis "pajaunėjo" net penkeriais metais. Julius buvo neaukšto ūgio, todėl toks metų skirtumas tada niekam nekėlė abejonių. Be Juliaus, šeimoje dar augo sesuo Genė ir broliai Leonas, Petras ir Antanas. Tėvai turėjo tik 14 ha žemės, todėl gausi šeima vertėsi nelengvai. Tačiau Julių nusprendė leisti mokytis. Pasimokęs namuose, Gyvakarų pradinėje mokykloje Julius 1936 m. pradėjo mokytis iš karto antrajame skyriuje, o 1938 m. pavasarį baigė keturklasę. Vasarą intensyviai mokėsi penktojo ir šeštojo skyrių disciplinas ir sėkmingai išlaikė egzaminus į Kupiškio gimnazijos pirmąją klasę. Mokydamasis antrojoje klasėje, Julius susirgo. Panevėžio ligoninėje jam buvo padaryta galvos operacija, bet pavasarį jis vėl sugebėjo pasivyti klasės draugus. Julius ypač mėgo matematiką ir užsienio kalbas. Jis ganėtinai gerai kalbėdavo vokiškai, o lotynų kalbos mokytojas P. Striupas jį rodydavo pavyzdžiu kitiems klasės draugams. Brandos atestatas Juliui buvo įteiktas 1944 m. pavasarį, kai jau kažkur girdėjosi grįžtančio fronto kanonados. Rudenį jis vėl susirgo, bet šį kartą odos liga. Gydėsi ištisus metus.

1945 m. rugpjūčio pabaigoje VDU rektoriui Julius įteikė prašymą priimti studentu į Statybos fakulteto Architektūros skyrių. Jis nebuvo geras piešėjas, todėl tik pradėjęs studijas paprašė perkelti į Statybos skyrių. Julius buvo labai rūpestingas, neatidėliodamas rengė projektus, kursinius darbus. Diplominį projektą apgynė 1950 m.

Julius buvo paskirtas į Žuvų pramonės ministerijos Klaipėdos statybos trestą, bet žmona pagal paskyrimą dirbo Kaune, dėl to Julius į pajūrio miestą neišvyko. Iš pradžių dirbo Lentvario statybos valdyboje, o vėliau įsidarbino Kauno architektūrinėse dirbtuvėse.

Juliaus gyvenimo gija nutrūko tragiškai – jis nuskendo 1951 m. liepos 12 d., maudydamasis Nemune, žmonos akivaizdoje. Palaidotas gimtojo Gyvakarų kaimo kapinėse.

1945 m. rudenį pradėjome studijas, ir štai gausiame kurso bičiulių būryje pasirodė **Liudmila Č E S N O K O V A I T Ė (Gomolickienė)** – maloni aštuoniolikmetė, dažnai varstoma kolegų vylingų žvilgsnių.

Liudmila prisimena: „Gimiau 1927 m. birželio 29 d. Klaipėdoje. Šeimoje, be manęs, dar augo seserys Margarita ir Nina. Netrukus mano tėvai išvyko į Žemaitiją, dėl to pradinę mokyklą pradėjau lankyti Plungėje. Tačiau greitai persikėlėme į Kauną, nes tėvas čia pradėjo dirbti Geležinkelių valdyboje (vėliau Plentų valdyboje), o aš nuo antrojo skyriaus mokiausi jau Kauno Jablonskio pradinėje mokykloje. 1939 m. rudenį įstojau į „Aušros" mergaičių gimnaziją. Nepastebimai pralėkė nerūpestingos mokslo dienos, ir 1945 m. man buvo įteiktas brandos atestatas.

Kur studijuoti? Pasirinkau vyrišką specialybę – VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Tarp šimto kurso jaunuolių buvome tik kelios mergaitės! Žinoma, kurso draugų dėmesio mums nestigo. Be to aš buvau paskirta net kurso seniūne. Kursiniai projektai, įskaitos, egzaminai vijo vienas kitą, ir nepastebimai pamečiui žengiau iš kurso į kursą. 1949 m. balandžio 26 d. su kurso draugu Mykolu sumainėme aukso žiedus, o gruodį nuskambėjo paskutinės paskaitos skambutis. Diplominį projektą dėl šeimyninių priežasčių apgyniau tik rudenį ir įgijau statybos inžinieriaus kvalifikaciją.

Buvau paskirta į Lietuvos SSR žemės ūkio ministerijos Respublikinę statybos bei montažo kontorą, bet vyras skirstymo į darbą komisijos buvo paliktas Kaune, todėl ir aš inžinerinę veiklą pradėjau Kauno srities žemės ūkio valdybos Kapitalinės statybos skyriuje. Vėliau dirbau Žemės ūkio technikume techninės priežiūros vyriausiąja inžiniere, projektavimo institutuose santechnike, vyriausiąja inžiniere, grupės vadove, skyriaus vyriausiąja šilumininke, sektoriaus viršininke. 1983 m. už Vilniaus šiltnamių kombinato projektą buvau apdovanota SSSR Ministrų Tarybos premija. Į pensiją išėjau 1983 m., bet po to dar dešimt metų dirbau „Sanito" projektavimo ir konstravimo skyriuje.

Studijų metais jaučiau dekano profesoriaus S. Vabalevičiaus globą. Vėliau jis padėjo ir mano jaunesniajai seseriai Larisai įstoti į KPI.

Su Mykolu užauginome dukrą Lidiją ir sūnų Rostislavą. Mano pomėgis – siūti ir megzti."

Atkakliai kasdien grumdamasis su įvairiomis gyvenimo negandomis, **Mečislovas ČIAPAS** visada buvo pakantus savo draugams ir nedraugams, rūpestingai ieškojo savojo būties kelio, tauriai puoselėjo jaunystės idealus. Štai Mečislovo gyvenimo prisiminimai: „Gimiau 1923 m. balandžio 19 d. Raseinių apskrities Kelmės valsčiaus Užmedžių kaime. Pradinę mokyklą lankiau Pakražantyje. 1935 m. mirus tėvui (motina buvo mirusi 1928 m.), mokiausi ir ketvirtąjį skyrių baigiau jau Šiaulėnuose, o šeštąjį – Šiluvoje. Ten gyvenau pas tėvo brolį kunigą Antaną Čiapą, kuris mane išlaikė ir globojo. Vidurinį mokslą įgijau Kelmės gimnazijoje.

Gimtajame Užmėdžių kaime gyvenome keturi broliai našlaičiai, kurių vyriausias Vytautas, tarnavęs Nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje, 1940 m. atsisakė priimti raudonosios armijos priesaiką. Tada Lietuvos kariuomenės antrajame pėstininkų pulke Raseiniuose net 20 vyrų atsisakė keisti priesaiką. Dėl šios brolio priešpriešos sovietiniams atėjūnams NKVD ir KGB „akys ir ausys" mane lydėjo per visą okupaciją.

Norėjau studijuoti mediciną, bet buvau nepriimtas. VDU rektoriaus profesoriaus A. Purėno (tikro lietuvio!) pasiūlymu tapau Statybos fakulteto hospitantu. 1950 m. apgyniau diplominį projektą ir gavau inžinieriaus statybininko diplomą.

Pirmoji paskyrimo vieta – Klaipėda, Baltijos laivų statyklos statybvietė, kurioje dirbo kaliniai, t. y. ūkininkai, nuteisti už tai, kad nepristatė grūdų ir mėsos prievolių. Po metų, kaip karininkas, buvau pašauktas į sovietinę armiją. Statėme aerodromus Panevėžyje, Černiachovske, o vėliau Kolos pusiasalio Afrikandoje, Mončegorske, Oleinėje. Tarnybą aš baigiau Rygoje, įgijęs inžinieriaus leitenanto laipsnį. Aukščiausia karinės karjeros pakopa – bataliono vado pavaduotojas. Maloniai prisimenu karinėje tarnyboje susitikimus su mielais kurso draugais Česlovu Gerliaku ir Leonu Barzdžiuku.

1955 m. buvau demobilizuotas ir grįžau į Klaipėdą. Dėl tarnybos kariuomenėje ir dar karininku labai pagerėjo mano įvaizdis Klaipėdos komunistų partijos vadovų akyse. Ilgą laiką apsaugos "skraiste" man buvo kurso draugo Jono Babravičiaus pareigos. Jam išvykus į Vilnių, iš karto pajutau, jog pasikeitė politinė nuotaika mano atžvilgiu. Klaipėdos partijos komiteto pirmasis sekretorius J. Gureckas asmeniškai susidomėjo manimi, išsikvietė ir pasakė: „Drauge Čiapai, Jūsų brolis, pabėgęs į Kanadą, rašo antitarybinius laiškus, tėvas Boleslovas Čiapas buvo Kelmės šaulių būrio narys. Mes Jus patikrinome, dirbote gerai, sąžiningai, bet toliau dirbti tarybinės organizacijos vadovu neturite moralinės teisės". Tai buvo 1980 metai.

Brolis Vytautas, atsisakęs priimti sovietinės kariuomenės priesaiką, prasidėjus karui 1941 m., su draugais nuginklavo apsaugą (jie iš Pabradės poligono buvo vedami nežinia kur) ir pabėgo. Vokiečių kareiviams okupavus Vilniaus kraštą, jie pasidavė ir buvo paleisti namo. Artėjant antrajai sovietinei okupacijai, brolis Vytautas dingo ir tik po 12 metų sužinojau, kad jis gyvena Kanadoje (dabar jau miręs).

Nepamiršiu to, kad, atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, Klaipėdoje man buvo pavesta per pusę nakties sunaikinti Stalino paminklus, o jų buvo ganėtinai daug. Tą darbą atlikau su malonumu. Taigi visas mano gyvenimas buvo gynimasis nuo kaltės, kuria nebuvau nusikaltęs. Nesigailiu, kad tapau statybininku ir dar kartą pasirinkčiau šią specialybę, bet, deja,

tokios galimybės nebebus... Labai apgailestauju ir negaliu dovanoti tiems, kas panaikino Statybos ministeriją, taip pat tiems, kurie dėl to tylėjo ir dabar tyli... SOS !!"

Aleksandras ČYRAS visada darniai bendravo su muzika, bet universitete labai domėjosi techninėmis disciplinomis, ypač statybine mechanika. Baigęs studijas, visą savo kūrybingą gyvenimą paskyrė mokslui ir pedagoginei veiklai. Daugybė jo mokinių, klausiusių jo paskaitas, būrys aspirantų, rengusių mokslų kandidato (daktaro) disertacijas, jo bendradarbiai visuomet prisimena paskatinančius žodžius mokytis, tobulėti, kurti, puoselėti naujas idėjas, dirbti Lietuvos labui. Aleksandras savo biografijoje rašo: „Gimiau 1927 m. kovo 15 d. Merkinėje, provizoriaus šeimoje. Be manęs, dar augo brolis Petras (1957 metais baigė KPI) ir sesuo Ona (1952 metais baigė KMI).

Pradinę mokyklą lankiau gimtajame miestelyje ir 1939 m. baigiau šeštąjį skyrių. Tada Merkinėje gimnazijos dar nebuvo, todėl tėvai, kad būtų geros sąlygos ne tik mokytis, bet ir gyventi, parinko Kauno jėzuitų gimnaziją. Gyvenimas bendrabutyje buvo įdomus ir naudingas. Keldavomės šeštą ryto, kad iki pamokų suspėtumėme susitvarkyti, papusryčiauti ir pasimelsti. Kunigas A. Brizgys per mišias pagalbininku dažnai kviesdavosi mane. Po mišių visa mokinių diena – sistemingas mokymasis, nors užtekdavo laiko žaidimams, išvykoms į miestą.

Gyvendamas Merkinėje, tėvų namuose, mėgau skambinti pianinu, todėl mokyklos muzikos mokytojas bažnyčioje pasodino prie vargonų. Ne tik grodavau, bet ir giedodavau! Net kardinolui V. Sladkevičiui esu grojęs Merkinėje per mišias. Mokydamasis gimnazijoje Kaune, privačiai mokiausi muzikos, o mokslo metų baigiamajame koncerte fortepijonu skambinau keletą muzikos kūrinių.

1940 m. Merkinėje buvo atidaryta vidurinė mokykla, todėl mokytis grįžau į gimtinę. Mokykloje domėjausi literatūra ir 1943 m. laimėjau net literatūros rašinio konkursą, apie ką buvo parašyta tuometiniame laikraštyje „Ateitis". 1945 m. sėkmingai išlaikiau abitūros egzaminus. Man buvo įteiktas ne tik brandos atestatas, bet ir aukso medalis.

Studijuoti nutariau statybos mokslus ir 1945 m. rudenį įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Mokantis trečiajame kurse, mirė tėvelis. Mamytė niekur nedirbo, o dar ir sunegalavo. Sesuo ir brolis irgi mokėsi, tad visi rūpesčiai užgulė mano pečius... 1948 m. pradėjau dirbti Statybinės mechanikos katedroje laborantu. Prof. K. Vasiliauskui padėjau tvarkyti ir redaguoti „Statybinės mechanikos" vadovėlį. Džiaugiuosi, kad bendravau su muzika: vadovavau ne tik fakulteto kolegų kvartetui, bet ir Politechnikumo chorui, fakulteto bičiulio A. Tamaševičiaus akordeonu gro-

davau vidurinių mokyklų, Kūno kultūros instituto šokių vakaruose. Universitete buvau meno saviveiklos olimpiadų vienas organizatorių. 1950 metais apgyniau diplominį projektą ir gavau statybos inžinieriaus diplomą cum laude.

Baigęs studijas, buvau paliktas aspirantu Statybinės mechanikos katedroje pas prof. K. Vasiliauską. Disertaciją „Statybinių konstrukcijų tyrimo optiniu metodu klausimu", kurioje nagrinėjau optinius konstrukcijų įtempių modeliavimo metodus, apgyniau 1954 m., ir VAK patvirtino technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. 1958 m. man buvo suteiktas mokslo docento vardas. 1958 m. pradėjau dirbti KPI Vilniaus vakariniame fakultete, o 1960 m. buvau išrinktas šio fakulteto dekanu. Kai fakultetas išaugo į filialą, 1961 m. buvau paskirtas jo prorektoriumi.

Plėtodamas mokslo tyrimus, susidomėjau matematinio programavimo metodų taikymu deformuojamoms konstrukcijoms optimizuoti, atsižvelgiant į medžiagų plastines savybes. Kuriant tamprių ir plastinių konstrukcijų optimizavimo teoriją bei skaičiavimo metodus, buvo sukurti ne tik fundamentalieji pagrindai, bet parengtas ir praktinis jų taikymas. Visi šie klausimai buvo nagrinėjami habilituoto daktaro disertacijoje „Matematinio programavimo metodai tampriai plastingoms vienmatėms sistemoms skaičiuoti", kurią apgyniau KPI Mokslo tarybos posėdyje 1966 m. sausio pradžioje. Habilituoto daktaro laipsnį VAK patvirtino 1966 m. liepos 4 d., o 1968 m. balandžio 26 d. man buvo suteiktas ir profesoriaus vardas. 1960 ... 1976 m. vadovavau Mechanikos, o vėliau Statybinės mechanikos katedrai. 1969 m. įkūrus Vilniaus inžinerinį statybos institutą, buvau paskirtas pirmuoju jo rektoriumi.

Už matematinių optimizavimo metodų taikymą statybinės mechanikos srityje 1968 m. buvau apdovanotas B. Galiorkino premija, o 1976 m. ir 1993 m. – Lietuvos valstybine premija. 1979 m. balandžio 13 d. man buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio mokslo veikėjo garbės vardas. 1985 m. buvau išrinktas Lietuvos MA tikruoju nariu. Įvertindama mano laimėjimus mechanikos srityje, Veimaro aukštoji statybos ir architektūros mokykla 1985 m. man suteikė garbės daktaro vardą ir 1994 m. Lenkijos Mokslų Akademija – užsienio nario vardą. 1996 m. buvau apdovanotas L. D. K. Gedimino trečiojo laipsnio ordinu.

Esu JAV, Rusijos, Ukrainos, Lietuvos keleto tarptautinių mechanikos srities žurnalų redkolegijų narys, „Lietuvos mechanikos rinkinio" žurnalo steigėjas ir redaktorius. Buvau išrinktas Lenkijos teorinės ir taikomosios mechanikos draugijos (1982) ir Rusijos nacionalinio teorinės ir taikomosios mechanikos komiteto (1985) užsienio nariu. 1974 m. buvau pakviestas skaityti paskaitų į Romos, Milano universitetus, tarptautinį mechanikos centrą Udinę (Italijoje), dalyvavau tarptautinėse konferencijose

Vokietijoje, Čekijoje, Kanadoje, Brazilijoje ir kitur. Esu parengęs kelias monografijas, tarp kurių paminėtinos „Tiesinio programavimo metodai tamprių plastinių sistemų skaičiavimui" (1969), „Optimizacijos teorija kieto deformuojamo kūno ribinėje analizėje" (1971), taip pat vadovėlius „Statybinė mechanika. Teorija ir algoritmai" (1989), „Statybinė mechanika" (1990). Mokslo straipsnių sąraše – beveik 200 pavadinimų.

Nuo 1955 m. gyvenimo keliu kartu žengiąme su žmona Irena. Mūsų sūnūs Vytautas, Gediminas ir dukra Rūta mums padovanojo jau septynis anūkus! Visi pragyventi metai – prasmingi. Tik gydytojai sako, kad jeigu bent keleriais metais anksčiau būčiau pradėjęs ilsėtis, tai sveikata šiandien būtų kur kas geresnė".

— Tarp kurso draugų **Kazys D A B U Ž I N S K A S** būdavo linksmai nusiteikęs, sąmojingas ir atjautus, visada pasirengęs padėti. Puikios jo būdo savybės – draugiškumas, darbštumas, inteligencija, mokėjimas bendrauti su draugais, kolegomis, studentais – jį lydėjo visą gyvenimą. Gimė Kazys 1923 m. spalio 8 d. Utenos apskrities Anykščių valsčiaus Vaišiutiškių kaime, pasiturinčio ūkininko šeimoje. Įžengęs į septintuosius metus, pradėjo lankyti Mačionių pradinę mokyklą ir ją baigė 1933 m. Kazio tėvai turėjo 31 ha ūkį, bet septynių vaikų (dar penki Kazio broliai ir sesuo) rankos padėdavo greitai sudoroti lauko ir namų darbus. Kazį buvo nutarta leisti "į mokslus". 1941 m. jis baigė Utenos gimnaziją. Vokiečių okupacijos metais Kazys kurį laiką darbavosi tėvų ūkyje, o 1943 m. įstojo į VDU Statybos fakultetą. Kai vokiečių okupacinės valdžios įsakymu universitetas buvo uždarytas, Kazys grįžo į tėviškę ir netrukus buvo priimtas Utenos apskrities valdybos raštvedžiu. Iš Rytų sugrįžusio fronto griausmui nuslinkus į Vakarus, Kazys mokytojavo pradinėje mokykloje, o pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, jis vėl nuvežė pareiškimą į VDU. Studijų metais jis neturėjo jokių mokslo problemų, aktyviai dalyvaudavo studentų saviveiklos renginiuose, o kurso draugų stalo teniso varžybose mažai kas galėjo su juo galynėtis.

Už tai, kad tėvai turėjo daugiau kaip 30 ha žemės, 1947 m. universitete virš Kazio galvos buvo susikaupę grėsmingi debesys. Statybos fakulteto dekanas doc. S. Vabalevičius K. Dabužinską ir P. Garbauską laikė labai panašiais (beveik dvyniais...). Tada dekanas rimtam pokalbiui du kartus Kazį kvietė į savo kabinetą. „Abu kartus, – prisimena Povilas, – iš koridoriaus vietoj Kazio nusivedė mane. Žinodamas temos rimtumą, aš niekada neišsigyniau, kad esu ne Dabužinskas, ir nuolankiai išklausydavau jo monologą. Pagaliau dekanas klausdavo, ar aš, t. y. Kazys, noriu mokytis? Atsakydavau, kad labai noriu. Po šių pokalbių Kazį aš visada informuodavau, apie ką buvo kalbėta. Kitą dieną po antrojo pokalbio dekanas

vėl pasikvietė mane, jau P. Garbauską. Pirmiausia atsiprašė, kad per klaidą buvau kviečiamas pokalbiui, o po to padarė priekaištą, kodėl aš nepasisakiau, kad esu ne K. Dabužinskas. Ką aš tada sumečiau, nebeprisimenu, bet Kazys liko studentu".

Baigęs studijas ir gavęs inžinieriaus hidrotechniko diplomą, Kazys pradėjo dirbti Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos institute ir buvo priimtas į aspirantūrą. 1953 m. jis pradėjo dirbti šio instituto jaunesniuoju mokslo bendradarbiu. 1955 m. jis apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Lietuvos SSR mažųjų hidroelektrinių hidrotechninių statinių eksploatacijos pagerinimo būdai", kurioje nagrinėjo hidrotechninių statinių deformacijų ir avarijų priežastis, pateikė rekomendacijas šių statinių konstrukcijai tobulinti ir jų eksploatavimui racionalizuoti. Netrukus Kazys buvo paskirtas vyresniuoju mokslo bendradarbiu. 1957 ... 1966 m. jis dirbo Hidrotechnikos ir melioracijos instituto mokslo reikalų direktoriaus pavaduotoju. 1959 m. rugsėjo 23 d. VAK K. Dabužinskui suteikė vyresniojo mokslo bendradarbio vardą. 1966 m. vasarį Kazys buvo priimtas dėstytoju į KPI Hidrotechnikos katedrą, ir netrukus instituto mokslo taryba jį išrinko eiti docento pareigas. 1968 m. kovo 1 d. jam buvo patvirtintas mokslo docento vardas. Tų pačių mokslo metų pabaigoje Kazys buvo išvykęs stažuotis į Čekoslovakiją ir tobulinosi uždarojo drenažo filtracinių skaičiavimų srityje.

1969 m. rugsėjo 1 d. Kazys buvo išrinktas Lietuvos ŽŪA Hidrotechninių įrenginių katedros vedėju, o 1977 m. – Hidromelioracijos ir žemėtvarkos fakulteto dekanu. Šias pareigas jis ėjo iki netikėtos mirties 1985 m. gegužės 5 d.

Docentas Kazys Dabužinskas daug nuveikė ŽŪA telkdamas dėstytojų kolektyvą, plėtodamas materialinę bei techninę mokymo bazę. Jis labai didelį dėmesį skyrė jaunimui auklėti, buvo tikras studentų draugas. Ištikus kokiai nors bėdai, studentai visada būdavo dekano K. Dabužinsko užtariami ir paguodžiami. Doc. K. Dabužinskas labai domėjosi ŽŪA laboratorijų korpuso statyba, jų šiuolaikine įranga. Jis nuolat rūpinosi aukštos kvalifikacijos inžinierių hidrotechnikų ir žemėtvarkininkų rengimu, metodikos tobulinimu. Kazys vykdė hidrotechninių statinių hidraulinius tyrimus ir paskelbė daugiau kaip 60 mokslo ir populiarių straipsnių. Jis yra leidinių „Melioracija – visaliaudinis reikalas" (1959), „Žemės ūkio melioratoriaus žinynas" (1960, 1967), „Žemės ūkio elektrifikavimas" (1961), „Melioracija Lietuvoje" (1970), „Hidraulika" (1985) autorius, bendraautoris arba sudarytojas.

Doc. K. Dabužinskas buvo Lietuvos MA Mokslo tarybos narys problemai „Vandens išteklių kompleksinis naudojimas" tyrinėti, Lietuvos žemės ūkio mokslo bei technikos draugijos Melioracijos sekcijos biuro

sekretorius. Už vaisingą mokslo ir pedagoginę veiklą Kazys buvo apdovanotas įvairiais to meto medaliais ir garbės raštais. Tačiau didžiausias docento Kazio Dabužinsko veiklos įvertinimas yra jo darbai, santarvė su draugais, bendradarbiais. Tad Kazys ilgai išliks jį pažinojusiųjų širdyse.

1951 m. Kazys vedė Lionginą Ravickaitę. 1952 m. gimė sūnus Alvydas, 1954 m. – dukra Vida. Abu vaikai baigė aukštąsias mokyklas, abu gyvena Kaune. Jie tėvams padovanojo po du anūkus.

Kazys palaidotas Kauno rajono Ringaudų kapinėse.

Mažai šnekus, nelinkęs bendrauti **Vincas D A P K Ū N A S** buvo draugiškas, pastabus, kai reikėdavo – paslaugus. Gimė jis 1922 m. gruodžio 23 d. Lazdijų valsčiaus Salų kaime. Septynerių metų pradėjo lankyti Vieštartų pradinę mokyklą, o 1938 m. rugsėjo pradžioje išlaikė egzaminus į Lazdijų gimnazijos trečiąją klasę. Kasmet sėkmingai kopė iš klasės į klasę ir 1944 m. pavasarį jam buvo įteiktas brandos atestatas. Sovietų Sąjungai vėl okupavus Lietuvą, 1944 m. rudenį Vincas įsidarbino Lazdijų plentų valdyboje ir buvo atleistas nuo tarnybos sovietinėje armijoje. 1945 m jis įstojo į VDU Statybos fakultetą. Iš pradžių gyvenimo sąlygos Kaune buvo ypač sunkios, nes nuvažiuoti maisto pas tėvus, kurie gyveno pasienio zonoje, be leidimo buvo neįmanoma.

Baigęs studijas, Vincas buvo paskirtas į SSSR Mašinų gamybos ministerijos Kaliningrado statybos valdybą. Nemokant rusų kalbos, dirbti buvo labai sunku, todėl netrukus Vincas, niekam nieko nesakęs, viską paliko ir grįžo į Lietuvą. Čia jis įsidarbino inžinieriumi statybininku Lazdijų MTS, vėliau Vincas dirbo Druskininkų statybos organizacijoje, Elektrėnuose, Kaišiadoryse, Lazdijuose. 1971 m. pradžioje jis paliko gimtąjį kraštą ir pradėjo dirbti Akmenės statybos valdyboje sąmatininku, o nuo 1971 m. rugpjūčio 10 d. iki pensijos (1982 m. gruodžio 24 d.) dirbo Mažeikių statybos valdyboje sąmatininku, laboratorijos vyriausiuoju inžinieriumi. Išėjęs į pensiją, jis susirgo (dalinis paralyžius) ir grįžo į tėviškę. Ten jį slaugė tėvai, o jiems mirus, – šalia gyvenantis brolis su šeima.

1998 metų kovo 26 dieną Vincas Dapkūnas išėjo į Anapilį. Palaidotas Lazdijų kapinėse.

Pavasariu švytinčiu veidu, visuomet draugiškai bendraujanti su kurso bičiuliais – tokia ir dabar **Janina D E G U T I E N Ė (Anužaitytė).** Turiningas Janinos gyvenimas! Įdomu: „Gimiau 1923 metų balandžio 8 dieną Kėdainių apskrities (dabar Raseinių rajonas) Ariogalos valsčiaus Valakėlių kaime, ūkininko šeimoje.

Iš pradžių lankiau Stenionių, o po to Ariogalos pradinę mokyklą. 1936 metų rudenį pradėjau mokytis Kėdainių gimnazijoje. Norėdama išvengti

Reicho darbo tarnybos, 1942 m. nelaikiau brandos egzaminų ir gavau tik nebaigtos gimnazijos pažymėjimą. Tais pačiais metais įstojau į VDU Filosofijos-filologijos fakultetą laisvąja klausytoja. Labai įdomios būdavo profesorių P. Skardžiaus, A. Maceinos, J. Ambrazevičiaus, Z. Ivinskio ir kitų dėstytojų paskaitos. Į kai kurias paskaitas ateidavo ir kitų fakultetų studentai, net ir miesto inteligentai. Lankydavome operos teatrą ir žavėjomės K. Petrausko, A. Kučingio, A. Dambrauskaitės, pradedančio solisto J.Stasiūno ir kitų dainavimu. Retsykiais tekdavo dalyvauti literatūros vakaruose, kuriuose eiles skaitydavo B. Brazdžionis, H. Nagys ir kiti poetai. 1943 m. universitetas buvo uždarytas, todėl nutariau mokytis Kauno medicinos seserų mokykloje. Lietuvą okupavus sovietinei armijai, 1944 m. rudenį vėl buvau priimta į VDU, tik į Statybos fakultetą. Kartu mokiausi ir Medicinos seserų mokykloje, nes ten galėjau gyventi nešildomame bendrabutyje ir vieną kartą per dieną pavalgyti valgykloje. Studijoms likdavo tik laisvos dienos po naktinio budėjimo ligoninėje. Baigusi Medicinos seserų mokyklą, netekau bendrabučio, o tėvai, sudegus visai sodybai bei turtui ir broliui išėjus į kariuomenę, man negalėjo padėti. Tada mane labai aktyviai ragino tapti komjaunuole, ir buvo pavojus, kad gali patyrinėti mano praeitį ir sužinoti, kad pirmosios sovietinės okupacijos metu iš Kėdainių pabėgau dėl grėsusio arešto. 1948 m. ištekėjau ir nutariau išvažiuoti toliau nuo Kauno bei Kėdainių, – vienerius metus mokytojavau Seirijų mokykloje. Pamilau Dzūkiją ir nuoširdžius dzūkus. Su kai kuriais buvusiais mokiniais bendrauju dar ir dabar.

Vyrui pradėjus dirbti, grįžau į universitetą ir 1950 m., apgynusi diplominį projektą, įgijau statybos inžinierės kvalifikaciją. Buvau paskirta į Kauno srities Kolūkių statybos valdybą, o vėliau dirbau „Pergalės" turbinų gamykloje, Kauno spaustuvėje, Kaimo ir kolūkių statybos tresto aikštelėje. 1955 m. pradėjau dirbti Kauno medžio apdorojimo technikume ūkio reikalų direktoriaus pavaduotoja ir moksleiviams skaičiau kai kurias paskaitas. 1958 m. buvau priimta į Kauno miesto vykdomojo komiteto Kapitalinės statybos skyrių. Po penkerių darbo metų primygtinai buvo siūloma stoti į TSKP, bet kategoriškai atsisakiau, todėl teko palikti šią darbavietę... Po to man buvo pasiūlyta dirbti dėstytoja Kauno politechnikume. Ten radau tarsi antruosius namus, kuriuose puikiai bendravo visi didelio kolektyvo dėstytojai.

1971 ... 1972 m. Maskvos svetimųjų kalbų institute neakivaizdžiai mokiausi prancūzų kalbos ir ruošiausi dirbti dėstytoja Alžyre. 1972 m. rudenį atvykau į Anabos kalnakasybos ir metalurgijos pramonės institutą ir jame dirbau dvejus metus. Nors visiškai nesirengiau, bet iš pradžių teko dėstyti mašinų detalių discipliną. Pasirodo, trys katedros dėstytojai (ukrainiečiai) mano sąskaita pasilengvino sau darbą. Be to, man ir akademinį

krūvį paskyrė dvigubai didesnį, negu sau. Tačiau su šitaip paskirstytu krūviu nesutiko direktorius (arabas), dėl to krūvis man buvo sumažintas per pusę.

Kai kurie sovietiniai dėstytojai studentus arabus apibūdindavo negeriausiai ir siūlydavo visokiausių būdų jiems sutramdyti. Man to visiškai neprireikė, nes, nuėjusi į auditoriją, radau protingus ir gerus vaikinus. Iš karto užsimezgė kuo pagarbiausi santykiai, įgijau didelį jų prielankumą, o dėstyti įdėmiai klausančiai auditorijai buvo malonu. Per paskaitas dažniausiai užtekdavo laiko tik dėstyti medžiagą, kurią jie užsirašinėjo, nes nebuvo vadovėlių. Praktikos darbus jie rengdavo savarankiškai namuose. Studentus egzaminuodavo visi keturi katedros dėstytojai kartu, bet mano studentai niekad negaudavo neigiamų pažymių.

Laisvalaikiu daug vaikščiodavome po apylinkes, – norėjome kuo daugiau pažinti gamtą ir žmones. Laukuose daug vynuogynų, sodų, kuriuose žydi nuostabiai kvepiantys žiedai, noksta citrusiniai vaisiai, auga palmės, bet tik dekoratyviosios. Kelių tinklas Alžyre yra tankus, visi keliai asfaltuoti. Eismas – intensyvus, vairuotojai mitrūs ir labai drausmingi, gal todėl neteko matyti avarijų. Miestų centrinėje zonoje namai įrengti labai patogiai gyvensenai, aprūpinti saugos nuo saulės įrenginiais, bet priemiesčiuose – tikri lūšnynai. Arabai yra mandagūs, geraširdžiai, labai jautrūs žmonės, o ypač kai moki bent keletą arabiškų žodžių. Jie yra labai pagarbūs ir prielankūs seniems žmonėms. Anaboje tada dirbo lietuvių šeima. Nors išvažiuoti už miesto pagal sovietinius nurodymus buvo draudžiama, bet jų automobiliu kartu aplankėme tolesnių vietovių šventyklas, amfiteatro griuvėsius, karštų vandenų šaltinius, nuostabiomis spalvomis švytinčias uolas, užmiesčio paplūdimius.

Per atostogas patogiu autobusu išvykome į Sacharą, žinoma, apsirūpinę vandeniu, europietišku maistu ir paklodėmis, kurias tiesėmės ir „geriausiuose" viešbučiuose. Per Atlaso kalnus kelias vingiuoja tarpekliais šalia upių. Kalnai kai kur apaugę mišku, kai kur stačios plikos uolos, vietomis padengtos net sniegu. Maždaug už 200 km pasiekėme egzotišką Konstantinos miestą, įsikūrusį ant daugybės kalvų, per tarpeklius sujungtų viadukais. Netoli Sacharos privažiavome XVIII a. prancūzų archeologų atkastą Tirugalo miestą, kuris dar pirmajame mūsų eros amžiuje buvo įkurtas romėnų karo veteranams gyventi ir gintis nuo kalniečių antpuolių. Tačiau penktajame mūsų eros amžiuje kalniečiai jį vis dėlto sugriovė, iškirto aplink augusius kedrų miškus. Vėliau šis miestas buvo užneštas smėliu ir visų užmirštas. Atkastojo miesto gatvės yra grįstos tašytais akmenimis, įrengta kanalizacija. Miesto centre stovėjo šventykla imperatoriui – dievui. Uoloje iškaltas amfiteatras, netoli yra didelė turgaus aikštė, biblioteka, didelės pirtys, šventyklos Afrikos dievams, vėliau pastatytos ir krikš-

čioniškosios bažnyčios. Visų šių pastatų išlikę tik pamatai, sienų fragmentai, mozaikos grindys, kurių nuostabūs piešiniai ir šiandien atrodo nauji. Matėme įdomų muziejų, kuriame daug senovės statulų. Viskas menkai saugoma, todėl tikriausiai grobstoma.

Pravažiavę gražų Hurės kalnyną, patekome į „Sacharos vartų" tarpeklį ir pasiekėme visiems girdėtąją Sacharą. Iškart pasidarė šilčiau, pamatėme palmių gojelius. Važiavome skurdžia ir retai augmenija apaugusia lyguma. Retsykiais stebėdavome žemas ir plačias beduinų palapines, o aplink – asilų, avių, ožkų arba kupranugarių kaimenes. Toliau augmenija visiškai išnyko ir driekėsi tik gražios geltonos smėlio kopos. Kai kur tarp jų žaliavo palmės, netoli stovėjo maži akmeniniai gyvenamieji nameliai. Tai retos oazės, kurias jungia patogus kelias, toje negyvenamoje geltonų kalvų ir lygumų jūroje.

Pravažiavome El-Quedą, vadinamą „tūkstančio kupolų" miestu, kuriame visi balti nameliai dengti kupolo formos stogais. Tugurto mieste įsiminė kolona su užrašu, kad čia Sacharos centras. Pernakvoję „Transcontinentalio" viešbutyje, rytą kieme pastebėjome vyrus, kurių veidai uždengti taip, kaip arabų moterų. Mums paaiškino, kad tai tuaregai, šviesiaplaukiai, mėlynakiai, kalbą savita kalba, monogamai. Iš kur jie atsirado tarp arabų, niekas dar negali pasakyti.

„Akmeninėje Sacharoje", kurioje vyrauja tvirtos uolos pagrindas, sustojome Gardajos mieste. Jis išplitęs ant septynių akmeninių kalvų, tarp kurių žemumose auga palmės ir kita naudinga augmenija. Čia visos palmės brandina vaisius. Vienos kalvos vietiniai gyventojai pasakojo, kad jų gyvenvietėje nėra vargšų, nes visi vienas kitam padeda. Kalva aptverta aukšta akmens tvora, kurios visi vartai nakčiai užrakinami. Namai čia – akmeniniai, su plačiais stogais, su dideliais rūsiais, kuriuose per karščius gyvena visa šeima. Turtingos šeimos turi savo palmių oazę ir ten augina daržoves, ilsisi palmių pavėsyje. Per šią kelionę sukorėme apie 5000 km ir sukaupėme daugybę malonių įspūdžių.

Grįžusi į Lietuvą, politechnikume dirbau iki pensijos (1978 m.), bet su buvusiais bendradarbiais palaikau artimus ryšius ir dabar. Per atostogas vasarą kur nors keliaudavome. Esame aplankę Sankt Peterburgą, Maskvą, Rygą, Taliną, Tbilisį, Samarkandą, Bucharą, Chivą, važiavome Gruzinų karo keliu. Šešis kartus po mėnesį automobiliu važinėjome po Čekoslovakiją, Vokietiją, Lenkiją, aplankėme jų miestus ir miestelius, pilis, rūmus, muziejus, senovinius kvartalus. Lietuvoje savaitgaliais pabuvojome daugelyje gražių mūsų šalies kampelių, bet dar daug planų nespėjome įgyvendinti, nes mano Draugas 1992 m. išėjo Anapilin. Mane dabar dažnai traukia medicinos įstaigos, kaip turbūt ir priklauso mūsų amžiuje..."

Dar šeimoje pratintas padėti saviesiems, dalintis džiaugsmais ir nepritekliais, visuomet optimistiškas, energingas ir paslaugus – toks mums išlieka atmintyje **Bronius D I L Y S**. Gimė Bronius 1921 metų balandžio 28 dieną Ukmergės apskrities Šešuolių valsčiaus Mišniūnų kaime. Broniaus tėvai – Veronika ir Mykolas Diliai – buvo mažažemiai ūkininkai (turėjo tik 6 ha žemės). Šeimoje augo penki vaikai: dukros Elena (1917 ... 1986), Janė (1924) bei sūnūs Leonas (1928) ir Vytautas (1930).

1929 m. Bronius lankė Mišniūnų pradinę mokyklą, o 1933 ... 1934 m. mokėsi Šešuolių pradinės mokyklos penktajame ir šeštajame skyriuose. 1937 m. Bronius įstojo į Ukmergės amatų mokyklą, kurią baigė 1941 m. ir įgijo šaltkalvio specialybę. 1941 m. rudenį jis įstojo į Vilniaus politechnikumą, kuriame mokėsi su pertraukomis (per karą slapstėsi nuo tarnybos vokiečių kariuomenėje). 1945 m. Bronius baigė technikumą ir įgijo kelių techniko specialybę. Rudenį jis įstojo į VDU Statybos fakulteto Kelių skyrių. Mokytis universitete buvo sunku, tekdavo labai daug dirbti, nes buvo silpnos vidurinio mokslo žinios (mokslas amatų mokykloje ir karo metu su didelėmis pertraukomis politechnikume). 1950 m. Bronius apgynė diplominį projektą ir gavo kelių inžinieriaus diplomą.

1950 m. vasarą jis buvo paskirtas Vilniaus srities Kelių skyriaus vyresniuoju inžinieriumi, o panaikinus sritis,– Automobilių transporto ir plentų ministerijos Vietinių kelių skyriaus viršininku. Kai kolūkių ūkinei veiklai sustiprinti Berija išleido įsakymą specialistus iš ministerijų perkelti į kolūkius, 1954 m. balandžio pradžioje Bronius buvo paskirtas Pakruojo rajono MTS direktoriumi. Pamatęs šios stoties būklę (buvęs direktorius atleistas už girtuokliavimą, technika sukiužusi, kieme – neišbrendamas purvynas), tarnybos atsisakė. Po to Broniui buvo pavesta organizuoti Rokiškio tarprajoninę melioracijos stotį (MSV) ir jis buvo paskirtas šios stoties direktoriumi. Darbas sekėsi gerai. Broniaus vadovaujama stotis pirmavo respublikoje. Po poros metų prie Rokiškio MSV buvo prijungta Obelių MTS. Sujungiant šias stotis, rajono valdžia direktoriumi norėjo skirti Obelių MTS direktorių, bet ministerija paliko B. Dilį. Dar po metų buvo panaikinta Rokiškio rajono Kavoliškių MTS ir MSV perkelta į Kavoliškį. Ir šį kartą stočiai vadovauti buvo paliktas B. Dilys, nors šiam ministerijos nutarimui labai priešinosi vietinė partinė valdžia (Bronius buvo nepartinis).

1961 m. tarprajoninės MSV buvo pertvarkytos į rajonines, ir B.Dilys perkeltas į Šilutės MSV Pagėgių melioracinę statybos aikštelę viršininku. 1969 m., pačiam pageidaujant, Bronius grįžo arčiau tėviškės – į Utenos MSV. Pirmus metus Utenoje dirbo darbų vykdytoju ir statė Klovinių užtvanką. Vėliau vadovavo Melioracijos valdybos Kapitalinės statybos skyriui, organizavo gyvenamųjų namų melioratoriams ir Utenos gelžbetonio gamyklos statybas.

Į pensiją išėjo 1988 m. Po sunkaus insulto priepuolio Bronius mirė 1991 m. lapkričio 3 d. Palaidotas naujosiose Utenos kapinėse.

Bronius mėgo iškylauti, aplankė daugelį Sovietų Sąjungos vietovių, pabuvojo keliose užsienio šalyse.

Žmona Ona – mokytoja. Vyresnioji dukra Gražina (1955 m.) yra baigusi Vilniaus universiteto Matematikos fakultetą. Kurį laiką dirbo universitete, o dabar gyvena ir dirba programuotoja JAV. Jos vyras Kęstutis Sutkus, Vilniaus universitete įgijęs fizikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, buvo pasiųstas stažuotis į Niujorko universitetą. Dabar jis yra habilituotas fizikos daktaras ir dirba tame pačiame Niujorko universitete. Anūkė Monika mokosi aukštosios mokyklos (highschool) dešimtoje klasėje. Anūkas Mantas 1996 m. baigė Vasario 16-tosios gimnaziją Vokietijoje, o dabar kompiuterių srityje studijuoja Niujorke. Antroji dukra Aušra (1959) baigė Vilniaus pedagoginį institutą. Ji yra taip pat matematikė ir dirba mokytoja Utenoje.

Dar Šiaulių gimnazijoje pamėgęs vandens ir ledo sportą, **Povilas GARBAUSKAS** savo kūrybos dienas susiejo su hidrotechnika ir per gyvenimo vandenyną plaukė „vėjo kupinomis burėmis". Štai Povilo prisiminimai: „Gimiau 1923 m. vasario 14 d. Šiauliuose. Buvau vienturtis šeimoje. Pradinę mokyklą pradėjau lankyti 1930 m. Iš mažens nebuvau labai rimtas ir drausmingas, todėl kasmet buvau keliamas į kitą mokyklą. Galvota, kad kita mokykla pakeis mano būdą, bet mokytojų lūkesčiai neišsipildė... Mokiausi „patenkinamai", o gal arčiau „gerai", nes niekada nebuvau paliktas klasėje kartoti kurso antrus metus. 1936 m. baigęs šešiametę, tėvelių liepiamas, įstojau į Šiaulių berniukų gimnaziją. Tada tėveliai vertėsi smulkiu bizniu – turėjo arbatinę, todėl dėl pragyvenimo neturėjau didelių rūpesčių. Gyvenome miesto centre, žydų kvartale, todėl nemažai teko bendrauti su žydukais. Jau buvau šiek tiek išmokęs ir jų kalbos, o mano tėvelis laisvai kalbėjo žydiškai.

Gimnazijoje patekau į naują aplinką ir pasinėriau į sportą. Vasarą plaukiodavau ir buriuodavau, o žiemą slidinėdavau ir žaidžiau ledo ritulį. Šiose sporto šakose atstovavau miesto rinktinėms. 1943 m. išklausęs buriavimo kursus ir išlaikęs egzaminus, įgijau tolimojo plaukiojimo jachtos kapitono teises. Gimnazijoje buvau Jaunųjų šaulių sąjungos narys ir šaudymo varžybose laimėjau pirmąją vietą. Tada turėjau nuosavą mažojo kalibro šautuvėlį ir jau buvau įgijęs nemažą šaudymo patirtį. Nuo pirmosios klasės dainavau gimnazijos chore, todėl sekmadieniais giedodavome bažnyčioje. Buvau „balsingas", ir apie mane spietėsi klasės draugai – buvau jų „vedantysis". Mokantis pirmojoje klasėje, pasikeitė kapelionas. Jau per pirmąją pamoką nustebome, kai jis pradėjo klausinėti, kas nebuvo pamaldo-

se bažnyčioje ir įvairiais kitais pamaldų klausimais. Kai per kitą tikybos pamoką prisipažinau nebuvęs pamaldose, kapelionas pareiškė man pastabą. Visa klasė žinojo, kad esu uolus bažnyčios lankytojas ir giedorius. Po to ne tik nustojau lankęs bažnyčią, bet ir nemažai klasės berniukų tapo senosios lietuviškos religijos šalininkais – pagonimis.

Mūsų klasėje mokėsi du vokiečių tautybės mokiniai Fricas Kūras ir Povilas Garburgas. Su pastaruoju klasės žurnale buvome įrašyti šalia vienas kito. Mano bendravardis man nepatiko, nes mokytojai mano geresnius pažymius kartais parašydavo jam. Aš prašydavau, kad jis mokytojams apie tai pasakytų, bet jis to nedarydavo. Vokietijai 1938 metais okupavus Klaipėdos kraštą, klasėje vokiečius apkūlėme, o savo bendravardžiui ant galvos užpyliau rašalo... Pastebėjęs, kad sugadinau jo drabužius, žinoma, gailėjausi tai padaręs. 1940 m. mūsų vokiečiai repatrijavo į tėvynę. Kilus karui ir Vokietijai okupavus Šiaulius, labai nustebau gatvėje pastebėjęs savo bendravardį su esesininko uniforma. Bandžiau nesusitikti, bet nepavyko. Labai buvau nustebęs, kad į mano „pokštą" su rašalu jis pažiūrėjo kaip į mokinių išdykavimą. Nusivedęs į karinę kavinę, pavaišino kava, ir draugiškai pasikalbėję išsiskyrėme. Daugiau jo nebemačiau. Rusas už tokį poelgį mane būtų išsiuntęs į Sibirą.

Netrukus vokiečiai pradėjo gaudyti jaunuolius darbams į Vokietiją. Ir aš su keliais draugais, dabar gyvenančiais Kanadoje, buvau išvežtas dirbti į Karaliaučių. Karinės pramonės įmonėje gaminome artilerijos sviedinius. Darbo ir buitinės sąlygos buvo gana sunkios, bet pakenčiamos. Gyvenome Karaliaučiaus priemiestyje be jokios apsaugos. Turėjome gamyklos išduotus asmens pažymėjimus, galėjome laisvai vaikščioti po miestą. Be maisto, už darbą gaudavome dar šiek tiek ir pinigų. Po kelių mėnesių pradėjau galvoti apie pabėgimą, nes ilgėjausi tėviškės. Vieną šeštadienio vakarą traukiniu pasiekiau Klaipėdą, o iš čia ties Bajorais perėjau į Lietuvą ir traukiniu „zuikiu" parvažiavau į Šiaulius. Dėl nuolatinių gaudynių mokytis negalėjau. Mat buvau labai perspektyvus vokiečių armijos karys. Įsidarbinau Šiaulių geležinkelio stotyje budėtoju praktikantu. Taigi legalizavau savo egzistenciją. Gimnaziją baigiau 1943 m. Pasikeitus okupantams, vėl grėsė mobilizacija. Nuo 1944 m. rudens iki studijų dirbau Šiaulių "Elnio" odų kombinate vandentiekio montuotoju. Čia gerų meistrų aplinkoje daug ko išmokau ir metų pabaigoje jau savarankiškai montavau sudėtingus vamzdynus.

1945 m. Jono Žilevičiaus prikalbintas įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. 1948 m. kartu su Jonu ir dar keliais mokslo draugais tapome hidrotechnikais. Tais pačiais metais kartu su Jonu suorganizavome pirmuosius pokario metų buriavimo kursus. Į pirmąjį susitikimą atvyko gausus jaunimo būrys – pilna universiteto pirmųjų rūmų salė. Jonui susirgus,

man vienam teko organizuoti vasaros stovyklas, vežti kursantus į Trakus ir čia juos praktiškai mokyti. Tada aš aktyviai buriavau ir keletą metų su Lietuvos rinktine dalyvavau sąjunginėse buriavimo pirmenybėse. Tai skatino mūsų respublikos jachtklubo sportinio buriavimo plėtrą. Šių kursų klausytojų mokiniai perplaukė net Atlanto vandenyną!

Su visomis studijų problemomis susidorojau sėkmingai ir 1950 metų birželį apgyniau diplominį projektą. Tada baigusius hidrotechnikus skirdavo į stambių hidroelektrinių statybvietes, t. y. į kalinių lagerius, nes šiose Vidaus reikalų ministerijos priklausomybės statybvietėse darbo jėga buvo kaliniai. Buvau paskirtas į „Svyrstroi" prie Leningrado. Norėdamas išvengti tokio „malonaus" darbo, įstojau į aspirantūrą. Tačiau netrukus, pačiam prašant, dėl „ligos" nutraukiau aspirantūros studijas ir 1950 m. pabaigoje pradėjau dirbti „Sovchozmeliovodstroiprojeto" projektavimo bei statybos kontoroje Melioracijos ir hidrotechnikos sektoriaus viršininku. Nors ir skambus buvo šios organizacijos, kurioje dirbo apie 100 žmonių, pavadinimas, bet ji buvo pati apolitiškiausia respublikoje: joje nebuvo nei komjaunimo, nei partinės organizacijų. Per visą jos gyvavimo laikotarpį nedalyvavome jokiose šventinėse demonstracijose, net „nepasirašinėjome" obligacijų. Šioje organizacijoje man pavyko „apsisaugoti" nuo karininko laipsnio ir mano kariniuose dokumentuose liko įrašas „Nepodležit oficerskomu sostavu". Šis įrašas man garantavo tolesnį ramų gyvenimą. 1957 m. ši kontora buvo likviduota. Tuomet buvau perkeltas vyriausiuoju inžinieriumi į Vandens ūkio projektavimo institutą.

1962 m. įsidarbinau Hidrotechnikos ir melioracijos mokslo tyrimo institute skyriaus vedėju. Darbų profilis – žemės ūkio objektų aprūpinimas vandeniu. Čia dirbdamas, sukūriau technologiją bei įrankius žemės ūkio vandentiekių ir drėkinimo sistemų polietileniniams vamzdžiams pakloti. Rajonų gamybininkai kursuose buvo apmokyti, kaip montuoti polietileninius vamzdynus, buvo pagaminta ir jiems išdalinta po komplektą reikalingų šiems darbams įrankių. Pirmas toks vandentiekis pradėjo veikti Vilainių, šalia Kėdainių, ganykloje. Po to tokie vandentiekiai buvo įrengti įvairių ūkių tūkstančių hektarų ganyklose.

Rimtai ruošiausi mokslo tyrimo darbui, bet instituto vadovybė pradėjo „terorizuoti" darbuotojus kauniečius, kad jie su šeimomis persikeltų iš Kauno į Vilainius. Buvau priverstas vėl keisti darbavietę ir 1964 m. pradėjau dirbti Vandens ūkio projektavimo instituto Žuvininkystės skyriaus viršininku. Šis skyrius buvo kompleksinis ir stambus: jame dirbo apie 130 inžinierių. Darbai labai įvairūs: stambūs žuvininkystės ūkiai su tvenkiniais ir gamybiniais pastatais, šiuolaikinės drėkinimo sistemos ganykloms ir daržams, Nemuno žemupio polderinės sausinimo sistemos įrenginiai (saugos pylimai, siurblinės, keliai ir kt.). Dirbdamas institute, intensyviai

diegiau tvenkinių šachtines vandens pralaidas, dėl to kur kas ekonomiškiau buvo įrengiami tvenkiniai, paprastesnė jų priežiūra.

1969 m. pareiškiau norą išvykti dirbti į užsienį. Sąjunginės melioracijos ir vandens ūkio ministerijos pavedimu man buvo patikėta organizuoti ekspediciją į Ganos respubliką Afrikoje. Ten mes turėjome suprojektuoti ir įrengti ryžių auginimo plantaciją. Lietuvoje buvo sukomplektuotas inžinerinis personalas, mechanizatoriai, vertėjai ir kt. Taip pat buvo numatyti visi reikalingi mechanizmai ir medžiagos. Visa tai Maskvos aukštose ministerijos instancijose buvo aprobuota ir patvirtinta. Tačiau mano išvyką blokavo Kauno KGB, nes nesutikau įtraukti į ekspedicijos darbuotojų sudėtį jų nurodyto žmogaus.

1989 m. išėjau į pensiją. Iki 1991 m. birželio institute dar dirbau pagal sutartį. Po to savo vardu buvau įregistravęs individualiąją įmonę, bet pastebėjau, kad tai pavojingas verslas, todėl netrukus ją likvidavau. Dabar pakeičiau specialybę, t. y. pasidariau mediku! Įsidarbinau vyriausiojo gydytojo pavaduotoju „vartų reikalams" (sargu!). Pareigomis, darbu ir atlyginimu esu patenkintas.

Iš gausaus merginų būrio 1948 metais žmona aš išsirinkau Janiną Margevičiūtę. 1952 m. gimė sūnus Sigitas, o 1953 m. – Algirdas. 1967 m. Šiauliuose mirė abu mano tėvai. Juos palaidojau Kauno Petrašiūnų kapinėse, nes Šiauliuose artimųjų nieko nebeliko ir nebūtų kam prižiūrėti jų kapo. Abu sūnūs baigė aukštąsias mokyklas. Sigitas jau buvo neblogai įsikūręs Vilniuje, tačiau, sunkios ligos pakirstas, mirė 1998 m. Jaunylis gyvena Jonavoje. Mus džiugina trys anūkai, kurių vyriausias dirba gatavų drabužių parduotuvės direktoriumi Taline.

Štai toks margas kaip genys mano gyvenimas...

Neaukšto ūgio žemaitis **Česlovas G E R L I A K A S** buvo tvirto būdo, atkaklus, patikimai išsaugojęs tėvų ir mokytojų įskiepytus patriotinius jausmus. Česlovas šitaip pasakoja apie savo gyvenimo vingius: „Gimiau 1927 m. rugpjūčio 20 d. Kelmėje, tarnautojų šeimoje. Tėvai, kilę iš Kražių apylinkių, gyveno Kelmėje. Šeimoje buvau jauniausias, trečiasis vaikas. Tėvas dirbo Kelmės policijos nuovadoje. Vėliau jis buvo perkeltas į Salantus, o po to – į Skuodą. Baigęs Skuodo pradinės mokyklos keturis skyrius, 1938 m. išlaikiau egzaminus ir buvau priimtas į Skuodo gimnaziją.

Grąžinus Lietuvai Vilnių ir Vilniaus kraštą, tėvą perkėlė į Trakus. Neilgai teko gyventi Trakuose. Netrukus prasidėjo pirmoji sovietinė okupacija. Pašalinus tėvą iš tarnybos policijoje, persikėlėme gyventi į Kelmę. Dvylika metų negyvenome Kelmėje. Tai turbūt ir išgelbėjo nuo pirmųjų trėmimų 1941 m. birželį.

Prasidėjus karui, netoliese kritęs artilerijos sviedinys sunkiai sužeidė tėvą, kuris greitai mirė. Aš tęsiau mokslą Kelmės gimnazijoje. Kai gimnazijos patalpas užėmė vokiečių kariuomenė, mokslas nebuvo nutrauktas. Mokytojai, klebonas ir vietiniai žmonės dėjo daug pastangų, kol buvo surastos patalpos kiekvienai klasei. Klasės buvo įrengtos klebonijoje, net zakristijoje, priemiesčio ūkininkų namuose. Karas ėjo į pabaigą, prasidėjo antroji sovietinė okupacija. Klasėje likau vienas berniukas tarp šešiolikos mergaičių! Vyresnieji, kurie jau buvo šaukiami į sovietinę kariuomenę, išsilakstė, kai kurie tapo partizanais.

Gavęs brandos atestatą, 1945 m. rudenį studijas pradėjau VDU Statybos fakulteto Statybos skyriuje. Pradžia buvo sunki. Pasilikusi Kelmėje motina turėjo išlaikyti studentus seserį ir mane. Brolis buvo areštuotas ir kalėjo Balchašo lageryje.

1950 m. Kelmės vykdomasis komitetas ir rajono LKP (b) universitetui pranešė apie mūsų antitarybinę šeimą. Aš ir sesuo buvome pakviesti į universiteto specialiąją komisiją. Sesuo buvo pašalinta iš Medicinos fakulteto, o man, padedant geriems mūsų dėstytojams, pirmiausia dekanui prof. S. Vabalevičiui, M. Remišauskui, A. Rasteikai, pavyko išlikti studentu. Kadangi nebuvo daug vilčių, kad man bus leista baigti studijas, dėstytojas M. Remišauskas, paėmęs mano studijų knygelę, surinko visus paskutinės sesijos egzaminų ir įskaitų dėstytojų parašus. Vėliau egzaminus laikiau „antrą kartą". Tėviškėje nesirodydavau, motina kiekvieną pavasarį slapstydavosi nuo galimo trėmimo.

Po studijų buvau paskirtas į Vilniaus statybos trestą, bet čia nebuvau maloniai sutiktas, nes statybininkai praktikai nepageidavo diplomuotų inžinierių. Pradėjau dirbti Vilniaus pieno kombinato ir konditerijos fabriko statybvietėje darbų vykdytoju. Darbininkais dirbo kaliniai. Darbai buvo atliekami prastai. Svarbiausia skatinimo priemonė – rusiški keiksmažodžiai ir nuolatinis girtuokliavimas. Šitoks darbas man nepatiko, svajojau dirbti projektavimo institute.

Dar universitete mums buvo suteikti karininkų laipsniai. Netrukus mus pradėjo mobilizuoti į karines statybas. Tai sužinojęs, savavališkai nutraukiau darbą treste ir pradėjau dirbti Rygos „Vojenprojekto" Vilniaus filialo kontoroje. Jie sutiko priimti „pabėgėlį". Tačiau šis mano sumanymas nepavyko: statybos treste jau buvau įrašytas į mobilizuojamųjų atsargos karininkų sąrašą, patvirtintą karinės apygardos. Teko prisisegti leitenanto žvaigždutę ir pradėti tarnybą aerodromų statybos daliniuose. Juose praleidau ketverius metus, ilgiausiai – Murmansko srityje. Kartu su manimi „pakliuvo" ir bendrakursis Mečys Čiapas. Taigi šalia buvo draugas! Pradėjus statyti raketodromus, pasidarėme nebepatikimi. Karinė vadovybė patenkino mano prašymus, ir buvau demobilizuotas.

1955 m. grįžau į Vilnių ir pradėjau dirbti projektavimo institute, kuris tada vadinosi „Litgiprogorstrojumi". Nuo tada keitėsi instituto pavadinimas, keitėsi ir mano pareigos (vyresnysis inžinierius, projektų vyriausias konstruktorius, skyriaus viršininkas, projektų vyriausias inžinierius, projektų vadovas). Teko projektuoti daugybę Vilniaus objektų.

Asmeninis gyvenimas klostėsi normaliai: vedžiau vėlokai (sulaukęs 39 metų). Žmona Osvalda – architektė. Sulaukėme dviejų sūnų, abu baigė Vilniaus dailės akademiją. Vyresnysis, Vytenis,– architektas, jaunesnysis, Kęstutis,– menotyrininkas.

Nepriklausomybe tikėjau visą okupacijos laiką. Šeimoje ir su artimiausiais draugais švęsdavome Vasario 16-ją. Prasidėjus Atgimimui, sujudo visa Lietuva, tarp jų – ir aš: Sąjūdis, mitingai, budėjimas prie Seimo rūmų ... Nepriklausomybė daug ką pakeitė gyvenime ir darbe. Gaila, kad visa tai atėjo tada, kai mano aktyvaus darbo laikotarpis baigiasi...

Geologijos paviliotas **Mykolas G O M O L I C K A S** autobiografijoje rašo: „Gimiau 1923 metų balandžio 5 dieną Viekšniuose, mokytojo šeimoje. Be manęs, mūsų šeimoje augo dar dvi seserys. Pradinę mokyklą baigiau Viekšniuose ir įstojau į Mažeikių gimnaziją. Čia 1934 m. baigiau tris klases, ir tėvai persikėlė į Kauną. Iš pradžių mokiausi Kauno „Aušros" gimnazijoje, vėliau rusų gimnazijoje. 1937 m. įstojau į Kauno aukštesniąją technikos mokyklą, kurioje 1943 m. birželio 17 d. gavau Susisiekimo skyriaus techniko diplomą.

1943 m. rudenį pradėjau dirbti techniku braižytoju Geležinkelių valdyboje, bet netrukus perėjau į Plentų valdybą, o 1944 m. rudenį buvau perkeltas į Kauno pirmąją plentų valdybą vyresniuoju techniku.

1945 m. rugsėjo 22 d. buvau priimtas į Kauno VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Studijų metais domėjausi inžinerine geologija ir techniku dirbau profesoriaus M. Kaveckio vadovaujamos katedros laboratorijoje. Čia gerai susipažinau su aparatūra, prietaisais, laboratorinių darbų metodika ir 1950 m. sausio 23 d prof. M. Kaveckis net prašė rektorių palikti mane katedroje asistentu.

Diplominį projektą, kuriame nagrinėjau Biržų ir Pasvalio rajonų karstinius procesus, rengiau vadovaujamas prof. M. Kaveckio. Medžiagą projektui teko rinkti vasarą, todėl diplominio projekto gynimas buvo atidėtas iki rudens. 1950 m. spalio 6 d. VEK posėdyje man buvo suteikta inžinieriaus statybininko kvalifikacija.

Baigęs studijas, pradėjau dirbti Lietuvos SSR Ministrų Tarybos Projektavimo instituto Kauno skyriuje. Iš pradžių – inžinieriumi, vėliau vyresniuoju geologu, grupės viršininku. Reorganizavus projektavimo organizacijas, 1954 m. buvau perkeltas į Pramonės statybos projektavimo insti-

tutą Tyrinėjimų skyriaus grupės vadovu. Vėliau dirbau vyresniuoju specialistu, sektoriaus vadovu, Tyrinėjimų ir Techninio skyrių vyriausiuoju geologu.

Su žmona Liudmila užauginome dukrą ir sūnų. Į pensiją išėjau 1991 m. Dabar mėgstu pasikapstyti sode ir darže, pasvajoti apie nepastebimai prabėgusį gyvenimą ir nespėtus atlikti darbus..."

Santūrus, draugiškas studentas, pavyzdingas darbuotojas, gyvenime besivadovaujantis principu, kad labor improbus omnia vincit (atkaklus darbas viską nugali), rūpestingas vyras ir tėvas **Jonas G R A Ž Y S** visada maloniai bendravo su studijų draugais, vėliau su bendradarbiais, buvo visų mėgiamas ir gerbiamas. Jonas gimė 1921 m. rugpjūčio 13 d. Anykščių valsčiaus Vikonių kaime, ūkininkų šeimoje. Be Jono, Gražiai augino dar vieną dukterį (vyresnę už Joną) ir tris sūnus.

Sulaukęs septynerių metų, Jonas pradėjo lankyti Vikonių pradinę mokyklą. Po to mokėsi Anykščių progimnazijoje, o brandos atestatą gavo Ukmergės gimnazijoje tais metais, kai Sovietų Sąjunga okupavo Lietuvą. Grįžtant namo iš gimnazijos į Anykščius, visas kelias buvo užkimštas sovietinės kariuomenės. Tai buvo 1940 m. birželio pabaiga. Namuose Jonas padėjo ūkininkauti, nes tėvas sunkiai sirgo, o broliai buvo labai jauni. 1941 metais mirė tėvas, ir visi šeimos rūpesčiai užgulė Jono pečius.

1942 m. rugsėjo 12 d. Jonas vedė. Į žmonas paėmė kaimynų dukrą Oną Jurginytę, trimis metais jaunesnę už save. Jaunavedžiai gyveno atskirai: jis savo namuose, o ji – savo, bet susitikdavo kasdien. Taip gyventi vertė karo metais susidariusios aplinkybės. 1944 m. vasarą sovietinei armijai užėmus Anykščius, vengdamas mobilizacijos, Jonas pradėjo dirbti kelio remontininku Anykščiuose. Ten dirbo iki karo pabaigos. 1944 m. spalio 7 d. gimė sūnus Arvydas.

Pasibaigus karui, 1945 m. rudenį Jonas įstojo į VDU Statybos fakulteto Kelių skyrių. 1946 m. pradžioje į Kauną gyventi atvažiavo ir žmona su sūnumi. Tik tada prasidėjo normalus šeimos gyvenimas. Iš pradžių gyveno Aukštuosiuose Šančiuose (privačiame bute), vėliau persikėlė į miesto centrą, nes žmona gavo kambarį komunaliniame bute. Žmona dirbo sanatoriniame lopšelyje seserimi auklėtoja. Gyvenimo sąlygos buvo labai sunkios. Be to, sunkiai susirgo sūnus. Teko ilgai gydyti ir nuolat prižiūrėti, todėl į paskaitas Jonas dažnai ateidavo neišsimiegojęs.

1950 m. baigęs studijas, Jonas buvo paskirtas į Vilniaus kelių valdybą. Ir vėl žmona su sūnumi liko Kaune, o Jonas gyveno Vilniuje, bet kiekvieną šeštadienį po darbo atvažiuodavo į Kauną. Po metų buvo paskirtas Utenos kelių valdybos vyriausiuoju inžinieriumi. Tuomet žinybiniame bute susirinko jau visa Gražių šeima. 1952 metais iš Utenos Jonas buvo perkel-

tas į Panevėžio kelių valdybą. 1959 m. gimė antrasis sūnus Vilius. 1965 m. įkūrus Panevėžio penktąją kelių statybos valdybą, J. Gražys buvo paskirtas vyriausiuoju inžinieriumi.

Visą savo gyvenimą Jonas atidavė darbui. Pirmiausia buvo darbas, o tik po to – šeima. Dirbo ir vis bijojo, kad nepažemintų pareigose, nes nepriklausė partijai, daug kartų buvo verčiamas stoti į TSKP. Taip be jokių atostogų dirbo dešimt metų. Tik vienuoliktaisiais, pablogėjus sveikatai (širdies priešinfarktinė būklė), pirmą kartą paėmė atostogas ir išvažiavo į sanatoriją. Nuo to laiko jau kasmet atostogaudavo.

1977 m. dėl širdies infarkto Jonas apie pusę metų nedirbo, turėjo ligonlapį. Pasigydęs vėl pasinėrė į darbą. Kai vieną kartą atvykęs korespondentas jo paklausė, koks yra jo pomėgis, jis nedvejodamas atsakė: „Darbas!" Ir iš tiesų taip buvo. Po darbo visada dar nešdavosi įvairiausių raštų, kuriuos nagrinėdavo namuose. Gražiai gyveno netoli valdybos (žinybiniame bute), todėl vakarais Jonas dar nueidavo pasižvalgyti po valdybos teritoriją ir tik tada ramiai galėdavo miegoti. Laisvalaikiu labai mėgo skaityti. Daug skaitė literatūros, susijusios su darbu. Prenumeruodavo daug žurnalų, laikraščių, labai mėgo radijo ir televizijos laidas.

Jonas dirbo iki pat mirties – 1987 m. vasario 3 d. Palaidotas Panevėžio kapinėse.

Vaikystėje nerūpestingai lakstęs po Kauno Aukštųjų Šančių hipodromo plynę, **Povilas G R I G A L I Ū N A S** vėliau bėgiojo vingriais studijų takais, hidrotechninių statybų trasomis, o dabar – ristele „nuo infarkto"... Štai Povilo gyvenimo maršrutas: „Esu gimęs 1926 m. liepos 20 d. Kaune, darbininkų šeimoje. Abu tėvai dirbo audėjais: motina – „Drobės", o tėvas – „Litekso" fabrike. Be manęs, šeimoje dar augo broliai Vytautas (1930) ir Romualdas (1931).

Vaikystė prabėgo nerūpestingai lakstant su trumpikėmis Aukštųjų Šančių Hipodromo gatvės rajone. 1934 m. pradėjau lankyti pradinę mokyklą ir, 1939 m. išlaikęs šeštojo skyriaus egzaminus, įstojau į Kauno VI gimnaziją. 1941 m. baigiau antrąją (sovietinę – šeštąją) klasę, ir man, kaip darbininkų vaikui, buvo paskirtas kelialapis į vaikų stovyklą Palangoje. Neilgai teko džiaugtis Baltijos jūros maudynėmis: 1941 m. birželio 22 d. ankstyvą rytmetį pirmojo vokiečių lėktuvų antskrydžio bombos uždegė mūsų vilą, kurioje dar tebemiegojome. Po kelių dienų sugrįžau į Kauną, o rudenį vėl mokiausi gimnazijoje. Karo metais pragyventi buvo labai sunku, todėl dažnai tekdavo tenkintis maisto daviniu pagal korteles. Teko prisiminti net tolimus giminaičius, gyvenančius kaime, ir juos aplankyti...

1944 m. rugpjūčio 1 d. sovietinė armija vėl įžengė į Kauną. Buvo paskelbta 1926 m. gimimo ir vyresnių vyrų mobilizacija. Kaip ir daugelis, iš

pradžių slapsčiausi, o vėliau gavau Panemunės bažnytinių metrikų tuščią blanką, į kurį įrašiau naujuosius gimimo metus – 1928. Taip ir išvengiau mobilizacijos!

1945 m. birželio 25 d. gavau brandos atestatą, tik jau VII gimnazijos, o rudenį įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. 1946 m. nutariau studijas tęsti Hidrotechnikos skyriuje. Pirmąją gamybinę praktiką atlikau nedidelės Taraldžių hidroelektrinės prie Šetekšnos statybvietėje. Elektrinė buvo statoma talkomis, per kurias ūkininkai buvo verčiami vežimais vežti gruntą ir kitas medžiagas. Kad būtų dirbama sklandžiai, statybos aikštelėje budėdavo ginkluoti stribai... Studijų metais dirbau Kauno inventorizacijos biure ir įgijau tam tikrą projektų rengimo patirtį. 1950 m. birželį sėkmingai apgyniau diplominį projektą. Buvau paskirtas į SSSR Elektros stočių ministerijos hidroelektrinės prie Narvos upės Leningrado srityje statybvietę.

Išvykau kartu su bendrakursiu Petru Janulevičiumi. Priėmė mus dirbti meistrais su 70 rublių mėnesiniu atlyginimu. O ten buvo viskas dar brangiau, negu Lietuvoje... Atėjo žiema, o aš neturėjau palto. Iš tokios algos nenusipirksi! Gerai, kad iš statybos valdybos sandėlio gavau darbo drabužius, batus, šimtasiūlę. Iš pradžių būsimosios statybininkų gyvenvietės teritorijoje tiesėme kelius, statėme namus. Žavėjo puiki gamta, Narvos upė su didžiuliu kriokliu, senos pilies griuvėsiai. Malonūs būdavo susitikimai su estais, karelais. Darbų vykdytojas laikė mus „vakariečiais", o mane kartais vadindavo „amerikanskij nabliudatelj!"

Visą laiką kankino Lietuvos ilgesys, ir nebeiškentęs po pusmečio parašiau prašymą atleisti iš darbo. Man atsakė, kad atleisti jaunojo specialisto negali, bet gali perkelti į Ufos hidroelektrinės statybvietę. Sutikau ir ... grįžau į Kauną. Pagal senąją darbo knygelę lengvai įsidarbinau projektavimo kontoroje. Tačiau po metų, tikėdamasis geresnio uždarbio, išvykau į Šiaulių melioracijos mašinų stotį. Dirbau darbų vykdytoju. 1954 metais vedžiau, bet neturėjome, kur gyventi. Nutarėme statyti namą. Gavau sklypą, padariau projektą. Tačiau kaip gauti cemento, plytų, medienos ir daugybę kitų medžiagų? Teko „kombinuoti" ir visą laiką „drebėti". Pasistatėme mažytį namelį, nes toks mums dviems buvo leistinas plotas.

1959 m. įstojau į KPI neakivaizdinę aspirantūrą. Egzaminus išlaikiau, bet disertacijos neparašiau: kartą pajutau, kad širdis „repetuoja infarktą", ir nutraukiau aspirantūros studijas.

Šiauliuose dirbau „Komprojekte", Žemės ūkio projektavimo institute. Po keliolikos metų panorau judresnio darbo: perėjau į Šiaulių vykdomojo komiteto Statybos skyrių. Čia dažnai „degdavo" statybos darbų planas, tekdavo pasirašyti ir neužbaigtų darbų aktus. Kartą patikrinti, kaip vykdomi statybos darbai, kokia jų kokybė, atvyko Statybos reikalų komi-

teto Statybos kontrolės skyriaus viršininkas, buvęs kurso draugas Vytautas Sūdžius. Jis išaiškino, kad priimta daug neužbaigtų darbų ir viešame skyriaus darbuotojų susirinkime, kuriame dalyvavo ir miesto valdžia, gavau daug pylos. Sėdėjau kamputyje ir tylėjau... Maniau, kad ir po susirinkimo vėl būsiu baramas, bet, inspektoriams išvažiavus, buvau net pagirtas, kad savo parašu gyniau gamybos planą!

Inžinerinių tyrinėjimų institute, kai jau kelis metus gaudavau ne tik algą, bet ir pensiją, kartą viršininkas pasiūlė: „Ar negalėtum paduoti prašymą atleisti iš darbo?" Sutikau. „Savo noru" – tai garbinga!

Iš pradžių dar ilgėjausi darbo, kartais sapnuodavau projektus, bet dabar džiaugiuosi, kad nebereikia skubėti į institutą. Juk galiu daugiau laiko skirti išvykoms į gamtą, kelionėms po Lietuvą. Rytais ristele „bėgu nuo infarkto", dalyvauju senimo šokių ratelyje, dainų ir šokių šventėse koncertuojame net Vilniuje!"

Patarlė „Neskubėk – nepavėluosi!", mūsų nuomone, būdinga **Petrui J A N U L E V I Č I U I**. Ramiai reaguodamas į studijų peripetijas, darbo vingrybes, jis sėkmingai buriavo į savo užmojų uostą. Petras pasakoja: „Gimiau 1927 m. vasario 10 d. Biržų apskrities Vaškų valsčiaus Nemeikšiūnų kaime, ūkininkų šeimoje. Be manęs, dar augo sesuo Elzė, broliai Bronius, Jonas ir Ignas. Septynerių metų pradėjau mokytis Skrebotiškio pradinėje mokykloje, o penktąjį ir šeštąjį skyrius lankiau Biržų „Aušros" pradinėje mokykloje. 1939 m. įstojau į Biržų gimnazijos pirmąją klasę ir, pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, 1945 m. birželį gavau brandos atestatą. 1945 m. rugsėjo 18 d. buvau priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių.

Tėvai turėjo 20 ha ūkį, dėl to 1949 m. kovo 25 d. buvo ištremti į Irkutsko sritį, o kartu su jais sesuo ir brolis Bronius. 1950 m. balandžio 16 d. Vaškų valsčiaus LKP (b) sekretorius universitetui pranešė, kad „tėvai naudojosi samdomąja darbo jėga (vokiečių okupacijos metais – taip pat). Ištremti kaip buožinis elementas. Yra ištremtų ir giminių. Likęs Lietuvos SSR teritorijoje Janulevičius Petras, aišku, yra nepatenkintas tarybine santvarka".

Baigęs studijas sutikau dirbti SSSR Elektros stočių ministerijos Narvos HES statybvietėje, todėl jokios sankcijos nebuvo taikomos. Diplominį projektą apgyniau sėkmingai ir, gavęs statybos inžinieriaus diplomą, 1950 m. rudenį kartu su kurso draugu Povilu Grigaliūnu išvykau į Narvą. Statybvietėje buvau paskirtas hidroelektrinės pastato statybos darbų vykdytoju. Atlyginimas – ubagiškas (70 rublių per mėnesį). Vertėmės labai sunkiai. Po gero pusmečio Povilas „pakėlė" sparnus į tėviškę. Likau vienas... 1955 m. rudenį Narvos elektrinė buvo baigta statyti, ir man buvo pasiū-

lyta vykti į Lietuvą statyti Kauno hidroelektrinę. Žinoma, mielai sutikau. Kaune tris mėnesius dirbau laikinuoju pradedamos statyti elektrinės vadovu. Vėliau dirbau Techniniame skyriuje, po to, jau vadovaujant kurso draugui Jonui Velaniškiui,- betonavimo darbų aikštelėje. 1960 m. pradėjus veikti visiems HES agregatams, įsidarbinau Kauno namų statybos kombinate vyriausiuoju technologu. 1987 m. išėjau į pensiją.

Už ilgametį darbą buvau apdovanotas Estijos Aukščiausiosios Tarybos garbės raštu (1955), Darbo Raudonosios vėliavos ordinu (1958), kartu su bendradarbiais – SSSR Ministrų Tarybos premija už Kauno Kalniečių mikrorajono statybą.

Šeimą sukūriau 1957 m. Žmona Marija – braižytoja, bibliotekininkė, dabar jau pensininkė. Užauginome dukrą Liviją. Mus jau džiugina penkerių metukų anūkė Augustina.

Kelionių nemėgau ir nemėgstu. Atgimimą visa šeima sutikome su dideliu džiaugsmu. Tik gaila, kad gyvenimėlis jau prabėgęs... Pasikrapštau sode, pamąstau apie nelinksmą pensininko dalią..."

Vaikystėje pažinęs aukštuomenės gyvenimą ir daug iškilių Lietuvos žmonių, **Algimantas J U Š K A** netapo nepasiekiama „žvaigžde" ir iki šiol nuoširdžiai bendrauja su visais studijų bičiuliais. Visą savo gyvenimą Algis prisimena labai išsamiai: "Gimiau 1926 m. balandžio 10 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1926 m. gegužės 23 d. gimdytojų bute Pasvalyje Jo Ekscelencija ministeris kunigas M. Krupavičius mane pakrikštijo Algimanto Antano vardais. Savo antrąjį vardą sužinojau tik 1992 m., kai pasui gauti reikėjo pateikti metrikus. Be manęs, šeimoje dar augo seserys Nijolė (1928) – dabar pramonės ekonomistė, Danguolė (1938) – finansų bei kredito ekonomistė, Aušra (1942) – hidrotechnikė ir brolis Saulius (1935) – fizikas. Jie gyveno arba tebegyvena Vilniuje.

Pradinę mokyklą lankyti pradėjau Kaune 1934 m. Vėliau mokiausi Pasvalyje, Biržuose, o penktąjį ir šeštąjį skyrius lankiau Kaune. 1938 m. įstojau į Kauno V gimnazijos pirmąją klasę, bet brandos atestatą gavau 1944 m. Ramygalos gimnazijoje. Išvyka, t.y. pabėgimas iš Kauno į Ramygalą 1943 m., buvo susijusi su vokiečių okupacinės valdžios ketinimu tėvą (astronomą, visuomenės veikėją) suimti ir išvežti į koncentracijos stovyklą. Apie tai pranešė draugai. Atvykę okupantai Juškų jau neberado.

1944 m. kovo viduryje įstojau į generolo P. Plechavičiaus Vietinę rinktinę ir buvau pasiųstas į Karo mokyklą Marijampolėje, iš kurios 1944 m. gegužės 12 d. buvome paleisti neribotų atostogų. Vėliau pora mėnesių buvau partizanų daliniuose Ramygalos apylinkių miškuose.

1944 m. rudenį, pataisęs gimimo metus iš 1926 m. į 1928 m., įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių, bet studijas pradėjau tik 1945 m.

rudenį. 1948 ... 1949 m. buvau Statybos fakulteto studentų profsąjungos pirmininku. Tada mane privertė stoti į komjaunimą. Nors vėliau, jau dirbdamas gamybinėse organizacijose, turėjau daug pasiūlymų stoti į komunistų partiją, bet pavyko išsisukti ir likti nepartiniu. 1950 m. apgyniau diplominį projektą ir įgijau statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Buvau paskirtas dirbti į Statybos ministerijos Antrąjį trestą Kaune. Darbų vykdytoju dirbau Kaune ir Baisogaloje.

1952 m. sausio 9 d. buvau paimtas į sovietinę kariuomenę. Tarnavau Latvijoje ir Lietuvoje. Pagal sovietų vyriausybės įsaką 1960 m. balandžio 5 d. buvau demobilizuotas, įgijęs inžinieriaus majoro laipsnį.

1960 ... 1969 m. dirbau Vilniaus statybos treste: iš pradžių Gamybinio techninio skyriaus viršininku, o 1962 m. - vyriausiojo inžinieriaus pavaduotoju. 1969 m. buvau paskirtas Statybos ministerijos Gyvenamųjų namų ir komunalinių objektų statybos skyriaus viršininku. Nuo 1988 m. iki 1991 m. (būdamas jau pensininkas) dar dirbau „Vilniaus" projektavimo ir statybos susivienijimo viršininko pavaduotoju.

Su Regina susituokėme 1948 m. balandžio 6 d. Tais pačiais metais gruodžio 20 d. gimė duktė Audronė. Ji baigė aukštąjį mokslą (teisininkė), bet, susirgusi kepenų vėžiu, 1994 m. mirė. Liko jos du vaikai: Mindaugas (1972) baigė vidurinę mokyklą ir dirba statybos organizacijoje ir Ramunė (1980) – Teisės akademijos studentė. 1952 m. balandžio 12 d. sulaukėme sūnaus Algimanto (dabar automechanikas). Jis su žmona Sofija augina sūnų Liutaurą (1977) – Vilniaus Gedimino technikos universiteto studentą. Žmona Regina ne tik pati augino mūsų vaikus, bet vėliau padėjo auginti ir anūkus. Ji net 25 metus dirbo Lengvosios pramonės ministerijos archyvo vedėja (dabar – pensininkė).

Labai mėgau turistines keliones ir lankiausi Lenkijoje (1964, 1965), Čekoslovakijoje (1964, 1972), Vengrijoje (1968), Suomijoje (1967, 1969). Teko buvoti Maskvoje, Sankt Peterburge, Rygoje, Taline, Tbilisyje, Jerevane, Juodosios jūros pakrantės miestuose nuo Tuapsės iki Batumio. Visur domėjausi miestų įžymybėmis, muziejais, teatrais. Suomijoje restorane teko matyti net striptizą, kas Sovietų Sąjungoje tada buvo netoleruojama!

Niekada nepamiršiu draugystės su bendrakursiu Jonu Velaniškiu. Ji prasidėjo dar Ramygalos gimnazijoje. Studijų metais kartu gyvenome, o vėliau draugavome iki pat Jono mirties.

Labai įsiminė prieškariniai susitikimai su iškiliais valstybės žmonėmis. Nors dar buvau paauglys, bet teko juose dalyvauti kartu su tėvu. 1935 m. Kaune prie Nemuno tėvas bendravo su „Lituanikos II" lakūnu Feliksu Vaitkumi (turiu ir nuotrauką). 1937 m. ar 1938 m. tėvo automobiliu „Ford" buvome nuvykę į Užulėnį aplankyti Lietuvos Prezidento Antano Smetonos. Biržuose dažni svečiai buvo poetas Pranas Lembertas su šei-

ma. Apie 1938 m. mūsų namuose lankėsi rašytojas filosofas Vilhelmas Vydūnas ir sukėlė didelį mamos susirūpinimą, kaip šį vegetarą pavaišinti. 1938 m. ar 1939 m. aplankėme rašytoją Antaną Vienuolį-Žukauską Anykščiuose ir nakvojome jo namuose. 1939 metais Juškų vasarnamyje Pažaislyje lankėsi lietuvybės puoselėtojas ir skleidėjas okupuotoje Lietuvos sostinėje Vilniuje Pranas Žižmaras (turiu nuotrauką). 1941 ... 1943 m. gyvenome rašytojo, profesoriaus Vinco Mykolaičio-Putino name Vaižganto gatvėje Kaune, todėl ne kartą teko su juo susitikti. Bendravome ir su dainininku Kipru Petrausku. Malonus prisiminimas yra tėvo bičiulio rašytojo Antano Vaičiulaičio 1979 m. dovanota knyga „Vakaras sargo namelyje" su įrašu „Mielam Algimantui Juškai, Lietuvos statytojui – Antanas Vaičiulaitis". Labai įsiminė visos matytos Europos vyrų krepšinio pirmenybių rungtynės 1939 m. Kaune, kai Lietuvos vyrų krepšinio rinktinė tapo Europos čempione."

Nelinkęs bendrauti **Alfonsas K A N A P E C K A S** apie save rašo labai trumpai: „Gimiau 1928 metais birželio 19 dieną Panevėžio apskrities Subačiaus valsčiaus Barsiukynės kaime. Mūsų šeima buvo gausi: sesuo Janė (1930) ir broliai Jonas (1929), Stasys (1933), Jurgis (1935), Vladas (1936). Tėvai buvo vidutiniokai ūkininkai (turėjo 19 ha žemės), bet dirbamos – tik 6 ha. Pradinę mokyklą lankiau Raguvėlėje. 1936 m. mirė tėvas. Nors likome pulkelis mažamečių vaikų, bet motina šiaip taip įstengė leisti mane į gimnaziją. Kažkur tolumoje dundant dusliems pirmiesiems Antrojo pasaulinio karo kanonados garsams, 1939 m. rugsėjo pirmąją nedrąsiai peržengiau Anykščių gimnazijos slenkstį. Nežiūrint visų karo meto negandų, 1945 m. birželį išlaikiau paskutinius abitūros egzaminus ir gavau brandos atestatą.

Studijas pradėjau VDU Statybos fakulteto Statybos skyriuje. Nors po karo daug ko stigo, bet studijų metai prabėgo greit ir paliko daug neišdildomų prisiminimų. 1950 m. birželį apgyniau diplominį projektą ir netrukus pradėjau dirbti Lietuvos statybos ministerijos Akmenės cemento fabriko Statybos valdyboje. 1952 m. atvykau į Vilnių ir buvau priimtas į „Pramprojekto" Statybos skyrių. Čia vyriausiuoju konstruktoriumi tebedirbu ir dabar".

Greitakalbis, mėgstantis bendrauti, nuoširdus ir taktiškas **Bonifacas K A S P A R A I T I S** visuomet sukdavosi draugų būryje. Gimė Bonifacas 1925 m. liepos 8 d. Šakių apskrities Sintautų valsčiaus Šunkarių kaime, mažažemio ūkininko šeimoje (tėvai turėjo 5 ha ūkį). Be jo, šeimoje dar augo sesuo Genovaitė, broliai Albinas ir Steponas. Pradinę mokyklą Bonifacas baigė Valagbūdyje. Po to dvejus metus nesimokė ir 1938 m. išlaikė

egzaminus į Šakių gimnazijos pirmąją klasę. 1944 m. pavasarį gavęs brandos atestatą, buvo įstojęs į mokytojų kursus Kaune, bet, iš Rytų artinantis frontui, grįžo namo. 1944 m. vasarą Bonifacą ir kai kuriuos kitus Šakių krašto jaunuolius vokiečiai išvežė darbams į Rytprūsius. Teko dirbti sunkius Tilžės ... Įsručio geležinkelio remonto darbus, o maisto davinys buvo labai menkas. Į Lietuvą Bonifacas grįžo 1945 m. žiemą labai suvargęs ir nusilpęs. Netrukus susirgo ir iki pavasario gydėsi.

1945 m. rudenį jis buvo priimtas į VDU Statybos fakulteto Geodezijos skyrių. Mokėsi uoliai ir, būdamas studentu, 1946 ... 1947 metais dirbo Žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo valdyboje – rengė labai reikalingus 1 : 10000 mastelio valsčių planus.

Baigęs studijas, 1950 ... 1956 m. dirbo inžinieriumi ir grupės vadovu Žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo valdybos skyriuje geodezijos, žemės naudmenų kartografavimo ir žemėtvarkos darbus Šiaulių, Pasvalio, Pakruojo, Panevėžio ir kituose rajonuose. Jo vadovaujama grupė 1953 ... 1956 m. parengė maždaug 120 tūkstančių hektarų mūsų respublikos plotų 1 : 10 000 mastelio topografinę nuotrauką. Nemažas yra asmeninis Bonifaco indėlis rengiant Lietuvos trečios ir ketvirtos eilės niveliavimo sistemą. 1957 m. Bonifacas buvo paskirtas Žemės tvarkymo valdybos vyriausiuoju inžinieriumi geodezininku. 1961 metais tokias pat pareigas jis ėjo naujai įsteigtame Žemėtvarkos projektavimo institute. Bonifacas buvo vienas vyriausiųjų redaktorių rengiant bei spausdinant įvairius Lietuvos žemėnaudų ir reljefo 1 : 300 000 mastelio žemėlapius, administracinį, gamtos ir kultūros paminklų 1 : 600 000 mastelio žemėlapius, taip pat rengiant Lietuvos respublikos dirvožemių 1 : 50 000 mastelio žemėlapį ir daug kitų. Drauge su kitais dviem kolegomis Bonifacas yra Lietuvos sienų ženklinimo gelžbetoninio riboženklio bendraautoris.

Vadovaujant B. Kasparaičiui, buvo parengti Lietuvos planai ir žemėlapiai, kurie ir dabar naudojami mokslo, mokymo, žemėtvarkos, melioracijos, miškotvarkos, aplinkosaugos bei kitose srityse. Tai labai svarbūs kraštotvarkos darbų dokumentai.

1991 m. B. Kasparaitis išėjo į pensiją, bet neilgai džiaugėsi užtarnautu poilsiu – 1997 m. gegužės 7 d. Bonifacas mirė. Palaidotas Vilniaus Saltoniškių kapinėse.

Pamėgęs gražaus miškingo gimtojo Šimonių krašto erdves, **Bronius K A V O L I Ū N A S** visuomet imponavo laisva dvasia alsuojančia jaunyste, įdomiais kūrybos polėkiais. Į šį pasaulį Bronius atėjo 1926 m. kovo 15 d. Panevėžio apskrities Šimonių valsčiaus Alotų kaime. Broniaus tėvai turėjo 24 ha ūkį ir augino dar dvi dukteris ir du sūnus.

1933 ... 1937 m. Bronius lankė Alotų pradinę mokyklą, o penktąjį skyrių 1938 m. baigė Svėdasuose. Išlaikęs egzaminus, rudenį buvo priimtas į Kupiškio gimnazijos pirmąją klasę. Penktoji klasė tada buvo prilyginta šeštajai. Gavęs jos baigimo pažymėjimą, 1942 m. rugpjūčio 1 d. Bronius įstojo į Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos antrąjį licėjinį kursą. 1944 metais seminarijoje išlaikė nustatytus egzaminus ir įgijo vidurinio mokslo baigimą atitinkantį dokumentą. Sovietų Sąjungai antrą kartą okupavus Lietuvą, 1944 m. jis mokytojavo Linkuvos gimnazijoje.

1945 m. rugsėjo pradžioje Bronius buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyriaus pirmąjį kursą. Su įvairiomis studijų problemomis jis susidorodavo sėkmingai ir 1950 m. pradžioje pradėjo rengti diplominį projektą. Tačiau į darbavietę Krasnodare išvykti Bronius nesutiko, todėl prieš pat diplominio projekto gynimą (1950 m. birželio 12 d.) jis buvo pašalintas iš universiteto kaip nepateikęs vidurinės mokyklos atestato. 1950 ... 1951 m. Bronius dirbo Kauno turbinų gamykloje techninės priežiūros inžinieriumi. 1951 m. birželį eksterno teisėmis išlaikė abitūros egzaminus buvusioje Kauno „Aušros" gimnazijoje ir, gavęs brandos atestatą, diplominį projektą apgynė jau KPI.

1951 ... 1965 m. Bronius dirbo „Žemprojekte", o po to iki 1973 metų – Komunalinio ūkio projektavimo instituto Kauno filialo vyriausiuoju inžinieriumi. Po to jis vėl grįžo į „Žemprojektą" ir iki 1987 metų gegužės dirbo vyriausiuoju specialistu.

Žmona Liuda – taip pat inžinierė ir dirba tame pačiame „Žemprojekte", sūnūs – Rimantas ir Andrius – elektrotechnikos inžinieriai.

Bronius staiga mirė 1994 m. kovo 7 d. Kaune.

Impulsyvus, kiekviena proga surandantis šmaikštų žodį **Alfonsas K E L E R A S** buvo tas orientyras, į kurį dažnai nukrypdavo kurso draugų žvilgsniai. Alfonsas gimė 1926 m. rugsėjo 24 d. Ukmergės apskrities Deltuvos valsčiaus Šaukuvos vienkiemyje. Tėvas dirbo malūnininku, vėliau lentpjūvės darbininku, cecho viršininku. Šeimoje dar augo Alfonso broliai Eduardas (Kauno medicinos akademijos docentas), Vytautas (inžinierius, miręs) ir seserys Janina (inžinierė tekstilininkė), Irena (inžinierė chemikė, mirusi).

Pradinį mokslą Alfonsas įgijo Ukmergės Šv. Vincento draugijos pradinėje mokykloje, o penktąjį ir šeštąjį skyrius lankė Ukmergės antrojoje pradinėje mokykloje. 1938 m. Alfonsas įstojo į Ukmergės gimnazijos pirmąją klasę ir 1944 m. pavasarį gavo brandos atestatą. Vasarą jis lankė pedagogikos kursus, o rudenį pradėjo mokytojauti Ukmergės apskrities Taujėnų valsčiaus Šalnų pradinėje mokykloje.

Alfonsas mėgo pedagoginį darbą ir tam skirdavo daug laiko. Šį jo darbo laikotarpį prisimena mokytoja Genovaitė Čekauskaitė-Bilevičienė: „Vos praūžus frontui, 1944 m. rugsėjo pirmąją į Šalnų pradinę mokyklą atvažiavo dirbti jaunas mokytojas Alfonsas Keleras. Mokykla buvo mano tėvelių Čekauskų namuose. Čia apsigyveno ir naujasis mokytojas. Tai buvo darbštus, mylintis mokinius mokytojas. Sunkios tada buvo darbo sąlygos kaime: nebuvo sąsiuvinių, vadovėlių, pieštukų, žibalo. Mokytojas iš namų atsinešdavo net spalvotų pieštukų, todėl mokiniai labai džiaugdavosi, nes visi mėgo piešti. Su silpnesniais mokiniais mokytojas dirbdavo net prie žvakės. Jeigu būdavo geras oras, tai per pertraukas jis žaisdavo su mokiniais kieme. Tada Alfonsui buvo vos 18 metų. Šalnų kaimas prie pat miško, iš kurio mūsų namus dažnai aplankydavo partizanai. Mokytojas su jais irgi bendraudavo, aprūpindavo spaudos leidiniais, klausydavo „Amerikos balso".

Neilgai Alfonsas dirbo Šalnų mokykloje: 1945 m. vasario 1 d. jis išvyko mokytojauti į Vilniaus rajono Marijampolio pradinę mokyklą ir įstojo į Vilniaus valstybinio universiteto Fizikos matematikos fakulteto pirmąjį kursą. Tačiau, pasibaigus karui, jis prašė perkelti studijuoti į VDU Statybos fakultetą. Studijų metais Kaune aktyviai sportavo, žaidė ASK stalo teniso rinktinėje.

Baigęs studijas, Alfonsas buvo paskirtas į „Svirstroi" statybvietę Leningrado srityje, bet dėl TBC ligos neišvyko ir įsidarbino Kauno kaimo ir kolūkių statybos valdyboje. Vėliau dirbo Sveikatos apsaugos ministerijos statybos organizacijoje ir Statybos ministerijoje Vilniuje.

Mirė Alfonsas 1973 m. vasario 28 d. Vilniuje.

Žmona Irena – lietuvių kalbos mokytoja, duktė Virginija – gydytoja, sūnus Artūras – inžinierius.

Kurso draugų varomoji jėga, įvairių renginių sumanytojas ir organizatorius neabejotinai buvo **Antanas K U D Z Y S**. Jis su visais draugiškai bendraudavo, visur buvo studentų atstovas. Štai taip Antanas apibūdina savo gyvenimo kelią: „Gimiau 1925 m. gegužės 19 d. Alytaus apskrities Seirijų miestelyje, siuvėjų Julijos Šatikauskaitės ir Prano Kudzio šeimoje. Tėvas - Vyties Kryžiaus I laipsnio kavalierius, aktyvus Nepriklausomybės kovų 1918 ... 1920 metais dalyvis. Sesuo Julija ir brolis Juozas – VDU Medicinos fakulteto absolventai. Gimtinėje 1937 m. baigiau šešis pradinės mokyklos skyrius ir tais pačiais metais įstojau į Alytaus gimnaziją, kurios brandos atestatą gavau 1943 m. balandį. Po to mokytojavau Noragėlių ir Seirijų pradinėse mokyklose, o nuo 1944 m. spalio 1 d. – Seirijų progimnazijoje.

1945 metų birželį Kaune lankiau fizikos mokytojų kursus, kurių vadovas prof. K. Baršauskas paskyrė mane seniūnu. Po to tobulinausi doc. J.Matulionio vadovaujamuose matematikos mokytojų kursuose. Čia nusprendžiau studijuoti statybą. Mesti mokytojo darbą man padėjo buvęs mano mokytojas ir Alytaus švietimo skyriaus vedėjas K. Klimavičius.

1945 m. rudenį pradėjau studijuoti VDU Statybos fakultete. Čia aktyviai sportavau, buvau Akademinio sporto klubo (ASK) ir Žalgirio draugijos bei Lietuvos krepšinio rinktinių narys, dainavau A. Čyro vadovaujamame studentų kvartete. Visa tai man netrukdė gerai mokytis, nes uoliai lankydavau paskaitas, pratybas. Gyvenau K. Donelaičio gatvėje šalia universiteto antrųjų rūmų. Ateidavau labai anksti, sėdėdavau pirmame suole, visada perskaitydavau ankstesnių paskaitų užrašus, sąžiningai atlikdavau laboratorinius darbus ir kursinius projektus. Padėdavau kurso draugams ir pats tobulėjau.

Paprastai atmintyje ir širdyje ilgam išlieka nuostabūs prisiminimai apie pirmąsias pažintis naujoje mokykloje arba darbavietėje. Prisimenu, kaip gydytojų kabineto laukiamajame susipažinau su guviu ir šmaikščiu lieknu jaunuoliu iš Merkinės A. Čyru, sporto aikštyne – su jautriu draugu L. Apuoku, per stojamuosius egzaminus – su bičiuliu V. Niuneva ir kitais. Senatvėje labai smagu prisiminti, kad nebuvo nei nesimpatiškų, nei nedraugiškų bendrakursių.

Trumpuose prisiminimuose neįmanoma surašyti visų bent svarbiausių, įdomiausių ir pokario metais studentijai būdingų kasdienybės vaizdelių. Prie šių kasdienybių reikėtų priskirti darbą nešildomose auditorijose ir laboratorijose, paltais apsirengusių, pirštiniuotų bei nuo šalčio sustirusių dėstytojų ir studentų akademinius santykius, penkiolikos červoncų stipendiją, už kurią buvo galima nusipirkti turguje kilogramą sviesto, ir kt. Studijavome sunkiais ir neramiais laikais, kai iš auditorijų dažnai buvo išvedami kurso draugai, dirbę pogrindyje ir palaikę ryšius su partizanais. Prisimenu kai kuriuos neužmirštamus 1945 ... 1947 metų įvykius, kurių organizatorius ir svarbiausias veikėjas VDU buvo kurso draugas Jonas Poškus. Dėl jo įgimto kuklaus ir nesavanaudiško būdo vis dar nepaskelbti duomenys apie universitete vykusią studentų bei dėstytojų aktyvią ir pasyvią antisovietinę veiklą.

Dar 1944 ... 1945 mokslo metais, kai mokytojavau Seirijų progimnazijoje, per mokytojus Antaną Motiejūną ir Joną Gutauską palaikiau ryšius su Dainavos apygardos partizanais. Per stojamuosius egzaminus sutikau Joną Poškų, su kuriuo 1937 ... 1940 metais mokiausi Alytaus gimnazijoje. Jonas vokiečių okupacijos metais baigė Vilniaus aukštesniosios technikos mokyklos Statybos skyrių, Lenkijos „Generolo Vilko" partizanų organizuotą karo taktikos bei žvalgų mokyklą ir jam buvo suteiktas poručiko

laipsnis. Kartu su bendraminčiais Jonas, turėjęs kapitono laipsnį, organizavo Lietuvos Laisvės armiją, saugos būrius. Vokiečių kariuomenei traukiantis iš Lietuvos, Jonas su draugais prisirinko Vilniuje ginklų ir įsijungė į Dzūkijos partizanų gretas, dalyvavo Merkinės puolimo, kuriam vadovavo Adolfas Ramanauskas (Vanagas), ir kitose operacijose. Man pavyko padėti Jonui tapti studentu ir gauti reikalingus dokumentus. Jonas draugavo su Janina Ramanauskaite. Jos klasės draugė buvo mano būsimoji žmona, kurią Jonas gerai pažinojo, mane su ja supažindino ir supiršo.

„Tauro" apygardos "Birutės" rinktinės partizanų štabo viršininkas buvo įpareigojęs Joną po studento skraiste organizuoti VDU ir ŽŪA užkonspiruotą pogrindį. Iš pradžių Jonas buvo Kauno mieste ir jo apylinkėse veikiančios Juozo Raulinaičio partizanų grupės narys, o vėliau paskirtas "Tauro" apygardos "Birutės" rinktinės Kauno senamiesčio kuopos vadu. Organizavo ir asmeniškai dalyvavo ginkluotose operacijose Kaune ir jo apylinkėse.

1947 m. birželio 13 d. Ožeškienės gatvės antruoju numeriu pažymėtame name NKVD areštavo Joną, jo brolį Juozą, pusbrolį Vaclovą Poškų ir „Tauro" apygardos ryšių ir žvalgybos karininką Antaną Lukšą, dabartinį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininką, „Birutės" rinktinės vado legendinio Juozo Lukšos (Daumanto) brolį. Po jų suėmimo saugumiečiai bute įrengė pasalą, į kurią papuolė ir mano žmona su savo tėvu bei kiti su pogrindžiu nesusiję asmenys, todėl vėliau jie buvo paleisti. Tardomas ir kankinamas Jonas nieko neišdavė, buvo nuteistas mirti. Vėliau ši bausmė pakeista 25 metų lageriu. Išėjęs į laisvę, Jonas dirbo Sibiro statybose, pasižymėjo kaip gabus statybinių organizacijų vadovas, o 1991 metais buvo reabilituotas.

Prasidėjus studijoms, Jonas pasiūlė man platinti pogrindinę literatūrą ir dalyvauti studentų komiteto veikloje. Šis komitetas rūpinosi neturtingų studentų buitimi, organizuodavo labdarą. Galėjau aktyviai dalyvauti iš JAV ir kitur gautų drabužių bei maisto produktų dalybose. Studentų šalpos ir savišalpos vardu legaliais ir nelegaliais būdais buvo galima parūpinti partizanams pinigų, apavo, maisto ir medikamentų. Kartais maišai su šia labdara ir piniginių aukų dėžute stovėdavo auditorijos gale, bet niekas iš kurso draugų niekam neprasitarė, nors ir žinojo arba spėjo, kam visa tai skirta. Aktyvūs mūsų rėmėjai buvo VDU Fizikos katedros prof. K.Baršauskas ir doc. S. Vičas, Matematikos katedros doc. J. Matulionis ir I.Saudargas. Po daugelio metų paaiškėjo, kad dalis lėšų buvo skirta partizano Juozo Lukšos kelionei į Vakarus.

Jonas buvo baigęs technikumą, todėl tuo pat metu jis galėjo būti ir bendrakursis Jonas ir Rolando slapyvardį turintis partizanas. Mes vykdydavome mums nepažįstamo vado Rolando nurodymus. Jono pogrindinė

veikla buvo taip organizuota, kad, kam nors įkliuvus, niekas neturėjo duomenų nurodyti arba įskųsti kitą asmenį. Suvokiau, kad kurse yra daugiau Jono pagalbininkų, pavyzdžiui, Jonas Rimdžius (su juo mokėsi Vilniaus technikume), Juozas Puzinas (su Jonu kurį laiką drauge gyveno), Linas Apuokas (mūsų brangus draugas ir kartu žaidėme krepšinį), Kostas Baliukevičius (Tylius) iš Technologijos fakulteto (vėliau išėjo pas Dainavos partizanus ir ten žuvo), Vytautas Svirskas iš ŽŪA ir kiti. Tikriausiai jie gaudavo iš Rolando ir sudėtingų užduočių. Labdarą skirstydavo Mečislovas Ivanauskas. Jis kartais ateidavo į universitetą ir aiškindavo, kad norįs pakartoti kai kurias paskaitas ir likviduoti akademinį įsiskolinimą, o aš tuo „tikėjau".

Turėjome sukompromituoti marksizmo ir leninizmo dėstytojus ir šias disciplinas. Su Jonu nutarėme, kad tą pačią dieną visuose fakultetuose, prasidėjus VKP(b) arba politinės ekonomijos paskaitoms, visi studentai demonstratyviai išeis iš auditorijų, palikdami jose rusakalbius dėstytojus. Mūsų fakultete tik keli studentai pasiliko auditorijose, bet kituose fakultetuose šis protestas nepavyko. Būtumėme labai nukentėję, bet, užtariami dekano S. Vabalevičiaus, išsisukome.

Ištrėmus Joną ir jo štabą, mūsų organizacijos aktyvi veikla nutrūko. Tačiau šiandien džiaugiuosi gyvais ir mirusiais kurso draugais, kurie, nebijodami įspėjimų ir persekiojimų, po karinio rengimo mokymų žygiuodavo per miestą, dainuodami partizanų dainą „Palinko liepos šalia kelio" ir kitas dainas. Manau, kad Jonas Poškus buvo ta vilties kibirkštis, dėl kurios mūsų kurse ir universitete neužgeso Tėvynės meilės aukuras.

1950 m. birželį apgyniau diplominį projektą ir VDU prorektoriaus S.Vabalevičiaus dėka buvau paliktas dirbti universitete. 1950 m. pabaigoje VDU suskilo į dvi aukštąsias mokyklas – KPI ir KMI. Kaip politiškai nepatikimas dėstytojas buvau iš darbo pašalintas. Iki 1960 m. liepos dirbau „Žemprojekto" ir „Pramprojekto" institutuose. Mėginau įstoti į Lietuvos MA (1952) ir KPI (1954) aspirantūrą, bet nebuvau priimtas. Politinė padėtis keitėsi, ir 1955 m. rudenį tapau KPI Statybinės mechanikos katedros, vadovaujamos prof. K. Vasiliausko, aspirantu. Nors 1958 m. pradžioje disertacija buvo užbaigta, bet jos gynimas buvo atidėliojamas, nes kažkas redakcijose ir spaustuvėse sunaikindavo mano rankraščius. Tik po metų KPI Mokslo taryboje apgyniau mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Įražų pasiskirstymo iš anksto įtemptose gelžbetoninėse nekarpytose sijose klausimu".

1960 m. vasarą su šeima persikėliau į Vilnių ir pradėjau dirbti KPI Vilniaus filialo Vakarinio fakulteto Statybos katedros docentu. Padėjau dešimčiai politinių kalinių bei tremtinių išlaikyti egzaminus ir studijuoti KPI Vilniaus filiale. Tarp jų, ir pirmieji mano mokiniai iš tremtinių šeimų – R. Vadlūga, A. Šniukšta, E. Zavadskas.

Vilniuje per ketverius metus parašiau habilituoto daktaro disertaciją „Trumpalaike apkrova veikiamų žiedinio skerspjūvio gelžbetoninių elementų darbo tyrimai", kurią 1967 m. sausį apgyniau Maskvos betono ir gelžbetonio mokslo tyrimo institute. Darbo rezultatai buvo įdiegti projektuojant ir įrengiant aukštos įtampos elektros tiekimo linijų atramas. Už šį darbą 1974 m. ir už vadovėlį „Gelžbetoninės konstrukcijos" 1982 m. man buvo paskirtos valstybinės premijos. Susidomėjau nauja mokslo šaka – patikimumo teorija. Už monografiją „Gelžbetoninių konstrukcijų patikimumo vertinimas" 1988 m. man buvo paskirta SSSR Aukštojo ir specialiojo viduriniojo mokslo ministerijos geriausių mokslo darbų premija.

1967 m. tapau profesoriumi. Po to kelis mėnesius padėjau Makedonijos inžinieriams, atstatantiems žemės drebėjimo sugriautą sostinę Skoplę. 1980 m. buvau išrinktas Lietuvos MA nariu korespondentu, o 1990 m. – tikruoju jos nariu (akademiku). 1965 ... 1992 metais vadovavau VISI, o vėliau VGTU Gelžbetoninių konstrukcijų katedrai ir laboratorijai. Kadangi 1992 m. reorganizuojant universitetą reikėjo iš katedros atleisti du dėstytojus, tai išėjau į rentą, galvodamas, kad ir toliau be papildomo atlyginimo dirbsiu katedroje ir fakultete. Tačiau netrukus buvau pašalintas iš katedros ir iš universiteto.

Nors buvau aktyvus technikos mokslų aukštosios mokyklos Vilniuje organizatorius ir pirmasis šio universiteto profesorius, bet per 40 metų jubiliejines šventes universiteto vadovybė manęs nepaminėjo, net VGTU ženklo neįteikė. Atvirkščiai, iš gimtosios mokslo įstaigos istorijos muziejaus išėmė mano nuotrauką. Šiuo metu dirbu Architektūros ir statybos institute Kaune, o Klaipėdos universiteto Jūrų technikos fakultete skaitau magistrantams technikos sistemų patikimumo disciplinos paskaitas. Sugretinus pokarinę ir dabartinę universitetų akademinę dvasią, galima teigti, kad patriotizmas, pilietiškumas, profesinis išsilavinimas ir dorovė anksčiau buvo laikomi specialistų ir mokslininkų vertybe, o dabar išprusimo esmė – verteiviškumas. Apgailėtina, kad kai kurie mokslo ir mokymo institucijų vadovai tai propaguoja.

Tapęs profesoriumi, prisiminiau, kad prieškarinėje Lietuvoje mokslininkai mokėjo kelias užsienio kalbas, todėl šeštadieniais ir sekmadieniais studijavau ne tik užsienio kalbas, bet ir gimtąją kalbą, susidomėjau lietuviškosios terminijos problemomis. Parengiau rusų–lietuvių ir anglų–lietuvių, taip pat penkiakalbį statybos ir jai artimų mokslo bei technikos sričių terminų žodynus. Drauge su kalbininku profesoriumi A. Rosinu sukūrėme ir sugrąžinome gyvenimui apie 500 gražių skambių lietuviškų terminų. Išmokęs užsienio kalbų, galėjau susipažinti su pasaulinėmis technikos mokslo naujovėmis, skaityti paskaitas ir pranešimus užsienio universitetuose ir tarptautinėse konferencijose.

Esu šešių monografijų, šešių vadovėlių, trijų žodynų ir apie 300 mokslo darbų autorius bei bendraautoris. Dalyvauju Europos betono komiteto, Tarptautinės tiltų ir konstrukcijų asociacijos, Europos mechanikų draugijos ir Tarptautinės statinių tyrimo ir standartų tarybos veikloje. Esu Budapešto technikos universiteto garbės daktaras (1988) ir tarptautinės Leonardo da Vinci programos TERECO vykdytojas.

Žmona Birutė Veličkaitė yra technikos mokslų kandidatė (daktarė), sūnus Vytautas (1952) – statybos ekonomikos ir vadybos inžinierius, sūnus Algirdas (1956) paruošė ir apgynė technikos mokslų daktaro disertacijas Lietuvoje ir Japonijoje.

Mus džiugina keturios vaikaitės!"

Pirmomis studijų dienomis trečiąjį dešimtmetį baigiantis **Leontijus K U Z N E C O V A S** mums, daugumai tik ką palikusiems mokyklos suolą, atrodė labai solidus, elegantiškas, santūrus studentas. Leontijus prisimena: „Gimiau 1916 m. birželio 30 d. Tauragės apskrities Labardžių kaime, nes ten mokytojavo tėvai. Netrukus jie persikėlė į Šiaulių apskrities Užvenčio valsčiaus Kolainių pradinę mokyklą. Ten gyvenome iki 1936 m. Kai jau kelis vaikus reikėjo leisti į gimnaziją (jų augome septyni), tėvai išvyko į Kauną ir įsidarbino rusų mokykloje.

Pradinę mokyklą lankiau Kolainiuose. Paskui vienerius metus mokiausi lietuvių pradinėje mokykloje, o vėliau, tėvams padedant, rengiausi stoti į gimnaziją. 1928 m. išlaikiau egzaminus į Raseinių gimnazijos antrąją klasę. Raseiniai nuo tėvų gyvenamosios vietos buvo tolokai (apie 65 km), todėl, dvejus metus pasimokęs, persikėliau į Kražių „Žiburio" gimnazijos ketvirtąją klasę. Tada jau mokėmės trys broliai ir sesuo. Kražiuose nuomojome butą ir gyvenome savarankiškai. Kražių gimnaziją lankiau iki 1936 m. vasaros ir baigiau septintąją klasę. Netrukus ši mokykla buvo uždaryta. Vėl grįžau į Raseinius. Čia mokiausi iki 1938 m. ir aštuntojoje klasėje, gavęs nepatenkinamą lietuvių kalbos pažymį, išstojau iš mokyklos. 1938 ... 1940 m. tarnavau Lietuvos kariuomenės inžineriniame batalione: iš pradžių Radviliškyje, vėliau – Kaune. Radviliškyje baigiau mokomąją kuopą ir įgijau puskarininkio laipsnį. Įsimintinas 1939 m. rudenį žygis į Lietuvai grąžintą Vilnių! 1940 m rugsėjį pradėjau dirbti Kauno vykdomojo komiteto Butų skyriuje, vėliau – Bendrojo skyriaus sekretoriumi.

Brandos atestatą gavau 1941 m., išlaikęs abitūros egzaminus Švietimo ministerijos Valstybinėje egzaminų komisijoje. Nors rudenį įstojau į VDU Statybos fakultetą, bet vokiečių okupacijos metais studijas teko nutraukti. Iš pradžių vienoje dirbtuvėlėje dirbau šaltkalviu, o 1942 m. susiradau „švaresnį" darbą – „Riešuto" baldų fabriko sąskaitininku. 1943 m. gavau šaukimą stoti į vokiečių kariuomenę. Po pakartotinio šaukimo pa-

vasarį išvykau į kaimą pas dėdę ir iki vėlyvo rudens slapsčiausi. Grįžęs į Kauną, gyvenau niekur neprisiregistravęs, niekur nedirbau. 1944 m. rugpjūtį vėl pradėjau dirbti Kauno vykdomojo komiteto Bendrojo skyriaus vedėju, o 1945 m. balandį – III progimnazijos mokytoju.

1945 m. rudenį grįžau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Studijuodamas dar dirbau gimnazijoje karinio rengimo vadovu, vėliau bibliotekininku. Baigęs studijas, 1950 m. buvau pąkirtas į SSSR Mašinų gamybos ministerijos statybvietę Leningrado srityje. Tačiau atsisakiau išvykti iš Kauno, nes čia gyveno seni tėvai ir dirbo žmona.

Kaune pradėjau dirbti miškotvarkos inžinieriumi geodezininku, o 1956 metais persikėliau į Vilniaus statybos trestą. Iš pradžių dirbau darbų saugos inžinieriumi, vėliau – darbų vykdytoju. Tačiau negavęs Vilniuje žadėto buto, grįžau į Kauną ir metus dirbau Statybos treste. 1957 m. pradėjau projektuotojo karjerą: vienuolika metų dirbau „Žemprojekte", trumpai – „Kelprojekte", „Komprojekte", po to trejus metus – Maisto pramonės projektavimo biure, penkerius – Žemės ūkio projektavimo institute. Iš čia 1976 metais išėjau į pensiją.

Šeimą sukūriau 1949 m. Užauginome dvi dukras, kurios mus pradžiugino keturiomis anūkėmis. Žmona, nesulaukusi auksinių vestuvių, mirė 1999 m. birželio 9 d. Kas beliko man: pažaidžiu su anūkėmis, pasidarbuoju sode, prisimenu taip greitai prabėgančio gyvenimo malonias akimirkas. Norėčiau sulaukti, kad Nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje visiems būtų geriau ir lengviau gyventi, kad kiekvienas žmogus pajustų laisvo gyvenimo prasmę. Juk gerai prisimenu jaunystės metų Lietuvą".

—Sudėtingais ir sunkiais pokario studijų metais būdamas „šeimos galva", **Stasys L A P E L I S** imponuodavo logiška mąstysena, racionaliais pasiūlymais, draugiška pagalba kurso draugams. Stasys prisimena: „Gimiau 1921 m. liepos 24 d. Rokiškio apskrities Juodupės valsčiaus Pakapės kaime. Tėvai buvo žemdirbiai. Jie nuomojo 20 ha ūkį, nes tėvų proseneliai rusų caro įsakymu už lietuvybę buvo ištremti į Sibirą, o ūkis konfiskuotas. Šeimoje dar augo mano brolis Pranas (1922), seserys Stefanija ir Janina.

1928 m. pradėjau lankyti Sodelių pradinę mokyklą. Čia mokiausi tik vienerius metus, nes buvusio dvaro pastate Veduviškio kaime buvo įsteigta nauja mokykla, kurią baigiau 1932 m. 1935 m. įstojau į Dotnuvos žemesniąją amatų mokyklą. Baigęs pirmąją klasę, persikėliau į Panevėžio vidurinę amatų mokyklą ir 1939 m. įgijau elektrotechniko specialybę. Vėliau, jau dirbdamas, mokiausi savarankiškai pagal „Savišvietos" pamokas. 1941 metais įstojau į Kauno aukštesniąją technikos mokyklą, kurią lankiau iki jos uždarymo vokiečių okupacijos metais. 1944 m. eksternu išlaikiau abitūros egzaminus Rokiškio gimnazijoje ir man buvo įteiktas brandos ates-

tatas. Po to dar mokytojavau Rokiškio apskrities Panemunio pradinėje mokykloje

1945 m. įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyriaus pirmąjį kursą ir 1950 m., apgynęs diplominį projektą, įgijau statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Baigęs studijas, buvau paskirtas inžinieriumi į Pramonės statybos projektavimo institutą Kaune. Netrukus gavau šaukimą į sovietinę armiją. Iš instituto išėjau, nes buvo pasiūlyta dirbti inžinieriumi statybininku Juodupės „Nemuno" vilnonių audinių fabrike. Be to, buvo užtikrinta, kad būsiu atleistas nuo tarnybos armijoje. 1952 m. buvau paskirtas šio fabriko vyriausiuoju mechaniku.

1954 m. Lengvosios pramonės ministerijos įsakymu buvau paskirtas Panevėžio linų kombinato vyriausiuoju inžinieriumi, o 1957 m. – direktoriumi. 1961 m. buvau perkeltas dirbti į Vilniaus PKB „Puntukas": iš pradžių projektavimo darbų vyriausiuoju inžinieriumi, o 1970 m. – PKB vyriausiuoju inžinieriumi. 1986 m. buvau paskirtas Lengvosios pramonės ministerijos Projektų ir sąmatų ekspertizės skyriaus vedėju, o 1988 m. kartu su bendraminčiais įkūrėme Buitinio gyventojų aptarnavimo kooperatyvą. 1991 m. šis kooperatyvas buvo perregistruotas į uždarąją akcinę bendrovę „Laja", kurioje dirbau direktoriumi. Turiu apdovanojimų, kurie šiuo metu neteko prasmės.

Šeimą sukūriau 1942 metais. Žmona tada buvo taip pat mokinukė. Vėliau ji baigė akušerių mokyklą. Karo metais gyventi buvo labai sunku, nes reikėjo kovoti ne tik už duonos kąsnį, bet ir už savo, ir kitų laisvę. Ačiū Dievui, mums pasisekė išvengti trėmimų ir kalėjimų. 1941 m. Kaune dalyvavome išsivadavimo iš sovietinės okupacijos kovose.

Išauginome sūnų Narcizą (1951) ir dukrą Rūtą (1958). Sūnus baigė VISI ir įgijo statybininko specialybę. Dabar jis yra Vilkpėdės UAB „Būstas" direktorius. Dukra baigė Vilniaus universitetą ir dirba finansininke. Laisvalaikiu rašiau eilėraščius, kurie turbūt ir liks nepublikuoti... Per atostogas organizuodavome turistines keliones po įvairias Lietuvos ir Sovietų Sąjungos vietoves. Po buvusią Sovietų Sąjungą teko pakeliauti ir tarnybiniais reikalais. Lankiausi Vengrijoje, Vokietijoje, Čekoslovakijoje, Lenkijoje. Dabar esu pensininkas, niekur nebedirbu. Pensiją gaunu pakankamai gerą ir užtenka jos pragyventi. Sode turiu namelį, vairuoju automobilį. Esu laisvas žmogus!"

Ramus, atrodo niekur neskubantis, ne savo valia aplankęs „devynias marias" **Albertas L O P A I T I S** visuomet ilgėjosi nepamirštamų vaikystės takų atgaivos, gimtojo miesto idilės, nepakartojamo mūsų kraštovaizdžio žavesio. Albertas šitaip aprašo savo gyvenimą: „Gimiau 1924 m. sausio 17 d. Kaune. Tėvas buvo pašto tarnautojas, motina šeimininkavo

namuose. Vyresnysis brolis 1944 m. buvo pašauktas į sovietinę armiją ir žuvo fronte, o sesers ir tėvų jau taip pat nebėra tarp gyvųjų...

Pradinę mokyklą pradėjau lankyti septynerių metų, o 1937 m. įstojau į Kauno VI gimnaziją. Būdamas moksleiviu, pradėjau dirbti ir vėliau dirbau visą studijų metą. Ir kuo tik nedirbau: ir tabelininku, ir tiekėju, ir ekonomistu, ir planuotoju, net registratoriumi poliklinikoje! Reikėjo dirbti, nes buvau vienintelis darbingas žmogus šeimoje. Argi ne Džekas Londonas? Vokiečių okupacijos metais suaugusiųjų gimnazijoje 1944 m. gavau brandos atestatą, o 1945 m. rudenį įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Su studijų problemomis susidorojau sėkmingai ir 1950 m. apgyniau diplominį projektą.

Baigęs studijas, buvau pašauktas į sovietinę armiją ir apie penkerius metus tarnavau inžinieriumi specialiuose aerodromų statybos daliniuose Kryme, Ukrainoje, Latvijoje, Archangelske. Rengiausi stoti į Maskvos karinę akademiją mokytis neakivaizdiniu būdu „ant generolo", rengiausi persikraustyti į Arkties vandenyno Naujosios žemės salą, bet netikėtai susirgau ir gerą pusmetį gulėjau Archangelsko ligoninėje. Joje gulėdamas, sugalvojau, kad geriau būti basam, alkanam, miegančiam ant pliko akmenų grindinio, „kad tik Šančiuose"... Po to suteikė man kapitono laipsnį, pripažino invalidu, demobilizavo, išdavė raštą, kuriame buvo reikalaujama aprūpinti gyvenamuoju plotu, įteikė bilietą nemokamai kelionei iki Kauno ir „au revoir"!

Kaune įsidarbinau „Pramprojekte" projektuotoju konstruktoriumi. Šiame institute dirbau 30 metų, iš jų 10 metų – Statybos skyriaus viršininku (tai ir buvo karjeros viršūnė!). Įsiminė suprojektuotos statybinės konstrukcijos Kauno, Kėdainių, Panevėžio gelžbetonio gamykloms, „Pramprojekto" rūmams Kaune, žemės ūkio mašinų gamykloms Naujojoje Vilnioje ir Rokiškyje. Mėgau rengti pagalbinę medžiagą projektuotojų darbui paspartinti: požeminių ir metalinių konstrukcijų darbo brėžinių pavyzdžius, kolonų pamatų ruošinius ir daugybę kitų. Vieni šių darbų buvo pripažinti naujos technikos elementais, kiti – racionalizaciniais pasiūlymais. Esu apdovanotas „Garbės ženklo" ordinu, trimis medaliais, 15 garbės raštų.

O koks mano šeimyninis gyvenimas? Žmona – gydytoja, Kauno klinikų Nervų ligų skyriaus vedėja; duktė – KPI absolventė, skaičiavimo mašinų specialistė, sūnus – gydytojas.

Per atostogas automobiliu esame apkeliavę visą Žemaitiją, aplankėme beveik kiekvieną jos kaimą, ypač kalvotojoje jos zonoje (ten net Lopaičių kalnas yra!). Pabuvojome ir Aukštaitijoje, ypač jos Rytų ežerų krašte, taip pat Dzūkijoje, Latvijoje. Esu pasidaręs „kalnus" tų kelionių nuotraukų, prigaudęs „tonas" šapalų ir lydekų.

Keli mano gyvenimo paradoksai: buvau Kryme, mačiau tolumoje dunksančius kalnus, mačiau Krymo stepę, Simferopolį, bet taip ir neteko pažvelgti į Juodąją jūrą ir jos egzotines pakrantes; Baltijos jūrą, skalaujančią Lietuvos krantus, pamačiau vėliau negu Baltąją jūrą, esančią toli Šiaurėje...

Mano gyvenimo kelyje pasipainioję visokie encefalitai, tuberkuliozės, akmenligės, insultai, infarktai ir gimimo metrikai (juose įrašyti juk gimimo metai) privertė mane 1987 m. tapti pensininku... Ilgai be darbo neiškenčiau ir įsidarbinau Kauno klinikose liftininku. Dirbau ne dėl pinigo, nes liftininko atlyginimas tikrai „ubagiškas", bet kad galėčiau atlikti nuo jaunumės įprastą ritualą: anksti rytą keltis, nusiprausti, nusiblizginti batus, papusryčiauti ir keliauti į tarnybą. Laisvalaikiu mėgstu bendrauti su penkiais anūkais, bet jie dar maži. Mėgstu dirbti sode, keliauti po Kauną ir jo apylinkes su fotoaparatu, tik, žinoma, jau ne automobiliu.

Šilčiausiu žodžiu miniu mūsų Statybos fakulteto dekaną profesorių S. Vabalevičių. Labai sunkią mano gyvenimo akimirką Jis morališkai man padėjo, patikėjęs manimi. Manau, kad savo darbu ir gyvenimu Jo pasitikėjimą pateisinau. Prisimenu ir sovietinės armijos karininką I. Bekmaną (ar tik ne vokietis?). Jis mane išmokė nepasiduoti įprastam rusiškam komandavimui, palydimam serija keiksmažodžių, taikyti tik apgalvotus sprendinius statybose, pasitikėti ir gerbti pavaldžius žmones.

Cest la vie!"

Ramus, principingas, visuomet pasakantis savo nuomonę **Zenonas MACKEVIČIUS** noriai bendravo su bendrakursiais, buvo jų mėgiamas. Zenonas gimė 1926 m. rugpjūčio 15 d. Rokiškio apskrities Obelių miestelyje. Motina buvo siuvėja, tėvas – nuosavos smulkių prekių parduotuvės prekeivis.

Pradinę mokyklą Zenonas lankė Obeliuose. Baigęs jos šešis skyrius, 1938 m. įstojo į Rokiškio gimnazijos pirmąją klasę. Mokytis pasidarė labai sunku, kai 1939 m. mirė tėvas, o motina mažai galėjo Zenonui padėti. Vokiečių okupacijos metais Zenonas jau pats mokydavo atsiliekančius moksleivius, taip užsidirbdamas šiek tiek lėšų. 1944 m. pavasarį jis išlaikė abitūros egzaminus ir gavo brandos atestatą su pagyrimu, o frontui nuslinkus į Vakarus, mokytojavo Panemunėlio pradinėje mokykloje. 1945 m. vasarą jis dar dirbo Rokiškio kūno kultūros ir sporto komitete instruktoriumi.

1945 m. rudenį Zenonas buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Pokario meto pragyvenimo sąlygos buvo nelengvos, todėl Zenonas po paskaitų dar dirbo korektoriumi „Valstiečių laikraščio" redakcijoje. Jau universitete Zenonas susidomėjo pastatų šildymo

klausimais ir parengė diplominį projektą „Drobės" fabriko šildymas ir vėdinimas".

Baigęs studijas, Zenonas iki 1952 m. vasario dirbo inžinieriumi Pramonės projektavimo instituto Šildymo ir vėdinimo skyriuje. Tada jis buvo pašauktas į sovietinę armiją ir tarnavo karinio dalinio santechnikos darbų vadu Velikyje Lukiuose. 1954 m. kovo pradžioje buvo demobilizuotas ir, grįžęs į Lietuvą, priimtas „Pramprojekto" Šildymo ir vėdinimo skyriaus viršininku. Zenonas labai domėjosi specialybės naujovėmis, publikavo straipsnius ir tapo pripažintu savo srities specialistu. Įgijęs didelę gamybinio darbo patirtį, Z. Mackevičius 1966 m. buvo pakviestas docentu į KPI Šildymo ir vėdinimo katedrą. Docento vardas jam buvo patvirtintas 1967 m. Zenonas buvo darbštus, sumanus ir geras vadovas bei pedagogas, gerbiamas bendradarbių už gilias profesines žinias, savo specialybės autoritetas Lietuvoje.

Šeimą Zenonas sukūrė 1950 metais. Žmona Genovaitė buvo mokytoja. Mackevičiai išaugino dukrą Audronę (gydytoja) ir sūnų Gintarą (inžinierius). Klastinga liga Zenono gyvenimo giją nutraukė 1995 m. spalio 24 d. Amžino poilsio jis atgulė Karmėlavos kapinėse.

Labai muzikalus, subtilių manierų, draugiškas ir atviraširdis **Vladas MARCINKEVIČIUS** įsiminė jau nuo pirmųjų susitikimų auditorijoje. Šis įvaizdis nepakito ir iki šių dienų. Vladas pasakoja: „Gimiau 1925 m. gegužės 5 d. Šiauliuose. Tėvas buvo labai darbštus, griežtas, tvarkingas ir geras. Specialybę jis įgijo dar gyvendamas su tėvais Rygoje, o grįžęs į Lietuvą, 40 metų dirbo Šiaulių geležinkelio depe tekintoju. Mama augino tris vaikus, tvarkė namų ūkį ir jos gyvenimo tikslas buvo visus mus išleisti į mokslus. Jaunesnioji sesuo tapo stomatologe ir dirbo Telšiuose. Mirė 1975 m. Vyresnioji sesuo – taip pat medikė. Baigusi studijas Kaune, ten ir pasiliko. Ištekėjusi persikėlė į Telšius, o vėliau į Klaipėdą. Čia dirbo vaikų ligų gydytoja, apgynė mokslų kandidato (daktaro) disertaciją, bet 1996 m., sulaukusi 75 m., mirė.

Pradinę mokyklą lankiau gimtajame mieste, vėliau mokiausi Šiaulių gimnazijos parengiamosiose prieklasėse. Nepriklausomoje Lietuvoje baigiau tik pirmąją ir antrąją klases. Puikiai prisimenu paskutinę 1940 m. birželio pamoką, kai lietuvių kalbos mokytoja su ašaromis akyse pranešė, kad netekome Nepriklausomybės, nes rusų tankai jau peržengė Lietuvos sieną ...

Gimnazijoje labai maloni buvo mokytoja R. Sondeckienė, kuri įdomiai aiškindavo Lietuvos istoriją. Skulptorius P. Aleksandravičius mokė piešti. Lietuvių kalbos mokytojas S. Anglickis buvo poetas ir skiepijo Tėvynės meilę. Mokytojas T. Stonys sakydavo, kad jo tikslas – išmokyti tai-

syklingai rašyti, nes inteligentui tai esą ypatingai svarbu. Labai aukštos kvalifikacijos lietuvių kalbos mokytojas J. Adomaitis nepaprastai artistiškai dėstydavo literatūrą ir iki šių dienų paliko malonius prisiminimus. Nuo pat mažens man patikdavo klausytis smuiko garsų. Svajojau įstoti į Šiaulių muzikos mokyklą, ir mano svajonė išsipildė. Taigi teko lankyti dvi mokyklas, o tai buvo tikrai nelengva.

Prasidėjus Sovietų Sąjungos–Vokietijos karui ir Lietuvą okupavus vokiečiams, mokiausi I gimnazijoje, o grįžus sovietinei armijai, 1944 m. pradėjau dirbti geležinkelių valdyboje. Vakarais lankiau Šiaulių suaugusiųjų gimnazijos abitūros klasę ir 1945 m. pavasarį gavau brandos atestatą. Muzikos mokykloje mokiausi trejus metus.

1945 m. rudenį įstojau į VDU Statybos fakultetą. Iš matematikos stojamųjų egzaminų raštu gavau neigiamą balą, bet buvau priimtas į pirmąjį kursą kandidatu su sąlyga, kad per kelis mėnesius šį akademinį įsiskolinimą likviduosiu. Manydamas, kad šio „barjero" galiu neįveikti, nusprendžiau laikyti egzaminus į Kauno konservatoriją. Štai čia egzaminus išlaikiau, ir buvau priimtas studentu į pirmąjį kursą. Daug dirbdamas vakarais, išlaikiau matematikos egzaminą ir taip pat tapau VDU studentu. Taigi reikėjo pasirinkti, kur tęsti studijas.

Šiaulių miestas per karą buvo beveik visiškai sugriautas. Paklausęs tėvo patarimo, kad reikės daug inžinierių, pasirinkau statybininko specialybę. VDU įgytos žinios iš gelžbetonio (doc. A. Rozenbliumas), metalinių konstrukcijų (vyr. dėstytojas J. Paulauskas) gyvenime labai pravertė. Tačiau labiausiai įsimintinas matematikos dėstytojas J. Matulionis, kuris artistiškai mokėjo gąsdinti jaunus studentus. Per matematikos pratybas, peržvelgęs auditoriją, sakydavo: „Ko ten, vaikine, slepiesi už kaimyno nugaros, eikš prie lentos!" O kai išsigandęs studentas nesusidorodavo su užduotimi, pasipildavo: „Atsitrauk toliau nuo lentos, pačiupinėk skaičius, pauostyk, gal ką sugalvosi. Matau, kad nedraugauji su matematika, o nori būti inžinieriumi. Stok geriau į humanitarinį fakultetą ar mokykis istorijos!" Kartą, parašęs lentoje uždavinį, pakvietė kaimiškos išvaizdos studentą, ironiškai tardamas: „Parodyk, ką sugebi!" O šis neskubėdamas priėjo prie lentos, paėmė kreidos gabalą ir pradėjo spręsti uždavinį. Dėstytojas pradėjo įdėmiai stebėti, atsitraukė nuo lentos (visa auditorija nutilo) ir stebėjo, kaip šis studentas, prirašęs beveik visą lentą, trenkė paskutinį tašką, kad net kreida sutrupėjo jo rankose. Dėstytojas pakeltu balsu prabilo: „Gerai, jaunuoli, būsi inžinierius, kur baigei gimnaziją?" O šis studentas buvo Vytautas Sūdžius! Turbūt dėstytojas suprato, kad ne visuomet reikia juoktis iš tų, kurie dar ne viską moka, bet nori siekti užsibrėžto tikslo.

Po penkerių metų sėkmingai baigiau studijas ir buvau paskirtas į Sovietų Sąjungos Elektros stočių ministerijos Leningrado srities Podporožės

hidroelektrinės statybvietę. Ten nuvykęs 1950 m. rugsėjo 26 d., buvau nustebintas ir pritrenktas: statybvietės teritorija buvo aptverta aukšta dviejų eilių spygliuota viela! Prieiti prie jos ir prisiliesti buvo draudžiama, nes įjungta aukštos įtampos elektros srovė.

Hidroelektrinės, kuri buvo statoma prie Svyrės upės, statybos mastai buvo nepaprastai dideli. Man atvykus, buldozeriais ir ekskavatoriais buvo iškasta nauja upės vaga, o jos buvusiame dugne pradėti užtvankos statybos žemės darbai. Taigi ir aš tapau šio didžiulių darbų objekto „sraigteliu", čia prasidėjo mano antrieji universitetai. Teko ir pačiam mokytis ir darbininkams aiškinti brėžinius. Ypač svarbu buvo įrengti stabilius atraminės sienos pamatus, kad jų nepaplautų upės vanduo ir nesugriautų užtvankos. Čia dirbdamas supratau, koks atsakingas yra statybininko darbas.

Iš pradžių buvau paskirtas į Techninį skyrių ir teko stebėti, kad darbai būtų vykdomi pagal darbo brėžinius, rengti ataskaitas. Statybos aikštelė – tai tik dalis visos didžiulės statybos. Dar buvo didžiulis skiedinio mazgas su inertinių medžiagų ir cemento sandėliais, lentpjūvės medienai ruošti, armatūros ir vamzdžių sandėliai ir dar daug kas. Netoli buvo barakai, aptverti spygliuota viela, su bokšteliuose saugančiais sargybiniais. Barakuose gyveno kaliniai. Tai buvo pagrindinė darbo jėga. Sunkiausiomis gyvenimo sąlygomis jie pusvelčiui atlikdavo pagrindinius statybos darbus.

Šioje statybvietėje dirbau ilgiau kaip metus. Buvo baigiamos rengti užtvankos atraminių sienų konstrukcijos, įpusėti pagrindinio hidroturbinų pastato betonavimo šuliniai, pradėti pagrindinio pastato metalinių konstrukcijų karkasai. Išryškėjo visos hidroelektrinės kontūras. Tačiau, taip intensyviai dirbdamas, susirgau, ilgai gulėjau ligoninėse. Maniau, kad nebesugrįšiu į Lietuvą... Savo prašymu buvau atleistas ir, nesulaukęs hidroelektrinės statybos pabaigtuvių, grįžau į Šiaulius.

1951 m. gruodį pradėjau dirbti didžiausioje Šiaulių projektinėje organizacijoje – Respublikinėse architektūrinėse dirbtuvėse. Projektavau pastatų pamatus, denginius, gelžbetonines sijas, stogų konstrukcijas. Retkarčiais tekdavo projektuoti ir individualius gyvenamuosius namus. Jų projektus derindavau su miesto vyriausiuoju architektu. Susipažinęs su mano projektais, jis pakvietė dirbti į Vyriausiojo architekto gamybinę grupę. 1953 m. balandžio pradžioje čia pradėjau dirbti projektuotoju.

1955 m. sukūriau šeimą. Žmona, baigusi KPI architektūros specialybės studijas, buvo paskirta į Šiaulius. Sulaukėme dviejų dukrų. Viena baigė Kauno dailės akademiją, kita – Šiaulių pedagoginį institutą. Jaunesnioji pasirinko drabužių modeliuotojos darbą. Šiauliuose jai neblogai sekėsi. Su savo darbais aplankė Prancūziją, Vokietiją, Daniją, Olandiją. Atsitiktinai perskaičiusi skelbimą laikraštyje apie galimybę išlošti „žaliąją kortą" ir išvykti į JAV, užpildė anketą, pasiuntė reikalingus dokumentus ir po

kurio laiko ... išvyko į Kaliforniją. Rašo, kad patenkinta, bet labai pasiilgusi Tėvynės. Vyresnioji dukra taip pat išvyko į JAV. Ten gyveno pusantrų metų, pamatė didžiuosius miestus, Čikagoje surengė savo dailės darbų parodą.

1959 m. Vyriausiojo architekto gamybinė grupė buvo likviduota ir įsteigta Techninė projektavimo kontora. Buvau paskirtas vyriausiuoju inžinieriumi. 1963 m. ši kontora reorganizuota į „Komprojektą" (Šiaulių skyrių). Aš buvau paskirtas projekto vyriausiuoju inžinieriumi, o 1965 m. – skyriaus vyriausiuoju inžinieriumi.

Įdomus buvo pagrindinės Šiaulių Vilniaus gatvės rekonstrukcijos projektas. Kilo mintis uždaryti eismą šios gatvės atkarpoje, įrengti čia pėsčiųjų zoną, kavinukes po atviru dangumi. Iš pirmo žvilgsnio – nieko čia ypatingo, bet, rengiant darbo brėžinius, reikėjo numatyti privažas prie parduotuvių, nuo stogų tekančio vandens rinktuvus, lietaus nuotekynės įrenginius ir daug kitų įvairių naujovių. Darbo buvo užtektinai, bet sudėtingiausia – derinti projektą. Norėdamas šiek tiek apsidrausti, paskambinau Statybos reikalų komiteto pirmininko pavaduotojui A. Rasteikai. O jis lėtai paaiškino: „Jei viskas bus gerai suprojektuota, statybininkai gerai įvykdys darbus ir nebus nusiskundimų, – tylėsim, o jei ne, – bausim!" Visi svečiai ir šiauliečiai gerai įvertino šią pėsčiųjų zoną, o man pavyko išvengti bausmės! Taigi šiauliečiai pirmieji Lietuvoje sukūrė pėsčiųjų gatvę. Vėliau ir Kaune buvo rekonstruota Laisvės alėja.

Originalus ir Šiaulių miesto vykdomojo komiteto pastato rekonstrukcijos projektas. Plečiant šį administracinį pastatą, teko sujungti buvusį „Kapitolio" teatrą ir gyvenamąjį namą, kuriame kadaise gyveno iškilus visuomenės veikėjas J. Šliūpas. Kai sėkmingai įveikėme visas problemas, rekonstrukcija visi buvo patenkinti.

Šiaulių vykdomojo komiteto pirmininkas buvo labai energingas ir aktyvus. Jis sumanė mieste įsteigti inžinierių namus. Mūsų institutas buvo įpareigotas parengti šių namų projektą. Ir taip iš buvusios senos mūrinės mokyklos teko pastatyti naują pastatą, bet su viena sąlyga – turi išlikti bent viena senoji siena, nes kitaip bankas nefinansuos statybos darbų. Projekte buvo numatytos įvairios paskirties patalpos, salės, o, svarbiausia, suprojektavome tunelį ir kėglių žaidimo salę!

„Komprojekte" dirbau 20 metų. Per šiuos metus buvo daug nuveikta, daug įvairių projektų įgyvendinta. Ir kartais susimąstai, kad ne veltui gyvenai tuos metus, nes visur liko pėdsakai... Už savo veiklą esu gavęs daug įvairių medalių, pagyrimo raštų, kuriuos dabar galiu parodyti tik savo anūkams. Kelis kartus buvau išvykęs į užsienį kaip turistas, bet dabar tiesiog nusišypsoti tenka, nes gali važiuoti į visas pasaulio šalis kada ir kur nori. Dabar esu pensininkas, dirbu sode, darže, namuose ir džiaugiuosi anūkais".

Geranoriškas, labai darbštus, visuomet draugiškai bendraujantis, dėmesingas ir nuoširdus – tokį **Vaclovą M E L I S I A K Ą** prisimename ir šiandien. Vaclovas gimė per Naujuosius - 1927 - Metus Šiauliuose, savivaldybės Finansų skyriaus tarnautojo šeimoje. Be Vaclovo, dar augo jo sesuo Irena (ekonomistė) ir brolis Aleksandras (architektas). Pradinę mokyklą 1933 m. Vaclovas pradėjo lankyti gimtajame mieste. Ją baigęs, 1939 m. įstojo į Šiaulių I gimnaziją. 1945 m. jis gavo brandos atestatą ir rudenį buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Geodezijos skyrių. Universitete Vaclovas mokėsi gerai ir 1950 m. sėkmingai apgynė diplominį projektą.

Dirbti buvo paskirtas į Kauno srities Žemės tvarkymo ir sėjomainų valdybą. Panaikinus sritis, dirbo Kauno žemės ūkio technikume, Lietuvos ŽŪA dėstytoju. 1956 m. Vaclovas vėl grįžo į Žemėtvarkos valdybą. Čia jis subūrė grupę jaunų darbuotojų, kurie pradėjo tobulintis labai sudėtingos topografinės braižybos srityje. Iš grupės išaugo didelis padalinys. Organizavus institutą, Vaclovas buvo paskirtas skyriaus viršininku. Šiose pareigose dirbo iki pensijos (1992 m.). Per 36 metus institute Vaclovas paliko ryškų kartografo geodezininko pėdsaką žemėtvarkoje. Jam vadovaujant, buvo rengiami aukštos kokybės topografiniai planai, įvairių mastelių ūkių, rajonų, respublikos žemėlapiai ir atlasai. Vaclovas savo skyriaus darbais išgarsino institutą ne tik Lietuvoje, bet ir visoje tuometinėje Sovietų Sąjungoje.

Rašytojai, poetai, kiti meno žmonės gražino Lietuvą apsakymais, eilėmis, paveikslais, skulptūromis arba kitokiomis meninės išraiškos priemonėmis. Vaclovo vadovaujamas kolektyvas sugebėjo kurti kitokį meną, t. y. Lietuvą vaizdavo įvairių mastelių žemėlapiuose. Jų gamyba – labai kruopštus, lakios fantazijos menas ir mokslas. Rengiant žemėlapius, reikia plačios kūrybinės minties, precizinių rankų ir didelės kantrybės. Visa tai Vaclovas ir jo darbuotojai turėjo. Šiandien Lietuva turi daug žemėlapių, kurie yra pirmoji pažintis su Tėvyne jaunajai kartai, užsieniečiams, mokslininkams, planuotojams, istorikams, projektuotojams, visiems gyventojams. Už šį sudėtingą ir Lietuvai labai reikalingą darbą Vaclovui Melisiakui 1985 m. buvo suteikta Lietuvos valstybinė premija.

Šeimą Vaclovas sukūrė 1953 m. Su žmona Ona (medicinos seserimi) jie išaugino dvi dukras. Jūratė su vyru ir sūnumi dabar gyvena JAV. Jie yra laimėję "žaliąją kortą" ir ten dirba, o sūnus mokosi. Antroji dukra Daiva darbuojasi Kaune. Jau auga ne tik trys Melisiakų anūkai, bet ir du proanūkiai!

Vaclovą prisimena jo žmona Ona: „Vaclovas buvo Žmogus tikrąja to žodžio prasme. Niekada nemačiau jo įširdusio, pikto. Per 42 mūsų bendro gyvenimo metus niekada nėra pavadinęs kokiu nors negeru žodžiu, ar būtumėme susipykę. Jeigu kas kreipėsi pagalbos, Vaclovas visada išklausydavo, stengėsi padėti. Turtų nesusikrovėme, bet jeigu draugas arba

bendradarbis ateidavo pasiskolinti pinigų (jų neturėjome), tai Vaclovas minutei atsiprašydavo ir eidavo skolintis jų iš kaimyno, žmogaus nepalikdavo bėdoje. Ne visada tą skolą ir grąžindavo, bet Vaclovas skolininkui niekada to neprimindavo. Žmones Vaclovas vertino ne pagal laipsnius arba titulus (nors jis pats ir buvo kilęs iš kilmingos šeimos), o tik pagal jų dorą, gėrį. Man Vaclovas niekada nemirė: kasdien pasikalbu su juo, klausiu patarimo, iki šios dienos su vaikais minime jo gimimo dieną, vardadienį, išėjimo į Anapilį datą".

1994 m. gruodžio 4 d. klastinga mirtis staiga nutraukė prasmingą Vaclovo gyvenimą tada, kai Lietuva atkūrė Nepriklausomybę, prasidėjo intensyvi ūkinė ir kultūrinė veikla, kuriai Vaclovas nebuvo abejingas.

Vaclovas palaidotas Kauno Romainių kapinėse.

Labai santūrus, šiek tiek uždaro būdo, bet linkęs bendrauti **Algirdas MIKULĖNAS** visuomet būdavo draugų būryje, dalindavosi jaunatviškais džiaugsmais ir rūpesčiais. Algirdas gimė 1927 metų sausio 20 d. Utenos valsčiaus Graužupių kaime. Jo tėvai turėjo 20 ha ūkį ir augino penkis vaikus (be Algirdo, du sūnus ir dvi dukras). Garbaus amžiaus yra sulaukusi dar energinga Algirdo motina Veronika (1903). Algirdo seserys mokytojauja Kaune.

Pradinę mokyklą Algirdas pradėjo lankyti šešerių metukų Utenoje, o 1939 m. rudenį įstojo į Utenos gimnaziją, kurios brandos atestatas jam buvo įteiktas 1945 m. pavasarį. Rudenį Algirdas buvo priimtas į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių, o 1950 m. apgynė diplominį projektą.

Baigęs studijas, Algirdas dirbo SSSR Mašinų gamybos ministerijos statybos organizacijoje Klaipėdoje vyresniuoju darbų vykdytoju. 1951 m. jis buvo pašauktas atlikti karinę tarnybą sovietinėje armijoje ir inžineriniuose daliniuose Kaliningrade, Baranovičiuose dirbo aerodromų įrengimo darbus. 1957 m. buvo demobilizuotas ir įsidarbino Lietuvos statybos ministerijos Technikos skyriaus vyriausiuoju inžinieriumi, vėliau buvo paskirtas to paties skyriaus viršininku. 1958 m. Algirdas perkeltas į Gamybos valdybą: iš pradžių dirbo viršininko pavaduotoju, o vėliau – viršininku. Visus gamybos reikalus tvarkė gerai, dėl to 1969 m. jam buvo pasiūlyta dirbti statybos ministro pavaduotoju. Jam tiesiogiai vadovaujant, per vienerius metus buvo pastatyti dviejų galingų cemento gamybos linijų įrenginiai Naujojoje Akmenėje, sėkmingai vykdomos kapitalinės statybos užduotys Šiaurės Lietuvoje. 1973 m. Algirdas pradėjo dirbti Vilniaus namų statybos kombinato direktoriumi, bet 1976 m. vėl grįžo į Statybos ministeriją. 1990 m. jis išėjo į pensiją, bet dar dirbo „Elfos" fabriko Statybos skyriaus viršininko pavaduotoju. Algirdas buvo labai darbštus, sąžiningas ir draugiškas, turėjo įgimtas darbo organizatoriaus savybes. 1965 m. jam suteiktas nusipelniusio statybininko vardas.

1954 m. Algirdas sukūrė šeimą. Žmona Marija – medicinos mokslų kandidatė (daktarė), klinikinės ligoninės vyriausiojo gydytojo pavaduotoja ir Vilniaus universiteto Gydytojų tobulinimosi fakulteto docentė. Dukra Laima (1958) – gydytoja, Vaikų ligoninės skyriaus vedėja, sūnus Raimundas – atvirosios įmonės direktorius.

Algirdas pabuvojo visose Sovietų Sąjungos respublikose, Kurilų salose, aplankė Vokietiją, Jugoslaviją. Jis dažnai lankydavosi tėviškėje. Čia susirinkdavo visa šeima ir artimieji giminės, tarp jų ir Pupų Dėdės sūnus.

Algirdas mirė po širdies operacijos dėl komplikacijų 1995 m. kovo 21 d. Palaidotas Vilniaus Saltoniškių kapinėse.

Kazio M I L V I D O gyvenimas – mūsų tautos skaudžios istorijos iliustracija. Kazys gimė 1925 m. vasario 18 d. Šeduvoje, gydytojų šeimoje. 1933 m. Milvidų šeima persikėlė į Kauną, Totorių gatvėje pasistatė gražų namą ir, kaip daugelis to meto inteligentų, gyveno turiningą ir prasmingą gyvenimą. Kazys lankė gimnaziją kartu su Stasiu Lozoraičiu, Gediminu Merkiu, Algiu ir Vytautu Černeckiais ir kitais to meto iškilių Lietuvos veikėjų vaikais, kurių likimai ateityje tapo labai panašūs.

Kartu su daugeliu mūsų tautiečių 1941 m. birželio 14 d. Milvidų šeima buvo ištremta į Sibirą. Kazys su mama pateko į Kamenio miestą prie Obės, tėvas – į Sevurallagą. 1942 m. vasarą Kazys ir mama Lenos upe baržomis nuplukdomi į Šiaurę ir patenka į Jakutską. Kazys ten dirba statybose. Rudenį jis įstojo į Jakutsko autotransporto technikumo Statybos skyrių, kurį baigė 1944 m.

Gyventi atšiauriomis Jakutsko sąlygomis buvo pavojinga Kazio gyvybei. Būtinai reikėjo keisti gyvenimo sąlygas. Tai padaryti padėjo rašytojo Augustino Griciaus šeima. Kazys su mama buvo perkelti į Ferganą. Tremtinių sunkią dalią gelbėjo mamos profesija. Ji buvo dantų gydytoja. Laimingo atsitiktinumo dėka Kaziui su mama 1946 m. sausio pradžioje pavyko grįžti į Tėvynę. Pačiais žiauriausiais bolševizmo siautėjimo metais į Tėvynę grįžtančių lietuvių gyvenimas nebuvo rožėmis klotas. Vargo ir Kazys.

1946 m. vasario 13 d. Kazys buvo priimtas į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių hospitantu. Dekano docento J. Mikucko užtartas, 1946 m. rudenį jis jau pilnateisis studentas. Neramūs buvo laikai. Dažnai pasigesdavome tai vieno, tai kito kurso draugo. 1949 m. kovo 25 d. prasidėjo vienas didžiausių mūsų tautos trėmimų. Tą dieną Kazį ištiko antra didžiulė nelaimė. Kartu su visa šeima buvo ištremta jo sužadėtinė KKI studentė Laimė Akelaitytė, knygnešių sienelėje įvardinto iškilaus knygnešio Juozo Akelaičio dukra. Jonavos stotyje Kazys dar spėjo su tremtiniais bent iš tolo atsisveikinti. Vėliau knygnešio šeimai jis siuntinėjo spaudą, įvairias sėklas, kiek galėdamas padėjo.

1949 m. rudenį Kazys auditorijoje nepasirodė. Mat buvo išvykęs į Sibirą pas sužadėtinę. Vietinė milicija už nelegalų atvykimą paėmė Kazio dokumentus ir nenorėjo jo išleisti į Lietuvą. Tik 1949 m. gruodį Kaziui pavyko ištrūkti ir grįžti į Kauną. Tačiau pavėlavo, nes jau buvo išbrauktas iš studentų sąrašų. Tik dekanui docentui B. Petruliui tarpininkavus, Kazys grįžo į auditoriją, sėkmingai išlaikė visus baigiamosios sesijos egzaminus ir parengė diplominį projektą.

1950 m. birželį didelis mūsiškių būrys gavome diplomus, rinkomės darbavietes. Kazys pasiprašė nukreipiamas į SSSR Elektros stočių ministeriją į Irkutską. Ten vedė Laimę ir dirbo Angaros hidroelektrinės statybvietėje. Sibire Milvidai susilaukė sūnaus Arvydo.

1955 m. Kazys su šeima grįžo į Tėvynę ir apsigyveno Kaune. Čia susilaukė dukters. Iš pradžių jis dirbo statybos organizacijose, o nuo 1958 m. iki pat mirties ėjo įvairias pareigas „Žemprojekte". Bendradarbių buvo mėgiamas už linksmą būdą, šmaikštų liežuvį ir gilų profesinį išprusimą.

Kazys buvo prisiekęs filatelistas, kolekcininkas, turėjo sukaupęs labai vertingą lietuviškų pašto ženklų kolekciją, kurioje puikavosi net S.Dariaus ir S. Girėno parskraidintų laiškų vokai. Tik Atgimimo laikais tapo žinoma, kad okupacijos metais Kazys parengė ir perdavė į užsienį Lietuvos pašto ženklų istorijos rankraštį. 1978 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose pasirodė anglų kalba kreidiniame popieriuje labai gražiai išleista knyga „Postage stams of Lithuania". Tituliniame lape šalia žymiausių išeivijos filatelistų bendraautorių, padėjusių išleisti knygą, pavardžių, vietoj pagrindinio knygos autoriaus Kazio Milvido pavardės skaitome KAZIMIERAS LIETUVIS! Pamąstykime apie Kazį – Kazimierą Lietuvį – ir pagalvokime, ką gero paliksime mes...

Jau sunkiai sirgdamas, Kazys 1979 m. balandžio 20 d. užbaigė rengti „Lietuvos pašto antspaudų, naudotų 1918 ... 1940 m., katalogą". Jame pateikti 1747 pašto antspaudų aprašai. Specialistų nuomone, tai unikalus katalogas, gal net neturintis analogų svetur.

Kazio ir mano šeimos daugelį metų artimai bendravome, kartu apvažiavome gražiausius Lietuvos kampelius, keliavome po Krymą, atostogavome prie Baltijos. Kartu užaugo mūsų vaikai. Visi labai skaudžiai pergyvenome Kazio ligą ir ankstyvą jo netektį. Labai gaila, kad Kazimieras Lietuvis nesulaukė Laisvės, kurios jis iš mūsų visų labiausiai troško... Į Anapilį Kazys išėjo 1980 m. liepos 9 d. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse, kairėje centrinio tako – Milvidų giminės kape.

Kazys buvo puikus mūsų krašto žinovas, išradingas ir nenustygstantis vietoje, galantiškas ir aštrialiežuvis, geranoriškas ir jautrios širdies. Man Kazys buvo vienas artimiausių draugų. Jis mano atmintyje išliko rūpes-

tingu, savo šeimą mylinčiu žmogumi, didžiu patriotu, tauria asmenybe. Tokie žmonės Lietuvai šiandien būtų labai reikalingi.

Kazio Milvido gyvenimo kelią aprašė jo mokslo ir gyvenimo draugas Kazys Blaževičius.

Atlapaširdis, draugiškas, su visais randantis bendrą kalbą **Kazys M I S E L I S** neskubėdamas plukdo gyvenimo laivą ir neabejoja pasieksiąs savo Svajonių uostą. Kazio prisiminimai: „Gimiau 1921 m. birželio 16 dieną Panevėžio apskrities Vadoklių miestelyje, amatininkų šeimoje (tėvas buvo batsiuvys, motina – siuvėja). Tėvas buvo išvykęs uždarbiauti į Kanadą ir, grįžęs po ketverių metų, nusipirko namelį ir 0,5 ha sklypą Vadokliuose. Septynerių metų pradėjau lankyti Vadoklių pradinę mokyklą ir po trejų metų ją baigiau. Vėliau mokiausi Ramygalos vidurinėje mokykloje. Čia baigęs šeštąją klasę, 1939 m. įstojau į Panevėžio berniukų gimnaziją. Šios gimnazijos brandos atestatas man buvo išduotas 1941 m. prieš pat prasidedant karui.

Karo metais buvo sunku gyventi, todėl iki 1942 m. dirbau Panevėžio maitinimo ir aprūpinimo žemės ūkio produktais skyriuje. Tų metų rudenį buvau įstojęs į VDU, bet dėl studentų gaudynių darbams į Reicho darbo tarnybą studijas greitai teko nutraukti. 1942 ... 1943 m. dirbau Panevėžio valstybinių ūkių inspekcijoje. Kai iš šios inspekcijos buvau atleistas, vokiečių saugumo darbuotojai mane sulaikė ir išvežė į Rusiją darbams statybos batalione. Tenai buvau iki 1944 m. pavasario. Kai mūsų dalinys buvo perkeltas į Salako miestelį netoli Utenos, tuomet pabėgau ir iki 1944 m. vasaros slapsčiausi, dirbau pas gimines. 1945 m. rudenį vėl įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių ir 1950 m. birželį, apgynęs diplominį projektą, įgijau statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Po to buvau paskirtas į Vidaus reikalų ministeriją statybos inžinieriumi. Tačiau ši ministerija neatsiuntė jokių paskyrimo dokumentų ir neatsakė į KPI užklausimo raštą. Pats buvau nuvykęs į ministeriją Vilniuje. Apie darbo sąlygas nieko nesužinojau, bet ir nebuvau atleistas. Tad susiradau darbą Statybos remonto kontoroje Kaune ir 1951 m. balandį pradėjau ten dirbti. Inžinieriaus diplomas man buvo išduotas tik 1951 m. vasarą. Po to inžinieriumi dirbau Žemės banke, Komunalinių įmonių kombinate, Statybos treste, Pramonės statybos projektavimo institute, „Orgtechstrojuje", iš kurio 1981 m. išėjau į pensiją".

Geriausias futbolininkas tarp statybininkų ir galantiškiausias kelininkas **Justas M O R K Ū N A S** štai ką rašo: „Gimiau 1928 m. sausio 12 d. Radviliškyje, ūkininkų šeimoje. Be manęs, dar augo brolis Povilas ir sesuo Adolfina. 1935 ... 1939 m. lankiau Stačiūnų pradinę mokyklą. Per vasarą

pasimokęs, 1939 m. rugpjūtį išlaikiau egzaminus į Šiaulių I gimnazijos pirmąją klasę. Čia baigiau septynias klases, o rudenį dėl karo padarinių teko persikelti į Radviliškį. Ten 1945 m. pavasarį gavau brandos atestatą.

Pasibaigus karui, įstojau į VDU Statybos fakulteto Kelių skyrių. Nepastebimai bėgo studijų metai: rengėme kursinius projektus, laikėme egzaminus. Universitete aktyviai sportavau: žaidžiau futbolą universiteto ASK rinktinėje, dalyvaudavau lengvosios atletikos varžybose. Kai futbolo rungtynėse galynėdavomės su Kūno kultūros institutu, mūsų sirgalių prisirinkdavo pilnos stadiono tribūnos! Labai mėgau lengvosios atletikos bėgimo varžybas ir net laimėjau 100 metrų rungtį Kauno studentų spartakiadoje. 1948 m. gegužės 20 d. Stačiūnų valsčiaus partorgas universitetui pranešė, kad tėvas palankus buržuazinei santvarkai, priešingas kolektyvizacijai. Tačiau kaip pagarsėjęs universiteto sportininkas likau studentu. Buvau paskirtas Kauno srities Kelių skyriaus inžinieriumi ir jau liepos viduryje atvykau į darbavietę.

1952 m. buvau pašauktas į sovietinę armiją. Kelių inžinieriumi iš pradžių dirbau Kolos pusiasalyje. Per neįžengiamus miškus teko tiesti medinių rąstų kelius, kuriuos po to užpildavome gruntu. Ten dirbau pusantrų metų. Vasaros Kolos pusiasalyje labai karštos, įkyriai puldavo muselės „muškara", o žiemą būdavo labai daug sniego (daugiau kaip metro storio) ir labai šalta. Gyvendavome palapinėse, todėl naktį plaukai kartais prišaldavo prie palapinės... Darbai, žinoma, ir žiemą nenutrūkdavo. Miškuose būdavo labai daug baltųjų meškų, bet jos nebuvo piktos ir žmonių nepuldavo.

Iš Kolos pusiasalio mūsų dalinys buvo perkeltas į Mongoliją. Ten tarnavau daugiau kaip dvejus metus: tiesėme geležinkelį nuo Ulan Batoro iki Dzamin Ude miestelio prie Kinijos sienos. Mongolijoje žiemos šaltesnės (iki – 50° C), o vasaros karštesnės (iki + 50° C). Pavasaris ir ruduo trunka tik po pora savaičių, o po to arba dideli karščiai, arba dideli šalčiai. Sniego nedaug, bet pučia stiprūs vėjai. Ulan Batoras – europietiško tipo miestas, bet labai skurdžioje Gobi dykumoje. Mongolai gyvena jurtose, o jų gyvuliai (karvės, avys, kupranugariai) lauke būna ištisus metus. Žiemą jie labai sulieseja, daug jų žūva, nes tada jie minta skurdžia žole, kurios kvadratinio metro plote yra ne daugiau kaip 6 ... 8 krūmeliai. Vasarą gyvuliai, žinoma, atkunta.

Mongolams dar labai toli iki europietiško gyvenimo. Dykumoje labai stokoja vandens, todėl vietiniai gyventojai buvo patenkinti, kai kareiviai išgręžė artezinius šulinius. Kareiviams buvo labai pavojinga draugauti su mongolų merginomis, nes po to dažnai tekdavo kreiptis į medikus... Mongolai labai džiaugėsi nutiestuoju geležinkeliu, visada jų būdavo pilni traukiniai. Gyvenome mediniuose barakuose. Žiemą kilnojamąsias krosneles

pasikūrendavome statybų atliekomis ir kupranugarių išmatomis, kurių pririnkdavo kareiviai.

1956 m. balandį baigėme tiesti geležinkelį. Aš buvau demobilizuotas ir grįžau į Lietuvą. Iki 1959 m. dirbau Kauno vykdomojo komiteto Butų eksploatacijos skyriaus viršininku, o vėliau – Kauno „Pramprojekte" ir Namų statybos kombinate inžinieriumi. 1991 m. išėjau į pensiją.

1958 m. sukūriau šeimą. Žmona Irena – mokytoja, dukra – Kauno šilumos tinklų inžinierė".

Visą gyvenimą rūpestingai kalkuliuojantis statybų išlaidas **Antanas M O T I E J Ū N A S** nešykšti draugiškų šypsnių, kolegiškų patarimų, įdomių pasiūlymų. Štai jo „išpažintis": „Esu krikštytas 1925 m. lapkričio 27 d. Ši data ir yra mano gyvenimo pradžia Biržų apskrities Pabiržės parapijos Užgulbinės kaime. Tėvai turėjo 5 ha žemės. Šeimoje dar augo sesuo Emilija (1923) ir brolis Adolfas (1930).

Keturmetę pradinę mokyklą baigiau Gulbinuose ir buvau laimingas, kad moku skaityti, rašyti ir net procentus skaičiuoti. Penktojo ir šeštojo skyrių „mokslus" tęsiau Pabiržėje. 1939 m. buvo kritinis taškas – labai norėjau toliau mokytis ir net gavau pranešimą, kad esu priimtas į Biržų gimnazijos pirmąją klasę, bet tėvai suabejojo, ar turės tiek lėšų. Tik didelio atkaklumo ir ašarų dėka pavėluotai tapau gimnazistu. Aišku, tėvams buvo labai sunku, daug ko reikėjo atsisakyti, nes butui, knygoms, uniformai, už mokslą reikėjo daug mokėti. Jau antrojoje gimnazijos klasėje pradėjau užsidirbti, mokydamas atsiliekančius mokinius ir dirbdamas spaustuvės knygrišykloje.

Prasidėjęs karas nesutrukdė toliau mokytis. 1943 metais, padedant Pabiržės valsčiaus viršaičiui, išsisukau nuo darbo tarnybos Vokietijoje. 1944 metais pasisekė atjaunėti dvejais metais ir išvengti mobilizacijos į raudonąją armiją. Šitaip 1945 m. sėkmingai baigiau Biržų vidurinę mokyklą. Karo laikotarpio sunkumai ir nepritekliai užgrūdino ir paskatino toliau mokytis. Net šiandien stebina, iš kur buvo toks didelis noras mokytis. 1945 m. tapau VDU Statybos fakulteto Statybos skyriaus studentu. Studijų metai – pats įdomiausias gyvenimo laikotarpis. Entuziastingai lankiau paskaitas, domėjausi literatūra. Didelę pagarbą jaučiau statybos disciplinų dėstytojams profesoriams K. Vasiliauskui, P. Jodelei, A. Rozenbliumui. Taigi statybos abėcėlę per penkerius metus išmokau nuo A iki Z. Dideliais sugebėjimais negalėjau pasigirti, bet kruopščiu darbu stengdavausi neatsilikti nuo pirmaujančių, nei vieno sesijinio egzamino neteko perlaikyti. Neišskiriami draugai buvome su Petru Janulevičiumi nuo gimnazijos pirmosios klasės iki šių dienų. Kurso kolegos buvo vieningi ir draugiški studijų metais ir susitikimuose kas penkeri metai, ir praėjus jau beveik 50 metų.

1950 m. pavasarį apgyniau diplominį projektą ir buvau paskirtas į VDU Architektūros katedrą asistentu, bet labai norėjau dirbti statybvietėse. Vedžiau pratybas ir laboratorinius darbus, bet kartu ruošiausi aspirantūrai Maskvos inžineriniame statybos institute. Deja, visi geri norai žlugo, kai 1951 metais buvau pašauktas į sovietinę armiją. Statėme įvairius karinius objektus, dabar niekam nereikalingus, ir tik 1962 m. dėl sveikatos buvau nurašytas į atsargą. Neturėjau teisės išvykti į užsienį, net į turistinę kelionę, nes dirbau slaptuose objektuose. Po to turėjau problemų su kariniu komisariatu, nes, grįžęs iš armijos, išdrįsau atstatyti dokumentuose tikrąją 1925 metų gimimo datą. Taip 11 metų teko išbraukti iš gyvenimo...

Kolega statybos ministras R. Sakalauskas pasiūlė padirbėti jo vadovaujamos ministerijos objektuose: Elektrėnų statybos valdyboje statėme Vievio paukščių fabriką, Vievio grūdų produktų kombinatą, Kaišiadorių klijų fabriką.

1969 m. draugų B. Avižienio ir Č. Gerliako buvau „pertemptas" dirbti į Miestų statybos projektavimo instituto Sąmatinę grupę. Pirmas rimtas darbas buvo Lietuvos operos ir baleto teatro sąmata. Dėl projekto autorės architektės N. Bučiūtės kūrybos objekto sąmatinė vertė nuo 2,7 milijono rublių išaugo iki 14,5 milijono. Teko gerokai paprakaituoti atremiant ekspertizių atakas. Kiti objektai – Valstybinis dramos teatras, Lietuvos viešbutis, Universalinė parduotuvė – buvo „lengvesni". 1985 m. išėjau į pensiją, bet su sąmatomis nesiskiriu, nes labai svarbu šiek tiek užsidirbti, kad šeima galėtų normaliai gyventi.

Labai didžiuojuosi šeima, kurią sukūriau 1964 m. , eidamas jau 39 metus. Žmona Birutė padėjo įveikti visas šeimynines kliūtis. Duktė Diana (1965) – architektė restauratorė, stažavosi JAV, ištekėjo, dabar gyvena Teksaso valstijoje, augina dukrelę Emilę (1998). Sūnus Dainius (1972) – statybos inžinierius konstruktorius. Irgi vedęs, augina sūnų Karolį (1997). Ramu, kad yra giminės tąsa, nes gyvenimo prasmė – mylėti gyvenimą, savo profesiją, šeimą, draugus. Sunkumais niekada nesiskundžiau. Dabar, kai atėjo gyvenimo saulėlydis, pagal dainos žodžius „Kas gera prisiminkime, kas bloga – lai išblės".

Šiek tiek uždaro būdo, bet visuomet optimistiškai nusiteikęs, draugiškas ir kolegiškas **Vytautas N I U N E V A** noriai su visais bendraudavo, nagrinėdavo savo studijų problemas, planuodavo ateities perspektyvas. Vytautas gimė 1927 m. liepos 2 d. Kaune. Jo tėvas Petras Niuneva, mokytojaudamas Šiluvos vidurinėje mokykloje, įstojo į Lietuvos universiteto Teisių fakultetą ir 1930 m. gavo teisininko diplomą. Pradėjęs teisininko karjerą, jis Kaune vienerius metus dirbo teismo kandidatu, o po to buvo paskirtas Vilkijos teismo teisėju. 1932 metais P. Niuneva vėl grįžo į

Kauną ir dirbo notaro pavaduotoju, advokatu. 1935 m. jis buvo paskirtas Kauno apygardos teismo teisėju ir juo dirbo iki 1940 m. birželio. SSSR okupavus Lietuvą, jis buvo išsiųstas į Panevėžį dirbti teismo tardytoju. Vytauto motina buvo taip pat mokytoja, bet 1933 m. pradėjo studijuoti VDU Gamtos-matematikos fakultete, o 1934 m. perėjo į Medicinos fakultetą. Studijas baigė 1941 m. Jai buvo suteikta gydytojos kvalifikacija.

Vokiečių okupacijos metais Vytauto tėvai išvyko į Šiluvos valsčiaus Kušeliškės kaimą. Čia motina dirbo gydytoja, o tėvas padėdavo broliui ūkininkauti. Vytautas tada pradėjo mokytis Raseinių gimnazijoje. Per karą ši gimnazija buvo sugriauta, todėl 1944 metų rudenį jis lankė jos aštuntąją klasę Betygaloje. Čia Vytautas dar ir mokytojavo suaugusiųjų gimnazijoje. 1945 m. liepos 24 d. gavęs brandos atestatą, jis grįžo pas tėvus, kurie nuo 1944 m. rudens jau dirbo Kaune: tėvas – Darbo rezervų valdybos Mokymo skyriaus inspektoriumi, motina – Higienos instituto Bakteriologijos skyriaus vedėja.

1945 m. rudenį Vytautas pradėjo studijuoti VDU Statybos fakulteto Statybos skyriuje. Sėkmingai susidorodamas su visomis studijų problemomis, jis pamečiui žengė iš kurso į kursą.

Darbo rezervų valdybai išsikėlus į Vilnių, Vytauto tėvas 1946 metais pradėjo dirbti VDU Darbininkų ir valstiečių parengiamuosiuose kursuose matematikos mokytoju, bet 1946 m. spalio 12 d. staiga mirė. Dar vienas smūgis Vytautui buvo Betygalos LKP (b) komiteto 1949 m. gegužės 23 d. pranešimas universitetui, kad P. Niuneva turėjo dvarą, kuriame esanti įkurta MTS. Tai raštu paneigė Kauno prokuroras J. Inčiūra, kuris asmeniškai pažinojo Niunevų šeimą, todėl Vytautui universitete nebuvo taikomos jokios sankcijos.

Baigęs studijas, Vytautas buvo paskirtas į Komunalinio ūkio ministerijos Klaipėdos valdybą, bet dėl plaučių TBC gydymo į Klaipėdą neišvyko ir 1951 m. sausio 15 d. KPI rektorių paprašė išduoti universiteto diplomą. Iš pradžių Vytautas dirbo inžinieriumi namų valdyboje, o 1951 ... 1953 m. Lietuvos MA Fizikos bei technikos institute jaunesniuoju mokslo bendradarbiu. Po to jis darbavosi projektavimo institutuose konstruktoriumi, Požeminių darbų tresto vyriausiuoju darbų vykdytoju, „Kauno statybos" Gamybos skyriaus viršininko pavaduotoju. Vis dėlto neigiamą įtaką Vytauto darbo karjerai turėjo pakartotinis kaltinimas (1962), kad jis esąs dvarininko sūnus.

„Mūsų tėvas buvo šviesus žmogus, į kurį sunkią valandą kreipdavomės ne tik mes, bet ir visa giminė. Ir visada visi sulaukdavome dėmesio, pagalbos arba protingo patarimo. Atsimename vieną mėgstamiausių tėvo posakių: „Padaryk mane visažinančiu, o aš tave – turtingu!",– prisimena Vytauto dukros Rima ir Vitalija.

Vytautas Niuneva mirė 1986 m. birželio 19 d., o 1991 m. vasario 19 d. į Niunevų šeimos amžinojo poilsio vietą Kauno Eigulių kapinėse atgulė ir Vytauto žmona Irena.

„Vytautas suvaidino lemiamą vaidmenį mano gyvenime",– prisimena kurso draugas Kazys Blaževičius. „1953 m. vasarį sutikau Vytautą Laisvės alėjoje. Jis pasiskundė, kad mokslo darbas jo nevilioja ir norįs ištrūkti iš Fizikos bei technikos instituto Statybos sektoriaus. Sektoriaus vadovas docentas F. Bielinskas sutinkąs Vytautą atleisti su sąlyga, jeigu vietoj savęs pasiūlys kitą darbuotoją. Po poros dienų tuo kitu darbuotoju tapau aš. Esu dėkingas atsitiktinumui, kad sutikau Vytautą, ir nuo tada mano gyvenimas pakrypo svajotąja linkme".

Aukštas, lieknas, geraširdis, draugiškas **Povilas N O R K U S** buvo maloniai sutinkamas visų, visada nuoširdžiai talkino kolegoms. Povilas gimė 1922 metų balandžio 18 dieną Raseinių apskrities Kelmės valsčiaus Padvarningų kaime. Tėvai turėjo tik 11 ha žemės, todėl išauginti šešis vaikus buvo nelengva. 1931 m. Povilas pradėjo lankyti Nemakščių valsčiaus Žalpių pradinę mokyklą ir po trejų metų ją baigė. Didelei šeimai duoną tekdavo užsidirbti ir kitur. Povilas, ganydamas pasiturinčio ūkininko bandą, pats pasiruošė ir 1935 m. išlaikė egzaminus į Kelmės gimnazijos antrąją klasę. Nors nebuvo stiprios sveikatos, bet sėkmingai žengė iš klasės į klasę ir 1941 m. gavo brandos atestatą.

Prasidėjus karui, Povilas gyveno tėvų namuose, o vasarą Šiauliuose baigė mokytojų kursus ir mokytojavo Kelmės valsčiaus Šaudininkų, o po vienerių metų – Kupriškių pradinėse mokyklose. 1942 m. VDU rektoriui Povilas įteikė prašymą priimti jį studentu į Statybos fakultetą. Tačiau jo prašymas buvo atmestas, nes Povilas nenuvyko į Reicho darbo tarnybą. Sovietų Sąjungai vėl okupavus Lietuvą, jis dirbo Budų apylinkės skaityklos vedėju.

Nuslinkus frontui į Vakarus, Povilas dėl TBC nebuvo pašauktas į sovietinę armiją. Nors jis 1945 m. rugsėjį ir įstojo į VDU, bet po to dar gydėsi Alytaus TBC ligoninėje ir 1946 m. universitetui pateikė ligonlapį. Nenorėdamas atsilikti, Povilas ypač atkakliai studijavo visas disciplinas ir 1950m. birželį sėkmingai apgynė diplominį projektą. Baigęs studijas, Povilas pradėjo dirbti Statybos ministerijos Pirmajame statybos treste Vilniuje darbų vykdytoju. Čia dirbo ketverius metus, o vėliau iki pat pensijos – „Pramprojekte" Vilniuje.

Povilas mirė 1995 m. balandžio 14 d. Palaidotas Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Vienintelis tarp kurso draugų po studijų dirbęs toje pat darbavietėje, pavyzdingas dėstytojas ir šeimos tėvas, visą gyvenimą propagavęs inžinierių kelininkų vienybę, turįs didelį autoritetą tarp kelių srities specialistų ir jų mėgiamas **Evaldas P A L Š A I T I S** prisimena: „Gimiau 1923 m. vasario 18 d. Panevėžyje, tarnautojų šeimoje. Tėvas Leonas buvo matininkas. Jis mirė jaunas: tada aš buvau tik šešerių metukų. Augindama dukterį Aldoną ir mane, mama vertėsi sunkiai, bet stengėsi mus mokyti. Panevėžyje lankiau pradinę mokyklą, o vėliau mokiausi ir gimnazijoje. 1941 metais abitūros egzaminai buvo labai įtempti, nes per juos kelis klasės draugus su tėvais NKVD ištrėmė į Sibirą.

1941 m. rudenį įstojau į VDU Mechanikos fakultetą. Dar mokydamasis gimnazijoje domėjausi aviacija (buvau sklandytojas), dėl to ir pasirinkau šią specialybę. Pirmieji studijų metai buvo labai sunkūs. Gyvenau nešildomame bendrabutyje, todėl rašalą ir parkerį pasiimdavau į lovą, nes bijojau, kad neužšaltų. Nebuvau itin stropus studentas, bet su užduotimis šiaip taip susidorodavau.

1943 m. vokiečių okupacinė valdžia uždarė universitetą ir išvaikė studentus. Aplenkdamas kelyje buvusius vokiečių kontrolės postus, pėsčias parėjau iš Kauno iki Ramygalos. Kad nepakliūčiau į vokiečių kariuomenę, pradėjau dirbti kelio meistro padėjėju Joniškėlio ... Žeimelio siaurojo geležinkelio ruožo kelio distancijoje. Čia ir prasidėjo mano – kelių specialisto – karjera.

1944 m. Lietuvą vėl okupavus sovietams, pradėjau dirbti Biržų kelių eksploatacijos valdyboje kelio meistru. Tada labai trūko specialistų, turinčių bent kokį techninį išsilavinimą, o aš jau buvau dirbęs tiesiant siaurąjį geležinkelį, be to, dar buvęs studentas, todėl mane paskyrė vyresniuoju kelio meistru. Tada aš, antrąjį kursą pradėjęs studentas mechanikas, suprojektavau bent penkis medinius tiltus ir vadovavau jų statybos darbams. Išduosiu paslaptį: man padėjo iš ruso karininko gauta knyga „Karo tiltai" (rusų kalba). Ją turiu ir dabar.

1945 m. tęsiau studijas VDU, bet jau Statybos fakultete. Teko pradėti nuo pirmojo kurso, nes Kaune paliktą studijų knygelę pradangino mano bičiulis K. Cijūnėlis, pasitraukęs į Vakarus. Dekanato archyve radau tik matematikos pirmosios dalies ir piešimo bei braižybos egzaminų lapelius. Labai pasipiktinau matematikos dėstytoju J. Matulioniu, kuris, pažiūrėjęs į jo paties pasirašytą egzaminų lapelį, šyptelėjęs pasakė: „Jeigu kartą išlaikei, tai išlaikysi ir antrą kartą, – reikės tik šiek tiek pakartoti". O man teko labai daug mokytis, nes per dvejus metus buvau primiršęs matematiką.

Pirmųjų pokario metų studijos buvo nelengvos. Sėdėdavome su paltais šaltose auditorijose. Dėstytojai per paskaitas taip pat būdavo su paltais, o doc. J. Kiškinas – net su aukšta karakulio kepure! Nebuvo ir norma-

lių suolų, nes vokiečiai juos sunaikino arba sukūreno. Tačiau buvo sunku tik pirmaisiais metais, nes vėliau auditorijose buvo šilčiau, jau atsirado ir suolai.

1944 m. vedžiau. Žmona Emilija – medicinos sesuo, Pasvalio rajono pasiturinčio ūkininko Jono Talkevičiaus dukra. Kartu gyvename jau 55 metus ir neblogai sutariame. Sulaukėme dviejų vaikų. Mūsų pirmagimis Ramūnas (1948) – habilituotas technikos mokslų daktaras, profesorius, VGTU Transporto vadybos katedros vedėjas. Marti Vita – architektė. Džiaugiamės dviem anūkais – Ramune ir Vyčiu. Ramunė baigė KKI, bet mokytojauti nepanoro ir dirba Lietuvos avialinijų stiuardese. Vytis, baigęs vidurinę mokyklą, dirba aerodrome ir neakivaizdžiai studijuoja VGTU. Dukra Rasa (1959) – kelių inžinierė, žentas Rimas – inžinierius santechnikas. Kurį laiką abu dirbo pagal specialybę, bet, pamatę, kad neįmanoma galą sudurti su galu, ėmė verstis komercija. Jie dirba daug, ir jiems sekasi. Augina vaikus Eglutę ir Žilviną (abu dar moksleiviai).

Baigęs studijas, likau dirbti asistentu Kelių katedroje. Iš pradžių tikrai buvo sunku. Pirmaisiais darbo metais turėjau net 38 savaitines akademinių studijų valandas. Bet buvau dar jaunas ir su tokiu nemažu krūviu, labai geranoriškai katedros bendradarbių padedamas, neblogai susidorodavau (bent man taip atrodė). Neapsakomai džiaugiausi, kai po didelių vargų pavyko gauti pirmuosius laboratorinius prietaisus bitumui tirti. Taigi aš pirmasis, padedamas vyresniojo laboranto V. Jasulaičio, turėjau garbės 1951 m. vesti pirmuosius kelių tiesimo medžiagų disciplinos laboratorinius darbus.

Doc. J. Kiškino paragintas, 1954 m. įstojau į neakivaizdinę aspirantūrą Maskvos automobilių ir kelių institute (MADI). Darbui vadovavo nuostabus žmogus, labai pamėgęs lietuvius prof. V. Babkovas. Disertaciją 1961 metais apgyniau Kijeve. 1963 m. tapau docentu.

Prisimenu labai šviesias to laikotarpio asmenybes – profesorius K.Baršauską, S. Vabalevičių, B. Petrulį, docentą M. Remišauską ir kitus. Dirbdamas katedroje, sutikau daug puikių žmonių, su kuriais buvo malonu bendrauti. Prisimenu profesorius J. Šimkų, J. Kivilšą, S. Roką, katedros docentus K. Sakalauską, A. Juzėną, savo grupės draugą L. Vidugirį, jaunuosius specialistus K. Skerį, A. Laurinavičių, K. Petkevičių ir kt. Malonu, kai buvę mano studentai, dabar kelių inžinieriai, užimantys aukštus postus, pasidžiaugia, kviečia apsilankyti, o kartais ir mane aplanko.

Mane dažnai klausia, ar aš nesigailiu pasirinkęs kelininko ir dar dėstytojo profesiją. Tvirtai galiu pasakyti,– jeigu gyvenčiau iš naujo, vėl rinkčiausi tą pačią profesiją. Labai didžiuojuosi tuo, kad sovietiniais laikais išlikau nepartinis, nors buvo daug kartų siūloma. Žinoma, tai pakenkė karjerai, bet aš jos ir nesivaikiau. Džiugu, kad prisidėjau ruošiant 1350

inžinierių kelininkų, vadovavau 167 diplomantų darbams, dviems sėkmingai apgynusiems disertacijas aspirantams, parengiau apie 190 mokslo darbų, kurių daugiau kaip 140 paskelbti spaudoje. Esu knygų „Žemės darbai statyboje" (1961), „Kelių tiesimas", I ir II d. (1967, 1972), „Kelių eksploatacija" (1990), „Automobilių kelių terminų aiškinamasis žodynas" (1995), „Kelių katedrai 75" (1997), „Lietuvos automobilių kelių eksploatacijos tobulinimas"(1977), „Automobilių kelių žiemos tarnybos problemos" (1990) autorius ir bendraautoris. Parašiau 37 straipsnius „Lietuviškajai tarybinei enciklopedijai" ir aštuonias metodikos knygeles studentams. 1999 m. iš spaudos išėjo „Automobilių kelių projektavimo" knyga, kurią parengėme kartu su docentu L. Vidugiriu.

Stažavausi Maskvos, Kijevo, Talino ir kitose aukštosiose mokyklose bei institutuose. Aplankiau JAV, Vokietiją, Lenkiją, Siriją, buvusios Sovietų Sąjungos respublikų sostines bei kraštus. Šiose išvykose padariau keletą tūkstančių spalvotų skaidrių, kurias dažnai naudojau per paskaitas studentams ir visuomenei.

Nuo 1994 m. rudens esu pensininkas, bet aktyvaus darbo nenutraukiau – rašau knygas ir straipsnius. Paskutinis iš jų – „Pirmasis Nepriklausomoje Lietuvoje nutiestas plentas – „Žemaičių plentas" (1998)".

Jeigu manęs kas paklaustų, kuo labiausiai džiaugiuosi, atsakyčiau – atgautąja Tėvynės laisve!"

Visuomet kurso draugų apsupta, švytinti jaunatvišku žavesiu ir pavasariška nuotaika, noriai besidalijanti studijų įspūdžiais ir įvairių disciplinų konsultacijomis **Nijolė P I L K A U S K A I T Ė (Dackevičienė)** buvo tarsi švyturys, skatinantis jaunuolius koreguoti savo šnekamąją kalbą, būti atidžiais ir galantiškais. Savo gyvenimo kelią Nijolė apibūdina šitaip: „Gimiau 1926 m. lapkričio 7 d. Utenoje, o vaikystę praleidau tėvų ūkyje Utenos valsčiaus Nemeikšių kaime. 1933 m. pradėjau lankyti Utenos pradinę mokyklą ir, ją baigusi, 1939 m. rudenį įstojau į Utenos gimnaziją. Tada jau tik vasarą džiaugdavausi tėviškės namų jaukumu, nepamirštamais laukais ir pievomis. 1945 m. birželio 27 d. gimnazijoje baigėsi egzaminai, ir gavau brandos atestatą.

Dar vaikystėje domino tėviškės statybos, todėl nutariau studijuoti vyrišką specialybę ir 1945 m. vasarą įteikiau prašymą VDU rektoriui priimti mane studente į Statybos fakulteto Statybos skyrių. Studijavau sėkmingai ir ramiai. Tačiau 1947 m. Utenos vykdomojo komiteto pirmininkas ir LKP rajono sekretorius raštu rusų kalba universitetui pranešė, kad „studentės N. Pilkauskaitės tėvas Smetonos valdžios metais buvo konsulas Italijoje ". Rektorius užrašė rezoliuciją: „Išsiaiškinti!" Tačiau jokių sankcijų nepatyriau. 1949 metų gegužės 19 d. universitetui raštu vėl pranešta, kad

„N. Pilkauskaitės tėvai išbuožinti ir 1949 m. kovo mėnesį išvežti už Lietuvos ribų. Kad tėvas buvęs Lietuvos konsulas Italijoje, N. Pilkauskaitė neigia". 1949 m. rugsėjo 28 d. Utenos rajono vadovai universitetui vėl rašo: „N. Pilkauskaitės tėvas buvo Respublikinės kelių valdybos narys, žemės savo ūkyje nedirbo, o Smetonos ir vokiečių laikais nuolat laikė samdinius". Tėvas, žinoma, nebuvo joks diplomatas, bet vis dėlto buvo išvežtas į Sibirą.

Baigusi studijas, 1950 m. rugsėjo 1 d. pradėjau dirbti Kauno srities Komunalinio ūkio skyriuje, iš pradžių inžiniere, vėliau – skyriaus viršininke. Nuo 1951 m. vasaros dirbau Žemės ūkio, Miestų ir kaimų, vėliau Miestų statybos projektavimo institute Kaune, o 1963 m. buvau perkelta į Vilniaus miestų projektavimo institutą. 1982 m. vasario 14 d. tapau Komunalinio ūkio ministerijos Vandentiekio ir kanalizacijos gamybinio susivienijimo vyriausiąja specialiste. 1988 m. liepos 15 d. buvau pakviesta dirbti ekspertizės vadove į „Projektų ekspertizės valdybos" valstybinę įmonę, kurioje dirbu ir dabar. Teko atlikti Būtingės naftos terminalo, Genčių naftos gavyklos komplekso Kretingoje ir kitų projektų ekspertizes. Daugelio projektų technologiniams procesams naudojami Vakarų valstybių firmų įrenginiai, todėl gamybos klausimais lankiausi Olandijoje, Danijoje, Švedijoje, Anglijoje, Prancūzijoje (jau net du kartus grožėjausi Paryžiaus Monmartru, Eifelio bokštu, Luvro muziejumi ir daugybe kitų įdomybių)".

— Tikras sūduvis iš Smaluotnugarių krašto, didelis optimistas, su visais nuoširdžiai bendraujantis **Vaclovas PRANAITIS** pasakoja: „Gimiau 1927 metų kovo 2 dieną Marijampolės apskrities Kazlų Rūdos valsčiaus Kajackiškių kaime. Tėvai, Magdalena ir Jonas Pranaičiai, turėjo 7,5 ha smėlėtos žemės. Pro sodybą vingiavo vieškelis ir geležinkelis, o už jų – vaiko akimis didelė, plati upė Pilvė. Mūsų sodyboje vykdavo Šalniškės seniūnijos susirinkimai, o žiemą troboje – miško varžytinės. Tad su sesute Birute prisiklausydavome visko, tiesiog mokėmės iš gyvenimo.

Lankiau Armališkių pradinę mokyklą, kuri buvo tik už pusantro kilometro nuo namų ir tilpo kaimyno trobos viename gale. Mus mokė mokytojas J. Gvazdinskas. Jį mėgo ne tik mokiniai, jų tėvai, bet ir visi apylinkės gyventojai. Mokytojo iniciatyva vykdavo gegužinės, vaidinimai ir vakaronės. Pradinę mokyklą baigiau 1938 metais, kai Lietuva šventė Nepriklausomybės dvidešimtmetį. Pasodinome prie mokyklos jubiliejinį ąžuoliuką. Visi gavome po labai gražią Kazio Binkio knygą „Naujoji Lietuva" su Prezidento A. Smetonos ir švietimo ministro J.Tonkūno faksimilėmis, mokytojo J. Gvazdinsko ir apskrities mokyklų inspektoriaus J. Jarumbavičiaus parašais. Ši knyga ir dabar puošia mano knygų lentyną.

Penktąjį ir šeštąjį skyrius lankiau Kazlų Rūdoje. Kasdien rytą su kaimo vaikais traukdavome penkis kilometrus per girią, o po pamokų vėl

grįždavome pėstute namo. Žiemą į mokyklą važinėjome automatrisa. Čia, miestelyje šalia geležinkelio stoties, mokytis mums buvo gera ir įdomu, nes vandens prisipilti sustodavo net ir tarptautiniai traukiniai. Atmintin giliai įstrigo 1939 metų kovo pabaiga, kai vieną rytą mūsų gerbiamas mokytojas S. Grigaitis įėjo į klasę su karine uniforma, labai nusiminęs, giliai susimąstęs, ir pasakė, kad šiandien pamokų nebus, nes Vokietija pareikalavo atiduoti Klaipėdą. Laukiama Lietuvos vadovybės sprendimo. Mums pasidarė baisu. Juk gali kilti karas.

Mokantis šeštajame skyriuje (1939 m.), jau pačią pirmąją mokslo metų dieną žmonių lūpose skambėjo žodis „karas". Ir netrukus Kazlų Rūdos geležinkelio stotyje pamatėme pirmuosius karo pabėgėlius ir internuotus lenkų kareivius bei karininkus. Spalį buvo grąžintas Lietuvai Vilnius, kurio ilgus metus ilgėjosi mūsų tėvai. Džiaugėmės visi kartu ir svajojome apie pirmąją kelionę į Vilnių, į Gedimino pilį. Tačiau žmonės nuogąstavo. Mat tuo pat metu į Lietuvą buvo įvestos Sovietų Sąjungos karinės įgulos.

Dar viena įdomi detalė, susijusi su Kazlų Rūda. Po daugelio metų teko viešėti Kanadoje, Pasaulinėje Monrealio parodoje „Expo – 67". Lankydamasis lietuvių išeivių šeimoje, susitikau buvusį Kazlų Rūdos geležinkelio stoties viršininką A. Žukauską, kuris man papasakojo, kaip jam 1940 metų vasarą teko palydėti iš Vokietijos į Kauną grįžtantį pirmos klasės vagone Augustiną Voldemarą. Mano pašnekovas sakė, jog negalįs niekaip suprasti, kodėl tokiu neaiškiu (pavojingu) metu jis vyksta į Kauną, ramiai skaitydamas prie vagono lango kažkokią knygą. Kaune jį pasitiko du valdininkai, kurie A. Žukauskui padėkojo už palydą. Jam neišpasakytai buvę gaila A. Voldemaro.

Iš mokyklos išėjau gerokai ūgtelėjęs, šio to išmokęs ir sužinojęs. Tėvai išleido mane mokytis į Marijampolės Rygiškių Jono gimnaziją. Kasdien 20 kilometrų iš Bebruliškės stotelės į Marijampolę važinėjau automatrisa. Karo metais, kai nebevažinėjo keleiviniai traukiniai ir automatrisos, teko nuomotis kambariuką ir šeštadieniais po pamokų į tėviškę važiuoti dviračiu arba eiti pėsčiomis.

Sunkus buvo laikmetis, bet mes mokėmės. Gimnazijos vadovybė ir visi mokytojai visomis išgalėmis stengėsi apsaugoti mokinius nuo įvairiausių pavojų, darė viską, kad gaivališkai neprasiveržtų okupantams priešiškos nuotaikos ir nebūtų nereikalingų aukų.

Daug pergyvenimų visiems suteikė 1942 m. gegužės 13 dieną jaunimo organizuota demonstracija. Tą dieną į Reicho transporto tarnybą turėjo būti išvežta iš kareivinių apie 500 Suvalkijoje sugaudytų vyrų. Gerai prisimenu, kai, atėjęs rytą į gimnazijos kiemą, sutikau moksleivius, skubančius iš jo. Jie aiškino, kad pamokos prasidės vėliau, o dabar reikia knygas palikti klasėje ir rinktis prie kareivinių. O ten jau buvo susirinkę su-

gaudytų vyrų tėvai, artimieji, daug moksleivių, miesto ir apylinkių gyventojų. Ištisa minia! Skambėjo patriotinės dainos, šūksniai, girdėjosi motinų ir mylimųjų aimanos. Nežiūrint policininkų pastangų, minia su trispalve patraukė į miesto centrą. Buvo norima karo komendantui įteikti memorandumą, kad sugautieji vyrai būtų paleisti. Priartėjus miniai prie komendantūros, pasigirdo griausmingas kulkosvaidžio tra-ta-ta. Žmonės išsigando ir išsiskirstė.

Be galo sukrėtė visus mokinius žinia, kai 1943 metų kovo 16 dieną gestapas staiga suėmė mūsų gimnazijos direktorių A. Januševičių, kūno kultūros mokytoją L. Puskunigį, tėvų komiteto pirmininką J. Budrį, mergaičių gimnazijos direktorių, buvusį mūsų klasės matematikos mokytoją Z. Masaitį. Jie atsidūrė Štuthofo koncentracijos stovykloje. Gyvas liko tik L. Puskunigis, kuris po karo buvo ištremtas į Sibirą. Jo nepalaužė net Štuthofo ir Sibiro kančios, jis liko kilniaširdis ir dvasiškai stiprus.

Buvome dar labai jauni ir nepatyrę, ne visuomet sugebėdavome įvertinti padėtį, nuspėti, kas laukia mūsų ir mūsų mokytojų ir kas bus pasibaigus karui, ką likimas žada už įsitikinimus ir taurias idėjas. Su didžiausia pagarba prisimenu mokytojus S. Gecevičiūtę, L. Puskunigį, V. Juronį, V.Bazilevičių, J. Kamaitį, L. Klemą, Z. Masaitį, V. Brazdžių. Tai jie, negailėdami jėgų, audringais ir sunkiais karo metais dalijo mums mokslo žinias, skleidė gilias humaniškumo idėjas, ugdė Tėvynės meilę, mokė įveikti įvairias gyvenimo kliūtis, vedė doros keliu.

Su didžiuliu dvasiniu polėkiu mus mokė lietuvių kalbos ir literatūros, taip pat lotynų kalbos klasės auklėtojas Vincas Bazilevičius. Jo aiškus, skambus balsas, pabrėžtinai pasakytas žodis, sakinys, gilioje mintyje paslėpta potekstė žadino mūsų protus, vertė mąstyti. Jo žmogiškas orumas, savigarba, ištikimybė kilniems idealams ugdė mumyse žmogiškas savybes. Jis stebino mus žinių gausa, atmintimi. Sibiro lageriuose jam teko būti kartu su poetu A. Miškiniu. Jis padėjo išsaugoti poetui psalmes – jas išmoko mintinai. Grįžęs iš Sibiro, jis deklamuodavo šias psalmes kaip talismaną per televizijos laidas ir mūsų susitikimus.

Buvo likę dveji metai mokytis, kai mes su klasės draugu Algirdu Šatu sumanėme baigti dvi klases per vienerius metus. Išsiaiškinome, kad abitūros egzaminus galima laikyti eksternu, tik reikia mokyklos vadovybės sutikimo. Pradėjome nuo klasės auklėtojo J. Kabelkos. Per pertrauką paprašėme sutikimo nutraukti mokslą ir savarankiškai ruoštis pavasarį laikyti abitūros egzaminus eksternu. Jis šypsodamasis pareiškė, kad savo gyvenime sutikęs nemažai avantiūristų, todėl labai nesistebi mūsų pasirinkimu ir neprieštaraus, jeigu su tuo sutiks gimnazijos inspektorius. Juo buvo ilgametis mūsų matematikos ir fizikos mokytojas L. Klemas. Jis priėmė mus savo bute. Išgirdęs mūsų apsilankymo tikslą, jis pakilo nuo pie-

tų stalo, pakėlęs akinius virš kaktos, truputį pamąstė ir, žvelgdamas pro langą į aukštų medžių viršūnes, sutiko leisti laikyti egzaminus eksternu tik su ta sąlyga, jeigu nestudijuosime specialybių, kur dėstoma matematika. Mes su tuo pasiūlymu lengvai sutikome, sėkmingai išlaikėme abitūros egzaminus ir gavome brandos atestatus.

Mūsų laukė jau naujas gyvenimo etapas. Mokytojų seminarijoje pamačiau kvietimą mokytis kaimo mokytojų rengimo kursuose Kaune. Į juos ir įstojau. Tačiau rūpėjo ir universitetas. Išsiaiškinau sąlygas ir nusprendžiau stoti į VDU Statybos fakulteto Kelių skyrių. Atsimenu, per stojamuosius egzaminus fiziką laikiau pas prof. K. Baršauską, su kuriuo vėliau teko daug bendrauti. Tačiau į universitetą manęs nepriėmė, nes nepateikiau brandos atestato. Mat, norint atgauti jį iš mokytojų kursų, reikėjo švietimo ministro leidimo. Tokių kursantų buvo net septynetas. Tuomet aš pirmą kartą pamačiau Vilnių. Švietimo ministras J. Žiugžda mums leidimo taip ir nedavė, motyvavęs, jog trūksta kaimo mokytojų. Mus išgelbėjo ministro sekretorė. Ji patarė nenusiminti ir atvykti pirmadienį, kai ministras bus išvykęs į VDU imatrikuliacijos aktą. Tuomet ministro pavaduotoja M. Meškauskienė tikriausiai patenkinsianti mūsų prašymą. Taigi, pasinaudoję gerosios sekretorės patarimu, mes tapome VDU studentais.

Pirmajame kurse mokėmės 27 būsimieji kelių inžinieriai. Mūsų mokymo planuose buvo numatyta rengti plataus profilio inžinierius, kad mokėtume projektuoti, tiesti ir eksploatuoti automobilių kelius ir geležinkelius. Studijuoti buvo nelengva. Trūko popieriaus. Užrašus rašėme kontorų knygų, išmėtytų karinių dokumentų antrojoje lapo pusėje. Laisvu nuo studijų ir atostogų metu padėdavome universitetui remontuoti auditorijas, baldus, pastatus, ruošti žiemai kurą, maisto atsargas valgyklai. Kai kuriems mūsiškiams teko saugoti vokiečius belaisvius, kurie VDU Fizikos fakulteto rūmų griuvėsiuose rinko ir valė plytas, dėjo jas į rietuves. Šios plytos buvo naudojamos universiteto pastatams remontuoti. Rytais anksti eidavome į Aleksote esančią belaisvių stovyklą, imdavome į rankas ginklą ir kartu su italais antifašistais konvojuodavome juos į darbo vietą, o vakare – atgal į stovyklą. Pietaudavome su belaisviais iš vieno katilo.

Mums dėstė Lietuvos technikos ir mokslo pasaulyje žinomi profesoriai J. Dalinkevičius, P. Jodelė, K. Sleževičius, K. Vasiliauskas, statybinių konstrukcijų specialistai V. Ražaitis ir A. Rozenbliumas. Kelių tiesimo ir eksploatavimo disciplinas dėstė, kursiniams projektams, mokomosioms ir gamybinėms praktikoms vadovavo docentas J. Kiškinas, dėstytojai V.Krikščiūnas, V. Likevičius, S. Lukošiūnas ir A. Gudanecas. Juos mes gerbėme už meilę mūsų mokslo sričiai, specialybei, pedagoginį meistriškumą, taktą ir pagarbą studentams.

1947 metais, per vasaros atostogas, su V. Močiekumi dirbau Kelių katedros organizuotoje ekspedicijoje Lietuvos respublikinės reikšmės keliams inventorizuoti. Taip mudu ant universiteto „polutorkės" sparnų pravažiavome daugeliu Lietuvos kelių. Sunkvežimiui sustojus kas puskilometris, mes nušokdavome nuo sparnų ir vienas žvyrkelio ašyje, o kitas už griovio iškasdavome duobeles ir išmatuodavome kelio dangos ir grunto sluoksnio storį už griovio. Paimdavome kelio dangos, sankasos grunto pavyzdžius ir atiduodavome kėbule sėdintiems dėstytojams S.Lukošiūnui, V.Likevičiui ir A. Gudanecui. Jie užrašydavo visus duomenis atitinkamuose žurnaluose. Be to, tyrėme ir aprašėme visus esančius trasoje karjerus. Sukauptą medžiagą dėstytojai naudojo mokslo tyrimams. Mes abu gerai susipažinome su istoriniais Lietuvos keliais, įvairių regionų gruntais ir geomorfologija. Sutikome daug įdomių Lietuvos žmonių, pažinome įvairių etnografinių rajonų žmonių buitį ir papročius.

Pirmą gamybinę praktiką atlikau Prūsijoje, Gumbinės ... Įsručio geležinkelio ruože. Tuomet šio krašto geležinkeliai priklausė Lietuvos geležinkelių valdybai. Ten važiuodavau Maskvos ... Karaliaučiaus traukiniu ant pašto vagono laiptelių. Teko dirbti darbininku, vėliau brigadininku dubleriu. Remontavome pagrindinę magistralę, vėliau ardėme Gumbinės ... Tilžės dvivėžio geležinkelio vieną kelią. Tada tose vietovėse dar gyveno nemažai vokiečių, o kartais sutikdavome senyvų moterų, kurios dar mokėjo lietuviškai. Vienoje stotelėje netoli Tilžės ant stoties rūmų puikavosi dar ir lietuviškas užrašas – Žilinai.

Antrąją gamybinę praktiką atlikau su Justu Morkūnu Lietuvos geležinkelių kelio mašinų stotyje. Čia susipažinome su mechanizuotu balasto prizmės rengimu ir remontu. Dirbome balastuotuvu, traukiamu lokomotyvo, beveik visuose Lietuvos geležinkelių ruožuose. Jame ir gyvenome. Vieną kartą, važiuodami iš Viduklės į Radviliškį, patyrėme avariją. Lokomotyvui dar nepravažiavus iešmų, pora jo kairės pusės ratų nusprūdo nuo bėgių. Šioje judrioje magistralėje sustojo traukinių eismas. Labai greitai į įvykio vietą atvažiavo milžiniški geležinkelio kranai iš Radviliškio, sulėkė Lietuvos geležinkelių vadovybė, milicija. Galingi kranai mosavo ilgomis strėlėmis, bet negalėjo pajudinti lokomotyvo iš vietos. Pagaliau iš Radviliškio drezina atvažiavo darbininkų brigada. Jie ramiai, nesikarščiuodami ir atlikdami tikslius judesius, kaišiojo po ratais įvairias medines trinkeles, lenteles, pleištus. Naudojo paprasčiausius kėliklius (domkratus). Ir taip pamažu lokomotyvo ratus pakėlė ant bėgių. Mums prikabino kitą lokomotyvą, ir tęsėme pradėtą darbą. Aš tuomet pamačiau, kad žmogaus sumanumas bei įgūdžiai kartais pranoksta ir galingiausią techniką.

Temą diplominiam projektui pasirinkau iš geležinkelių srities. Šeštokų ... Alytaus ruožui turėjau tam tikrų sentimentų. Savo akimis mačiau šį

geležinkelio ruožą išardžiusį dviejų lokomotyvų traukiamą milžinišką kablį. Atlikę juodą darbą, piktadariai skubėjo pro mano tėviškę į Kazlų Rūdą. Parengiau ir apgyniau diplominį projektą pažymiu "labai gerai". Esu labai dėkingas ilgamečiam Kelių katedros vedėjui šviesios atminties doc. J.Kiškinui už vertingus patarimus ir nuoširdų vadovavimą rengiant šį projektą. Baigęs studijas, tikru geležinkelininku netapau. Pusantrų metų dirbau Kelių katedros vedėjo doc. J.Kiškino asistentu. Būsimus geležinkelininkus mokiau projektuoti geležinkelio sankasą, nustatyti jos stabilumą, vadovavau gamybinei praktikai Gorkyje, Kirove, Asbeste (Rytų Urale), Ordžonikidzėje (Šiaurės Kaukaze).

1951 metais įstojau į aspirantūrą KPI Inžinierinės geologijos katedroje. Vadovaujamas iškilaus Lietuvos geologo prof. M. Kaveckio, tyrinėjau karstinių procesų išplitimą Šiaurės rytų Lietuvoje ir jų inžinierinę svarbą. Sudariau paviršinių karstinių formų išplitimo žemėlapį, tyrimo rezultatus paskelbiau spaudoje. 1954 ... 1956 m. dirbau vyresniuoju dėstytoju, o 1956 metų kovo pradžioje buvau pakviestas dirbti Hidrotechnikos fakulteto dekano doc. V. Klimavičiaus pavaduotoju. Dekanas buvo mūsų dėstytojas, labai darbštus, nuoširdus, pareigingas žmogus, tikras studentų bičiulis. Dirbdamas su šviesios atminties doc. V. Klimavičiumi ir gerbiamu KPI rektoriumi prof. K. Baršausku, praėjau puikią vadybos ir demokratijos mokyklą. Tai man labai padėjo tolesniame darbe.

1959 metais, prof. K.Baršauskui pasiūlius, buvau paskirtas Lietuvos valstybinio aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo komiteto pirmininko V. Kuzminskio pavaduotoju (nuo 1966 metų ministro H. Zabulio pavaduotoju). Pasitelkus mokslininkus ir specialistus, man teko kurti vieningą Lietuvos aukštųjų mokyklų ir technikumų valdymo, specialistų rengimo ir mokslo tyrimų organizavimo sistemą, nubrėžti jos darbo gaires ir principus, perimti visas aukštąsias mokyklas ir technikumus iš sąjunginių ir respublikinių žinybų. Subūrus kūrybingą ir iniciatyvų ministerijos darbuotojų kolektyvą, toliau teko stiprinti veikiančias mokslo ir mokymo įstaigas, plėsti jų tinklą, aprūpinti jas finansiniais ir materialiniais ištekliais, plėsti jų materialinę techninę bazę.

Esu labai dėkingas VISI Pagrindų ir pamatų katedros vedėjams profesoriui J. Šimkui ir docentui A. Alikoniui už tai, kad jis man sudarė sąlygas nuolat dirbti antraeilėse pareigose mokslo ir pedagoginį darbą. 1968 metais VISI Mokslo tarybos nutarimu man buvo suteiktas mokslo docento vardas. Visuomenei naudingą darbą atlikau ir dirbdamas Lietuvos studentų sporto tarybos pirmininku, Lietuvos kūno kultūros ir sporto komiteto kolegijos nariu, Lietuvos paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos centro tarybos, Mokslo techninių draugijų Lietuvos respublikinės tarybos, Švietimo, aukštųjų mokyklų ir mokslo įstaigų darbuotojų profsąjungos

Lietuvos respublikinio komiteto prezidiumų nariu, Lietuvos–Čekoslovakijos draugystės draugijos prezidiumo pirmininko pavaduotoju.

Dabar, kai žvelgiu į nueitą kelią, matau, kad šie 28 darbo metai Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijoje darniai dirbant su ministru prof. H. Zabuliu ir kitais kolegomis, su aukštųjų mokyklų ir technikumų vadovais buvo labai prasmingi, paliko ženklius pėdsakus Lietuvoje. 1987 m. antrojo LKP CK sekretoriaus N. Mitkino pastangomis buvau priverstas išeiti į pensiją. Tačiau gerbiamam prof. A. Čyrui maloniai pakvietus užimti docento vietą, dirbau VISI Geotechnikos katedroje. Tada prasidėjo studijų ir mokslo reforma, buvo rengiamasi institutą pertvarkyti į universitetą. Malonu buvo dirbti VGTU, kuris kartu su visa Lietuva pakilo naujai kūrybai. 1994 m. atsisveikinau su universitetu, katedra, bet ryšiai su universitetu nenutrūko.

1965 m. man buvo suteiktas Lietuvos nusipelniusio inžinieriaus garbės vardas. Esu vadovėlių „Inžinerinė geologija" (1965, 1979), „Kelių tiesimas" (1972) bendraautoris. Mano parengti straipsniai buvo spausdinami technikos žurnaluose, kultūros ir švietimo leidiniuose, dienraščiuose.

Mano žmona Regina – lituanistė. Daug dešimtmečių ji dirbo redaktore „Minties" ir „Mokslo" leidyklose ir kai kurių mūsų kurso kolegų raštus išrašė gražia, skambia lietuvių kalba, prisidėjo rengiant politechnikos terminų žodyną. 2000 metais sulaukėme savo auksinių vestuvių. Užauginome du vaikus. Sūnus Regimantas – fizikas, Vilniaus universiteto docentas, daktaras, turi keturis vaikus. Jo dukros Daina – architektė, Aistė – VGTU verslo vadybos magistrantė, Eglė – dar septintokė, sūnus Regimantas – Dizaino aukštesniosios mokyklos studentas. Mūsų dukra Laimutė – architektė, dirba dėstytoja VGTU ir augina dukrą Agnę – dvyliktokę.

Labai mėgstu kraštotyrą ir turizmą. Lietuvoje jau beveik nėra vietovės, kurios nebūtų aplankiusi mūsų šeima. Išvažinėjome Latviją, Estiją, Baltarusiją, Vakarų Ukrainą, Užkarpatę ir Karaliaučiaus kraštą. Su gerbiamu docentu V. Likevičiumi keliavau po Piatigorsko kraštą, Gruzinų karo keliu. Aplankiau Tbilisį, Juodosios jūros kurortus (nuo Batumio iki Rostovo). Su turistų grupėmis aplankiau Bulgariją, Čekoslovakiją, Lenkiją, Suomiją, buvau Miuncheno ir Maskvos olimpiadose, Monrealio pasaulinėje parodoje. Komandiruotas pabuvojau Jugoslavijoje, Švedijoje, Turkijoje, Uzbekijoje, Vengrijoje, Vokietijoje.

Rašydamas šiuos prisiminimus, jaučiu praėjusių dienų ilgesį ir neišblėsusį vienybės jausmą – visi buvome ir esame Vytauto Didžiojo universiteto vaikai. Tad ir būkime visi kartu!"

Tik pagal tarmę spręsdavome, kad lygumų vėjo nugairintas **Leonas PUODŽIUKYNAS** – suvalkietis, nes būdo savybėmis jis labiau

panašus į mielą dzūkelį! Savo gyvenimo kelią pats Leonas aprašė šitaip: „Gimiau 1926 m. vasario 4 d. Marijampolės apskrities Višakio Rūdos valsčiaus Gulioniškės kaime, ūkininkų šeimoje. Mano tėvelis, Juozas Puodžiukynas, baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, dalyvavo Lietuvos vadavimo kovose, už ką buvo apdovanotas net dviem Vyčio kryžiaus ordinais. Kaip Nepriklausomybės kovų dalyviui tėveliui iš Antanavo dvaro buvo skirta 8 ha žemės Vilkaviškio apskrities Pilviškių valsčiaus Užuoganų kaime. Pastatęs trobesius, 1928 m. čia įsikūrė su visa šeima: žmona Ona ir trimis vaikais (be manęs, dar buvo brolis Algirdas ir sesuo Danutė). Užuoganuose šeima pagausėjo dar trimis seserimis (Gražina, Milda, Rūta).

1936 m. tėvai ūkį pardavė ir prie Kretingos nusipirko apleistą lentpjūvę, kurią suremontavę pradėjo pjauti rąstus. Čia dar gimė Aldona, Birutė ir Saulius. Augome devyni vaikai, bet viskuo pasidalindavome! Vyresnieji padėdavome tėveliui ir, išnešiodami pjuvenas iš po gaterio, net užsidirbdavome po 50 centų. Kaldavome girnas malūnui. Tai primena iki šiol nešiojama po oda įstrigusi titnago skeveldra...

1932 m. pradėjau lankyti Gaisrių pradinę mokyklą, o 1938 m., baigęs Kretingos pradinės mokyklos šeštąjį skyrių, įstojau į Kretingos gimnazijos antrąją klasę. Geriausiai prisimenu gimnazijos mokytojus Juozą Kojelį, vėliau išvykusį į JAV, ir Eduardą Balsį, kuris mūsų gimnazijoje pradėjo kompozitoriaus kelią. 1943 m. išlaikiau abitūros egzaminus ir gavau brandos atestatą. 1944 ... 1945 m. mokytojavau kaimyninėje Kurmaičių pradinėje mokykloje. 1945 m. rugpjūčio 15 d. Kretingos valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininkas išdavė „ištikimybės liudijimą", kuriame nurodė, kad vokiečių okupacijos metais dirbau lentpjūvėje, o išvežtų nei į Sovietų Sąjungą, nei į Vokietiją nėra. Beje, savo lentpjūvę tėvas 1946 m. turėjo perduoti Kretingos pramkombinatui.

1945 m. rugsėjį buvau priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Nuo antrųjų mokslo metų tapau kurso seniūnu. Studijų metais ypač įsiminė profesoriai K. Vasiliauskas, mandagiai aiškinęs: „... čia „a" mažučiukas", P. Jodelė, labai propagavęs molį ir kitas vietines medžiagas, J. Dalinkevičius, astronomas – mėgėjas, savo namuose įrengęs tikrą observatoriją.

1950 metais gavau statybos inžinieriaus diplomą ir buvau paskirtas į Klaipėdos statybos trestą. Čia dirbau tik vienerius metus, nes 1951 m. buvau pašauktas į sovietinę armiją statyti aerodromą Černiachovske. Dirbau kuopos vado pavaduotoju technikai. Man buvo suteiktas jaunesniojo leitenanto, vėliau – leitenanto laipsnis. Po vienerių metų buvau paskirtas statybos bataliono inžinieriumi. Baigus statyti aerodromą, 1953 m. rudenį buvau demobilizuotas ir Kaune pradėjau dirbti Tarybinių ūkių projektavimo institute vyriausiuoju projekto inžinieriumi.

1956 m. buvau pakviestas į KPI Statybos darbų organizavimo katedrą vyresniuoju dėstytoju. Čia dirbant, teko papildomai atlikti daug ūkiskaitinių mokslo tyrimo darbų - užsidirbti „antrąją algą"! Vienas tokių darbų buvo „Plonasienių betoninių blokų naudojimas statyboje". Buvo įrodyta, jog šie blokai yra ekonomiški, jų šiluminė izoliacija 2,5 karto didesnė, negu reglamentuojama normose. Iš tokių blokų, pripildytų pjuvenų ir gesintų kalkių mišinio, pasistačiau namą savo šeimai. Iki šiol už šildymą mokame mažiau, negu kaimynai... Buvo ir „mokslo" nesėkmių. Tuos pačius blokelius rūsio antžeminėms sienoms pripildžiau ne įprastinio pjuvenų ir kalkių mišinio, o šlakbetonio. Pavasarį paaiškėjo, kad šlake liko negesintų kalkių, kurios „susprogdino" beveik visus rūsio blokus... Taigi, norint pakeisti suskilusius blokelius, neišardžius perdangos, teko pasitelkti visą inžinerinę išmonę.

1964 m. kartu su bendraautoriumi Z. Greičiumi parengėme ir išleidome 300 puslapių vadovėlį „Techninis normavimas ir sąmatos statyboje". 1969 metais apgyniau technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Racionalus namų statybos kombinatų išvystymas ir išdėstymas Lietuvoje". 1970 m. buvau pakviestas dirbti į VISI, o 1973 m. man buvo patvirtintas mokslo docento vardas. 1981 m. grįžau į KPI Statybos katedrą, kurioje dirbau anksčiau ir kuriai dabar vadovavo studijų draugas profesorius Z.Tamutis. 1986 m. išėjau į pensiją.

Labai mėgau keliauti. Dirbdamas KPI ir VISI, per komandiruotes susipažinau su įvairiais pažangiausių statybų objektais šiapus Uralo ir net iki Uzbekijos, taip pat Užkaukazėje. Į įdomesnes vietas stengdavausi nuvažiuoti dar kartą su šeima. Po kelionės į Vidurinės Azijos respublikas atmintyje išliko unikali gamta ir rytietiška architektūra.

Su žmona Eugenija užauginome ir išleidome į mokslus tris vaikus (Jonas baigė VISI, Birutė – KPI, Aras – KMI)".

Jau nuo pat mažens pažinęs laikinosios sostinės gyvenimą, **Juozas PUZINAS** kurso draugams, atvykusiems iš tolimos provincijos, tuo nesididžiuodavo, su visais būdavo draugiškas, komunikabilus, paslaugus. Juozas gimė 1928 m. balandžio 6 d. Kauno apskrities Pažaislio valsčiaus Pabiržių kaime, mažažemių ūkininkų šeimoje. Be Juozo, dar augo trejais metais jaunesnė sesuo Janina. Pradinę mokyklą Juozas lankė Palemone, o 1939 m. įstojo į Kauno V gimnaziją. Sovietinė valdžia 1944 m. rudenį visus berniukus, kurie mokėsi gimnazijoje, perkėlė į Kauno IV gimnaziją. 1945 metų birželio 28 d. Juozas gavo brandos atestatą ir tų pat metų rugsėjį buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Kelių skyrių.

Kaip ir kiti šio skyriaus mokslo draugai, Juozas studijavo automobilių kelių ir geležinkelių disciplinas, bet labiau mėgo plieno magistralių

tyrinėjimų ir projektavimo darbus. Studijų metais jis domėjosi parašiutizmo sportu ir buvo atlikęs nemažai individualių bei grupinių šuolių. Diplominiame projekte nagrinėjo per karą sugriauto Alytaus ... Šeštokų geležinkelio ruožo atstatymo klausimus. 1950 m. Statybos fakulteto VEK posėdyje Juozui buvo suteikta kelių inžinieriaus kvalifikacija, bet jis buvo paskirtas ne į geležinkelių valdybą, o į Lietuvos autotransporto ir plentų ministerijos padalinį Kaune. Vėliau jis buvo perkeltas į „Lietautokelprojektą", kuriame dirbo iki 1963 m. Po to vienerius metus darbavosi projekto inžinieriumi „Žemprojekte", o 1964 ... 1967 m. – grupės vadovu „Pramtransniiprojekte". 1967 m. kovo 9 d. Juozas grįžo į Kelių projektavimo institutą ir dirbo projekto vyriausiuoju inžinieriumi, vėliau – grupės vadovu. 1971 m. lapkričio 22 d. Juozas įsidarbino Vandens ūkio projektavimo institute grupės vadovu. 1979 m. sausio 1 d. jam buvo paskirta antros grupės invalido pensija.

Sunkios ligos pakirstas, Juozas 1979 m. rugpjūčio 1 d. išėjo Anapilin.

Nuo mažens šiaulietis, nepamainomas studijų meto sporto varžybų ir kolegų sueigų organizatorius, Lietuvos statybų naujų idėjų sumanytojas ir vykdytojas **Romualdas S A K A L A U S K A S** su visais maloniai bendraudavo, visada ištiesdavo pagalbos ranką. Štai Romualdo gyvenimo keliai, keleliai: „Gimiau 1928 m. spalio 14 d. Šiauliuose. Gimtajame mieste lankiau pradinę mokyklą, o Šiaulių gimnazijoje 1945 m. gavau brandos atestatą.

Kur studijuoti? Tapti statybininku paskatino tėvelis, kuris iki karo pastatė daugelį medinių tiltų Žemaitijoje, tiesė Žemaičių plentą Nemakščių ... Viduklės ruože, atstatė daug karo sugriautų pastatų Šiauliuose. Jis buvo puikus specialistas, mokėdavo suburti žmones ir sunkiais pokario metais organizuoti darbus. Ir namuose viską patys remontuodavome. Taigi nedvejodamas įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Iš Šiaulių berniukų gimnazijos abiturientų kartu pradėjome studijuoti su Zigmu Tamučiu (neseniai mirusiu KTU profesoriumi), Vaclovu Melisiaku (taip pat jau mirusiu). Abitūros klasėje, ruošiantis šimtadieniui, susipažinau su savo būsimąja žmona Sofija, kuri iš Šiaulių taip pat išvyko studijuoti į VDU Medicinos fakultetą. Visus studijų metus draugavome ir susituokėme 1950 metais.

Studijų metais mano geriausias draugas buvo Kazys Milvidas. Gyveno jis Žaliakalnyje prie Kauko laiptų (jo tėvelių namas Totorių gatvėje buvo nacionalizuotas). Dažnai bendraudavome, susitikinėdavome su savo būsimomis žmonomis Sofija ir Laimute, kuri studijavo KKI. Neužilgo kartu su tėveliais, broliu ir seserimi ji buvo ištremta į Irkutsko sritį. Koks gyvenimo sutapimas! Jos tėvelis, kaip knygnešys, amžiaus pradžioje buvo

ištremtas į tos pačios gubernijos tą patį kaimą. Kazys vasarą buvo nuvažiavęs pas juos, o grįžęs ir baigęs studijas paprašė paskiriamas į Angaros HES statybvietę. Tenai jis parsivežė Laimutės šeimą (tėvelis buvo jau miręs), surengė su Laimute vestuves, o vėliau grįžo kartu į Kauną. Tai tikrai gražios ir didelės meilės pavyzdys. Likome iki Kazio mirties geri draugai, esu jo dukters Dalios krikštatėvis.

Mūsų kursas buvo labai draugiškas, veiklus. Dalyvaudavome įvairiose olimpiadose, meno saviveiklos renginiuose, visuomet būdavau fakulteto slidininkų, dviratininkų varžybų dalyvis. Nors Kauno ąžuolyne, dabartiniame Dainų slėnyje, nusileidžiant slalomu lūžusi slidė išbarškino keturis krūminius dantis, bet slidinėju visą gyvenimą.

Studijavau ganėtinai kruopščiai, nuosekliai konspektuodavau paskaitas, kartais gana sunkiai dėl mažai miegotos nakties. Įdomios būdavo profesorių K. Vasiliausko, P. Jodelės, J. Dalinkevičiaus, A. Rozenbliumo, S.Vabalevičiaus ir daugelio kitų dėstytojų paskaitos. Kruopščiai ruošdavausi egzaminams, dėl to nereikėdavo „špargalkų". Tačiau kartą, per septynių egzaminų sesiją, grupės studentai paruošėme atsakymus į elektrotechnikos disciplinos egzamino klausimus pavieniuose lapuose. Kai ištraukiau bilietą, draugai man perdavė paruoštą atsakymą, bet dėstytojas inž. L. Valentinas tai pastebėjo ir mane klausinėjo iš viso kurso. Gavau trejetą. Prieš studijų pabaigą dekanatas pasiūlė tos vienintelės disciplinos egzaminą perlaikyti, kad gaučiau diplomą su pagyrimu. Ir vėl savaitę klaidžiojau elektrotechnikos "labirintuose", o kitas dėstytojas, net neklausęs, parašė ketvirtą. Su inžinieriumi L. Valentinu teko bendrauti jau dirbant Statybos ministerijoje. Jis kurį laiką buvo Elektromontavimo darbų tresto valdytojas, bet apie mano pražangą neužsimindavo. O man tai liko visam gyvenimui!

Baigus studijas, universiteto rektorius prof. J. Kupčinskas siūlė dirbti Statybos fakultete asistentu, bet aš kategoriškai atsisakiau, tvirtindamas, kad noriu įgyti statybų patirties ir tik po to dirbti su studentais. Dabar, kai po 38 darbo metų grįžau į aukštąją mokyklą, manau, jog mano tuometinis pasirinkimas buvo teisingas.

Iš pradžių dirbau Šiaulių statybos valdyboje darbų vykdytoju. Mano tiesioginis gamybos mokytojas buvo tuometinis valdybos vyriausiasis inžinierius P. Jarašiūnas, kuris mus, jaunus inžinierius, skatino dirbti kūrybiškai, ieškoti naujovių ir jas taikyti. Nors ir neilgai teko dirbti su juo, bet jis mano atmintyje liko kaip šviesi erudito statybininko asmenybė. Statėme Šiaulių srities ligoninę, kurioje, jam padedant, buvome įrengę skiedinio ir betono mazgą, taikėme pažangias darbų vykdymo technologijas. Statybvietėje dažnai lankydavosi tuometinis srities LKP pirmasis sekretorius M. Šumauskas ir statybos eiga būdavo patenkintas. Prisimenu sta-

tybos ministro pavaduotojo, buvusio mūsų dėstytojo V. Kriščiūno apsilankymą. Jis ramiai apžiūrėjo objektą, nepateikė esminių pastabų piktu tonu, kurį taip mėgdavo mūsų valdybos viršininkas, ir, pagyręs mano darbą, išvyko.

Statybvietėje buvau vienintelis inžinierius, neturėjau nei meistrų, nei dešimtininkų, o beveik šimtas žmonių tada dirbdavo po vieną arba po 2 ... 3 žmones grandyje. Apie bendras brigadas ir kalbos tuomet nebuvo. Pirmą penkių žmonių mūrininkų brigadą subūriau statant ligoninės katilinę, nes turėjau tik du darbininkus, mokančius mūryti. Todėl nuolat tekdavo rūpintis, kad visi turėtų darbo, medžiagų ir už atliktą darbą gautų užmokestį.

1951 m. birželio 10 d. Sovietų Sąjungos karo jūrų laivyno ministro įsakymu buvau pašauktas iš atsargos ir paskirtas statybos dalinio būrio vadu Taline. Tą pačią dieną Šiauliuose gimė sūnus, kurį pamačiau tik po šešių savaičių. Po metų buvau perkeltas dirbti statybos darbų vykdytoju, vėliau statybos aikštelės viršininku. Šalia Talino statėme naują naftos produktų bazę laivynui. Statybvietėje dirbo visas batalionas, daug subrangovinių karinių organizacijų, civilių žmonių. Tai buvo gera darbo ir gyvenimo mokykla, nes teko savarankiškai spręsti sudėtingus gamybos klausimus, rūpintis jauna šeima, kuriai apgyvendinti nebuvo jokių sąlygų. Padedamas būrio kareivių apleistame pastate pats susiremontavau vieną kambarį, kuriame apsigyvenome keturiese (kartu atvyko ir žmonos sesuo, kad žmona galėtų dirbti gydytoja, nors darbą gavo tik po poros metų). Po trejų metų bendrame bute su patogumais gavome du kambarius. Tai buvo didžiausia laimė! Taline gyvenome beveik šešerius metus.

Po tėvelio mirties Šiauliuose liko viena mama. Norėdamas grįžti į namus ir jai padėti, pradėjau rašyti raportus, kad mane demobilizuotų, ir po pusmečio grįžau į Šiaulius. 1957 m. pradėjau dirbti Statybos tresto valdybos vyriausiuoju inžinieriumi. Netrukus tuometinio statybos ministro V.Grincevičiaus buvau pakviestas dirbti Statybos ministerijos Gamybos valdybos viršininku.

Dirbant ministerijoje, teko kurti specializuotas organizacijas, domėtis technikos pažanga. Tada Lietuvos vadovai į vadovaujančias pareigas pradėjo skirti vietinius specialistus. Ministro pavaduotoju buvau paskirtas dar būdamas nepartinis. Tik vėliau iš statybos ministro A. Bialopetravičiaus sužinojau, kad jis už mane laidavo, jog įstosiu į partiją. Teko jo pažadą tesėti.

Po metų buvo mažinama ministrų pavaduotojų, todėl man, kaip jauniausiam, buvo pasiūlyta grįžti viršininku į Gamybos valdybą. Aš atsisakiau, nes šiai valdybai vadovavo kurso draugas S. Bartušis. Tuo metu buvo laisva Vilniaus statybos tresto vyriausiojo inžinieriaus vieta, į ku-

rią aš ir paprašiau perkeliamas. Vilniaus statybos trestas tada buvo vienintelė stambi organizacija, statanti Vilniuje, Vilniaus ir Trakų rajonuose. Buvo pradėti statyti stambiaplokščiai namai Elektrėnuose ir Vilniuje. Metinė statybų programa sudarė 36 milijonus tuometinių rublių. Tai buvo patys kūrybiškiausi mano, kaip gamybininko, treji darbo metai. Taikėme įvairias pažangias technologijas, darbo organizavimo formas. Pastatėme Vingio parko estradą, Statybininkų kultūros rūmus, „Gintaro" viešbutį, „Lietuvos" kino teatrą ir daugelį kitų objektų.

Augau pats (tapau Respublikos nusipelniusiu statybininku) ir ugdžiau pavaldžių organizacijų vadovus. Darbo krūvis, tenkantis tresto vyriausiajam inžinieriui, buvo didžiulis, todėl pirmoji papildoma tresto pareigybė, kurią įvedžiau jau dirbdamas statybos ministru, buvo tresto vyriausiojo inžinieriaus pavaduotojas. Tresto kolektyvas dirbo sėkmingai, dažnai tarp Lietuvos statybininkų laimėdavo pirmąsias vietas, buvome žinomi valdžios institucijose.

Statybos ministrą A. Bialopetravičių paskyrus Valstybinio plano komiteto pirmininko pirmuoju pavaduotoju, man buvo pasiūlyta užimti jo postą. Ilgokai atsisakinėjau dėl savo jauno amžiaus (32 metai), dar nepakankamos patirties. Prisimenu tuometinį pokalbį su LKP CK pirmuoju sekretoriumi A. Sniečkumi, kai jis savo kabinete, pasisodinęs priešais save, sugriovė mano prieštaravimus sakydamas: „Ar jūs norite, kad aš pakelčiau telefono ragelį ir pakviesčiau iš toliau (supratau, kad iš Rusijos) atvykti dirbti ministru. Atsiras ne mažiau kaip šimtas norinčių. Jus mes žinome, baigėte mūsų aukštąją mokyklą, dirbate gerai. Tai ką mes turėtume rinktis?" Teko sutikti, gavus pažadą, kad būsiu remiamas. Tuo įsitikinau vėliau, ypač skiriant į įvairias pareigas vietinius specialistus. Sunku būtų papasakoti, kas buvo pastatyta Lietuvoje, kol dirbau statybos ministru, bet ministerija nuolat ugdė vietinius statybų vadovus, kūrė ir stiprino statybos organizacijas, statybos pramonės įmones. Mano pavaduotojais buvo paskirti kurso draugai S. Bartušis ir A. Mikulėnas. Nuolatinį dėmesį skyrėme darbų ir gaminių kokybei, pažangiems statybos ir naujiems ekonominio skatinimo būdams diegti. Todėl mūsų statybininkai dažnai pirmaudavo tarp Latvijos, Estijos ir Baltarusijos statybininkų, su kuriais siejo bendradarbiavimo sutartys. Vėliau, susikūrus sąjunginei statybos ministerijai, šis bendradarbiavimas išsiplėtė. Visuomet mūsų statybininkai buvo pirmūnų gretose. Be to, bendravome su Vokietijos, Vengrijos, Čekoslovakijos statybos ministerijomis. Ministerijoje, trestuose susibūrė pajėgūs, darbštūs kolektyvai, laiku ir kokybiškai atliekantys gamybos užduotis. Todėl sunku buvo atsisveikinti su jais, kai kelerius metus spaudus, buvau pervestas į sąjunginę ministeriją pirmuoju pavaduotoju. Tačiau ten dirbau tarsi ilgalaikėje komandiruotėje. Visą laiką galvojau grįžti į Lietuvą.

Statybos užmojai, ypač ministerijos kontroliuojamų objektų, buvo didžiuliai. Dažnai tekdavo važinėti kartu su užsakovų, specialiųjų ministerijų atstovais po Rusijos sritis, kitas sąjungines respublikas. Paprastai tekdavo imtis įvairiausių priemonių statyboms spartinti. Ministerijoje buvo įvestas pasirinktinis patikrinimas. Dėl to labai pagerėjo vykdymo drausmė. Tačiau ši mano iniciatyva ir darbas, kuriuo buvo siekiama galutinių statybos rezultatų (užbaigti statinius nustatytu laiku), pradėjo nebepatikti ministrui, kuris mėgo vadovauti tik centralizuotai ir asmeniškai. Jis pasidarė priešiškas mano iniciatyvoms. Tai paskatino mane grįžti į Lietuvą. Tačiau praėjo devyni mėnesiai, kol buvau atleistas. Pusę laiko teko tiesiogiai vadovauti Naugardo azotinių trąšų gamyklos nitraamofoso komplekso (su japoniškais įrengimais) statybai, kad ji būtų užbaigta. Nors ministras buvo geras specialistas, bet labai impulsyvaus, sunkaus būdo žmogus. Daugiau su juo nebendravau. Su kolegomis, jo pavaduotojais, kai kuriais statybinių organizacijų vadovais palaikau draugiškus santykius iki šiol.

Po ketverių darbo metų Maskvoje, grįžęs į Vilnių, jau kitą dieną buvau paskirtas Statybos reikalų komiteto pirmininku. Teko skubiai susipažinti su nauju darbu projektavimo, statybos mokslo tyrimų srityse, bet tai buvo įdomu ir kūrybinga. Prisimenu, kiek daug dėjome pastangų, kad būtų įgyvendinta mūsų Statybos ir architektūros mokslo tyrimo instituto mokslininkų pasiūlyta statybinio gipso gamybos iš fosfogipso atliekų technologija. Komitetas nuolat organizuodavo kompleksinius miestų, rajonų architektų darbo patikrinimus ir aptarimus vietose. Tai duodavo abipusę naudą. Statinių kokybei gerinti daug pasidarbavo ilgametis mūsų komiteto Statybos inspekcijos viršininkas, kurso draugas V. Sūdžius. Malonu, kad jis sėkmingai dirba šioje srityje ir dabar. Komitete dirbau iki 1988 m., kai jis buvo likviduotas ir sujungtas su Statybos ministerija.

VISI rektoriui prof. A. Čyrui maloniai pasiūlius, nuo 1988 m. rudens dirbu VGTU Statybos technologijos katedroje. 1990 m. man patvirtintas mokslo docento vardas. Skaitau pastatų statybos ir remonto organizavimo, technologijos, statinių eksploatavimo ir statybos priežiūros disciplinų paskaitas, vadovauju bakalaurų ir magistrų baigiamiesiems darbams.

Baigdamas galiu drąsiai pasakyti, kad visi mano kūrybos laimėjimai susiję su mėgiama statybos inžinieriaus profesija. Visada stengiausi dirbti kruopščiai, sąžiningai. Bendraudamas su žmonėmis, įsigilindavau į jų gyvenimo problemas ir stengdavausi jiems padėti. Patys visą amžių gyvenome tik iš algų, turto nesusikrovėme. Tačiau geras vardas, kurį įgijau ilgus metus dirbdamas statybų srityje,– didžiulė vertybė. 1995 m. buvau apdovanotas D. L. K. Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu.

Mus džiugina sūnaus skulptoriaus ir dukters medikės sėkmingi darbai, penkių vaikaičių nepabostantis klegesys".

Gerokai vyresnis už daugelį kurso draugų, gal todėl nelabai mėgstantis draugauti, pasitikintis savo jėgomis ir atkakliai siekiantis užsibrėžtojo tikslo, darbštus ir pareigingas – toks iš studijų įsiminė **Aleksandras S A S N A U S K A S**. Štai jo gyvenimo kelias: „Gimiau 1923 m. liepos 3 dieną Kėdainių apskrities Baisogalos valsčiaus Gaukių kaime. Šešerių metų pradėjau lankyti Baisogalos pradinę mokyklą. Mokslas sekėsi gerai, ir tėvas nutarė leisti mane į gimnaziją. 1933 m. mokiausi Šeduvos progimnazijoje, o 1937 m. rugsėjo pirmąją įstojau į Šiaulių berniukų gimnaziją ir 1941 m. gavau brandos atestatą.

Tėvų žemės tik mažesnioji dalis buvo dirbama. Nederliaus metais ji buvo įskolinta. Be manęs, gimnaziją lankė ir sesuo Ona, todėl dėl lėšų stygiaus vertėmės sunkiai. Atkakliai mokiausi pats, o paruošęs pamokas, mokydavau atsiliekančius moksleivius. Taip užsidirbdavau šiek tiek lėšų pragyventi. Vokiečių okupacijos metais, iki 1942 m. liepos, dirbau tėvų ūkyje, bet, nenorėdamas pakliūti į Reicho darbo tarnybą arba į užfrontę transporto talkininku, įstojau į geležinkelių tarnybą Radviliškyje. Iš pradžių dirbau darbininku, o vėliau iki 1944 m. vasaros – raštininku. Nuo sunkaus ir intensyvaus darbo pašlijo sveikata, dėl to turėjau ilgai gydytis ir pasveikau tik 1945 m. pradžioje. Tada pradėjau dirbti Baisogalos tarybinio ūkio buhalteriu sąskaitininku, o 1945 m. rudenį įstojau į VDU Statybos fakulteto Kelių skyrių.

1947 m. balandžio 11 d. Baisogalos valsčiaus partorgas universitetui pranešė, kad tėvas sabotavo grūdų prievolės vykdymą ir dėl to buvo perduotas liaudies teismui. Į kolūkį įstojo tik 1950 m., todėl bijojau, kad nebūčiau pašalintas iš universiteto. Tačiau studijas pavyko baigti sėkmingai ir 1950 m. birželį apgyniau diplominį projektą. Buvau paskirtas į Kauno miesto tvarkymo trestą.

1952 m. buvau pašauktas į sovietinę armiją ir stačiau specialiuosius objektus Kurše (Latvijoje), bet po metų buvau demobilizuotas. 1953 ... 1954 metais dirbau Kauno statybos tresto Gamybinių įmonių kombinato vyriausiuoju inžinieriumi, 1955 ... 1960 m. – „Nemuno" gamykloje statybos inžinieriumi, o 1960 ... 1964 m. – Kauno grūdų produktų kombinato vyriausiojo inžinieriaus pavaduotoju. 1965 ... 1971 m. buvau MSPI projektuotojų grupės vadovas.

Žmona Liudvika - gydytoja. Išauginome du sūnus.

Labai mėgau poilsiauti su šeima ir vienas Baltijos pajūryje. Į Palangą ir Nidą važiuodavau kelis kartus per metus. Automobiliu važinėjau net 44 metus. Dabar jau 18 metų gaunu invalido pensiją".

Taip 1999 m. pavasarį apie save rašė dar pats Aleksandras, bet 2000 metų kovo 15 d. jis negrįžtamai paliko mus, išėjo Anapilin ...

Kilęs iš garsiojo aludarių krašto, valiūkiškai nuoširdus ir draugiškas, atkaklus medžiotojas, nenuilstantis grybautojas, aistringas turizmo mėgėjas **Bronius SIDAUGA** – ne tik biržiečių alaus, bet ir vengriškojo vyno žinovas. Bronius pasakoja: „Gimiau 1925 m. lapkričio 30 d. Biržų apskrities Nemunėlio Radviliškio miestelyje. Metrikuose esu užrašytas dar ir Viktoro vardu, o vyskupas, šerdamas per veidą, suteikė ir Aleksandro vardą.

Tėvas Adolfas buvo darbininkas, o mama Ona – namų šeimininkė. Mano senelis Antanas Sidauga Žeimelio valsčiaus Jovaišių kaime turėjo 36 hektarus žemės, o mama yra kilusi iš baudžiauninkų. Šeimoje augau su broliu Henriku (1930). Jis mokėsi Biržų vidurinėje mokykloje, o po to studijavo Vilniaus universitete. Baigęs studijas, buvo išsiųstas dirbti į Sibirą, kur gyvena ir dabar.

Kai tėvai persikėlė gyventi į Rokiškio apskrities Panemunio valsčių, 1932 m. pradėjau lankyti Daliečių, o nuo ketvirtojo skyriaus – Zablačiaus pradinę mokyklą. Penktąjį ir šeštąjį skyrių 1938 m. baigiau Juodupės valsčiaus Onuškio pradinėje mokykloje. Tais pat metais tėvai apsigyveno Biržuose, ir aš pradėjau mokytis Biržų gimnazijoje. 1941 m. prasidėjus karui, mokytis buvo labai sunku, nes visko trūko. Kad nepakliūčiau į Reicho darbo tarnybą arba vokiečių kariuomenę, 1943 ... 1944 m. dirbau Biržų miškų urėdijos Medienos sandėlyje. Brandos atestatą gavau 1944 m. Frontui nuslinkus į Vakarus, vengdamas tarnybos sovietų armijoje, pradėjau dirbti Biržų apskrities Paruošų įstaigoje malūnų kontrolieriumi.

1945 m. rugsėjį buvau priimtas studentu į VDU Statybos fakultetą. Nors pokario metais studijos ir buvo sunkios, bet jos buvo tokios mielos ir pralėkė kaip viena akimirka... Diplominį projektą apgyniau 1950 m. ir gavau inžinieriaus diplomą su pagyrimu.

Baigęs studijas, buvau paskirtas į „Glavselektro" trestą. Čia dirbdamas, stačiau hidroelektrinę prie Virvytės Tryškiuose, tvarkiau tresto ūkinę bazę Vilniuje, dirbau Projektavimo ir konstravimo biure. 1951 m. „Glavselektro" tresto projektavimo biuras buvo prijungtas prie „Žemprojekto", dėl to persikėliau dirbti į šį institutą Kaune. Tačiau prof. M. Kaveckio pakviestas, 1951 metų spalio pradžioje pradėjau dirbti KPI Inžinerinės geologijos katedroje asistentu. Antraeiles pareigas „Žemprojekte" ėjau iki 1958 metų.

1954 m. KPI buvau priimtas į aspirantūrą. 1961 m. Vilniaus universitete apgyniau disertaciją „Lietuvos smėlio gruntų statybinės savybės" ir man buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. 1964 metų balandį buvau paskirtas KPI Hidrotechnikos fakulteto prodekanu, o 1968 m. sausį – perkeltas dirbti į KPI Vilniaus filialo Statybos ir ekonomikos fakultetą prodekanu. Tais pat metais man buvo suteiktas mokslo do-

cento vardas ir, įkūrus Miestų statybos fakultetą, buvau išrinktas šio fakulteto dekanu. Fakultetui vadovavau iki 1975 m., kai tapau VISI Vakarinio ir neakivaizdinio mokymo prorektoriumi. 1978 m. buvau paskirtas VISI Mokymo reikalų prorektoriumi, ir šias pareigas ėjau iki 1990 m. 1982 metais man buvo suteiktas profesoriaus vardas. Išėjęs iš administracinių pareigų, iki 1993 m. dirbau Vilniaus technikos universiteto Geotechnikos katedroje. 1993 m. tapau pensininku. 1975 m. man buvo suteiktas nusipelniusio dėstytojo vardas.

Kartu su bendraautoriais parengtą „Inžinerinės geologijos" vadovėlį 1965 m. išleido „Minties" leidykla, o 1979 m. – „Mokslo" leidykla. Monografijas apie Lietuvos gruntus „Lietuvos gruntų statybinės savybės" (1973) ir „Lietuvos molio ir smėlio gruntų statybinės savybės" (1979, rusų kalba) išleido „Mintis". Metodikos nurodymų laboratoriniams ir praktikos darbams atlikti esu parengęs daugiau kaip dvidešimt.

Vedžiau 1954 m. Žmona Joana – pedagogė, lietuvių kalbos ir literatūros specialistė. Kaune dirbo dabartinėse „Jėzuitų" ir „Saulės" vidurinėse mokyklose. Persikėlus gyventi į Vilnių, buvo Antano Vienuolio ir XVIII vidurinės mokyklos direktorė, S. Nėries vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja. Dabar – pensininkė. Išauginome dukrą Jūratę ir sūnų Kastytį. Abu aukštojo mokslo diplomus gavo VISI: Jūratė – statybos inžinierė, Kastytis – kelių inžinierius. Džiaugiamės anūkais Simu ir Tadu. Vienas – devintokas, kitas – penktokas.

Mėgstu gamtą, todėl daug laisvalaikio praleidžiu grybaudamas, meškeriodamas, medžiodamas. Grybaudamas skersai išilgai išvaikščiojau Pakaunės Ežerėlio ir Lekėčių miškus. Gyvendamas Vilniuje, dažniausiai grybauju Varėnos ir Perlojos miškuose, Labanoro girioje. Meškeriodamas esu išbraidęs daugybės ežerų ir upelių pakrantes, o medžiodamas – išmindžiojęs didelius Lietuvos laukų ir miškų plotus.

Pabuvojau beveik visose buvusios Sovietų Sąjungos respublikose, bet niekada nebuvau Šilalėje. Turistinėse ir tarnybinėse išvykose esu buvęs Bulgarijoje, Rumunijoje, Vengrijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Slovakijoje. Per vasaros atostogas pora kartų savo automobiliu keliavome po Vengriją. Šios kelionės buvo pačios įdomiausios ir įspūdingiausios. Jos paliko daug prisiminimų ne tik apie aplankytas nuostabias Vengrijos vietas, maudymąsi Balatono ežere, bet ir dabar dar tebejaučiamą vengriško vyno skonį.

Džiaugiuosi, kad mūsų karta, pradėjusi savo gyvenimą Nepriklausomoje Lietuvoje, jį užbaigs laisvę atgavusioje Tėvynėje. Tik liūdna, kad Nepriklausomybė grįžo vėlokai, ir mes savo patirties bei energijos jau negalime atiduoti Lietuvai, nes jau esame „solidaus amžiaus".

Nenuilstantis dainos mylėtojas, rūpestingas ir stropus studentas, pareigingas ir reiklus inžinierius, visada pasirengęs padėti, patarti draugui, bendradarbiui – tokį prisimename **Antaną S I R U S Ą**. Antrojo sūnaus pirmąjį verksmą Ona ir Jonas Sirusai, ūkininkavę Kėdainių apskrities Baisiogalos valsčiaus Juodupių kaime, išgirdo 1927 m. vasario 18 d. Be Antano, tėvai augino dar sūnus Bronių (1919), Vladą (1939) ir dukrą Eleną (1931).

Vaikystės dienas, kaip rašė pats Antanas, 'linksmai žaidė mamos akių horizonte! Augmėnų pradinė mokykla buvo netoli nuo tėviškės, todėl jau šešerių metų sulaukęs peržengė jos slenkstį ir, 1937 m. baigęs keturmetę, rudenį įstojo į Šeduvos „Saulės" privačios gimnazijos prieklasę ir po dvejų metų gavo šešių skyrių baigimo pažymėjimą. 1939 m. rugsėjo pirmąją Antanas – jau pirmos klasės moksleivis, o brandos atestatas jam buvo įteiktas 1945 m. pavasarį.

1945 m. rudenį jis buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Universitete mokėsi pavyzdingai, aktyviai dalyvavo akademinio choro veikloje. Antanas buvo ne tik choro dainininkas, bet rūpinosi choro plėtra, finansiniais reikalais, renginių organizavimu.

1950 m. apgynęs diplominį projektą, pradėjo dirbti Kauno pirmajame statybos treste darbų vykdytoju, o 1953 m. buvo perkeltas į Ministrų Tarybos Valstybės kontrolės komisiją. Čia jis darbavosi iki 1972 metų. Po to buvo paskirtas Maisto pramonės ministerijos Statybos ir remonto teritorinės valdybos viršininku, 1978 m. – Buitinio aptarnavimo ministerijos Namų statybos ir butų remonto tresto viršininku. Antanas labai mėgo turistines keliones: jis lankėsi daugelyje Sovietų Sąjungos miestų, taip pat Suomijoje, Vengrijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje. 1991 m. pasirinko pensininko dalią.

Antano žmona – inžinierė technologė, dukra – statybos inžinierė, sūnus – ekonomistas.

Sužalotas chuligano, Antanas mirė 1993 m. sausio 18 d. Palaidotas Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Stropus studentas, ištvermingas sportininkas, reiklus inžinierius, nuoširdus draugas **Vytautas S M A I L Y S** visada atkakliai gynė prasmingo gyvenimo sampratą, kovojo dėl visų žmonių šviesesnės ateities. Gimė Vytautas 1925 m. vasario 26 d. Panevėžio valsčiaus Venslaviškių kaime, Nepriklausomybės kovų savanorio ūkininko šeimoje. Be Vytauto, dar augo sesuo Aldona (pedagogė), broliai Bronius (ekonomistas) ir Povilas („auksinių rankų" meistras).

Mokėsi Vytautas Panevėžio gimnazijoje. 1943 m. baigęs septintąją klasę, vengdamas Reicho darbo tarnybos, dirbo Bigailių durpyne, vėliau – Statybos valdyboje. Sovietinei armijai antrą kartą okupavus Lietuvą, įsidar-

bino Panevėžio siaurojo geležinkelio ruože iešmininku, o vakarais mokėsi gimnazijoje. 1945 m. pavasarį gavo brandos atestatą ir rudenį buvo priimtas į VDU Statybos fakulteto Geodezijos skyrių. Universitete Vytautas ne tik gerai mokėsi, bet ir aktyviai sportavo, buvo įtrauktas į Lietuvos lengvosios atletikos rinktinę. Ilgų distancijų bėgimo rungtyse jis dažniausiai aplenkdavo visus savo varžovus. Diplominį projektą rengė rūpestingai ir jį sėkmingai apgynė.

Baigęs studijas, Vytautas buvo paskirtas į Lietuvos žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo ir sėjomainų valdybą ir 1950 m. vasarą čia pradėjo dirbti. Sėkmingai padirbėjęs valdyboje, buvo paskirtas gamybos grupės vadovu Eišiškių rajone ir tuojau susidūrė su absurdiškomis instrukcijomis. Tada Vytautas pasakė: „Negaliu būti tik priedas prie instrukcijos!". Tai buvo jo gyvenimo devizas. Tam reikėjo daug drąsos, jėgų, tai suteikė jam įvairių nuoskaudų ir padarė jo gyvenimą žaižaruojantį ir prasmingą.

Būdamas analitinio mąstymo ir pedantiškai tikslus (tai būdinga geodezininkams), jis analizavo padėtį, sukritikavo viršininką (nemokantį lietuviškai) ir pateikė konstruktyvių pasiūlymų. Tačiau Vytautas buvo atleistas iš grupės vadovo pareigų. Tada jis pasakė žmonai: „Esu ilgų distancijų bėgikas, o čia tik pradžia". Netrukus jo pasiūlymai pasiekė protingus darbuotojus, viršininkas buvo atleistas, o Vytautas grąžintas į ankstesnes pareigas. Deja, ir tolesnėje veikloje jis daug ką pradėdavo pirmas ir gaudavo per „galvą". Visada veikė taip, kad būtų racionalu ir geriau žmonėms, o ne vykdytų neprotingas instrukcijas ir įtiktų viršininkams.

Dirbdamas Eišiškių rajono kolūkiuose, matė baisų tuometinį žemės ūkio nuosmukį, labai sunkų kolūkiečių gyvenimą, svarstė, kaip būtų galima pagerinti jų buitį. Nutarė pats eiti dirbti kolūkio pirmininku. Žmona paliko pedagogikos dėstytojos darbą Pedagoginiame institute, ir 1955 m. Vytautas su šeima išvažiavo į Vilkijos rajono Seredžiaus apylinkės kolūkį pirmininkauti. Su jam būdinga energija ėmėsi darbo. Iš pradžių sumanė pastatyti karvidę talkininkaujant KPI Statybos fakulteto studentams. Tada būdavo reikalaujama laikyti daug galvijų, bet buvo visiškai nesvarbu, kad karvės teduodavo vos kelis litrus pieno. Niekas nedrįso nesilaikyti tų griežtų instrukcijų, bet štai Vytautas nepabūgo, net gal pirmas visoje Lietuvoje. Buvo ir daugiau absurdiškų dalykų, kuriuos Vytautas kritikavo. Prasidėjo konfliktai su rajono vadovais, kurie nusprendė atsikratyti tokio pirmininko, bet tai jiems pavyko tik per antrą susirinkimą, suklastojus balsavimo rezultatus (priskaičiavo savo atsivežtų žmonių pulko balsus). Kolūkiečiai labai rėmė savo pirmininką, nes matė jį protingai ir sąžiningai dirbantį jų naudai (tai patvirtino griežtos revizijos).

1956 m. Vytautas pradėjo dirbti Kelmės rajono Kražių apylinkės MTS. Dirbo gerai, ir jam vėl buvo pasiūlytas pirmininko postas „Naujos vagos"

kolūkyje Pakražantyje. Tikėdamasis, kad galės laisviau racionaliai dirbti, 1959 m. Vytautas įstojo į komunistų partiją. Tačiau išėjo atvirkščiai. Rajono partinei vadovybei ypač nepatiko, kad jis per daug iniciatyvus, per daug išmanantis tai, ko jam nederėtų išmanyti, ir dar nemėgstantis su jais paūžauti. Po trejų įtempto darbo metų, gerokai aptvarkius kolūkį, teko jį palikti. Vytautas matė, kokios didžiulės reformos reikalingos kolūkiuose, ir tikėjosi jas įgyvendinti, įgijęs mokslo laipsnį. Todėl pradėjo dirbti Pakražančio vidurinėje mokykloje matematikos mokytoju ir rengėsi stoti į aspirantūrą. Nors jau buvo perkopęs per 40 metų, išimties tvarka priimamas į stacionarią aspirantūrą Žemės ūkio ekonomikos mokslo tyrimo institute. Disertacijos tema – „Visuomeninio ir asmeninio ūkio derinimas" (vadovas profesorius M. Gregorauskas).

Visus mokslų kandidato egzaminus išlaikė, bet, pasibaigus trejų metų aspirantūros laikotarpiui, disertacija nebuvo baigta, nors vadovas gerai ją vertino. 1969 m. Vytautas pradėjo dirbti Kapsuko (dabar Marijampolės) rajono „Černiachovskio" kolūkio vyriausiuoju ekonomistu. Čia susidūrė su kolūkio pirmininku V. Adomavičiumi, turinčiu labai stiprų užnugarį LKP CK Vilniuje. Vytautas turėjo ne tik palikti kolūkį, bet vos darbą gavo melioracijos valdyboje darbininku. Be to, jam buvo sutrukdyta ginti jau užbaigtą disertaciją.

1978 m. svarstant SSSR konstitucijos projektą visuotiniame melioratorių susirinkime, Vytautas pasiūlė tikrai gerų argumentuotų pataisų demokratijos, didesnio respublikų savarankiškumo, ginklavimosi mažinimo ir kitais klausimais. Vytautui čia buvo proga partijos darbuotojams išsamiau išdėstyti demokratijos svarbą. Tačiau KGB darbuotojas nedviprasmiškai pasakė: „Nustok, nes gali nukentėti net žmona, vaikai!" Nors žmonai buvo mėginta pakenkti darbe, bet Kapsuko pedagoginės mokyklos direktorius V. Černeckis apgynė.

Vytautas norėjo išjudinti žmonių protus, paskatinti nebijoti pasakyti savo nuomonę, nes į kalėjimą už tai negali pasodinti. Galėjo tik pašalinti iš partijos, kas Vytautui ir buvo pritaikyta. Jis dar apeliavo į LKP CK ir Sovietų Sąjungos KP CK, važiavo į Vilnių ir į Maskvą, nebijodamas aukščiausiose komunistų partijos instancijose pasakyti, kad atėjo laikas tikrajai demokratijai. Išgirskite! Girdėjo, nes apeliacinį Vytauto pareiškimą, kuriame glaustai buvo nušviesta tikros demokratijos svarba ir reziumuota, kad tik dialoge gimsta tiesa, prieš perduodant CK svarstė komisijos Vilniuje ir Maskvoje. Ten dar buvo galima ilgokai diskutuoti, bet Vytautas gerai suprato, kad pašalinimas iš partijos bus patvirtintas.

Vytautas leido laikraštėlį „Demokratas", kuriame rašė: „Gyvenu vieną kartą ir turiu pasakyti tai, ką žinau". Žinojo daug, nes visą gyvenimą analizavo politiką, įvairių partijų veiklą užsienyje, aspirantūroje gerai išstudijavo ekonomiką.

1986 metų vasario 19 d. staigi mirtis nutraukė Vytauto ilgos distancijos bėgimą. Dabar nesvarbu, kokia vieta užimta, bet svarbu tai, kad jis kovos už humaniškumą, demokratiją estafetę perdavė jaunajai kartai – sūnui Algimantui (psichologas), dukroms Liudai (pedagogė) ir Daivai (medicinos sesuo), šešiems anūkams ir vienai anūkei.

Žmona Irena (pedagogė psichologė) prisimena: „Vytauto daugiabriaunė veikla jo vaikams buvo humaniškumo, sąžiningumo ir darbštumo pavyzdys. Nors mes gyvenome labai kukliai, bet šeimoje buvo santarvė ir sanklausa. Vaikai buvo įpratinti dirbti ir dabar tėvelį visuomet mini su didžia meile bei pagarba. Dėkoju likimui, kad man teko gyventi su tokia nuostabia asmenybe, jai pritarti, o sunkiuose gyvenimo vingiuose vienas kitą paremti. Vytauto buvau labai mylima ir gerbiama".

Vytautas palaidotas Marijampolės kapinėse.

Nuoširdžiam, pareigingam, draugiškam **Antanui STANKUI** nebuvo lemta įgyvendinti daugelio kūrybinių užmojų ir polėkių, bet jis paliko ryškų pėdsaką. Antanas gimė 1928 m. lapkričio 10 d. Kaune. 1934 m. pradėjo lankyti Jono Jablonskio pradinę mokyklą, o 1939 m. įstojo į Kauno III gimnazijos pirmąją klasę. Vėliau mokėsi VIII gimnazijoje, o 1945 m. pavasarį jam buvo įteiktas IV gimnazijos brandos atestatas.

1945 m. vasarą Antanas VDU rektoriui įteikė prašymą priimti studentu į Statybos fakulteto Architektūros skyrių, bet spalio pradžioje sugalvojo studijuoti Statybos skyriuje. Universitete mokėsi labai gerai, aktyviai dalyvavo Statybinių konstrukcijų katedros mokslo būrelyje. 1950 metais apgynęs diplominį projektą, Antanas gavo statybos inžinieriaus diplomą cum laude.

Baigęs studijas, dirbti buvo paliktas universitete. Iš pradžių paskirtas asistentu Grafikos darbų katedroje, vėliau – Inžinerinės geologijos katedroje, o 1951 m. spalio 7 d. – Statybinės mechanikos katedroje, kurioje darbavosi visą laiką.

1952 ... 1955 m. Antanas buvo prof. K. Vasiliausko aspirantas. 1957m. jis sėkmingai apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją "Optinio metodo taikymo kai kurioms konstrukcijoms ant tampraus pagrindo skaičiuoti klausimu" ir 1958 m. lapkričio 12 d. VAK jam patvirtino mokslų kandidato (daktaro) laipsnį. 1963 m. kovo 21 d. Antanui buvo patvirtintas ir mokslo docento vardas.

Antanas daugelį metų skaitė medžiagų atsparumo disciplinos paskaitas Mašinų gamybos fakulteto studentams, aktyviai reiškėsi mokslo ir metodikos srityse, buvo „Medžiagų atsparumo" leidinio redkolegijos narys. Jis yra paskelbęs apie 50 mokslo darbų, parengęs nemažai mokymo priemonių.

Žmona Audronė – gydytoja stomatologė, dukros Daiva (1958) baigė KPI Automatikos fakultetą, o Vaida (1964) – KMI Farmacijos fakultetą. Antanas buvo didelės erudicijos specialistas, mėgiamas ir gerbiamas studentų, ir bendradarbių. Po sunkios ligos Antanas mirė 1982 m. gegužės 8 d. Palaidotas Kauno Romainių kapinėse.

Žemaitiško atkaklumo užgrūdintas, gausioje šeimoje nelepintas, jau nuo pat mažens išmokęs dalintis džiaugsmais ir nepritekliais **Vytautas SŪDŽIUS** maloniai prisimena gyvenimo peripetijas: „Buvau laimės kūdikis. Mano tėvai buvo labai dori, darbštūs žemdirbiai. Augome dvylika brolių ir seserų, iš jų dešimt ir dabar keliauja per pasaulį. Beveik neteko badauti ir „sėdėti". Mokslas sekėsi. Nelaimės, ligos, o kartais ir mirties šešėlis pralėkdavo pro šalį tarsi Disnėjaus pasaulio atrakcionuose. Darbo dešimtmečiai ėjo lygiu keliu. Džiaugiausi šeima. Tikiuosi, kad ir finalas bus laimingas.

Nuo Tauragės apskrities Švėkšnos valsčiaus Pakalniškių kaimo, kuriame gimiau 1928 m. birželio 15 d., pradinė Gediminaičių mokykla buvo tik už poros kilometrų. Kaukšėdami medinėmis klumpėmis, kartu ją lankėme trejus metus kartu su jauniausia sesute. Pakeliui ant plono pelkių ledo pasitaikydavo įlūžti, bet išsikapanodavome, išsigręždavome drabužėlius, pakeliui spėdavome apdžiūti, tad nuo mamos ir nekliūdavo.

Vėliau prasidėjo mokslai Tauragės apskrities Švėkšnos „Saulės" gimnazijoje. Karas atbloškė į mūsų gimnaziją puikių mokytojų iš sostinės: Joną Kriaučiūną, Kazį Alminą, Aliciją Rugytę ir daug kitų. Tad karo pabaigą sutikome ne tik su brandos atestatu, bet ir nemažu žinių bagažu žemaitiškoje galvoje. Prie atestato buvo ir „aukso medalis", tad durys į VDU buvo atviros.

Potraukis į statybą ir mechaniką išryškėjo jau vaikystėje. Dar neturėjau ir dešimties, kai, supjaustęs daržinės duris, sukaliau Sargiui būdą. Sėdynę nuo tėtės diržo išgelbėjo potraukis į mechaniką. Mat tuo pat metu, išardęs du seserų ratelius („kalvaratus"), sumeistravau šiokį tokį dviratį. Tėtis labai sielvartavo dėl supjaustytų durų, o mama – dėl ratelių. Guosdamiesi vienas kitam, pamiršo ir rykštes.

Iš studijų metų (1945 ... 1950 m.) labiausiai įsiminė statybinių medžiagų egzaminas pas profesorių Praną Jodelę. Nors buvau stropus studentas, bet pasitaikė praleisti paskaitas ir praktikos darbus apie kalkes. Per egzaminą kaip tyčia ištraukiau bilietą apie jas. Klausėsi, klausėsi profesorius mano „aiškinimų" ir sako: „Kartą jaunas inžinierius liepė darbininkams tokiu metodu gesinti kalkes. Taip padarę, užmaišė skiedinį mūrui. Mūrydami pirštais rankiojo ir mėtė lauk kalkių gabaliukus. Kai kalkės praėdė jiems pirštus, supykę pagavo tą inžinierių ir išplakė". „Supratau, profeso-

riau, ateisiu kitą kartą" – išstenėjau. „Nėra kada", – parašė ketvertą ir paleido „išplaktą" būsimąjį inžinierių.

Vadovaudamasis devizu „Sveika siela – sveikame kūne", parengiau ir apgyniau diplominį projektą – „Kauno „Inkaro" stadionas". Gerai „pakaustytas" vadovo docento A. Rozenbliumo, suprojektavau įmantrias gelžbetonines tribūnas, kurių niekas taip ir neįstengė pastatyti. Tačiau diplomą gavau „su pagyrimu".

Kartu su kolega Jonu Velaniškiu buvome paskirti į Gorkio (Nižnij Novgorodo) hidroelektrinės statybvietę. Tai buvo mūsų antrasis universitetas. Pertverti Volgą, pastatyti 450 megavatų galingumo hidroelektrinę, naują Zavoložjės miestą, stambias variklių, medžio apdorojimo ir kitas gamyklas – nelengvas uždavinys. Dirbo trylika specializuotų valdybų, apie 10 tūkstančių darbininkų, daugybė bokštinių, ožinių, portalinių, strėlinių kranų ir kitokių kėlimo mechanizmų. Pradėję dirbti meistrais, per metus iškopėme iki valdybų vyriausiųjų inžinierių. Įspūdingiausios akimirkos – hidroelektrinės statybos daubos užliejimas ir pirmojo agregato paleidimas. Prisiminimui liko hidroelektrinės prieigoje pastatytas obeliskas, ant kurio tarp pasižymėjusių statybininkų pavardžių iškaltos Jono Velaniškio ir mano. Guli stalčiuje ir pirmasis apdovanojimas – „Garbės ženklo" ordinas, kurio dabar niekas nebegerbia.

Per atostogas Kaune sutikome porą nuostabių merginų, kurios pasiryžo mus lydėti ne tik į Gorkį, bet ir per visą gyvenimą. Žmona Aleksandra dirbo centrinėje ligoninėje gydytoja ftiziatre. Menkai temokėdama rusiškai, sugebėjo puikiai bendrauti ir su pacientais, ir su kolegomis, bet visą laiką labai ilgėjosi Lietuvos. 1957 metais, paleidus hidroelektrinę visu pajėgumu, grįžome į Vilnių.

Buvęs mūsų dekanas Stasys Vabalevičius, tuo metu dirbęs Valstybinio statybos ir architektūros reikalų komiteto pirmininku, man pasiūlė užimti šio komiteto Valstybinės statybos kontrolės skyriaus viršininko postą. Sutikau ir visam laikui likau statybos inspektoriumi. Keitėsi įstaigos pavadinimas, keitėsi ir inspekcijos pavadinimas, tik 35 metus nesikeitė šios inspekcijos viršininkas.

Kas neprisimena šaunios sovietinės direktyvos: „statyti greitai, gerai ir pigiai". Prioritetas buvo suteiktas „greitai ir pigiai". Viską lėmė plano vykdymo rodikliai. Kad reikia statyti gerai, kalbėta daug, bet daryta mažai. Todėl ir statybos kokybę kontroliuojančių tarnybų būklė buvo nepavydėtina. Kolegos kartais sakydavo, kad pastangos užkirsti kelią niekalui – tai Don Kichoto kova su vėjo malūnais, todėl neverta tam aukoti gyvenimo, nes kokybė vis tiek kasmet prastėja. Tokių frazių nešykštėdavo ir valstybės veikėjai iš aukštų tribūnų. Jiems pasiūlydavau palyginti pastatus, pastatytus penktajame dešimtmetyje ir pastaraisiais metais. Juk pastarieji

kur kas gražesni, patogesni ir patvaresni, nors jų kvadratinis ar kubinis metras kainuoja gerokai pigiau. Iš dalies tai patvirtindavo Lietuvoje pastatyti statiniai, nes, palyginus su kitų respublikų statiniais, jie buvo tobulesni. Tai rodo ir mūsų statybininkų apdovanojimai aukščiausiomis premijomis šalies statybų kokybės konkursuose. 1968 m. lankydamasis Danijoje, įsitikinau, kad Vilniaus Lazdynai kur kas įdomesi, negu Kopenhagos mikrorajonai. Žinoma, konstrukcijų išpildymo kokybė gerokai prastesnė.

Neaplenkdavo mūsų statybininkų ir nesėkmės. Kasmet 5 ... 6 statybose įvykdavo griūtys, tarp jų ir tokios skaudžios, kaip Jonavos azotinių trąšų gamyklos 10 aukštų administracinio korpuso, šios gamyklos skysto amoniako rezervuaro avarijos, konstrukcijų griūtis ir gaisras Panevėžio stiklo fabrike ir kt. Jų tyrimas panašus į detektyvų darbą. Tačiau nesėkmės ir kolegų pesimistinis kokybės vertinimas manęs negąsdino. Ilgainiui gerai susipažinau su Lietuvos statybomis, įgijau nemažą patirtį, anot statybininkų, išsiugdžiau „uoslę" statybos niekalui ir taisyklių pažaidoms. Tačiau ir statybininkai perprato mano darbo metodus. Todėl pasitaikydavo ir kurioziškų atsitikimų. Kartą Kaune tikrinome ką tik pastatytą devyniaaukštį namą. Paprastai apžiūrėdavau tik stogą, viršutinį ir pirmąjį aukštus bei rūsį. Tačiau šį kartą intuityviai pareikalavau atidaryti ir tarpinius aukštus. O juose – nei tinko, nei grindų, nei įrangos! Pasirodo, statybininkai buvo įsitikinę, kad Sūdžius pagal savo įprotį tikrins tik viršutinį ir apatinį aukštus, todėl, nespėję Naujiems Metams užbaigti namo statybos, nutarė jį atiduoti naudoti puikiai apdailinę tik „tikrinamus" aukštus. Deja, nepasisekė. Buvo ir ašarų, ir juoko, ir raudonų ausų!

Nemažai teko pasidarbuoti rengiant įstatymų, Vyriausybės nutarimų ir normatyvinių dokumentų, reglamentuojančių statybos tvarką ir kokybę, projektus. Statybų techninei priežiūrai gerinti miestuose ir rajonuose buvo įkurti kapitalinės statybos skyriai. Tik Lietuvoje buvo organizuota individualių namų statybos techninė priežiūra, parengti teisės aktai dėl atsakomybės už savavališką statybą, statinių naudojimo ir statybos taisyklių pažaidas, dėl teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros ir daug kitų.

Už nuopelnus plėtojant statybos pramonę 1964 metais man suteiktas Lietuvos nusipelnusio statybininko garbės vardas. 1990 m. tapau pensininku, Valstybinės statybos inspekcijos vairą perdaviau jaunesniems specialistams. Dabar dar dirbu šios inspekcijos skyriaus viršininku.

Sūnus Juozas – statybos ir kelių mašinų inžinierius. Iš tikrųjų jis yra taip pat statybininkas. Padovanojo mums tris anūkus – Jurgį, Moniką ir Godą, kuriais labai džiaugiamės.

Negalėjau apkeliauti viso pasaulio. Pabuvojau tik buvusiose sovietinėse respublikose, Vokietijoje, Danijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Nežiūrint to, gyvenimas prabėgo greitai ir įdomiai. Jeigu grįžtų jaunystė, tikrai būčiau statybininkas!"

Tikras suvalkietis, atkaklus studentas, drįsdavęs pasiginčyti net su dekanu **Algirdas ŠA T A S** pasakoja: „Gimiau 1927 metų birželio 12 d. Marijampolėje. Tėvai tada turėjo namą, nemažą žemės sklypą ir gyveno pasiturinčiai. Kai man ėjo ketvirti metukai, mirė tėvas. Netrukus motina namą pardavė ir netoli Marijampolės Steponiškių kaime nusipirko mažą 3,36 ha ūkelį. Tačiau vienai apdoroti ir tiek žemės buvo sunku, todėl ūkelį išnuomojo. Nors ir labai vargdama, motina stengėsi mane leisti į mokslą. Baigęs Puskelnių pradinę mokyklą, aš penktąjį ir šeštąjį skyrius lankiau Marijampolės antrojoje pradinėje mokykloje. 1940 m. įstojau į Rygiškių Jono gimnaziją ir 1944 m. gegužės pabaigoje gavau šešių klasių baigimo pažymėjimą. Po to, pasirengęs savarankiškai, kitų metų birželio 25 d. eksternu išlaikiau egzaminus brandos atestatui gauti.

1945 m. liepos 5 d. įstojau į Mokytojų rengimo kursus Kaune, bet jų nebaigiau, nes nutariau studijuoti VDU. Išlaikęs stojamuosius egzaminus, buvau priimtas į Statybos fakulteto Statybos skyrių, bet netrukus iš universiteto buvau pašalintas kaip savavališkai nutraukęs kursų studijas. Tik 1945 m. rugsėjo 17 d. LSSR švietimo komisaro pavaduotojai sutikus, galėjau mokytis universitete. Metus pasimokęs ir geriau susipažinęs su kitomis specialybėmis, 1946 m. lapkričio 20 d. rektorių A. Purėną paprašiau perkelti į Kelių skyrių.

Studijų metai prabėgo nepastebimai... 1950 m. birželį apgyniau diplominį projektą ir įgijau kelių inžinieriaus kvalifikaciją.

Baigęs studijas, buvau paskirtas į Vyriausiąją kelių valdybą. Kelerius metus dirbau jos padaliniuose, o vėliau – statybos, statybos kontrolės organizacijose, Mokslo ir technikos informacijos institute, projektavimo institute. Į pensiją išėjau 1992 m."

Nors kelyje į gyvenimo tikslą teko įveikti daug kliūčių, bet **Bronius Š E D Y S** atkakliai žingsniuoja savosios Svajonės link ir neabejoja sėkme. Štai Broniaus gyvenimo kelias: „Gimiau 1923 m. spalio 22 d. Tauragės apskrities Šilalės valsčiaus Cipariškės kaime. Šeimoje augome trys vaikai, tarp jų aš buvau vyriausias. Pradinę mokyklą lankiau Pajūryje ir jos keturis skyrius baigiau 1934 metais. Dėl materialinių nepriteklių tik po metų, išlaikęs egzaminus, įstojau į Tauragės gimnaziją. Žengiant iš klasės į klasę, mokslo metai vijo vieni kitus, ir 1941 m. gavau brandos atestatą.

Prasidėjus Vokietijos-Sovietų Sąjungos karui, sudegė mūsų trobesiai. Tolesnius mokslus teko atidėti ir imtis savarankiško darbo. Kai frontas nuslinko į Rytus, buvo organizuojami pradinių mokyklų mokytojų kur-

sai, nes sovietinės okupacijos metais daug mokytojų buvo deportuota į atšiaurius Rusijos rajonus. Tokius kursus jaunesniojo mokytojo cenzui įgyti lankiau Panevėžyje ir vėliau kurį laiką mokytojavau Obelyno pradinėje mokykloje. Tačiau noras mokytis lėmė tai, kad 1942 m. įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Mokiausi tik vieną semestrą, nes vokiečių okupacinė valdžia uždarė universitetą. Teko grįžti į tėviškę ir duoną pelnytis mokytojaujant aplinkinėse Vizbarų, Cipariškės, o vėliau Pagėgių pradinėse mokyklose. Pagerėjus materialinėms sąlygoms, 1945 metais vėl grįžau į VDU. Studijų metai prabėgo nepastebimai, ir 1950 m., apgynęs diplominį projektą, įgijau statybos inžinieriaus kvalifikaciją.

Baigęs studijas, iki 1952 m. dirbau Kaimo elektrifikacijos valdybos treste, o nuo 1955 m. tarnavau kariuomenėje. Demobilizuotas iki 1986 metų dirbau Žemės ūkio statybos projektavimo institute – iš pradžių eiliniu inžinieriumi, o prieš išeidamas į užtarnautą poilsį, – vyriausiuoju konstruktoriumi (11 metų). Tapęs pensininku, darbo nenutraukiau ir tais pat metais įsidarbinau „Sanito" vaistų gamybos įmonėje, kurioje dirbu dar ir dabar. Tai projektuotojo darbas, suteikiantis galimybę įdiegti į praktiką įgytas teorines žinias.

1950 m. sukūriau šeimą. Žmona – architektė, dirba Valstybiniame Čiurlionio muziejuje. Sulaukėme dviejų sūnų. Laisvalaikiu bitininkauju sode".

Draugiçkas, atidus, pareigingas **Jonas Š I D I Š K I S**, gal net pats nekreipdamas į tai dėmesio, vadovavosi patarle „Ką darai, daryk gerai!" ir per gyvenimo verpetus sėkmingai buriavo savojo „laimės žiburio" link. Štai Jono gyvenimo farvateris: „Kada gimiau? Mano močiutė sakydavo, kad prieš Kalėdas – švento Tomo dieną. Pagal to meto vardyną – tai būtų 1925 m. gruodžio 21 d. Mano tėčiui ši data kažkodėl nepatiko. Turbūt norėdamas, kad suaugesnis patekčiau į kariuomenę, jis šią datą truputį pakoregavo, ir Vilkaviškio vyskupijos Pažėrų parapijos gimimo metrikų knygoje mano gimimo data – 1926 m. sausio 8 d. Vėliau pasirodė, kad tėčio pataisa visiškai nereikalinga arba ji buvo nepakankama. Todėl po 19 metų aš pats padariau antrą pataisą, „gimdamas" 1928 m. sausio 8 d...

Mano gimtinės Pabartupio kaimas yra Marijampolės apskrities Veiverių valsčiaus Kazlų Rūdos miškų masyvo rytiniame pakraštyje. Kaimas pavadintas per jo laukus tekančio Bartupės upelio, kuris Žiemkelio pelkėse įsilieja į Pilvę, vardu. Vaikystėje – tai buvo gražus vingiuotas ir duburiuotas upeliukas, pavasarį užtvindydavęs pievas ir žemumas taip, kad nei išeisi, nei išvažiuosi. Žmonės tada sakydavo: „Pats polaidis!" Dabar čia yra tik gilus tiesus melioracijos kanalas.

Tėvai – ūkininkai Jonas Šidiškis (1891 ... 1981) ir Antanina Štuopytė (1900 ... 1966) – susituokė 1924 m. Jie sulaukė trijų sūnų ir trijų dukrų. Aš tarp jų – vyriausias.

Tėtis iš mano senelio paveldėjo 28,41 ha supelkėjusios nederlingos žemės ir per Pirmąjį pasaulinį karą sudegintos sodybos pamatus. Būdamas nepaprastai darbštus ir sumanus, pasistatė naujus trobesius, įveisė didelį sodą, nusausino ir pagerino žemę, įsigijo visas reikalingas žemės ūkio mašinas. Mūsų ūkis buvo laikomas pavyzdingu.

1933 m. pradėjęs lankyti Pažėrų pradinę mokyklą, 1937 m. ją baigiau labai gerais pažymiais. Didžiulę įtaką padarė pirmasis mano mokytojas Jonas Siminskas, įskiepijęs Tėvynės meilę, žinių troškimą ir darbštumą. Jis ragino tėtį leisti mane mokytis. Veiverių pradinės mokyklos penktajame skyriuje pajutau, kad moko ne ką daugiau nei mano pirmasis mokytojas, todėl „peršokau" šeštąjį ir išlaikiau egzaminus į Veiverių progimnazijos pirmąją klasę. Nuo 1938 m. rugsėjo pirmosios aš - Veiverių progimnazijos mokinys. Kartu mokėsi dar keturi pradinės mokyklos klasės draugai, todėl nebuvo liūdna. Kas pusmetis už mokslą reikėdavo mokėti. Atidžiai patikrinęs pažymių knygelę, tėtis atskaičiuodavo 37, 5 lito.

Paskutinę antrųjų mokslo metų dieną neskubėjome eiti namo, bet matematikos mokytojas Jonas Narijauskas griežtai įspėjo: „Vaikučiai, niekur neužtrukite, tuoj pat bėkite namo!" Eidami vieškeliu iš Veiverių į Pažėrus, sutikome tris lengvuosius automobilius: pirmajame ir trečiajame sėdėjo karininkai, o viduriniame pažinau Lietuvos Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną. Buvo 1940 m. birželio 15 d. pavakarys...

1940 m. vasara. Lietuva jau LTSR. Rugsėjo pirmąją susirinkome ne į trečiąją, bet į septintąją klasę. Naujas direktorius, nauji mokytojai, nauja tvarka... O 1941 m. birželio 14 d. į Sibirą ištremtas ir ten mirė mano pirmasis mokytojas J. Siminskas. Vėliau buvo numatyta ištremti ir mūsų šeimą.

1941 m. Veiverių progimnazija tapo gimnazija, o 1944 m. gavau jos pirmosios laidos brandos atestatą. Geriausius prisiminimus paliko gimnazijos direktorius istorikas Jonas Švoba, JAV išleidęs knygą „Seiminė ir prezidentinė Lietuva", ir lotynų kalbos mokytojas Algirdas Matulaitis, 1945 metais pakviestas dėstyti VDU, bet, nukritęs nuo vagono buferio Mauručių geležinkelio stotyje, žuvo po traukinio ratais. Abu buvo puikūs savo dalykų žinovai.

Per atostogas aš su sesute, taip pat gimnaziste, tėvams padėdavome dirbti ūkio darbus, nes nuo 1941 m. darbininkų jau nebesamdydavo. Mokėjau dirbti visus ūkio darbus, net kaustyti arklį. Atmintyje liko 1942 metų vasara, kai, sunkiai susirgus tėčiui, mamos vadovaujamas vienas nupjoviau visus javus, o su penkiolikmete sesute suvežėme juos ir sukrovėme po stogu.

Saulėta 1944 m. vasara. Nenumaldomai artėja frontas. Rusai liepos mėnesį ties Darsūniškiu forsuoja Nemuną. Dėdė Tomas Šidiškis siūlo kartu su juo trauktis į Vokietiją, bet „šeimos taryba" pasiūlymo nepriima.

Liepos 31 d. pasirodo sovietinė kariuomenė. Vaduodamas tėtį, vienkinkiu vežimu vežu šaudmenis link fronto prie Šakių. Po savaitės su kaimynu pabėgame ir grįžtame namo.

Paskelbiama 1909 ... 1926 m. gimusių vyrų mobilizacija. Kad nepakenkčiau šeimai, rengiuosi į šaukimo punktą, bet paskutinę akimirką sužinau, kad mūsų krašto vyrai šaukiami nepaklūsta, solidarizuojuosi su jais ir pasidarau nelegalu. Mūsų sodyboje stovi kariuomenė, todėl slapstausi pas gimines ir kaimynus, o kareiviams išvažiavus,- tėviškėje. Laimingai baigiasi kelios kritiškos akimirkos. Nematydamas slapstymosi perspektyvų, 1945 m. pradžioje įsigijau fiktyvų gimimo liudijimą ir išvykau ieškoti darbo į Kauną. Valstybinio durpių pramonės tresto kadrų skyrius nukreipė mane į Ežerėlio durpių įmonę, kurioje sąskaitininku ir buhalteriu dirbau iki rugpjūčio.

Mano svajonė – studijos aukštojoje mokykloje. Įveikęs visas kliūtis (dokumentai...), 1945 m. rugsėjo pradžioje buvau priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Patiko ir sekėsi studijuoti. Ypač įsiminė profesoriaus J. Dalinkevičiaus inžinerinės geologijos paskaitos, vyresniojo dėstytojo M. Remišausko statikos darbai.

Brendo negeri įvykiai tėviškėje. 1948 m. lapkritį buvo suimtas tėtis ir už buožinių mokesčių nesumokėjimą nuteistas vienerius metus kalėti, konfiskuojant turtą. 1949 m. kovo pabaigoje į Irkutsko sritį buvo ištremta mama ir dešimtmetis broliukas. 1949 m. vasarą kariuomenė nugriovė ir išvežė sodybos trobesius... Buvome nubuožinti. Negana to, 1950 m. gegužės 28 d. Veiverių valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininkas ir LKP komiteto sekretorius pranešė universitetui, kad „studento Jono Šidiškio tėvas turėjo 28,41 ha žemės ir naudojosi samdomąja darbo jėga. Jo motina ir brolis išsiųsti už LSSR ribų kaip buožės ūkis. Tėvas už buožinių mokesčių nesumokėjimą buvo nubaustas vienerių metų kalėjimu ir dabar, kaip neturintis teisės gyventi tame pačiame valsčiuje, gyvena Garliavoje". Buvau iškviestas į universiteto specialųjį skyrių ir man buvo pasiūlyta patikslinti anketinius duomenis. Tada viską parašiau teisingai pagal to meto būklę. Į klausimą, kodėl buvau nurodęs per pusę mažiau tėvų žemės, atsakiau, kad labai norėjau būti priimtas į universitetą... Skirstymo į darbavietes komisija pakvietė mane paskutinį ir paskyrė į Ust Kamenogorsko HES statybvietę Rytų Kazachstane. Nors visi šie įvykiai ir trukdė ramiai studijuoti, bet vis dėlto parengiau ir apgyniau diplominį projektą.

Universiteto karinė katedra manęs neatestavo, likau eilinis. Todėl ir vėliau buvau mokomas: padarė mane radiotelegrafistu, o po to – zenitinių raketinių dalinių operatoriumi.

Į paskirtąją darbavietę neišvykau, o įsidarbinau Prienų rajono Kaimo ir kolūkių statybos skyriuje techniku. Ten mano kvalifikacija buvo nerei-

kalinga, ir ieškoti rimtesnio darbo grįžau į Kauną. „Žemprojekto" direktorius E. Kraujelis mano paslaugų atsisakė, bet, rekomendavus studijų draugui Povilui Garbauskui, 1951 m. balandžio 4 d. buvau priimtas dirbti „Sovchozmeliovodstroiprojekto" kontoroje vyresniuoju inžinieriumi. Netrukus šios kontoros prašymu KPI rektorius prof. K. Baršauskas leido išduoti diplomą. Kai ši kontora buvo reorganizuota į „Litsovchozprojekto" respublikinę projektavimo kontorą, 1953 m. kovo 26 d. buvau paskirtas Statybos sektoriaus viršininku. 1957 m. rugsėjo pradžioje buvau perkeltas dirbti į „Žemprojekto" institutą ir paskirtas skyriaus viršininku. 1966 m. sausio pradžioje mane paskyrė Techninio skyriaus viršininku, 1983 m. gruodžio pradžioje - instituto vyriausiojo inžinieriaus pavaduotoju. 1990 metų balandžio 4 d. išėjau į pensiją.

Karjeros vengiau ir į TSKP nestojau. Nežinau, už ką 1965 m. buvau apdovanotas LSSR Aukščiausiosios Tarybos garbės raštu. 1978 m. man buvo suteiktas Nusipelniusio inžinieriaus garbės vardas".

Ramaus būdo, neskubantis **Mykolas ŠVABAUSKAS** atkakliai įveikdavo studijų kliūtis, o vėliau sėkmingai žengė statybų distancija. Štai Mykolo prisiminimai: „Iš nebūties atėjau į šį pasaulį 1922 m. rugsėjo 15 dieną ūkininkų – Jadvygos ir Felikso Švabauskų – šeimoje. Be manęs, dar augo broliai Silvestras (1927), Henrikas (1932) ir Jonas (1936).

Pagal tų laikų administracinį paskirstymą gyvenome Trakų apskrities Aukštadvario valsčiaus Kaliūkščių kaimelio viensėdyje, netoli Verknės upės ir didelio ošiančio šilo. Kalvotų apylinkių gamtovaizdžiai, kaip man atrodė, buvo nepakartojamo grožio. Mano tėvai paveldėjo 9 hektarus derlingos žemės, kurią visi dirbome ir gana gerai gyvenome. Po Antrojo pasaulinio karo mūsų žemė, kaip ir visų Lietuvos gyventojų, buvo nacionalizuota, gyvenimo sąlygos iš esmės pasikeitė, ir vertėmės labai sunkiai. Sulaukęs aštuonerių metukų, pradėjau lankyti už trijų kilometrų nuo mūsų sodybos esančią Karapolio pradinę mokyklą. Mano mokytojai Natalija ir Juozas Piliai, kuriuos visuomet maloniai prisimenu, su savo aštuonerių metų dukrele 1941 m. birželio 14 d. buvo išvežti į Sibirą ir iš ten nebesugrįžo...

1937 m. baigęs pradinę mokyklą, mokiausi Aukštadvario progimnazijoje, kuriai vadovavo tais laikais gerai žinomas pedagogas Česlovas Markšaitis. Čia teko gyventi moksleivių bendrabutyje, kurį organizavo ir materiališkai rėmė mūsų kapelionas kunigas Petras Celiešius. Progimnazijoje jis dėstė tikybą, matematiką ir lotynų kalbą. Karo metais jis vadovavo moksleivių ateitininkų organizacijai. 1944 m. kunigas pasitraukė į Vakarus. Mirė Jungtinėse Amerikos Valstijose, sulaukęs 82 metų amžiaus.

1940 m. baigęs Aukštadvario progimnaziją, įstojau į Vilniaus aukštesniąją technikos mokyklą (technikumą), kuriai vadovavo inžinierius

J.Lapšys. Po karo jis tragiškai žuvo. Technikumą baigiau 1945 m. ir įgijau statybos techniko kvalifikaciją. Mokydamasis technikume, galvojau pasirinktosios specialybės studijas tęsti aukštojoje mokykloje, todėl matematikos žinioms pagilinti papildomai lankiau paskaitas Vilniaus universiteto Fizikos ir matematikos fakultete. Čia išklausiau pirmojo kurso disciplinas.

1945 metų rudenį buvau priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Sėkmingai įveikęs penkerių metų studijas, 1950 m. apgyniau diplominį projektą ir įgijau statybos inžinieriaus kvalifikaciją.

Baigęs studijas, buvau paskirtas į Lietuvos statybinių medžiagų pramonės ministerijos Projektavimo ir konstravimo biurą Vilniuje ir 1950 metų vasarą čia pradėjau dirbti. 1951 m. rudenį buvau pašauktas į sovietinę armiją. Baigęs karinę tarnybą, nuo 1953 m. iki 1973 m. darbavausi Vilniaus miesto vykdomojo komiteto Kapitalinės statybos valdyboje vyresniuoju inžinieriumi. Čia aktyviai stačiau stambiaplokščius pastatus, daugiausia gyvenamuosius namus, septintajame, devintajame ir aštuonioliktajame kvartaluose. Be to, teko organizuoti Aukštųjų Panerių prekybos bazių statybą ir požeminių komunikacijų tiesimo darbus. Dirbau ir dešiniajame Neries krante".

-

Atkakliai siekęs užsibrėžtojo tikslo – tapti statybos inžinieriumi ir puošti mūsų šalį pastatais, skirtais taikos labui, **Pranas Š V E D A S** netapo savo svajonių herojumi, bet, prieš savo valią, ilgus metus buvo priverstas statyti karinius objektus... Štai Prano pasakojimas: „Gimiau 1924 m. lapkričio 16 d. Alytaus apskrities Stakliškių valsčiaus Trečionių kaime, ūkininkų šeimoje. Tėvai turėjo tik 12 ha žemės, bet išaugino aštuonis vaikus: penkias dukteris ir tris sūnus. Aš buvau pats vyriausias. Mokiausi Stakliškių pradinėje mokykloje, kurios šešis skyrius baigiau 1939 m. Po to tris klases baigiau Aukštadvario progimnazijoje, o brandos atestatą gavau 1945 m. Alytaus gimnazijoje.

Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, pradėjau studijuoti VDU Statybos fakulteto Statybos skyriuje. Universitete visuomet laiku paruošdavau kursinius projektus, išlaikydavau egzaminus, akademinių skolų neturėjau.

1950 m. pavasarį apgynęs diplominį projektą, buvau paskirtas dirbti į Šiaulių srities vykdomojo komiteto Kaimo ir kolūkių statybos valdybą vyresniuoju inžinieriumi. Čia dirbau iki 1951 m. liepos 3 d. ir tada per prievartą buvau pašauktas į besikuriančius karinius statybų dalinius. Karinis komisariatas nukreipė mane į Kaliningrado srities Černiachovsko miestą. Pradėjus karinę tarnybą, man buvo suteiktas jaunesniojo leitenanto inžinieriaus laipsnis. Ten tarnavau penkerius metus. Kai 1956 m. dukrą reikėjo leisti į mokyklą, o Kaliningrado srityje lietuviškų mokyklą nebuvo, man reikalaujant, buvau paskirtas į tokį pat dalinį Šiauliuose ir čia vadovavau

planavimo skyriui. Kariniame dalinyje tarnavau iki 1977 m. rugsėjo 22 d. Taigi pačius brandžiausius metus prieš savo valią turėjau paaukoti beprasmiškai tarnybai. Nors ir buvau įvairiais būdais verčiamas ir agituojamas stoti į komunistų partiją, bet kategoriškai atsisakiau. Dėl to grasino išsiųsti į tolimąją Šiaurę, neskyrė į aukštesnes pareigas, nesuteikė karinio laipsnio. Tai atsiliepė mano sveikatai. Tarnybą sovietinėje armijoje baigiau, turėdamas papulkininkio inžinieriaus laipsnį, kuris man buvo suteiktas prieš 14 metų. Jei būčiau buvęs TSKP narys, aukštesnį laipsnį man būtų suteikę gerokai anksčiau, nes pulkininko laipsnį suteikdavo, ištarnavus papulkininkiu penkerius metus.

Demobilizuotas dar dešimt metų dirbau Šiaulių teritoriniame inventorizacijos biure.

Su būsimąja žmona Anele Valeckaite kartu mokiausi Alytaus gimnazijoje. Susituokėme 1949 m. vasario 12 d., kai Anelė baigė VDU Medicinos fakulteto Farmacijos skyrių. Ištekėjusi ji buvo palikta dirbti Kaune, nes aš dar mokiausi penktajame kurse. Gyvenimo kryželį kartu nešėme 41-rius metus. 1990 m. sausio 13 d. Anelė mirė, trumpai sirgusi kraujo vėžiu. Šiaulių vaistinėse ji visą laiką dirbo provizore.

Išauginome tris vaikus: dukras Ireną (1949), Aldoną (1954) ir sūnų Algimantą(1957). Irena baigė Vilniaus universiteto Chemijos fakultetą ir buvo paskirta į Lietuvos MA Chemijos institutą. Čia ji apgynė mokslų kandidatės (daktarės) disertaciją ir tęsė mokslo tyrimo darbą. Aldona įgijo ekonomistės specialybę VISI ir dabar komercinėje firmoje Vilniuje dirba finansininke. Sūnus Algimantas baigė tik vidurinę mokyklą. Paskutiniais mokslo metais jis pateko į automobilio avariją, buvo sužeistas ir tapo antros grupės invalidu. Dirbti jis negali ir gyvena su manimi Šiauliuose.

Be tarnybos reikalų, svarbiausias mano „pomėgis" buvo ir yra šeima. Trims vaikams užauginti ir išmokslinti reikėjo įdėti daug darbo ir lėšų. Tam skyrėme visą mūsų uždarbį. Mums niekas nepadėjo, todėl gyvenome kukliai, neįsigijome nei automobilio, nepasistatėme namo.

Dabar esu pensininkas, dirbu tik namų darbus, nes dukros gyvena Vilniuje, todėl viską tenka pačiam padaryti".

Geraširdis dzūkas, siekęs mokslo **Zigmas T A L E T A V I Č I U S** nebuvo gyvenimo lepinamas, skaudžios negandos jo nepalaužė, bet išmokė būti tvirtu ir ištvermingu. Štai ką pasakoja dzūkas Zigmas apie save: „Gimiau 1927 m. sausio 1 d. Alytaus apskrities Seirijų valsčiaus Kundrenėlių kaime, ūkininkų – Veronikos ir Miko Taletavičių – šeimoje. Be manęs, dar augo sesuo Ona (1921), broliai Vladas (1917) ir Antanas (1939).

Pradinę mokyklą lankiau Vainiūnuose. Ją baigęs 1936 m., vienerius metus piemenavau ir dirbau kitus ūkio darbus. 1937 m. įstojęs į Lazdijų

pradinės mokyklos penktąjį skyrių, lygiagrečiai mokiausi ir šeštojo skyriaus disciplinas, o pavasarį sėkmingai išlaikiau baigiamuosius egzaminus. Per vasarą pasiruošęs, rugpjūčio pabaigoje išlaikiau ir pirmosios klasės egzaminus. Tad 1938 m. pradėjau mokytis Lazdijų gimnazijos antrojoje klasėje. Nors mokiausi gerai, bet, susiklosčius sunkioms šeimos materialinėms sąlygoms (tėvai – ligoti, o nuo tėviškės iki Lazdijų – net 28 km), mokslą gimnazijoje teko nutraukti. Vokiečiams okupavus Lietuvą, 1941 metų spalio pradžioje išvykau mokytis į Kėdainių kultūrtechnikų mokyklą. Gyvenimo sąlygos Kėdainiuose buvo labai sunkios: nebuvo nei bendrabučio, nei valgyklos, todėl gyvenome kaip kas išmanėme. Pasiekti iš Kėdainių tėviškę buvo didžiulis rūpestis, nes karo metais nebuvo reguliaraus susisiekimo. Iš Kauno 100 km iki savo tėviškės su vyresniuoju broliu Vladu, kuris tada mokėsi Kaune, ne kartą yra tekę keliauti ir pėstute...

1944 m. gavęs kultūrtechniko diplomą, rudenį nutariau studijuoti VDU ir tapau Statybos fakulteto Hidrotechnikos skyriaus pirmojo kurso studentu. Tačiau 1945 m. lapkritį buvau NKVD suimtas. Pabuvojau Kauno saugumo požemiuose, senajame Kauno ir Vilniaus Lukiškių kalėjimuose... Iš ten žiemą, spiginant vasario šalčiams, ešaloną kalinių gyvuliniuose vagonuose vežė į Šiaurę ilgiau kaip dvi savaites. Išlaipino mus Archangelsko tundroje, Urdomos stoties lageriuose. Po pusmečio darbų miškuose buvau evakuotas į Komijos ASSR, kur buvo užbaigta mano byla. Čia buvau teisiamas Šiaurės karinio tribunolo. Užskaičius iki teismo kalėjime sėdėto laiko vieną dieną už tris dienas, po teismo iš lagerio buvau paleistas. Nors mano nusikaltimas buvo labai menkas (pusbroliui paskolinau šapirografą, ir jis pasidarė atleidimo iš tarnybos sovietinėje armijoje pažymą), bet daugiau kaip metus teko pavargti baltųjų meškų šalyje.

Sugrįžęs iš Šiaurės, 1947 m. sausio 2 d. vargais negalais vėl buvau priimtas į VDU antrąjį kursą. Už tai esu dėkingas rektoriui profesoriui A.Purėnui. Diplominį projektą apgyniau 1950 m. birželį ir rugpjūčio viduryje pradėjau dirbti „Litsovchozprojekto" kontoroje grupės vadovu, o 1952 metais – projekto vyresniuoju inžinieriumi. 1957 m. buvau perkeltas į Vandens ūkio projektavimo institutą, kuriame dirbau iki 1990 m. gruodžio pabaigos. Dirbdamas projektavimo kontoroje, dar dėsčiau specialybės disciplinas Kauno politechnikume, o vėliau – Kauno žemės ūkio technikume.

Sūnaus šeima augino dukrą ir sūnų. Anūkė mokėsi Kauno medicinos akademijoje stomatologe. Tačiau 1996 m. lapkričio 1 d. 45-erių metų sūnus ir dvidešimtmetė anūkė, grįždami Šiaurės Lietuvoje aplankę giminių kapus, žuvo autoavarijoje. Ši klaiki tragedija ir moralinė trauma mūsų šeimą tebeslegia ir dabar. Ji jau nebeišdils iki mūsų gyvenimo pabaigos. Žuvusieji yra gyvi mumyse, todėl mus lydi tik sielvartas, skausmas ir ašaros".

Kaip senovės Graikijos bėgikas, tautiečiams parnešęs džiugią pergalės naujieną, **Julius T A M A Š A U S K A S**, atkakliai bėgdamas maratono distanciją, neša sveikos gyvensenos sampratą. Štai Juliaus gyvenimo maratonas: „Šį pasaulį išvydau 1922 m. lapkričio 8 d. Šiaulių apskrities Joniškio valsčiaus Niuraičių kaime. Mano tėvai – Agota ir Ignas Tamašauskai – turėjo 20 ha ūkį ir augino penkis vaikus: be manęs, dar buvo dukros Benutė (dabar ūkininkė), Zofija (sanitarė), Aldona (mirusi) ir brolis Kazys, kuris dabar ūkininkauja tėviškėje, praplėtęs žemės valdas iki 40 ha.

Pradinę mokyklą 1929 ... 1932 m. lankiau Joniškio valsčiaus Ivoškių kaime, o vėliau mokiausi Joniškio gimnazijoje, kurios brandos atestatą gavau 1941 m. 1945 m. rudenį įstojau į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių ir 1950 m. birželį apgyniau diplominį projektą.

1950 ... 1958 m. dirbau Akmenės statybos tresto Cemento gamyklos Naujojoje Akmenėje statybvietėje: iš pradžių darbų vykdytoju, vėliau – tresto vyriausiuoju inžinieriumi. 1959 ... 1961 m. buvau Palangos statybos valdybos vyriausiuoju inžinieriumi, o 1962 ... 1990 m. – „Kauno statybos" tresto Centrinės laboratorijos, po to Gamybos paruošimo skyriaus vyresniuoju inžinieriumi. 1969 ... 1970 m. trestas komandiravo mane į Rusijos Toljačio automobilių gamyklą. Ten dirbau statybos darbų vykdytoju. 1991 ... 1993 m. – individualios firmos savininkas.

1961 ... 1964 m. tobulinausi Maskvos betono ir gelžbetonio mokslo tyrimo instituto neakivaizdinėje aspirantūroje. Išlaikiau visus egzaminus, parengiau net dvi disertacijas, bet, būdamas neoperatyvus, jų ir neapgyniau ...

Žmona Janina – medicinos sesuo, dabar pensininkė. Išauginome sūnų Viktorą ir dukrą Laimą. Abu yra inžinieriai santechnikai. Džiaugiamės vienu anūku ir trimis anūkėmis!

Dažnai sakoma, kad kiekvienas žmogus yra savo likimo kalvis. Statistikos duomenys rodo, kad Nepriklausomoje Lietuvoje per pastaruosius penkerius metus vidutinė vyrų gyvenimo trukmė sumažėjo penkeriais, moterų – dvejais metais. Jeigu trumpėja žmonių gyvenimas, tai, vadinasi, žmonės nemoka gyventi! Dabar vienas Lietuvos gyventojas per metus vidutiniškai suvartoja apie 20 litrų spirito. Taigi Lietuvos žmonės visiškai nesupranta, kas yra gerai ir kas blogai. Kokį likimą galima „nukalti"? Jeigu aš būčiau išgėręs tiek svaigalų, tai jau seniai būčiau „po velėna"...

Dabar esu Kauno jungtinio sveikatos klubo narys, Kauno bėgimo mėgėjų klubo narys. 1996 m. bėgimo varžybose nubėgau apie 400 kilometrų. Maratono distancijoje (42195 m) užtrunku apie keturias valandas. 1996 ... 2000 m. varžybose „Bėgimo žymūno" ženkleliui gauti tenka nubėgti apie 2400 kilometrų. Treniruotėse nubėgti kilometrai neįskaičiuojami! Lengvoji atletika – sporto karalienė. Taigi karalienės varžybose per penkerius metus manau įveikti 2400 kilometrų distanciją!

Svarbiausia ateities vizija yra kiekvieno žmogaus požiūris į tai, kiek laiko jis yra nusiteikęs gyventi šioje žemėje. Biblijoje nurodytas žmogaus amžius iki 120 metų. Esu įsitikinęs, kad žmogus gali gyventi iki 100 metų. Geriu docento P. Šibilskio pasiūlytą gyvąjį vandenį, valgau medų, daigintus kviečius, esu vegetaras ir maždaug šitiek metų numatau keliauti per šį margą pasaulį!"

Nuo mažens atkakliai kopęs savojo „laimės žiburio" link **Zigmantas TAMUTIS** paliko ženklų darbštaus, rūpestingo studento, inžinieriaus, dėstytojo, mokslininko pėdsaką. Savo gyvenimo kelią Zigmas apibūdino šitaip: „Gimiau 1925 m. sausio 14 d. Šiaulių apskrities Šaukėnų valsčiaus Širminių kaime. Tėvai turėjo apie 10 ha žemės, o šeimoje, be manęs, dar augo trys vyresni broliai ir jaunesnė sesuo. Nors tėvai gyveno vargingai, bet, nežiūrint visų sunkumų, jie nutarė vieną vaiką, jų žodžiais tariant, „leisti į mokslus". Lankiau gretimojo Kriklių kaimo pradinę mokyklą, o vėliau palikau gimtuosius namus. 1937 m. rugpjūčio 31 d. tėvas mane nuvežė į Kuršėnus. Čia mokiausi penktajame ir šeštajame skyriuose. Didelį įspūdį paliko 1939 metų vasaros ekskursija į Kauną. Tada nenujaučiau, kad po šešerių metų Kaunas taps mano nuolatine gyvenamąja vieta. Man, provincijos vaikui, patiko muziejai, ypač Karo muziejus, vėliavos pakėlimo ir nuleidimo ceremonialas muziejaus sodelyje ir kt.

1939 m. įstojau į Šiaulių berniukų gimnaziją. Į pirmąsias klases tada priėmė 100 mokinių. Buvo net keturios tokios klasės. Pirmojoje klasėje buvo mokoma vokiečių arba prancūzų kalbos, o nuo penktosios – dar ir anglų arba rusų kalbos. Tik vienerius mokslo metus man teko mokytis gimnazijoje Nepriklausomoje Lietuvoje. Tuometinė Lietuvos vyriausybė sudarė geras sąlygas mokytis nepasiturintiems moksleiviams. Iš mokytojų, mokiusių pirmojoje klasėje, labiausiai įsiminė vokiečių kalbos mokytojas poetas Stasys Anglickis. Per jo pamokas dainuodavome vokiškas dainas. Vieną iš jų „Kai kareiviai per miestą žygiuoja ..." (Wenn die Soldaten durch die Stadt marschieren ...) ir dabar gerai prisimenu. Jeigu jis būtų mokęs mus vokiečių kalbos septynerius metus (tokia buvo mokslo trukmė gimnazijoje), tai būtume laisvai kalbėję vokiškai. Nuostabus buvo gamtos mokytojas Jurevičius. Už herbarijų ir gamtos piešinius aš buvau apdovanotas pagyrimo raštu. Geru žodžiu noriu paminėti ir klasės auklėtoją, matematikos mokytoją Petrauskaitę, kuri, be matematikos, mus gerokai pramokė ir lotynų kalbos, nes per savo pamokas dažnai įterpdavo ir lotyniškų žodžių. Mokiausi gerai, nes tik tuos, kurie gerai mokėsi, atleisdavo nuo mokesčio už mokslą. Gal dėl to, baigęs pirmąją klasę, buvau apdovanotas ir Maironio poezijos knyga „Pavasario balsai".

Mėgau žaisti krepšinį, futbolą, lankyti moksleivių šokių vakarus. Prisimenu, kaip, būdamas pirmosios klasės mokinys, pakviečiau šokti valsą gimnazijos abiturientę. Mums šokant, plojo visi vakaro dalyviai. Šiaulių mergaičių gimnazijos scenoje suvaidinau pagrindinį vaidmenį spektaklyje „Meksikos kankinys". Mokinių vakarėliuose mėgau sakyti monologus. Dalyvavau eilėraščių deklamavimo konkurse.

Prasidėjus vienai, o po to ir kitai Lietuvos okupacijai, mokymasis gimnazijoje beveik nepasikeitė, bet buvo ir nemalonumų. Buvome išvaryti iš gimnazijos patalpų. Ten įsikūrė vokiečių karo ligoninė. Teko mokytis tam nepritaikytose patalpose. Blogiau buvo 1944 ... 1945 metais, nes mes jau buvome šaukiamojo amžiaus. Čia mums labai padėjo gero klasės draugo Romualdo Sakalausko tėvas, tuo metu dirbęs Šiaulių geležinkelio ruožo viršininku. Jis mus įdarbino geležinkelyje. Pusę dienos dirbome, o po to lankėme gimnaziją. Iš pradžių dirbau dažytoju, o vėliau tabelininku. Taigi, padedant šviesios atminties R. Sakalausko tėvui, 1945 m. pasiekėme tikslą – gavome brandos atestatus.

Mokydamasis gimnazijoje, beveik visą laiką buvau klasės seniūnu. Visi mokytojai buvo puikūs. Tačiau labiausiai prisimenu inspektorių M.Grubį, mokiusį lotynų, rusų kalbų ir filosofijos, klasės auklėtoją, lietuvių kalbos ir literatūros mokytoją, žinomą Lietuvoje grožinės literatūros knygų vertėją T. Stonį, fizinio lavinimo mokytoją, daugkartinį Lietuvos stalo teniso čempioną V. Variakojį, puikų kapelioną V. M. Cukurą, 1944 metais pasitraukusį į Vakarus. Jo tikybos pamokos buvo netradicinės, labai įdomios, turėjo filosofinį atspalvį. Vėliau emigracijoje Romoje jis apgynė filosofijos ir teologijos mokslų daktaro disertacijas. Mirė 1996 m. ir palaidotas Vilniuje.

1945 m. įstojau į VDU Statybos fakulteto Geodezijos skyrių. Vaikystėje teko bendrauti su matininku, skirsčiusiu mūsų kaimą į vienkiemius, dėl to ir pasirinkau šią specialybę. Nors, prisipažinsiu, iš pradžių, draugams patarus, buvau padavęs pareiškimą į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių.

Mokytis buvo sunku, trūko lėšų. Prisimenu, kaip aš su draugu, taip pat šiauliečiu B. Maskoliūnu, 1945 ... 1946 m. žiemą gyvenome nekūrenamame kambaryje, Zanavykų gatvėje. Nešildomos buvo ir fakulteto patalpos. Nuo šalčio ištindavo rankų pirštai. Miegojome vienoje lovoje, užsiklodami visais turėtais apklotais. Daug kartų yra tekę praeiti pro moteris gatvėje, siūlančias duonos kepalą, kad jį nusipirktume. Įpusėjus antriesiems mokslo metams, draugas nebegalėjo pakelti tokių prastų gyvenimo sąlygų ir metė mokslus, o aš, vargais negalais gavęs leidimą gyventi bendrabutyje, 1947 m. vasarį persikėliau į jį. Nors ir čia nebuvo gerų sąlygų dirbti, bet buvo šilta, mokestis už bendrabutį – nedidelis. Stipendijos maistui neužtekdavo, todėl pradėjau dirbti Žemėtvarkos valdyboje.

Paskaitas mums skaitė iškiliausi Lietuvos geodezininkai docentai M.Ratautas ir M. Kosčiauskas, vyresnieji dėstytojai J. Liesis, J. Deksnys, J.Ašmonas, A. Guogis ir kt. Jie buvo didelės erudicijos žmonės, geri pedagogai. Docentų M. Ratauto ir M. Kosčiausko paskaitos buvo aukšto teorinio lygio, dėstoma medžiaga suprantama. Originalūs ir įdomūs buvo dėstytojai I. Liesis ir J. Deksnys. Mokymo lygis buvo aukštas, dėstytojai reiklūs, todėl gamybinės praktikos metu jau galėjau dirbti savarankiškai, pats sugebėdavau išspręsti visus techninius klausimus.

Baigęs studijas, buvau paliktas dirbti Geodezijos katedroje asistentu. Antraeiles dėstytojo pareigas dar ėjau ir Lietuvos ŽŪA Geodezijos katedroje. Čia dėsčiau geodeziją, o matininkų kursuose – matematiką. Kad įgyčiau didesnę gamybinio darbo patirtį, per vasaros atostogas dirbau pagal specialybę įvairiose organizacijose. Tuometinis Geodezijos katedros vedėjas docentas M. Ratautas jau pirmaisiais darbo metais pasiūlė man skaityti paskaitas studentams. Tačiau neilgai dirbau katedroje. 1952 m. gruodžio 8 d. išvažiavau į Minską tęsti studijų aspirantūroje Baltarusijos politechnikos instituto Geodezijos katedroje. Mokslo vadovu buvo paskirtas BSSR MA akademikas V. Popovas, garsus savo darbais ne tik Sovietų Sąjungoje, bet ir užsienyje. Jo vadovaujamas, per nepilnus trejus metus parengiau disertaciją „Plačiai naudojamų suprastintų poligonometrijos išlyginimo metodų analizė ir kai kurie pasiūlymai jiems pagerinti", kurią 1955m. lapkričio 4 d. apgyniau, ir man buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. Mokydamasis aspirantūroje, dirbau ir dėstytojo darbą.

Grįžęs į KPI, dirbau Geodezijos katedroje vyresniuoju dėstytoju, o nuo 1958 m. kovo 26 d. – docentu. 1964 m. studijų draugo Juozo Bajoro, dirbusio Nemuno laivininkystės valdyboje, užsakymu atlikau Nemuno trianguliacijos tarp Kauno ir Smalininkų darbus. Čia, greta kampų ir bazių matavimų, buvo nustatyti ir dešimties trianguliacijos kraštinių astronominiai azimutai.

1969 m. iškėlus Geodezijos katedrą į VISI, kurį laiką dirbau Šildymo ir vėdinimo katedroje, o nuo 1970 m. – Statybos katedroje. Nuo 1970 m. iki 1980 m. buvau Santechnikos fakulteto, o vėliau Statybos ir santechnikos fakulteto prodekanas. Šis laikotarpis buvo produktyviausias mano gyvenime. Nors teko praleisti daug laiko dekanate, bet parengiau technikos mokslų daktaro disertaciją „Inžinerinių geodezinių tinklų projektavimas ir išlyginimas", kurią apgyniau 1975 m. birželio 6 d. Maskvos geodezijos, aerofotonuotraukos ir kartografijos inžineriniame institute, ir man buvo suteiktas habilituoto technikos mokslų daktaro laipsnis. 1978 m. gegužės 12 d. man buvo suteiktas ir mokslo profesoriaus vardas.

Nuo 1979 m. sausio 16 d. iki 1992 m. spalio 6 d. dirbau Statybos katedros vedėju ir KPI dėsčiau geodezijos, matematinės kartografijos, mažiausiųjų kvadratų metodo, inžinerinės geodezijos disciplinas. Vadovavau studentų geodezininkų diplominiams projektams, aspirantų mokslo darbams. Du mano aspirantai J. Skeivalas ir V. Lukoševičius apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertacijas. Vėliau J. Skeivalas apgynė ir technikos mokslų habilituoto daktaro disertaciją.

Mano mokslo darbo kryptys – geodezinių tinklų projektavimas ir išlyginimas, taip pat inžinerinė geodinamika. Šia tematika parašiau ir užsienyje išleidau tris monografijas. Be to, užsienyje išleistas ir mano vadovėlis „Inžinerinė geodinamika", parašytas kartu su kitais užsienio mokslininkais. Lietuvoje pasirodė du geodezijos vadovėliai ir viena mokymo priemonė (kartu su kitais bendraautoriais). Lietuvos ir užsienio žurnaluose paskelbiau apie 100 mokslo ir populiarių straipsnių, parengiau daug metodikos leidinių studentams. Už visus darbus man buvo suteiktas 1995 m. Lietuvos Respublikos mokslo premijos laureato vardas. 1976 m. skaičiau paskaitas Suomijoje, Helsinkio geodezijos institute, o 1978 m. buvau išvykęs į Lenkijos Bialistoko politechnikos institutą susipažinti su geodezijos srities mokslo darbais. 1986 m. buvau išrinktas Lvovo politechnikos instituto mokslo tarybos nariu ir dirbau iki 1992 m. 1968 m. buvau turistinėje kelionėje Prancūzijoje, o 1979 m. ir 1981 m. – Čekoslovakijoje.

Per visą savo pedagoginės veiklos ir mokslo tyrimų laikotarpį teko dirbti ir visuomeninį darbą. Nors ir nepriklausiau TSKP, bet kaip ir daugelis mano amžininkų dirbau profsąjungose. Buvau Statybos fakulteto profbiuro ir KPI vietos komiteto pirmininku, Lietuvos Respublikos profsąjungų tarybos nariu. 1967 m. ir 1972 m. dalyvavau Lietuvos profsąjungų X ir XI suvažiavimuose, o 1968 m. – SSSR profsąjungų XIV suvažiavime.

1970 ... 1989 m. buvau SSSR Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos Geodezijos sekcijos mokslo ir technikos tarybos narys, Lietuvos vyriausiosios enciklopedijų redakcijos mokslo konsultantas, VISI mokslo darbų „Geodezijos darbai" redkolegijos narys, nuo 1976 m. iki 1991 m. – KPI tarybos narys, o nuo 1991 m. iki 1996 m. – KTU senato narys, Lietuvos geografų draugijos skyriaus valdybos narys, Lietuvos geografų draugijos Mokslo tarybos narys ir kt. Dabar esu Statybos ir architektūros fakulteto tarybos narys, „Geodezijos ir kartografijos" žurnalo redakcinės kolegijos narys, Lietuvos geodezininkų sąjungos, Tarptautinės matininkų asociacijos narys ir kt.

1952 metais lapkričio 7 dieną vedžiau. Mano žmona Stasė Tamutienė (Nektūnaitė) baigė Kupiškio vidurinę mokyklą ir KPI studijavo architektūrą. Baigusi studijas 1954 m., kurį laiką dirbo Minske, vėliau Komunalinio ūkio projektavimo institute Kaune. Vedybinio gyvenimo pradžia bu-

vo nelengva, daug ko trūko, ypač buto. Tačiau pamažu įveikėme visas kliūtis, pasistatėme namą, kuriame 1962 m. ir apsigyvenome. Užauginome du sūnus. Vyresnysis Robertas (1955) 1979 m. baigė Bratislavos aukštosios technikos mokyklos Mechanikos fakultetą, o jaunylis Nerijus (1964) – 1987 m. KPI Elektrotechnikos fakultetą. Robertas dabar gyvena ir dirba Kaune, o Nerijus – Bostone (JAV). Džiaugiuosi anūkėmis Kristina ir Aiste, anūku Andriumi.

Gyvenime buvo daug gražių, giedrių dienų, bet buvo ir tragiškų. Mirė tėvai, broliai. Ypač tragiški man buvo 1996 m. Per šešis tų metų mėnesius mirė mano žmona, sesuo ir paskutinysis brolis. Tačiau džiaugiuosi, kad gyvenau neveltui. Gyvenimas buvo turiningas ir prasmingas, o atliktus darbus jau įvertino amžininkai ir dar įvertins juos palikuonys".

Šią savo autobiografiją parašė dar pats Zigmas, bet 1997 m. balandžio 30 d. jo gyvenimo gija netikėtai nutrūko...

Apžavėtas žemaitiško atkaklumo, **Vincas VAINAUSKAS** be paliovos plėtojo geodezijos mokslo tyrimus Lietuvoje, ieškojo naujų mokslo akiračių, ir jo pastangos buvo apvainikuotos sėkme. Štai kokia plati Vinco gyvenimo brydė: „Gimiau 1925 m. sausio 14 d. Plungės valsčiaus Didvyčių kaime, gausioje (trys sūnūs ir šešios dukterys) Lietuvos kūrėjo savanorio šeimoje, nuostabiame Žemaitijos miškų, kalnų ir skaidrių ežerų krašte. 1944 m. baigęs Plungės gimnaziją, vienerius metus mokytojavau Birėnų pradinėje mokykloje. 1945 m. įstojau į VDU Statybos fakulteto Geodezijos skyrių. Studijų metais buvau geodezininkų grupės seniūnas, rūpinausi mokslo klausimais ir linksmąja gyvenimo dalimi. Būdamas šioks toks muzikantas ir šmaikštuolis, dažnai organizuodavau studentiškas šventes, šokių vakarus. Be to, studijuodamas visą laiką dirbau Geodezijos katedroje laborantu, o vasarą geodezinėse ekspedicijose visai neblogai papildydavau studentišką kišenę. Šia prasme gyvenime didelių ekonominių rūpesčių ir neturėjau, nes buvau labai darbštus ir dėl to galbūt laimingas.

Džiugu, kad mus mokė labai aukštos kvalifikacijos dėstytojai, ypač profesoriai M. Koščiauskas ir M. Ratautas, docentas I. Liesis. Jie įskiepijo didelę meilę mokslui ir darbui. Turbūt dėl to geodezininkų grupė buvo laikoma viena iš geriausių, ir neatsitiktinai du jos absolventai tapo habilituotais daktarais.

Fotogrametrijos studijas teko gilinti Maskvos geodezijos, aerofotonuotraukos ir kartografijos inžinierių institute, kuriame 1954 m. apgyniau technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Fototrianguliacijos tinklų paklaidų tyrimas". Grįžęs į Lietuvą, 1954 ... 1969 m. dirbau KPI Geodezijos katedroje, o 1969 m. rudenį persikėliau į naujai įsteigto VISI Geodezijos katedrą. Nuo 1975 m. vadovavau Vilniaus universiteto Inžinerinės

fotogrametrijos laboratorijai ir buvau nuolatinis Paminklų konservavimo instituto Architektūrinės fotogrametrijos laboratorijos specialistų konsultantas.

1990 m. rugsėjo 29 d. Lvovo politechnikos instituto Mokslo taryboje apgyniau habilituoto daktaro disertaciją „Optimalūs fotogrametriniai metodai inžineriniams uždaviniams spręsti, atsižvelgiant į geodezinių matavimų savybes", o 1991 m. birželio 30 d. man buvo suteiktas profesoriaus vardas. 1977 m. parengiau monografiją „Fotogrametrija". Esu vadovėlių „Geodezija" (1957), „Inžinerinė geodezija" (1969), „Taikomoji geodezija" (1979) bendraautoris. Daugelio šalių vedančiuose žurnaluose – „Geodezija i kartografija", „Geodezija i aerofotosjomka" (Rusija), „Geodezija, kartografija i aerofotosjomka" (Ukraina), „Vermessungstechnik" (Vokietija), „Geodezijos darbai" (Lietuva) ir kt. - esu paskelbęs apie 200 mokslo straipsnių. Be to, periodinėje spaudoje, žurnaluose „Mokslas ir technika", „Mokslas ir gyvenimas", „Mūsų gamta", „Statyba ir architektūra", „Žvaigžnota debess" (Latvija) ir kituose dažnai spausdinamos mano publikacijos įvairiais mokslo populiarinimo, aplinkosaugos, metodikos klausimais. Vadovavau keliems aspirantams, kurie sėkmingai apgynė mokslų daktaro disertacijas, oponavau ir recenzavau daugelį disertacijų ir mokslo darbų.

Nuo 1979 m. esu Tarptautinio architektūrinės fotogrametrijos komiteto (CIPA) narys ir skaitau mokslo pranešimus tarptautiniuose simpoziumuose, konferencijose. Teko organizuoti Lietuvos fotogrametrijos ir distancinių tyrimų komitetą, kuris 1992 m. Tarptautinės fotogrametrijos ir distancinių tyrimų draugijos (ISPRS) XVII-ame kongrese Vašingtone buvo priimtas tikruoju nariu. Tada kongreso darbuose buvo paskelbtas mano išsamus pranešimas apie Lietuvos fotogrametrininkų darbus ir tyrimus. Kaip šio komiteto prezidentui tenka glaudžiai bendradarbiauti su daugelio šalių aukštųjų mokyklų ir tyrimų institutų iškiliais mokslininkais. Iš jų nuolat gauname nemažai vertingos informacijos. Mes taip pat informuojame apie savo tyrimus, mūsų pažangą fotogrametrijos srityje.

Šiuo metu nagrinėju matavimų informacijos optimizavimo ir Žemės informacinės sistemos sudarymo problemas, darbuojuosi fotogrametrinių ir kartografinių matavimų standartų ir normatyvų srityje. Per trumpą laiką iš anglų kalbos į lietuvių kalbą teko išversti daugelį instrukcijų ir specifikacijų krašto teritorijos kartografavimo klausimais. Aktyviai bendradarbiauju „Žemėtvarkos ir melioracijos" žurnale, kuriame nagrinėjamos nūdienos mokslo ir praktikos problemos bei aktualijos. Be to, kad būtų lengviau bendradarbiauti su Vakarais, baigiu rengti labai reikalingą „Anglų-lietuvių kalbų sausumos, jūros kartografavimo ir geodezinių terminų aiškinamąjį žodyną".

1996 m. liepos 11 d. Vienoje Tarptautinės fotogrametrijos ir distancinių tyrimų draugijos (ISPRS) XVIII-tojo kongreso iškilmingoje sesijoje bu-

vau apdovanotas ISPRS ir Austrijos draugijos (ASSG) Eduardo Doležalo premija. Ši premija įsteigta Austrijos valstybės tūkstantmečio jubiliejaus proga šiam garsiam mokslininkui ir visuomenininkui, Austrijos (1907) ir Tarptautinės (1910) fotogrametrijos draugijų įkūrėjui pagerbti. E. Doležalas šioms draugijoms vadovavo ir buvo jų prezidentas iki 1926-tųjų metų. Konkurso būdu ši premija skiriama mokslininkams, pasižymėjusiems fotogrametrijos, distancinių tyrimų ir geoinformacijos sistemų plėtotės srityje. Žiuri komisija, sudaryta iš Austrijos, JAV, Japonijos ir Vokietijos iškiliausių mokslininkų, dalyvaujant Jungtinių Tautų atstovui, E. Doležalo premiją patvirtino vienbalsiai. Ją įteikė Austrijos Konfederacijos prezidentas Tomas Klestilis, šio kongreso globėjas. Įsiminė kongreso šūkis: „Erdvinė informacija iš paveikslų", t.y. fotogrametrininkai ir distancinių tyrimų ekspertai geometrinę ir semantinę informaciją gauna iš paveikslų ir kaupia šiuos duomenis vieningoje koordinačių sistemoje. Šie paveikslai sukuriami fotografiniais ir skaitmeniniais sensoriais, įmontuojamais erdvėlaiviuose ir antžeminėse platformose. Be to, šiandien vyksta principinis lūžis, kai fotogrametrijoje ir distanciniuose tyrimuose pereinama nuo analoginių metodų prie skaitmeninių, nuo vietinės koncepcijos prie globalinės, nuo rankinių sistemų prie kompiuterinių, pavyzdžiui, geografinės informacinės sistemos (GIS).

2000 m. kovo 8 d. Lietuvos valstybės atkūrimo dešimtmečio išvakarėse buvau apdovanotas Lietuvos mokslo premija už darbų ciklą „Geodezijos, fotogrametrijos ir kartografijos mokslų teorijos ir praktikos plėtra 1957 ... 1998" technologijos mokslų srityje. Taigi tapau tarptautinės ir nacionalinės premijų laureatu.

1955 m. birželio 12 d. vedžiau. Mano žmona Joana Milkutė – taip pat žemaitė, taip pat Lietuvos kūrėjo savanorio dukra. Ji baigė VDU Medicinos fakulteto Farmacijos skyrių ir dirbo provizore įvairiose Lietuvos vaistinėse. Užauginome dukrą Virginiją (1956), kuri VISI įgijo architektės kvalifikaciją. Ji ilgai dirbo VU Gamtos fakulteto Inžinerinės fotogrametrijos laboratorijoje inžiniere, o dabar dėsto piešimą ir braižybą gimnazijoje. Mus džiugina vaikaičiai Paulius (VU studentas) ir Mantas (gimnazistas).

Nors ir sulaukiau garbingo amžiaus, bet aktyviai dalyvauju VGTU mokslo veikloje, skaitau paskaitas bakalaurams, studentams ir magistrantams, vadovauju daugelio jų baigiamiesiems darbams. Be to, su doktorantais energingai gvildename valstybinės svarbos geodezines problemas. Didžiuojuosi, kad dauguma Lietuvos specialistų matininkų yra mano auklėtiniai, su kuriais bendraujame visada labai šiltai ir atviraširdiškai. Dabar esu „Geodezijos ir kartografijos" žurnalo redkolegijos narys, nuo 1991 m. – Estijos ŽŪA Mokslo tarybos narys daktaro disertacijoms ginti, Lietuvos mokslininkų sąjungos narys, Lietuvos matininkų asociacijos narys".

Nuoširdžiai dirbusiam mūsų krašto labui, jo žmonių gerovei **Jonui V E L A N I Š K I U I** turbūt tiktų iškilaus fiziko B. Franklino žodžiai – „Darbas išvaduoja nuo trijų nelaimių: nedorybės, nuobodulio ir neturto". Jonas gimė 1927 m. balandžio 27 d. Panevėžio apskrities Vadoklių valsčiaus Butėnų kaime, ūkininko Motiejaus Velaniškio šeimoje. Tėvai turėjo 40 ha žemės, pažangiai tvarkė ūkį ir gyveno pasiturinčiai. Motiejus kartu su 19 metų už jį jaunesne žmona Antanina sulaukė dviejų sūnų – Povilo (1927) ir Jono. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, stambus Velaniškių ūkis virto nelaimių priežastimi: 1946 m. Motiejus, kaip buožė, buvo suimtas ir nuteistas 10 metų. Mirė jis kalėjime, nežinia kada ir nežinia kur.

Jonas 1934 ... 1938 m. lankė Stebeikių pradinę mokyklą, o šeštąjį skyrių 1940 m. baigė Ramygaloje. Ten mokėsi ir gimnazijoje, kurios brandos atestatą gavo 1945 m. Tų pačių metų rudenį įstojo į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių.

Pokario metai buvo sunkūs, ypač studentams, nes trūko visko – net popieriaus ir pieštukų. Tačiau Jonas sėkmingai susidorodavo su studentiškais rūpesčiais – mokėsi rūpestingai ir akademinių skolų bei nuobaudų neturėjo. Studijuodamas bendravo su vadokliškiu Kaziu Miseliu ir kitais bendrakursiais – Algimantu Juška, Evaldu Palšaičiu. Aktyviai dalyvaudavo įvairiuose fakulteto renginiuose.

1950 m. Jonas apgynė diplominį projektą, bet jam, kaip buožės sūnui, neatsirado darbo Lietuvoje. Jis buvo „ištremtas" į Rusiją – statyti Gorkio hidroelektrinę. Jaunas darbų vykdytojas buvo labai pareigingas, darbštus, sumanus. 1954 m. buvo paskirtas pagrindinės statybos aikštelės viršininku. Iki tol šlubavę darbai pajudėjo. Aikštelėje dirbo keli tūkstančiai darbininkų, o statybos terminai spaudė, todėl buvo dirbama trimis pamainomis. Jonas dirbo nuo septintos ryto iki pirmos nakties. Namo grįždavo apie antrą valandą. Sekmadienių ir poilsio dienų nebuvo. Tik tris dienas per metus nedirbdavo, o atostogos – kas dveji metai.

1954 mmetais, per atostogas Lietuvoje, Jonas vedė gydytoją stomatologę Liudą Stankevičiūtę. 1955 m. liepos 7 d. gimė sūnus Algimantas (dabar - ekonomistas). 1958 m. Velaniškiai susilaukė dukters Eglės (dabar – dailininkė)

1956 m. Jonas grįžta gyventi į Lietuvą. 1956 ... 1960 m. jau patyręs inžinierius Jonas Velaniškis dirbo Kauno hidroelektrinės statybvietėje: iš pradžių aikštelės viršininku, vėliau – vyriausiuoju inžinieriumi. 1960 ... 1973 m. Jonas Velaniškis – Elektrėnų šiluminės elektrinės Statybos valdybos vyriausiasis inžinierius, 1973 ... 1980 m. – Kauno šiluminės elektrinės Statybos valdybos viršininkas. Be to, tuo pat metu vadovauja statomų Mažeikių ir Vilniaus šiluminių elektrinių statyboms. 1984 m. jis tęsia savo viso gyvenimo darbą – stato elektrines: pradeda vadovauti Kaišiadorių

hidroakumuliacinės elektrinės statybai. Visiškai negalvodamas apie užtarnautą poilsį, 1987 m. Jonas tampa respublikinės reikšmės pensininku. Net ir sunkiai sirgdamas, plaučių vėžio kamuojamas, dirbo iki paskutinės išvykos į Berlyno onkologinę ligoninę dienos. Nors viską apie savo ligą žinojo, bet pirmą kartą gyvenime pasigyrė, taip pat galvodamas apie darbą: „Viskas paruošta hidroelektrinės tvenkiniui pripildyti, todėl galiu ramiai išvažiuoti"... Mirė Jonas 1991 m. lapkričio 12 d. Berlyne. Su juo iki paskutinio atodūsio buvo duktė Eglė.

Nors gabiam inžinieriui iš pradžių ir neatsirado darbo Lietuvoje, bet sąžiningu darbu Jonas pasiekė nepaprastai daug. Už savo sunkų ir nepertraukiamą darbą 1957 m. buvo apdovanotas „Darbo Raudonosios Vėliavos" ordinu, 1960 m. – „Lenino ordinu", daugeliu medalių, garbės raštų ir ženklų. 1962 m. jam buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio statybininko garbės vardas.

Jonas Velaniškis buvo žmogus, kurio gyvenimo šūkis – sąžiningas ir doras darbas. Darbas buvo jo dievas, ištikimybė, meilė ir gyvenimas. Jis nematė, kaip užaugo vaikai. Jais rūpinosi žmona Liuda, dirbdama Kauno Petrašiūnų poliklinikoje gydytoja stomatologe. Jonas labai mylėjo savo vaikaičius – sūnaus Tomuką ir Jonuką, deja, dukters Mindaugėlio ir Kotrynos jau nebepamatė...

Sunkiai dirbdamas visą gyvenimą, Jonas nesukaupė jokio turto, jo neprimins pasistatyta „pilaitė", bet apie jį bylos visiems šviečianti ir ilgai dar šviesianti jo pastatytų elektrinių šviesa.

Amžinajam poilsiui Jonas atgulė Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Nuo mažens pratintas padėti, tausoti, taupyti, būti „mažesniu" **Linas VIDUGIRIS** vadovavosi devizu – „Dirbki ir baiki!" Štai jo gyvenimo kelias: „Šį pasaulį išvydau 1928 m. sausio 23 d. Panevėžio apskrities Kupiškio valsčiaus Jutkonių kaime. Tais pat metais mūsų kaimo gyventojai buvo išskirstyti į vienkiemius, ir tėvai gavo 8 ha žemės prie vaizdingų Mituvos, tekančios iš Skapiškio ežero, krantų. Jie buvo nepaprastai darbštūs ir, kaip darbo bitelės, plušdami nuo ankstyvos brėkšmos iki sutemų, pasistatė namus, gražiai susitvarkė sodybą. Deja, užtvenkus Lėvenį prie Kupiškio, beveik visa mūsų žemė atsidūrė didžiulio tvenkinio dugne.

Pradinę mokyklą lankiau Virbališkių kaime. Ypač prisimenu mokytoją Petrą Šimonį, kilusį taip pat iš Kupiškio krašto, puikų žmogų ir pedagogą. Net prisimenu ir jo ketvirtojo skyriaus paskutinį diktantą, kai kuriuos jo sakinius. Virbališkių mokykloje jau bendravau su būsimuoju studijų kurso draugu Leonu Barzdžiuku (jis mokėsi aukštesniame skyriuje). Penktąjį skyrių baigiau Kupiškio pradinėje mokykloje, o vasarą mūsų kaimynas Vincas Vyčinas (vėliau 1940 metais Kupiškio gimnazijos pirmosios

laidos abiturientas, po Antrojo pasaulinio karo – filosofijos profesorius Kanadoje) parengė mane egzaminams į pirmąją klasę. Ir taip, 1939 m. rugsėjo 1 d. nuaidėjus pirmiesiems karo bombų sprogimams Lenkijoje, kuriuos girdėjome net Kupiškyje, tapau gimnazijos mokiniu.

Lietuvių kalbos mokytojo Martyno Stonio paragintas, jau pirmojoje klasėje pradėjau rinkti tautosaką, padėdavau mokytojui ją tvarkyti. Tačiau, Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai, rudenį mokytojo jau nebebuvo, o tautosaka gimnazijoje niekas nebesidomėjo. Labai įdomios būdavo ir matematikos pamokos, kurias dėstydavo direktorius Teodoras Blinstrubas, vėliau Jungtinėse Amerikos Valstijose VLIK'o pirmininkas, 1996 metais 90-mečio jubiliejaus proga prezidento Algirdo Brazausko apdovanotas Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino trečiojo laipsnio ordinu. Maloniai prisimenu lietuvių kalbos mokytoją Danutę Mušinskaitę, vėliau GULAG'o tremtinę, taip pat istorijos mokytoją auklėtoją Filomeną Jočienę, su kuria bendrauju iki šiol. Nors, mokantis gimnazijoje, beveik visą laiką vyko karas, bet tos dienos paliko maloniausius prisiminimus.

Tėviškėje labai dažnai buvo minimas mūsų kaimynas, mano tėvo amžininkas Jurgis Čiurlys, Petrogrado technologijos instituto absolventas, vėliau Lietuvos geležinkelių direktorius, VDU profesorius, daug pasidarbavęs plėtojant Lietuvos geležinkelius, gelžbetoninio tilto per Mituvą mūsų kaime statybos iniciatorius. Man taip pat įsiminė kelių specialybė, ir nutariau stoti į VDU Statybos fakulteto Kelių skyrių. Apsigyvenau toli nuo universiteto – Aukštuosiuose Šančiuose, todėl iki 1946 m. pavasario į paskaitas teko kulniuoti pėsčiomis, nes autobusai tada dar nekursavo... Dažnai į Šančius kartu grįždavau su kurso draugu Viktoru Kriaučiūnu, kuris rudenį pateko į Kauno saugumo požemius, bet iškentėjo kankinimus ir po metų buvo paleistas.

Universitete ypač įsiminė dėstytojų S. Lukošiūno paskaitos apie kelių projektavimą, V. Likevičiaus pasakojimai apie Lietuvos ir Čekijos kelių ir geležinkelių naujoves, A. Gudaneco – apie kelių tiesimo darbus Kaukaze ir Užkaukazėje.

1950 m. apgyniau diplominį projektą ir buvau paskirtas į Alytaus kelių valdybą. Tačiau dekanas doc. S. Vabalevičius, atsiradus laisvai vietai į aspirantūrą, pasiūlė važiuoti į Maskvos automobilių ir kelių institutą. Taigi spalio pabaigoje atsidūriau Maskvoje! Nieko čia nepažinojau, nieko nežinojau... Vadovu buvo paskirtas Kelių projektavimo katedros vedėjas prof. V. Babkovas, labai geras specialistas ir nuostabus žmogus. Daug laiko teko praleisti bibliotekose, kelių tyrimų ruožuose. Žinoma, aplankiau daug spektaklių Didžiajame ir kituose teatruose, daug įdomių koncertų, taip pat rungtynių – sporto aikštėse ir stadionuose.

1954 m. balandžio 22 d. apgyniau disertaciją „Kai kurie horizontaliųjų kreivių projektavimo klausimai rekonstruojant kelius" ir netrukus sugrįžau į KPI Kelių katedrą. Visą vasarą ruošiausi paskaitoms, pratyboms, laboratoriniams darbams. Patarimais daug padėjo jaunieji katedros bendradarbiai – vyresnieji dėstytojai A. Tamaševičius ir kurso draugas E. Palšaitis.

1955 m. sausio 12 d. VAK patvirtino mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, o 1958 m. – mokslo docento vardą. 1962 ... 1967 m. buvau Kelių katedros vedėjas.

1969 m. Kelių katedra buvo perkelta į naujai įsteigtą Vilniaus inžinerinį statybos institutą. VISI buvo malonu bendrauti su studijų draugais profesoriais A. Čyru, B. Sidauga, V. Vainausku, docentais E. Palšaičiu, L. Puodžiukynu, Kelių katedros bendradarbiais profesoriumi S. Roku, docentais V. Jasulaičiu, A. Juzėnu, K. Skeriu, K. Petkevičiumi, A. Laurinavičiumi, J. Christausku, I. Podageliu, taip pat daugeliu Aplinkos inžinerijos fakulteto ir VGTU kolegų.

Kartu su kitais katedros bendradarbiais išleidome „Kelių tiesimo" (1967 m. pirmoji, 1972 m. – antroji dalis) ir „Kelių eksploatacijos" (1991) vadovėlius. 1999 m. iš spaudos išėjo „Automobilių kelių projektavimo" knyga, kurią parengėme kartu su doc. E. Palšaičiu. Gimnazijos klasės draugams talkinant, 1997 m. išleidome knygą apie Kupiškio gimnaziją „Ir mes kupiškėnai", kuri susilaukė didelio ne tik kupiškėnų susidomėjimo, bet pasklido net ir užjūryje".

Studijuodami pirmuosiuose kursuose dar mažai pažinojome vieni kitus, o vėliau jau retokai matydavome statybos organizacijoje besidarbuojantį **Vincą VILČINSKĄ**, todėl su juo teko mažai bendrauti. Vincas gimė 1924 m. lapkričio 2 d. Šakių apskrities Lekėčių valsčiaus Mikytų kaime, darbininko šeimoje. Vinco tėvai – Ona ir Stasys Vilčinskai – neturėjo jokio turto ir tik mirus motinos tėvui gavo 1,5 ha palikimą. Vėliau jie čia pasistatė namą. Tėvas dirbo Pavilkijo lentpjūvės vedėju, o motina su dukra darbavosi savo ūkelyje. Iš pat mažų dienų Vincas padėdavo tėvui, o 1932 m. gegužės 1 d. pradėjo mokytis Pavilkijo pradinėje mokykloje. Penktąjį ir šeštąjį skyrius lankė jau Vilkijoje. 1938 m. rudenį įstojo į Vilkijos progimnaziją, o vokiečių okupacijos metais, 1944 m. pavasarį, išlaikęs abitūros egzaminus, gavo jau gimnazijos brandos atestatą. Grįžus sovietinei armijai, Vincas dirbo Nemuno laivininkystės valdybos Kriūkų ... Vilkijos filiale normuotoju iki 1945 m. rugsėjo pradžios. Tada jis buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių.

Studijuodamas Vincas pradėjo dirbti Vilkijos rajono Kaimo ir kolūkių statybų skyriaus vedėju, todėl penktajame kurse jis dažnai vėluodavo rengti kursinius projektus. Net ir diplominį projektą rengė skubotai, kai kuriuos

projekto klausimus išnagrinėjo paviršutiniškai. Gavęs inžinieriaus diplomą, V. Vilčinskas 1950 m. liepos 7 d. buvo perkeltas dirbti į Kauno srities tą pačią valdybą vyresniuoju inžinieriumi. Vėliau jis dirbo Vilkijoje, Šakių rajone. Vincas mirė 1982 m. birželio 8 d. Šakių rajono Žemosios Panemunės kaime.

Pasitempęs, balsingas, patrauklios išvaizdos jaunuolis, 1945 metų vėlyvą rudenį pasirodęs VDU auditorijoje su kariškio palaidine, **Vytautas VITKAUSKAS** gimė 1923 m. spalio 29 d. Alytuje. Tėvai jaunystėje gyveno kaime, bet neturėjo žemės, todėl persikėlė į miestą. Vitkauskų šeima buvo gausi: augo keturi vaikai, o dar du broliai ir trys seserys buvo mirę.

1929 ... 1933 m. Vytautas lankė Alytaus pradinę mokyklą. Esant sunkioms šeimos materialinėms sąlygoms (tėvas – invalidas), tėvai sutiko Vytautą leisti į gimnaziją, jeigu jis pats užsidirbs pinigų mokesčiui už mokslą. Noras nugalėjo viską, ir Vytautas sėkmingai kopė iš klasės į klasę. 1941 metų pavasarį jam buvo įteiktas Alytaus gimnazijos brandos atestatas. Vokiečių okupacijos metais jis mokytojavo Marcinkonių, Puvočių pradinėse mokyklose, o 1944 metų vasarą buvo pašauktas į sovietinę armiją.

Sėkmingai įveikęs karo kelius, 1945 m. spalio 10 d. Vytautas buvo demobilizuotas. Grįžęs į Lietuvą, įteikė prašymą priimti į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių. Stojamieji egzaminai jau buvo pasibaigę, todėl buvo priimtas tik hospitantu. Gerai išlaikė visus egzaminus, ir, Statybos fakulteto dekanui pritarus, 1946 m. Vytautas tapo antrojo kurso studentu.

Studijų metais Vytautas dainavo universiteto chore, dalyvavo meno saviveiklos renginiuose. 1950 m. pavasarį sėkmingai apgynė diplominį projektą ir įgijo statybos inžinieriaus kvalifikaciją.

Baigęs studijas, Vytautas buvo paskirtas į Kaimo ir kolūkių statybos valdybą Vilniuje. Čia dirbo iki 1963 m. kovo. Po to vienerius metus darbavosi vyresniuoju inžinieriumi Statybos ministerijoje. Nuo 1964 m. balandžio iki 1967 m. liepos Vytautas vadovavo Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklos Kapitalinės statybos skyriui, o nuo tų pat metų rugsėjo pradžios pradėjo dirbti dėstytoju Geležinkelių transporto technikume. 1969 m. Vytautas buvo priimtas į Vilniaus statybos technikumą: iš pradžių valandiniu dėstytoju, o nuo 1971 m. rugsėjo 1 d. - etatiniu. Čia Vytautas dėstė statybos darbų technologijos ir organizavimo discipliną, vadovavo kursiniams darbams, projektams, moksleivių gamybinei praktikai. Pablogėjus sveikatai, 1980 m. rugsėjo 16 d. Vytautas paprašė jį atleisti iš dėstytojo pareigų.

Vytautas buvo aktyvus meno saviveiklininkas: jis dainavo „Elektrono" vyrų chore ir 1969 metais dalyvavo šio choro gastrolėse Lenkijoje ir Čekoslovakijoje. Vytautas mirė 1998 m. lapkričio 3 d. Palaidotas Rokantiškių kapinėse.

Nepailstantis kultūros židinių puoselėtojas **Antanas Ž A L A** prisimena: „Gimiau 1926 m. gruodžio 14 d. Utenos apskrities Alantos valsčiaus Šilaikėnų kaime, mažažemių ūkininkų šeimoje (tėvai turėjo tik 11 ha žemės). Be manęs, šeimoje dar augo brolis Serapinas (1932) ir sesuo Marija (1940). Gimiau po laiminga žvaigžde, kuri mane lydėjo visą gyvenimą. Buvau pirmagimis. Nors ir nebūdami turtingi, mano tėvai buvo šviesūs kaimo žmonės ir nutarė leisti mane į mokslus. Alantos valsčiaus Aponkiškių pradinę mokyklą lankyti pradėjau septynerių metų, o 1937 metais įstojau į Molėtų progimnazijos pirmąją klasę. Vėliau mokiausi Utenos gimnazijoje ir 1944 m. gavau brandos atestatą. Per atostogas dirbdavau tėvų ūkelyje, kurį jie labai puoselėdavo ir buvo pripažinti vienais geriausių kaimo ūkininkų. Gal todėl 1941 m. buvo numatyta ištremti mus iš Lietuvos. Apie tai tėvams pranešė kažkas iš valsčiaus. Teko slapstytis. Tačiau prasidėjo karas, ir išvengėme tremties. Po karo tėvų ūkelis buvo priskirtas prie mažažemių, dėl to jokių sankcijų nepatyrėme.

Žemė buvo šeimos maitintoja, ir aš galėjau mokytis toliau. 1945 metais įstojau į VDU Statybos fakulteto Hidrotechnikos skyrių. Tada tėvai, kaip ir visi kiti ūkininkai, buvo verčiami stoti į kolūkį, bet savarankiškais ūkininkais išsiliko net iki 1950 m. vasario. Kad tėvai per prievartą įstotų į kolūkį, Alantos vykdomasis komitetas apie tai pranešė universitetui. Tuomet tėvai nebesipriešino, ir gimtieji laukai, pievos ir ganyklos neteko savo šeimininko. Atėjo sodybų tuštėjimo metas: tai vienur, tai kitur tik vienišos girgždančios šulinių svirtys priminė nužudytus ar ištremtus kaimynus.

Diplominiame projekte nagrinėjau aktualų Lietuvos elektrifikavimo klausimą. Tai buvo pradinė septintajame šio šimtmečio dešimtmetyje pastatytos Kauno hidroelektrinės idėja.

Buvo numatyta paskirti mane į Sovietų Sąjungos stambiųjų hidroelektrinių statybvietes, bet man ir čia pasisekė,– apie šią grėsmę mane įspėjo dekanas B. Petrulis ir patarė nesutikti. Aš kategoriškai atsisakiau išvykti iš Lietuvos. Tuomet pasiuntė mane į mažą kaimo elektrifikavimo įmonę, kuri tiesiogiai priklausė Maskvai. Ši įmonė savarankiškai projektavo ir statė mažas hidroelektrines. Mano darbo pradžia – Merkinės hidroelektrinė prie Straujos upelio. Čia dirbau darbų vykdytoju. Po trijų mėnesių buvau paskirtas įmonės vyresniuoju inžinieriumi, o po metų – tos pačios įmonės vyriausiuoju inžinieriumi. Prie Strėvos upelio pastatėme keturias elektrines, prie Virvytės – tris, prie Šešupės – dvi ir dar daugelį kitų. Ne tik statėme, bet ir tiesėme elektros linijas į kolūkius, tarybinius ūkius, bažnytkaimių ir aplinkinių vietovių gyventojams. Šie mano jaunystės darbai – patys kilniausi. Būdavo malonu matyti, kaip Lietuvos kaime, pakilusiame iš karo griuvėsių, nuniokotame, maži upeliai įžiebia šviesos žiburėlį! Dar maloniau išgirsti dabar, kad pradedama atgaivinti mažas elektrines.

Šis pirmasis darbo laikotarpis buvo mano jaunystės vilčių, polėkių metas. Tada sutikau gyvenimo draugę – Vilniaus pedagoginio instituto absolventę Pauliną. Ir čia man pasisekė: sulaukėme dukters Gražinos ir sūnaus Gedimino, kurie vėliau taip pat tapo statybos inžinieriais.

Per tą laiką iš mažosios kaimo elektrifikavimo įmonės išaugo didelis energetikos statybos trestas, kuriam buvo pavaldžios keturios valdybos. Šioje organizacijoje vyriausiuoju inžinieriumi dirbau dvylika metų. 1958 metais hidroelektrinių statyba buvo nutraukta, o kaimas elektrifikuojamas iš stambių energetikos šaltinių.

Mano kelrodė žvaigždė nurodė, kad aš toliau turiu dirbti statybos organizacijose. Ir čia man sekėsi! Statybininko darbą pradėjau Lentvario statybos valdybos viršininku, po dvejų metų – Vilniaus statybos tresto Apdailos darbų valdybos viršininku, o 1972 m. – to paties tresto genrangovinės organizacijos Statybos valdybos viršininku. Šioje valdyboje dirbau 28 metus. Man vadovaujant, buvo pastatyta daug stambių objektų: Lietuvos respublikinis dramos teatras, buvusio Plano komiteto pastatas, buvusios Profsąjungų tarybos, Finansų ministerijos, Seimo rūmai, Svečių namai Latvių gatvėje, dabartiniai moksleivių, vyriausybės rūmai, „Draugystės" viešbutis, Nemenčinės vaikų ligoninė, dar daug kitų ligoninių, technikumų, vidurinių mokyklų, gyvenamųjų namų, vaikų darželių, administracinių pastatų. Daug darbų atlikta Operos ir baleto teatro rūmuose. Vaikščiodamas po Vilnių, matau daug mūsų statybos objektų ir jaučiu didžiulį pasitenkinimą. Tuometinė valdžia teigiamai įvertino mūsų darbą ir skyrė nemažai įvairių apdovanojimų. Pažymėtini buvusios Sovietų Sąjungos Ministrų Tarybos premija, Nusipelniusio statybininko vardas, kurį pripažino ir Nepriklausomos Lietuvos vyriausybė, valstybinė pensija.

1992 m. statybos valdyba, kuri man tapo tarsi antraisiais namais, buvo privatizuota ir pavadinta „Kupolo" akcine bendrove. Buvau išrinktas šios bendrovės pirmininku ir administracijos direktoriumi. Svarbiausios naujosios statybos – Vilniaus pedagoginio universiteto naujieji korpusai, bažnyčia.

Man iš tiesų pasisekė! Esu viskuo apsirūpinęs, trūksta tik jaunystės! Šį trūkumą šiek tiek eliminuoja keturios anūkės. Nors gyvename atskirai, bet artimai bendraujame, todėl jaunystės juoko ir džiaugsmo būna kupini namai!"

Ramus, draugiškas, ilgametis kurso seniūnas, apgalvotai sprendžiantis įvairius studijų klausimus, sumanus dėstytojas, rūpestingas tėvas, spiningistas – šitaip trumpai gali būti apibūdintas **Jonas Ž I L E V I Č I U S**. Gimė Jonas 1920 m. gegužės 16 d. Šiaulių apskrities Padubysio valsčiaus Dzidų dvare bežemio valstiečio šeimoje. Jonas buvo vyriausias Žilevičių

sūnus. Po jo į šį pasaulį dar atėjo seserys Teresė ir Stefa. Tėvai nuomodavo žemę, todėl tekdavo kraustytis iš vienos vietos į kitą. Jonas lankė net tris pradines mokyklas, o 1932 m. baigė Leporių keturmetę. Po to trejus metus dirbo tėvų nuomojamame ūkyje, o 1935 m. įstojo į Šiaulių amatų mokyklą, kurią baigė 1939 m. Tais pat metais Jonas įsidarbino Šiaulių „Bato" avalynės fabrike modeliuotoju.

Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, Jonas pradėjo dirbti Šiaulių kelių valdyboje dešimtininku. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, jis kurį laiką padėdavo tėvams jų ūkyje, bet, vengdamas Reicho darbo tarnybos, 1942 m. vėl grįžo į Kelių valdybą. Dirbdamas Jonas mokėsi suaugusiųjų gimnazijoje ir ruošėsi eksternu laikyti abitūros egzaminus. 1944 m. birželio 10 d. valstybinė egzaminų komisija Vilniuje jam išdavė brandos atestatą. 1944 m. lapkričio 28 d. Jonas buvo priimtas studentu į VDU Statybos fakulteto Statybos skyrių, bet sudėtingomis karo meto sąlygomis studijavo tik iki tų metų pabaigos. 1945 mokslo metų pradžioje Jonas vėl įstojo į VDU. Jis sėkmingai išlaikė visus statybos specialybės trijų kursų egzaminus, o 1948 m. rugpjūčio 22 d. paprašė perkeliamas į Hidrotechnikos skyrių. Statybos fakulteto prodekanas doc. J. Mikuckas rektoriui rašė: „Hidrotechnikos skyrius yra deficitinis, pritariu perkelti Joną Žilevičių į hidrotechnikus". Jonas sėkmingai susidorojo su visomis papildomomis hidrotechnikos specialybės disciplinomis, kurių egzaminus teko išlaikyti už antrąjį ir trečiąjį kursus, ir 1950 m. pavasarį apgynė diplominį projektą.

Šiauliuose ir universitete Jonas labai domėjosi sportu. Jis vadovavo VDU Statybos fakulteto studentų Akademiniam sporto klubui, nuo 1951 metų buvo respublikinės kategorijos buriavimo teisėjas.

Baigęs studijas, jaunas inžinierius Jonas Žilevičius buvo paskirtas į Hidrotechnikos katedrą asistentu. Pertvarkius universitetą, jis liko toje pačioje katedroje KPI ir 1956 ... 1965 m. dirbo vyresniuoju dėstytoju. 1964 m. Jonas apgynė disertaciją „Mišriosios kanalizacijos šoninio slenksčio darbo rodiklių tyrimas" ir 1965 m. balandžio 10 d. VAK suteikė jam technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnį, o 1968 m. kovo 1 d. Jonui buvo patvirtintas ir mokslo docento vardas. 1973 ... 1975 m. antraeiles pareigas jis dar ėjo ir Lietuvos ŽŪA Hidroįrenginių katedroje. Doc. Jonas Žilevičius skaitė hidraulikos, hidrologijos, hidrometrijos, inžinerinės melioracijos disciplinų paskaitas, vadovavo pratyboms. Jis daug energijos ir darbo įdėjo kuriant KPI Hidrotechnikos laboratoriją. Gausus yra doc. Jono Žilevičiaus mokslo darbų bei straipsnių rinkinys. 1966 metais jis kartu su katedros bendradarbiais išleido vadovėlį „Hidraulika".

1984 m. doc. J. Žilevičius pradėjo dirbti Vandentiekio ir kanalizacijos katedroje, kuri 1988 m. buvo pertvarkyta į Inžinerinės ekologijos katedrą. Šioje katedroje pagal sutartį Jonas dirbo iki 1990 m. rugpjūčio. 1991 m.

vasarą jis buvo priimtas į akcinę bendrovę „Poli" konsultantu, o 1994 m. vasario pradžioje trumpam dar grįžo į Inžinerinės ekologijos katedrą, bet netrukus tapo rentininku.

Jonas buvo prisiekęs žvejys mėgėjas, daug spiningaudavo kartu su kolega E. Palšaičiu. Maloniai prisimename jo žvejybos išvykas kartu su KPI rektoriumi akademiku K. Baršausku, kuriam savo laimikiais Jonas nenusileisdavo.

Šeimą Jonas sukūrė 1950 metais. Žmona Irena – gydytoja terapeutė. Žilevičiai išaugino du sūnus: Arvydą (1953) ir Rimą (1957).

Docentas Jonas Žilevičius staiga mirė 1995 m. birželio 17 d. Palaidotas Kauno Kleboniškio kapinėse.

Atkakliai šuoliavęs gyvenimo vingiais **Juozas Ž I O G A S** rūpestingai naujais gyvenamųjų namų kvartalais ir kitais statiniais papuošė ne tik laikinąją sostinę, bet ir daugelį kitų Lietuvos miestų. Štai Juozo gyvenimo „šuoliai": „Gimiau 1922 m. gegužės 20 d. Žagarėje. Gimtajame mieste baigiau pradinę ir vidurinę (keturias klases) mokyklas, o 1937 m. įstojau į Joniškio gimnazijos penktąją klasę. Gavęs septintosios klasės baigimo pažymėjimą, persikėliau į Šiaulių gimnaziją ir 1942 m. birželio 20 d. man buvo įteiktas brandos atestatas.

Vokiečių okupacijos metais dirbau tėvų ūkyje, o Lietuvą vėl okupavus sovietinei armijai, darbavausi Plukdymo kontoroje, Žarėnų pieno perdirbimo bendrovėje. 1944 m. rudenį įstojau į VDU Technologijos fakultetą, bet 1944 m. lapkričio 17 d. tapau Statybos fakulteto studentu. Sudėtingais karo metais studijuoti buvo labai sunku, ir tik 1945 m. rudenį aktyviai pradėjau studijas.

Studijų metai – neišdildomų malonių prisiminimų metai – prabėgo nepastebimai... Baigiant diplominį projektą, 1950 m. gegužės 22 d. buvau pakviestas į universiteto mandatinę komisiją ir apkaltintas, kad į diplomantų auditoriją atsinešiau įstatymų rinkinį ir, juo remdamasis, aiškinau, prieš kiek laiko diplomantai turi būti paskirstomi į darbavietes ir kad draudžiama juos išsiųsti už respublikos ribų. Komisijos posėdyje, prisimenu, buvo pateikti šie klausimai: „Kiek brolių „banditų" yra miške?", „Kodėl nešioju vestuvinį žiedą ir tikiu religiniais prietarais?" Komisija skyrė griežtą papeikimą, bet leido ginti diplominį projektą.

Į Kareliją vis dėlto neišvykau, nes Elektros stočių ministerijos Kadrų valdyba paskyrė mane dirbti į Kauno „Pergalės" turbinų gamyklą. Vadovavau pramoninių ir Pergalės, S. Daukanto, Kęstučio gatvių rajono gyvenamųjų namų statybos priežiūrai. Po to dirbau Statybos ministerijai, Kaimo statybos ministerijai priklausančių Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių mechanizuotų kolonų viršininku, Kėdainių statybos valdybos vyriausiuoju

inžinieriumi, Jonavos statybos valdybos, kuri statė azoto gamyklos amoniako kompleksą, viršininku. Dirbdamas Kauno statybos tresto Apdailos darbų kolonos viršininku, 1983 m. išėjau į pensiją. Liko apdovanojimai už gerą darbą, garbės raštai, malonūs ir slogūs prisiminimai... Šeimą sukūriau 1949 m. Žmona Aldona-Melanija – medikė.

Su džiaugsmu sutikau Atgimimą, lankiau mitingus, stovėjau Baltijos kelyje. Labai gerbiu žmones, atvedusius Lietuvą į laisvę. Džiaugiuosi, kad galėsiu mirti laisvoje Tėvynėje. Tapęs pensininku, mėgstu darbuotis sode, seku politiką, pergyvenu, kad tiek daug kliūčių yra kelyje į visapusišką laisvę!"

Visada kartu

Doc. Vaclovas Pranaitis

1950 metų pavasarį baigėme Vytauto Didžiojo universitetą. Nors pats universitetas jau buvo pervadintas, bet mūsų diplomų antspaude puikuojasi žodžiai – Vytauto Didžiojo universitetas. Buvome paskutinioji Statybos fakulteto laida, nes rudenį universitetas buvo pertvarkytas į Kauno politechnikos institutą ir Kauno medicinos institutą. Gavome diplomus, šauniai atšokome išleistuvių puotą „Metropolio" restorane, susitarėme susitikti kas penkeri metai ir išsiskirstėme į darbavietes. Tačiau, perskaičius visą prisiminimų knygą, matyti, kad tai nebuvo tik studijos. Jos mus susiejo labai tampriomis dvasinėmis gijomis, amžinos žmogiškosios draugystės ryšiais. Šiandien tiesiog neįmanoma įsivaizduoti, kad anais laikais didžiulės auditorijos gale kartkartėmis stovėdavo dėžutė, kurioje buvo kaupiamos lėšos rezistencijai. Kurso bičiuliai žinojo, arba spėjo, bet kartu „nežinojo ir nebuvo jos regėję!" Dėžutė stovėjo, lėšos kaupėsi... Aukojo kiek kas galėjo, aukojo ir studentai, aukojo ir dėstytojai.

Sunku tada buvo įsidarbinti ir dirbti tiems, kurių tėvai arba artimi giminės turėjo daugiau žemės arba buvo ištremti. Ir čia jiems buvo ištiesta ranka. Vienas iš kurso bičiulių savo atsiminimuose rašo, kad Klaipėdoje sėkmingai darbavosi po mielo bičiulio Jono Babravičiaus „sparnu". Tokių atsitikimų buvo nemažai. Kai kurie kolegos dėl įvairių priežasčių iš viso nebuvo paskirti dirbti Lietuvoje ir išvyko į didžiąsias statybas. Penkiolika kurso bičiulių buvo paimti į inžinerinius kariuomenės dalinius. Buvo net ir tokių, kurie tiesė geležinkelius Mongolijoje. Tačiau jau per pirmąjį dešimtmetį ir jie patys, ir likusieji Lietuvoje dėjo pastangas, kad kolegos sugrįžtų. Vieni, motyvuodami būtomis ir nebūtomis priežastimis, demobilizavosi, kiti, pasibaigus ir dar nepasibaigus didžiosioms statyboms, sugebėjo grįžti į Lietuvą. Čia jie buvo įdarbinti, puikiai dirbo ir gerai uždirbo, daugelis jų, užmiršus tariamas „nuodėmes", buvo atžymėti aukščiausiais apdovanojimais. Taigi per antrąjį susitikimą vietiniai kurso bičiuliai tvirtai spaudė rankas visiems laimingai sugrįžusiems.

Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto 1950-tųjų metų laidos inžinierių apogėjus, t. y. „aukso amžius", – XX amžiaus antroji pusė. Tuo

metu nemažai kolegų įkopė į mokslo viršūnes. Pasaulinio garso mokslininkais, habilituotais daktarais, profesoriais ir akademikais tapo Aleksandras Čyras ir Antanas Kudzys, habilituotais daktarais, profesoriais – Zigmas Tamutis ir Vincas Vainauskas, daktaru ir profesoriumi – Bronius Sidauga, daktarais ir docentais – Kazys Blaževičius, Kazys Dabužinskas, Evaldas Palšaitis, Leonas Puodžiukynas, Antanas Stankus, Linas Vidugiris, Jonas Žilevičius, docentais – Zenonas Mackevičius, Vaclovas Pranaitis ir Romualdas Sakalauskas. Jie ilgus metus darbavosi mūsų Alma Mater ir dėjo teorinius statybų pagrindus.

Kiti kolegos užėmė aukštas vietas Statybos ir kitose ministerijose, įvairiuose statybos projektavimo institutuose ir biuruose, statybos trestuose ir įmonėse, tiesiog pačiose statybose ir, dirbdami ranka rankon su teoretikais ir naujai ateinančių laidų statybininkais, puoselėjo statybų profilio profesijas. Buvo pastatyti ištisi nauji miestų kvartalai, išaugo nauji miestai ir miesteliai, gražios gyvenvietės, gamyklų pastatai, Lietuvą išraizgė geri asfaltuoti keliai su grakščiais tiltais ir viadukais, sudėtingomis sankryžomis, sušniokštė galingos hidroturbinos, laukus išvagojo melioracijos tinklai. O kiek buvo atlikta sudėtingų matavimo darbų, sukurta įvairių planų ir žemėlapių! Ir visa tai buvo daroma Lietuvos labui.

Mūsų sambūrių Kaune organizatorius ir jų siela visuomet buvo Leonas Puodžiukynas su žmona Eugenija. Vėliau šį darbą dirbo Janina ir Povilas Garbauskai, Ona ir Vaclovas Melisiakai, Irena ir Jonas Žilevičiai, Gražina ir Jonas Šidiškiai ir kiti. Susitikome 1955, 1960, 1965, 1970, 1975, 1980, 1985, 1990 ir 1995 metais. Ir štai atėjo paskutinysis sąskrydis XX amžiuje, t. y. 2000 metais Vilniuje. Jo rengėjai – Kazys Blaževičius, Algimantas Juška, Evaldas Palšaitis, Romualdas Sakalauskas, Bronius Sidauga, Vytautas Sūdžius, Jonas Šidiškis, Linas Vidugiris ir kt. Nuo šiol susitiksime jau tik XXI amžiuje.

Oficialioji susitikimų dalis visuomet vykdavo Kaune, dažniausiai Antruosiuose universiteto rūmuose, mūsų buvusioje auditorijoje, kur kadaise stovėjo paslaptingoji dėžutė. Aplankydavome Karo muziejaus sodelį, Petrašiūnų kapinėse padėdavome gėlių išėjusiems Anapilin. Būdavo daug pasakojama apie gyvenimą, darbą. Juose dalyvaudavo mūsų gerbiami profesoriai: Juozas Dalinkevičius, Stasys Vabalevičius, Juozas Macevičius, Bronius Petrulis, Mykolas Kosčiauskas. Visi kurso bičiuliai nusifotografuodavome atminčiai.

Pirmą kartą susitikome 1955 metais. Po oficialiosios dalies garlaiviu nuplaukėme į Kačerginę. Mūsų puota vyko pušyne ant Nemuno kranto. Joje dalyvavo 43 kolegos ir 30 viešnių (žmonų). Nedalyvavo tik tie, kurie buvo išsiųsti dirbti į tolimas statybvietes. Visi dar buvome labai kuklūs, neišsipuošę. Kolegos pasakojo dar negausius gyvenimo ir darbo įspūdžius. Visą dieną dainavome, krykštavome, o aidas atliepė toli nuo miškų. Įsimintina tai, kad

kolega Antanas Kudzys tvirtai pasakė, jog susitiksime kas penkeri metai, kaip buvo sutarta per išleistuvių pokylį, ir susitiksime tol, kol bus Žemėje bent du kurso bičiuliai. Vėlai vakare paskutiniu garlaiviu linksmai nusiteikę parpūškavome į Kauną.

Antrą kartą į Kauną sulėkėme 1960 metų birželį. Mūsų akimis tai buvo didžiulis jubiliejus. Juk dešimtmetis! Susitikimas vyko universiteto Trečiųjų rūmų salėje. Mūsų pasveikinti atėjo KPI rektorius profesorius Kazimieras Baršauskas. Kaip šiandien prisimenu, kad čia jis, visų mūsų nuoširdžiai sutiktas, pasakė: „Sveikindamas Jus, aš džiaugiuosi, kad Jūsų 1950 metų laida yra viena tvirčiausių, gražiausių laidų. Daugelis Jūsų eina atsakingas pareigas Lietuvos ūkyje, iš jūsų tarpo jau yra nemažai mokslo kandidatų, docentų..." Pasidžiaugęs mūsų vaisingu darbu, jis palinkėjo mūsų laidos inžinieriams ilgų, laimingų ir kūrybingų metų.

Šiame susitikime jau dalyvavo dauguma per pirmąjį dešimtmetį į Lietuvą sugrįžusių kolegų, dirbusių tolimose statybvietėse, inžineriniuose kariuomenės daliniuose ir kitur. Mes tvirtai spaudėme vieni kitiems rankas ir labai džiaugėmės susitikę. Po iškilmingosios dalies 57 kolegos ir 44 viešnios nuvažiavome į Panemunės šilą ir ten ūžavome, dainavome ir šokome iki išnaktų.

Trečiasis mūsų sambūris įvyko Kaune 1965 metais. Garsiojoje „Tulpės" kavinėje dalyvavo 51 kolega ir 37 viešnios. Kolega Romualdas Sakalauskas tada dar lengvai kilnojo mūsų žmonas, o kolega Linas Vidugiris vis dairėsi į užsienietes ir visą vakarą šokdino Čekoslovakijos rankininkes.

Ketvirtą kartą susitikome 1970 metais. Tada į susitikimą atvyko 51 kurso bičiulis ir 39 viešnios.

Labai įdomus buvo susitikimas 1975 metais prie Dubysos, Melioratorių poilsio namuose netoli Ariogalos. Tuomet jau buvome visi solidūs, įgiję daug patirties, šiek tiek iš darbo „praturtėję", nes kai kas atvyko nuosava „Volga" arba „Moskvičiumi", o kiti atvažiavo tam skirtu autobusu. Iš viso dalyvavo 57 kolegos ir 38 viešnios. Šio sambūrio proga buvo „nukaldinti" atminimo medaliai, kurie įteikti visiems kurso bičiuliams ir atvykusiems profesoriams. Dvi dienas skambėjo Dubysos slėnis nuo mūsų dainų. Vienas iš kolegų šitaip apibūdino šį susitikimą: „Dar niekada Dubysa nebuvo mačiusi tokios nuostabios puotos gamtos prieglobstyje, tiek daug puošnių vakarinių suknelių, besiplaikstančių vėjyje, ir tiek daug galantiškai pasipuošusių vyrų, o Dubysos miškai nebuvo girdėję tokių sodrių statybininkų balsų!"

Įspūdingas susitikimas įvyko 1980 metais prie Šventosios, Statybininkų poilsio namuose netoli Jonavos. Dalyvavo 51 kolega ir 35 viešnios. Visi atvyko su šeimomis, todėl buvo labai linksma. Išpasakota daugybė prisiminimų, išdainuota daug dainų, kurių aidą nešė Šventosios bangos tolyn, Neries ir Nemuno link. Į darbus visi grįžo smagiai pailsėję ir geros nuotaikos.

1985 metais susitikome Kaune „Trijų mergelių" restorane. Dalyvavo 36 kolegos ir 22 viešnios. Daugelis jau buvo ties šešiasdešimtmečio slenksčiu. Mūsų sambūris truko vieną dieną. Taip jau sutapo, kad su didžiuliu mūsiškių būriu panoro susitikti ir pabendrauti Suomijos profsąjungų delegacija, kuri tada viešėjo Lietuvoje ir taip pat vakarieniavo „Trijų mergelių" restorane. Suomiai buvo maloniai nustebinti tokio gausaus vienos laidos inžinierių būrio, domėjosi mūsų specialybėmis ir darbu. Ta pačia proga mus maloniai pasveikino ir palinkėjo geriausios kloties Suomijos profsąjungų delegaciją lydėjęs LKP CK pirmasis sekretorius Antanas Sniečkus.

1990 metais susitikome Kaune, jau Nepriklausomoje Lietuvoje Kolega Vaclovas Melisiakas parodė mums Žemėtvarkos institute jam vadovaujant naujai rengiamus Lietuvos Respublikos žemėlapius ir kitus planus. Linksmoji šio sambūrio dalis vyko Pramonės statybos projektavimo institute. Dalyvavo 39 kolegos ir 19 viešnių. Smagu buvo, bet jau jutome ant pečių amžiaus naštą, todėl pasišnekučiavę ir pasidžiaugę išsiskirstėme.

Į 1995 metų susitikimą visas būrys vilniečių važiavome traukiniu. Užėmę didžiąją vagono dalį, šnekučiavomės, juokavome, džiaugėmės, kad dar galime nuvažiuoti. Tačiau pasidarė graudu pagalvojus, kad ir traukinys mus veža tik už pusę bilieto kainos... Kaip visada susirinkome Karo muziejaus sodelyje prie „Laisvės" paminklo ir Nežinomojo kareivio kapo, aplankėme mūsų mielą auditoriją Antruosiuose rūmuose. Dalyvavo 40 kolegų ir 16 viešnių. Visi buvome žvalūs ir dar nepamiršę vienas kito vardų. Evaldas Palšaitis tada nuostabiai pasakė: „Žiūriu vakarais gražią šokoladinių saldainių reklamą ir tikiuosi, kad gražuolė Rafaela nužengs ir prieis prie manęs, bet, deja, ji jau nebeprieina..."

2000 metais sulėksime į statybininkų kalvę – Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aktų salę (rektoriui prof. E. Zavadskui maloniai sutikus). Šiai progai parengta knyga „Studijų ir polėkių metai", kurioje atsispindi mūsų profesorių, docentų, dėstytojų ir kiekvieno kurso kolegos nueitas kelias, nuveikti darbai. Visi kurso bičiuliai esame dėkingi savo mylimoms žmonoms, kurios ėjo kartu per gyvenimą, lydėjo mus į kolegų sambūrius, padėjo mums nuveikti didelius darbus ir visuomet buvo šeimos palaima ir paguoda. Tai inžinierės, medikės, architektės, filologės, agronomės, mokytojos. Kai kurios jų tapo mokslininkėmis ir įkopė į savo profesijos viršūnes. Mūsų kurso bičiulių šeimos užaugino 61 sūnų ir 54 dukteris. Tarp jų jau yra habilituotų daktarų, profesorių, daktarų ir docentų, inžinierių ir architektų, medikų ir kitų profesijų darbuotojų. Mūsų vaikai jau užaugino arba augina 50 anūkių ir 57 anūkus. Kai kurie jų jau eina mūsų (senelių) ir mūsų vaikų pėdomis.

Į XXI amžių mūsų būrys ateina gerokai išretėjęs. Iš 72 absolventų 31 kolega jau išėjo Anapilin, t. y. apie 43 procentai. Mirtis labiausiai išskynė

geodezininkų gretas. Iš aštuonių baigusiųjų liko tik Vincas Vainauskas. Pirmoji kurso netektis buvo Julius Burokas. Jis tragiškai žuvo pačioje jaunystėje, t. y. 1951 metais. 2000 metais mirė Stasys Bartušis ir Aleksandras Sasnauskas. Taigi iš 1950 metais baigusių VDU studijas 72 Statybos fakulteto absolventų Anapilin išėjo 17 statybininkų, 7 geodezininkai, 4 kelininkai ir 3 hidrotechnikai. Mes jų niekada nepamirštame. Mūsų delegacija visuomet palydi į paskutiniąją kelionę, taria atsisveikinimo žodžius. Kaune tuo nenuilstamai rūpinasi Jonas Šidiškis, o Vilniuje – Algimantas Juška.

Per tradicinius susitikimus pirmiausia susiburiame prie mažų kaubūrelių, padedame gėlių ir tikime, kad tomis dienomis iš tikrųjų jie būna tarp mūsų. Štai kaip Romualdas Sakalauskas aprašo atsisveikinimą su Stasiu Bartušiu ir Algirdu Mikulėnu: „Studijuodami nebuvome itin artimi bičiuliai, bet nuo 1957 metų mus susiejo bendras darbas Statybos ministerijoje. Draugavo mūsų šeimos. Vėliau, man dirbant statybos ministru, jie buvo paskirti mano pavaduotojais. Ilgus metus dalinomės bendro darbo rūpesčiais, sėkmėmis ir džiaugsmais, todėl jų netektis man buvo labai skaudi. Nors Algirdas mirė 1995 metais, o Stasys – 2000 metais, bet jie abu atgulė netoli vienas kito Vilniaus Saltoniškių kapinėse. Prie jų kapų pasakyti atsisveikinimo žodžiai mus įpareigoja neužmiršti bendro darbo ir draugystės metų".

Mūsų „aukso amžius" jau nuėjo į praeitį. Galbūt tik statybos istorikai, šios srities mokslininkai ir būsimųjų kartų statybininkai domėsis mūsų darbais, minės XX amžiaus antrosios pusės Lietuvos statybų kūrėjus ir puoselėtojus. Ši knyga – tai obeliskas, kuriame iškalti visų Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto 1950 metų laidos inžinierių vardai ir pavardės. Niekas nepamirštas, papasakoti visų likimai. Tai paminklas mokslui, bendram darbui ir žmogiškajai draugystei.

2000 metų rugsėjis

Statybos fakulteto studentų būrys su dekanu docentu S. Vabalevičiumi ir prodekanu vyresniuoju dėstytoju J. Mikucku

Susitikome po penkerių metų (1955) Kaune

Po dešimties metų Kaune (1960). Priekyje doc. J. Macevičius ir prof. J. Dalinkevičius

Kurso bičiuliai po penkiolikos metų Kaune (1965)

Sąskrydis po dvidešimties metų Kaune (1970)

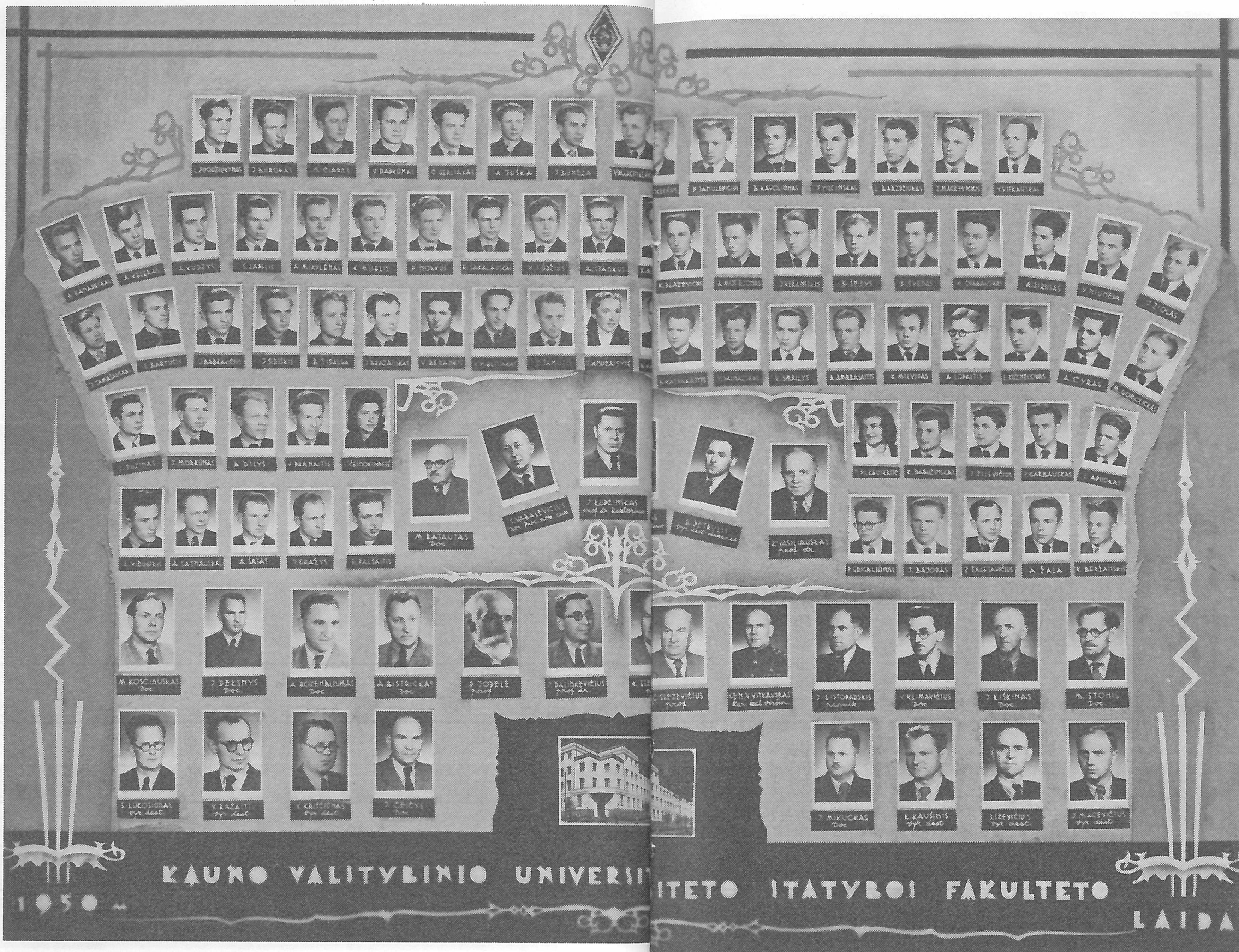
1975 m. Kaune

Kurso bičiulių sueiga 1980 m. prie Šventosios ties Jonava

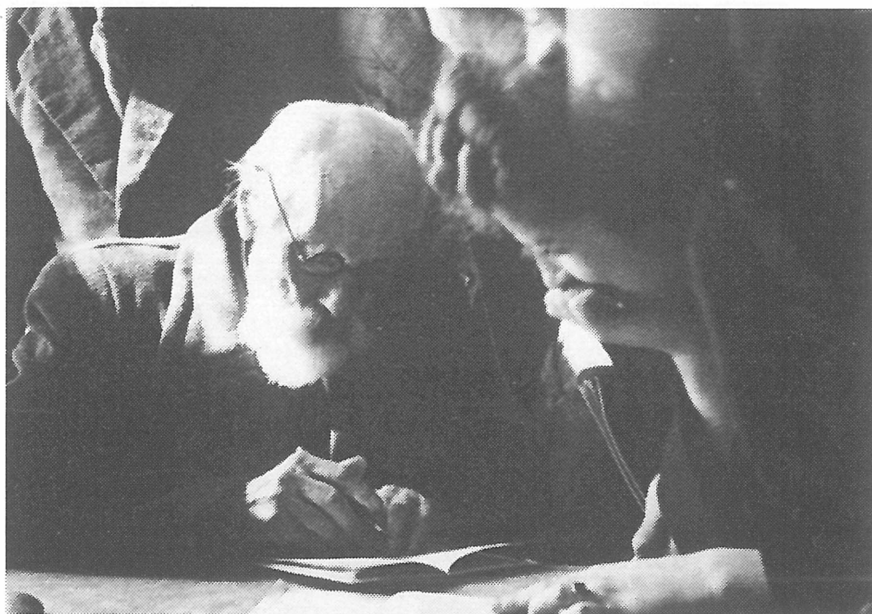
Po trisdešimt penkerių metų Kaune

Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto 1950 m. inžinierių laida

Po keturiasdešimties metų Kaune prie Laisvės paminklo

Profesorius P. Jodelė 1947 m. pasirašo egzaminą L. Česnokovaitei

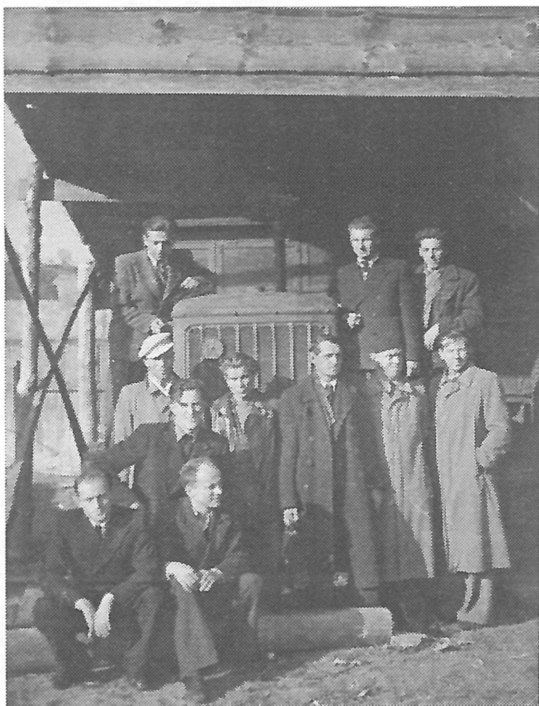
1995 m. Kaune, Karo muziejaus sodelyje

Antroji topometrijos praktika Studentai M. Gomolickas, V. Dapkūnas, J. Velaniškis, docentas M. Koščiauskas su sūnumi Tomu, S. Bartušis ir A. Juška

Kurso bičiulių sąskrydis 1960 m. Priekyje doc. M. Koščiauskas, prof. J. Dalinkevičius ir doc. E. Borkauskas

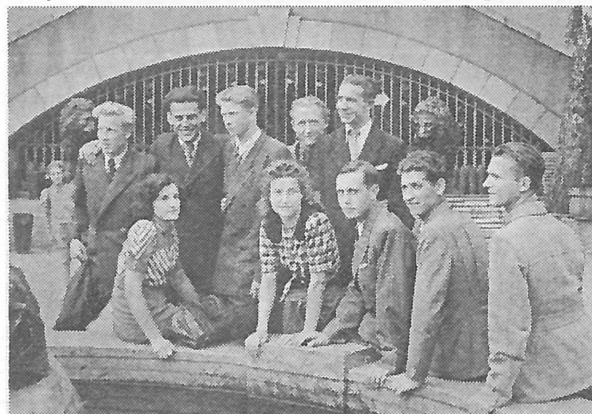
Studentai penktakursiai prie VDU Antrųjų rūmų 1949 m.

Studentai kelininkai, vadovaujami vyresniųjų dėstytojų A. Gudaneco ir V. Likevičiaus, per kelių mašinų pratybas apžiūri naują traktorių

Statybos fakulteto studentai 1949 m. Gegužės pirmosios šventinėje demonstracijoje

Studentai V.Marcinkevičius, N. Pilkauskaitė, R. Sakalauskas, A. Juška, L. Česnokovaitė, B. Sidauga, J. Bundza, A. Čyras, A. Sirusas prie Karo muziejaus 1947 m.

Studentai kelininkai A. Starkevičius, J. Morkūnas, J. Gražys, B. Dilys, J. Puzinas, L. Vidugiris ir S. Maskoliūnas

Ilgametis Medžiagų atsparumo katedros vedėjas, mūsų mokytojas profesorius K. Vasiliauskas

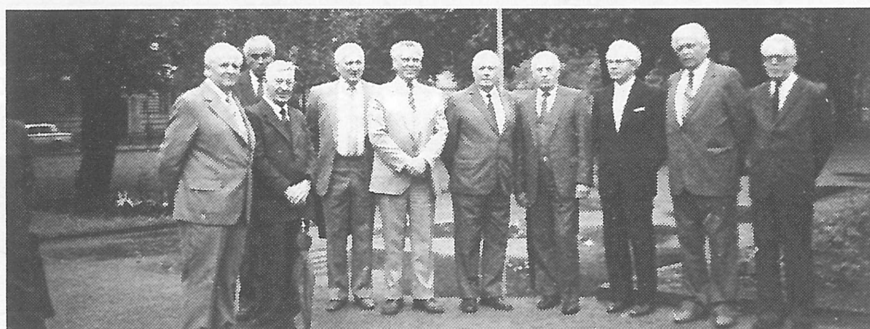
Karinio rengimo pratybose 1949 m. Vadovas – leitenantas N. Geršas

Prie diplominių projektų 1950 m. Pirmoje eilėje B. Dilys, J. Gražys, E. Palšaitis, A. Šatas, J. Morkūnas, antroje eilėje Z. Tamutis, L. Vidugiris, A. Žala, J. Žilevičius, J. Puzinas

1985 m. sąskrydyje "Trijų mergelių" restorane su žmonomis

1995 m. Karo muziejaus sodelyje baltaplaukiai Z. Taletavičius, J. Šidiškis, L. Kuznecovas, P. Garbauskas, R. Sakalauskas, A. Čyras, V. Pranaitis, S. Lapelis, E. Palšaitis ir A. Lopaitis

Prie Nežinomojo kareivio kapo 1995 m.V. Vitkauskas, B. Sidauga, N. Pilkauskaitė-Dackevičienė, R. Sakalauskas, S. Lapelis, V. Pranaitis

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *Čepėnas J.* Naujųjų laikų istorija. 1 t. Lituanus. Vilnius, 1992 – 543p.

2. Lietuvos istorija. Red. A. Šapoka. Kaunas, 1936 – 687p.

3. Lietuvių Tauta. Lithuanian Nation. 1 knyga. Sudarytojas A. Liekis. Vilnius, 1997 – 305p.

4. *Gimbutas J.* Jonas Šimoliūnas. Inžinierius, vadybininkas, profesorius. Chicago, 1988 – 229p.

5. *Gimbutas J., Danys J.* Steponas Kolupaila. Chicago, 1972 – 464p.

6. *Marčiukaitis G.* Lietuvos mokslininkų - techninių draugijų vaidmuo tech nikos mokslų vystyme. VGTU. Mokslo istorikų konferencijos "Technikos mokslų raida Lietuvoje" pranešimas. "Technika", 1996 – 132p.

7. *Banevičius A.* 111 Lietuvos valstybės 1918 ... 1940 politikos veikėjų. Enciklopedinis žodynas. Vilnius, 1991 – 176p.

8. *Mančinskas Č.* Aukštasis mokslas Lietuvoje 1918 ... 1940 metais. Vilnius, 1996 – 244p.

9. *Terleckas V.* Pinigai Lietuvoje 1915 ... 1944. Vilnius, 1992 – 196p.

10. Nuo Aukštųjų kursų Kaune iki Kauno technologijos universiteto. 1920 ... 1997. Sudarytojas A. Matukonis. Kaunas, 1997 – 454p.

11. *Martynaitis M.* Kauno Antano Sniečkaus politechnikos institutas. Vilnius, Mokslas, 1974 – 256p.

12. Vilniaus technikos universitetas 1956–1996. Vilnius, Technika, 1996 – 276p.

13. *Macevičius J.* Pirmoji diplomuotų inžinierių hidrotechnikų laida. Kaunas, 1997 – 40p.

14. *Stražnickas J.* Kazimieras Vasiliauskas. Mokslininkas, pedagogas, inžinie rius. Kaunas, 1997 – 160p.

15. Juozas Dalinkevičius. Vilnius, Mokslas, 1988 – 349p.

16. Lietuvos geologija ir profesorius Mykolas Kaveckis. Kaunas, 1969 – 173p.

17. *Nakas Algimantas, Likas Henrikas.* Vytautas Kriščiūnas. Inžinierius. Pedagogas. Mokslininkas. Vilnius, Technika, 1999 – 108p.

18. *Nakas Algimantas.* Architektūros inžinierius Vytautas Landsbergis-Žemkalnis ir jo darbų konstruktoriai. Vilnius, Technika, 1997 – 192p.

19. *Palšaitis E.* Kelių katedrai 75. Vilnius, 1997 – 56p.

20. *Vaškelis B.* Atgimęs Vytauto Didžiojo universitetas. "Lietuvos mokslas", IV tomas, 8 knyga. Kaunas, 1996.

21. Steigiamojo Seimo darbai. 1947 posėdis. 1921.

22. Lietuvos universitetas (1922. 02. 16 ... 1927. 02. 16). Kaunas, 1927 – 392p.

23. Vytauto Didžiojo universitetas (1927 02 16 – 1933 09 01). Kaunas. 1932 – 523p.

24. Technikos mokslų raida Lietuvoje. Vilnius, Technika, 1996 – 132p.

25. Technikos mokslų raida Lietuvoje. Vilnius, Technika, 1999 – 224p.

26. Lietuvių enciklopedija. T. 1 ... 36. Bostonas, 1953 ... 1969

27. Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. T. 1 ... 12, Vilnius, 1976 ... 1985.

28. Lietuvos Centrinio Valstybės archyvo bylos.

29. Kauno Technologijos universiteto archyvo bylos.

30. VDU baigusiųjų registracijos knyga. 1924 – 1950. Kauno technologijos universiteto archyvas, – 588p.

31. Vilniaus Gedimino technikos universiteto archyvo bylos.

32. VDU profesorių, dėstytojų, kurso bičiulių ir kitų archyvų medžiaga.

TURINYS (su vardų rodykle)

UDK 378.4(474.5)(091)
St 386

Studijų ir polėkių metai. Sudarytojas Linas Vidugiris. Vilnius: Technika, 2000. 288 p. teksto + 1sp. l. iliustracijų.

Knygoje pateikiama Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto raida, šio fakulteto 1950 m. laidos inžinierių ir jų profesorių autentiškas gyvenimo kelias, rašytas jų pačių, jų artimųjų arba juos pažinojusių. Nušviečiamas jų studijų pokario laikmetis ir veikla bei likimai XX amžiaus antrojoje pusėje.

Leidinys parengtas VDU Statybos fakulteto 1950 metų inžinierių laidos penkiasdešimtmečio proga. Skiriamas visiems, kas domisi statybos mokslo ir technikos istorija.

Pirmame viršelyje – Antrieji universiteto rūmai.
Antrame viršelyje – Centriniai universiteto rūmai.

Studijų ir polėkių metai

Sudarytojas *Linas Vidugiris*
Redaktorė stilistė *Regina Pranaitienė*
Dailininkas *Aloyzas Janulis*

SL 136. 2000 08 25. 19 sp. l.,
21 apsk. leid. l. + 1 sp. l. iliustr.
Tiražas 400 egz. Užsakymo Nr. 502.
Išleido Vilniaus Gedimino technikos universitetas,
leidykla „Technika", Saulėtekio al. 11, LT-2040 Vilnius.
Maketavo ir spaudai parengė leidykla „Atkula"
Spausdino „Biznio mašinų kompanija",
Gedimino pr. 60, LT-2002 Vilnius.